BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

БИД БОНД 2.0

Үнэт цаасны танилцуулга

Хуулийн фирм

B&P

Үндсэн андеррайтер

UlZii&Co CAPITAL

Аудитын компани

A member of Nexia International

Зээлжих зэрэглэлийн компани

Onch Credit Rating Agency

Үнэт цаасны танилцуулга

МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

АГУУЛГА

НЭР ТОМЬЁОНЫ ТАЙЛБАР 7

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР 7

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДЫН АНХААРАЛД 8

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХАД ОРОЛЦСОН БАЙГУУЛЛАГУУД 9

ҮНЭТ ЦААСНЫ ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 10

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХ ТУХАЙ ТОГТООЛ 11

НЭГ. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТУХАЙ 13

1.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТУХАЙ 14

1.1.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН БҮРТГЭЛ ХАЯГ 17

1.1.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БИЗНЕСИЙН ТҮҮХЭН ЗАМНАЛ 18

1.1.3. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ЭЗЭМШИЖ БУЙ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ 20

1.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧИД 20

1.2.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ОХИН, ЗЭРГЭЛДЭЭ КОМПАНИУД 20

1.3. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ 22

1.3.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ГИШҮҮД 23

1.3.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН БАГ 25

1.3.3. ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДЭРГЭДЭХ ХОРООД 27

1.4. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАНИЛЦУУЛГА 29

1.4.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ 32

1.4.2. ДИЖИТАЛ БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ 35

1.4.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН НИЙГМИЙН ХАРИУЦЛАГА 38

1.5. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГЫН БОДЛОГО 44

1.6. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ИХ ХЭМЖЭЭНИЙ БА СОНИРХЛЫН ЗӨРЧИЛТЭЙ ХЭЛЦЭЛ 46

1.7. НОГДОЛ АШГИЙН БОДЛОГО 47

ХОЁР. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН САНХҮҮГИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ, ШИНЖИЛГЭЭ 48

2.1. 2024 ОНЫ ГУРАВДУГААР УЛИРЛЫН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ 49

2.2. СҮҮЛИЙН 3 ЖИЛИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ 49

2.3. НИЙТ АКТИВ БА ОРЛОГО, АШИГТ АЖИЛЛАГАА 52

2.4. БИЗНЕСИЙН ҮР АШИГ, ӨГӨӨЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ 54

2.5. САНХҮҮЖИЛТИЙН ЭХ ҮҮСВЭР БА КАПИТАЛЫН БҮТЭЦ 55

2.6. МӨНГӨН УРСГАЛ БА ХӨРВӨХ ЧАДВАР 56

2.7. САНХҮҮГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦААНЫ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД 57

2.8. БИД НЭЭЛТТЭЙ БОНДЫН ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ 59

BID
УЛААНБААТАР ХОТ
5033010137

5133655
9021031195
СТС2120

ГУРАВ. ЗАХ ЗЭЭЛИЙН СУДАЛГАА 60
3.1. МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОЙМ 61
3.1.1. МОНГОЛ УЛСЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ 61
3.1.2. ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ 68
3.1.3. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ХУРААНГУЙ 70
3.2. БАНК БУС САНХҮҮГИЙН САЛБАРЫН ТОЙМ 71
3.3. ӨРСӨЛДӨГЧИЙН СУДАЛГАА 76
3.4. SWOT ШИНЖИЛГЭЭ 80
ДӨРӨВ. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН САНХҮҮ, БИЗНЕСИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 81
4.1. ДУНД ХУГАЦААНЫ БИЗНЕС ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 82
4.2. САНХҮҮГИЙН ТӨСӨӨЛӨЛ 86
ТАВ. ҮНЭТ ЦААСНЫ ТУХАЙ 91
5.1. НИЙТЭД САНАЛ БОЛГОХ ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 92
5.1.1. БОНДЫН НЭРЛЭСЭН ҮНЭ, ХУГАЦАА, НӨХЦӨЛ 92
5.2. ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХҮҮ ТОГТООСОН ҮНДЭСЛЭЛ 93
5.3. БОНДЫН ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛИЙН ТУХАЙ 94
5.4. ТАТАН ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ ХӨРӨНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ 96
5.5. ӨРИЙН БИЧГЭЭР ГЭРЧЛЭГДЭХ ЭРХ, ҮҮРЭГ 96
5.6. ҮНЭТ ЦААСЫГ АНХДАГЧ ЗАХ ЗЭЭЛД БАЙРШУУЛАХ ТУХАЙ 99
5.6.1. ҮНЭТ ЦААСЫГ АНХДАГЧ ЗАХ ЗЭЭЛД БАЙРШУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 99
5.6.2. ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ ХУДАЛДАН АВАХ ЗААВАР 100
ЗУРГАА. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ОРОЛЦОГЧИД 102
6.1. ҮНДСЭН АНДЕРРАЙТЕР КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА 103
6.2. АУДИТЫН КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА 106
6.3. ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛ ТОГТООГЧ КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА 108
6.4. ХУУЛИЙН КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА 110
6.5. АНДЕРРАЙТЕРИЙН ДҮГНЭЛТ 113
ХАВСРАЛТ 1- АУДИТЫН ТАЙЛАН, ДҮГНЭЛТ 121
ХАВСРАЛТ 2- САНХҮҮЖИХ ЧАДАВХЫН ЗЭРЭГЛЭЛИЙН ТАЙЛАН 193
ХАВСРАЛТ 3- ХУУЛИЙН ДҮГНЭЛТ 214
ХАВСРАЛТ 4- УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ 285
ХАВСРАЛТ 5- ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ 287
ХАВСРАЛТ 6- БАТЛАХ ХУУДАС 292

БҮРТГЭВ-02
BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ
БҮРТГЭВ
№ 01
МОНГОЛЫН ҮНЭТ ЦААСНЫ БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

ГРАФИК

График 1. БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багц, газар зүйн тархалтаар, (тэрбум төгрөг) 29
График 2. БИД ББСБ-ын олгосон зээлийн хэмжээ, (тэрбум төгрөг) 30
График 3. БИД ББСБ-ын нийт хөрөнгө ба цэвэр зээлийн багц, (тэрбум төгрөг) 30
График 4. Уламжлалт ба онлайн цэвэр зээлийн багц, (тэрбум төгрөг) 30
График 5. Зээлдэгчдийн тоо, онлайн ба уламжлалт зээлээр, (мянган хүн) 30
График 6. БИД ББСБ-ын нийт зээлдэгчдийн тоо, онлайн зээлээр 31
График 7. БИД ББСБ-ын салбарын үзүүлэлттэй харьцуулсан харьцуулалт 31
График 8. Зээлийн багцын чанар, (сая төгрөг) 33
График 9. Цэвэр зээлийн багц, зээлийн бүтээгдэхүүний төрлөөр, (сая төгрөг) 33
График 10. Нийт хөрөнгө ба нийт зээлийн багцын харьцуулал, (тэрбум төгрөг) 53
График 11. Нийт хөрөнгө (тэрбум төгрөг) ба жилийн өсөлт (хувиар) 53
График 12. Нийт цэвэр орлого (тэрбум төгрөг), цэвэр ашиг (тэрбум төгрөг) 53
График 13. Нийт активын бүтэц, (тэрбум төгрөг) 53
График 14. Зээлийн эрсдэлийн сан (тэрбум төгрөг) ба эрсдэлийн сангийн хүрэлцээ 54
График 15. Зээлийн багцын чанар, зээлийн ангиллаар, (хувиар) 54
График 16. Цэвэр хүүгийн орлогын маржин ба хүүгийн цэвэр орлого, (тэрбум төгрөг) 54
График 17. Нийт хөрөнгийн өгөөж ба өөрийн хөрөнгийн өгөөж, (хувиар) 54
График 18. Цэвэр ашгийн маржин, (хувиар) 55
График 19. Нийт ашгийн маржин, (хувиар) 55
График 20. Нийт өр төлбөрийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 55
График 21. Өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 55
График 22. Цэвэр мөнгөн гүйлгээний задаргаа, (тэрбум төгрөг) 56
График 23. Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл ба тухайн оны цэвэр мөнгөн гүйлгээ, (тэрбум төгрөг) 56
График 24. 2025 оны эдийн засгийн өсөлтийн таамаглал 61
График 25. Бодит ДНБ-ийн өсөлт, (хувиар) 61
График 26. Монгол Улсын 2025 оны инфляцын төсөөлөл 62
График 27. Инфляцын түвшин ба Бодлогын хүү, (хувиар) 62
График 28. Мөнгөний нийлүүлэлт, эх үүсвэр талаас, (тэрбум төгрөг) 62
График 29. Мөнгөний нийлүүлэлт, М2 мөнгө, (тэрбум төгрөг) 62
График 30. Бодлогын хүү ба хадгаламжийн хүүгийн хоорондын хамаарал 63
График 31. Шинээр татсан хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү, валютаар, (хувиар) 63
График 32. Чанаргүй зээл, (тэрбум төгрөг) 63
График 33. Аж ахуйн нэгж, иргэдэд олгосон зээлийн өрийн үлдэгдэл, (тэрбум төгрөг) 63
График 34. Иргэдийн ипотекийн зээлийн үлдэгдэл ба зээлдэгчийн тоо 64
График 35. Шинээр олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү, (хувиар) 64
График 36. Урсгал дансны тэнцэл, (сая ам.доллар) 64
График 37. Гадаад худалдааны тэнцэл ба экспорт, (сая ам.доллар) 64
График 38. Импорт, гол түнш улсаар, 2024 оны 3 дугаар улирал 65
График 39. Экспорт, гол түнш улсаар, 2024 оны 3 дугаар улирал 65
График 40. Голлох валютуудын ханшийн хөдөлгөөн 66
График 41. Урсгал дансны алдагдал, ам.долларын ханш ба Гадаад валютын нөөц 66
График 42. Гадаад валютын улсын нөөц, (сая ам.доллар) 66

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
8183855
9021031195 СТС2420

График 43. Төсвийн нийт орлого, зарлага ба тэнцвэржүүлсэн тэнцэл, (их наяд төгрөг) 67
График 44. Засгийн газрын нийт өр ба эргэн төлөлт, (их наяд төгрөг) 67
График 45. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин ба хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 68
График 46. Ажилгүйдлийн түвшин, (хувиар) 68
График 47. Үнэт цаасны гүйлгээний дүн (сая төгрөг) ба ТОП-20 индекс дундаж 68
График 48. Монголын хөрөнгийн биржийн ТОП-20 индекс 68
График 49. Зах зээлийн үнэлгээ ба ДНБ-ийн харьцаа 69
График 50. Зах зээлийн үнэлгээ, (тэрбум төгрөг) 69
График 51. ББСБ-ын салбарын харилцагчдын тоо, зээлдэгчдийн тоо 71
График 52. ББСБ-ын тоо ба харилцагчдын тоо, (сая хүнээр) 71
График 53. ББСБ-ын салбарын нийт хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 71
График 54. ББСБ-ын салбарын нийт хөрөнге ба зээл, (тэрбум төгрөг) 71
График 55. Банк ба банк бус санхүүгийн салбарын зээлийн хүүгийн харьцуулалт 72
График 56. Банк бус санхүүгийн салбарын нийт орлого ба ашгийн маржин 72
График 57. Банк бус санхүүгийн салбарын банкны салбартай харьцуулсан үзүүлэлт 72
График 58. Банк бус санхүүгийн салбарын чанаргүй зээлийн хувь 72
График 59. ББСБ-ын салбарын өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 73
График 60. ББСБ-ын салбарын өр төлбөрийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 73
График 61. Нийт зээл (тэрбум төгрөг) ба чанаргүй зээлийн хувь 73
График 62. ББСБ-ын салбарын өр төлбөрийн бүтэц, үйлчилгээний төрлөөр (тэрбум төгрөг) 73
График 63. ББСБ-ын салбарын иргэдийн зээлийн бүтэц, зориулалтаар 74
График 64. Аж ахуйн нэгжид олгосон зээлийн бүтэц, зориулалтаар 74
График 65. Зээлийн хүүгийн харьцуулалт 74
График 66. ББСБ-ын салбарын "Ногоон зээл"-ийн үлдэгдэл, (сая төгрөг) 74
График 67. Нээлттэй ББСБ-тай харьцуулсан өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн харьцуулалт 78
График 68. Нээлттэй ББСБ-тай харьцуулсан чанаргүй зээлийн хувь 78
График 69. Зээлдэгчдийн тоо, төсөөлөл (2024-2028 он) 82
График 70. Нийт зээлийн багцын өсөлт, төсөөлөл, тэрбум төгрөг, (2024-2028 он) 82
График 71. Зээлийн багцын орон нутаг дахь шилжилт 83
График 72. Нийт хөрөнгийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 86
График 73. Нийт хөрөнге ба нийт зээл, (тэрбум төгрөг) 86
График 74. Өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 87
График 75. Өр төлбөрийн эх үүсвэрийн бүтэц, (тэрбум төгрөг) 87
График 76. Нийт орлого ба цэвэр ашиг, (тэрбум төгрөг) 88
График 77. Хүүгийн ба хүүгийн бус орлогын төсөөлөл, (тэрбум төгрөг) 88
График 78. Нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ ба эцсийн мөнгөн үлдэгдлийн төсөөлөл, (тэрбум төгрөг) 89
График 79. Мөнгөн гүйлгээний төсөөлөл, төрлөөр, (тэрбум төгрөг) 89
График 80. Цэвэр ашиг, (тэрбум төгрөг) ба цэвэр ашгийн маржин 90
График 81. Нийт хөрөнгийн өгөөж ба өөрийн хөрөнгийн өгөөж, (хувиар) 90
График 82. Системийн нөлөө бүхий банкуудын 12 сарын хугацаатай, төгрөгийн хадгаламжийн хүү 94
График 83. Шинээр олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү, (хувиар) 102

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он 2024 сар 12 өдөр
БҮРТГЭВ

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

ХҮСНЭГТ

Хүснэгт 1. Үнэт цаас гаргагчийн хуулийн этгээдийн бүртгэлийн мэдээлэл 17
Хүснэгт 2. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж буй тусгай зөвшөөрлүүд 20
Хүснэгт 3. Үнэт цаас гаргагчийн хувь эзэмшлийн бүтэц 20
Хүснэгт 4. Үнэт цаас гаргагчийн зэргэлдээ, охин компаниудын мэдээлэл 21
Хүснэгт 5. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн танилцуулга 23
Хүснэгт 6. Гүйцэтгэх удирдлагын багийн танилцуулга 25
Хүснэгт 7. ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын бүрэлдэхүүн 28
Хүснэгт 8. Цэвэр зээлийн багцын ангилал, бүтээгдэхүүний төрлөөр 31
Хүснэгт 9. Зээлийн бүтээгдэхүүний ерөнхий нөхцөл, онцлог 32
Хүснэгт 10. Хэрэглээний цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг) 34
Хүснэгт 11. Бизнесийн цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг) 34
Хүснэгт 12. Автомашины цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг) 35
Хүснэгт 13. Үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлийн төрөл 45
Хүснэгт 14. БИД ББСБ-ын сүүлийн 3 жилд байгуулсан хэлцлийн мэдээлэл 46
Хүснэгт 15. Санхүү байдлын тайлан, (мянган төгрөг) 49
Хүснэгт 16. Орлого, үр дүнгийн дэлгэрэнгүй тайлан, (мянган төгрөг) 50
Хүснэгт 17. Мөнгөн гүйлгээний тайлан, (мянган төгрөг) 51
Хүснэгт 18. Хөрвөх чадварын харьцаа үзүүлэлтүүд 56
Хүснэгт 19. Санхүүгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд 57
Хүснэгт 20. БИД бондын эргэн төлөлтийн мэдээлэл 59
Хүснэгт 21. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл, (их наяд төгрөг) 61
Хүснэгт 22. Уул уурхайн гаралтай экспортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүн, жилээр 65
Хүснэгт 23. Макро эдийн засгийн төлөв байдалд нөлөөлж болзошгүй хүчин зүйлс 70
Хүснэгт 24. ББСБ-ын салбарын хураангуй тойм 75
Хүснэгт 25. Цахим зээл олгож байгаа аппликэйшнуудын таталт, (PlayStore) 76
Хүснэгт 26. Финтек зээлийн аппликэйшнүүдын бүтээгдэхүүний нэхцэлийн харьцуулалт 77
Хүснэгт 27. Финтек аппликэйшнүүдийн нэмэлт үйлчилгээний харьцуулалт 79
Хүснэгт 28. SWOT шинжилгээ 80
Хүснэгт 29. Уламжлалт зээлийн бүтээгдэхүүний стратеги 84
Хүснэгт 30. Санхүү байдлын тайлангийн төсөөлөл 86
Хүснэгт 31. Орлогын хураангуй тайлангийн төсөөлөл 87
Хүснэгт 32. Мөнгөн гүйлгээний тайлангийн төсөөлөл 88
Хүснэгт 33. Зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд 90
Хүснэгт 34. Бондын нэрлэсэн үнэ, хугацаа, нөхцөл 92
Хүснэгт 35. Нээлттэй бонд, ХБҮЦ-ны хүү 94
Хүснэгт 36. Үнэт цаас гаргагчийн зээлжих зэрэглэлийн хураангуй 95
Хүснэгт 37. Дотоодын зээлжих зэрэглэл тогтоолгосон компаниудын мэдээлэл 95
Хүснэгт 38. Эх үүсвэрийн зарцуулалт 96
Хүснэгт 39. Санхүү байдлын тайлангийн төсөөлөл, 2023-2027 116
Хүснэгт 40. Орлогын хураангуй тайлангийн төсөөлөл, 2023-2027 116
Хүснэгт 41. Мөнгөн гүйлгээний тайлан, 2023-2027 он 117
Хүснэгт 42. Эх үүсвэрийн зарцуулалтын төлөвлөгөө 118

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9923910137

5183855
9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга

СХЕМ

Схем 1. Компанийн онцлох мэдээлэл 14
Схем 2. Үнэт цаас гаргагчийн компанийн үнэт зүйлс, эрхэм зорилго 16
Схем 3. БИД ББСБ-ын лого, брэндингийн өөрчлөлт 17
Схем 4. Компанийн түүхэн хөгжил, онцлох үйл явдлууд 18
Схем 5. Үнэт цаас гаргагчийн бүтэц зохион байгуулалт 22
Схем 6. БИД аппликэйшнийн зээлдэгчдийн насны бүтэц 35
Схем 7. БИД аппликэйшнийг гар утсандаа идэвхжүүлэх дараалал 36
Схем 8. БИД аппликэйшнийн хэрэглэгчид харагдах байдал 36
Схем 9. Шинэ харилцагчдад зориулсан Credit card зээлийн нөхцөл 37
Схем 10. Барьцаатай зээлтэй байгаа харилцагчдад зориулсан Credit card зээлийн нөхцөл 37
Схем 11. Төрийн байгууллагуудтай хэрэгжүүлсэн төслүүдийн үр дүн 38
Схем 12. Олон Улсын хамтын ажиллагаатай байгууллагууд 41
Схем 13. Компанийн шагнал урамшуулал, түүхэн амжилтууд 43
Схем 14. Эрсдэлийн удирдлагын процесс 44
Схем 15. ББСБ-ын хөрөнгийн төвлөрөл ба зах зээлд эзлэх байр суурь 76
Схем 16. Нээлттэй ХК ББСБ-уудтай харьцуулсан зах зээлд эзлэх хэмжээ 78
Схем 17. Хөдөө орон нутаг дахь салбарын тэлэлт 83
Схем 18. Орон нутаг дахь салбарын тэлэлтийн хүрээ 83
Схем 19. Финтек бүтээгдэхүүн хөгжүүлэлтийн зураглал 85
Схем 20. Үнэт цаасыг анхдагч зах зээлд байршуулах тухай 100

ЗУРАГ

Зураг 1. БИД ББСБ-ын харилцагчийн үйлчилгээний ажилтан 14
Зураг 2. БИД ББСБ-ын хамт олон, ажилтнууд 15
Зураг 3. БИД аппликэйшний финтек зээлийн үйлчилгээ 16
Зураг 4. БИД ББСБ-ын орон нутгийн салбарын байршлын тархалт 29
Зураг 5. Улаанбаатар хотын салбар, нэгжүүд 29
Зураг 6. БИД аппликэйшнийн танилцуулга 35
Зураг 7. Greenspot төслийн бүтээн байгуулалтын ажлын явц 39
Зураг 8. Компанийн ажилтнуудын оролцсон "Амьдрал бэлэглэе аян" 39
Зураг 9. Мод тарих аяны хүрээнд оролцож буй БИД ББСБ-ын ажилтнууд 39
Зураг 10. 1000 цүнх аяны үйл ажиллагаа 40
Зураг 11. Харилцагч нарт санхүүгийн боловсрол олгох сургалт ба эсээ бичлэгийн уралдаанд оролцогчид 40
Зураг 12. Компанийн нийгмийн хариуцлагын үнэлгээ 42
Зураг 13. Азийн санхүүгийн форум 42
Зураг 14. "Майкрофайнанс центр"-ийн чуулга уулзалт 42

НЭР ТОМЬЁОНЫ ТАЙЛБАР

Үнэт цаас гаргагч	Үнэт цаасаа олон нийтэд худалдахаар санал болгож буй компани
Финтек	Санхүүгийн үйлчилгээг технологитой хамтатгасан бизнесийн загвар
Бичил зээл	Бага хэмжээтэй хэрэглээний зээл
Аппликэйшн	Гар утсанд суулгаж ашигладаг программ
Андеррайтер	Үнэт цаасыг олон нийтэд санал болгох үйл ажиллагааг зохион байгуулагч компани
Их хэмжээний хэлцэл	Хэлцэл хийхийн өмнөх сүүлийн балансын активын нийт дүнгийн 25 хувиас дээш үнэтэй гэрээ, хэлцэл
Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл	Компанийн тухай хуулийн 89 дүгээр зүйлд заасан хэлцэл
Анхдагч зах зээл	Анх удаа олон нийтэд үнэт цаасаа худалдаж байгаа арилжаа
Арилжаа	Үнэт цаас худалдах, худалдан авах ажиллагаа
Бонд	Өрийн бичиг/Өрийн хэрэгсэл
Лиценз	Зохиогчийн эрх ашиглуулах онцгой эрх
Корпораци	Хувь нийлүүлсэн байгууллага; эвлэл, нэгдэл

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ҮЦК	Үнэт цаасны компани
ХЭХ	Хувьцаа эзэмшигчдийн хурал
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
СЗХ	Санхүүгийн зохицуулах хороо
МХБ	Монголын хөрөнгийн бирж
ХХОАТ	Хувь хүний орлогын албан татвар
ААНОАТ	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
IT	Information Technology (Мэдээллийн технологи)
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
МБ	Монголбанк
ЗМС	Зээлийн мэдээллийн сан
ГВУН	Гадаад валютын улсын нөөц
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт
ҮЦТХТ	Үнэт цаас төвлөрсөн хадгаламжийн төв
ХБҮЦ	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас
МҮХАҮТ	Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхим
МББСБХ	Монголын Банк Бус Санхүүгийн Байгууллагуудын Холбоо

Үнэт цаасны танилцуулга

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДЫН АНХААРАЛД

“Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ” ХХК (цаашид “Үнэт цаас гаргагч”, “Компани”, “БИД ББСБ” гэх) нь Монгол Улсын “Компанийн тухай хууль”, “Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль”, “Санхүүгийн зохицуулах хороо” болон “Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийн холбогдох журмын дагуу олон нийтэд өрийн хэрэгсэл (цаашид “Бонд” эсхүл “Өрийн бичиг” гэх) нээлттэй хүрээнд санал болгон гаргаж байгаа болно.

“ЭНЭХҮҮ ТАНИЛЦУУЛГАД ТУСГАСАН БОНДЫГ САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО БОЛОН МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ БҮРТГЭСЭН НЬ УГ ҮНЭТ ЦААСАНД ГАРГАСАН АЛИВАА БАТАЛГАА БИШ БӨГӨӨД ТҮҮНИЙ АГУУЛСАН АЛИВАА МЭДЭЭЛЛИЙН ҮНЭН ЗӨВ, БҮРЭН БҮТЭН БАЙДЛЫГ ХОРОО БОЛОН БИРЖ ХАРИУЦАХГҮЙ! ҮНЭТ ЦААСЫГ ХУДАЛДАН АВАХ ЗАМААР ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ ХИЙХ НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧ ТАНЫ ХУВЬД ЯМАГТ ЭРСДЭЛТЭЙ ҮЙЛДЭЛ БАЙДГИЙГ ОНЦГОЙЛОН АНХААРЧ, БОНДЫН ТАНИЛЦУУЛГА, БОНД ГАРГАХ АЖИЛЛАГААГ САЙТАР СУДАЛСНЫ ҮНДСЭН ДЭЭР ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ШИЙДВЭРЭЭ ГАРГАХЫГ ЗӨВЛӨЖ БАЙНА.”

Үнэт цаасны танилцуулгад хөрөнгө оруулагч таны Бонд худалдан авах шийдвэр гаргалтад туслах, шаардлагатай гэсэн бүхий л мэдээллийг оруулахыг зорилоо. Таны шийдвэр гаргалтад танилцуулгад тусгагдсан илүү дэлгэрэнгүй мэдээлэл шаардлагатай болох буюу лавлах тодруулах нэмэлт зүйл гарвал Үнэт цаас гаргагч “Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ” ХХК болон Үндсэн андеррайтер “Өлзий энд Ко капитал ҮЦК” ХХК-д хандана уу.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХАД ОРОЛЦСОН БАЙГУУЛЛАГУУД

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 5 хороолол, Сөүл, 11/1-р барилга, 6 давхарт
info@bid.mn
(+976) 7272-2828
www.bid.mn

ҮНДСЭН АНДЕРРАЙТЕР

Монгол Улс, Улаанбаатар хот 14200, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо, Сити Тауэр, 25 давхар, 2506 тоот
info@ucc.mn
(+976) 7777-6377
www.ucc.mn

ХУУЛИЙН ФИРМ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Чингисийн өргөн чөлөө, Монгол ТВ цамхаг, 10 давхар, 1001-1003 тоот
contact@bnp.mn
(+976) 7711-9008
www.bnp.mn

АУДИТЫН ФИРМ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 25-р хороо, Юу Би Тауэр плас, 6 давхар, 609 тоот
uuganbayar.n@nexiamongolia.com
(+976) 9907-0786
www.nexia.com

ЗЭРЭГЛЭЛ ТОГТООХ БАЙГУУЛЛАГА

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, Жамьян гүний гудамж, Ай Си Си цамхаг, 15 давхар
info@onch-rating.mn
(+976) 7012-0450
www.onch-rating.mn

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ОЛОН НИЙТЭД НЭЭЛТТЭЙ ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ САНАЛ БОЛГОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ОРОЛЦОГЧ МЭРГЭЖЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧ БАЙГУУЛЛАГУУД НЬ ХООРОНДОО БОЛОН ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧТАЙ ЭНЭХҮҮ ҮНЭТ ЦААСЫГ ГАРГАХААС БУСДААР АЛИВАА СОНИРХЛЫН ЗӨРЧИЛ БОЛОН БИЗНЕСИЙН ХОЛБОО ХАМААРАЛГҮЙ БӨГӨӨД ХОЛБООТОЙ ЭТГЭЭДҮҮД БИШ БОЛНО.

ҮНЭТ ЦААСНЫ ТУХАЙ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Үнэт цаас гаргагч	"Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК
Үнэт цаасны төрөл	Өрийн бичиг
Үнэт цаасны нэр	БИД 2.0 Бонд
Бондын арилжаа	Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй хүрээнд
Өрийн бичгийн төрөл	Тогтмол хүүтэй бонд
Нэгж бондын нэрлэсэн үнэ	100,000.0 (нэг зуун мянган) төгрөг
Бондын нийт тоо, ширхэг	100,000.0 (нэг зуун мянган) ширхэг
Бондын нийт татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн дүн	10,000,000,000.0 (арван тэрбум) төгрөг
Бондын хугацаа	24 (хорин дөрвөн) сар
Бондын жилийн хүүгийн түвшин	18.0 (арван найман) хувь
Хүү төлөгдөх давтамж	Улирал тутамд (Бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш гурван сар тутмын мөн өдрүүдэд хүүг төлөх бөгөөд хүү төлөх өдөр амралтын өдөр таарвал тус төлбөрийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Үндсэн төлбөр төлөх	Хугацааны эцэст (Бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш 24 дэх сарын мөн өдөр төлнө. Хэрэв амралтын өдөр таарвал тус төлбөрийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн зарцуулалт	Зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх
Бондын барьцаа, баталгаа	Барьцаа, баталгаагүй ба холбогдох хууль, журмын дагуу санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон.
Бондын зэрэглэл	"mnA тогтвортой" буюу хөрөнгө оруулах зэрэглэл бүхий бонд (Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК)
Бондын хадгалалт, төлбөр тооцоо	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК

"БИД ББСБ" ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн №10/10 тоот тогтоолоор Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй өрийн хэрэгсэл санал болгох замаар хөрөнгө оруулалт татан төвлөрүүлж, зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна.

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 оны 12 сарын 24 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХ ТУХАЙ ТОГТООЛ

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
5-р хороолол, 2-р хороо, 14251/
Сөүлийн гудамжны 11/1-р байрны 8-р давхарт
Утас: 70002028, 99117724
Факс: 976-11-312028
Имайл: info@bid.mn
Веб сайт: www.bid.mn

2024.10.10 № 10/10
танай _____-ны №_____-т

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ТОГТООЛ

Нэлтгэй өрийн хэрэгсэд гаргах тухай

Компанийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 76 дугаар зүйлийн 76.1.5 дах заалт, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дах заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг, Санхүүгийн зохицуулах хорооны өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журмын 2.8 дах хэсэг, "Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ" ХХК (цаашид "Компани" гэх)-ийн Дүрмийн 10.4.5 дах заалт болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн №10/10 тоот хурлын шийдвэрийг тус тус үндэслэн **ТОГТООХ нь:**

1. Компани нь нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий өрийн хэрэгслийг (цаашид "Бонд" гэх) Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нэлтгэй санал болгон арилжаалахаар гаргасугай.
2. Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нэлтгэй санал болгох бондын татан төлөгдүүлэх хөрөнгийн дүн, нөхцөл, хугацаог энэхүү тогтоолын Хавсралт №1-ээр батласугай.
3. Компанийн нэлтгэй бонд гаргах үйл ажиллагаанд хүрээнд Санхүүгийн зохицуулах хороноос тусгай зөвшөөрөл авсан байгууллагаар санхүүжих чадахын зэрэглэл тогтоолгосугай.
4. Энэхүү тогтоолын дагуу нэлтгэй хүрээнд бонд гаргахтай холбоотойгоор "Өдзий энд Ко капитал УЦК" ХХК-ийг үндсэн андеррайтераар, Өмгөөллийн "Батбаяр энд Партнэрс" ХХН-ийг хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагаар, Нексиа Глобал Монголиа Аудит ХХК-ийг аудитын дүгнэлт гаргах байгууллагаар, "Опч Кредит Рэйтинг Эйжэнси" ХХК-ийг санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох байгууллагаар тус тус сонгосугай.
5. Компанийн бондыг Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нэлтгэй арилжаалж, хөрөнгө татан төвлөрүүлэх үйл ажиллагаатай холбогдуулан үнэт цаасны зах зээлд оролцогч бусад эрх бүхий этгээдтэй энэхүү тогтоолын хавсралтад заасан нөхцөлийн хүрээнд холбогдох хэлцэл хийх, гэрээ байгуулах эрхийг Гүйцэтгэх захирал /Ц.Бат-Эрдэнэ/-д олгосугай.

ДАРГА А.АЛТАНСҮХ

БИД ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 9021010137

ӨДЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УЦК ХХК 6163065 9021031195 СТС2420

BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн №10/10 тоот тогтоолын Хавсралт №1

ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙГ ОЛОН НИЙТЭД НЭЭЛТТЭЙ ХҮРЭЭНД САНАЛ БОЛГОХ НӨХЦӨЛ

№	Үзүүлэлт	Нөхцөл
1	Үнэт цаас гаргагч	Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК
2	Үнэт цаасны төрөл	Тогтмол хүүтэй бонд
3	Үнэт цаасны арилжаа	Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй хүрээнд
4	Нэгжийн нэрлэсэн үнэ	100,000 (нэг зуун мянган) төгрөг
5	Нийт тоо, ширхэг	100,000 (нэг зуун мянга)
6	Нийт үнийн дүн	10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөг
7	Бондын хүү, жилийн	18.00 (арван найм) хувь
8	Бондын хугацаа	24 (хорин дөрвөн) сар
9	Хүү төлөх давтамж	Улирал тутамд
10	Үндсэн төлбөр төлөх давтамж	Хугацааны эцэст (Бондын хөрдөгч эзэх эрхийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш 24 дэх сарын мөн өдөр үндсэн төлбөрийг хөрөнгө оруулагчдад төлнө. Хэрэв төлбөр төлөх өдөр амралтын өдөр таарвал дараагийн ажлын өдөр тус төлбөрийг үнэт цаас эзэмшигчдийн дансанд байршуулна.)
11	Барьцаа, баталгаа	Барьцаа, баталгаагүй ба холбогдох хууль, журмын дагуу санхүүжих чадвахын зэрэглэл тогтоолгох
12	Татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн зарцуулалт	Зээлийн үйл ажиллагаг санхүүжүүлэх
13	Үнэт цаасны хадгаламж, төлбөр тооцоо	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨЗИЙН ЭЗЭМ КО
КАПИТАЛ ХХК
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

НЭГ. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТУХАЙ

1.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТУХАЙ

БИД ББСБ нь 2005 оны 08 дугаар сарын 19-ний өдөр үүсгэн байгуулагдсан, 20 жилийн түүхтэй Монгол Улсын ууган банк бус санхүүгийн байгууллагуудын нэг юм. Үнэт цаас гаргагч нь 2022 онд ребрэндинг хийж компанийн өнгө төрхөө шинэчлэн, бизнесийн дараагийн шинэ шат руу гарах алхмаа хийсэн юм.

Схем 1. Компанийн онцлох мэдээлэл

2024 оны 03 дугаар улиралд БИД ББСБ-ын нийт активын хэмжээ 94.7 тэрбум төгрөг, нийт зээлийн багц 75.6 тэрбум төгрөг байгаа бол тус хугацаанд 109.2 тэрбум төгрөгийн зээл олголтыг хувь хүмүүс, бизнес, өрхүүдэд олгосон байна. Нийт зээлдэгчдийн тоо 14,390 болсон ба үүнээс онлайн харилцагчдын тоо 8,998 хүрч нийт харилцагчдын 62.5 хувь, цэвэр зээлийн багцын 10.0 хувийг эзэлж байна.

Зураг 1. БИД ББСБ-ын харилцагчийн үйлчилгээний ажилтан

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 сар 12 өдөр
БҮРТГЭВ

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ

БИД ББСБ нь 2020 онд бүтцийн шинэчлэлт хийж "БИД ББСБ" болон "БИД Финанс ББСБ" нэгдэн "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК дор үйл ажиллагаагаа явуулах болсон. БИД ББСБ нь нийгмийн хариуцлагын хүрээнд Монгол Улсын Засгийн газар болон Дэлхийн банкны хамтарсан төсөл "Тогтвортой амьжиргаа II" төсөлд оролцож Монгол Улсын бичил санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, иргэдийн ажил эрхлэлтийг дэмжих зорилгын хүрээнд 2012-2021 онуудад нийт 6 удаагийн 2.6 тэрбум төгрөгийн зээлийн санхүүжилтийг зорилтот бүлэгт хүргэжээ.

Зураг 2. БИД ББСБ-ын хамт олон, ажилтнууд

2020-2021 оны Коронавируст халдвар (Ковид-19) цар тахлын үед ч БИД ББСБ нь харилцагч нартаа үйлчилгээгээ тогтвортой хүргэж ирсэн ба үйл ажиллагаагаа хумих биш хэрэгцээт зээлийг нэмэлтээр олгох, эргэн төлөлтийг хойшлуулах, нэмэгдүүлсэн хүү, торгуулийг тооцохгүй байх гэх мэт хөнгөлөлт нөхцөлүүдийг харилцагч нартаа гаргаж хүнд үеийг хамтдаа амжилттай даван туулсан юм.

БИД ББСБ нь Улаанбаатар хотын хүн ам олноор төвлөрсөн бүсүүдэд нийт 15 салбар нэгжтэй бөгөөд Мөрөн, Эрдэнэт, Дархан хот дахь салбараар дамжуулан орон нутгийн иргэд, хуулийн этгээдэд зээл, санхүүгийн үйлчилгээг түргэн шуурхай хүргэж байна. БИД ББСБ нь Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг "ТОП ББСБ"-аар 2006-2013 онуудад тасралтгүй шалгарсан. Мөн Монголын маркетинг менежментийн хүрээлэнгээс БИД ББСБ-ыг 2022 оны "Банк бус санхүүгийн салбарын шилдэг ББСБ"-аар шалгаруулсан юм.

"Хүмүүнлэгийн үйлсийг дэмжигч байгууллага"-аар Эрүүл мэндийн яам, Цус сэлбэлт, судлалын үндэсний төв, Монголын Улаан загалмайн нийгэмлэгээс өргөмжлөгдсөн ба 2016 оны Монголын ББСБ-ын холбооны шилдэг банк бус, санхүүгийн байгууллагын шагнал болох "Алтан Од"-ын эзэн юм.

БИД
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
3023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
15
ӨЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ ҮЦК ХХК
5183855
9021031195 СТС2420

БИД ББСБ нь бичил санхүүгийн зах зээлийг Монгол Улсад хөгжүүлэх үйлсэд жинтэй хувь нэмэр оруулахын тулд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнийхээ цар хүрээг тэлж, байгаль орчинд ээлтэй, хууль эрх зүйд нийцсэн ногоон зээл, эко зээлийн бүтээгдэхүүнээ бий болгож байна. Өнөөдрийн байдлаар БИД ББСБ нь 80 гаруй мэргэшсэн ажилтантайгаар үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэн ажиллаж байна.

Схем 2. Үнэт цаас гаргагчийн компанийн үнэт зүйлс, эрхэм зорилго

БИДНИЙ УРИА

Бизнесээ хөгжүүл

АЛСЫН ХАРАА

БИД эх орондоо санхүүгийн хүртээмжтэй үйлчилгээгээр тэргүүлэн, салбартаа хөгжлийг тодорхойлогч нь байна.

ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

БИД төв суурин газрын иргэд болон бичил, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийн хөгжлийг дэмжих санхүүгийн үйлчилгээг түргэн шуурхай хүргэнэ.

ҮНЭТ ЗҮЙЛС

- Зөв хүмүүс
- Зөв сэтгэлгээ
- Зөв үйлдэл

Анх үүсгэн байгуулагдсан цагаас хойш 20 жилийн хугацаанд БИД ББСБ нь нийт 900.0 гаруй тэрбум төгрөгийг 140,000 гаруй үйлчлүүлэгчдэд олгож 20,000 гаруй ажлын байр шинээр бий болгоод байна. БИД ББСБ нь жил бүр 15-40 хувийн нийт хөрөнгийн өсөлтийг тогтмол үзүүлж, Монгол Улсын төсвийн орлогод жил бүр 1.0 тэрбум гаруй төгрөг төлдөг хариуцлагатай, шилдэг аж ахуйн нэгж юм.

Зураг 3. БИД аппликэйшний финтек зээлийн үйлчилгээ

2021 онд БИД ББСБ нь финтек зээлийн үйлчилгээг нэвтрүүлж, харилцагч нартаа хялбар зээлийн үйлчилгээг гар утаснаасаа түргэн шуурхай авах боломжийг нээж өгсөн юм. 2022 онд "БИД технологижсон брэнд" зорилт тавин ажиллаж, онлайн зээлдэгчдийн тоо 8,998-д хүрсэн нь финтек шийдлийг амжилттай нэвтрүүлж, бизнесийн өсөлтөө дэмжин ажиллаж буйг харуулж байгаа юм.

БИД аппликэйшний таталт PlayStore дээр 50,000-аас дээш таталттай байна. Аппликэйшний зээлийн багц 2024 оны 03 дугаар улиралд 7.3 тэрбум төгрөгт хүрч, гурван жилийн хугацаанд хэрэглэгчдийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн нөхцөлтэй зээлийн шинэлэг бүтээгдэхүүн болж хүрээд байна.

БИД ББСБ нь хүртээмжтэй, бичил санхүүжилтийн үйлчилгээг цаашид улам бүрэнэмэгдүүлж, шинэлэг шийдлийг цаг алдахгүй харилцагч нартаа хүргэхээр компанийн дотоод бүтэц зохион байгуулалтдаа "Бизнес хөгжлийн газар"-ыг шинээр үүсгэн байгуулсан. Цаашид БИД ББСБ нь финтект суурилсан дараагийн дижитал шилжилтийг хийх томоохон өөрчлөлтөд бэлэн болоод байна.

Схем 3. БИД ББСБ-ын лого, брэндингийн өөрчлөлт

БИД САНХҮҮГИЙН НЭГДЭЛ → BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

2022 онд БИД ББСБ нь брэндинг, логоны эрс шинэчлэлт хийж логоны ерөнхий хэлбэрийг арга билигт багтааж, **"Харилцагч, Ажилтан, Хөрөнгө оруулагч, Хувьцаа эзэмшигч"** дөрвөн тал харилцан үр ашигтай, эн тэнцүү хамтдаа өсөн дэвжих, эв нэгдэлтэй, итгэл төгс хамтран ажиллах утга агуулгыг илэрхийлж буйгаар дүрсэлсэн юм.

1.1.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН БҮРТГЭЛ ХАЯГ

Хүснэгт 1. Үнэт цаас гаргагчийн хуулийн этгээдийн бүртгэлийн мэдээлэл

Хуулийн этгээдийн нэр:	Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ
Хариуцлагын хэлбэр:	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
Үүсгэн байгуулагдсан огноо:	2005.08.19
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9015001006
Регистрийн дугаар:	5013348
Гүйцэтгэх захирал:	Цагаачийн Бат-Эрдэнэ
Үйл ажиллагааны төрөл:	❖ Итгэлцлийн үйлчилгээ ❖ Гадаад валютын арилжаа ❖ Цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулга ❖ Зээлийн үйл ажиллагаа ❖ Богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх үйл ажиллагаа
Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр	5,000,001.00
Хаяг:	Монгол Улс, Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 5-р хороолол, Сөүлийн гудамж, 11/1-р барилга, 6 давхарт
Утас:	(+976) 7272-2828
Цахим шуудан:	info@bid.mn
Факс:	(+976) 312028
Цахим хаяг:	www.bid.mn

11.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БИЗНЕСИЙН ТҮҮХЭН ЗАМНАЛ

Схем 4. Компанийн түүхэн хөгжил, онцлох үйл явдлууд

2023-2024 он

- **BID Greenspot** төслөө дуусгав.
- "Өлзий энд Ко капитал ҮЦК"-тай хамтран 8 тэрб/төг **анхны Нээлттэй бондоо** гаргав.
- **BID App Version 2.0**-ыг зах зээлд нэвтрүүлэв.
- Монголд анх удаа Мэдээллийн аюулгүй байдлын **Олон Улсын стандарт** ISO27001:2022-ийг нэвтрүүлэв.
- **Дижитал кредит карт, Барьцаат кредит карт**-ын шинэ бүтээгдэхүүн гаргав.
- "Голомт капитал ҮЦК"-тай хамтран 15 тэрб/төг **ХБҮЦ** гаргав.
- **50/100, Хөвөгч хүүтэй** болон **нэмж болдог** итгэлцлийн бүтээгдэхүүн гаргав.
- **Ярмаг, Офицерт** шинэ салбараа нээв.

2022 он

- Люксембургийн санхүүгийн байгууллагаас **1 сая ам.долларын санхүүжилт** татав.
- Лизингийн салбарыг шинээр нээж нийт **17 салбартай** болов
- Технологи, инновацад тулгуурласан **Бизнес хөгжлийн газрыг** шинээр нээв
- **Метаверс** цахим орчинд өөрийн эзэмшлийн газарт оффисын барилга барьж салбараа нээв.
- БИД санхүүгийн нэгдэл **ребрэндинг** хийж, лого, уриагаа шинэчлэв.
- Монголбанктай анх удаа **СВОП** хэлцэл хийв.

2021 он

- **BID APP** шинээр гаргаж хэрэглэгчдэдээ онлайн зээл олгодог болов.
- Швейцар Улсын санхүүгийн байгууллагаас **6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт** татав.
- Биржийн бус зах зээл (OTC)-ийн **анхны бондыг** гаргаж Богд банк худалдан авав.
- БИД ББСБ нь дотоод, гадаадын Бондын зах зээлд идэвхтэй оролцож нэр бүхий 5 компанийн **4.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт** хийв.

2020 он

- БИД ББСБ болон БИД Финанс ББСБ нэгдэн **"Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК** болов.
- Санхүүгийн Тайлагнал Олон Улсын 9 дүгээр стандартыг (СТОУС-9) нэвтрүүлэв.
- **Erxes** платформыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэв.
- Grape city Mongolia LLC-ийн үүлэн суурьтай (cloud) **Polaris** санхүүгийн системийг үйл ажиллагаандаа амжилттай нэвтрүүлэв.
- Ковид-19 цар тахлын үед БИД ББСБ нь Улсын Онцгой Комисст **100.0 сая төгрөг** хандивлав.

2017-2019 он

- Олон Улсын хөрөнгө оруулалтын сангуудаас нийт **1.75 сая ам.долларын** санхүүжилт татав.
- **"Тогтвортой амьжиргаа II"** төслийг 5 дахь удаагаа дахин хэрэгжүүлэв.
- **"Эрсдэлийн үнэлгээний систем"**-ийг бий болгон үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэв.
- **"Залилангийн эрсдэлийн үнэлгээ"**-г боловсруулан хэрэгжүүлэв.

2017-2019 он

- **Комплаенс** хариуцсан ажилтантай болж шаардлагатай арга хэмжээ, сургалтыг тогтмол авч үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэн ажиллаж эхлэв.
- Өлзий энд Ко капитал ҮЦК- тай хамтран 2 тэрбум төгрөгийн **БОНД** амжилттай гаргав.
- Хөдөө орон нутаг **Дархан, Эрдэнэт, Мөрөн** хотуудад шинэ салбар нээв.
- **"Авто лизингийн төв"** байгуулан авто машины лизингийн үйлчилгээг нэвтрүүлэв.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

2014-2016 он

- Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг ТОП-10 ББСБ-ын **ТОП 1**-р шалгарав.
- Олон Улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн Италийн Microfinanza рейтинг компаниар Нийгмийн хариуцлагын үнэлгээ хийлгэж **B + үнэлгээ** авав.
- "Оюунлаг залуус-Монголын ирээдүй" үйл ажиллагааг дэмжин "Монголын Банк Бус Санхүүгийн байгууллагуудын холбоо"-той хамтран **номын сан болон компьютерын иж бүрэн ангийг тохижуулав.**

2014-2016 он

- **"Тогтвортой амьжиргаа II"** төслийг 3 дахь удаагаа дахин хэрэгжүүлэв.
- Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбарын хэмжээнд **"1000 ЦҮНХ АЯН"** -ыг санаачлан хэрэгжүүлж эхлэв.
- Grapecity компанийн **Марс II** үүлэн технологид суурилсан программыг нэвтрүүлэв.

2011-2013 он

- МҮХАҮТ, МББСБХ-ны шалгаруулалтаар **"Санхүүгийн түргэн тусламж"** бүтээгдэхүүнээр оны хамгийн дээд шагнал болох **"Шилдэг санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч"** ББСБ-аар шалгарав.
- **ББСБ-ын салбарт анх удаа БОНД** (Хаалттай өрийн бичиг) гаргав.
- Дэлхийн банк, Монгол Улсын Засгийн газар хамтарсан Бичил санхүүгийн хөгжлийн сангийн хэрэгжүүлж байгаа **"Тогтвортой амьжиргаа II"** төсөл дахин хэрэгжүүлэв.

2010 он

- Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг ТОП-10 **ББСБ-ын Салбарын ТОП 2-р** шалгарав.
- **Smart Campaign** үзэл санааг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэв.
- Дэлхийн банк, Монгол Улсын Засгийн газар хамтарсан Бичил санхүүгийн хөгжлийн сангийн хэрэгжүүлж байгаа **"Тогтвортой амьжиргаа II"** төсөл хэрэгжүүлэв.
- Нийгэм хөдөлмөр хамгааллын яамны харьяа Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн **"Ажлын байр бий болгох, ядуурлыг бууруулах"** төслийг хоёрдахь удаа хэрэгжүүлэв.

2008-2009 он

- Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг ТОП-10 **ББСБ-ын Салбарын ТОП 3-р** шалгарав.
- ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх **"Монголын Банк бус Санхүүгийн байгууллагын холбоо"**-ны Ерөнхийлөгчөөр сонгогдов.
- Нийгэм хөдөлмөр хамгааллын яамны харьяа Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн **"Ажлын байр бий болгох, ядуурлыг бууруулах"** төслийг анх удаа хэрэгжүүлэв.
- **"Итгэлцлийн үйлчилгээ"** эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авав.

2005-2007 он

- Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг ТОП-10 **ББСБ-ын Салбарын ТОП 5-р** шалгарав.
- **"Нийслэлийн Хэрэглэгчдийн Найдвартай Түнш"** байгууллагаар шалгарав.
- Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхим **(МҮХАҮТ)-д гишүүнээр элсэв.**
- **"Санхүүгийн түргэн тусламж"** шилдэг бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ нэвтрүүлэв.
- **БИД ББСБ үүсгэн байгуулагдав.**

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ БИЗНЕС ЭНД КО КАПИТАЛ ҮЦК ХХК 19

Үнэт цаасны танилцуулга

1.1.3. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ЭЗЭМШИЖ БУЙ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК нь Монгол Улсын "Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль", "Зөвшөөрлийн тухай хууль", болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангаснаар Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2005 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн №340 тоот тушаалаар "Банк бус санхүүгийн байгууллага байгуулж, зээл, гадаад валютын арилжаа, санхүүгийн түрээсийн үйл ажиллагаа эрхлэх" тусгай зөвшөөрөл, СЗХ-ны 2007 оны 09 дүгээр сарын 28-ны өдрийн №130 дугаар тогтоолоор "Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх" зөвшөөрөл тус тус олгогдсон.

Хүснэгт 2. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж буй тусгай зөвшөөрлүүд

№	Тусгай зөвшөөрөл	Олгосон огноо
1	Зээл	2007.09.28
2	Итгэлцлийн үйлчилгээ	2008.10.22
3	Банк бус санхүүгийн гадаад валютын арилжаа	2014.12.10
4	Банк бус санхүүгийн цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гүйвуулгын үйлчилгээ	2018.04.04
5	Богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх	2021.03.10

1.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧИД

Үнэт цаас гаргагчийн хувьцаа эзэмшигчид нь БИД ББСБ-ын дүрэмд зааснаар Аварзэдийн Алтансүх болон Хөхөөгийн Одонтуяа нар байна. Хувьцаа эзэмшигчдийн эзэмшиж буй энгийн хувьцаа нь хуваагдахгүй бөгөөд хувьцаа тус бүр нь нэг саналын эрхтэй байна.

Хүснэгт 3. Үнэт цаас гаргагчийн хувь эзэмшлийн бүтэц

№	Хувьцаа эзэмшигч иргэний овог, нэр	Гаргасан хувьцааны тоо ширхэг	Нэг бүрийн нэрлэсэн үнэ	Гаргасан хувьцааны нийт нэрлэсэн үнэ	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд эзлэх хувь
1	Аварзэдийн Алтансүх	3,500,001	1,000	3,500,001,000	70%
2	Хөхөөгийн Одонтуяа	1,500,000	1,000	1,500,000,000	30%
	Нийт	5,000,001	1,000	5,000,001,000	100%

1.2.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ОХИН, ЗЭРГЭЛДЭЭ КОМПАНИУД

Үнэт цаас гаргагч болох БИД ББСБ ХХК-д хараат, толгой компани байхгүй бөгөөд Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.15 дахь хэсэгт "Нэг толгой компанийн хараат болон охин компаниуд, эсхүл нэг этгээд дангаараа болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран хувьцааных нь хяналтын багцыг эзэмшдэг компаниудыг зэргэлдээ компани гэнэ" гэж заасны дагуу Үнэт цаас гаргагчийн зэргэлдээ компанийн мэдээллийг доор нэгтгэн харуулав.

Хүснэгт 3 Үнэт цаас гаргагчийн зэргэлдээ, охин компаниудын мэдээлэл

№	Компанийн нэр	Регистрийн дугаар	Үйл ажиллагааны чиглэл	Харилцааны шинж чанар
1	Бизнес инвест девелопмент технологи ХХК	6779956	Мэдээлэл технологийн үйл ажиллагаагаа	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн гишүүн С.Отгонбат нар үүсгэн байгуулсан болно.
2	БИД Санхүүгийн нэгдэл ХХК	6788564	Бизнесийн зөвлөгөө өгөх, төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн гишүүн С.Отгонбат нар үүсгэн байгуулсан болно.
3	Бизнес инвест девелопмент капитал ХХК	5370418	Гадаад худалдаа, барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ	БИД ББСБ ХХК-ийн ТУЗ-ийн дарга албан тушаалтай Монгол улсын оршин суугч Аварзэд овогтой Алтансүх нь үүсгэн компанийн үүсгэн байгуулагч.
4	БИЗНЕС ИДЭВХИЖҮҮЛЭН ДЭМЖИГЧ САН	8041261	Нийгмийн хариуцлагын үйл ажиллагаа, буцалтгүй тусламж үзүүлэх	БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, гүйцэтгэх захирал Ц.Бат-эрдэнэ, ТУЗ-ийн гишүүн Х.Одонтуяа нар нь үүсгэн компанийн үүсгэн байгуулагч.
5	Монголын хөх тэнгэр ХХК	2088088	Аялал жуулчлал	БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн гишүүн Х.Одонтуяа нь үүсгэн компанийн үүсгэн байгуулагч.
6	БИД Ассет ТЗК ХХК	6788432	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах	БИД ББСБ ХХК-ийн 100% хөрөнгө оруулсан охин компани болно.
7	БИД Моторс ХХК	6395961	Гадаад худалдаа	БИД ББСБ ХХК-ийн ТУЗ-ийн дарга, эцсийн өмчлөгч А.Алтансүх нь тус компанийн 70%-ийг эзэмшдэг.

Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсэгт "Компанийн нийт гаргасан энгийн хувьцааны 50-аас дээш хувийг өөр (толгой) компани дангаараа буюу нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшдэг бие даасан компанийг охин компани гэнэ" гэж заасны дагуу Үнэт цаас гаргагчийн үүсгэн байгуулсан хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргах тусгай зөвшөөрөл бүхий БИД Ассет ТЗК ХХК нь БИД ББСБ-ын охин компани болох юм.

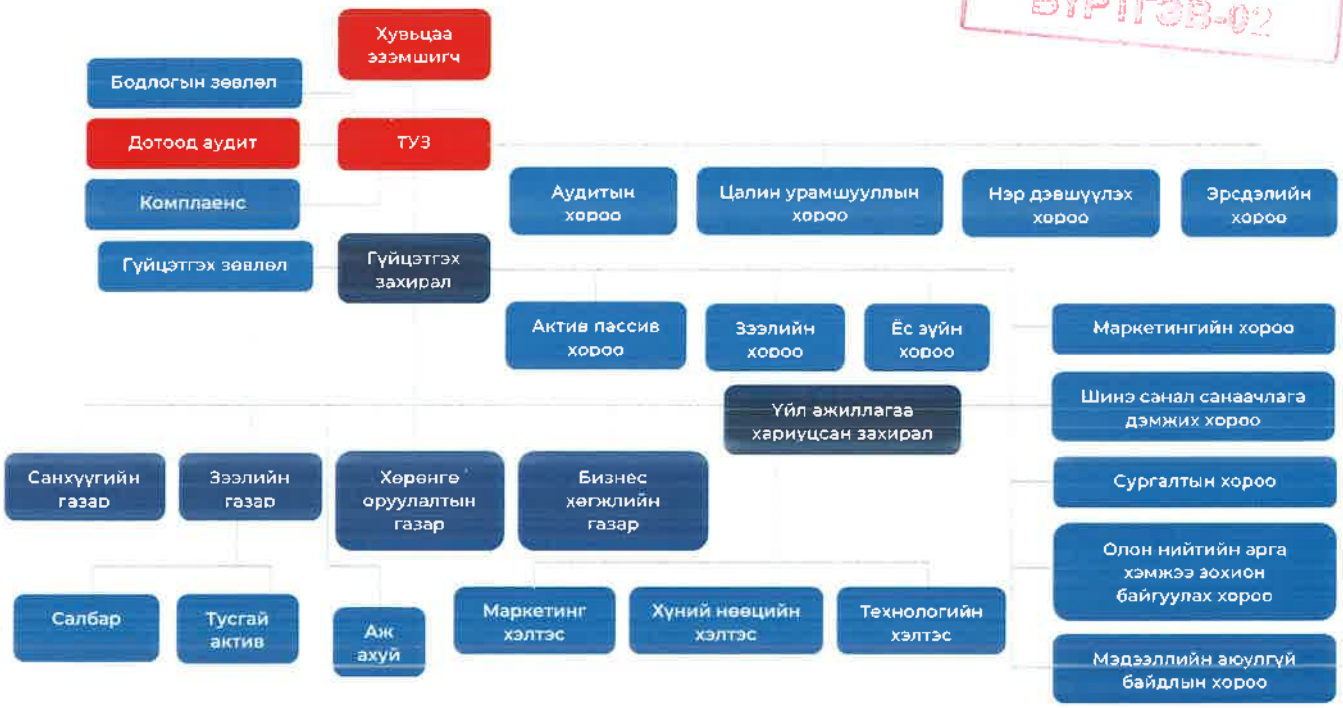
BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ ӨЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УЦК ХХК 5183088 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2020 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

1.3. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Схем 5. Үнэт цаас гаргагчийн бүтэц зохион байгуулалт

Газар, нэгжийн үйл ажиллагааны чиг үүрэг:

- Санхүүгийн газар нь санхүү, татварын тайлан гаргах, санхүүгийн баталгаажсан тайланг зохицуулах байгууллагад хүргүүлэх, удирдлагыг мэдээллээр хангах чиг үүрэгтэй.
- Зээлийн газар нь зээлийн сувгийг удирдах, нэмэгдүүлэх, зах зээлийн судалгаа шинжилгээ хийх, гэрээ эрх зүйн хяналт, гүйцэтгэл болон шүүхийн маргаанд компанийг төлөөлөх чиг үүрэгтэй юм.
- Хөрөнгө оруулалтын газар нь гаднын хөрөнгө оруулагчдаас хөрөнгө татан төвлөрүүлэх, гадаад, дотоод хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэх чиг үүрэгтэй ажилладаг.
- Бизнес хөгжлийн газар нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хэрэглэгчдийн хэрэгцээнд нийцүүлэн санал болгох, сайжруулах, бизнес хөгжлийн стратегийг боловсруулах чиг үүрэгтэй юм.

Гүйцэтгэх захирлын дэргэдэх хороодын чиг үүрэг:

- Зээлийн хороо нь зээлийн шийдвэрийг батлах, татгалзах, сунгах, дахин судлах, барьцаа хөрөнгийг чөлөөлөх, шийдвэрлэх бүрэн эрх бүхий хороо ба зээлийн эрхийн хэмжээнд шийдвэр гаргах чиг үүрэг хэрэгжүүлдэг.
- Тусгай активын хороо нь зээлийн эргэн төлөлтийн хоцрогдлыг хариуцаж, зээлдэгч нартай холбогдох, активын чанарыг дээшлүүлэх чиг үүрэгтэй юм.
- Ёс зүйн хороо нь ёс зүйн дүрмийг зөрчсөн ажилтанд хариуцлага тооцох, шийдвэр гаргах чиг үүрэгтэй ажилладаг.
- Гүйцэтгэх захирлын дэргэдэх бусад таван хороо нь байгууллагын нэр хүндийг өсгөх, ажилтнуудын урам зоригийг дээшлүүлэх, шинэ санал санаачилгыг дэмжих, ажилтнуудын хобби, сонирхлыг дэмжих үүрэгтэй.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ
ӨЛЗИЙ ЭНД КО22
КАПИТАЛ УЦК ХХК
9021031195 СТС2420

1.3.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ГИШҮҮД

Хүснэгт 5. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн танилцуулга

Аварзэд овогтой Алтансүх
ТУЗ-ийн дарга

Боловсрол:
2017-Одоо, ШУТИС, Бизнесийн удирдлагын докторант;
2006-2009, Шихихутаг хуулийн сургууль, Эрх зүйч мэргэжлээр бакалавр;
1999-2000, ШУТИС, Бизнесийн удирдлагын магистр;
1994-1998, ШУТИС, Санхүүгийн менежмент, Бакалавр;
1980-1990, 31-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2005-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн дарга;
2010-2019, "МББСБ Холбоо", Ерөнхийлөгч;
2000-2003, "Шим импорт" ХХК, Гүйцэтгэх захирал;
1998-2000, "УПА Трейд" ХХК, Санхүүгийн албаны дарга.

Хөхөө овогтой Одонтуяа
ТУЗ-ийн гишүүн

Боловсрол:
1997-2001, Өлзий их сургууль, Аялал жуулчлал мэргэжлээр бакалавр;
1981-1991, 23-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2013-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн гишүүн;
2010-Одоо, "Аврагас трейд" ХХК, Ерөнхий захирал;
2003-2010, "Блю скай трейвэл" ХХК, Ерөнхий менежер.

Цагаач овогтой Бат-Эрдэнэ
ТУЗ-ийн гишүүн

Боловсрол:
1999-2001, МУТИС-КТМС, Бизнесийн удирдлагын магистр;
1994-1998, МУТИС-КТМС, Бизнесийн удирдлагын бакалавр.

Ажлын туршлага:
2005-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Гүйцэтгэх захирал;
2004-2005, "Бизнес Инвест" ХЗХ, Гүйцэтгэх захирал;
1999-2004, "Гуна хайрхан" ХХК, Ерөнхий менежер;
1998-1998, "УПА Трейд" ХХК, Төслийн менежер.

Билгүүн овогтой Анхилуун
ТУЗ-ийн гишүүн

Боловсрол:
2000-2002, СЭЗИС, Нягтлан бодогч, Бакалавр;
1994-1998, Оюу их сургууль, Орос хэлний багш мэргэжлээр бакалавр;
1981-1991, 23-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2014-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн гишүүн;
2017-2018, "Маша Миша" ХХК, Гүйцэтгэх захирал;
2012-2017, "БИД ББСБ", Дотоод аудитор;
2008-2011, "БИД ББСБ", Зээлийн мэргэжилтэн;
2005-2007, "БИД ББСБ", Нягтлан бодогч;
2004-2005, "Бизнес Инвест" ХХК, Нягтлан бодогч.

Сэдбазар овогтой Отгонбат
ТУЗ-ийн гишүүн

Боловсрол:
2014-2016, АНУ, Харвардын Бизнесийн их сургууль, Боловсон хүчний менежмент мэргэжлээр магистр;
1994-1998, Нидерланд, Маастрихтын менежментийн сургууль, Бизнесийн удирдлага, Магистр;
1993-1996, Цог дээд сургууль, Орчуулагч, Бакалавр;
1980-1990, 18-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2013-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн гишүүн;
2014-Одоо, "Оттеген Холдинг", Ерөнхийлөгч;
2012-2014, "Оюу толгой" ХХК, Дэд ерөнхийлөгч;
2008-2011, Эрдэс Баялаг Эрчим Хүчний яам, Зөвлөх;
2007-2008, Худалдаа Аж Үйлдвэрийн яам, Зөвлөх;
2004-2008, Улаанбаатар хотын захиргаа, Тэргүүлэх гишүүн;
2001-2007, Гадаад Худалдаа, Хөрөнгө оруулалтын агентлаг, Дэд дарга.

Баттөр овогтой Отгондорж
ТУЗ-ийн Хараат бус гишүүн

Боловсрол:
1999-2000, Манчестрийн их сургууль, Мөнгөний эдийн засаг, эконометрик мэргэжлээр магистр;
1991-1995,МУИС, Эдийн засгийн кибернетик, Бакалавр;
1980-1990, Зөвлөлтийн 3-р дунд сургууль.

Ажлын туршлага:
2019-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн Хараат бус гишүүн;
2005-Одоо, Монгол-Оросын хамтарсан "IEK-Mongolia" ХХК, Ерөнхий захирал;
1997-2005, Монголбанк , Судалгааны газрын ахлах эдийн засагч;
1996-1997, Монголбанк, Хяналтын хэлтсийн хянагч;
1995-1996, Монголбанк, Дотоод аудитын газрын хянагч.

Банзрагч овогтой Пүрэвням
ТУЗ-ийн Хараат бус гишүүн

Боловсрол:
2014-2016, МУИС, Хууль зүйн сургууль, Эрх зүйн магистр;
1975-1985, Дундговь, 10 жил

Ажлын туршлага:
2023-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, ТУЗ-ийн Хараат бус гишүүн;
2007-2013, Үндсэн хуулийн цэц, Гишүүн;
1994-2012, Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо, Ерөнхийлөгч.

1.3.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН БАГ

Хүснэгт 6. Гүйцэтгэх удирдлагын багийн танилцуулга

Цагаач овогтой Бат-Эрдэнэ
Гүйцэтгэх захирал

Боловсрол:
1999-2001, МУТИС-КТМС, Бизнесийн удирдлагын магистр;
1994-1998, МУТИС-КТМС, Бизнесийн удирдлагын бакалавр.

Ажлын туршлага:
2005-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Гүйцэтгэх захирал;
2004-2005, "Бизнес Инвест" ХЗХ, Гүйцэтгэх захирал;
1999-2004, "Гуна хайрхан" ХХК, Ерөнхий менежер;
1998-1998, "УПА Трейд" ХХК, Төслийн менежер.

Амартүвшин овогтой Баясгалан
Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал

Боловсрол:
2003-2007, Хүмүүнлэгийн Ухааны Их сургууль, Бизнесийн удирдлагын бакалавр;
1993-2003, 47-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2022-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал;
2019-2022, "БИД ББСБ" ХХК, Бүтээгдэхүүн хөгжлийн газрын захирал;
2014-2019, "БИД ББСБ" ХХК, Зээлийн мэргэжилтэн,
2013-2014, "БИД ББСБ" ХХК, Ахлах зээлийн мэргэжилтэн;
2011-2013, "БИД ББСБ" ХХК, Зээлийн мэргэжилтэн;
2010-2011, "Наран Трейд" ХХК, Маркетингийн менежер;
2009-2010, Үндэсний статистикийн хороо, Судалгааны мэргэжилтэн.

Алтангэрэл овогтой Баяржаргал
Ерөнхий нягтлан бодогч

Боловсрол:
2005-2009, Монгол дээд сургууль, Банкны менежер мэргэжлээр бакалавр;
1995-2005, Нийслэлийн 49-р дунд сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2011-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Нягтлан бодогч, Ахлах нягтлан бодогч, Ерөнхий нягтлан бодогч;
2009-2010, "Хас банк", Теллер.

Баярсайхан овогтой Болор
Бизнес хөгжлийн газрын захирал

Боловсрол:
2014-2016, МУИС, Бизнесийн сургууль, Бизнесийн удирдлагын магистр;
2009-2013, МУИС, Математик комьютерийн сургууль, Мэдээллийн системийн удирдлага, Бакалавр;
1999-2008, Монгол-Энэтхэгийн хамтарсан сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2022-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Бизнес хөгжлийн газрын захирал
2021-2022, "Ай Си Ти групп" ХК, Борлуулалтын газрын захирал;
2018-2021, "Дата Сайнс", Төслийн менежер, захирал;

2016-2017, Гааль, татвар, Санхүүгийн мэдээлэл технологийн төв, Захиргааны хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн;
2014-2016, Татварын Ерөнхий Газар, НӨАТУС хөгжүүлэх төсөл, Нарийн бичгийн дарга;
2013-2014, Хас банк, Зээлийн мэргэжилтэн, Интернэт мобайл банкны мэргэжилтэн.

Ганболд овогтой Нямгэрэл
Хөрөнгө оруулалтын газрын захирал

Боловсрол:
2022, ХБНГУ, Франкфуртын сургууль, Санхүүгийн хүртээмжийн бодлогын мэргэшсэн эксперт;
2012-2015, МУИС, Эдийн засаг, Статистикийн бакалавр;
2008-2012, МУИС, Олон улсын харилцааны бакалавр;
1999-2008, Ховд аймаг, Жаргалант сум, 1-р дунд сургууль.

Ажлын туршлага:
2020-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Хөрөнгө оруулалтын газрын захирал;
2013-2020, "БИД ББСБ" ХХК, Гадаад харилцаа, Хүний нөөцийн менежер;
2012-2013, Зээлийн батлан даалтын сан, Гадаад харилцааны менежер.

Дашдэмбэрэл овогтой Ганхуяг
Зээлийн газрын захирал

Боловсрол:
1998-2002, Шихихутаг Хууль зүйн дээд сургууль, Эрх зүйч мэргэжлээр бакалавр;
1988-1998, Нийслэлийн 58-р дунд сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2007-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Хуулийн зөвлөх, Зээлийн газрын захирал;
2004-Одоо, "Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо", Өмгөөлөгч;
2003-2007, "Монголын Өмгөөлөгчдийн Холбоо", Ерөнхийлөгчийн туслах.

Иванов овогтой Адарсүрэн
Зээлийн газрын дэд захирал

Боловсрол:
2007-2011, БХИС, Санхүү менежмент мэргэжлээр бакалавр.

Ажлын туршлага:
2012-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Зээлийн газрын дэд захирал;
2012, "Голомт банк", Харилцагчийн үйлчилгээний ажилтан;
2011-2012, "I&R Mongolia" ХХК, Маркетингийн менежер.

Алтансүх овогтой Асуудай
Зээлийн газрын дэд захирал

Боловсрол:
2018-2019, СЭЗИС, Бизнесийн удирдлагын магистр;
2012-2016, Хүмүүнлэгийн Ухааны Их сургууль, Олон Улсын харилцаа-Эдийн засгийн бакалавр;
2000-2011, Гэгээрэл дунд сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2023-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Зээлийн газрын дэд захирал;
2020-2023, "БИД ББСБ" ХХК, Онлайн сувгийн захирал;
2016-2020, "БИД ББСБ" ХХК, Зээлийн мэргэжилтэн.

Жанцандорж овогтой Баясгалан
Хүний нөөцийн менежер

Боловсрол:
2011-2013, ОУЭЗБДС, Бизнесийн удирдлагын магистр;
2005-2009, ОУЭЗБДС, Банк санхүү, Нягтлан бодох бүртгэл мэргэжлээр бакалавр;
1995-2005, Ирээдүй цогцолбор 86-р сургууль, Бүрэн дунд.

Ажлын туршлага:
2018-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Хүний нөөцийн менежер;
2013-2018, "Капитал банк", Хүний нөөцийн менежер;
2010-2013, "Хүний нөөцийн судалгааны үндэсний хүрээлэн", Сургалтын менежер.

Ганхуяг овогтой Ариунбаяр
Администратор

Боловсрол:
2012-2014, ХААИС, Нягтлан бодогч;
2007-2011, Улаанбаатар Эрдэм Оюу дээд сургууль, Программ хангамжийн инженер, Бакалавр.

Ажлын туршлага:
2012-Одоо, "БИД ББСБ" ХХК, Администратор;
2012, "HLBMongolia Audit" ХХК, Мэдээлэл технологийн инженер, Аудиторын туслах;
2010-2011, "IJAH Audit" ХХК, Мэдээллийн технологийн инженер.

1.3.3. ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДЭРГЭДЭХ ХОРООД

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны №145 дугаар тогтоолоор шинэчлэн батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс"-ийн дагуу БИД ББСБ нь кодексийн засаглалын зарчмуудыг бүрэн хэрэгжүүлэхийг эрмэлзэн ажиллаж байна. Компанийн үйл ажиллагааны онцлогоос шалтгаалан зохион байгуулалтын илүү зохимжтой арга хэмжээг авч, хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

БИД ББСБ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь нийт долоон гишүүнтэй буюу ердийн таван гишүүн, хоёр хараат бус гишүүнтэй үйл ажиллагаа явуулж байна.

ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын чиг үүрэг

- Цалин урамшууллын хороо нь ТУЗ-ийн гишүүд, эрх бүхий албан тушаалтны цалин, урамшууллын талаар баримтлах бодлогыг тодорхойлон ТУЗ-өөр батлуулж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих, холбогдох дүрэм, журамд нийцүүлэн санал, дүгнэлт гарган ажиллах чиг үүрэгтэй.

- Нэр дэвшүүлэх хороо нь байгууллагын залгамж халааны бодлогыг тодорхойлох, эрх бүхий албан тушаалтны мэдлэг, чадвар, ажлын туршлага нь тухайн ажлын байрны шаардлагыг хангаж байгаа эсэх, ашиг сонирхлын зөрчил үүссэн эсэхэд хяналт тавьж дүгнэлт гарган ажилладаг. Мөн ТУЗ-ийн хараат бус гишүүдийн бие даасан, хараат бус байдлыг тогтоох, тэдгээрийг сургах, мэргэшүүлэх чиглэлээр ажиллах чиг үүрэгтэй.

- Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь байгууллагын нэгж тус бүрд үүсэж болох эрсдэлийн түвшнийг тодорхойлох, илрүүлэх, эрсдэлийг бууруулах, арилгахад шаардлагатай арга хэмжээ авах зэргээр эрсдэлийн оновчтой удирдлагыг хэрэгжүүлэх, компанийн дотоод журам, бодлого, тогтоолын хэрэгжилтийг хянах тогтолцоог бүрдүүлэх, мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаанд өртөх эрсдэлийг үнэлэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах чиг үүрэгтэй.

- Аудитын хороо нь нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, бүртгэлийг олон улсын стандартад нийцүүлэх, ТУЗ-өөс баталсан байгууллагын стратеги төлөвлөгөө, бодлого дүрэм журмын хэрэгжилт, байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны явцад хийгдэх гүйцэтгэлийн болон санхүүгийн үйл ажиллагаатай холбогдох асуудал, түүний үнэн бодит байдалд хяналт тавих, байгууллагын дотоод болон хөндлөнгийн аудитын цар хүрээг тодорхойлох, үр ашигтай хамтран ажиллахад дэмжлэг үзүүлэх, аудитын хараат бус байдлыг баталгаажуулах чиглэлээр үйл ажиллагааг явуулах чиг үүрэгтэй.

Хүснэгт 7. ТУЗ-ийн дэргэдэх хороодын бүрэлдэхүүн

Хорооны нэр	Гишүүд	Албан тушаал
Цалин урамшууллын хороо	Б.Отгондорж	Хорооны дарга
	А.Алтансүх	Хорооны гишүүн
	Ц.Бат-Эрдэнэ	Хорооны гишүүн
Нэр дэвшүүлэх хороо	Б.Пүрэвням	Хорооны дарга
	С.Отгонбат	Хорооны гишүүн
	Б.Анхилуун	Хорооны гишүүн
Аудитын хороо	Х.Одонтуяа	Хорооны дарга
	А.Алтансүх	Хорооны гишүүн
	Б.Отгондорж	Хорооны гишүүн
Эрсдэлийн хороо	С.Отгонбат	Хорооны дарга
	Б.Пүрэвням	Хорооны гишүүн
	Ц.Бат-Эрдэнэ	Хорооны гишүүн

Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь гүйцэтгэх удирдлагын үйл ажиллагаанд байнгын зохистой хяналтыг тавьж, хувьцаа эзэмшигчдийн өмнө үйл ажиллагаагаа бүрэн дүүрэн тайлагнадаг. ТУЗ-ийн гол үүрэг болох байгууллагын нийт зардлыг багасгаж, хувьцаа эзэмшигчдийн хөрөнгө, орлого ашгийг нэмэгдүүлэх, ашигтай хөрөнгө оруулалтын төслүүдийг хэрэгжүүлэхийн тулд компанийн гүйцэтгэх удирдлагад хяналт тавин ажилладаг.

Компанийн тухай хуулийн 75 дугаар зүйлийн 75.5 дахь хэсэгт "Компанийн дүрэмд заасан бол хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл хараат бус гишүүнтэй байж болно" гэж заасан байдаг. Компанийн сайн засаглалыг хэрэгжүүлэхийн тулд Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь хараат бус гишүүнтэй байх нь чухал ач холбогдолтой байдаг.

1.4. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БИЗНЕСИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАНИЛЦУУЛГА

БИД ББСБ нь 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар нийт 14.4 мянган харилцагчидтай, 75.6 тэрбум төгрөгийн нийт зээлийн багцтайгаар 20 жилийн турш тасралтгүй үйл ажиллагаагаа өргөжүүлэн амжилттай явуулж байна. Нийт активын хэмжээ 2024 оны 03 дугаар улиралд 94.7 тэрбум төгрөгт хүрч, 2023 оны эцсээс 11.1 хувиар өссөн байна.

Зураг 4. БИД ББСБ-ын орон нутгийн салбарын байршлын тархалт

БИД ББСБ нь Улаанбаатар хотод 15 салбар, орон нутагт Дархан-Уул, Орхон, Хөвсгөл аймгуудад салбараа нээн харилцагч нартаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ хүртээмжтэй хүргэж байна. 2021 онд БИД онлайн зээлийн аппликэйшнийг нэвтрүүлж, финтек шийдлээр хялбар зээлийн үйлчилгээг харилцагчдынхаа хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн олгож байгаа бөгөөд тус хугацаанд 8.9 мянган идэвхтэй дижитал хэрэглэгчидтэй болоод байна.

Зураг 5. Улаанбаатар хотын салбар, нэгжүүд

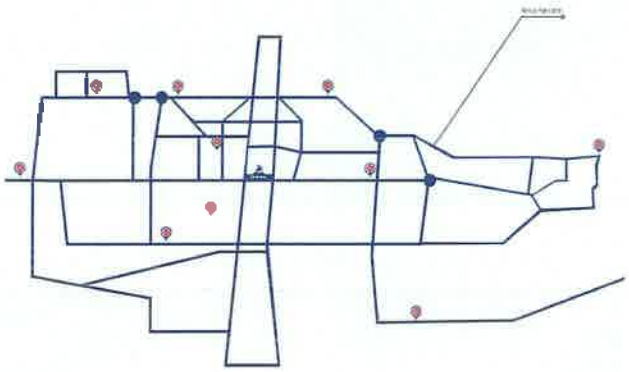
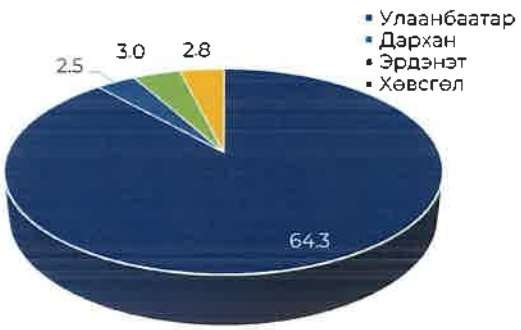

График 1. БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багц, газар зүйн тархалтаар, (тэрбум төгрөг)

БИД ББСБ-ын нийт активын хэмжээ сүүлийн дөрвөн жилд дунджаар 25.0 хувиар өссөн байна. Харин цэвэр зээлийн багц 2019-2023 онуудад 29.1 хувиар өсжээ. Ийнхүү нийт хөрөнгийн өсөлт болон зээлийн багцын үлдэгдэл өндөр өсөхөд гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан эх үүсвэр, дотоодын биржийн болон биржийн бус зах зээл дээр бонд гаргаж хөрөнгө амжилттай татан төвлөрүүлсэн зэрэг нь нөлөөлсөн байна.

Мөн БИД ББСБ нь итгэлцлийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй бөгөөд итгэлцлийн үйлчилгээгээр дамжуулан 2024 оны 03 дугаар улирлын эцэст 28.6 тэрбум төгрөгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлж чаджээ.

График 3. БИД ББСБ-ын нийт хөрөнгө ба цэвэр зээлийн багц, (тэрбум төгрөг)

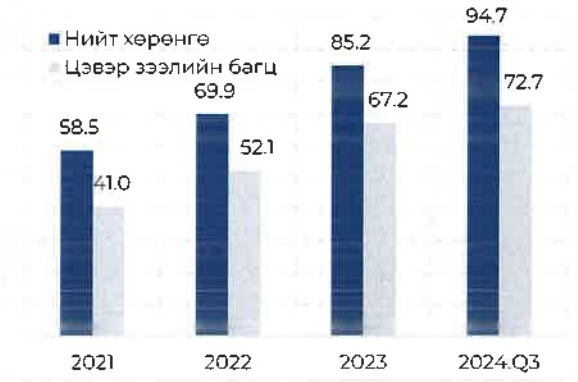
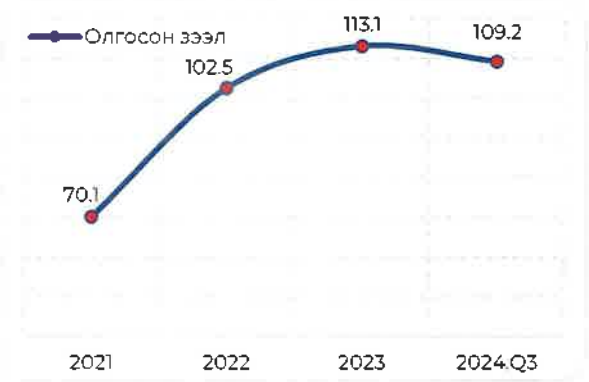

График 2. БИД ББСБ-ын олгосон зээлийн хэмжээ, (тэрбум төгрөг)

2024 оны 03 дугаар улиралд БИД ББСБ-ын нийт зээлдэгчдийн тоо 14,390 буюу 62.5 хувийг онлайн зээлийн харилцагчид эзэлж байгаа бол уламжлалт зээлийн харилцагч нар 5,392 буюу 37.5 хувийг бүрдүүлж байна. Зээлийн багцын хувьд уламжлалт зээлийн багцын дүн 65.5 тэрбум төгрөг буюу цэвэр зээлийн багцад[1] хамгийн өндөр жин дарж байна.

График 5. Зээлдэгчдийн тоо, онлайн ба уламжлалт зээлээр, (мянган хүн)

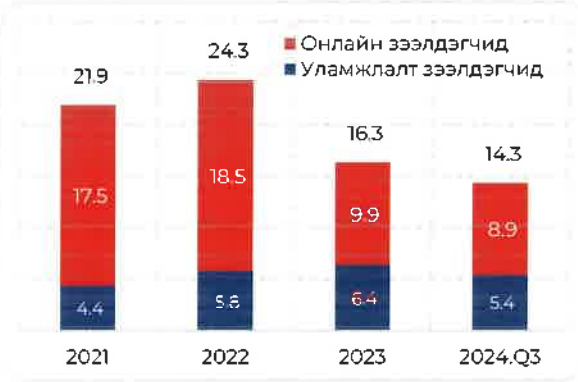
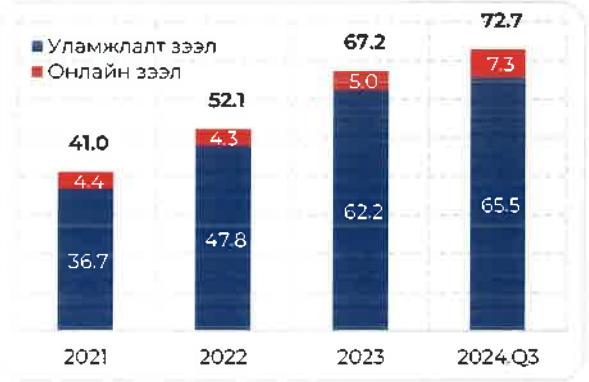

График 4. Уламжлалт ба онлайн цэвэр зээлийн багц, (тэрбум төгрөг)

Бид аппликэйшнээр 5,000,000 төгрөг хүртэлх онлайн зээлийг олгодог учраас дундаж зээл олголтын хэмжээ харьцангуй бага байдаг нь зээлийн багцад бага хувь эзлэхэд нөлөөлж байна.

БИД ББСБ-ын нийт хөрөнгө, зээлийн багцыг банк бус, санхүүгийн байгууллагын салбартай харьцуулахад салбарын нийт зээлийн 1.6 хувийг бүрдүүлж байгаа бол нийт активын мөн 1.6 хувийг дангаараа эзэлж байна.

[1] БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багцыг тооцохдоо хуримтлагдсан хүүгийн авлагыг оруулж тооцсон болно.

Компанийн нийт хөрөнгө ба зээлийн багцын хэмжээ салбарын 1.6 хувийг бүрдүүлж байгаа нь дотоодын бичил санхүүгийн үйлчилгээний өрсөлдөөн нэмэгдсэнийг харуулж байна. Онлайн зээлдэгчдийн тоо салбартаа 0.5 хувийг, онлайн зээлийн үлдэгдэл 0.3 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

График 7. БИД ББСБ-ын салбарын үзүүлэлттэй харьцуулсан харьцуулалт

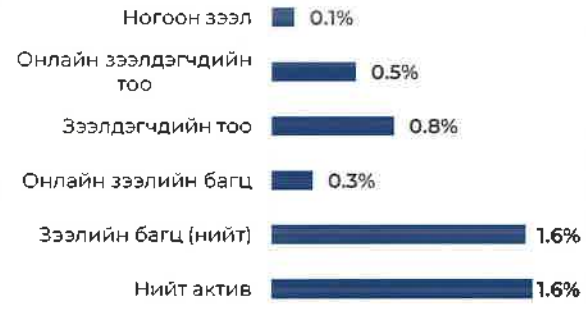
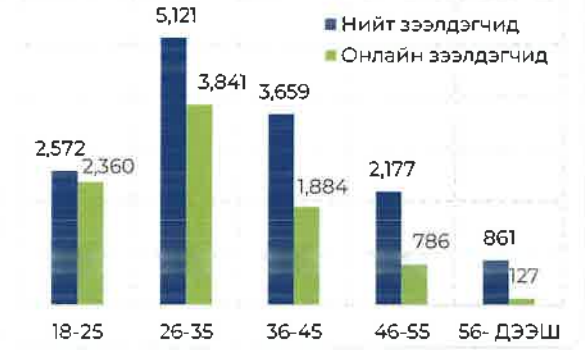

График 6. БИД ББСБ-ын нийт зээлдэгчдийн тоо, онлайн зээлээр

БИД ББСБ-ын нийт олгосон зээлийн хэмжээ 2024 оны эхний гурван улиралд 109.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн ба Коронавируст халдвар (Ковид-19) цар тахлын үе буюу 2021 оны зээл гаргалтаас даруй 55.8 хувиар өсжээ. Онлайн зээлийн харилцагчдын 42.7 хувийг 26-35 насны залуус эзэлж байгаа бол 26.2 хувийг 18-25 насныхан идэвхтэй ашиглаж байна.

Хүснэгт 8. Цэвэр зээлийн багцын ангилал, бүтээгдэхүүний төрлөөр

Зээлийн төрөл	Цэвэр зээлийн багцын үлдэгдэл, (сая төгрөг)	Зээлдэгчдийн тоо	Дундаж зээл, (мянган төгрөг)	Эрэгтэй	Эмэгтэй
Хэрэглээний зээл	20,518.5	11,436	1,794.2	6,201	5,235
Уламжлалт хэрэглээний зээл	12,641.8	1,776	7,118.1	857	919
Онлайн зээл	7,268.0	8,998	807.7	4,995	4,003
Лизингийн зээл	608.7	663	918.1	350	313
Бизнесийн зээл	39,762.3	2,093	18,997.7	953	1,140
Автомашины зээл	12,289.6	848	14,492.4	498	350
Ногоон зээл	155.6	12	12,970.5	12	-
Нийт	72,726.0	14,390	5,053.9	7,665	6,725

Компанийн нийт хэрэглээний зээлийн 61.6 хувийг уламжлалт хэрэглээний зээл, 35.4 хувийг онлайн зээлийн багц, 3.0 хувийг лизингийн зээл тус тус эзэлж байна. Зээлдэгчдийн тоогоор онлайн зээлийн хэрэглэгчдийн тоо 8,997 буюу нийт хэрэглээний зээлдэгчдийн 78.7 хувийг дангаараа бүрдүүлж байгаа хэдий ч, нэг зээлдэгчид ногдох дундаж зээлийн хэмжээгээр уламжлалт зээлдэгчдээс харьцангуй бага буюу 807.8 мянган төгрөг байгаа юм.

БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багцын 28.2 хувийг хэрэглээний зээлүүд, 54.7 хувийг бизнесийн эргэлтийн хөрөнгийн болон хөрөнгө оруулалтын зээлүүд, 16.9 хувийг автомашины зээл, 0.2 хувийг ногоон ба эко зээл тус бүр харгалзан бүрдүүлж байна.

1.4.1. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

БИД ББСБ-ын харилцагч нартаа олгож буй зээлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний ерөнхий нөхцөл нь шинэ болон хуучин харилцагчид аль аль нь үйлчлүүлж, хэрэглэх боломжтой зээлийн бүтээгдэхүүнүүд байна. Хэрэглээний зээлийн хүү 2.0-3.5 хувь, бизнесийн зээл нь хугацаа, зээлийн төрөл ба барьцаа хөрөнгийн үнэлгээнээс хамаарч 2.0-3.3 хувийн хүүтэй, автомашины зээл хугацаанаас хамаарч 2.5-3.4 хувийн хүүгийн түвшинтэй байна.

Хүснэгт 9. Зээлийн бүтээгдэхүүний ерөнхий нөхцөл, онцлог

Д/д	Зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл	Хугацаа	Зээлийн дээд хэмжээ*	Ялгарах онцлог
Хэрэглээний зээл				
1	Санхүүгийн түргэн тусламжийн зээл	12-36 сар	100.0 сая төгрөг хүртэл	Бизнес төсөл, төлөвлөгөө шаардахгүйгээр, барьцаа хөрөнгө дээр тулгуурлан олгоно.
2	Бичил зээл (цахим, барьцаагүй)	6 сар хүртэл	5,000,000.0 төгрөг	Өөрийн биеэр ирэхгүйгээр цахимаар зээлийн гэрээ байгуулж, most money үйлчилгээгээр зээл авах боломжтой.
3	Сайн харилцагч түншлэлийн зээл	12-36 сар	100.0 сая төгрөг	Сайн зээлийн түүхтэй харилцагчид өндөр дүнтэй, бага хүүтэй зээл авах боломжтой
4	Боловсролыг дэмжих зээл	24 сар хүртэл	8.0 сая төгрөг	Бакалавр, магистрын суралцагч нарт зориулсан зээл
5	Аяллын зээл	12-18 сар	15.0 сая төгрөг	Зээлийн шаардлагыг хангасан тохиолдолд зээл олгох
Бизнесийн зээл				
6	Бизнесийн эхлэлтийн зээл	12-36 сар	Барьцаа хөрөнгийн 40% хүртэл	Бизнес эрхлэх зөвшөөрөл, барьцаа хөрөнгө дээр тулгуурлан хүн
7	Бизнесийн эргэлтийн хөрөнгийн зээл (хөгжлийн зээл)	12-36 сар	150.0 сая төгрөг	Нэг жилээс дээш хугацаанд бизнес эрхэлсэн зээлдэгч харилцагч нарт
8	Бизнес хөгжлийн зээл (хөрөнгө оруулалтын зээл)	12-36 сар	300.0 сая төгрөг	Нэг жилээс дээш хугацаанд бизнес эрхэлсэн зээлдэгч харилцагч нарт
Автомашины зээл				
9	Автомашины барьцаат зээл	6 сар	15.0 сая төгрөг хүртэл**	Барьцаалж буй автомашинаа байршуулна
10	Автомашины лизингийн зээл	12-36 сар	20.0 сая төгрөг хүртэл**	Бэлэн мөнгөөр шууд төлөх боломжгүй харилцагч нарт зориулсан

Үнэт цаасны танилцуулга

11	Автомашины хэрэглээний зээл (машинаа унаад явна)	6-12 сар	15.0 сая төгрөг хүртэл**	Барьцаалж буй автомашинаа өөрөө ашиглаж, унах боломжтой.
Ногоон зээл				
12	Эко зээл	12-24 сар хүртэл	8.0 сая төгрөг	Байгаль орчинд ээлтэй зориулалтаар ашиглах зээлд
13	Ногоон зээл	12-18 сар хүртэл	8.0 сая төгрөг	Хүнсний ногооны аж ахуй, газар тариалан, хүлэмж барих, орчны ногоон тохижилтод зориулсан зээл

**Шимтгэл: Зээлийн үнийн дүнгээс хамаарч 2,000,000 төгрөг хүртэлх зээлийн үнийн дүнгийн 0.5%, 2,000,001 төгрөгөөс дээших зээлийн үнийн дүнд 0.3% ; **-Тогтоосон үнийн дүнгээс дээш үнийн дүнтэй зээл олгох бол Зээлийн хороогоор шийдвэрлэнэ.*

Онлайн зээлийн үйлчилгээний хугацаа нь 6 сар хүртэл байх боломжтой уян хатан нөхцөлтэй бөгөөд барьцаа шаардахгүй, салбар дээр зээлийн гэрээ байгуулах шаардлагагүй гэдгээр ихээхэн онцлог юм. Мөн мост мони (Most money) үйлчилгээгээр хандан зээл авах боломжтой байдаг.

БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багцын 54.7 хувь буюу 39.8 тэрбум төгрөгийг бизнесийн зээлийн багц эзэлж байгаа бол автомашины зээл 16.9 хувь буюу 12.3 тэрбум төгрөг, уламжлалт хэрэглээний зээл 17.4 хувь буюу 12.6 тэрбум төгрөг, онлайн зээл 10.0 хувь тус тус эзэлж байна. Үнэт цаас гаргагчийн ногоон ба эко зээлийн дундаж хүү 2.0-2.9 хувь буюу бусад зээлтэй харьцуулахад харьцангуй бага хүүтэй байна.

График 9. Цэвэр зээлийн багц, зээлийн бүтээгдэхүүний төрлөөр, (сая төгрөг)

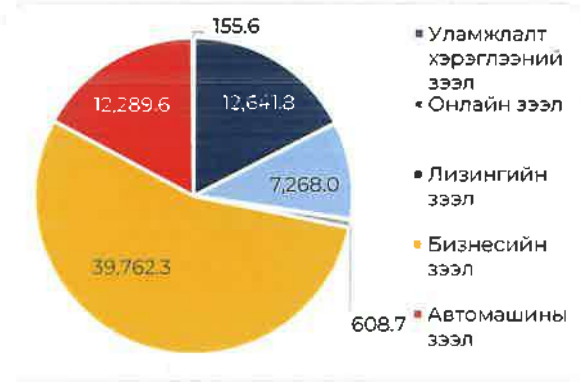
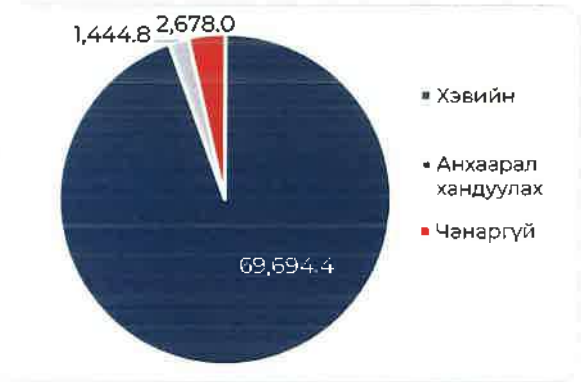

График 8. Зээлийн багцын чанар, (сая төгрөг)

Зээлийн багцын хувьд БИД ББСБ-ын зээлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төрөлжилт сайн бөгөөд 20 жилийн найдвартай зээлдэгчдийн бааз суурь болон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нөхцөл, шалгууртаа нийцүүлэн зээл олголтоо хийдэг нь зээлийн багцын эрсдэлийг буруулах гол хүчин зүйлс болж байна.

Зээлийн багцын чанарыг задалж харвал 69.6 тэрбум төгрөг буюу 94.4 хувийг хэвийн зээл, 2.0 хувийг анхаарал хандуулах зээл, үлдсэн 3.6 хувийг чанаргүй зээл тус тус эзэлж байна.

Хэрэглээний цэвэр зээлийн багцын 57.8 хувь буюу 20.9 тэрбум төгрөгийн зээлийг Санхүүгийн түргэн тусламжийн зээл, 20.1 хувь буюу 7.3 тэрбум төгрөгийг онлайн зээл, найдвартай зээлийн түүхтэй харилцагчдын зээлийн багц 7.4 тэрбум төгрөг буюу 20.4 хувь, лизингийн зээлийн багц 0.6 тэрбум төгрөг буюу 1.7 хувийг тус тус эзэлж байна. Харилцагчдын тоогоор онлайн зээлдэгчдийн тоо хамгийн өндөр буюу 72.7 хувийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 10. Хэрэглээний цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг)

№	Зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл	Багц буюу зээлийн үлдэгдэл	Эзлэх хувь	Зээлдэгчдийн тоо, (давхардсанаар)	Эзлэх хувь
1	Санхүүгийн түргэн тусламжийн зээл	20,898,838.2	57.8%	1,988	16.1%
2	Онлайн зээл	7,268,267.4	20.1%	8,998	72.7%
3	Сайн харилцагчийн түншлэлийн зээл	7,389,718.9	20.4%	722	5.8%
4	Аялалын зээл	-	0.0%	-	0.0%
5	Боловсролыг дэмжих зээл	-	0.0%	-	0.0%
6	Лизингийн зээл	608,670.2	1.7%	663	5.4%
Хэрэглээний зээлийн багц		36,165,494.7	100.0%	12,371	100.0%

Бизнесийн зээлийн багц нь БИД ББСБ-ын цэвэр зээлийн багцад 14.8 тэрбум төгрөгийн дүнг эзэлж байгаа бөгөөд Бизнес хөгжлийн зээл 37.8 хувь, хөрөнгө оруулалтын зээл 48.4 хувь, бизнесийн эхлэлтийн зээл 13.8 хувийг тус тус эзэлж байна. Бизнесийн зээлийн зээлдэгч нарт зээлийн мэдээллийн санд хугацаа хэтэрсэн өр зээлгүй байх, бизнесийн орлогоо нотолсон баримт, тайлангууд, нэг жилээс дээш тогтвортой бизнес эрхэлсэн байх гэх мэт зохих шалгууруудыг тавьж ажилладаг.

Хүснэгт 11. Бизнесийн цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг)

№	Зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл	Багц буюу зээлийн үлдэгдлээр	Эзлэх хувь	Зээлдэгчдийн тоо, (давхардсанаар)	Эзлэх хувь
1	Бизнес хөгжлийн зээл	5,581,021.7	37.8%	255	51.5%
2	Бизнесийн хөрөнгө оруулалтын зээл	7,154,240.5	48.4%	156	31.5%
3	Бизнесийн эхлэлтийн зээл	2,037,912.2	13.8%	84	17.0%
Бизнесийн зээлийн багц		14,773,174.5	100.0%	495	100.0%

Монгол Улсад эрэлттэй зээлийн бүтээгдэхүүн болох автомашины лизинг, автомашин барьцаалсан зээл, автомашинаа унаад явдаг цэвэр зээлийн багцын үлдэгдэл 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар 14.4 тэрбум төгрөгт хүрчээ. БИД ББСБ-ын автомашины зээлийн бүтээгдэхүүн дээр 2024 оны 03 дугаар улирлын эцэст идэвхтэй 994 зээлдэгч байна.

Хүснэгт 12. Автомашины цэвэр зээлийн багц, зээлийн төрлөөр, (мянган төгрөг)

№	Зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл	Багц буюу зээлийн үлдэгдлээр	Эзлэх хувь	Зээлдэгчдийн тоо, (давхардсанаар)	Эзлэх хувь
1	Автомашины лизингийн зээл	12,383,202.0	86.3%	795	80.0%
2	Автомашины хэрэглээний зээл	1,969,255.0	13.7%	199	20.0%
Автомашины зээлийн багц		14,352,457.0	100.0%	994	100.0%

1.4.2. ДИЖИТАЛ БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

БИД ББСБ нь 2021 онд харилцагч нартаа "БИД аппликэйшн"-ийг танилцуулсан бөгөөд хүү багатай, онлайнаар зээлийн гэрээ байгуулж, төлбөрөө төлөх боломжтой шинэлэг финтек үйлчилгээ юм. 2024 оны 10 дугаар сар гэхэд БИД аппликэйшний плэйстор (PlayStore) дээрх нийт таталтын тоо 50.0 мянга даваад байна.

Зураг 6. БИД аппликэйшнийн танилцуулга

Эх сурвалж: БИД ББСБ

БИД аппликэйшний тусламжтайгаар онлайн зээлийн багц 7.3 тэрбум төгрөгт хүрсэн бөгөөд 8,998 идэвхтэй зээлдэгчидтэй байна. 2024 оны 03 дугаар улирлаар онлайн зээлдэгчдийн 68.9 хувийг 18-35 насны залуус бүрдүүлжээ.

Схем 6. БИД аппликэйшнийн зээлдэгчдийн насны бүтэц

Эх сурвалж: БИД ББСБ

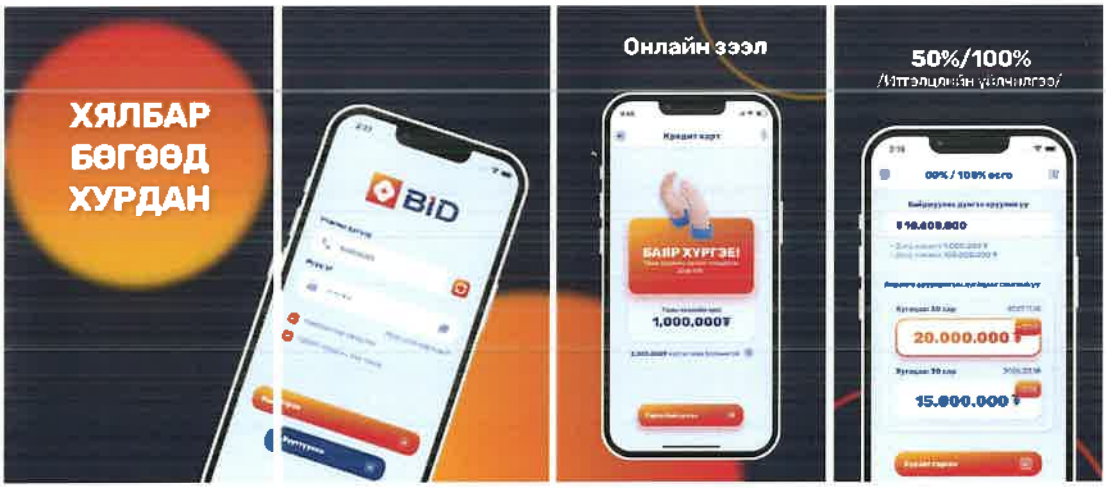
БИД аппликэйшнийг гар утсандаа суулгаж, идэвхжүүлэхдээ дараах алхмыг мөрдөнө.

Схем 7. БИД аппликэйшнийг гар утсандаа идэвхжүүлэх дараалал

"БИД аппликэйшн" нь харилцагч нарт гар утсаараа хялбараар зээл авах, итгэлцлийн үйчилгээгээр өгөөж хүртэх боломжийг олгох зорилготой зээл, хөрөнгө оруулалтын хосолсон аппликэйшн юм.

Схем 8. БИД аппликэйшнийн хэрэглэгчид харагдах байдал

Эх сурвалж: БИД ББСБ

БИД аппликэйшн дээр зээлийн скоринг хийхдээ дараах шалгуурыг тавьж, оноожуулах автомат системийг ашигладаг. БИД аппликэйшн нь орлого бага, гэнэтийн бичил зээлийн хэрэгцээ шаардлага гарч ирсэн, банкнаас цаасан гэрээгээр зээл авах боломжгүй харилцагч нарт тохирсон, хялбар зээлийн үйлчилгээ юм.

БИД ББСБ-ын шинэ ба өмнө нь харилцаж байсан харилцагчдад зориулсан зээлийн нөхцөл 5,000,000 төгрөг хүртэл бөгөөд зээлийн төлөлтөөс шалтгаалан зээлжих эрх нь 10,000 төгрөгөөр нэмэгддэг. Ердийн онлайн зээлийн хугацаа 6-12 сар хүртэл хугацаатай ба нэг удаа онлайн зээлийн эрхээ идэвхжүүлээд цаашид хандах эрхтэй байх юм.

Схем 9. Шинэ харилцагчдад зориулсан Credit card зээлийн нөхцөл

Өр, орлогын харьцаанаас хамаарсан зээлийн эрх	100,000 – аас 2,000,000 төгрөг хүртэл	Зээлээ хугацаандаа төлбөл BID point оноо олгоно. Тус оноогоор олон үйлчилгээ авах боломжтой.	Зээлийн хугацаа 6-12 сар хүртэл Эрхийн хугацаа Анх тооцоолол хийгдсэнээс хойш 6-12 сар хүртэл

Шинэ харилцагчдад зориулсан Credit card зээлийн нөхцөл нь барьцаа хөрөнгөөс хамаарч зээлийн эрх нь тодорхойлогдох бөгөөд 100,000-2,000,000 төгрөг хүртэлх зээлийг 6-12 сарын хугацаатай авах эрхтэй байна.

Схем 10. Барьцаатай зээлтэй байгаа харилцагчдад зориулсан Credit card зээлийн нөхцөл

Барьцаа хөрөнгөөс хамаарсан зээлийн эрх	Орон сууц 1-5 сая төгрөг Хашаа байшин 1 сая төгрөг Автомашин 500,000 төгрөг Газар 250,000 төгрөг	Зээлийн хугацаа барьцаатай зээлийн хугацаатай ижил байна.	Зээлийн хүү нь барьцаатай зээлийн хүүтэй тэнцүү байна.

БИД ББСБ-ын одоо харилцаж байгаа харилцагчдад зориулсан зээлийн хүү нь үндсэн гэрээний хүүтэй тэнцүү байна. Тус зээл нь одоогийн идэвхтэй харилцагч нартаа зээл олголтын процессыг давхардалгүй, хурдан шуурхай хүргэх зорилготой бүтээгдэхүүн юм.

Үнэт цаасны танилцуулга

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төслүүд

"Ажлын байрыг бий болгох, ядуурлыг бууруулах төсөл" БИД ББСБ нь 2007, 2012 онд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны харьяа "Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан"-ийн "Ажлын байр бий болгох, ядуурлыг бууруулах" төслийг 2 удаа амжилттай хэрэгжүүлж 290.0 сая төгрөгийн зээлийн санхүүжилтийг ажлын байрыг дэмжих, хадгалах зорилгоор хувь хүмүүс, өрхүүдэд олгосон байна.

Схем 11. Төрийн байгууллагуудтай хэрэгжүүлсэн төслүүдийн үр дүн

Эх сурвалж: БИД ББСБ

"Тогтвортой амьжиргаа-II төсөл" (ТАТ II) Монгол Улсын Засгийн газар, Дэлхийн банктай тохиролцсоны дагуу "Тогтвортой амьжиргаа" хөтөлбөрийг 12 жилийн хугацаанд 3 үе шаттайгаар хэрэгжүүлсэн юм. Энэхүү төслийн хүрээнд БИД ББСБ нь бага орлоготой иргэдэд зээл олгож, тэдний ажил эрхлэлтийг 2012 оноос 2021 оны хооронд идэвхтэй дэмжин ажилласан юм.

Байгаль орчны Грийнспот (Greenspot) төсөл

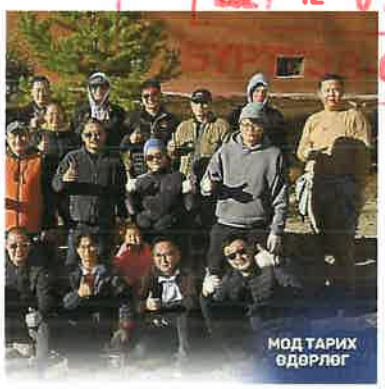
Грийнспот төсөл нь Улаанбаатар хотын ашиглалтгүй үлдсэн жижиг болон томоохон орон зай бүхий газруудыг аж ахуйн нэгж болон олон нийтийг оролцуулан тохижуулж ногоон болгох замаар хотын өнгө үзэмж, хүрээлэн буй орчны эрүүл, аюулгүй байдлыг нэмэгдүүлж тав тухтай амьдрах орчныг цогцлоох зорилготой.

Энэхүү төсөлд зориулан БИД ББСБ нь Улаанбаатар хотын Сүхбаатар дүүргийн 5 дугаар хороонд байрлах 3,500 м.кв талбайд хийх тохижилтын ажлын 200.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон. Тус ногоон байгууламжийн нээлтийг 2024 оны 10 дугаар сард хийж хорооны оршин суугчдад хүлээлгэн өгсөн байна.

Зураг 7. Greenspot төслийн бүтээн байгуулалтын ажлын явц

Амьдрал бэлэглэе аян БИД ББСБ нь 2014 оноос хойш жил бүр нийт хамт олноороо "Амьдрал бэлэглэе аян"-д нэгдэн цусаа бэлэглэж, "Цус сэлбэлт, судлалын үндэсний төв"-д тогтмол мөнгөн хандив өгч байна.

Зураг 8. Компанийн ажилтнуудын оролцсон "Амьдрал бэлэглэе аян"

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Мод тарих аян БИД ББСБ-ын ажилтнууд жил бүр хамт олноороо мод тарьж агаар, хөрсний бохирдлыг бууруулахад өөрсдийн хувь нэмрээ оруулсаар байна. Энэхүү үйл ажиллагаагаар бусад компаниуд, хувь хүмүүст байгаль орчиндоо ээлтэй үйл ажиллагаа явуулахыг уриалдаг юм.

Зураг 9. Мод тарих аяны хүрээнд оролцож буй БИД ББСБ-ын ажилтнууд

Эх сурвалж: БИД ББСБ

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
БҮРТГЭВ-02

1000 цүнх аян Анх 2014 онд амьжиргааны баталгаажих түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн хүүхдүүдэд сурах хүсэл эрмэлзлийг дэмжин БИД ББСБ нь иж бүрэн хичээлийн хэрэгсэл бэлэглэх аяныг санаачлан зохион байгуулав. Энэхүү аян өргөжин тэлж жил бүр 1,000 цүнхийг бэлэглэдэг болсон.

Зураг 10. 1000 цүнх аяны үйл ажиллагаа

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Санхүүгийн боловсролыг дэмжигч Харилцагчийн санхүүгийн боловсролыг дэмжих зорилгоор жилд 2 удаа шинэ харилцагч нартаа сургалт орж байна. Мөн оюутан залуусын дунд эсээ бичлэгийн уралдаан зохион байгуулж, оюутнуудын санхүүгийн боловсролд үнэтэй хувь нэмэр оруулав.

Зураг 11. Харилцагч нарт санхүүгийн боловсрол олгох сургалт ба эсээ бичлэгийн уралдаанд оролцогчид

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Харилцагчийн санхүүгийн боловсролыг дэмжсэнээр тэдний бизнесийн үр өгөөжид зээлийн санхүүжилтийн ач холбогдлыг сурталчилж, улмаар ирээдүйн эргэн төлөлтийн сайн түүхийг үүсгэх санхүүгийн боловсролыг олгодог юм.

БИД
БИЗНЕС ИНВЕСТ
ДЕВЕЛОПМЕНТ
ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨЗИЙН ЭНД КО40
КАПИТАЛ УЦК
ХХК
5183855
9071031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

1.4.2. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ОЛОН УЛСЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

Схем 12: Олон Улсын хамтын ажиллагаатай байгууллагууд

Франкфурт санхүүжилт

Frankfurt School of Finance & Management
German Excellence. Global Relevance.

Франкфуртын санхүү, менежментийн сургуулийн сангаас 2022 онд **1.0 сая ам.долларын санхүүжилт** амжилттай татан төвлөрүүлсэн. 2019 онд БИД ББСБ нь тус сангаас **750,000 ам.долларын санхүүжилт** мөн татаж байсан юм.

ОйкоКредит санхүүжилт

OIKO CREDIT
in Menschen investieren

Тогтвортой хөгжил, хүртээмжтэй санхүүгийн чиглэлээр хөгжиж буй улс орнуудын санхүүгийн байгууллагуудад санхүүжилт олгодог ОйкоКредит компаниас БИД ББСБ нь **500,000 ам.долларын санхүүжилт** амжилттай татаж байсан түүхтэй.

Инкофин санхүүжилт

incofin
INVESTMENT MANAGEMENT

Инкофин нь 2001 онд үүсгэн байгуулагдсан хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани ба хөгжиж буй орнуудад тогтвортой өсөлттэй бизнест хөрөнгө оруулдаг юм. БИД ББСБ нь тус компаниас 2019 онд **1.0 сая ам.долларын санхүүжилт** татаж байсан туршлагатай.

Коннектив капитал

connectivecapital

БИД ББСБ нь Коннектив капитал хөрөнгө оруулалтын компаниас **750,000 ам.долларын санхүүжилт** амжилттай татаж байсан түүхтэй. (тус санхүүжилт нь удалгүй Инкофин руу шилжсэн.)

Энэйблин капитал

EQ
Enabling
Qapital

2021 онд **2.0 сая ам.долларын санхүүжилтийг** Энэйблин капитал хөрөнгө оруулалтын менежментийн компанийн эдийн засгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор үйл ажиллагаа явуулдаг Энэйблин майкрофайнанс (Enabling Microfinance fund) сангаас татсан.

Үнэт цаас гаргагч нь Олон Улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудтай идэвхтэй хамтын ажиллагаатай ба 2021 онд 2.0 сая ам.долларын санхүүжилтийг Энэйблин капитал хөрөнгө оруулалтын менежментийн компанийн Энэйблин майкрофайнанс сангаас татсан бол хамгийн сүүлд 2022 онд Герман улсын Франкфуртын санхүү, менежментийн сургуулийн сангаас 1.0 сая ам.долларын санхүүжилтийг тус тус амжилттай татан төвлөрүүлээд байна.

Зураг 12. Компанийн нийгмийн хариуцлагын үнэлгээ

MICROFINANZA RATING

This document certifies that MicroFinanza Rating has assigned to

BID

the Social Rating grade: [5] B+

Grade	Definition
B+	Moderate social performance management and client protection system. Partial alignment to the social mission

Нийгмийн хариуцлагын үнэлгээ БИД ББСБ нь 2014 онд Олон Улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн Итали улсын "Майкрофинанза" (Microfinanza) рейтинг компаниар нийгмийн хариуцлагын үнэлгээ хийлгэсэн ба B+ үнэлгээ авав. Энэхүү үнэлгээний ач холбогдол нь Олон Улсад орчин үед бичил санхүүгийн салбарт тавигдаж буй санхүүгийн болон нийгмийн хариуцлагын стандарт, рейтингийн шалгуурыг хангаад зогсохгүй Олон Улсын томоохон тогтвортой хөгжлийн сангууд, мэргэжлийн хөрөнгө оруулалтын сангуудаас санхүүжилт татах боломжийг олгодог юм.

Зураг 13. Азийн санхүүгийн форум

Азийн санхүүгийн форум Үнэт цаас гаргагч нь жил бүр Олон Улсын санхүүгийн форумд оролцдог бөгөөд 2022 онд Азийн бичил санхүүгийн салбарын нөхцөл байдал, сайн туршлагыг судлах, банк бус санхүүгийн байгууллагад нэвтрүүлэх шинэлэг шийдлийг эрэлхийлдэг, Азийн хамгийн том "AFIFORUM" санхүүгийн чуулга уулзалтад БИД ББСБ-аас оролцож, шилдэг туршлагыг компанидаа нэвтрүүлэх боломж, шийдлийг тогтмол судлан нэвтрүүлж байна. Энэхүү чуулга уулзалтын хүрээнд Азийн санхүүгийн салбар, тогтвортой хөгжлийн санхүүгийн байгууллагууд болон тэдгээрийн хөрөнгө оруулагчдын хамгийн том сүлжээтэй холбогдох боломж бүрддэг юм.

Зураг 14. "Майкрофайнанс центр"-ийн чуулга уулзалт

Бичил санхүүгийн төв (Microfinance centre)-ийн чуулга уулзалт Компани нь жил бүр Европын орнууд, ОХУ, Төв Азийн орнууд, БНХАУ, Украин, Беларус, АНУ, Канад зэрэг 40 гаруй орнуудыг хамарсан, 500 гаруй оролцогчидтой Майкрофайнанс центрийн чуулга уулзалтад оролцож байна. Энэхүү чуулга уулзалтаар санхүүгийн салбарын хамгийн сүүлийн үеийн судалгаа, болон тус салбарын мэргэжилтнүүдийн дэвшүүлж буй шинэ санаа, шийдлүүдээс суралцах боломж олгодог нь ихээхэн ач

холбогдолтой байдаг. Майкрофайнанс центрийн чуулга уулзалтад Дэлхийн банк, Төв банкны шинжээчид, хэвлэл, мэдээллийн салбарынхан, хөрөнгө оруулагч нар оролцдог ба санхүүгийн байгууллагууд өөр хоорондоо ажил хэргийн хамтын ажиллагаа үүсгэх, бизнесээ танилцуулах боломжтой байдаг юм.

1.4.3. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ШАГНАЛ УРАМШУУЛАЛ

Схем 13. Компанийн шагнал урамшуулал, түүхэн амжилтууд

- Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг **ТОП ББСБ**-аар 2006-2013 онуудад тасралтгүй шалгарав.
- Монголын маркетинг менежментийн хүрээлэнгээс 2022 оны **"Банк бус санхүүгийн салбар шилдэг ББСБ"** шагнал хүртсэн.
- МББСБХ-оос шалгаруулдаг салбарын "2016 оны шилдгийн шилдэг ББСБ"-аар дахин шалгарч **"АЛТАН ОД"**-ын эзэн болов.
- МББСБХ-оос шалгаруулдаг салбарын **"ОНЫ ШИЛДЭГИЙН ШИЛДЭГ ББСБ"**-аар 2012, 2013, 2014, 2016 онд шалгарав.
- **"Хүмүүнлэгийн үйлсийг дэмжигч байгууллага"**-аар Эрүүл мэндийн яам, Цус сэлбэлт, судлалын үндэсний төв, Монголын Улаан Загалмайн нийгэмлэгээс өргөмжлөгдөв.
- МҮХАҮТ-ын 2014 оны "Бизнесийн эрхэмсэг оршихуй" **BUSINESS EXCELLENCE AWARD**
- МҮХАҮТ-ын 2012 оны **"Онцлох энтерпренер"** ББСБ-аар шалгарав.
- МҮХАҮТ, МББСБХ-ны шалгаруулалтаар "Санхүүгийн түргэн тусламж" бүтээгдэхүүнээр оны дээд шагнал **"Шилдэг санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч ББСБ"** -аар 2009 онд шалгарав.
- 2006 оны **"Шилдэг бичил санхүүжүүлэгч"** байгууллагаар шалгарав.
- 2005 оны **"Хэрэглэгчдийн найдвартай түнш"** байгууллагаар шалгарав.

Эх сурвалж: БИД ББСБ

1.5. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГЫН БОДЛОГО

Үнэт цаас гаргагч нь Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрийн №01/30-1 тоот тогтоолын хавсралт №5 -аар "Эрсдэлийн удирдлагын бодлого"-ыг баталсан байна. Тус эрх зүйн баримт бичиг эрсдэлийн удирдлагын тодорхойлолт, зорилт, үндсэн зарчим, төрөл, ангилал, хэрэгжүүлэх үе шат, тайлагнал, хяналт хариуцлагын талаар тусган үйл ажиллагаандаа мөрдөн ажиллаж байна.

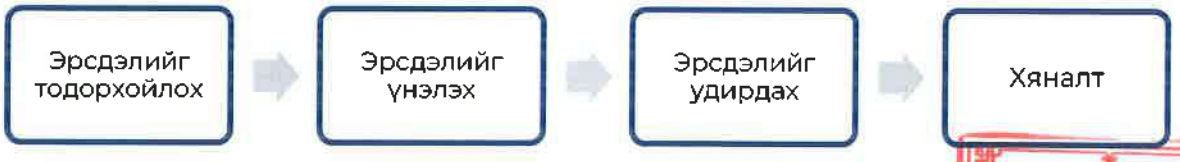
Эрсдэлийн удирдлагын бодлогын баримт бичиг

- ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн хороо нь байгууллагын үйл ажиллагааны бүхий л чиглэлийн эрсдэлийг тооцож, дотооддоо мөрдөх зааврыг байгууллагын бизнесийн цар хүрээ, үйл ажиллагааны онцлог, бүтэц, зохион байгуулалтад нийцүүлэн батална.
- Зааврааар байгууллагын зорилго, зорилтот нөлөөлөх эрсдэл, ирээдүйд тохиолдох магадлал ба нөлөөллийг үнэлснээр эрсдэлд хариу арга хэмжээ, түүнийг үнэлэх үйл авцад мониторинг хийх зэрэг эрсдэлийн удирдлагын хүрээг тодорхойлно.
- ТУЗ-ийн Эрсдэлийн хороо нь зааварт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах эрхтэй бөгөөд байгууллагын эрсдэлийн удирдлага, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавина.
- Эрсдэлийн удирдлагын баримт бичгийг цаг үедээ тохируулан тухай бүр шинэчлэн батална.

Эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх үе шат

- Гүйцэтгэх удирдлага нь эрсдэлийн удирдлагын зааврын хүрээнд эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх зорилгоор төлөвлөгөө боловсруулж, байгууллагын эрсдэлийг тодорхойлох, үнэлэх, удирдах, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг явуулна.
- Гүйцэтгэх удирдлагын дэргэд байгууллагын эрсдэлийн удирдлагын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх эрсдэлийн удирдлагын нэгж, эсхүл ажилтан байх бөгөөд бусад гүйцэтгэх шатны удирдлагуудтай байнгын харилцан холбоотой ажиллана.
- Гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын нэгж эсхүл ажилтнаар дамжуулан эрсдэлийн удирдлагын зааврын дагуу тухайн байгууллагад нийцсэн үр дүнтэй гүйцэтгэлийг хэрэгжүүлж хяналт тавьж ажиллана.

Схем 14. Эрсдэлийн удирдлагын процесс

Эх сурвалж: БИД ББСБ

1. Эрсдэлийг тодорхойлох

Тулгарч буй хүндрэлийг шийдвэрлэх болон бизнесийн цар хүрээг нэмэгдүүлэх, гуравдагч талын харилцаа, зах зээлээс хамаарсан, эсхүл зохицуулалтын орчинд гарсан өөрчлөлт зэргээс үүсэх магадлалтай эрсдэлийг байгууллагын бүхий л түвшинд тодорхойлно. Ингэхдээ дараах хүчин зүйлсийг харгалзана. Үүнд:

- Эрсдэлийн шинж чанар (nature of the risk) - хаана, хэзээ, ямар үйл явдал;
- Эрсдэлийн эх үүсвэр (source of the risk) - ямар хүчин зүйлс, хүн, үйл ажиллагаа;
- Эрсдэлийн шалтгаан (cause of the risk) - шууд болон шууд бус шалтгаан;
- Эрсдэлийн нөлөө (effect of the risk)- үүсэх үр дагавар, хамгийн сөрөг нөлөө;

Хүснэгт 13. Үйл ажиллагаанд учирч болох эрсдэлийн төрөл

Д/д	Эрсдэлийн төрөл	Эрсдэлийн тодорхойлолт
1	Үйл ажиллагааны эрсдэл	Байгууллагын дотоод процесс болон системийн үйл ажиллагаа доголдож байгууллага стратеги зорилгодоо хүрч чадахгүйд хүрэх, бизнесийн шийдлийн хэрэгжилт муу, өөрчлөгдөж буй нөхцөлд дасан зохицох зэргээс үүдэн бизнесийн боломжоо алдах эрсдэлийг хэлнэ.
2	Зээлийн эрсдэл	Зээлдэгч нь гэрээний нөхцөлийг дагаж мөрдөөгүйгээс үүдсэн алдагдлын эрсдэл юм.
3	Санхүүгийн эрсдэл	Байгууллага үндсэн үйл ажиллагааны орлогоороо зардлаа санхүүжүүлж чадахгүй болох процессыг санхүүгийн эрсдэл гэнэ.
4	Валютын ханшийн эрсдэл	Ханшийн хэлбэлзлээс үүссэн эрсдэлийг хэлнэ.
5	Гадаад орчны эрсдэл	Бизнесийн үйл ажиллагааны хувьд нөлөөлөх гадаад орчны нөхцөл байдал, МУ-ын хууль эрх зүйн орчин, Зохицуулагч байгууллагаас батлагдсан дүрэм журмын хэрэгжилтийг хангаж биелүүлж чадахгүйн улмаас хүлээж болзошгүй алдагдал юм.
6	Хүний нөөцийн эрсдэл	Шаардлагатай албан тушаал, орон тоонд шаардлага хангахгүй боловсон хүчнийг ажиллуулах эсвэл орон тооны дутагдалд орох
7	Нэр хүндийн эрсдэл	Сөрөг сурталчилгаа болон улс төрийн мэдэгдлээс үүдэн олон нийтийн ойлголт нь бизнесийн нэр хүндэд сөргөөр нөлөөлж, улмаар түүний үнэ цэнд нөлөөлөхийг ойлгоно.
8	Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл	Байгууллагын нууцын зэрэглэлтэй мэдээлэл алдагдах, өөрчлөгдөх, мэдээллийн системд зөвшөөрөлгүй хандан системийн үйл ажиллагааг тасалдуулахыг хэлнэ.
9	Залилангийн эрсдэл	Байгууллагын хөрөнгийг хулгайлах, зүй бусаар ашиглах, буруугаар гуйвуулах, оюуны болон хувийн өмчийг зүй бусаар ашиглах, дүрэм журмыг санаатайгаар зөрчиж, өөртөө ашиг сонирхол бий болгосон, гэмт хэрэгт туслалцаа үзүүлэх, дотоодын арилжаа, санхүүгийн гүйлгээ тайланг буруу мэдээлэх, гүйлгээг нуун далдлах зэргээр хохирол учруулах юм.

Эх сурвалж: БИД ББСБ

2. Эрсдэлийг үнэлэх

Эрсдэлийн нөлөөллийн хүчин зүйлсийг ялгаж харах зорилгоор ач холбогдлын түвшнээр нь ангилж, үнэлэх ба эрсдэлийг хэмжихэд ашиглаж буй арга зөв эсэхийг тогтмол шалгана. Эрсдэлийг чанарын болон тоон хэрэгслүүдийг ашиглан үнэлнэ.

3. Эрсдэлийг удирдах

Эрсдэлийн үнэлгээний үр дүнд эрсдэлд үзүүлэх хариу арга хэмжээг тодорхойлох ба эрсдэлийн удирдлагын арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

4. Хяналт, хариуцлага, тайлагнал

Гүйцэтгэх удирдлага эрсдэлийн удирдлагын нэгж эсхүл ажилтнаар дамжуулан эрсдэлийн удирдлагын зааврын дагуу тухайн байгууллагад нийцсэн үр дүнтэй гүйцэтгэлийг хэрэгжүүлж, хяналт тавин ажиллана. Эрсдэлийн хороо нь хагас болон бүтэн жилээр эрсдэлийн үнэлгээг дүгнэж ТУЗ-д танилцуулна.

1.6. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН ИХ ХЭМЖЭЭНИЙ БА СОНИРХЛЫН ЗӨРЧИЛТЭЙ ХЭЛЦЭЛ

Хүснэгт 14. БИД ББСБ-ын сүүлийн 3 жилд байгуулсан хэлцлийн мэдээлэл

№	Хэлцэл	Тодорхойлолт	Хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа	Хэрэгжиж дууссан	Нийт байгуулсан гэрээ, хэлцэл
1	Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл	КтХ-ийн 89.1 дэх хэсэгт заасны дагуу	125	199	324
2	Их хэмжээний хэлцэл	КтХ-ийн 87.1 дэх хэсэгт заасны дагуу	0	0	0
3	ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээ, хэлцэл	ҮЦЗЗтХ-ийн 10.5.7 дахь хэсэгт заасны дагуу	33	19	52
Нийт гэрээ, хэлцлийн тоо			158	218	376

Эх сурвалж: Хуулийн дүгнэлт (КтХ-Компанийн тухай хууль, ҮЦЗЗтХ-Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль)

Үнэт цаас гаргагчийн сүүлийн 3 жилд байгуулсан их хэмжээний ба сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт дахь "Хуулийн дүгнэлт" хэсгээс харна уу.

1.7. НОГДОЛ АШГИЙН БОДЛОГО

Үнэт цаас гаргагчийн ТУЗ-ийн 2023 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрийн №01/30-1 тоот тогтоолын хавсралт №4-өөр батлагдсан "Ногдол ашгийн бодлого"-ын баримт бичгийг дараах агуулгыг тусгасан байна.

Ногдол ашиг хуваарилах нөхцөл

- Ногдол ашгийн хэмжээ, түүнийг төлөх журмыг ТУЗ тодорхойлно.
- Компани дор дурдсан тохиолдолд ногдол ашиг хуваарилж болно. Үүнд:
  - Ногдол ашиг төлсний дараа байгууллага төлбөрийн чадвартай байх;
  - Ногдол ашиг нь цэвэр ашгийн 40%-аас ихгүй байх;
  - Стратеги төлөвлөгөөг бүрэн ханган биелэхэд өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ хангалттай байх;
  - Ногдол ашиг төлсний дараа байгууллагын өөрийн хөрөнгө нь хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, татан буулгалтын үнэ, хуульд заасан өөрийн хөрөнгийн доод хэмжээний нийлбэрээс илүү байх;

Ногдол ашиг хуваарилах тухай шийдвэр

- Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь санхүүгийн жил дууссанаас хойш 50 хоногийн дотор ногдол ашиг хуваарилах эсэх талаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.
- Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь ногдол ашиг хуваарилахгүй гэж шийдвэрлэсэн тохиолдолд энэ тухай үндэслэлээ хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хуралд тайлагнан мэдэгдэх.
- Компанийн санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах, ашигт ажиллагааны түвшин, чадавхыг дээшлүүлэх шаардлагын үүднээс ТУЗ-ийн шийдвэрээр тодорхой хугацаанд ногдол ашгийг хуваарилахгүй байж болно.
- ТУЗ-өөс ногдол ашгийг тараах өдрийг тогтоохдоо байгууллагын бизнес төлөвлөгөөтэй уялдуулан боломжит хугацааг харгалзана.

Ногдол ашиг хуваарилах, тайлагнах

- Ногдол ашиг төлсний дараа компанийн санхүүгийн тайланд холбогдох хуульд заасны дагуу тусгана.
- Ногдол ашиг тараасны дараа үлдэх ашгаас нийгмийн хариуцлага, соёлын арга хэмжээний санг ТУЗ-ийн шийдвэрээр байгуулж болно. Сан байгуулах, түүний хөрөнгийг захиран зарцуулах журмыг гүйцэтгэх удирдлага боловсруулж, ТУЗ-ийн тогтоолоор батална.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

ХОЁР. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН САНХҮҮГИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ, ШИНЖИЛГЭЭ

2.1. 2024 ОНЫ ГУРАВДУГААР УЛИРЛЫН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

"Нексиа Глобал Монголиа Аудит" ХХК нь "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК -ийн 2024 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаарх Компанийн санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон үеийн дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэсэн байна.

"Нексиа Глобал Монголиа Аудит" ХХК нь Компанийн санхүүгийн тайланд "Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2024 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаарх Компанийн санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон үеийн санхүүгийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт ("СТОУС")-ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна." гэж дүгнэжээ.

2.2. СҮҮЛИЙН 3 ЖИЛИЙН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ

Хүснэгт 15. Санхүү байдлын тайлан, (мянган төгрөг)

Хөрөнгө	2021	2022	2023	2024Q3
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	5,919,649	8,383,205	1,011,072	3,566,106
Хугацаат хадгаламж	3,241,925	1,975,838	8,514,599	1,000,974
Хөрөнгө оруулалт	2,087,883	1,126,013	1,574,171	4,760,792
Харилцагчдад олгосон нийт зээлийн авлага	43,421,806	54,203,366	69,622,932	75,619,348
Зээлийн авлагын эрсдэлийн сан	(2,393,713)	(2,063,711)	(2,437,497)	(2,892,763)
Бусад санхүүгийн хөрөнгө, цэвэр	386,751	417,016	1,192,248	1,326,253
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	112,441	615,881	833,365	1,054,504
Эргэлтийн хөрөнгө	52,776,742	64,657,608	80,310,890	84,435,214
Үндсэн хөрөнгө	3,684,377	3,441,355	3,048,600	8,832,528
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	501,489	716,793	559,999	559,714
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	812,277	752,601	718,632	718,632
Биет бус хөрөнгө	701,243	75,820	144,999	111,312
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	21,925	286,296	452,523	28,607
Эргэлтийн бус хөрөнгө	5,721,311	5,272,865	4,924,753	10,250,793
Нийт хөрөнгө	**58,498,053**	**69,930,473**	**85,235,643**	**94,686,007**

Өр төлбөр ба эздийн өмч	2021	2022	2023	2024Q3
Богино хугацаат өр төлбөр	31,224,261	37,243,241	45,748,941	50,109,690
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг	15,756,513	16,656,632	20,564,308	28,550,416
Банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл	11,236,319	12,902,177	6,664,207	2,631,058
Бондын өр төлбөр	3,756,992	6,836,363	17,707,658	14,982,976
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	256,085	331,814	386,046	3,522,905
Бусад өр төлбөр	218,352	516,255	426,722	422,335

Урт хугацаат өр төлбөр	235,684	549,601	512,643	322,709
Нийт өр төлбөр	31,459,945	37,792,842	46,261,584	50,432,399
Хувьцаат капитал	5,000,001	5,000,001	5,000,001	5,000,001
Эздийн өмчийн бусад хэсэг	-	-	-	-
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	546,799	484,333	484,333	484,333
Хуримтлагдсан ашиг	21,491,308	26,653,297	33,489,725	38,769,274
Эздийн өмч	27,038,108	32,137,631	38,974,059	44,253,608
Нийт өр төлбөр ба эздийн өмч	**58,498,053**	**69,930,473**	**85,235,643**	**94,686,007**

Хүснэгт 16. Орлого, үр дүнгийн дэлгэрэнгүй тайлан, (мянган төгрөг)

Орлого ба зардал	2021	2022	2023	2024Q3
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	13,338,418	18,952,657	23,849,060	20,273,781
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	(3,093,470)	(4,176,352)	(6,088,002)	(5,924,479)
Санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн бууралтын гарз	(1,087,181)	(19,058)	(1,940,293)	(601,411)
Нийт ашиг	9,157,767	14,757,247	15,820,765	13,747,891
Үйлчилгээний хураамжийн орлого	3,114	12,980	13,521	3,620
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	(3,680,328)	(4,845,464)	(5,688,580)	(5,419,892)
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай ҮХХ-ийн дахин үнэлгээний олз/гарз	2,704	(59,675)	(317,829)	-
Ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн олз	52,895	-	-	-
Үндсэн үйл ажиллагааны бусад орлого (зардал)	-	-	-	-
Үйл ажиллагааны нийт орлого	5,536,152	9,865,088	9,827,877	8,331,619
Биет бус хөрөнгийн дахин үнэлгээний гарз	(53,581)	(580,080)	-	-
Бусад олз/гарз	(5,176)	(955,110)	44,061	339,435
Бусад орлого	469,784	274,729	430,330	494,710
Бусад зардал	(129,722)	(268,107)	(323,413)	(524,438)
Татварын өмнөх ашиг (алдагдал)	5,817,457	8,336,520	9,978,855	8,641,326
Орлогын албан татварын (зардал) өгөөж	(657,540)	(1,299,113)	(1,517,375)	(1,290,910)
Тайлант жилийн ашиг (алдагдал)	5,159,917	7,037,407	8,461,480	7,350,416
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого				
Дахин үнэлгээний олз	26,868	80,723	-	-
Дэлгэрэнгүй орлогын тайланд шууд бүртгэгдсэн орлогын албан татвар	(6,717)	-	-	-
Дахин үнэлгээний гарз	-	(62,466)	-	-
Дэлгэрэнгүй орлого	20,151	18,257	-	-
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй ашиг (алдагдал)	**5,180,068**	**7,055,664**	**8,461,480**	**7,350,416**

Хүснэгт 17. Мөнгөн гүйлгээний тайлан, (мянган төгрөг)

Мөнгөн гүйлгээ	2021	2022	2023	2024Q3
Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ:				
Татварын өмнөх ашиг (алдагдал)	5,817,457	8,336,520	9,978,855	8,641,326
Санхүүгийн хэрэглүүрийн эрсдэлийн сангийн зардал	1,087,181	19,058	1,940,293	601,411
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	274,005	276,149	264,727	309,138
Хөрөнгө ашиглах эрхийн хорогдуулга	111,441	149,358	204,884	166,452
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	29,692	58,825	55,323	51,838
Ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх өмчийн хөрөнгө оруулалтаас үүссэн олз/гарз	(52,895)	(1,920)	21,072	-
Хүүгийн болон түүнтэй адилтгах орлого	(13,338,418)	(18,952,657)	(23,849,060)	(20,273,781)
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	3,093,470	4,176,352	6,088,502	5,924,479
Бусад тохируулга	52,207	1,608,542	349,902	(58,110)
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үндсэн үйл ажиллагааны ашиг/алдагдал	(2,925,860)	(4,329,773)	(4,945,502)	(4,637,247)
Ажлын капиталын өөрчлөлт	477,477	7,458,192	(826,306)	23,545,084
Үндсэн үйл ажиллагаанаас бий болсон/үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгө	(2,448,383)	3,128,419	(5,771,808)	18,907,837
Төлсөн орлогын албан татвар	(584,271)	(1,040,607)	(1,597,320)	(954,547)
Төлсөн хүү	-	-	-	-
Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(3,032,654)	2,087,812	(7,369,128)	17,953,290
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ:				
Худалдан авсан үндсэн хөрөнгө	(714,131)	(190,897)	(141,052)	(6,065,204)
Борлуулсан үндсэн хөрөнгө	217,083	114,972	-	-
Худалдан авсан биет бус хөрөнгө	(99,180)	(30,725)	(124,502)	-
Бодит үнэ цэнийн ашиг алдагдлаар хэмжигдэх өмчийн үнэт цаасны худалдан авалт	(831,597)	(612,893)	(1,177,983)	(1,267,883)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасны худалдан авалт	(623,986)	(754,367)	-	(12,305,640)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасыг эргүүлэн авснаас олсон орлого	1,000,000	955,436	784,245	9,819,666
Бусад хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа	(622,331)	671,370	(37,025)	1,287,243
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(1,674,142)	152,896	(696,317)	(8,531,818)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ:				
Гаргасан хувьцаа	-	-	-	-
Эзний татан авалт	-	-	-	-
Гаргасан бонд	1,196,557	5,120,051	25,620,911	1,037,886

Үнэт цаасны танилцуулга

Бондын эргэн төлөлт	(1,544,582)	(2,015,618)	(14,819,994)	(3,973,288)
Төлсөн ногдол ашиг	(1,823,040)	(1,956,140)	(1,786,648)	(2,061,034)
Авсан зээл болон өр төлбөр	42,870,426	35,868,605	33,453,414	6,282,371
Зээл болон өр төлбөрийн эргэн төлөлт	(36,218,740)	(34,422,055)	(39,647,397)	(10,260,471)
Харилцагчаас татсан итгэлцэл	6,492,271	14,604,734	36,288,297	37,022,274
Харилцагчдад төлсөн итгэлцэл	(2,186,418)	(13,125,507)	(32,599,689)	(29,628,856)
Итгэлцлийн үйлчилгээнийн өр төлбөрт төлсөн хүү	(206,591)	(2,219,478)	(2,654,800)	(2,576,376)
Зээлийн өр төлбөрт төлсөн хүү	(543,468)	(1,070,316)	(844,339)	(319,351)
Бондын өр төлбөрт төлсөн хүү	(201,890)	(486,056)	(2,070,461)	(2,107,246)
Түрээсийн үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлөлт	(123,960)	(69,579)	(193,284)	(282,347)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	7,710,565	228,641	746,010	(6,866,438)
Тайлант жилд бий болсон (зарцуулсан) нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ	3,003,769	2,469,349	(7,319,435)	2,555,034
Мөнгө бө түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	2,917,449	5,919,649	8,383,205	1,011,072
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	(1,569)	(5,793)	(52,698)	-
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	5,919,649	8,383,205	1,011,072	3,566,106

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

2.3. НИЙТ АКТИВ БА ОРЛОГО, АШИГТ АЖИЛЛАГАА

Үнэт цаас гаргагчийн нийт хөрөнгө 2024 оны 03 дугаар улиралд 94.7 тэрбум төгрөгт хүрч өнгөрсөн оноос 9.5 тэрбум төгрөг буюу 11.1 хувиар өссөн байна. Сүүлийн 4 жилд БИД ББСБ-ын нийт актив жилд дунджаар 25.0 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байгаа юм. 2024 оны 03 дугаар улирлын эцсийн байдлаар нийт хөрөнгөд эзэлж буй нийт зээлийн багц 75.6 тэрбум төгрөг буюу нийт хөрөнгийн 79.9 хувийг бүрдүүлж байна.

2023 онд нийт зээлийн багцын хэмжээ өнгөрсөн оноос 28.4 хувиар өссөн нь компани 2023 онд цахим зээлийн БИД аппликэйшнээ шинэчилж зах зээлд нэвтрүүлсэн нь нөлөөлжээ. Мөн 2023 онд 8.0 тэрбум төгрөгийн нээлттэй бонд гаргасан, итгэлцлийн үйлчилгээнээс татсан эх үүсвэр 20.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн, өөрийн хөрөнгийн хэмжээ 21.3 хувиар нэмэгдсэн зэрэг нь зээлийн багц өсөхөд нөлөөлсөн.

Компанийн нийт хөрөнгө болон зээлийн багцын дүн 2021 оноос хойш тогтвортой нэмэгдэхэд санхүүгийн байгууллагын зүгээс биржийн бус зах зээл дээр бонд гаргах, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас олон нийтэд санал болгох замаар санхүүжилт татах арга, хэрэгслүүд нэмэгдсэн нь нөлөөлжээ.

График 11. Нийт хөрөнгө (тэрбум төгрөг) ба жилийн өсөлт (хувиар)

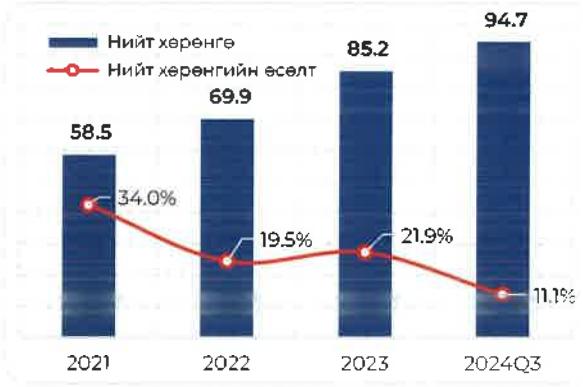
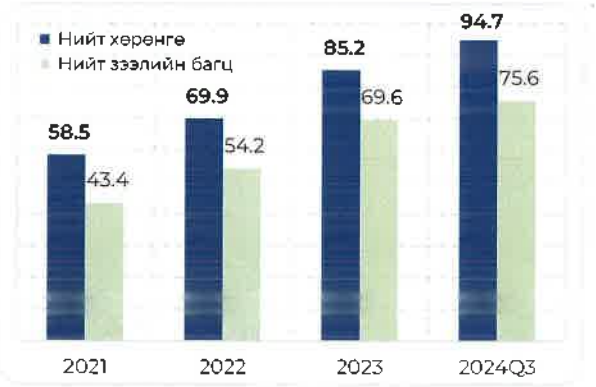

График 10. Нийт хөрөнгө ба нийт зээлийн багцын харьцуулал, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

Үнэт цаас гаргагчийн нийт хөрөнгийн бүтцийг авч үзвэл 2024 оны 03 дугаар улиралд нийт хөрөнгийн 53.3 хувь буюу 50.4 тэрбум төгрөгийг өр төлбөрийн эх үүсвэр, 46.7 хувийг буюу 44.3 тэрбум төгрөгийг өөрийн хөрөнгө бүрдүүлж байна. Нийт активт эзлэх өр төлбөрийн хэмжээ 2021 оноос хойш жилд дунджаар 18.7 хувиар өссөн.

График 13. Нийт активын бүтэц, (тэрбум төгрөг)

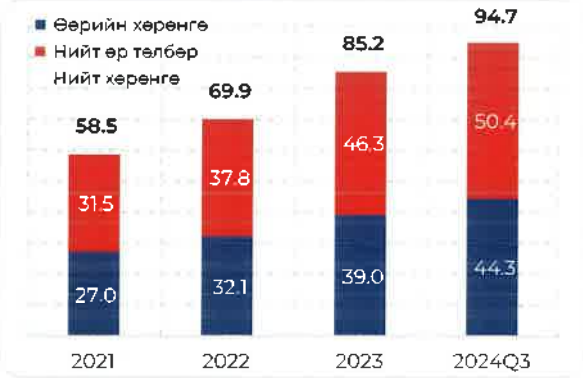
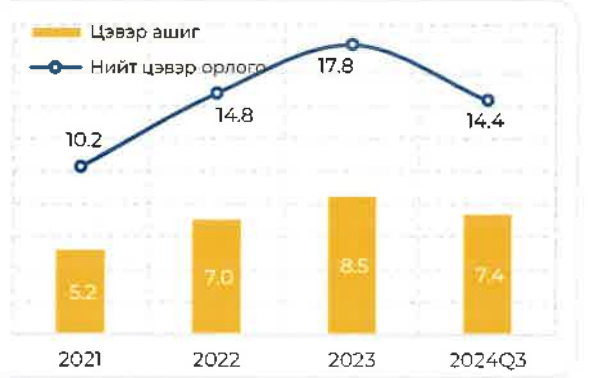

График 12. Нийт цэвэр орлого (тэрбум төгрөг), цэвэр ашиг (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

2023 онд өр төлбөрийн санхүүжилт 22.4 хувиар нэмэгдэхэд итгэлцлийн үйлчилгээгээр татсан эх үүсвэр 23.5 хувиар өсөж 20.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн, биржийн болон биржийн бус зах зээлээс татсан бондын санхүүжилт 159.0 хувиар өсөж 17.7 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь тус тус нөлөөлсөн байна.

2021-2023 оны хооронд нийт өр төлбөрийн дүн жилд дунджаар 21.3 хувиар буюу өөрийн хөрөнгийн жилийн дундаж өсөлт 20.1 хувиас өндөр хурдтай өсөж байна. Цэвэр ашиг 2024 оны 03 дугаар улиралд 7.4 тэрбум төгрөгт хүрчээ.

2024 оны 03 дугаар улирлын нийт цэвэр орлогыг бүрдүүлж буй хүүгийн цэвэр орлого 14.3 тэрбум төгрөг, үйлчилгээний хураамжийн орлого 3.6 сая төгрөг байна. Үйлчилгээний шимтгэл, хураамжийн орлого буурч байгаа нь уламжлалт хэлбэрээр зээлийн гэрээ байгуулах тохиолдол буурсан нь нөлөөлсөн.

График 15. Зээлийн багцын чанар, зээлийн ангиллаар, (хувиар)

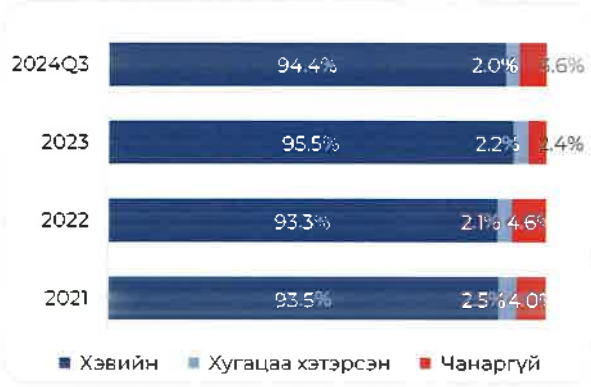

График 14. Зээлийн эрсдэлийн сан (тэрбум төгрөг) ба эрсдэлийн сангийн хүрэлцээ

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

Компанийн зээлийн багцын 94.4 хувь буюу 69.7 тэрбум төгрөгийг хэвийн зээл, 2.0 хувь буюу 1.4 тэрбум төгрөгийг хугацаа хэтэрсэн зээл, 3.6 хувь буюу 2.7 тэрбум төгрөгийг чанаргүй зээл тус тус эзэлж байна. 2024 оны 03 дугаар улиралд байгуулсан эрсдэлийн сангийн хэмжээ 2.9 тэрбум төгрөг байгаа бөгөөд зээлийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээ 108.0 хувь байна.

2.4. БИЗНЕСИЙН ҮР АШИГ, ӨГӨӨЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Үнэт цаас гаргагчийн нийт хөрөнгийн өгөөж 2023 онд 9.9 хувь байгаа бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж 21.7 хувьд хүрсэн байна. 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар БИД ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн өгөөж 16.6 хувь, нийт хөрөнгийн өгөөж 7.8 хувь байна. 2022 онд дотоодын эдийн засгийн сэргэлт нь БИД ББСБ-ын бизнесийн үр ашиг өсөхөд нөлөөлжээ.

График 17. Нийт хөрөнгийн өгөөж ба өөрийн хөрөнгийн өгөөж, (хувиар)

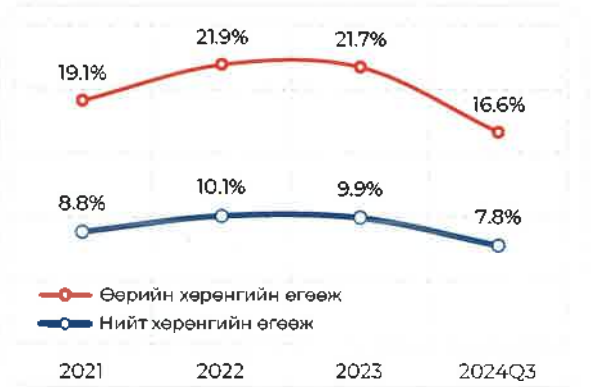
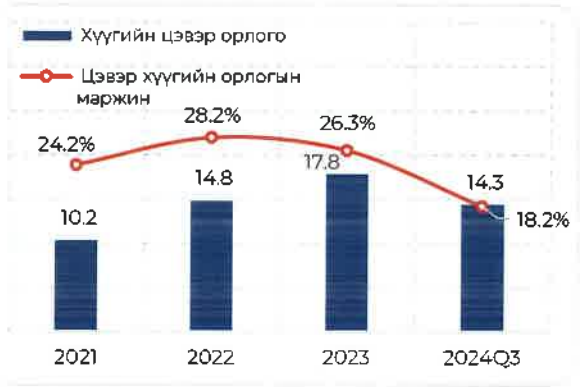

График 16. Цэвэр хүүгийн орлогын маржин ба хүүгийн цэвэр орлого, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

Цэвэр ашгийн маржин 2021-2023 оны хооронд дунджаар 39.3 хувийн түвшинд байна. Харин нийт ашгийн маржин 74.9 хувийн орчимд байгаа нь хүүгээс бусад үндсэн болон үндсэн бус үйл ажиллагааны зардал нийт орлогод харьцангуй бага хувийг эзэлдэг болохыг харуулж байна.

График 19. Нийт ашгийн маржин, (хувиар)

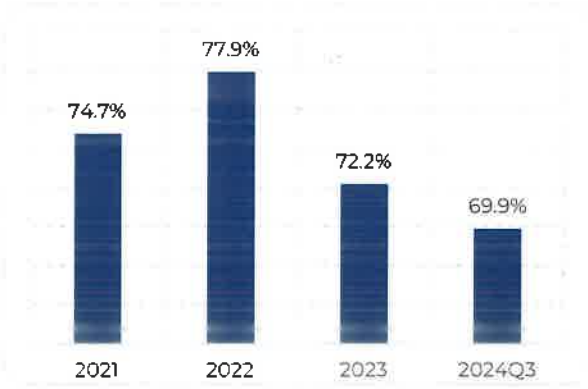
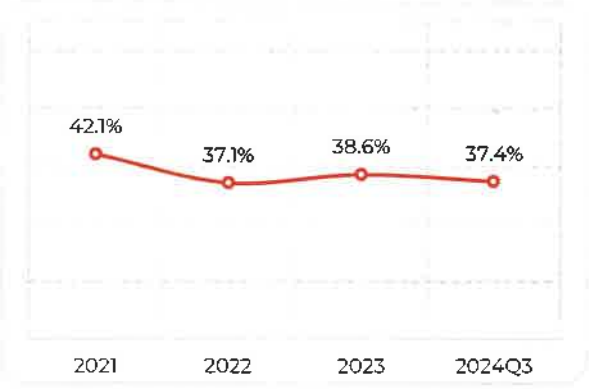

График 18. Цэвэр ашгийн маржин, (хувиар)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

2023 онд цэвэр ашгийн маржин 1.5 орчим пунктээр өсөхөд зээлийн багцын эргэн төлөлтөөс хүлээн авсан хүүгийн орлого 25.8 хувиар өссөн, үйлчилгээний хураамжийн орлого 4.2 хувиар нэмэгдсэн, үйл ажиллагааны бус орлого 56.6 хувиар өссөн нь тус тус нөлөөлжээ.

2.5. САНХҮҮЖИЛТИЙН ЭХ ҮҮСВЭР БА КАПИТАЛЫН БҮТЭЦ

2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар БИД ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн 87.6 хувь буюу 38.7 тэрбум төгрөгийг хуримтлагдсан ашиг эзэлж байгаа бол 5.0 тэрбум төгрөг буюу 11.3 хувийг хувьцаат капиталын дүн тус тус эзэлж байна.

График 21. Өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

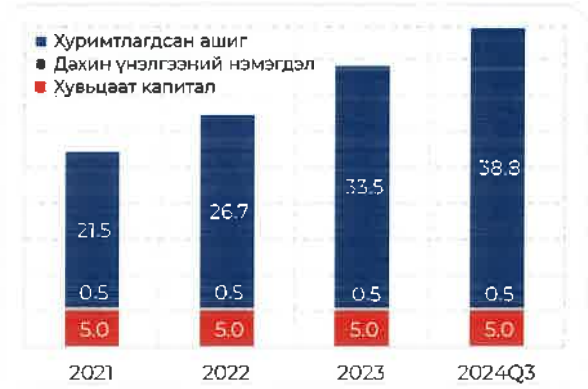
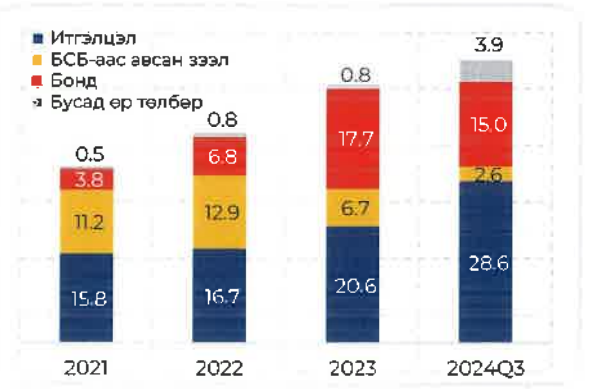

График 20. Нийт өр төлбөрийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

Харин нийт өр төлбөрийн бүтцэд итгэлцлийн үйлчилгээгээр татсан эх үүсвэр давамгайлж байгаа бөгөөд нийт өр төлбөрийн эх үүсвэрийн 56.6 хувь буюу 28.6 тэрбум төгрөг, банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл 5.2 хувь буюу 2.6 тэрбум төгрөг, бондын санхүүжилтээр татсан эх үүсвэр 14.9 тэрбум төгрөг тус тус бүрдүүлж байна.

Үнэт цаасны танилцуулга

2.6 МӨНГӨН УРСГАЛ БА ХӨРВӨХ ЧАДВАР

Үнэт цаас гаргагчийн мөнгөн гүйлгээний тайлангаас мөнгөн хөрөнгийн эргэлт, мөнгөн урсгалыг мөнгөн эх үүсвэрийн төрлөөр задалбал зээл гаргалтын өсөлтөөс шалтгаалан үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээний үлдэгдлийг бууруулах нөлөөлж байна. Тухайлбал, 2023 онд үндсэн үйл ажиллагаанаас бий болсон цэвэр мөнгөн гүйлгээ 7.3 тэрбум төгрөгийн дутагдалтай гарахад зээл олголтоо 10.6 тэрбум төгрөгөөр өсгөсөн нь голчлон нөлөөлсөн.

График 23. Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл ба тухайн оны цэвэр мөнгөн гүйлгээ, (тэрбум төгрөг)

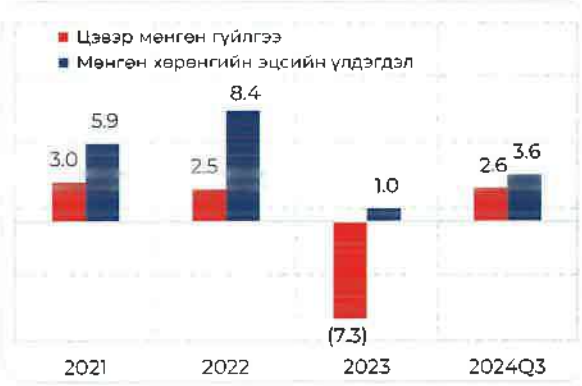
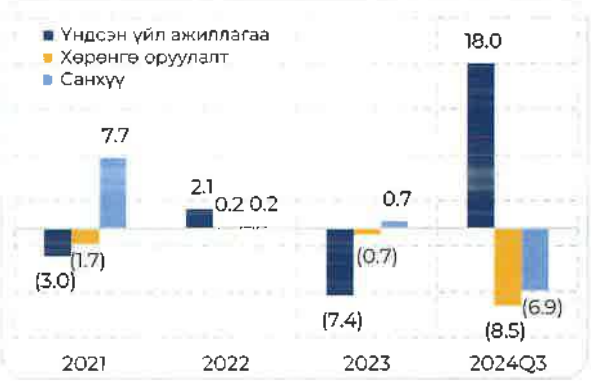

График 22. Цэвэр мөнгөн гүйлгээний задаргаа, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

2024 оны эхний гурван улиралд зээлийн гарах урсгал хэвийн хадгалагдаж, зээлийн эргэн төлөлтүүд үргэлжилснээр үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн урсгал 18.0 тэрбум төгрөгийн илүүдэлтэй гарчээ. Тус хугацаанд ерийн болон өмчийн үнэт цаас, үндсэн хөрөнгө худалдан авахад зарцуулсан хөрөнгө оруулалтын дүн өмнөх жилүүдтэй харьцуулахад эрс өссөнөөр хөрөнгө оруулалтын гарах мөнгөн урсгал 8.5 тэрбум төгрөгт хүрч өсжээ.

Хүснэгт 18. Хөрвөх чадварын харьцаа үзүүлэлтүүд

Харьцаа үзүүлэлтүүд	2021	2022	2023	2024Q3
Эргэлтийн харьцаа (current ratio)	169.0%	173.6%	175.5%	168.5%
Түргэн хөрвөх хөрөнгийн харьцаа (quick ratio)	168.7%	172.0%	173.7%	166.4%
Мөнгө түүнтэй адилтгах хөрөнгийн харьцаа (cash ratio)	37.3%	32.0%	26.9%	21.3%
Өр зээл ба бэлэн мөнгөний харьцаа (Total debt to total deposit ratio)	3.4	3.5	4.7	10.1

Эх сурвалж: Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан

Компанийн хөрвөх чадварын харьцаа үзүүлэлтүүд зохимжтой түвшинд хадгалагдаж байгаа бөгөөд санхүүгийн бизнесийн онцлогоос шалтгаалан түргэн хөрвөх хөрөнгийн харьцаа болон бусад эргэлтийн харьцаанууд харилцагчдаас авах зээлийн авлагын нөлөөгөөр өндөр харьцаа үзүүлэлт харуулж байна. Мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө, богино хугацаатай үнэт цаасны хөрөнгийг богино хугацаат өр төлбөрт харьцуулсан харьцаа 21.3 хувь байна.

2.7. САНХҮҮГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦААНЫ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Хүснэгт 19. Санхүүгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд

Зохистой үзүүлэлт	Байвал зохих	Тайлангаар	Биелсэн эсэх
Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт			
Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн нийт активын харьцаа	10%-аас доошгүй	38.4%	Тийм
Өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн нийт активын харьцаа	20%-аас доошгүй	38.9%	Тийм
Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, нийт активын харьцаа	10%-аас доошгүй	46.2%	Тийм
Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа			
Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа	8%-аас дээш	12.6%	Тийм
Актив хөрөнгийн төвлөрлийн үзүүлэлт			
Хөрөнгө (актив)-ийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээ (+илүү,- дутуу)	1,472,057.9	2,892,762.9	Тийм
Нэг зээлдэгч болон холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны зохистой харьцаа	30%-аас хэтрэхгүй	1.1%	Тийм
ББСБ-аас гаргасан төлбөрийн баталгааны зохистой харьцаа	70%-аас хэтрэхгүй	0.0%	Тийм
ББСБ-ын хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ, гүйцэтгэх захирал ажилтан холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны нийлбэр дүнгийн зохистой харьцаа	25%-аас хэтрэхгүй	0.3%	Тийм
ББСБ-ын хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ, гүйцэтгэх захирал ажилтан, холбогдох нэг этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтган тооцох бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны зохистой харьцаа	10%-аас хэтрэхгүй	0.0%	Тийм
Үнэт цаасны эзэмшил өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	50%-аас хэтрэхгүй	10.8%	Тийм
Компанийн хувьцаа, өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	20%-аас хэтрэхгүй	3.1%	Тийм
Монголын хөрөнгийн биржийн "I", "II" ангилалын нэг компанийн гаргасан хувьцаанаас худалдаж авах зохистой харьцаа	20%-аас хэтрэхгүй	0.0%	Тийм
Компанийн өрийн бичиг өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	20%-аас хэтрэхгүй	7.1%	Тийм
Бусад үнэт цаас, үнэт цаасны эзэмшлийн зохистой харьцаа	10%-аас хэтрэхгүй	0.5%	Тийм
Гадаад валютын ханшийн эрсдэл			

Гадаад актив, пассивын зөрүү өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	±40%	-6.0%	Үнэт цаасны танилцуулга Тийм
Бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн үзүүлэлтүүд			
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	80%-аас хэтрэхгүй	60.2%	Тийм
Өрийн бичгийн зохистой харьцаа	50%-аас хэтрэхгүй	32.7%	Тийм
Үндсэн хөрөнгийн үзүүлэлт			
Үндсэн хөрөнгийн зохистой харьцаа	15%-аас хэтрэхгүй	9.4%	Тийм
Өгөөж			
Хөрөнгө (актив)-ийн өгөөж			8.5%
Өөрийн хөрөнгийн өгөөж			18.4%

Эх сурвалж: СЗХ-нд тайлагнасан 2024 оны 3 дугаар улирлын тайлан

Банк бус, санхүүгийн байгууллагын зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг БИД ББСБ нь 2024 оны 03 дугаар улирлын эцсийн байдлаар бүрэн хангаж ажиллаж байна. Эдгээр шалгуур үзүүлэлтийг тухайн банк бус, санхүүгийн байгууллага ханган ажилласнаар өөрийн компанид ирээдүйд учирч болох төлбөрийн чадварын эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэлийг бууруулах, цаашлаад урьдчилан сэргийлэх арга хэрэгсэл болгож ашиглах гол үзүүлэлт болдог билээ.

- **Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт**

Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт нь банк бус, санхүүгийн байгууллагын санхүүгийн болон үйл ажиллагааны эрсдэлээс гарах алдагдлыг хаахад хүрэлцэхүйц хэмжээний өөрийн хөрөнгөтэй эсэхийг тодорхойлдог үзүүлэлт бөгөөд 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар БИД ББСБ тус үзүүлэлтийг ханган ажиллаж байна.

- **Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа**

Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харцаа үзүүлэлт нь бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг харилцагчийн анхны шаардлагаар буцаан олгох чадварыг илэрхийлдэг. 2024 оны 03 дугаар улирлын санхүүгийн тайлан дээр үндэслэхэд Үнэт цаас гаргагч нь ямар нэг төлбөрийн чадварын эрсдэлд ороогүй байна.

- **Актив хөрөнгийн төвлөрлийн үзүүлэлт**

Актив хөрөнгийн төвлөрлийн эрсдэл нь нэг этгээд эсвэл холбоотой этгээдүүдэд их хэмжээгээр төвлөрүүлсэн зээлийн эргэн төлөлтийн эрсдэлийг илэрхийлдэг. Тус үзүүлэлтийг Үнэт цаас гаргагч нь зохистой түвшинд хадгалж, эрсдэлийг доогуур түвшинд барьж байна.

- **Гадаад валютын ханшийн эрсдэл**

Гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн зохистой харьцаа үзүүлэлтийг ханган ажиллах ач холбогдол нь тухайн санхүүгийн байгууллагын ханшийн савлагаанд өртөмтгий байдлыг хянах, эрсдэлийг хязгаарлах боломжийг олгодог. Компанийн хувьд гадаад валютын ханшийн эрсдэл бага түвшинд байна.

- **Бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн үзүүлэлт**

Үнэт цаас гаргагч нь итгэлцлийн үйлчилгээгээр эх үүсвэр татах дээд хязгаар 80 хувьтай харьцуулахад 60.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Өрийн бичгээр хөрөнгө татан төвлөрүүлэх зохистой харьцааны шалгуурыг мөн ханган ажиллаж байна.

- **Үндсэн хөрөнгийн үзүүлэлт**

Банк бус, санхүүгийн байгууллагын хувьд үндсэн хөрөнгийн нийт хөрөнгөд эзлэх хувь хэмжээг зохистой түвшинд хадгалж ажилласнаар түргэн хөрвөх чадвар, төлбөрийн чадварын эрсдэлээ ханган ажиллах хөшүүрэг болдог. Компанийн хувьд үндсэн хөрөнгийн зохистой харьцаа нь зохих түвшинд байна.

- **Өгөөж**

Нэгж хөрөнгөөс олж буй цэвэр ашгийн үзүүлэлтийг харуулдаг хөрөнгийн өгөөж БИД ББСБ-ын хувьд 8.5 хувь байна. Харин эздийн өмчийг хэр үр ашигтай захиран зарцуулж, үр өгөөж олж буйг илтгэдэг өөрийн хөрөнгийн өгөөж 18.4 хувийн түвшинд байна.

2.8. БИД НЭЭЛТТЭЙ БОНДЫН ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

БИД ББСБ нь 2023 оны 06 сарын 08-ны өдөр жилийн 18.5 хувийн хүүтэй, 18 сарын хугацаатай, хүүгийн төлбөр хагас жил тутамд, үндсэн төлбөр хугацааны эцэст төлөгдөх, 8,000 ширхэг нийт 8,000,000,000 төгрөгийн үнийн дүн бүхий компанийн өрийн хэрэгслийг Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй санал болгосон.

БИД бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа 2023 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдрөөс эхэлсэн бөгөөд 6 сар тутмын хүүгийн төлбөр эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу амжилттай төлөгдөж байна.

Хүснэгт 20. БИД бондын эргэн төлөлтийн мэдээлэл

№	Төлбөр	Төлбөр тооцох өдөр	Өдрийн тоо	Хүү ба үндсэн төлбөр, (татварын өмнөх)	Төлөгдсөн эсэх
1	Хүүгийн төлбөр 1	2023.12.15	183	742,027,397.26	Тийм
2	Хүүгийн төлбөр 2	2024.06.15	183	742,027,397.26	Тийм
3	Хүүгийн төлбөр 3	2024.12.15	183	742,027,397.26	Хүлээгдэж буй
4	Үндсэн төлбөр	2024.12.15	-	8,000,000,000.00	Хүлээгдэж буй
Нийт			549	10,226,082,191.78	

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

ГУРАВ. ЗАХ ЗЭЭЛИЙН СУДАЛГАА

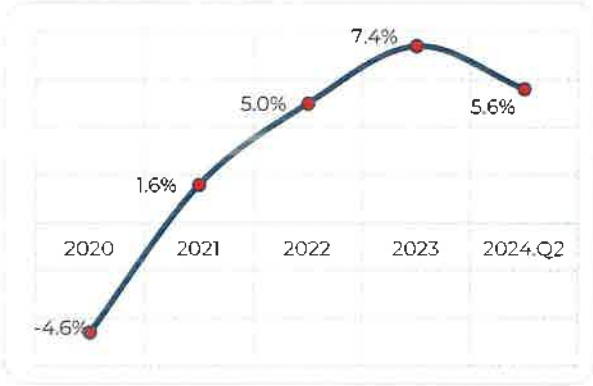
3.1. МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОЙМ

3.1.1. МОНГОЛ УЛСЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Эдийн засгийн бодит өсөлт, үйлдвэрлэл

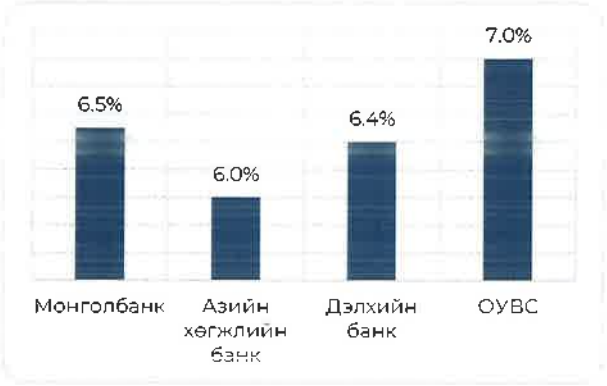
Монгол Улсын эдийн засаг 2024 оны эхний хагас жилд 5.6 хувийн бодит өсөлттэй гарсан бөгөөд 2020 оны цар тахлын хямралын дараах (Post-Covid) жилүүдийн өсөлт аажмаар тогтворжиж байна. Эдийн засгийн бодит өсөлт нэмэгдэхэд уул уурхайн экспорт нэмэгдсэн, худалдааны салбар сэргэсэн, мөн хилийн боомт дээрх нөхцөл байдал сайжирсан нь нөлөөлж байна.

График 25. Бодит ДНБ-ийн өсөлт, (хувиар)

Эх сурвалж: Монголбанк

График 24. 2025 оны эдийн засгийн өсөлтийн таамаглал

Эх сурвалж: Олон улсын санхүүгийн байгууллагуудын тайлан

Монголбанкнаас 2025 оны эдийн засгийн өсөлт 6.5 хувь байхаар төсөөлсөн бол Олон Улсын санхүүгийн байгууллагууд дунджаар 6.5 хувийн өсөлттэй байна гэж таамаглажээ. 2024 оны 10 дугаар сард Олон Улсын зэрэглэл тогтоогч S&P агентлаг Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг нэг шат ахиулан B+(тогтвортой) гэж үнэлсэн нь эдийн засгийн цаашдын сэргэлт үргэлжлэх төлөвтэй болохыг харуулж байна.

Хүснэгт 21. Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл, (их наяд төгрөг)

Салбарууд	2021	2022	2023	2024.Q3	Өсөлт	
					2023/2022	2022/2021
Уул уурхай, олборлолт	12.3	14.3	21.6	17.1	50.7%	16.8%
Боловсруулах үйлдвэрлэл	4.2	5.1	7.0	5.0	36.7%	21.9%
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1.4	1.5	1.9	1.4	27.1%	7.8%
Ус хангамж, сувагжилтын систем, бусад холбогдох үйл ажиллагаа	0.2	0.2	0.2	0.2	17.1%	12.6%
Нийт борлуулалт	18.0	21.1	30.7	23.7	45.4%	17.2%

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

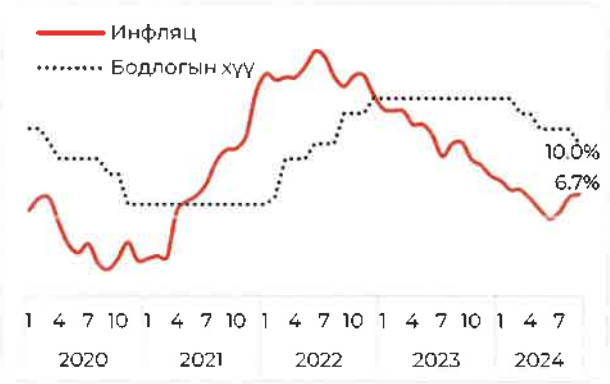
2025 онд дотоодын эдийн засгийн өсөлт үргэлжлэх эерэг төсөөлөлтэй байгаа хэдий ч манай улсын нүүрсний гол хэрэглэгч БНХАУ-ын эдийн засгийн удаашрал, үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын хямрал эрсдэл дагуулах аюул хэвээр байна.

2023 онд аж үйлдвэрийн голлох салбарын үйлдвэрлэл 2022 онтой харьцуулахад 45.4 хувиар, 2022 оны нийт аж үйлдвэрийн салбарын үйлдвэрлэл 2021 онтой харьцуулахад 17.2 хувиар тус тус нэмэгджээ. Энэхүү өсөлтөөс харахад манай улсын аж үйлдвэрийн салбарын үйлдвэрлэл 2024 онд өмнөх оноос өндөр байх төлөвтэй байна.

Инфляц, хүү ба Мөнгөний бодлого

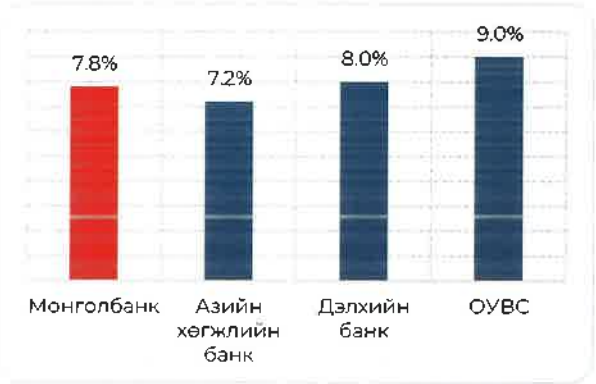
Инфляцын түвшин 2024 оны 09 дүгээр сарын эцэст улсын хэмжээнд 6.7 хувь, Улаанбаатар хотод 6.5 хувь тус тус гарсан ба хэрэглээний үнийн өсөлтийн тал орчим хувийг импортын барааны үнийн өсөлт эзэлж байна. Төв банкнаас 2022 онд мөнгөний хатуу бодлого баримталж, бодлогын хүүг эрчимтэй өсгөсөн ба 2024 оны 03 дугаар сараас эхлэн бодлогын хүүг 13.0 хувиас 10.0 хувь хүртэл бууруулсан.

График 27. Инфляцын түвшин ба Бодлогын хүү, (хувиар)

Эх сурвалж: Монголбанк

График 26. Монгол Улсын 2025 оны инфляцын төсөөлөл

Эх сурвалж: Олон улсын санхүүгийн байгууллагуудын тайлан

Олон Улсын санхүүгийн байгууллагууд Монгол Улсын 2025 оны инфляцын түвшнийг 7.2-9.0 хувийн хооронд байхаар төсөөлж байна. Харин Монголбанкны хувьд 2025 онд дотоодын инфляц Төв банкны зорилтот түвшинд (6%±2%) ойртож 7.8 хувьд хүрнэ гэж үзжээ.

График 29. Мөнгөний нийлүүлэлт, М2 мөнгө, (тэрбум төгрөг)

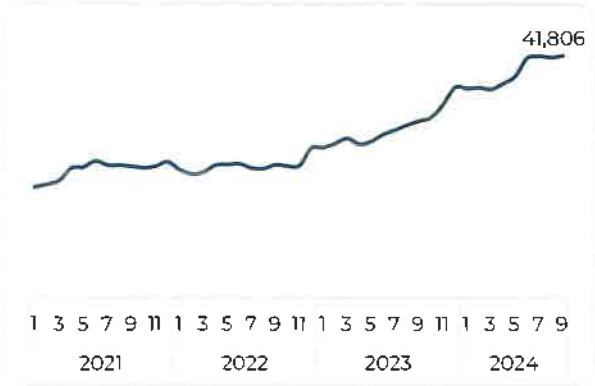
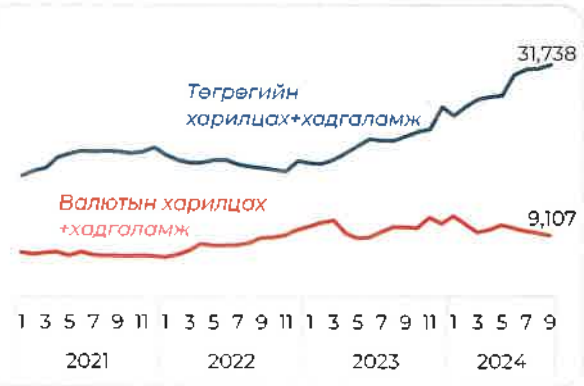

График 28. Мөнгөний нийлүүлэлт, эх үүсвэр талаас, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: УСХ

Эх сурвалж: УСХ

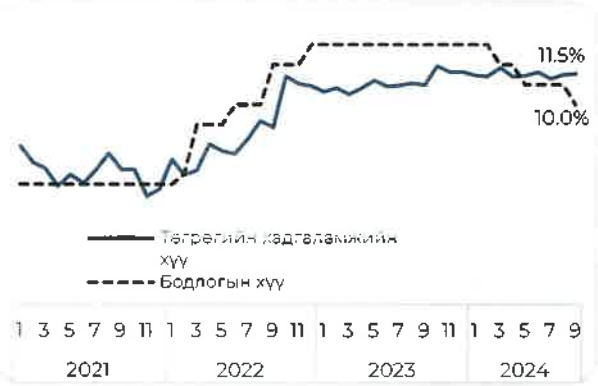
Монгөний нийлүүлэлт 2022 оны жилийн эцэст 29.6 их наяд төгрөгт хүрч байсан бол 2023 оны жилийн эцэст 37.6 их наяд төгрөг болж 26.8 хувиар өссөн. Харин 2023 оны 01 дүгээр сараас эхлэн М2 мөнгөний хэмжээ сард дунджаар 32.3 их наяд төгрөг байсан бөгөөд 2023 оны төгсгөлд 37.6 их наяд төгрөг, 2024 оны 09 дүгээр сард 41.8 их наяд төгрөгт хүрч Төв банкны мөнгөний зөөлөн бодлогын нөлөөгөөр оны эхнээс 11.6 хувиар өсжээ.

График 31. Шинээр татсан хадгаламжийн жигнэсэн дундаж хүү, валютаар, (хувиар)

Эх сурвалж: Монголбанк

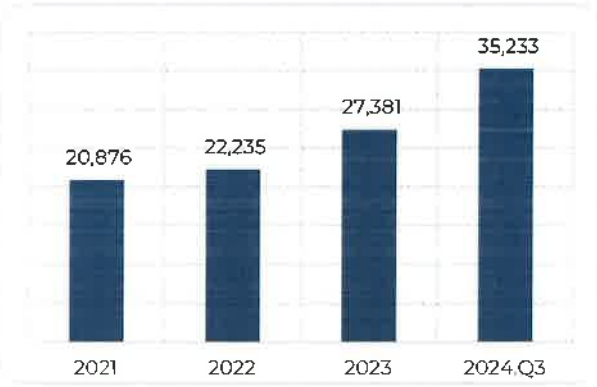
График 30. Бодлогын хүү ба хадгаламжийн хүүгийн хоорондын хамаарал

Эх сурвалж: Монголбанк

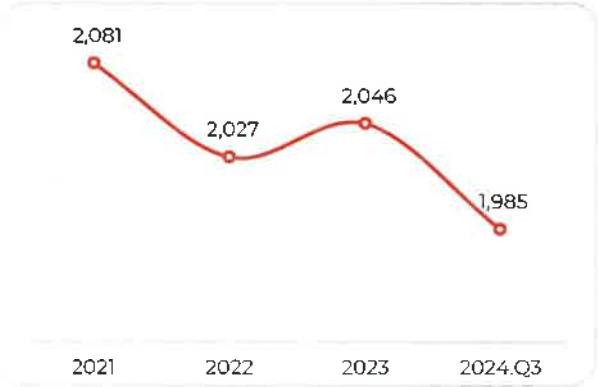
Мөнгөний нийлүүлэлт ийнхүү өсөхөд төгрөгийн хадгаламжийн инфляцын дараах бодит өгөөж 2021 оны 12 дугаар сараас хойш сэргэж, Монголбанкны мөнгөний хатуу бодлого 2022 оны 02 дугаар сараас эхлэн хоёр жил үргэлжилсэн зэрэг хүчин зүйлс нь төгрөгийн өгөөж харьцангуй нэмэгдэхэд нөлөөлсөн байна.

График 33. Аж ахуйн нэгж, иргэдэд олгосон зээлийн өрийн үлдэгдэл, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: УСХ

График 32. Чанаргүй зээл, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: УСХ

Банкны салбарын нийт зээлийн өрийн үлдэгдэл 2024 оны 3 дугаар улиралд 35.2 их наяд төгрөгт хүрч, өнгөрсөн оноос 28.6 хувиар өсжээ. Харин нөгөө талд чанаргүй зээлийн хэмжээ 2021 оны цар тахлын оргил түвшнээс аажмаар буурч 1.9 их наяд төгрөгт хүрсэн байна. Дотоодын эдийн засгийн суурь нөхцөл байдал тогтворжихын хэрээр зээл олголт нэмэгдэх, эргэн төлөлт сайжрах төлөв харуулж байна.

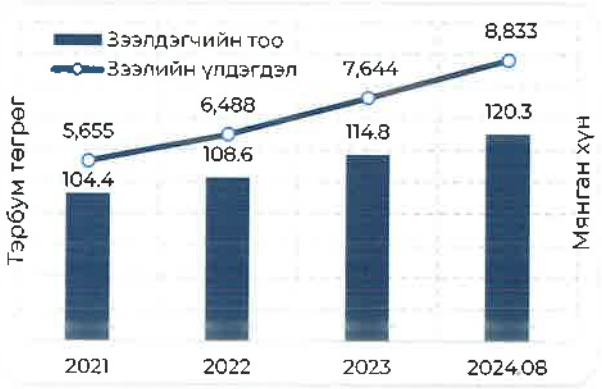
Шинээр олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү Төв банкны бодлогын хүүгийн өндөр түвшинтэй шууд хамааралтай нэмэгдэж, 2024 оны 09 дүгээр сарын статистик мэдээллээр 16.8 хувьд хүрчээ. Энэ нь оны эхнээс 0.1 пунктээр өссөн үзүүлэлт юм.

График 35. Шинээр олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү, (хувиар)

Эх сурвалж: УСХ

График 34. Иргэдийн ипотекийн зээлийн үлдэгдэл ба зээлдэгчийн тоо

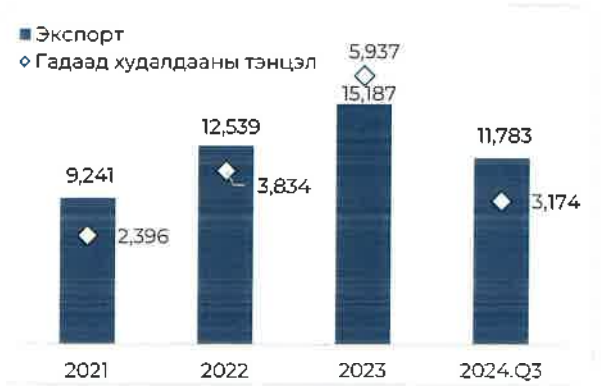
Эх сурвалж: УСХ

Иргэдэд олгосон ипотекийн зээлийн үлдэгдэл 2024 оны эхний 9 сарын байдлаар 8.8 их наяд төгрөгт хүрсэн ба зээлдэгчдийн тоо 120.3 мянгад хүрч өмнөх оноос 4.8 хувиар өсжээ. Ипотекийн зээлийн эргэн төлөлтөө хойшлуулсан иргэд 2023 оны 01 дүгээр сараас эхлэн зээлээ үргэлжлүүлэн төлж эхэлсэн учраас ипотекийн зээл гаргалт нэмэгдэх хүлээлттэй байна.

Гадаад худалдаа ба экспорт

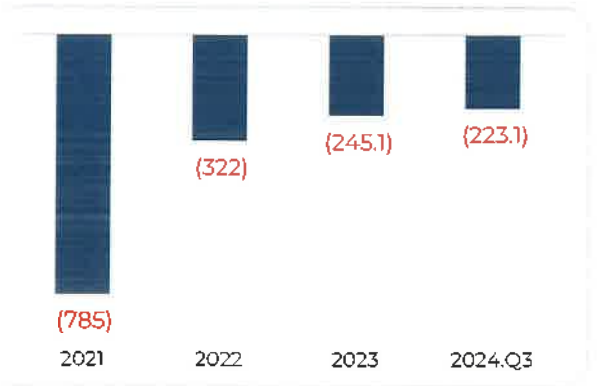
Монгол Улсын гадаад худалдааны тэнцэл 2020 оны 02 дугаар улирлаас хойш ашигтай гарч байгаа бөгөөд өсөн нэмэгдэх дүнгээр 2023 онд 15.1 тэрбум ам.долларын экспорт, 9.2 тэрбум ам.долларын бараа, үйлчилгээ импортолсон байна. Манай улсын экспортын хэмжээ 2023 онд 2021, 2022 онуудаас тус бүр харгалзан 64.3 болон 21.1 хувиар өндөр байна.

График 37. Гадаад худалдааны тэнцэл ба экспорт, (сая ам.доллар)

Эх сурвалж: УСХ

График 36. Урсгал дансны тэнцэл, (сая ам.доллар)

Эх сурвалж: УСХ

Монгол Улсын 2023 оны 3 дугаар улирлын байдлаарх экспортын борлуулалтын орлого 10,283.6 сая ам.долларт хүрсэн ба өмнөх оны өссөн дүнгээс 710.1 сая ам.доллар буюу 7.4 хувиар нэмэгдсэн байна. Экспортын орлого өсөхөд нүүрсний экспортын биет хэмжээ 26.3 хувиар, зэсийн баяжмал болон төмрийн хүдрийн экспорт харгалзан 3.0 ба 28.8 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Хүснэгт 22. Уул уурхайн гаралтай экспортын гол нэрийн бараа бүтээгдэхүүн, жилээр

Барааны нэр	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ		Өсөлт	Борлуулалт, сая ам.доллар		Өсөлт
		2023.IX	2024.IX		2023.IX	2024.IX	
Зэсийн баяжмал	мян.т	1,151.3	1,186.4	+3.0%	1,999.8	2,264.4	+13.2%
Нүүрс	сая.т	46.8	59.1	+26.3%	6,418.3	6,653.1	+3.7%
Алт	т	9.0	9.0	+0.0%	560.8	670.5	+19.6%
Төмрийн хүдэр	мян.т	4,240.2	5,461.4	+28.8%	323.6	446.7	+38.0%
Боловсруулаагүй газрын тос	мян.бар	3,557.3	3,099.8	-12.9%	271.0	248.9	-8.2%
Нийт					9,573.5	10,283.6	+7.4%

Эх сурвалж: УСХ

Монгол Улсын гадаад худалдааны гол түнш орнууд болох БНХАУ, ОХУ-ын дотоодын нөхцөл байдал, эдийн засгийн идэвхжил нь манай улсын экспортын орлого, уул уурхайн гаралтай түүхий эдийн эрэлтийг шууд тодорхойлж байна.

График 39. Экспорт, гол түнш улсаар, 2024 оны 3 дугаар улирал

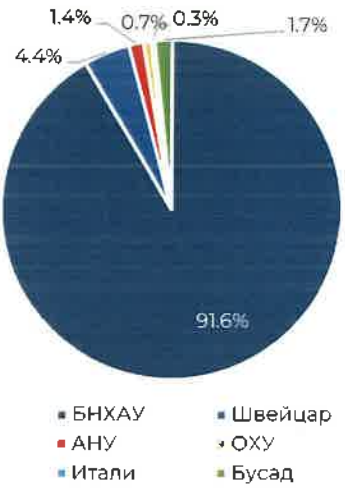
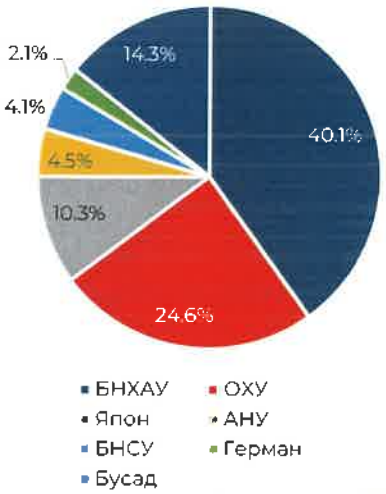

График 38. Импорт, гол түнш улсаар, 2024 оны 3 дугаар улирал

Эх сурвалж: УСХ

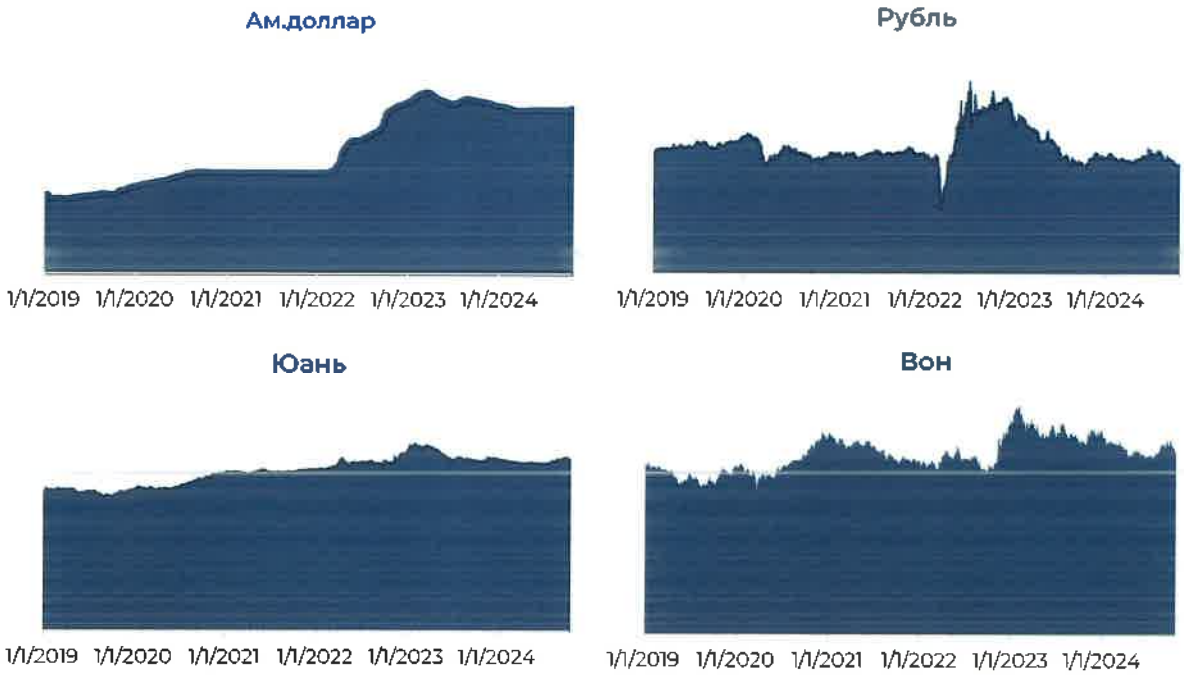
Манай улсын БНХАУ руу экспортолсон нийт бараа, бүтээгдэхүүний 61.6 хувийг чулуун нүүрс, 21.0 хувийг зэсийн баяжмал эзэлж байгаа бол Швейцар Улсад экспортолсон барааны 99.5 хувийг алт эзэлж байна. Харин импортын худалдааны хувьд ОХУ-аас импортолсон барааны 70.9 хувийг нефтийн бүтээгдэхүүн, Япон Улсаас импортолсон барааны 78.0 хувийг суудлын автомашин тус тус эзэлж байна.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
БҮРТГЭВ
№ 01

Валютын ханш ба Гадаад валютын нөөц

Төгрөгийн голлох валютуудтай харьцах өдрийн ханшийн графикийг 2019 оноос хойших Монголбанкнаас зарласан ханшаар харвал ам.долларын ханш 2024 оны 09 дүгээр сарын 30-ны өдрөөр 3380.9 төгрөг, ОХУ-ын рубль 36.2, БНХАУ-ын юань 482.1 байгаа бол БНСУ-ын вон 2.6 төгрөгтэй тэнцэж байна.

График 40. Голлох валютуудын ханшийн хөдөлгөөн

Эх сурвалж: Монголбанк

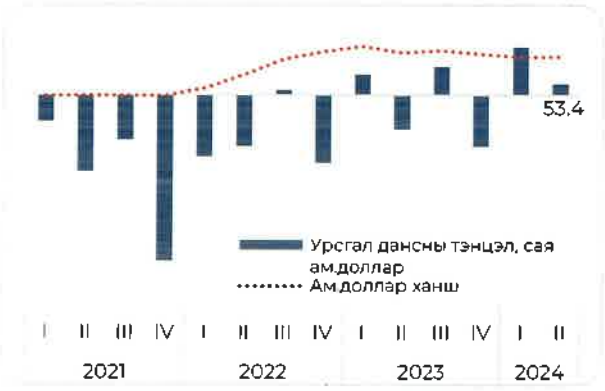
Ам.долларын ханш АНУ-ын Холбооны нөөцийн сангийн бодлогын хүүгийн бууралттай холбоотой бусад валютын эсрэг сулраад байна. Юань болон вонын ханш харьцангуй тогтвортой байгаа бол рублийн ханш 2022 оны Украины дайн эхэлсэн үед огцом суларч, эргэн чангарсан нь дээрх графикаас харагдаж байна.

График 42. Гадаад валютын улсын нөөц, (сая ам.доллар)

Эх сурвалж: УСХ

График 41. Урсгал дансны алдагдал, ам.долларын ханш ба Гадаад валютын нөөц

Эх сурвалж: УСХ

УЛААНБААТАР ХОТ
66
ӨЛЗИЙ ЭНД КО
КАПИТАЛ УНК
5103885
9021031195 СТС2420

Гадаад валютын улсын нөөц 2022 оны 01 дүгээр улирлаас эхлэн 3 улирал дараалан буурсан ба 2022 оны 9 дүгээр сарын байдлаар 2.7 тэрбум ам.долларт хүрч сүүлийн 4 жилийн хамгийн доод түвшинд хүрчээ. Өнгөрсөн оны 1 дүгээр улиралд ГВУН дахин сэргэж 3.4 тэрбум ам.долларт хүрсэн бөгөөд уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын орлогын өсөлт нэмэгдэхийн хэрээр 2024 оны 01 дүгээр улиралд оргил цэгт буюу 5.2 тэрбум ам.долларт хүрчээ.

2022 онд гадаад валютын албан нөөц ба ам.долларын хооронд эсрэг хамаарал бүхий хөдөлгөөн ажиглагдаж эхэлсэн бөгөөд урсгал дансны тэнцлийн алдагдал төгрөгийн ханшид дарамт үзүүлсэн хэвээр байна.

Сангийн бодлого ба засгийн газрын өр

Монгол Улсын Засгийн газрын нийт өр 2024 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 29.7 их наяд төгрөгт хүрч, өнгөрсөн оноос 3.3 хувь буурсан байна. 2022 онд Монгол Улсын засгийн газрын нийт өр өмнөх оноос 4.8 орчим их наяд төгрөг буюу 17.7 хувиар өссөн нь Коронавируст халдвар (Ковид-19) цар тахлын хүндрэлийг даван туулахын тулд халамж болон татаасыг (тог, усны төлбөрийг хөнгөлөх, татварыг бууруулах гэх мэт) иргэд, аж ахуй нэгжүүдэд олгосноос бий болжээ.

График 43. Төсвийн нийт орлого, зарлага ба тэнцвэржүүлсэн тэнцэл, (их наяд төгрөг)

Эх сурвалж: ҮСХ

График 44. Засгийн газрын нийт өр ба эргэн төлөлт, (их наяд төгрөг)

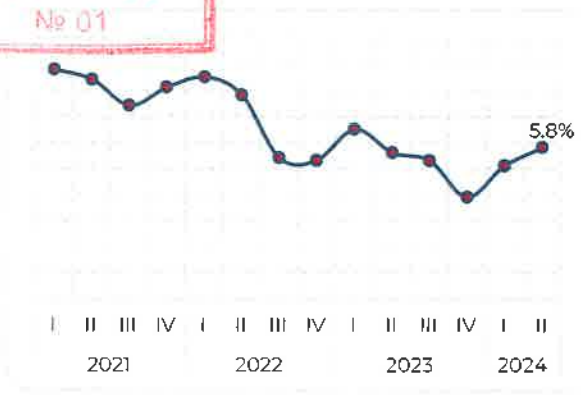
Эх сурвалж: ҮСХ

Засгийн газраас өрийн эргэн төлөлтийн ахиц удаан байгаа бөгөөд 2021-2023 он хүртэл нийт 10.7 их наяд төгрөгийн үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөрийн төлөлт хийсэн нь 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаарх 29.7 тэрбум төгрөгийн өрийн үлдэгдлийн дөнгөж 36.0 хувийг эзэлж байна.

Хөдөлмөрийн зах зээл

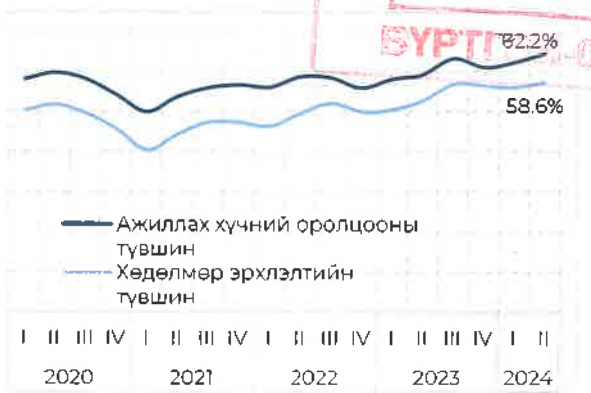
Монгол Улсын хэмжээнд ажилгүйдлийн түвшин 2024 оны 2 дугаар улиралд 5.8 хувьд хүрч, өмнөх улирлаас 0.7 пунктээр өссөн үзүүлэлттэй байсан. Харин хөдөлмөрийн насны хүн амын хэдэн хувь нь идэвхтэй хөдөлмөр эрхэлж буй харуулдаг хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 58.6 нэгжид хүрч, өмнөх улирлаас 0.6 нэгжээр сайжирсан байна.

График 46. Ажилгүйдлийн түвшин, (хувиар)

Эх сурвалж: ҮСХ

График 45. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин ба хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин

Эх сурвалж: ҮСХ

Монгол Улсад 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар ажил эрхэлж буй нийт иргэдийг насны бүлгээр ангилбал 35-39 насныхан хамгийн их буюу 16.0 хувь, 20 хүртэлх насныхан хамгийн бага буюу 1.3 хувийг тус тус эзэлж байна.

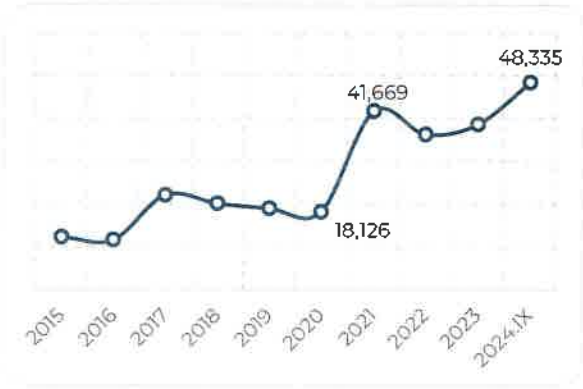
Харин манай улсаас гадаад улсад хөдөлмөрийн гэрээгээр цалин хөлстэй ажил эрхлэхээр БНСУ руу 92, Япон Улс руу 44, нийт 136 хүн 2024 оны 3 дугаар улиралд зуучлагдсан нь өмнөх улирлаас 129 хүнээр буурсан байна.

3.1.2. ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Хөрөнгийн зах зээлийн үндсэн үзүүлэлтүүд

Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн голлох үзүүлэлт ТОП-20 индекс 2023 онд 38,553.9 хүрч 2022 онтой харьцуулахад 6.6 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Хөрөнгийн зах зээл дотоодод ийнхүү идэвхжихэд системийн нөлөө бүхий 5 банк олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болж хувьцааны арилжаа нэмэгдсэн, хувьцаат компаниудын ногдол ашиг тараалт 1.0 их наяд төгрөг рүү дөхсөн зэрэг нь нөлөөлжээ. 2024 оны 09 дүгээр сарын эцсийн байдлаар ТОП-20 индекс 48,334.7 хүрч оны эхнээс 17.2 хувиар өссөн байна.

График 48. Монголын хөрөнгийн биржийн ТОП-20 индекс

Эх сурвалж: ҮСХ

График 47. Үнэт цаасны гүйлгээний дүн (сая төгрөг) ба ТОП-20 индекс дундаж

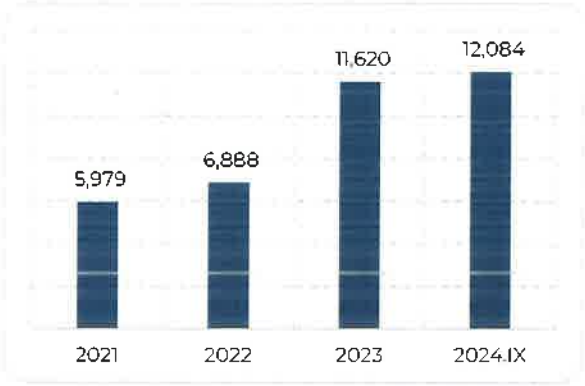

Эх сурвалж: ҮСХ

Үнэт цаасны гүйлгээний дүн 2024 онд 03 дугаар улирлын байдлаар 976.4 тэрбум төгрөгт хүрч өнгөрсөн оноос 250.5 тэрбум төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй байна. Энэхүү өсөлтөд тус оны 06 дугаар сард Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй санал болгосон Улаанбаатар хотын бондын 500.0 тэрбум төгрөгийн анхдагч зах зээлийн арилжааны үнийн дүн нөлөөлсөн байна.

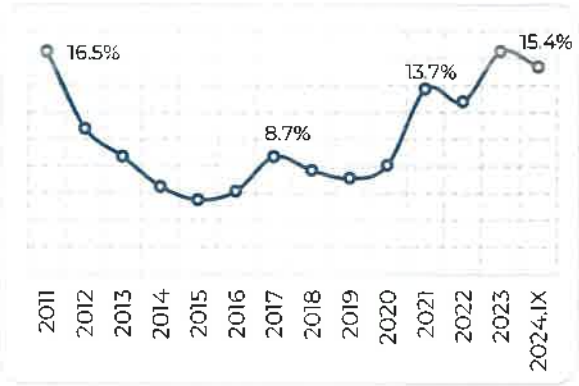
2022 оны 10 дугаар сард Төрийн банк олон нийтээс 25.4 тэрбум төгрөг татан төвлөрүүлж системийн нөлөө бүхий банкнууд олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болох эхлэл тавигдаж, дараа дараагийн банкнууд хувьцаагаа олон нийтэд санал болгон арилжаалсан. Эдгээр таван банкны IPO үйл ажиллагааны нөлөөгөөр хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ 1.5 их наяд орчим төгрөгөөр нэмэгдэв.

График 50. Зах зээлийн үнэлгээ, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: УСХ

График 49. Зах зээлийн үнэлгээ ба ДНБ-ийн харьцаа

Эх сурвалж: УСХ

Сүүлийн байдлаар Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ 2023 оны нэрлэсэн ДНБ-тэй харьцуулахад 15.4 хувьтай тэнцэж байна. Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн идэвхжил сүүлийн 3 жилд ийнхүү өндөр байсан нь компаниуд нээлттэй байдлаар олон нийтээс санхүүжилт татах сонирхол, эрэлт хэрэгцээ нэмэгдсэн нь нөлөөлсөн байх талтай юм.

Тухайлбал, Монголын хөрөнгийн бирж дээр 2023 онд нийт 7 компани анхдагч зах зээл дээр 344.2 тэрбум төгрөгийн үнийн дүн бүхий хувьцаагаа олон нийтэд арилжаалж хөрөнгө оруулалт татсан бол 3 хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасаар 35.0 тэрбум төгрөг татан төвлөрүүлсэн байна.

3.1.3. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ХУРААНГУЙ

Хүснэгт 23. Макро эдийн засгийн төлөв байдалд нөлөөлж болзошгүй хүчин зүйлс

	Эрсдэл	Боломж
Инфляц	• ОХУ-аас экспортлох шатахуун, эрчим хүчний үнийн өсөлт нь үйлдвэрлэлийн өртгийг нэмэгдүүлэх эрсдэлтэй • Улаан буудайн үрийн хомсдол, махны үнийн өсөлт нь хэрэглээний үнийн өсөлтийг өдөөж өрхийн хэрэглээг бууруулах эрсдэлтэй • Экспортын түүхий эд, материалын үнийн өсөлт нь үйлдвэрлэлийн зардлыг өсгөж, улмаар эцсийн бүтээгдэхүүний үнийг өсгөх эрсдэлтэй	• Цаг агаарын нөхцөл байдал нь ургац хураалт, малын хорогдолд эергээр нөлөөлж мах, гурил, сүү, хүнсний ногоо гэх мэт өрөн хэрэглээний барааны үнийн өсөлт саарах • Олон Улсын геополитикийн нөхцөл байдал тогтвортой байснаар гадаад худалдааны эргэлт сайжирч, бараа бүтээгдэхүүний нийлүүлэлт нэмэгдэх, үнэ буурах нөхцөл бүрдэх • Мөнгөний бодлого болон сангийн бодлогын уялдаа холбоо сайжирснаар үнийн тогтвортой байдалд нөлөөлөх
Эдийн засгийн өсөлт	• Үнийн өсөлтөөс шалтгаалж эрэлт буурах, өрхийн эцсийн хэрэглээ хумигдах эрсдэлтэй • Төв банкны бодлогын хүү өндөр түвшинд хадгалагдсанаар 2025 онд зээлийн эрэлт саарах, хөрөнгө оруулалт буурах эрсдэлтэй • БНХАУ-ын эдийн засгийн удаашрал, үл хөдлөх хөрөнгийн салбарын хямрал нь Монгол Улсын уул уурхайн экспортод сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй	• Нүүрсний экспортын биет хэмжээ нэмэгдэж, гадаад худалдааны борлуулалт өсөх • Оюутолгойн гүний уурхайн олборлолт нэмэгдэж гадаа худалдааны орлого өсөх, татварын орлого нэмэгдэх боломжтой • Гадаад зах зээлд БНХАУ-аас бусад орнуудын уул уурхай, эрдэс бүтээгдэхүүний эрэлт, худалдан авалт нэмэгдсэнээр эдийн засгийн өсөлтөд эергээр нөлөөлөх боломжтой
Мөнгөний бодлого	• Мөнгөний бодлогын хүү нэмэгдэх, зээл хумигдах эрсдэлтэй байх • Монгол Улсын саарал жагсаалт руу орох эсвэл олон улсын байгууллагын зохицуулалтад орох эрсдэл үүсэж болзошгүй	• Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих зорилгоор бодлогын хүү аажмаар буурах нөхцөл бүрдэх боломжтой. • Сангийн бодлоготой уялдаж, инфляцын түвшин Төв банкны зорилтот түвшинд хүрэх
Сангийн бодлого	• Төсвийн орлогыг бүрдүүлэх зорилгоор татвар нэмэх, иргэд, аж ахуй нэгжийн татварын ачаалал нэмэгдэх эрсдэлтэй • Засгийн газрын гадаад өрийн дарамт нэмэгдэх, зээлжих зэрэглэл буурах	• Засгийн газраас дэд бүтцэд зориулсан хөрөнгө оруулалтыг хийснээр эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих боломжтой • Төсвийн урсгал зардлыг бууруулж, урт хугацааны хөрөнгө оруулалтыг хийх, төсвийг үр ашигтай зарцуулж Мөнгөний бодлогыг дэмжих

Эх сурвалж: Андеррайтерийн шинжилгээ

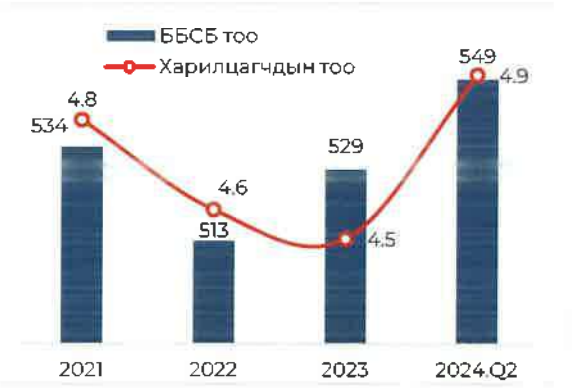
Үнэт цаасны танилцуулга

3.2. БАНК БУС САНХҮҮГИЙН САЛБАРЫН ТОЙМ

Банк бус санхүүгийн салбарын үзүүлэлтүүд

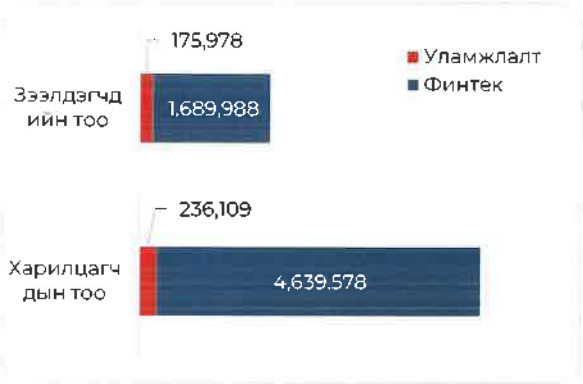
Монгол Улсын банк бус санхүүгийн салбарт 2024 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 549 ББСБ үйл ажиллагаа идэвхтэй эрхэлж байна. Тусгай зөвшөөрлийн хувьд Хорооноос зээлийн үйл ажиллагааг дагнан эрхэлдэг 297 ББСБ байгаа бол факторинг 57, итгэлцлийн үйлчилгээг эрхлэх 85, цахим төлбөр тооцоо мөнгөн гуйвуулгын 51 ББСБ тус тус байна.

График 52. ББСБ-ын тоо ба харилцагчдын тоо, (сая хүнээр)

Эх сурвалж: СЗХ

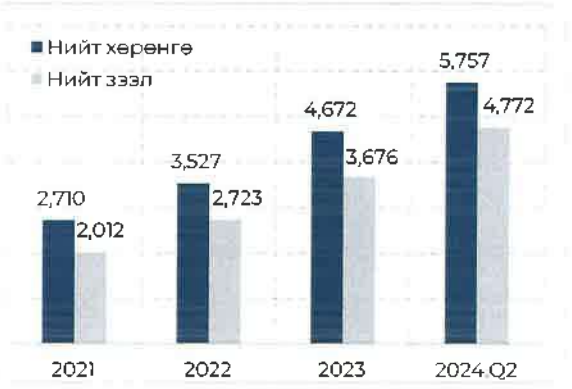
График 51. ББСБ-ын салбарын харилцагчдын тоо, зээлдэгчдийн тоо

Эх сурвалж: СЗХ

Банк бус санхүүгийн салбарын нийт хөрөнгийн хэмжээ 2024 оны 02 дугаар улиралд 5.7 их наяд төгрөгт хүрсэн бөгөөд банкны салбарын нийт хөрөнгийн 9.3 хувьтай тэнцэж байна. Чанаргүй зээлийн хувь ББСБ-ын салбарт 5.9 хувьтай байгаа нь өнгөрсөн оноос 1.1 пунктээр буурсан үзүүлэлт болжээ.

График 54. ББСБ-ын салбарын нийт хөрөнгө ба зээл, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: СЗХ

График 53. ББСБ-ын салбарын нийт хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

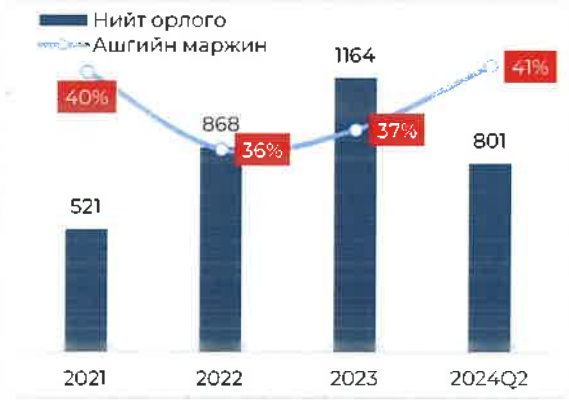

Эх сурвалж: СЗХ

Нийт хөрөнгийн бүтцийг авч үзвэл 2023 онд нийт хөрөнгөө өр төлбөрөөр санхүүжүүлсэн хувь 41.2 хувийг эзэлж байсан бол 2024 оны 02 дугаар улирал гэхэд 44.8 хувийг өр төлбөр эзэлж байна. Өөрийн хөрөнгийн дүн 2024 оны 02 дугаар улиралд 3.1 их наяд төгрөгт хүрсэн нь ашигт ажиллагаа сайжирсантай холбоотой юм.

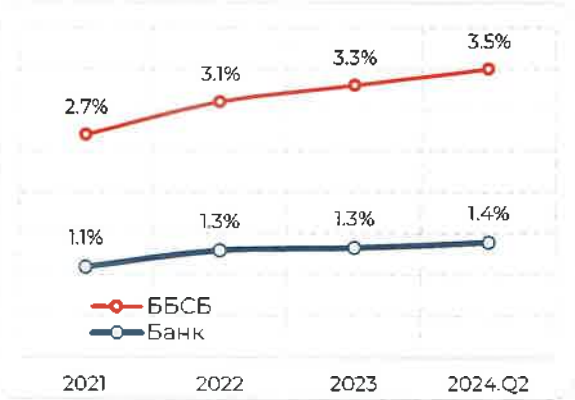
Банк бус санхүүгийн салбарын нийт өр төлбөрийн хэмжээ нэмэгдэж буй нь шинээр Биржийн бус зах зээл дээр хаалттай өрийн хэрэгсэл гаргах, бөгино хугацаатай репо санхүүжилт татах боломж нээгдсэн нь нөлөөлсөн.

График 56. Банк бус санхүүгийн салбарын нийт орлого ба ашгийн маржин

Эх сурвалж: СЗХ

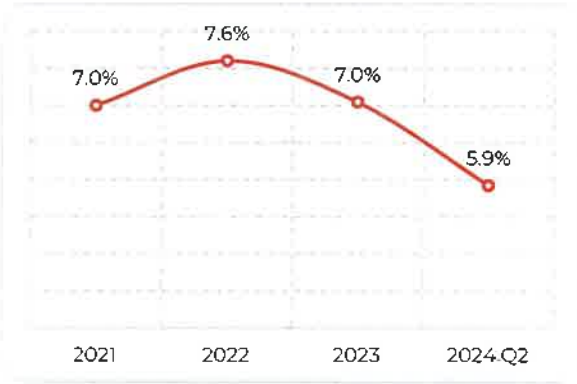
График 55. Банк ба банк бус санхүүгийн салбарын зээлийн хүүгийн харьцуулалт

Эх сурвалж: СЗХ

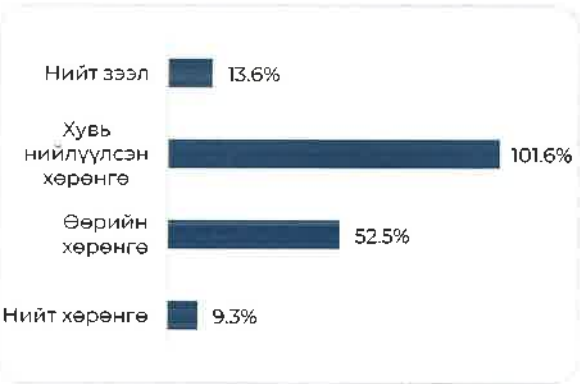
Банк бус санхүүгийн салбарт нийт харилцагчдын тоо давхардсан тоогоор уламжлалт зээлийн үйлчилгээнд 236.1 мянган хүн байгаа бол гар утсаар дамжуулан хялбар зээл авах боломжтой финтек үйлчилгээний харилцагчдын тоо даруй 19 дахин өндөр буюу 4.6 саяд хүрчээ. Зээлдэгчдийн тоо мөн уламжлалт болон финтек зах зээлд 1:9 байна.

График 58. Банк бус санхүүгийн салбарын чанаргүй зээлийн хувь

Эх сурвалж: СЗХ

График 57. Банк бус санхүүгийн салбарын банкны салбартай харьцуулсан үзүүлэлт

Эх сурвалж: СЗХ

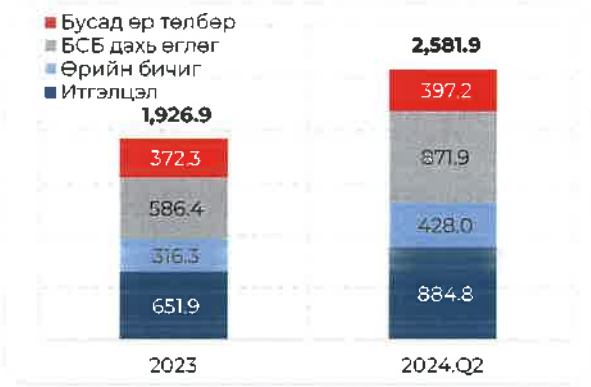
Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбарын чанаргүй зээлийн хувь 2022 онд цар тахлын дараах хувийн секторын сэргэлтийн удаашралтай холбоотой 7.6 хувьд хүрч өссөн. 2024 оны 02 дугаар улиралд ББСБ-ын салбарын чанаргүй зээлийн хувь 5.9 хувьд байна. ББСБ-ын салбарын компаниудын хувь нийлүүлсэн хөрөнгө нь банкны салбарын нийт хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 101.6 хувьтай тэнцэж байна.

Үнэт цаасны
танилцуулга

ББСБ-ын балансын нэгдсэн үзүүлэлтийн шинжилгээ

Монгол Улсын ББСБ-ын салбарын нийт хөрөнгийн эх үүсвэр талыг авч үзвэл банк бус санхүүгийн байгууллагууд нь өр төлбөрийн санхүүжилтийнхээ 34.3 хувийг итгэлцэл татсанаар, 16.6 хувийг өрийн хэрэгслээр, 33.8 хувийг бусад банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан зээлийн өглөгөөр бүрдүүлж байна.

График 60. ББСБ-ын салбарын өр төлбөрийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: СЗХ

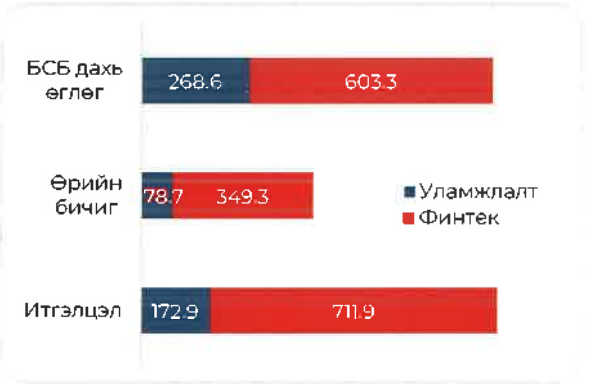
График 59. ББСБ-ын салбарын өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: СЗХ

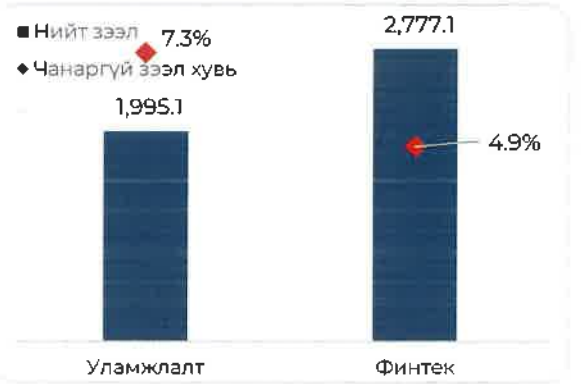
Тухайн ББСБ-ын Эрсдэл даах чадамжийг харуулдаг гол үзүүлэлт болох өөрийн хөрөнгийн дүн 2024 оны 02 дугаар улиралд 3,174.7 тэрбум төгрөг буюу 15.6 хувиар өсжээ. Тайлант хугацаанд ББСБ-ын салбарын өөрийн хөрөнгийн 41.9 хувийг эдгээр компаниудын хуримтлагдсан ашиг эзэлж байна.

График 62. ББСБ-ын салбарын өр төлбөрийн бүтэц, үйлчилгээний төрлөөр (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: СЗХ

График 61. Нийт зээл (тэрбум төгрөг) ба чанаргүй зээлийн хувь

Эх сурвалж: СЗХ

ББСБ-ын өр төлбөрөөр санхүүжилтээ бүрдүүлж буй эх үүсвэрүүдийг задалбал уламжлалт зээл дээр төвлөрсөн ББСБ-ууд нь бусад банк, санхүүгийн байгууллагаас зээллэг хэлбэрээр эх үүсвэр татаж санхүүжилтээ бүрдүүлдэг.

Харин финтект суурилсан ББСБ-ууд өрийн бичиг гаргах байдлаар хөрөнгийн зах зээлээс санхүүжилт татах боломжийг идэвхтэй ашигладаг байна. ББСБ-ын салбарын нийт зээлийн үлдэгдлийн 41.8 хувийг уламжлалт зээл, 58.2 хувийг финтек зээлүүд эзэлж байна.

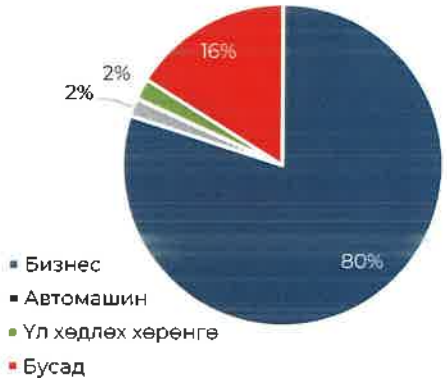
Нийт зээлийн үлдэгдлээр нь харьцуулбал зээлдэгч, харилцагчийн хэмжээнээс хамаарч финтек үйлчилгээний багц харьцангуй өндөр байгаа ба зээлийн чанар уламжлалт зээлээс сайн байгаа нь хамгийн сонирхолтой үзүүлэлт бөгөөд олон жижиг зээлээр зээлийн багцын эрсдэлээ тархаан байршуулж чадаж байгааг илтгэж байна.

График 63. ББСБ-ын салбарын иргэдийн зээлийн бутэц, зориулалтаар

Эх сурвалж: СЗХ

График 64. Аж ахуйн нэгжид олгосон зээлийн бутэц, зориулалтаар

Эх сурвалж: СЗХ

ББСБ-ын салбарын иргэдийн зээлийн 57 орчим хувь нь хэрэглээний зээлд төвлөрсөн бол, дараагийн хамгийн эрэлттэй зээлийн бүтээгдэхүүн нь автомашины зээл болон хувиараа бизнес эрхлэгчдэд зориулсан зээлийн бүтээгдэхүүнүүд байна.

График 66. ББСБ-ын салбарын "Ногоон зээл"-ийн үлдэгдэл, (сая төгрөг)

Эх сурвалж: СЗХ

График 65. Зээлийн хүүгийн харьцуулалт

Эх сурвалж: СЗХ

Бизнесийн санхүүжилтэд хариуцлагын тогтолцоог хэрэгжүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлт, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулах чиглэлээр тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх, тогтвортой, ногоон санхүүжилтийг хөгжүүлэх зорилгоор "Ногоон хөгжлийн сэргэлтийн бодлого"-ыг хэлэлцэн, зөвлөмж гаргасан байдаг.

Энэхүү зөвлөмжид "Ногоон зээлийг банкны салбарт 10 хувь, ББСБ-д 5 хувьд хүргэхэд шаардлагатай бодлогын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх..." талаар тусгаж, Монгол Улсын ББСБ-ын салбарт "Ногоон зээл"-ийн тайланг авч эхлээд байна.

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE

ББСБ-ын салбарын хураангуй тойм

Хүснэгт 24. ББСБ-ын салбарын хураангуй тойм

	Эрсдэл	Боломж
Эх үүсвэр татах чадамж	• Төв банкны бодлогын хүүгийн өсөлттэй холбоотой эх үүсвэрийн зардал нэмэгдэх; • Үнэт цаас гаргагчийн эргэн төлөлтийн чадамж буурах, төлбөрийн чадварын эрсдэл учрах; • Зохицуулагч байгууллагын өрийн хэрэгсэл татах журам өөрчлөгдөх, шалгуур нэмэгдэх; • Хөрөнгийн зах зээлийн савлагаа нь хөрөнгө оруулагчдын эрсдэлийн мэдрэмжийг өсгөх;	• Богино хугацаат мөнгөний зах дээрээс репо санхүүжилт татах боломж, багтаамж нэмэгдсэн; • Биржийн бус зах зээл дээр компанийн өрийн хэрэгсэл гаргах боломжтой болсон; • Макро эдийн засгийн тогтворгүй нөхцөл байдал нь тогтмол өгөөжтэй хөрөнгө оруулалтын хэрэгслийн эрэлтийг өсгөх; • Биржийн нээлттэй зах зээл дээр бонд, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гэх мэт санхүүжилт татах хэрэгсэл нэмэгдсэн;
Активын чанарыг хангах	• Эдийн засгийн эрсдэлтэй орчинд барьцаагүй, гар утсаар олгодог хялбар зээл гаргалт нэмэгдсэнээр зээлийн активын чанар буурах; • Зээлийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээг тогтмол хянах компанийн эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо доголдох; • Зээлийг анхан шатнаас эхлэн судлах, олгох, эргэн төлүүлэхэд мэргэжлийн, туршлагатай хүний нөөцийн хомсдол учрах;	• Уул уурхайн салбарын экспорт нэмэгдэж дотоодын эдийн засаг тэлэх нь бизнесийн зээлийн эргэн төлөлтийг сайжруулах суурь нөхцөл болох; • Бизнес эрхлэгчдийн үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээ нь Ковидын дараа бүрэн сэргэсэн; • Зээлдэгчийн талаар мэдээлэл цуглуулалт, мэдээллийн чанар сайжирч байгаа нь кредит скоринг тогтооход эергээр нөлөөлөх;
Финтек үйлчилгээний өрсөлдөөн	• Зээлийн аппликэйшн хөгжүүлэлт, мэдээллийн аюулгүй байдалтай холбоотой тогтмол зардал өсөх; • Барьцаагүй, гар утсаар олгодог зээлийн эргэн төлөлт эрсдэх: • Финтек үйлчилгээтэй холбоотой брэндинг, олонд таниулах зар сурталчилгааны өрсөлдөөн ширүүсэх;	• Хүний оролцоотой шийдвэр гаргалт, алдааг бууруулж автоматжуулснаар зардал хэмнэх; • Харилцагчдын тоогоо богино хугацаанд өсгөж, сайн зээлдэгчдийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх; • Зээл олголтоо гар утасны аппликэйшнээр шийдсэнээр, санхүүжилтээ хурдан хугацаанд зээл рүү хувиргаж өгөөж хүртэх боломжтой;
Ногоон зээл, тогтвортой санхүүжилт	• Дэлхийн дахинд эдийн засгийн өсөлт удааширч байгаа учраас ногоон зээлд байршуулах эх үүсвэр буурах; • Ногоон зээлийн ашгийн бага маржин нь компаниудад бусад зээл гаргалтаа нэмэх хөшүүрэг болох;	• Хариуцлагатай хөрөнгө оруулалтыг дэмжсэнээр зээлийн эрсдэл буурах, хүү буурах үндэс болох; • Уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг, тогтвортой зээлийн эх үүсвэрийг олон улсын байгууллагуудаас татах;

Эх сурвалж: Андеррайтерийн шинжилгээ

3.3. ӨРСӨЛДӨГЧИЙН СУДАЛГАА

Санхүүгийн зохицуулах хорооноос зөвшөөрөлтэй 56 ББСБ финтек зээлийн үйлчилгээг үзүүлж байна. Зах зээл дээр хэрэглэгч нарт хамгийн өргөн тархсан топ 4 ББСБ нь салбарын нийт хөрөнгийн 25.4 хувийг эзэлж байгаа ба салбарын нийт харилцагчдын 3.5 хувьд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ хүргэж байна.

Схем 15. ББСБ-ын хөрөнгийн төвлөрөл ба зах зээлд эзлэх байр суурь

25%: хамгийн их хөрөнгөтэй 4 ББСБ салбарын нийт хөрөнгийн 25.4%-ийг эзэлж байна.

50%: хамгийн их хөрөнгөтэй 15 ББСБ салбарын нийт хөрөнгийн 50%-ийг, харилцагчдын 23%-ийг хамарч байна.

75%: хамгийн их хөрөнгөтэй 72 ББСБ нь салбарын нийт хөрөнгийн 75%, харилцагчдын 94%-д хүрч чадсан.

Эх сурвалж: СЗХ

Хорооноос тусгай зөвшөөрөлтэй 549 ББСБ-аас ердөө 15 ББСБ нь салбарын нийт хөрөнгийн 50 хувийг эзэлж байна. Эндээс харахад салбарын нийт хөрөнгө цөөн банк бус, санхүүгийн байгууллагад төвлөрсөн байгааг харуулахын зэрэгцээ өрсөлдөөн ширүүсэж байгааг илтгэж байна.

Хүснэгт 25. Цахим зээл олгож байгаа аппликэйшнуудын таталт, (PlayStore)

10-50 мянга хүртэл	50-100 мянга хүртэл	100-500 мянга хүртэл	500 мянгаас дээш
Sendly	**BID app**	Tus Fintech	Monpay
Cashone	Nsf.mn	Simple	Toki
Entcreditmn	Green Fintech	Numur	LendMN
GSB	Nano Capital	HiPay	
Gate	MyCredit	MoniDigital	
Хасхаан	Tugrug App	Zeely	
Ufinance	PayOn	NetPay	
Opay	Ard	eZeel	
Qmoni		Most Money	
		Pocket	
		Sono	

Эх сурвалж: СЗХ

Зах зээл дээр хэрэглэгчдийн дунд хамгийн их хандалттай буюу плэйстор (PlayStore) дээрээс хамгийн өндөр таталттай аппликэйшнүүдээс сонгон авч харьцуулсан судалгаа хийхэд БИД, Симпл, Покет, Соно, Нөмөр гэх мэт зээлийн аппликэйшнүүд нь харилцан адилгүй нөхцөлтэй байна.

Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын гаргасан доорх 10 финтек аппликэйшнээс хамгийн урт хугацаатай зээл олгодог аппликэйшнүүд нь Симпл, ТусАпп, Соно апп байна. БИД аппликэйшний хувьд зээл олгох дээд хугацаа нь харьцангуй богино буюу 12 сар байдаг. Хүүгийн түвшний хувьд дундаж буюу 3.0 хүртэлх хувиар зээл олголтоо гаргадаг байна.

Хүснэгт 26. Финтек зээлийн аппликэйшнүүдын бүтээгдэхүүний нөхцөлийн харьцуулалт

№	Апп	Харьяалагдах ББСБ нэр	Хуваарь төлөх нөхцөлтэй эсэх	Хүү, Шимтгэл	Зээлийн доод хэмжээ, төгрөг	Зээлийн дээд хэмжээ	Зээлийн дээд хугацаа
1	**Бид Апп**	**"Бизнес-Инвест девелопмент" ББСБ**	**Тийм**	**0.5%-3.0%**	**250,000**	**5,000,000**	**6-12 сар**
2	Симпл	"Ашид капитал ББСБ" ХХК	Тийм	1.5%-2.5%	100,000	500,000,000	36 сар
3	Покет	"Инвескор хэтэвч ББСБ" ХХК	Тийм	1.0-4.5%	50,000	35,000,000	18 сар
4	ЛэндМН	"ЛэндМН ББСБ" ХК	Тийм	2.9%-4.5%	50,000	5,000,000	30 хоног
5	АрдАпп	"Ард Кредит ББСБ" ХК	Тийм	4.0-6.0%	50,000	10,000,000	6 сар
6	Нөмөр	"Нөмөр Кредит ББСБ" ХХК	Тийм	4.5-5.9%	50,000	2,000,000	9 сар
7	Зээлий	"Хатан суудал инвест ББСБ" ХХК	Тийм	3.0%-6.0%	20,000	500,000	90 хоног
8	ТусАПП	"Тус финтек ББСБ" ХХК	Тийм	3.0%	50,000	1,500,000	24 сар
9	СоноАпп	"Соно финтек ББСБ" ХХК	Тийм	6.2-8.1%	100,000	3,500,000	15 сар
10	Нэт Пэй	"Нэткапитал финанс корпораци ББСБ"	Тийм	3.5%-4.0%	50,000	15,000,000	18 сар

Эх сурвалж: Андеррайтерийн түүвэр судалгаа

Монголын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй нээлттэй хувьцаат компани хэлбэртэй 4 ББСБ-тай харьцуулах байдлаар БИД ББСБ-ын зах зээлд эзлэх хувийг тодорхойлбол 7.4 хувьтай дүйцэж байна. Зах зээлд эзлэх хувийг тооцохдоо тухайн ББСБ-ын нийт хөрөнгийн дүнг 2024 оны эхний хагас жилийн МХБ дээрх нээлттэй эх сурвалжаас авч тооцов.

Схем 16. Нээлттэй ХК ББСБ-уудтай харьцуулсан зах зээлд эзлэх хэмжээ

Эх сурвалж: МХБ

Нээлттэй ББСБ-ын зээлийн чанаргүйдлийг 2024 оны эхний зургаан сарын байдлаар БИД ББСБ-тай харьцуулахад Ард Кредит ББСБ, болон Сэндли ББСБ-аас зээлийн чанар өндөр байна. Мөн өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн хувьд Инвескор ББСБ, ЛэндМН ББСБ-аас өндөр үр ашигтайгаар өөрийн хөрөнгөө ашиглаж байна.

График 67. Нээлттэй ББСБ-тай харьцуулсан өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн харьцуулалт

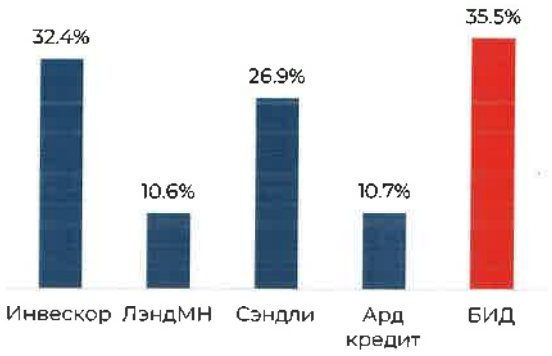
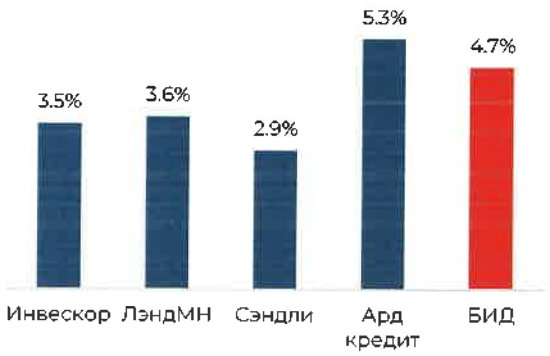

График 68. Нээлттэй ББСБ-тай харьцуулсан чанаргүй зээлийн хувь

Эх сурвалж: МХБ

Зах зээлд танигдсан зээлийн аппликэйшнүүдийг нэмэлт олгож буй үйлчилгээгээр харьцуулбал Ард болон Покет аппликэйшн нь хөгжүүлэлт, олон төрлийн санхүүгийн үйлчилгээгээр ялгарч байна. БИД аппликэйшнийн хувьд мерчант, лизингийн зээл олгодог ба ногоон, эко зээлийг аппликэйшнээр дамжуулан олгодгоороо бусад аппликэйшнүүдээс ялгарч байна.

Хүснэгт 27. Финтек аппликэйшнүүдийн нэмэлт үйлчилгээний харьцуулалт

№	Апп	Харьяалагдах ББСБ нэр	Мерчант зээл олгодог эсэх	Лизинг зээл олгодог эсэх	Нэмэлт үйлчилгээ, боломж
1	**Бид Апп**	**"Бизнес-Инвест девелопмент" ББСБ**	+	+	Бүх банкны шилжүүлэг хийх, Qpay дамжуулан төлбөр тооцоо хийх
2	Симпл	"Ашид капитал ББСБ" ХХК	+	+	Автомашин, Бизнесийн зээл
3	Покет	"Инвескор хэтэвч ББСБ" ХХК	+	+	Автомашин, Барьцаат, Цалингийн, Бизнесийн зээл
4	ЛэндМН	"ЛэндМН ББСБ" ХК	+	+	Автомашин, Хэрэглээний, Бизнесийн зээл
5	АрдАпп	"Ард Кредит ББСБ" ХК	+	+	Мөнгөн шилжүүлэг, Үнэт цаас, даатгал, хадгаламж
6	Нөмөр	"Нөмөр Кредит ББСБ" ХХК	-	+	Оюутны зээл, Эмэгтэйчүүдийн зээл
7	Зээлий	"Хатан суудал инвест ББСБ" ХХК	-	-	Өрхийн СӨХ төлөх, Санхүүгийн сургалт
8	ТусАПП	"Тус финтек ББСБ" ХХК	-	-	-
9	СоноАпп	"Соно финтек ББСБ" ХХК	+	+	-
10	Нэт Пэй	"Нэткапитал финанс корпораци ББСБ"	+	+	-

Эх сурвалж: Андеррайтерийн түүвэр судалгаа

"БИД аппликэйшн"-ийн бусад зээлийн аппликэйшнүүдээс ялгарах онцлог нь харилцагч анх удаа цахим зээлийн гэрээ байгуулахдаа заавал салбар дээр биечлэн ирэх шаардлагагүй байдаг. Мөн БИД аппликэйшнийг хэтэвч байдлаар буюу бүх банкны шилжүүлэг хийх, Qpay үйлчилгээгээр дамжуулан төлбөр тооцоо хийх боломжтой байдаг.

БИД аппликэйшн нь харилцагчийг өрийн дарамтад орохоос сэргийлэхийн тулд бусад зээлийн аппликэйшнүүд дээр давхар 3 ба түүнээс дээш онлайн зээлтэй бол зээл олгохгүй байх шийдэлтэй. БИД ББСБ-ын итгэлцлийн харилцагч нар аппликэйшнээсээ итгэлцлийн тооцооллоо харах, мөн түүнд тохирсон зээлийн эрхийг олгодог.

3.4. SWOT ШИНЖИЛГЭЭ

Хүснэгт 28. SWOT шинжилгээ

Давуу тал	Сул тал
• Компанийн гүйцэтгэх удирдлага, ТУЗ-ийн хараат бус гишүүд нь ББСБ-ын салбарт туршлагатай, нэр хүндтэй удирдлагын тогтолцоотой; • Олон жил тогтвортой үйл ажиллагаа эрхэлж, ББСБ-ын салбарыг манлайлж ирсэн ба шинэ бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд нэвтрүүлж байгаа; • Найдвартай харилцагчдын олон жилийн бааз суурь, зах зээлд эзэлсэн нэр хүндээр тэргүүлэгч; • Гар утасны хялбар зээлийн аппликэйшнийг нэвтрүүлж, финтек зах зээлд эзлэх байр суурыа нэмэгдүүлж байгаа; • Систем хөгжүүлэлтийн баг бүрдүүлж финтек хөгжлийг дотооддоо шийдвэрлэх боломжтой болсон;	• Барьцаат зээлийн үйлчилгээгээр дагнасан тул барьцаагүй, богино хугацаат зээл олгох финтек зах зээл дээрх өрсөлдөх чадвар сул; • Финтек аппликэйшний нэвтрүүлэлт бусад зах зээлийн гол тоглогчдоос танигдалт бага; • Орон нутаг дахь салбар, нэгжийн тэлэлт бага; • Эх үүсвэрийн зардал нэмэгдэж буй нь ашигт ажиллагаанд нөлөөлж байна; • Хувьцаа эзэмшигчдийн төвлөрөл өндөр, цөөн тооны хувьцаа эзэмшигчдээс хамааралтай; • Банк бус, санхүүгийн байгууллагын салбар дахь технологийн шинэчлэлтэд хариу үйлдэл удаан;
Боломж	**Аюул**
• Банкны салбарын зээлийн бодлого чангарч буй үед зах зээл дээрх зээлийн эрэлтийг хангах; • Төв банкны өндөр бодлогын хүүгийн орчинд хүүгийн орлого нэмэгдэх; • Финтек шийдлүүд болох хэтэвч, цахим төлбөр тооцоо гэх мэт шинэ үйлчилгээг аппликэйшндээ шингээж, хэрэглэгчдийн тоогоо нэмэгдүүлэх; • Биржийн болон биржийн бус зах зээлээс өрийн хэрэгсэл, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гэх мэт хэрэгслээр эх үүсвэрээ тэлэх;	• Төв банкны мөнгөний хатуу бодлого, эдийн засгийн сэргэлтийн удаашралаас хамаарч зээлийн эрэлт багасах; • Эдийн засгийн тодорхой бус байдал болон инфляцын өндөр орчинд эх үүсвэрийн зардал нэмэгдэх; • Санхүүгийн салбарын зохицуулагч байгууллагуудын гэнэтийн шийдвэр, журмын өөрчлөлтүүд; • Дотоод болон гадаадын улс төрийн хурцадмал байдлаас шалтгаалж нийгэм, эдийн засгийн тогтворгүй байдал үүсэх;

Эх сурвалж: Андеррайтерийн шинжилгээ

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

ГУРАВ. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАГЧИЙН САНХҮҮ, БИЗНЕСИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ББСБ ХХК
5013348 9023010137
9021031195 СТС2420

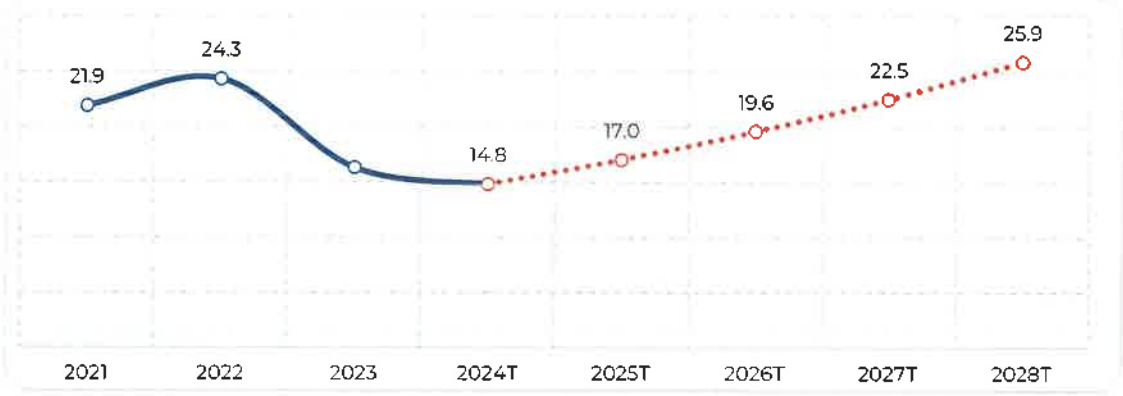
4.1. ДУНД ХУГАЦААНЫ БИЗНЕС ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БИД ББСБ нь дунд хугацаанд **фокуслах** (төвлөрөх) стратегийг баримтлан зээлийн үйлчилгээг хамгийн өндөр түвшинд шуурхай олгох үндсэн бизнесийн зорилгоо ирээдүйд хэрэгжүүлэн ажиллах юм. Ингэхдээ хүн амын төвлөрөл ихтэй төв суурин газрыг сонгон бизнесийн зээлийг олгохоос гадна, санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх бодлогыг барин захын дүүргүүдэд салбар нээн үйлчилгээгээ сурталчлан тэлэх үндсэн төлөвлөгөөтэй байна.

Харилцагч төвтэй бизнесийн стратеги

Үнэт цаас гаргагчийн хувьд харилцагчийн санхүүгийн боловсролыг нэмэгдүүлэх замаар цахим боловсролыг олгож, ирээдүйн хэрэглэгч нараа бэлдэх, урамшууллын системээр харилцагч нараа тогтоон барих стратеги барьж байна.

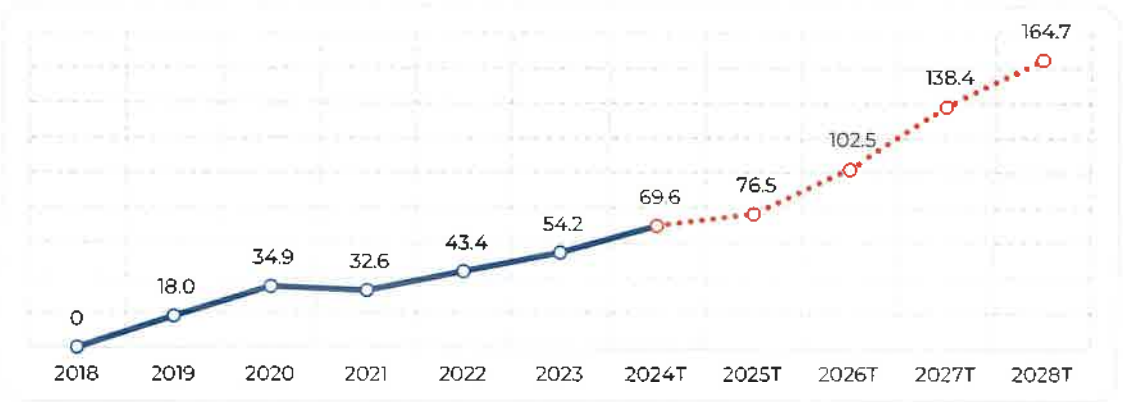
График 69. Зээлдэгчдийн тоо, төсөөлөл (2024-2028 он)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Мөн үйлчилгээний онцгой нөхцөл, түргэн шуурхай байдлаар найдвартай харилцагчид татах зорилготой байна. Нийт зээлдэгчдийн жилийн дундаж өсөлт 15.0 хувь байхаар төсөөлж байгаа бөгөөд онлайн зээлийн харилцагчдын өсөлт нь компанийн харилцагчдын өсөлтийг бий болгох гол бүлэг болж байна.

График 70. Нийт зээлийн багцын өсөлт, төсөөлөл, тэрбум төгрөг, (2024-2028 он)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

БИД ББСБ-ын “БИД эх орондоо санхүүгийн хүртээмжтэй үйлчилгээгээр тэргүүлэн, салбартаа хөгжлийг тодорхойлогч нь байна” гэсэн алсын харааны дагуу жил бүр 2-3 аймагт бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ нэвтрүүлэн ажиллахаар төлөвлөж байна.

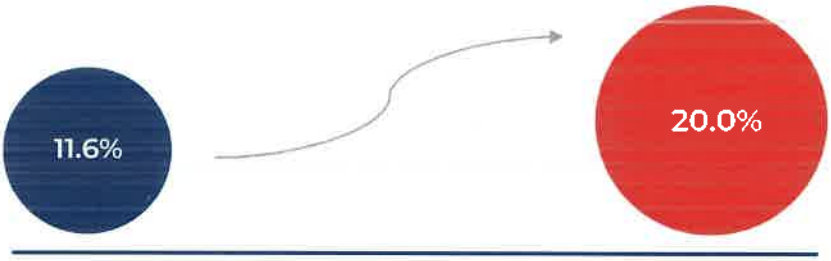
Схем 17. Хөдөө орон нутаг дахь салбарын тэлэлт

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Мөн ойрын жилүүдэд Үл хөдлөх хөрөнгө барьцаалсан шуурхай зээлийг аппликэйшнээр дамжуулан олгох хууль, эрх зүйн зохицуулалт хэрэгжих төлөвтэй байна. Энэхүү хууль, эрх зүйн таатай нөхцөл нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний төрөлжилтөд эерэг нөлөө үзүүлэх хүлээлттэй байгаа юм.

График 71. Зээлийн багцын орон нутаг дахь шилжилт

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Үнэт цаас гаргагч нь санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор цэвэр зээлийн багцын байршлыг орон нутагт 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаарх 11.6 хувиас 20.0 хувьд хүргэж, уламжлалт зээлийн бүтээгдэхүүнийг онлайнаар олгодог болох дунд хугацааны зорилтыг дэвшүүлэн “Дунд хугацааны бизнес стратеги”-даа тусгаад байна.

Схем 18. Орон нутаг дахь салбарын тэлэлтийн хүрээ

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Уламжлалт зээлийн бүтээгдэхүүний стратеги

Компани нь уламжлалт бүтээгдэхүүний стратегиа тодорхойлохдоо нийт 20 зээлийн бүтээгдэхүүнээс дараах голлох бүтээгдэхүүнүүд дээр баримтлах хөгжүүлэлтийн бодлогоо тодорхойлсон байна.

Хүснэгт 29. Уламжлалт зээлийн бүтээгдэхүүний стратеги

№	Зээлийн бүтээгдэхүүн	Бүтээгдэхүүний одоогийн онцлог	Стратеги
1	Санхүүгийн түргэн тусламжийн зээл	Ямар нэгэн бизнес төсөл, төлөвлөгөө шаардахгүйгээр, барьцаа хөрөнгө дээр нь тулгуурлан Санхүүгийн түргэн тусламжийн бүтээгдэхүүний хэмжээнд олгоно	Шинэ харилцагч татах
2	Сайн харилцагч түншлэлийн зээл	Тус ББСБ-д сайн харилцсан түүхтэй, Барьцаа хөрөнгийн түргэн борлогдох үнэлгээ өндөр, Шуурхай олгох зээлийн хэмжээ өндөр.	Харилцагчаа тогтоон барих
3	Бизнес эхлэлтийн зээл	Ямар нэгэн бизнес эрхлэх гэж байгаа, түүнийгээ нотолсон зөвшөөрөл, гэрээнд (түрээсийн гэрээ, захиалгын гэрээ гэх мэт) үндэслэн барьцаа хөрөнгө дээр нь тулгуурлан Санхүүгийн түргэн тусламжийн бүтээгдэхүүний хэмжээнд шуурхай олгодог.	Банк бус санхүүгийн байгууллагаас банк руу шилжих харилцагчдыг тогтоон барих
4	Бизнесийн эргэлтийн хөрөнгийн зээл	Нэг жилээс дээш тогтвортой бизнес эрхэлсэн, тогтмол орлоготой, Барьцаа хөрөнгийн түргэн борлогдох үнэлгээний 50 хувь, 150 сая хүртэлх хэмжээнд олгох зээл	Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбараас шинэ харилцагч татах
5	Бизнес хөгжлийн зээл	Нэг жилээс дээш тогтвортой бизнес эрхэлсэн, тогтмол орлоготой, Барьцаа хөрөнгийн түргэн борлогдох үнэлгээний 60 хувь, 300 сая хүртэлх хэмжээнд	Банкны салбараас шинэ харилцагчдыг татах
6	Онлайн зээл	Зээлийн түүх болон орлогод тулгуурлан ухаалаг үнэлгээний аргачлал ашиглан олгодог барьцаагүй зээл	Бүтээгдэхүүнийг сайжруулж, харилцагчийн бааз суурь нэмэгдүүлэх
7	Төслийн зээл	Ажлын байр нэмэгдүүлэх, жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих зээл	Нэр хүндийг нэмэгдүүлэх, ажлын байр шинээр бий болгох, ядуурлыг бууруулах
8	Ногоон болон эко зээл	Байгаль орчинд ээлтэй амины сууц, шалны халаалт, газар тариалан эрхлэлт, хүлэмж барих, хүнсний ногоо тариалах, цахилгаан хөдөлгүүртэй автомашинд олгох зээл	Агаарын болон хөрсний бохирдлыг багасгах зориулалт бүхий нийгмийн хариуцлагын хүрээнд идэвхтэй хэрэгжүүлэх

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 0?
БҮРТГЭВ-02

Финтек бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний стратеги

Схем 19. Финтек бүтээгдэхүүн хөгжүүлэлтийн зураглал

2024 он

- Мэдээллийн аюулгүй байдлын стандарт ISO27001 Стандарт, MNS 27001 нэвтрүүлэлт, баталгаажуулалт хийх;
- Скорингийн модель;
- Дижитал кредит карт модуль;
- Итгэлцлийн модуль;
- Хөрөнгө оруулалтын модуль;
- Хэтэвч, төлбөр тооцооны модуль;

2024 он

- Барьцаатай зээлийн модуль 50% цахимжилт;
- BID кредит картыг хэдийд ч, хаана ч хэрэглэх боломжтой үйлчилгээ;
- Үнэнч харилцагчаа урамшуулах BID Point урамшууллын модуль хөгжүүлэх;

2025 он

- Метаверс салбарын үйл ажиллагааны цахимжуулалт;
- Онлайн худалдааны модель;
- Лизингийн зээлийн модуль;
- Барьцаатай зээлийн модуль 100% цахимжилт;

2026 он

- Хэрэглэгч өөрийн үнэт цаасны дансаа холбож арилжаанд оролцох боломжтой модуль;
- Валют арилжаа, валютын шилжүүлэг хийх модуль;
- Дуудлага худалдааны модуль;

2027 он

- Мөнгөн гуйвуулгыг богино хугацаанд, хамгийн хямдаар хийх боломжтой үйлчилгээний модуль;
- Цаг үеийн бүтээгдэхүүн хөгжүүлэлт, технологитой уялдсан модуль хөгжүүлэлтүүд;

Эх сурвалж: БИД ББСБ

4.2. САНХҮҮГИЙН ТӨСӨӨЛӨЛ

Хүснэгт 30. Санхүү байдлын тайлангийн төсөөлөл

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Мөнгө түүнтэй адилтгах	6,402,387	6,591,774	10,287,567	9,905,251	13,832,712
Зээлийн багц	76,500,000	102,460,000	138,421,200	164,721,228	189,429,412
Эрсдэлийн сан	(2,892,763)	(2,257,854)	(3,072,951)	(4,118,031)	(5,114,594)
Бусад эргэлтийн хөрөнгө (хүү авлага, бусад)	15,118,032	4,763,443	11,354,104	12,336,390	12,879,079
Эргэлтийн бус хөрөнгө	10,078,825	9,649,800	9,232,643	8,814,461	8,394,021
Нийт хөрөнгө	**105,206,481**	**121,207,163**	**166,222,563**	**191,659,299**	**219,420,631**
Итгэлцэл	28,550,416	34,260,499	45,909,068	54,631,791	65,011,832
Бонд	15,500,000	17,050,000	23,870,000	28,644,000	34,372,800
Гадаад зээл	11,000,000	7,333,320	13,666,640	9,999,960	6,333,280
Дотоод зээл	-	3,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
Бусад (хүү, татварын өглөг)	3,363,731	3,900,986	6,138,687	7,011,630	6,387,851
Нийт өр төлбөр	**58,414,146**	**65,544,805**	**94,584,395**	**105,287,381**	**117,105,762**
Хувьцаат капитал	5,000,001	5,000,001	10,000,001	10,000,001	10,000,001
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	484,333	484,333	484,333	484,333	484,333
Хуримтлагдсан ашиг	31,567,214	39,058,001	47,928,024	58,903,834	73,387,584
Тайлант оны цэвэр ашиг	9,740,787	11,120,024	13,225,809	16,983,750	18,442,950
Нийт эздийн өмч	46,792,335	55,662,358	71,638,168	86,371,918	102,314,868
Нийт эздийн өмч ба өр төлбөр	**105,206,481**	**121,207,163**	**166,222,563**	**191,659,299**	**219,420,631**

Эх сурвалж: БИД ББСБ

2024-2028 оны хооронд БИД ББСБ нь нийт активаа жилд дунджаар 20.2 хувиар өсөхөөр төсөөлжээ. Энэхүү өсөлтийн төсөөлөл нь тус компанийн нийт активын 2021-2023 оны хооронд өссөн 20.7 хувьтай ойролцоо байгаа нь санхүүгийн төсөөллөө түүхэн хугацааны өсөлт дээр суурилж гаргасан бодитой төсөөлөл гэдгийг илтгэж байна. Мөн 2028 он гэхэд нийт зээлийн багцын хэмжээ 189.4 тэрбум төгрөгт хүрэх юм.

График 73. Нийт хөрөнгө ба нийт зээл, (тэрбум төгрөг)

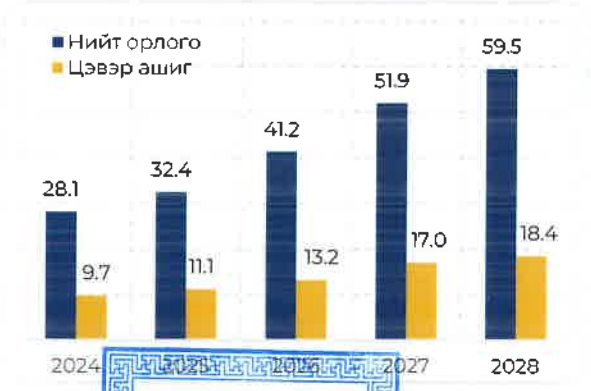

График 72. Нийт хөрөнгийн санхүүжилтийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Энэхүү нийт хөрөнгийн өсөлтийг 2028 он хүртэл тогтвортой барихын тулд итгэлцлийн үйлчилгээгээр татах эх үүсвэрийг жилд дунджаар 22.8 хувиар өсгөж, 2028 он гэхэд 65.0 тэрбум төгрөгт хүргэх шаардлагатай байна. Өрийн хэрэгслээр бий болгох санхүүжилтийг 2026 онд 23.9 тэрбум төгрөг хүртэл нэмэгдүүлж, дараагийн жилүүдэд аажмаар 20.0 хувиар нэмэгдүүлж 34.4 тэрбум төгрөгт хүргэх төлөвлөгөөтэй байна.

Гадаад болон дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагаас татах зээлийн санхүүжилт 2025 онд 10.3 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байх бол 2028 онд Олон Улсын хамтын ажиллагааны үр дүнд 11.3 тэрбум төгрөгт хүрэх төсөөллийг гаргажээ.

График 75. Өр төлбөрийн эх үүсвэрийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

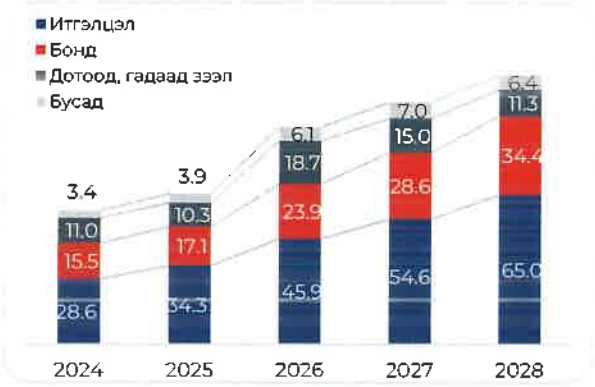

График 74. Өөрийн хөрөнгийн бүтэц, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Компанийн өөрийн хөрөнгийн бүтцийг авч үзвэл хувьцаат капиталын дүн дараа онд 5.0 тэрбум төгрөгт хэвээр хадгалагдана. Харин нийт хуримтлагдсан ашиг жилд дунджаар 22.1 хувиар өсөж 91.8 тэрбум төгрөг, нийт эздийн өмч 102.3 тэрбум төгрөгт хүрэх хүлээлттэй байна.

Хүснэгт 31. Орлогын хураангуй тайлангийн төсөөлөл

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Хүүгийн орлого	26,462,278	31,124,018	39,747,661	49,957,871	56,881,138
Хүүгийн бус орлого	1,652,638	1,248,210	1,497,852	1,984,815	2,581,778
Хүүгийн зардал	7,801,735	9,265,571	13,505,519	16,508,393	18,970,312
Хүүгийн бус зардал	8,525,465	9,479,959	11,305,581	13,989,292	17,102,003
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	3,867,296	4,551,280	5,553,914	7,261,150	9,210,771
Борлуулалт ба маркетингийн зардал	893,927	703,691	774,060	851,466	936,612
Элэгдэл ба хорогдлын зардал	637,465	629,195	662,657	698,734	741,090
Бусад зардал	3,126,776	3,595,793	4,314,951	5,177,942	6,213,530
Татварын өмнөх ашиг	11,787,716	13,626,698	16,434,412	21,445,000	23,390,600
Татвар	2,046,929	2,506,675	3,208,603	4,461,250	4,947,650
Цэвэр ашиг	9,740,787	11,120,024	13,225,809	16,983,750	18,442,950

Эх сурвалж: БИД ББСБ

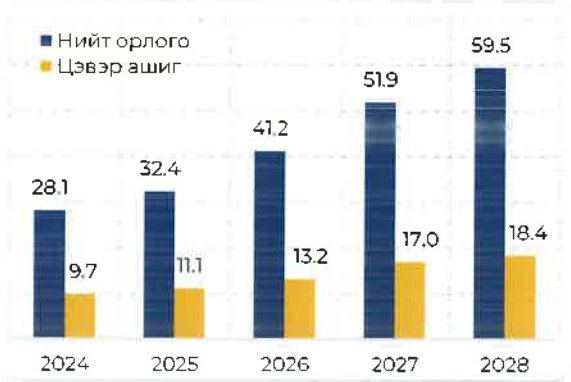
2025 онд БИД ББСБ нь нийт хүүгийн орлогыг 31.1 тэрбум төгрөгт хүрч, цэвэр ашиг 11.1 тэрбум төгрөг байх төсөөллийг гаргасан. Хүүгийн бус орлогын дүн 2025 онд 1.2 тэрбум төгрөг байх бол 2028 онд орон нутаг дахь салбарын тоогоо нэмэгдүүлснээр үйлчилгээний шимтгэл, хураамжийн орлого 2.6 тэрбум төгрөгт хүрэх төсөөлөлтэй байна.

Үндсэн үйл ажиллагааны орлого болох хүүгийн орлого 2024-2028 онд жилд дунджаар 21.0 хувийн дундаж өсөлттэй байх бол үйл ажиллагааны зардал 19.0 хувийн өсөлттэй буюу үйл ажиллагааны үр ашиг хадгалагдах төлөвтэй байна.

График 77. Хүүгийн ба хүүгийн бус орлогын төсөөлөл, (тэрбум төгрөг)

График 76. Нийт орлого ба цэвэр ашиг, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Мөнгөн гүйлгээний тайлангийн төсөөллөөр үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ 2025 онд 14.1 тэрбум төгрөгийн дутагдалтай байна. Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн хөрөнгө ийнхүү багасахад зээл олголтоо 2025 онд өнгөрсөн оноос 18.5 хувиар нэмэгдүүлж 159.8 тэрбум төгрөгт хүргэх нь нөлөөлөх төсөөлөлтэй байна.

Хүснэгт 32. Мөнгөн гүйлгээний тайлангийн төсөөлөл

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ					
Орох урсгал	**152,051,407**	**166,819,831**	**216,721,733**	**260,367,684**	**298,282,234**
Зээлийн үндсэн төлөлт	126,103,990	133,806,689	175,049,281	208,278,521	239,637,307
Зээлийн хүүгийн төлөлт	24,389,092	30,450,832	39,074,475	49,284,685	56,207,952
Бусад орлого (үйлчилгээний хураамж, хадгаламж)	1,558,325	2,562,310	2,597,977	2,804,479	2,436,975
Гарах урсгал	**160,312,605**	**180,883,847**	**239,827,830**	**270,580,043**	**306,796,933**
Зээл олголт	134,869,990	159,766,693	211,009,280	234,578,521	264,347,307
Үйл ажиллагааны зардал	14,930,233	16,344,018	23,114,447	28,753,870	34,334,662
Капитал зарцуулалт	6,215,453	16,462	245,500	280,552	320,650
Ногдол ашиг	2,250,000	2,250,000	2,250,000	2,505,849	2,846,664
Татвар	2,046,929	2,506,675	3,208,603	4,461,250	4,947,650
Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	**(8,261,198)**	**(14,064,016)**	**(23,106,096)**	**(10,212,359)**	**(8,514,699)**
Санхүүжилтийн мөнгөн гүйлгээ					

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 07
БҮРТГЭГДСЭН

Орох урсгал	**66,171,084**	**15,885,472**	**49,042,385**	**37,672,763**	**39,249,189**
Гадаад зээл	11,000,000	-	13,600,000		
Дотоод зээл	-	3,000,000	2,000,000	3,000,000	-
Бонд	11,783,031	9,000,000	18,000,000	13,000,000	15,000,000
Итгэлцэл	43,388,053	3,885,472	15,442,385	21,672,763	24,249,189
Гарах урсгал	**54,361,123**	**9,292,069**	**22,240,495**	**27,842,720**	**26,807,028**
Гадаад зээл	5,115,042		2,550,000	11,850,000	3,400,000
Дотоод зээл	1,500,000	-	-	3,000,000	2,000,000
Бонд	13,172,031	5,000,000	13,000,000	5,000,000	10,000,000
Итгэлцэл	34,574,050	4,292,069	6,690,495	7,992,720	11,407,028
Санхүүжилтийн цэвэр мөнгөн урсгал	**11,809,961**	**6,593,403**	**26,801,890**	**9,830,043**	**12,442,160**
Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн гүйлгээ					
Орох урсгал	-	7,660,000	-	-	-
Үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт	-	7,660,000	-	-	-
Гарах урсгал	6,600,000	-	-	-	-
Үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт	6,600,000	-	-	-	-
Хөрөнгө оруулалтын цэвэр мөнгөн урсгал	**(6,600,000)**	**7,660,000**	**-**	**-**	**-**
Нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(3,051,237)	189,387	3,695,793	(382,316)	3,927,461
Эхний үлдэгдэл	9,453,624	6,402,387	6,591,774	10,287,567	9,905,251
Эцсийн үлдэгдэл	6,402,387	6,591,774	10,287,567	9,905,251	13,832,712

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Мөнгөн гүйлгээг төрлөөр нь ялгахад 2025, 2026 онуудад нийт 33.4 тэрбум төгрөгийн цэвэр санхүүжилт татах бол 2027, 2028 онд 54.6 орчим тэрбум төгрөгийн үндсэн болон хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэж, үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн үлдэгдэл 8.5 тэрбум төгрөгийн дутагдалтай байснаар эцсийн мөнгөн үлдэгдлийн төсөөлөл 2028 онд 13.8 тэрбум төгрөг байх хүлээлттэй байна.

График 79. Мөнгөн гүйлгээний төсөөлөл, төрлөөр, (тэрбум төгрөг)

График 78. Нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ ба эцсийн мөнгөн үлдэгдлийн төсөөлөл, (тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: БИД ББСБ

БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137
89
5163856
9021031195 СТС2429

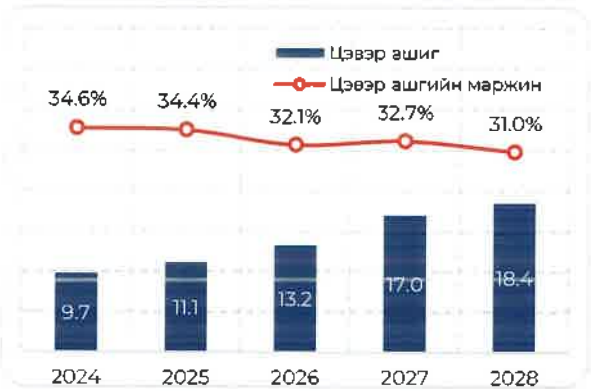
Нийт хөрөнгийн өгөөж 2025 онд 9.2 хувь байх бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж 20.0 хувь байх төсөөлөлтэй байна. Нийт эх үүсвэрт эзлэх өр төлбөрийн эргэн төлөлт, хүүгийн төлбөрийн улмаас цэвэр ашиг багасаж, нийт хөрөнгө болон өөрийн хөрөнгийн үр өгөөж ялимгүй доогуур түвшнээс сэргэж тогтворжих хандлагатай байна.

Компанийн ирэх 5 жилийн дундаж нийт хөрөнгийн өгөөж 8.7 хувь байх бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж дунджаар 19.4 хувьд хадгалагдах төлөвтэй байна. Цэвэр ашгийн маржин 2026 онд зээл болон өрийн хэрэгслийн эргэн төлөлтийн нөлөөгөөр хүүгийн зардал өсөж, цэвэр ашиг буурах бөгөөд 2027 оноос эхлэн аажмаар сэргэх хүлээлттэй байна.

График 81. Нийт хөрөнгийн өгөөж ба өөрийн хөрөнгийн өгөөж, (хувиар)

График 80. Цэвэр ашиг, (тэрбум төгрөг) ба цэвэр ашгийн маржин

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээс эх үүсвэр татахтай холбоотой харьцаа үзүүлэлтүүдийг авч үзвэл итгэлцлийн үйлчилгээний харьцаа 80 хувиас доош байвал зохих түвшнийг тогтмол хангаж, ирэх онуудад өөрийн хөрөнгийн 61.0 хувиас 64.1 хувьтай тэнцэх дүнгээр итгэлцлийн үйлчилгээгээр санхүүжилт татах хүлээлттэй байна.

Хүснэгт 33. Зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа	36.8%	17.3%	22.9%	21.1%	22.8%
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	61.0%	61.6%	64.1%	63.3%	63.5%
Өрийн бичгийн зохистой харьцаа	33.1%	30.6%	33.3%	33.2%	33.6%

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа 8 хувиас доошгүй байх шалгуурыг давах төлөвтэй байгаа бол өрийн бичгийн зохистой харьцаа өөрийн хөрөнгийн 50 хувиас хэтрэхгүй байх гэсэн шалгуурыг бүрэн хангаж ажиллахаар санхүүгийн төсөөлөлдөө тусгаж өгсөн.

BUSINESS
INVEST
DEVELOPMENT

ДӨРӨВ. ҮНЭТ ЦААСНЫ ТУХАЙ

УЛААНБААТАР ХОТ
9023010137
5183855
9021031195 СТС2420

5.1. НИЙТЭД САНАЛ БОЛГОХ ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

5.1.1. БОНДЫН НЭРЛЭСЭН ҮНЭ, ХУГАЦАА, НӨХЦӨЛ

Компанийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 76 дугаар зүйлийн 76.1.5 дахь заалт, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг, Компанийн Дүрмийн 10.4.5 дахь заалт, Санхүүгийн зохицуулах хорооны Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журмын 2 дугаар зүйлийн 2.8 дахь хэсэгт үндэслэн БИД ББСБ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн хурлын №10/10 дугаартай тогтоолын дагуу Бондын нэрлэсэн үнэ, хугацаа, нөхцөлийг доорх хүснэгтэд оруулснаар тогтоосон байна. Үнэт цаас гаргагчийн энэхүү шийдвэр нь дээрх хууль, дүрмийн заалтаас гадна Компанийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1-4 дэх хэсэг, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт нийцэж байгаа болно.

Хүснэгт 34. Бондын нэрлэсэн үнэ, хугацаа, нөхцөл

Үнэт цаас гаргагч	"Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК
Үнэт цаасны төрөл	Өрийн бичиг
Үнэт цаасны нэр	БИД 2.0 Бонд
Бондын арилжаа	Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй хүрээнд
Өрийн бичгийн төрөл	Тогтмол хүүтэй энгийн бонд
Нэгж бондын нэрлэсэн үнэ	100,000.0 (нэг зуун мянган) төгрөг
Бондын нийт тоо, ширхэг	100,000.0 (нэг зуун мянган) ширхэг
Бондын нийт татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн дүн	10,000,000,000.0 (арван тэрбум) төгрөг
Бондын хугацаа	24 (хорин дөрвөн) сар
Бондын жилийн хүүгийн түвшин	18.0 (арван найман) хувь
Хүү төлөгдөх давтамж	Улирал тутамд (Бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш гурван сар тутмын мөн өдрүүдэд хүүг төлөх бөгөөд хүү төлөх өдөр амралтын өдөр таарвал тус төлбөрийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Үндсэн төлбөр төлөх	Хугацааны эцэст (Бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш 24 дэх сарын мөн өдөр төлнө. Хэрэв амралтын өдөр таарвал тус төлбөрийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн зарцуулалт	Зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх
Бондын барьцаа, баталгаа	Барьцаа, баталгаагүй ба холбогдох хууль, журмын дагуу санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон.
Бондын зэрэглэл	"mnA тогтвортой" буюу хөрөнгө оруулах зэрэглэл бүхий бонд (Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК)
Бондын хадгалалт, төлбөр тооцоо	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК

5.2. ӨРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ХҮҮ ТОГТООСОН ҮНДЭСЛЭЛ

Үнэт цаас гаргагч нь өрийн хэрэгслийн хүүгийн түвшнийг тогтоохдоо зах зээлийн нөхцөл байдал, ижил төстэй өрийн хэрэгслийн хүү, бодлогын хүү ба инфляц, эдийн засгийн тодорхой бус байдал, хөрөнгө оруулагчдын хүлээлтэд үндэслэн жилийн 18.0 хувийн хүүг санал болгож байна.

Бодлогын хүү ба инфляц

2024 оны 09 дүгээр сард Монгол Улсын инфляцын түвшин өнгөрсөн сараас 0.2 пунктээр өсөж 6.7 хувьд хүрсэн мэдээлэлтэй байна. 2024 онд Монголбанкны зүгээс нийт 3 удаа бодлогын хүүг бууруулж 10.0 нэгжид хүргэсэн. Энэхүү мөнгөний зөөлөн бодлого нь нийт эрэлтэд нөлөөлж, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэнээр инфляцын түвшин буурах хандлагыг сааруулах нөлөө үзүүлж байна.

“Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2025 онд баримтлах үндсэн чиглэлийн төсөл”-ийн хүрээнд “Хэрэглээний үнийн индексээр хэмжигдэх инфляцыг дунд хугацаанд +/-2 нэгж хувийн интервалд 5 хувийн орчимд тогтворжуулахад чиглэсэн мөнгөний бодлогыг зах зээлийн зарчимд тулгуурлан хэрэгжүүлнэ” гэжээ.

Иймд зах зээл дээр дунд хугацааны инфляц нэг оронтой тоонд хадгалагдах, дунд хугацаанд энэ түвшиндээ тогтворжих хүлээлтийг бий болгож байна. Мөн 2024 оны 09 дүгээр сарын Монголбанкны инфляцын тайланд дурдсанаар 2025 оны инфляцын түвшнийг (6.8-8.6) хувийн хооронд буюу дунджаар 7.8 хувь гэж төсөөлсөн ба 2026 онд (4.9-6.3) хувийн хооронд буюу 5.7 хувьд хүргэх зорилготой байна.

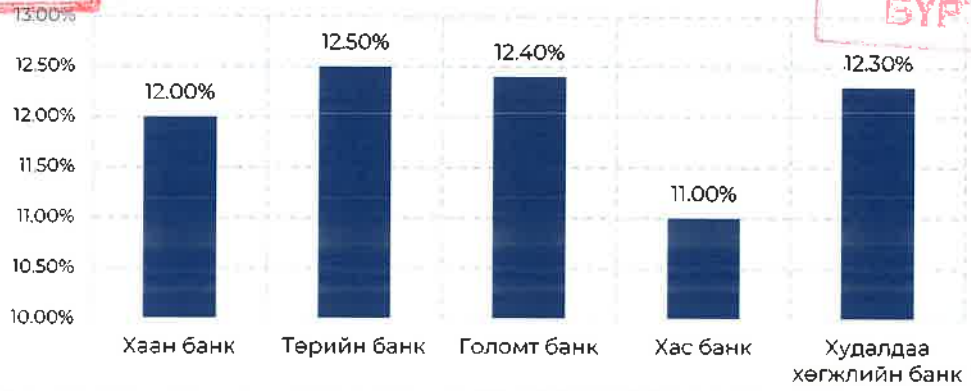
Инфляцын дээрх төсөөллийг өөрчилж болзошгүй тодорхой бус байдлын улмаас бодит байдал, төсөөллийн хооронд зөрүү гарч болох хэдий ч Төв банкны зүгээс дунд хугацааны стратегиа инфляцыг 5 хувь орчимд буулгах зорилтыг мөнгөний бодлогоор дамжуулан хэрэгжүүлэх төлөвтэй байна.

Банкны хадгаламжийн хүү

Монголбанкны нээлттэй тайлан, мэдээлэлд дурдсанаар шинээр татсан төгрөгийн хугацаатай хадгаламжийн дундаж хүү 2024 оны 09 дүгээр сард 11.54 хувь буюу 08 дугаар сартай харьцуулахад 0.04 пунктээр өссөн үзүүлэлттэй байна. Иймхүү төгрөгийн хугацаатай хадгаламжийн дундаж хүү сүүлийн 3 сар дараалан аажмаар нэмэгдэж байна.

Монгол Улсын системийн нөлөө бүхий 5 банкны 12 сарын хугацаатай төгрөгийн хадгаламжийн зарласан хүүг харьцуулж харвал дунджаар 12.0 хувь байна. Тухайлбал, Төрийн банкны төгрөгийн энгийн нөхцөлтэй, 12 сарын хугацаатай хадгаламжийн зарласан хүүгийн түвшин хамгийн өндөр буюу 12.5 хувь байгаа бол Хас банкны хүүгийн түвшин үл ялиг бага буюу 11.0 хувь орчим байна.

График 82. Системийн нөлөө бүхий банкуудын 12 сарын хугацаатай, төгрөгийн хадгаламжийн хүү

Эх сурвалж: Банкнуудын вэб хуудас

Нээлттэй бонд, ХБҮЦ-ны хүүгийн харьцуулалт

Зах зээл дээр нээлттэй арилжаалагдаж байгаа, хамгийн сүүлд гарсан нээлттэй бондуудын хүүгийн түвшнийг харьцуулбал инфляцын өсөлт, бодлогын хүүгийн түвшин, банкны хадгаламжийн хүү болон ижил төстэй өрийн хэрэгслийн хүүтэй өрсөлдөхүйц түвшинд тогтоож байна.

Хүснэгт 35. Нээлттэй бонд, ХБҮЦ-ны хүү

	Бонд, ХБҮЦ-ны нэр	Бүртгэсэн огноо	Хүү (жилийн)
1	Сэндли 2.0 бонд	2024.05.17	18.50%
2	Инвескор ХБҮЦ	2024.08.12	17.00%
3	Бичил 3.0 ХБҮЦ	2024.03.25	18.50%
4	Симпл III бонд	2024.01.24	18.00%
5	Бэрс 3.0 ХБҮЦ	2023.12.25	18.00%
6	Симпл II бонд	2023.09.19	17.50%
7	БИД бонд	2023.03.28	18.50%
8	Сэндли бонд	2023.01.10	19.20%

Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж

Дотоодын эдийн засагт гарч буй гэнэтийн өөрчлөлтүүд нь үнэт цаас гаргагч нар хүүгийн түвшнээ тогтоох, санхүүжилтийн зардлаа төлөвлөхөд шууд нөлөөлдөг. Тухайлбал, дээрх хүснэгтээс харахад хүүгийн түвшнийг хамгийн сүүлд нээлттэй гарсан гурван бонд, ХБҮЦ дээр дунджаар 18.0 хувь дээр тогтоосон байна.

5.3. БОНДЫН ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛИЙН ТУХАЙ

"БИД ББСБ" ХХК -ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн хурлын №10/10 тоот тогтоолд үндэслэн Үнэт цаас гаргагч нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос ТЗ 314/04 дугаартай санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох тусгай зөвшөөрөлтэй "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК-аар 2024 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдрийн байдлаар санхүүжих чадавхын зэрэглэлээ тогтоолгож БИД 2.0 бонд дээр "mnA тогтвортой" буюу хөрөнгө оруулах зэрэглэл бүхий бонд гэсэн үнэлгээ авчээ.

Энэхүү зээлжих зэрэглэлийг тогтооход дараах хүчин зүйлсийг үндэслэл болгосон талаар "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК-ийн "Санхүүжих чадавхын зэрэглэл тодорхойлох тайлан"-д тусгажээ. Үүнд:

* Иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд бизнесийн болон хэрэглээний зээл олгох, итгэлцлийн үйлчилгээ үзүүлэх чиглэлээр олон жил амжилттай ажилласан туршлагатай;
* Байгууллагын тогтвортой өсөлтийн үйл ажиллагаа;
* Өөрийн хөрөнгийн чадавх өндөр, санхүүжих өрийн хэрэгслийн төрөлжилт сайн, гадаад болон дотоод зах зээлээс эх үүсвэр татсан туршлагатай;
* Нийгмийн хариуцлагын төслүүдийг хэрэгжүүлснээр нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд эерэг нөлөө үзүүлж, санхүүгийн үйлчилгээний зах зээлд хувь нэмрээ оруулах, өөрийн брэндийг хүлээн зөвшөөрүүлэхээр хүчин чармайлт гарган ажилладаг;

Хүснэгт 36. Үнэт цаас гаргагчийн зээлжих зэрэглэлийн хураангуй

№	Зэрэглэл тогтоолгож буй компани	Зэрэглэлийн түвшин	Зэрэглэлийн төлөв	Зэрэглэлийн үйлдэл
1	Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ ХХК	mnA	Тогтвортой	Шинээр тогтоосон

Зээлжих зэрэглэлийн түвшин "mnA тогтвортой" байх нь Үнэт цаас гаргагчийг дундаас дээш түвшний санхүүжих чадавхтай, төлбөрийн чадварын эрсдэл багатай болохыг илэрхийлнэ. БИД ББСБ-ын санхүүжих чадварын түвшинг "mnA тогтвортой" түвшинд үнэлсэн бол 10,000,000,000 төгрөгийн үнийн дүнтэй БИД 2.0 бондын зэрэглэлийг "mnA тогтвортой" түвшинд өгсөн байна.

Хүснэгт 37. Дотоодын зээлжих зэрэглэл тогтоолгосон компаниудын мэдээлэл

№	Компанийн нэр	Үнэт цаасны дүн	Одоогийн зэрэглэл (төлөв)	Зэрэглэлийн огноо
1	Таван богд финанс ББСБ ХХК	60.0 тэрб/төг	A- (хувьсах)	2024.09.18
2	Шунхлай ХХК	100.0 тэрб/төг	A (тогтвортой)	2024.08.22
3	Инвескор ББСБ ХК	80.0 тэрб/төг	A (тогтвортой)	2024.08.22

Эх сурвалж: MIRA

БИД ББСБ-ын зээлжих зэрэглэлтэй харьцуулагдахуйц үнэлгээ авсан бусад дотоодын үнэт цаас гаргагч нарын мэдээллээс харвал нээлттэй хувьцаат компани, нийт активын хэмжээгээр салбартаа тэргүүлэгч, компанийн нэгдэлд харьяалагддаг охин компани гэх мэт давуу талууд байна.

Харин БИД ББСБ-ын хувьд зээлийн бодлогоор нийт зээлийн багцад барьцаат зээлүүд 90.0-ээс дээш хувь эзэлдэг бөгөөд барьцаагүй хэрэглээний зээлийн хувь хэмжээг 10.0 хувиас доош барих хандлагатай, эцсийн өмчлөгчийн салбарын туршлага, нэр хүнд, БИД ББСБ-ын 20 жилийн турш явуулсан зээлийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдал, жил бүрийн зээлийн багц, хөрөнгийн найдвартай өсөлт, өндөр улсын санхүүгийн байгууллагуудын шалгуурыг хангаж зээлийн эх үүсвэр татсан туршлага, нээлттэй хувьцаат компаниудтай харьцуулахад өөрийн

хөрөнгийн өгөөж, ашигт ажиллагаагаар илт давуу үзүүлэлттэй зэрэг нь "mnA тогтвортой" үнэлгээг баталгаажуулж байна. Мөн дээр дурдсан компаниудын зээлжих зэрэглэл нь дотоодын зээлжих зэрэглэл болохыг анхаарах нь зүйтэй ба БИД ББСБ дээр санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоосон аргачлал, дэлгэрэнгүй тайланг энэхүү Үнэт цаасны танилцуулгын Хавсралт дахь "Санхүүжих чадавхын зэрэглэлийн тайлан" хэсгээс харна уу.

5.4. ТАТАН ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ ХӨРӨНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ

Үнэт цаас гаргагч нь 100,000 (нэг зуун мянган) ширхэг, нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, тогтмол хүүтэй, энгийн бондыг олон нийтэд санал болгож нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн санхүүжилтийг татан төвлөрүүлэхээр төлөвлөж байгаа билээ. Энэхүү олон нийтээс татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг Үнэт цаас гаргагч нь бизнесийн үндсэн үйл ажиллагаа болох зээлийн үйл ажиллагаагаа санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

Хүснэгт 38. Эх үүсвэрийн зарцуулалт

№	Эх үүсвэрийн зарцуулалтын төлөвлөгөө	Мөнгөн дүн
1	Зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх	10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөг

Өрийн хэрэгслээр татан төвлөрүүлэх санхүүжилтийг зөвхөн зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд зарцуулах бөгөөд тус санхүүжилтийг татах үйл ажиллагаатай холбоотой гарсан зардлыг татан төвлөрүүлэх хөрөнгөөс гаргахгүй болно.

5.5. ӨРИЙН БИЧГЭЭР ГЭРЧЛЭГДЭХ ЭРХ, ҮҮРЭГ

Өрийн бичиг нь түүний эзэмшигчийн дараах эрхийг гэрчилнэ:

- Үнэт цаас эзэмшигч, түүний хамтран эзэмшигч нь компанийн санхүүгийн тайлан, үнэт цаасны танилцуулгыг хөрөнгө оруулалтын зорилгоор судлан үзэж, бүрэн танилцсаны үндсэн дээр өрийн бичгийг худалдан авч, хөрөнгө оруулалт хийх шийдвэрийг бие даан гаргах эрхтэй;
- Үнэт цаас эзэмшигч, түүний хамтран эзэмшигч нь өрийн бичгийн хоёрдогч зах зээлийн үнийн мэдээлэлтэй танилцах эрхтэй;
- Өрийн бичгийг бирж дээрээс үнэт цаасны компаниараа дамжуулан чөлөөтэй худалдан авах, хоёрдогч зах зээл дээр худалдах эрхтэй;
- Өрийн бичиг эзэмшигч, түүний хамтран эзэмшигч нь хугацааны эцэст өрийн бичгийг нэрлэсэн үнээр Үнэт цаас гаргагчид эргүүлэн худалдах, худалдан авахыг шаардах, хуримтлагдсан хүүг төлөхийг шаардах эрхтэй;
- Үнэт цаас гаргах тухай шийдвэрт зааснаар үнэт цаасны хүүгийн төлбөрийг улирал тутамд төлөхийг шаардах эрхтэй;
- Хэрэв Үнэт цаас гаргагч нь дээр дурдсан хүүгийн болон үндсэн төлбөр төлөх үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүй бол Андеррайтераар дамжуулан бондын хүү болон үндсэн төлбөрийг төлөх арга хэмжээ авахыг шаардах эрхтэй;

- Өрийн бичиг гаргагч төлбөрийн чадваргүй болсон бол өрийн бичиг эзэмшигч нь тогтоосон хугацаанаас өмнө үүргээ нэн даруй гүйцэтгэхийг түүнээс шаардах (Иргэний хуулийн 208.6) эрхтэй;
- Үнэт цаас гаргагчийн санхүү, үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэлтэй танилцах (Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам) эрхтэй;

Өрийн бичиг нь түүний эзэмшигчийн дараах үүргийг гэрчилнэ:

- Менгэн хөрөнгөө урьдчилан байршуулах нөхцөлөөр өөрийн захиалсан өрийн бичгийн төлбөрийг төлөх, тийнхүү төлөөгүй бол захиалсан өрийн бичгийг ҮЦК худалдах эрхтэйг хүлээн зөвшөөрөх;
- Үнэт цаас эзэмшигч, түүний хамтран эзэмшигчийн өрийн бичгийн төлбөрт төлсөн мөнгөн хөрөнгө нь түүний хууль ёсны үйл ажиллагаанаас олсон орлого бөгөөд “Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль”-ийн дагуу холбогдох шалгуурыг хангасан, эрх зүйн аливаа доголдолгүй, маргаангүй мөнгөн хөрөнгө болохыг бүрэн баталж, эрсдэл болон өгөөжийг бүрэн тооцоолж хөрөнгө оруулалтын шийдвэрийг бие даан гаргасан талаар баталгаа гаргаж ҮЦК-аас гаргасан анхан шатны маягтыг үнэн зөв мэдээлэх болон түүнд орсон өөрчлөлтийг тухай бүр мэдэгдэх үүрэгтэй.

Үнэт цаас гаргагчийн эрх, үүрэг

- Үнэт цаас гаргагч нь өөрийн санхүү болон бусад бодит байдлын талаар үнэн зөв мэдээлэх үүрэгтэй;
- Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсаны дагуу үр ашигтай захиран зарцуулах;
- Үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсаны дагуу улирал тутамд хүүгийн төлбөрийг төлөх, хугацааны эцэст үндсэн төлбөрийг төлөх үүрэгтэй. Энэхүү үүргээ биелүүлэхэд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авч ажиллах;
- Үнэт цаас гаргагч нь холбогдох гэрээнүүд дээр хүлээсэн үүргээ зохих ёсоор биелүүлээгүйн улмаас үнэт цаас эзэмшигчид учруулсан аливаа хохирлыг төлж барагдуулах үүрэгтэй;
- Үнэт цаас гаргагч нь үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг төлбөр хийгдэх өдрөөс ажлын 3 хоногийн өмнө ҮЦТХТ-д байрших өөрийн дансанд шилжүүлнэ. Шилжүүлсэн дүнг ҮЦТХТ нь хөрөнгө оруулагчийн үнэт цаасны данс руу үндсэн болон хүүгийн төлбөр хийгдэх өдөр татна;
- Холбогдох хууль тогтоомж болон журамд заасны дагуу мэдээллийн ил тод байдлыг тогтмол хангах, хөрөнгө оруулагчдын өмнө хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлж ажиллах;
- Үнэт цаас гаргагч нь компанийн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг үнэн зөв, агуулгын хувьд хоёрдмол утгагүй, бүрэн гүйцэд, тодорхой байх зарчмаар буюу хөрөнгө оруулалтын шийдвэр гаргахад хангалттай байдлаар хүргэх;
- Үнэт цаас гаргагч нь бондын үнэ ханшид нөлөөлж болохуйц аливаа үйл явдлын мэдээллийг нэн даруй олон нийт, Санхүүгийн зохицуулах хороо, арилжаа эрхлэх байгууллагад хүргүүлэх;
- Андеррайтер, бонд эзэмшигчээс хууль тогтоомж болон энэхүү гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхийг шаардах эрхтэй;

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ 97 5183466 9021031195 СТС2420

Бондын гэрээний тухай

Андеррайтер нь хөрөнгө оруулагчдын эрх ашгийг төлөөлөн Үнэт цаас гаргагчтай бондын нөхцөл, талуудын эрх, үүргийг тусгасан №БОГ 24/02 дугаартай "Бондын гэрээ"-г 2024 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр байгуулсан.

Бондын үндсэн нөхцөл нь олон нийтээс татан төвлөрүүлэх үнийн дүн нь 10,000,000,000.0 (арван тэрбум) төгрөг, жилийн 18.0 (арван найм) хувийн тогтмол хүүтэй, энгийн хувьцаанд хөрвөх нөхцөлгүй, 24 (хорин дөрөв) сарын хугацаатай, Бондын 24 сарын үндсэн хугацаа дуусахаас өмнө эргүүлэн худалдаж авах нөхцөлгүй, улирал тутам хүү төлөгдөх давтамжтай, үндсэн төлбөрийг Бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа эхэлсэн өдрөөс хойш 24 дэх сарын мөн өдөр төлнө (хэрэв амралтын өдөр таарвал дараагийн ажлын өдөр төлнө). Хүүгийн төлбөрийг тооцохдоо жилийн хүүг 365 хоногоор тооцох бөгөөд Бонд гаргагч нь нийт төлбөл зохих хүүгийн дүнгээс татварыг 5.0 хувиар суутган авч бонд эзэмшигч тус бүрийн өмнөөс төсөвт төлнө.

Үнэт цаас гаргагчийн Бонд нь барьцаа, баталгаагүй ба Санхүүгийн зохицуулах хорооны "Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам"-ын 2.8-д заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл авсан "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК"-аар санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон тул аливаа барьцаа, баталгаагүй болно.

Үнэт цаас гаргагч нь Бондын хүү болон үндсэн төлбөрийг тогтоосон хугацаанд төлөх боломжгүй нөхцөл үүсэх, эсхүл 2 болон түүнээс дээш удаа дараалан Бондын хүүгийн төлбөрийг гүйцэтгээгүй тохиолдолд төлбөрийн тасалдал (дефолт) болсонд тооцно.

Төлбөрийн чадваргүй болох тохиолдлыг Монгол Улсын Дампуурлын тухай хуульд заасны дагуу өөрийн хөрөнгийн 10-аас доошгүй хувьтай тэнцэх хэмжээний үүргээ хууль буюу гэрээнд заасан хугацаанд биелүүлэхгүй бол төлбөрийн чадваргүйд тооцно. Үнэт цаас гаргагч нь төлбөрийн чадваргүй болсон тохиолдолд Монгол Улсын Дампуурлын тухай хуулийн хүрээнд шаардлагатай холбогдох арга хэмжээг авна.

- Бонд гаргагчид Бондын гэрээний дагуу Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тогтоосон ББСБ-ын санхүүгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй тохиолдолд нэмж зээл авах, их хэмжээний өр төлбөр гаргах, Бондын үндсэн ба хүүгийн төлбөрийг бүрэн төлж барагдуулахаас өмнө БИД ББСБ-ын хувьцаа эзэмшигчдэд ногдол ашиг хуваарилахыг хориглосон байна.
- Бонд гаргагчид Бондын гэрээний дагуу хэрэгжүүлж болох зүйлд үнэт цаасны танилцуулгад тусгасан бизнес төлөвлөгөө, санхүүгийн төсөөллийг хангаж ажиллах шаардлагатай хэмээн тусгасан.
- Бонд гаргагч нь санхүүгийн чадавхаа сайжруулахтай холбоотой СЗХ-ноос тогтоосон ББСБ-ын зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаж ажиллах, татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулах, эрсдэлийн удирдлагатай холбоотой бодлого, журам, хуулийг үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллах ёстой.
- Бонд эзэмшигч буюу хөрөнгө оруулагч, Үнэт цаас гаргагчийн эрх, үүрэг, хариуцлагыг энэхүү үнэт цаасны танилцуулгын 5.5 дахь хэсгийн Өрийн бичгээр гэрчлэгдэх эрх, үүрэг хэсэгт дэлгэрэнгүй тусгасан болно.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

98

СЗХ-ны "Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам"-ын дагуу өөрийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг дараах хугацаанд Хороо болон арилжаа эрхлэх байгууллагад хүргүүлж, нийтэд мэдээлнэ.

- Бондын танилцуулгад заасан үйл ажиллагааны чиглэл, төсөл болон төслийн хэрэгжилтийн явцад өөрчлөлт орох, бусад санхүүгийн байгууллага, хөрөнгө оруулагчаас зээл авсан, тэдний өмнө хүлээсэн нэмэлт үүрэг үүссэн, Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага, хяналтын багц бүхий хувьцаа эзэмшигчийн бүтцэд өөрчлөлт орсон, Эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр бонд гаргагчийн хөрөнгийг битүүмжилсэн, эсхүл хураасан, Бонд гаргагч тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхлэх болсон, хугацааг сунгуулсан, эсхүл түүнийг түдгэлзүүлсэн, хүчингүй болгосон, Бонд гаргагч нь гуравдагч этгээдийн өмнөөс баталгаа, батлан даалт гаргасан бол тухай үйл явдал болсноос хойш ажлын 3 өдрийн дотор;
- Улирлын тайланг дараа сарын 10-ны дотор, жилийн тайланг 2 дугаар сарын 10-ны дотор, аудитын тайланг 3 дугаар сарын 10-ны дотор;

5.6. ҮНЭТ ЦААСЫГ АНХДАГЧ ЗАХ ЗЭЭЛД БАЙРШУУЛАХ ТУХАЙ

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт заасны дагуу нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэл болон хөрөнгийн биржийн бүртгэл аль алинд нь бүртгэгдсэн үнэт цаасыг үнэт цаасны анхдагч зах зээлд худалдана.

Тус хуулийн 12.2 дахь хэсэгт зааснаар Үнэт цаасны анхдагч зах зээлд үнэт цаасыг арилжих зөвшөөрлийг Санхүүгийн зохицуулах хороо олгох бөгөөд СЗХ нь уг зөвшөөрлийг Хөрөнгийн биржийн бүртгэлд бүртгэсэн болон холбогдох бэлтгэлийг хангасан тухай хөрөнгийн биржээс гаргасан тодорхойлолт, үнэт цаас гаргагчийн хүсэлтэд үндэслэн олгох бөгөөд Монголын хөрөнгийн биржийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн №15 тоот тогтоолоор баталсан "Үнэт цаасны анхдагч зах зээлийн арилжааны журам"-д заасны дагуу Үнэт цаас гаргагч болон Андеррайтер нь өрийн хэрэгслийг анхдагч зах зээлд байршуулах дэлгэрэнгүй төлөвлөгөөг танилцуулна.

Үнэт цаас гаргагчийн олон нийтэд санал болгож буй бондын худалдан авах захиалгын хугацааг Санхүүгийн зохицуулах хороо зөвшөөрөл олгосны дараа Үнэт цаас гаргагч болон Андеррайтер харилцан зөвшилцсөний үндсэн дээр шийдвэрлэнэ.

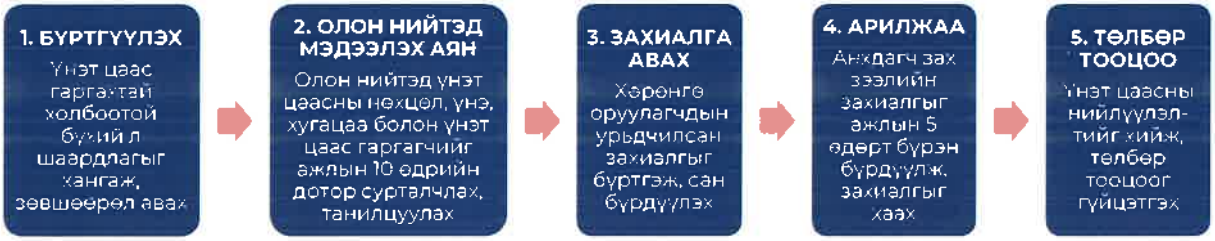
5.6.1. ҮНЭТ ЦААСЫГ АНХДАГЧ ЗАХ ЗЭЭЛД БАЙРШУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн №10/10 дугаартай тогтоолын дагуу нийт 100,000 (нэг зуун мянга) ширхэг, нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянга) төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий компанийн өрийн хэрэгслийг Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй санал болгон арилжаална.

Анхдагч зах зээлийн арилжааг Биржийн холбогдох журмын дагуу тогтоосон үнийн аргыг ашиглан олон нийтэд санал болгохоор шийдвэрлэсэн болно. Олон

нийтэд танилцуулах, сурталчлах болон өрийн хэрэгслийн захиалгыг эхлүүлэх хугацаа, хуваарийн талаар уг ажиллагааг эхлүүлэхээс 5-аас доошгүй өдрийн өмнө Хороонд мэдэгдэнэ. Үнэт цаасыг анхдагч зах зээлд байршуулах төлөвлөгөөг доорх схемээр дүрслэн харуулав.

Схем 20. Үнэт цаасыг анхдагч зах зээлд байршуулах тухай

- **Үнэт цаасны хоёрдогч зах зээлийн арилжаа**

Андеррайтер нь анхдагч зах зээлийн арилжаа явагдаж дууссанаас хойш ажлын гурван өдөрт багтаан анхдагч зах зээлийн арилжааны тайланг Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргүүлнэ. Санхүүгийн зохицуулах хороо нь уг тайланг хүлээн авч аливаа зөрчил гараагүй, амжилттай болсон гэж үзвэл үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн байгууллагад өмчлөх эрхийн бүртгэл хийх, арилжаа эрхлэх байгууллагад хоёрдогч зах зээлийн арилжааг эхлүүлнэ. Энэ өдрөөс эхэлж бондын хүү тооцогдож эхэлнэ.

5.6.2. ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ ХУДАЛДАН АВАХ ЗААВАР

- **Тогтоосон үнээр санал болгох арилжааны арга**

Монголын хөрөнгийн биржийн 2018 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн №15 дугаартай тогтоолоор батлсан "Үнэт цаасны анхдагч зах зээлийн арилжааны журам"-д заасны дагуу үнэт цаас гаргагчийн тогтоосон тодорхой үнэ (өгөөж)-ээр цаг хугацааны ахлах дарааллаар санал болгон арилжих арга юм.

- **Бонд худалдан авах заавар**

Хөрөнгө оруулагч нь үнэт цаас худалдан авах мөнгөн хөрөнгийг дараах 2 аргаас сонгон дансандаа байршуулах боломжтой. Хэрэв үнэт цаасны дансгүй бол МХБ-д бүртгэлтэй аль нэг үнэт цаасны компаниас сонгон данс нээлгэнэ. Данс бүрэн баталгаажихад 1-2 хоног шаардлагатай байдгийг та тооцно уу.

1. *Дурын банкнаас бонд авах мөнгөн дүнг дараах зааврын дагуу байршуулаад өөрийн үйлчлүүлдэг брокерын компанийн аппликэйшнийг ашиглан захиалгаа оруулах эсхүл брокертоо мэдэгдэж захиалгаа баталгаажуулна.*

   Банкны нэр: Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв
   Дансны нэр: Таны өөрийн нэр
   Дансны дугаар: **** **** **** (өөрийн брокероос лавлах)
   Гүйлгээний утга: регистрийн дугаар, нэр, утасны дугаар

2. Дүрэм данснаас өөрийн үйлчлүүлдэг үнэт цаасны компанийн номинал дансанд байршуулаад цахимаар болон утсаар захиалгаа баталгаажуулах боломжтой.

Банкны нэр: ҮЦК-ийн номинал данс байршиж буй банкны нэр
Дансны нэр: Үнэт цаасны компанийн нэр
Дансны дугаар: Үнэт цаасны компанийн номинал дансны дугаар
Гүйлгээний утга: регистрийн дугаар

- **Арилжааны шимтгэл**

Хөрөнгө оруулагч нь өөрийн үйлчлүүлдэг үнэт цаасны компанийн тогтоосон арилжааны шимтгэлийг үнэт цаас авах мөнгөн дүн дээр нэмж байршуулна. Уг шимтгэлд зохицуулагч байгууллагуудын шимтгэл багтсан байна.

- **Албан татвар**

Хөрөнгө оруулагч нь хувь хүн бол ХХОАТ-ын хуулийн 16.1.4-т заасан хүүгийн орлогын нийт дүнгээс, 17.1.3-т заасан хувьцаа, үнэт цаас борлуулсны орлогоос худалдан авсан үнэ болон худалдан авахад төлсөн баримтаар нотлогдох бусад зардлыг хассан дүнгээс тус хуулийн 21.5-т заасан 5.0 хувийн татвар төлнө.

Хөрөнгө оруулагч нь хуулийн этгээд бол АНОАТ-ын хуулийн 18.6.3-т заасан хүүгийн орлогын нийт дүнгээс, 18.3-т заасан хувьцаа, үнэт цаас борлуулсан, шилжүүлсэн үнээс худалдан авсан үнэ болон худалдан авахад төлсөн баримтаар нотлогдож байгаа шимтгэлийн дүнг хасаж, энэхүү дүнгээс тус хуулийн 20.2.5-д заасан 5.0 хувийн татвар төлнө.

- **Бондын эргэн төлөлт**

Үнэт цаас гаргагчийн Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй гаргахаар төлөвлөж буй 10,000,000,000.0 төгрөгийн үнийн дүн бүхий БИД 2.0 нээлттэй өрийн хэрэгсэл нь аливаа барьцаа, баталгаагүй бөгөөд зөвхөн дотоодын санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон болно. Иймд өр төлбөрийн эргэн төлөлтийн тасалдлын эрсдэл тохиолдсон үед БИД ББСБ-аас барьцаа хөрөнгө бүхий бонд, зээлийн өр төлбөрөө тэргүүн ээлжинд барагдуулах ба үлдэгдэл өөрийн хөрөнгөөс БИД 2.0 нээлттэй бондын эргэн төлөлтийг гаргуулах юм.

БИД ББСБ нь 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар 900.0 сая төгрөгийн хадгаламж барьцаалсан зээл, 1.7 тэрбум төгрөгийн барьцаагүй гадаад зээлийн өглөгтэй байна. Үнэт цаас гаргагчийн 2024 оны 11 дүгээр сарын 08-ны өдөр Үндсэн андеррайтертай байгуулсан №БОГ-24/02 тоот "Бондын гэрээ"-нд СЗХ-ноос тогтоосон зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтүүд, эрсдэлийн бодлого, ашигт ажиллагааг бизнес төлөвлөгөөний дагуу хангаж ажиллах үүргийг тусгасан ба энэхүү бондын эргэн төлөлтийн тасалдал үүссэн тохиолдолд бэлэн мөнгө, түргэн хөрвөх актив, харилцагчдад олгосон зээлийн эргэн төлөлтөөс барагдуулах зэрэг Бондын үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах бүхий л арга хэмжээг авах үүрэгтэй болохыг заасан болно.

BUSINESS
INVEST
DEVELOPMENT

ДӨРӨВ. ҮНЭТ ЦААС ГАРГАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ОРОЛЦОГЧИД

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

6.1. ҮНДСЭН АНДЕРРАЙТЕР КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Байгууллагын нэр	"ӨЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ ҮЦК" ХХК
Үйл ажиллагааны чиглэл	Брокер, дилер, андеррайтер, номинал дансны үйл ажиллагаа, уул уурхайн бүтээгдэхүүний брокер
Үүсгэн байгуулагдсан огноо	2007.12.06
Регистрийн дугаар	5183855
Хаяг	Монгол Улс, Улаанбаатар хот, 14200, Сүхбаатар дүүрэг, 8-р хороо, Сити Тауэр, 25 давхар, 2506
Утас	+976 7777-6377
Цахим шуудан	info@ucc.mn

Өлзий энд Ко капитал ҮЦК ХХК нь Монголын тэргүүний үнэт цаасны компаниудын нэг бөгөөд хөрөнгө оруулалтын банкны үйлчилгээг үзүүлэх үндсэн зорилготойгоор 2007 онд байгуулагдсан билээ. Тус компани нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны үнэт цаасны зах зээл дээр брокер, дилер, андеррайтер, уул уурхайн бүтээгдэхүүний брокерын мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлтэй, Монголын хөрөнгийн бирж болон Монголын үнэт цаасны арилжаа эрхлэгчдийн холбооны гишүүн байгууллага юм.

Өлзий энд Ко капитал ҮЦК ХХК нь Монголын хөрөнгийн биржийн арилжаанд онлайнаар оролцох боломжийг харилцагч нарт олгож, мэдээ мэдээлэл, зөвлөгөөг өгч ажилладаг ба дотоодын үнэт цаасны арилжаа тэдийгүй Хонгконг, Лондон, Австрали, Нью-Йоркийн хөрөнгийн биржийн арилжаанд бодит цагийн горимоор хувьцаа болон бусад үнэт цаасыг худалдах, худалдан авахад зуучилдаг ба энэхүү үйлчилгээг Монголд анх удаа нэвтрүүлсэн.

Хөгжлийн цоо шинэ шатандаа гарч байгаа Монголын компаниудад хөрөнгийн зах зээлээс хөрөнгө оруулалт татаж бизнесээ өргөжүүлэх боломжийг таниулан, бизнес болон санхүүгийн мэргэжлийн зөвлөгөө өгч хамтран ажилладаг. Мөн түүнчлэн салбартаа тэргүүлэгч томоохон компаниудын үнэт цаас гаргах үйл ажиллагаанд андеррайтерийн мэргэжлийн үйлчилгээг үзүүлж байна.

2008 он	Брокер дилер андеррайтерийн тусгай зөвшөөрөл авсан.
2009 он	Лондонгийн хөрөнгийн бирж болон АНУ-н банк Bank New York Mellon-той хөрөнгө босгох боломжтийн талаарх форумыг анх удаа зохион байгуулсан.
2010 он	Монголд анх удаа HKEX, LSE, ASX, NYSE зэрэг биржүүдийн гадаадын арилжаанд оролцох үйлчилгээг нэвтрүүлсэн.
2010 он	Bank of China International-тай түншлэв.
2011 он	Шилдэг брокерын компани
2011 он	Монголын Үнэт Цаасны Арилжаа Эрхлэгчдийн Холбооны гишүүн
2013 он	Монголын хөрөнгийн зах зээлийн дээд шагнал Grand Bull Awards "Шинийг санаачлагч байгууллага"
2015-2018 он	Япон улсын JICA хамтын ажиллагааны байгууллагад макро эдийн засгийн зөвлөх
2016 он	Австралийн CPS Capital ҮЦК-ийн Монгол дахь төлөөлөгч
2018 он	MYOHT-ийн "Ногоон сум" реалити шоуны ялагч

2018 он	Гүйцэтгэх захирал Б.Өлзийбаяр нь Монголын хөрөнгийн зах зээлийн дээд шагнал Grand Bull Awards "Шилдэг Мэргэжилтэн"
2019-2020 он	Үнэт цаасны арилжаанд голлох байр суурьтай оролцож, МХБ-ийн ТОП-5 УЦК-д багтсан.
2019 он	"Ард Кредит ББСБ" ХК-ийн IPO-д Үндсэн андеррайтераар ажиллаж хөрөнгийн зах зээлийн түүхэнд анх удаа захиалгын бүртгэлийн аргыг ашиглан, эрэлтэд үндэслэн хувьцааны үнийг тогтоов.
2020 он	"ЛэндМН" ББСБ ХК-ийн нээлттэй бондын Үндсэн андеррайтер
2020 он	Монголын Үнэт Цаасны Клирингийн төвийн шууд гишүүн
2020 он	МҮОНТ-н "Цагийн хүрдийн баатар"
2020 он	Европын сэргээн босголт хөгжлийн банкны брокер
2021 он	Биржийн бус зах зээл (ОТС)-ийн анхны гишүүн байгууллага
2021 он	Монголбанк, СЗХ, Сангийн яамны хамтарсан тушаалаар баталсан "Sandbox" төслийн анхны бүтээгдэхүүн болох "Монпэй" бондын андеррайтер
2021 он	Биржийн бус зах зээлийн (ОТС)-ийн анхны "БИД" бондын андеррайтер
2022 он	Биржийн бус зах зээл (ОТС)-д гаргасан "Ашид капитал ББСБ" ХХК хаалттай бондын Үндсэн андеррайтер
2022 он	Симпл ассет ТЗК-ийн хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасыг Монголын хөрөнгийн биржээр нээлттэй гаргах үйл ажиллагаанд Үндсэн андеррайтер
2022 он	МҮОНТ-ийн орон даяарх "Ногоон сум" аянд хамтрагч компани
2022 он	"Төрийн банк "ХК-ийн IPO-д Үндсэн андеррайтераар ажиллаж, системийн нөлөө бүхий банкууд нээлттэй хувьцаат болох эхлэлийг тавьсан.
2022 он	"Сэндли ББСБ" ХК-ийн IPO-д Үндсэн андеррайтер
2022 он	"ЛэндМН" ХБҮЦ-д хамтрагч андеррайтер
2023 он	Биржийн бус зах зээл (ОТС)-д гаргасан "Үйзэн-Ивээлт ББСБ" ХХК хаалттай бондын Үндсэн андеррайтер
2023 он	"Сэндли нээлттэй бонд"-д Үндсэн андеррайтер
2023 он	"БИД нээлттэй бонд"-д Үндсэн андеррайтер
2023 он	"БИЧИЛ 2.0" ХБҮЦ-д Үндсэн андеррайтер
2023 он	"Хасбанк IPO"-д Хамтрагч андеррайтер
2023 он	"ЛэндМН бонд"-д Туслах андеррайтер
2023 он	"Инновэйшн инвестмент" ХК-ийн IPO-д Үндсэн андеррайтер
2024 он	"Есөн шижир инвест ББСБ" ХХК-ийн Биржийн бус зах зээл (ОТС) дээр гаргасан хаалттай бондын Үндсэн андеррайтер
2024 он	"Бичил 3.0" ХБҮЦ-ны Үндсэн андеррайтер
2024 он	"Сэндли 2.0 нээлттэй бонд"-д Үндсэн андеррайтер

Өнөөгийн байдлаар **"ӨЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ ҮЦК"** нь:

"Мобифинанс ББСБ", "М-Си-Эс Инвестмент" ХХК, "Капитрон банк", "Ай Си Ти групп", "Сүү ХК", "Төрийн банк", "БИД ББСБ" , "Ашид капитал ББСБ", "Монголчех Метал", "ОНДО", "Монголын финтек групп", "Эрхэт Монгол групп", "Бичил глобус финанс ББСБ" гэх зэрэг дотоодын тэргүүлэгч банк, банк бус санхүүгийн байгууллагууд болон уул уурхай, үйлдвэрлэл, харилцаа холбоо, барилга, технологийн салбарын компаниудад андеррайтерийн болон зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэн нийт 550.0 гаруй тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг татан төвлөрүүлээд байна.

Андеррайтерийн гэрээгээр хүлээсэн эрх, үүрэг:

Үнэт цаас гаргагч "БИД ББСБ" ХХК нь "Өлзий энд Ко капитал ҮЦК" ХХК-тай 2024 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдөр №АГ-24/18 дугаартай "Андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ" байгуулсан. Энэхүү гэрээгээр "Өлзий энд Ко капитал ҮЦК" (цаашид "Андеррайтер" гэх) нь Үнэт цаас гаргагчийн Монголын хөрөнгийн биржид нээлттэй бонд гаргах ажлыг зохион байгуулах, Санхүүгийн зохицуулах хороо болон Монголын хөрөнгийн биржийн "Үнэт цаасны бүртгэлийн журам"-д заасны дагуу үнэт цаасны танилцуулга, холбогдох материалыг бэлтгэх, хөрөнгө оруулагчдад санал болгох, арилжааг зохион байгуулах, эрх бүхий байгууллагуудтай харилцах гэх мэт талуудын хоорондын харилцааг зохицуулна.

- Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, СЗХ болон МХБ "Үнэт цаасны бүртгэлийн журам" болон үнэт цаас гаргах бэлтгэл ажлыг хангахад дагаж мөрдөх шаардлагатай холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн мэргэжлийн өндөр түвшинд зохион байгуулна.
- Андеррайтер нь гэрээний дагуу гүйцэтгэвэл зохих үүрэг болон үзүүлэх үйлчилгээг нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн мэргэжлийн болон бодит жишигт нийцүүлэн үр ашигтай, хэмнэлттэй байдлаар гүйцэтгэх бөгөөд үр дүнтэй арга зүйг ашиглан үйл ажиллагааны шуурхай удирдлагыг ханган ажиллана.
- Үнэт цаас гаргагч нь андеррайтер ажил, үүргээ гүйцэтгэхэд шаардагдах аливаа зөвшөөрөл, түүнчлэн үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардлагатай гэж үзсэн Үнэт цаас гаргагчийн эрх бүхий этгээдийн тогтоол шийдвэр, мэдээ мэдээлэл, баримт бичгүүдийг андеррайтераас тогтоосон хугацаанд түргэн шуурхай, бүрэн гүйцэд гаргаж өгөх бөгөөд андеррайтерийг гагцхүү үнэн зөв мэдээллээр хангах үүрэгтэй.
- Үнэт цаас гаргагч нь андеррайтертай харилцах үнэт цаас гаргах бэлтгэл ажлыг хангахтай холбоотой ажлыг хариуцан гүйцэтгэх ажилтан, мэргэжилтнийг томилон ажиллуулах ба тэдгээр ажилтнууд нь удирдамжийн дагуу холбогдох ажил үүргийг зохих ёсоор гүйцэтгэж чадаагүй тохиолдолд түүнийг солих шаардлагыг андеррайтерийн зүгээс тавьж болох бөгөөд Үнэт цаас гаргагч энэхүү шаардлагыг биелүүлэх үүрэгтэй.
- Андеррайтер нь Үнэт цаас гаргагчаас бичгээр зөвшөөрснөөс бусад тохиолдолд Үнэт цаас гаргагчийн нууц мэдээллийг аливаа гуравдагч этгээдэд ямар нэгэн хэлбэрээр задруулахгүй байх үүрэгтэй.
- Үнэт цаас гаргагч нь андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардлагатай анхан шатны баримт бичиг, мэдээлэл, үйлчилгээ үзүүлэх явцад шаардсан бусад баримт бичиг, мэдээллийг андеррайтерийн санал болгосон хугацаанд, хугацаа заагаагүй бол 10 хоногийн дотор гаргаж өгөх үүрэгтэй.

Үнэт цаасны танилцуулга

6.2. АУДИТЫН КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Байгууллагын нэр	"НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ" ХХК
Үйл ажиллагааны чиглэл	Аудит, нягтлан бодох бүртгэл, татварын зөвлөх үйлчилгээ
Үүсгэн байгуулагдсан огноо	2021.09.24
Регистрийн дугаар	6761267
Хаяг	Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 25-р хороо, ЮүБи тауэр плас оффис, 6 давхар, 609 тоот
Утас	+976 9907-0786
Цахим шуудан	uuganbayar.n@nexiamongolia.com

"Нексиа Глобал Монголиа Аудит" ХХК нь үйл ажиллагаагаа 2021 оноос эхлэн явуулж эхэлсэн бөгөөд 2023 оноос эхлэн "Нексиа интернэшнл"-ийн Монгол Улс дахь албан ёсны хараат бус гишүүн байгууллагаар ажиллаж эхэлсэн. Аудит, татвар, нягтлан бодох бүртгэл болон бизнесийн зөвлөх үйлчилгээний цогц үйлчилгээг Монгол улсын зах зээлд хүргэх зорилгоор Олон Улсын болон дотоодын туршлага бүхий чадварлаг багийг бүрдүүлэн, үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

"Нексиа Глобал Монголиа Аудит" ХХК нь санхүүгийн тайланд хөндлөнгийн аудит хийх, санхүүгийн болон удирдлагын нягтлан бодох бүртгэлийн аутсорсинг, татвар, ERP, бизнес болон менежментийн цогц зөвлөх үйлчилгээг харилцагчийнхаа онцлог, хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн, мэргэжлийн өндөр түвшинд гүйцэтгэж байна. Найдвартай, мэргэжлийн үйл ажиллагааг Монголын мэргэшсэн нягтлан бодогчид, Татварын мэргэшсэн зөвлөхүүд, ACCA цолтой мэргэжилтнүүд хүргэж байна.

Үүсгэн байгуулагчдын туршлага

Б.БАЯРМАА
Партнер
CPA, MBA, Докторант
25 жилийн туршлагатай

Э.БУЛГАН
Гүйцэтгэх захирал
ACCA, CPA, MSc
13 жилийн туршлагатай

CHRISTINE MULLIN
Зөвлөх
ACCA, ICAEW-н гишүүн
25 жилийн туршлагатай

М.ЭНХМЭНД
Партнер, Татварын зөвлөх
CPTA, CPA, MBA
15 жилийн туршлагатай

У.ҮҮРДМӨНХ
Партнер, Аудитор
US CPA
17 жилийн туршлагатай

Амжилттай ажилласан төслүүд:

Тус компани нь 70 гаруй компанид санхүүгийн тайлангийн аудитын үйлчилгээг үзүүлэн хамтран ажилласан. Эдгээрээс томоохон компаниудыг дурдвал "Ай Си Ти групп" ХХК, "Монгол Базальт" ХК , "Нарантээг" ХХК, "Солар повер интернейшнл" ХХК , "Пипл ин Нийд (ПИН) ОУБ" (People In Need NGO), "Тэлмэн Ресурс" ХХК , "БИД ББСБ" ХХК, "Дижитал эксченж монголиа" (Digital Exchange Mongolia), "И Клиник" ХХК, "Урбан Бизнес Групп" ХХК, "Эн Би Си" ХХК , "Ганброс" ХХК, "Герман Стандарт" ХХК зэрэг компаниудад санхүүгийн цогц үйлчилгээг үзүүлсэн.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

Аудитын үйлчилгээний гэрээгээр хүлээсэн эрх, үүрэг:

Энэхүү гэрээгээр Монгол Улсын "Иргэний хууль", "Нягтлан бодох бүртгэл", "Аудитын тухай хууль" болон бусад холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам, заавар, Олон Улсын хэмжээнд дагаж мөрдөг санхүүгийн тайлагналын болон аудит стандартын дагуу Үнэт цаас гаргагчийн 2024 оны 10 дугаар сараар тасалбар болгосон санхүүгийн тайлан болон 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ны жилийн эцсийн тайланд аудит хийж, дүгнэлт гаргахаар 2024 оны 08 дугаар сарын 15-ны өдөр № Nexia 2024-Баталгаажуулах-AAYEA–A041-2024 дугаартай "Аудитын үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ" байгуулсан байна.

- Аудитор нь аудитын үйл ажиллагааг гүйцэтгэхийн тулд аудит хийх арга болон хэлбэрийг бие даан тодорхойлж, аудитыг гүйцэтгэх мэргэжилтнүүдийг хянуур болгоомжтойгоор сонгох эрхтэй.
- Аудит хийлгэж буй Аж Ахуйн нэгжийн санхүү, эдийн засгийн үйл ажиллагаа болон тус Аж Ахуйн нэгжийн эд хөрөнгүүд бодитоор оршин байгаатай холбоотой шаардлагатай бүх нягтлан бодох бүртгэлийн болон бусад баримт бичгийг бүрэн хүлээн авч шалгах эрхтэй.
- Аудит хийхэд шаардлагатай мэдээллийг гуравдагч этгээд, банк болон төрийн байгууллагаас шууд хүлээн авах, Аудитор нь ийнхүү хүлээн авсан мэдээллийг бодитой гэж үзэн түүн дээр үндэслэн аудитын үйл ажиллагааг гүйцэтгэнэ.
- Аудитор нь аудитын үйл ажиллагааны талаарх Монгол Улсын хууль, тогтоомж, аудитын стандартууд болон Ёс зүйн дүрмийг дагаж мөрдөх үүрэгтэй.
- Аудитор нь Монгол Улсын Аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан аудит хийх боломжгүй нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд мэдэгдэх ба Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэн гаргах болон данс бүртгэлтэй холбоотойгоор илрүүлсэн нөлөө бүхий дутагдлуудыг тухайн мэдээлэлтэй нь хамт үйлчлүүлэгчид мэдэгдэнэ.
- Үйлчлүүлэгч нь Гэрээг хэрэгжүүлэхэд хувийн мэдээллийг ашиглах шаардлагатай болсон эсвэл Аудитор тэрхүү хувийн мэдээллийг хүссэнээс бусад тохиолдолд хувийн мэдээллээ Аудиторт өгөхгүй. Үйлчлүүлэгч мэдээлэл хамгаалах холбогдох хуульд заасанчлан Аудиторт гэрээний дагуу хувийн мэдээллийг ашиглах, задруулах болон мэдээллийг ашиглахтай холбоотойгоор өгсөн аливаа мэдээллүүд нь хүчин төгөлдөр байх бөгөөд ийнхүү гүйцэтгэхдээ зөвшөөрөл авсан болохыг баталгаажуулна.
- Нэмэлт үйлчилгээ шаардлагатай бол Аудитор нь Үйлчлүүлэгчид энэ талаар нэн даруй мэдэгдэнэ. Уг мэдэгдэлд нэмэлт үйлчилгээ болон түүний үйлчилгээний хуваарь болон үйлчилгээний үнэд үзүүлэх нөлөөний талаар тайлбарлах бөгөөд Талууд Гэрээний зохих нэмэлт өөрчлөлтөд гарын үсэг зурна.
- Үйлчлүүлэгч нь өөрийн өмч хөрөнгийг хамгаалах, залилан ба аливаа алдааг олж илрүүлэх, тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх, мөн холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлж ажиллана.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013548 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ ӨӨШИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УЦК ХХК 107 5183865 9021031195 СТС2420

2024 -12- 02

6.3. ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛ ТОГТООГЧ КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Байгууллагын нэр	"ОНЧ КРЕДИТ РЕЙТИНГ ЭЙЖИНСИ" ХХК
Үйл ажиллагааны чиглэл	Компани болон бондын зэрэглэл тогтоох, Дотоод үнэлгээ, ESG үнэлгээ
Үүсгэн байгуулагдсан огноо	2023.05.29
Регистрийн дугаар	8370281
Хаяг	Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Жамьян гүний гудамж, Ай Си Си цамхаг, 15 давхар
Утас	+976 7012-0450
Цахим шуудан	info@onch-rating.mn

"Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК нь 2023 онд байгуулагдсан Монгол Улс дахь зэрэглэл тогтоох ууган байгууллагын нэг юм. Тус компани нь санхүүжих чадавхын зэрэглэлийг үнэн зөв, бодитой тогтоосноор хөрөнгө оруулагчид болон бизнесүүдийг холбох гүүр болж, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжилд хүч нэмэх зорилготой. "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК нь 2024 оны 03 дугаар сарын 20-ны өдөр Санхүүгийн зохицуулах хороонооос Санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох № ТЗ 314/04 дугаартай тусгай зөвшөөрлөө авсан мэргэжлийн зөвлөх үйлчилгээний компани юм.

Компанийн удирдлагын багт Монгол Улсын болон гадаадын зээлжих зэрэглэл, аудит, баталгаажуулалт, зөвлөх үйлчилгээний салбарт арвин туршлагатай Монгол Улсын мэргэшсэн нягтлан бодогч, татварын зөвлөх экспертүүд томилогдон ажиллаж байна.

Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл

Дэндэвсамбуугийн ОНЧИНСҮРЭН	Шагдарсүрэнгийн НОРЖИНБАТ	Станислав ДУБКО	Шагдарын ЛХАГВА	Болдын ИТГЭЛ
Onch & Company Ерөнхий захирал	*ТУЗ дарга*	*Хараат бус гишүүн*	*Хараат бус гишүүн*	*Хараат бус гишүүн*

Мэргэжлийн үйлчилгээний төрлүүд:

"Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК нь бондын зэрэглэл, компанийн зэрэглэл болон санхүүгийн байгууллагын зэрэглэл тогтоох, Байгаль Орчин Нийгмийн Засаглал (ESG)-ын үнэлгээ, дотоод үнэлгээ зэрэгт зөвлөх үйлчилгээ үйлчилгээ үзүүлж байна.

- Бондын зэрэглэл нь тухайн өрийн хэрэгслийн хувьд эргэн төлөгдөх чадавхыг харуулдаг бөгөөд бусад бондтой харьцангуйгаар хөрөнгө оруулахтай холбогдох үүсэх эрсдэлийг тодорхойлоход хөрөнгө оруулагч нарт туслах ач холбогдолтой юм.

- Компанийн зэрэглэл нь тухайн байгууллага санхүүгийн үүргээ хугацаанд нь бүрэн биелүүлэх магадлалын талаарх хараат бус дүгнэлт юм. Компанийн зэрэглэл нь төлбөр төлөх харьцангуй чадварыг харуулдаг.
- Санхүүгийн байгууллагын зэрэглэл нь харилцагч болон хөрөнгө оруулагчдад санхүүгийн байгууллагын найдвартай ажиллагааг дүгнэхэд шаардлагатай, эрсдэлийн үнэлгээний нэг хэрэгсэл болдог.
- ESG үнэлгээ нь компанийн Байгаль орчин, Нийгэм, Засаглалын эрсдэлд мэдрэг байдал, эрсдэлийн удирдлагын чанарыг хөндлөнгийн, хараат бусаар үнэлдэг.
- Дотоод үнэлгээ нь компанийн бизнес явуулах орчин, засаглал, эрсдэл болон санхүүгийн удирдлагын чанарт хөндлөнгийн, хараат бусаар хийх үнэлгээ юм.

Зээлжих зэрэглэл тогтоох компанийн гэрээгээр хүлээсэн эрх, үүрэг:

Үнэт цаас гаргагч (цаашид "Харилцагч" гэх) нь "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК (цаашид "ЗТБ" гэх)-тай 2024 оны 10 дугаар сарын 11-ний өдөр №241011/01 тоот "Санхүүжих чадавхын зэрэглэл тодорхойлох гэрээ"-ээр талуудын хүлээх эрх, үүрэг, гэрээний нөхцөлийг дараах байдлаар тодорхойлсон байна. Үүнд:

- ЗТБ нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос баталсан зэрэглэл тогтоох аргачлал, Стандарт шатлалыг мөрдөж Харилцагчийн санхүүжих чадавхын зэрэглэлийг тодорхойлох бөгөөд энэхүү гэрээний дагуу 1 (нэг) жилийн турш, хагас жил тутам санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох үйлчилгээг Харилцагчид үзүүлнэ.
- ЗТБ нь хагас жил тутам Харилцагчийн зэрэглэлийг шинэчлэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд хугацаанаас өмнө шинэчилж болно. Харилцагчийн зэрэглэлд өөрчлөлт оруулсан үед ЗТБ нь хуанлийн 7 хоногийн дотор байгууллагынхаа цахим хуудсанд тавьж олон нийтэд мэдээлэх бөгөөд мөн энэ хугацаанд багтаан Харилцагч болон СЗХ-нд шинэчилсэн зэрэглэлийн тайланг хүргүүлнэ.
- ЗТБ нь Харилцагчийн гаргаж өгсөн албан ёсны болон өөрийн зүгээс бусад сувгаар цуглуулсан мэдээлэл дээр үндэслэн хөндлөнгийн этгээдийн хувиар, хараат бус байдлаар санхүүжих чадавхын зэрэглэлийг тодорхойлно.
- Харилцагч нь ЗТБ-аас шаардсан мэдээллийг заагдсан хугацаанд, бүрэн зөв гаргаж өгөх үүрэгтэй бөгөөд аливаа мэдээлэл нь хугацааны хувьд хязгаарлагдмал, компанийн одоогийн үйл ажиллагааг бүрэн илэрхийлэх боломжгүй тохиолдолд энэ тухай ЗТБ-д заавал урьдчилж мэдэгдэнэ.
- ЗТБ нь Зэрэглэлийн хорооны шийдвэрийг үндэслэн зэрэглэл шинэчилсэн тайланг бэлтгэж Харилцагчид хүргүүлэх бөгөөд Зэрэглэлийн хорооны шийдвэр гарснаас хойш хуанлийн 7 хоногт багтаан олон нийтэд мэдээлж, Санхүүгийн зохицуулах хороонд тухайн хурлын шийдвэр, тайланг хүргүүлнэ.

УЛААНБААТАР ХОТ
109
ӨЛЗИЙ ЭНД КО
КАПИТАЛ УЦК
ХХК

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

6.4. ХУУЛИЙН КОМПАНИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Байгууллагын нэр	ӨМГӨӨЛЛИЙН "БАТБАЯР ЭНД ПАРТНЭРС" ХХН
Үйл ажиллагааны чиглэл	Хууль зүйн зөвлөгөө өгөх
Үүсгэн байгуулагдсан огноо	2013.06.18
Регистрийн дугаар	5722292
Хаяг	Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Чингисийн өргөн чөлөө-8, Монгол ТВ цамхаг, 10-р давхар
Утас	+976 7711-9008
Цахим шуудан	contact@bnp.mn

Өмгөөллийн "Батбаяр энд Партнэрс" ХХН ("Хуулийн фирм") нь 2013 оны 06 дугаар сарын 18-ны өдөр улсын бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлсэн мэргэшсэн бизнесийн хуулийн фирм бөгөөд үнэт цаасны зах зээлийн оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх зөвшөөрлийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2014 оны №72 тоот тогтоолын дагуу авсан. Тус хуулийн фирм нь уул уурхай, барилга, ашигт малтмал, санхүүгийн салбарт мэргэшин хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг.

Өмгөөллийн "Батбаяр энд Партнэрс" ХХН нь үнэт цаасны зах зээлийн оролцогчдод хууль зүйн туслалцаа, хөндлөнгийн дүгнэлт гаргаж өгөх үйлчилгээ үзүүлэх эрхтэй, гадаад, дотоодын хөрөнгийн биржид хувьцаа, өрийн бичиг, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гаргахад үнэт цаасны зах зээлийн бүхий л үе шатанд ажиллаж байсан бөгөөд концесс, төр хувийн хэвшлийн түншлэл (дэд бүтэц - төмөр зам, авто зам, угаах үйлдвэр, барилга, эрчим хүчний салбар), бизнес, компанийн хууль, эрх зүйн түгээмэл тохиолддог асуудлуудаар аж ахуй нэгж, бизнес эрхлэгч, компаниудад хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлж байна.

Амжилттай ажилласан төслүүд:

- "БИД Ассет ТЗК"-ийн нийтэд санал болгох хөрөнгөөр баталгаажсан баталгаат үнэт цаас гаргах ажилд хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ;
- "Монголын Ипотекийн Корпораци ОССК" ХХК-ийн олон улсын хөрөнгийн зах зээл 225 сая ам.долларын өрийн хэрэгсэл/бондыг гаргах ажилд дотоодын хуулийн зөвлөхөөр ажиллаж, хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ;
- "Премиум Нэксус" ХК-ийн хаалттай хүрээнд нэмж гаргах хувьцааг үнэт цаасны бүртгэлд бүртгүүлэх ажлын хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;
- "Ашид Капитал ББСБ" ХХК-ийн нийтэд санал болгох гаргаж буй 50 тэрбум төгрөгийн өрийн бичгийг нийтэд санал болгох ажлын хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;
- "Монголын Ипотекийн Корпораци ОССК" ХХК-ийн гаргасан ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд гаргах, тусгай зориулалтын компаниар дамжуулан үнэт цаас гаргах ажил (33 дугаар ээлжийн тусгай зориулалтын компани) хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ, хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;
- "ХасБанк" ХК-ийг нээлттэй хувьцаат компани хэлбэрээр өөрчлөн байгуулха, нийтэд санал болгон анх удаа гаргаж буй хувьцааг нийтэд санал болгох ажил (IPO)-д хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;

2024 оны 12 сарын 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ

"БИД ББСБ" ХХК-ийн нийтэд санал болгох 18 сарын хугацаатай, жилийн 18.5 хувийн хүүтэй, нэг бүр нь 100,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий нийт 80,000 ширхэг өрийн бичиг гаргах ажилд хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;

- "Үндэсний давхар даатгал" ХК-ийг нээлттэй хувьцаат компани хэлбэрээр өөрчлөн байгуулах, нийтэд санал болгон анх удаа гаргаж буй хувьцааг нийтэд санал болгох ажил (IPO)-д хууль зүйн дүгнэлт гаргах үйлчилгээ;
- "Төрийн Банк" ХК-ийг нээлттэй хувьцаат компани хэлбэрээр өөрчлөн байгуулах, нэмж хувьцаа гарган олон нийтэд санал болгох ажилд хуулийн зөвлөх, хуулийн дүн шинжилгээ, хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн;
- "Симпл ассет ТЗК" ХХК-ийн нийтэд санал болгон гаргах хөрөнгөөр баталгаажсан баталгаат үнэт цаас гаргах ажилд хуулийн зөвлөх, хуулийн дүн шинжилгээ, хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн;
- "Премиус Нэксус" ХК-ийн олон нийтэд анх удаа үнэт цаас гаргах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ;
- Эрдэнэс-Тавантолгой ХК-ийн хувьцааг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгүүлэх, 2 их наяд төгрөг хүртэлх өрийн хэрэгсэл/бондыг гаргах ажилд хуулийн зөвлөхөөр ажиллаж, хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ;
- "Монголын Ипотекийн Корпораци ОССК" ХХК-ийн Олон Улсын хөрөнгийн зах зээл 250 сая ам.долларын өрийн хэрэгслийг 3 жилийн хугацаатай, жилийн 8.85%-ийн хүүтэйгээр гаргах ажилд дотоодын хуулийн зөвлөхөөр ажиллаж, хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ;
- "Эрдэнэс сольюшинс ХК"-ийн хувьцааг хуваасантай холбогдуулан үнэт цаасны бүрдүүлбэрт өөрчлөлт оруулах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ (Due diligence) хийж, хууль зүйн зөвлөгөө;
- "Хар хорум пропертийс ХК"-ийг "Эрдэнэс сольюшинс ХК"-д нэгтгэх (Merger & Acquisition), нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгэгдсэн үнэт цаасны бүрдүүлбэрт өөрчлөлт оруулах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ (Due diligence) хийж, хууль зүйн зөвлөгөө;
- Үндэсний шингэн хүнсний бүтээгдэхүүн, архи пиво үйлдвэрлэгч ХК-д тусгай зориулалтын компани нэгтгэх, нэмж хувьцаа гаргах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ;
- Монголын даатгалын салбарын анхдагч IPO хийж байгаа даатгалын компанийн үнэт цаас гаргах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ;
- "Мандал даатгал" ХК-ийн хувьцааг хуваасантай холбогдуулан үнэт цаасны бүрдүүлбэрт өөрчлөлт оруулах ажилд хуулийн дүн шинжилгээ (Due diligence), хууль зүйн зөвлөгөө;
- "Монголын Ипотекийн Корпораци ОССК" ХХК-ийн гаргасан ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд гаргах, тусгай зориулалтын компаниар дамжуулан үнэт цаас гаргах ажилд хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээ.

Үнэт цаасны
танилцуулга

Хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээгээр хүлээсэн эрх, үүрэг:

Үнэт цаас гаргагч (цаашид "А" тал гэх) болон "Өмгөөллийн Батбаяр энд Партнэрс ХХН" (цаашид "Б" тал гэх) нар нь 2024 оны 10 дугаар сарын 14-ний өдөр №24/26 дугаартай Хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээ (цаашид "Гэрээ" гэх) -г байгуулсан бөгөөд энэхүү Гэрээнд Б талын дараах эрх, үүргийг тусгасан. Үүнд:

- Гэрээний дагуу Б тал нь А талын нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн хэрэгслийг үнэт цаасны бүртгэлд болон хөрөнгийн биржийн бүртгэлд бүртгүүлэхэд шаардагдах хөндлөнгийн дүн шинжилгээг А талаас гаргаж өгсөн баримт материал, шийдвэрт үндэслэн шалгаж, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын хөрөнгийн биржийн холбогдох журамд заасан асуудлыг хамруулсан хуулийн дүгнэлт бэлтгэх ажлыг Гэрээнд заасан нөхцөлөөр хийж гүйцэтгэх;
- Энэхүү Гэрээний дагуу Б талаас үзүүлэх үйлчилгээ нь А талаас гаргаж өгсөн мэдээлэл, баримт материал, шийдвэрт үндэслэх бөгөөд А тал нь Гэрээний дагуу гүйцэтгэх ажил, үйлчилгээтэй холбоотой бүхий л мэдээлэл, баримт материал, шийдвэрийг үнэн зөв, бүрэн гүйцэт, шаардлагатай цаг хугацаанд нь гаргаж өгөх үүрэг хүлээнэ. Ийнхүү гаргаж өгөөгүй, алдаатай, буруу эсвэл дутуу мэдээлэл, баримт өгсний улмаас үүсэх аливаа хуль зүйн болон санхүүгийн үр дагаврыг Б тал хариуцахгүй байх;
- Урьдчилан гаргаж өгсөн баримтууд дээр үндэслэн дараагийн шаардлагатай дүн шинжилгээ хийх, эрх бүхий байгууллагаас шаардсан нөхцөлийг тодруулахад ач холбогдолтой баримтуудыг Хуулийн фирмээс тодорхойлох бөгөөд А тал нь тухай бүр шуурхай гаргаж өгч ажиллах;
- А тал нь Б талыг Компанийн байранд нэвтрэх, уулзалт хийхэд шаардлагатай холбогдох мэдээллийг авах, шалгах ажлыг гүйцэтгэх орчноор хангах, тухайн мэдээлэл, баримтыг хариуцсан ажилтнуудыг томилж ажиллуулах, мэдээ, материал, түүний агуулгыг тодорхойлоход туслах зэрэг ажлыг үнэн зөв, цаг хугацаанд нь гүйцэтгэхэд шаардлагатай бусад ажлыг зохион байгуулах, эрх бүхий байгууллагаас лавлагаа, тодорхойолт, тодруулга авч өгөх үүрэгтэй;
- Б тал нь Гэрээний дагуу зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотой олж авсан А талын нууц гэж тодорхойлсон мэдээллийн нууцлалыг чанд хадгалах үүргийг хугацаагүйгээр хүлээнэ.

6.5. АНДЕРРАЙТЕРИЙН ДҮГНЭЛТ

"Өлзий энд Ко капитал ҮЦК" ХХК (цаашид "Үндсэн андеррайтер" гэх) нь Үнэт цаас гаргагч "Бизнес-Инвест девелопмент" ХХК (РД: 5013348) -тай 2024 оны 10 дугаар сарын 15-ны өдрийн №АГ-24/18 дугаартай "Андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ"-ний дагуу Үнэт цаас гаргагчийн нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянга) төгрөгийн үнэтэй, 100,000 (нэг зуун мянга) ширхэг бондыг Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй санал болгож нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн хөрөнгийг татан төвлөрүүлэх үйл ажиллагаанд хамтран ажиллаж байгаа билээ.

Үндсэн андеррайтер нь үнэт цаасны танилцуулгыг бэлтгэхдээ Санхүүгийн зохицуулах хорооны "Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам", Монголын хөрөнгийн биржийн "Үнэт цаасны бүртгэлийн тухай журам", "Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль", "Компанийн тухай хууль" болон бусад холбогдох хууль, журамд нийцүүлэн хараат бус андеррайтерийн дүгнэлтийг гаргасан болно.

Андеррайтерийн мэргэжлийн дүгнэлтийг дараах дэд хэсгүүдийн хүрээнд танилцуулж байна.

- Үнэт цаас гаргагчийн тухай
- Макро эдийн засаг, салбарын төлөв байдал
- Бизнесийн төлөвлөгөө, санхүүгийн төлөвлөгөө
- Татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн зарцуулалт
- Эрсдэлийн бодлого
- Өрийн хэрэгслийн хүү тогтоосон үндэслэл
- Хөрөнгө оруулалтын боломж
- Хөрөнгө оруулагч нарт зөвлөх нь

1. Үнэт цаас гаргагчийн тухай

БИД ББСБ нь 2005 оны 08 дугаар сарын 19-ний өдөр үүсгэн байгуулагдсан, 20 жилийн түүхтэй Монгол Улсын ууган банк бус санхүүгийн байгууллагуудын нэг юм. 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар БИД ББСБ-ын нийт активын хэмжээ 94.7 тэрбум төгрөг, нийт зээлийн багц 75.6 тэрбум төгрөгт хүрсэн ба тус хугацаанд 109.2 тэрбум төгрөгийн зээл олголтыг хувь хүмүүс, бизнес, өрхүүдэд олгосон өндөр амжилттай байсан юм. Нийт зээлдэгчдийн тоо 14,390-д хүрч, үүнээс онлайн харилцагчдын тоо 8,998-ыг давжээ.

БИД ББСБ нь 2020 онд бүтцийн шинэчлэлт хийж "БИД ББСБ" болон "БИД Финанс ББСБ" нэгдэн "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК дор үйл ажиллагаагаа явуулах болсон. Компани нь 2021 онд финтек зээлийн үйлчилгээний "БИД апп"-ыг зах зээлд гаргаж, шинэлэг технологийг бизнестээ нэвтрүүлсэн бөгөөд 2024 оны 03 дугаар улирлын байдлаар тус аппликэйшний таталт 50,000-аас дээш тоог даваад байна. Мөн 2022 онд БИД ББСБ нь ребрэндинг хийж компанийн өнгө төрхөө шинэчлэн, бизнесийн дараагийн шинэ шат руу гарах алхмаа хийсэн юм.

Үнэт цаасны
Танилцуулга

Үнэт цаас гаргагч нь Улаанбаатар хотын хүн ам олноор төвлөрсөн бүсүүдэд нийт 15 салбар нэгжтэй бөгөөд Мөрөн, Эрдэнэт, Дархан хот дахь салбараар дамжуулан орон нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд зээл, санхүүгийн үйлчилгээг түргэн шуурхай, хүртээмжтэй хүргэж байна. Үнэт цаас гаргагч нь Монгол Улсын Засгийн газар, МҮХАҮТ-аас шалгаруулдаг "ТОП ББСБ"-аар 2006-2013 онуудад тасралтгүй шалгарсан ба 2022 онд Монголын маркетинг менежментийн хүрээлэнгээс БИД ББСБ-ыг "2022 оны Банк бус санхүүгийн салбарын шилдэг ББСБ"-аар шалгаруулаад байна.

Компани нь анх үүсгэн байгуулагдсан цагаас хойш 20 жилийн хугацаанд нийт 900.0 гаруй тэрбум төгрөгийг 140,000 гаруй үйлчлүүлэгчдэд олгож 20,000 гаруй ажлын байр шинээр бий болгоод байна. БИД ББСБ нь жил бүр 15-40 хувийн нийт хөрөнгийн өсөлтийг тогтмол үзүүлж, Монгол Улсын төсвийн орлогод жил бүр 1.0 тэрбум гаруй төгрөг төлдөг хариуцлагатай, шилдэг аж ахуйн нэгж юм.

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 2007, 2012 онд Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны харьяа "Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан"-ийн "Ажлын байр бий болгох, ядуурлыг бууруулах" төслийг 2 удаа амжилттай хэрэгжүүлж 290.0 сая төгрөгийн зээлийн санхүүжилтийг ажлын байрыг дэмжих, хадгалах зорилгоор хувь хүмүүс, өрхүүдэд олгосон байна. Мөн Монгол Улсын Засгийн газраас Дэлхийн банктай хамтран хэрэгжүүлсэн "Тогтвортой амьжиргаа-II" (ТАТ-II) төсөлд нийт 2.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг зорилтот бүлэгт хүргэжээ. Улаанбаатар хотын агаарын бохирдол, орчны ноогоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх "Грийнспот" төслийн дэмжигчээр оролцож Улаанбаатар хотын Сүхбаатар дүүргийн 5 дугаар хороонд байрлах 3,200 м.кв талбайд хийх орчны ногоон тохижилтын ажлыг бүрэн дуусгаж, тус бүтээн байгуулалтад зориулан 200.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийжээ.

Санхүүжилтийн эх үүсвэрээ бүрдүүлэхэд БИД ББСБ нь олон талын санхүүжилтийн арга хэрэгслийг ашигладаг ба 2021 онд Монгол Улсын Биржийн бус зах зээлийн анхны бондыг гаргаж 1.0 тэрбум төгрөгийг амжилттай татан төвлөрүүлж байсан туршлагатай юм. Мөн Үнэт цаас гаргагч нь Олон Улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудтай идэвхтэй хамтын ажиллагаатай ба тогтвортой хөгжил, хүртээмжтэй санхүүгийн чиглэлээр санхүүжилт олгодог "Ойко кредит" компаниас 500.0 мянган ам.долларын санхүүжилт, 2019 онд "Инкофин" санхүүгийн байгууллагаас 1.0 сая ам.долларын санхүүжилт, "Франкфуртын Санхүү, менежментийн сургуулийн сан"-аас 2019 онд 750.0 мянган ам.доллар, 2022 онд 1.0 сая ам.долларын санхүүжилтийг тус тус амжилттай татан төвлөрүүлээд байна.

БИД ББСБ нь хүртээмжтэй, бичил санхүүжилтийн үйлчилгээг цаашид улам бүр нэмэгдүүлж, шинэлэг шийдлийг цаг алдахгүй харилцагч нартаа хүргэхээр компанийн дотоод бүтэц зохион байгуулалтдаа 2022 онд "Бизнес хөгжлийн газар"-ыг шинээр үүсгэн байгуулж, 2023-2024 онуудад BID аппликэйшнийн 2 дугаар үеийн хувилбарыг зах зээлд нэвтрүүлээд байна.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

114

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

2. Макро эдийн засаг, салбарын төлөв байдал

Монгол Улсын эдийн засаг 2024 оны эхний хагас жилд 5.6 хувийн бодит өсөлттэй гарсан бөгөөд 2020 оны цар тахлын хямралын дараах (Post-Covid) жилүүдийн дараах өсөлт аажмаар тогтворжиж байна. Монголбанкнаас 2025 оны эдийн засгийн өсөлтийг 6.5 хувь байхаар төсөөлсөн бол Олон Улсын санхүүгийн байгууллагууд 6.0-7.0 хувийн өсөлттэй байна гэж таамаглаж байна.

Инфляцын түвшин 2024 оны 09 дүгээр сарын эцэст улсын хэмжээнд 6.7 хувь гарсан бөгөөд хэрэглээний үнийн өсөлтийн тал орчим хувийг импортын барааны үнийн өсөлт, дотоодын үйлдвэрлэлийн зардал нэмэгдсэн нь нөлөөлж байна. 2025 онд Төв банкнаас дотоодын инфляцын түвшин зорилтот түвшинд (6%±2%) ойртож, 7.8 хувьд хүрнэ гэж үзэж байна. 2024 онд Монголбанкнаас мөнгөний зөөлөн бодлогыг хэрэгжүүлж, бодлогын хүүг гурван удаа бууруулж 13.0 нэгжээс 10.0 нэгж хүртэл бууруулсан нь эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих нөлөөтэй хэдий ч эрэлтийн гаралтай инфляцыг өдөөх эрсдэлийг дагуулж байна.

Монгол Улсын банк бус санхүүгийн салбарын хувьд 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар 549 ББСБ үйл ажиллагаа идэвхтэй эрхэлж байна. Тусгай зөвшөөрлийн хувьд Хорооноос зээлийн үйл ажиллагааг дагнан эрхэлдэг 297 ББСБ байгаа бол факторинг 57, итгэлцлийн үйлчилгээг эрхлэх 85, цахим төлбөр тооцоо мөнгөн гуйвуулгын 51 ББСБ тус тус байна. Банк бус санхүүгийн салбарын нийт хөрөнгийн хэмжээ 2024 оны 2 дугаар улиралд 5.8 их наяд төгрөгт хүрсэн бөгөөд банкны салбарын нийт хөрөнгийн 9.3 хувьтай тэнцэж байна. Чанаргүй зээлийн хувь ББСБ-ын салбарт 5.9 хувьтай байгаа нь өнгөрсөн оноос 1.1 пунктээр буурсан эерэг үзүүлэлт болжээ.

Цар тахлаас хойших сүүлийн 4 жилд банк бус, санхүүгийн салбарт гарч буй томоохон шинэчлэлт нь финтек технологид суурилсан гар утасны аппликэйшнээр хялбар зээл авах үйлчилгээ хурдацтай тэлж байгаа үзэгдэл юм. Монгол Улсын банк бус, санхүүгийн байгууллагаар үйлчлүүлж буй, давхардсан тоогоор 4.9 сая харилцагчдын 95.2 хувийг зөвхөн финтек харилцагчид эзэлж байгаа бол финтек зээлийн багц нь тус салбарын нийт зээлийн үлдэгдлийн 2,777.1 тэрбум төгрөг буюу 58.2 хувийг бүрдүүлж байна.

2 жил гаруй үргэлжилсэн мөнгөний хатуу бодлогоос үүдэлтэй зээлийн хүүгийн өсөлт нь банкны харилцагчдын шалгуур, журамд хатуу зохицуулалтууд орох, зээл олголтоо хумих үйл хөдлөл рүү хөтөлж байгаа хэдий ч энэхүү мөнгөний зах зээлийн төлөв байдал нь банк бус, санхүүгийн байгууллагад зах зээлээ тэлэх шинэ орон зайг олгож байна.

3. Бизнесийн төлөвлөгөө, санхүүгийн төсөөлөл

2024-2028 оны хооронд БИД ББСБ нь нийт активаа жилд дунджаар 20.2 хувиар өсөхөөр төсөөлжээ. Энэхүү өсөлтийн төсөөлөл нь тус компанийн нийт активын 2021-2023 оны хооронд өссөн 20.7 хувьтай ойролцоо байгаа нь санхүүгийн төсөөллөө түүхэн хугацааны өсөлт дээр суурилж гаргасан бодитой төсөөлөл гэдгийг илтгэж байна. Мөн 2028 он гэхэд нийт зээлийн багцын хэмжээ 189.4 тэрбум төгрөгт хүрэх юм.

Хүснэгт 38. Санхүү байдлын тайлангийн төсөөлөл, 2023-2027

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Мөнгө түүнтэй адилтгах	6,402,387	6,591,774	10,287,567	9,905,251	13,832,712
Зээлийн багц	76,500,000	102,460,000	138,421,200	164,721,228	189,429,412
Эрсдэлийн сан	(2,892,763)	(2,257,854)	(3,072,951)	(4,118,031)	(5,114,594)
Бусад эргэлтийн хөрөнгө (хүү авлага, бусад)	15,118,032	4,763,443	11,354,104	12,336,390	12,879,079
Эргэлтийн бус хөрөнгө	10,078,825	9,649,800	9,232,643	8,814,461	8,394,021
Нийт хөрөнгө	105,206,481	121,207,163	166,222,563	191,659,299	219,420,631
Итгэлцэл	28,550,416	34,260,499	45,909,068	54,631,791	65,011,832
Бонд	15,500,000	17,050,000	23,870,000	28,644,000	34,372,800
Гадаад зээл	11,000,000	7,333,320	13,666,640	9,999,960	6,333,280
Дотоод зээл	-	3,000,000	5,000,000	5,000,000	5,000,000
Бусад (хүү, татварын өглөг)	3,363,731	3,900,986	6,138,687	7,011,630	6,387,851
Нийт өр төлбөр	58,414,146	65,544,805	94,584,395	105,287,381	117,105,762
Хувьцаат капитал	5,000,001	5,000,001	10,000,001	10,000,001	10,000,001
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	484,333	484,333	484,333	484,333	484,333
Хуримтлагдсан ашиг	31,567,214	39,058,001	47,928,024	58,903,834	73,387,584
Тайлант оны цэвэр ашиг	9,740,787	11,120,024	13,225,809	16,983,750	18,442,950
Нийт эздийн өмч	46,792,335	55,662,358	71,638,168	86,371,918	102,314,868
Нийт эздийн өмч ба өр төлбөр	105,206,481	121,207,163	166,222,563	191,659,299	219,420,631

Өрийн хэрэгслээр бий болгох санхүүжилтийг 2026 онд 23.9 тэрбум төгрөг хүртэл нэмэгдүүлж, дараагийн жилүүдэд аажмаар 20.0 хувиар нэмэгдүүлж 34.4 тэрбум төгрөгт хүргэх төлөвлөгөөтэй байна. Гадаад болон дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагаас татах зээлийн санхүүжилт 2025 онд 10.3 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байх бол 2028 онд Олон Улсын хамтын ажиллагааны үр дүнд 11.3 тэрбум төгрөгт хүрэх төсөөллийг гаргажээ.

Хүснэгт 39. Орлогын хураангуй тайлангийн төсөөлөл, 2023-2027

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Хүүгийн орлого	26,462,278	31,124,018	39,747,661	49,957,871	56,881,138
Хүүгийн бус орлого	1,652,638	1,248,210	1,497,852	1,984,815	2,581,778
Хүүгийн зардал	7,801,735	9,265,571	13,505,519	16,508,393	18,970,312
Хүүгийн бус зардал	8,525,465	9,479,959	11,305,581	13,989,292	17,102,003
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	3,867,296	4,551,280	5,553,914	7,261,150	9,210,771
Борлуулалт ба маркетингийн зардал	893,927	703,691	774,060	851,466	936,612
Элэгдэл, хорогдлын зардал	637,465	629,195	662,657	698,734	741,090
Бусад зардал	3,126,776	3,595,793	4,314,951	5,177,942	6,213,530
Татварын өмнөх ашиг	11,787,716	13,626,698	16,434,412	21,445,000	23,390,600
Татвар	2,046,929	2,506,675	3,208,603	4,461,250	4,947,650

Цэвэр ашиг	9,740,787	11,120,024	13,225,809	16,983,750	18,442,950

2025 онд БИД ББСБ нь нийт хүүгийн орлогыг 31.1 тэрбум төгрөгт хүрч, цэвэр ашиг 11.1 тэрбум төгрөг байх төсөөллийг гаргасан. Хүүгийн бус орлогын дүн 2025 онд 1.2 тэрбум төгрөг байх бол 2028 онд орон нутаг дахь салбарын тоогоо нэмэгдүүлснээр үйлчилгээний шимтгэл, хураамжийн орлого 2.6 тэрбум төгрөгт хүрэх төсөөлөлтэй байна.

Хүснэгт 40. Мөнгөн гүйлгээний тайлан, 2023-2027 он

(мянган төгрөг)	2024Т	2025Т	2026Т	2027Т	2028Т
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ					
Орох урсгал	**152,051,407**	**166,819,831**	**216,721,733**	**260,367,684**	**298,282,234**
Зээлийн үндсэн төлөлт	126,103,990	133,806,689	175,049,281	208,278,521	239,637,307
Зээлийн хүүгийн төлөлт	24,389,092	30,450,832	39,074,475	49,284,685	56,207,952
Бусад орлого (үйлчилгээний хураамж, хадгаламж)	1,558,325	2,562,310	2,597,977	2,804,479	2,436,975
Гарах урсгал	**160,312,605**	**180,883,847**	**239,827,830**	**270,580,043**	**306,796,933**
Зээл олголт	134,869,990	159,766,693	211,009,280	234,578,521	264,347,307
Үйл ажиллагааны зардал	14,930,233	16,344,018	23,114,447	28,753,870	34,334,662
Капитал зарцуулалт	6,215,453	16,462	245,500	280,552	320,650
Ногдол ашиг	2,250,000	2,250,000	2,250,000	2,505,849	2,846,664
Татвар	2,046,929	2,506,675	3,208,603	4,461,250	4,947,650
Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	**(8,261,198)**	**(14,064,016)**	**(23,106,096)**	**(10,212,359)**	**(8,514,699)**
Санхүүжилтийн мөнгөн гүйлгээ					
Орох урсгал	**66,171,084**	**15,885,472**	**49,042,385**	**37,672,763**	**39,249,189**
Гадаад зээл	11,000,000	-	13,600,000	-	-
Дотоод зээл	-	3,000,000	2,000,000	3,000,000	-
Бонд	11,783,031	9,000,000	18,000,000	13,000,000	15,000,000
Итгэлцэл	43,388,053	3,885,472	15,442,385	21,672,763	24,249,189
Гарах урсгал	**54,361,123**	**9,292,069**	**22,240,495**	**27,842,720**	**26,807,028**
Гадаад зээл	5,115,042		2,550,000	11,850,000	3,400,000
Дотоод зээл	1,500,000	-	-	3,000,000	2,000,000
Бонд	13,172,031	5,000,000	13,000,000	5,000,000	10,000,000
Итгэлцэл	34,574,050	4,292,069	6,690,495	7,992,720	11,407,028
Санхүүжилтийн цэвэр мөнгөн урсгал	**11,809,961**	**6,593,403**	**26,801,890**	**9,830,043**	**12,442,160**
Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн гүйлгээ					
Орох урсгал	-	7,660,000	-	-	-
Үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт	-	7,660,000	-	-	-
Гарах урсгал	6,600,000	-	-		

Үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт	6,600,000	-	-	-	-
Хөрөнгө оруулалтын цэвэр мөнгөн урсгал	**(6,600,000)**	**7,660,000**	**-**	**-**	**-**
Нийт цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(3,051,237)	189,387	3,695,793	(382,316)	3,927,461
Эхний үлдэгдэл	9,453,624	6,402,387	6,591,774	10,287,567	9,905,251
Эцсийн үлдэгдэл	**6,402,387**	**6,591,774**	**10,287,567**	**9,905,251**	**13,832,712**

Мөнгөн гүйлгээг төрлөөр нь ялгахад 2025, 2026 онуудад нийт 33.4 тэрбум төгрөгийн цэвэр санхүүжилт татах бол 2027, 2028 онд 54.6 орчим тэрбум төгрөгийн үндсэн болон хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэж, үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн үлдэгдэл 8.5 тэрбум төгрөгийн дутагдалтай байснаар эцсийн мөнгөн үлдэгдлийн төсөөлөл 2028 онд 13.8 тэрбум төгрөг байх хүлээлттэй байна.

Нийт хөрөнгийн өгөөж 2025 онд 9.2 хувь байх бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж 20.0 хувь байх төсөөлөлтэй байна. Нийт эх үүсвэрт эзлэх өр төлбөрийн эргэн төлөлт, хүүгийн төлбөрийн улмаас цэвэр ашиг багасаж, нийт хөрөнгө болон өөрийн хөрөнгийн үр өгөөж ялимгүй доогуур түвшингээс сэргэж тогтворжих хандлагатай байна.

4. Татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн зарцуулалт

Үнэт цаас гаргагч нь 100,000 (нэг зуун мянган) ширхэг, нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, тогтмол хүүтэй, энгийн бондыг олон нийтэд санал болгож нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн санхүүжилтийг татан төвлөрүүлэхээр төлөвлөж байгаа билээ. Энэхүү олон нийтээс татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг Үнэт цаас гаргагч нь бизнесийн үндсэн үйл ажиллагаа болох зээлийн үйл ажиллагаагаа санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

Хүснэгт 41. Эх үүсвэрийн зарцуулалтын төлөвлөгөө

№	Эх үүсвэрийн зарцуулалтын төлөвлөгөө	Мөнгөн дүн
1	Зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх	10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөг

(Тайлбар: Өрийн хэрэгслээр татан төвлөрүүлэх санхүүжилтийг зөвхөн зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд зарцуулах бөгөөд тус санхүүжилтийн зардлыг татан төвлөрүүлэх хөрөнгөөс гаргахгүй болно.)

5. Эрсдэлийн бодлого

Компани нь "Эрсдэлийн удирдлагын бодлого"-доо эрсдэлийн удирдлагын тодорхойлолт, зорилт, үндсэн зарчим, төрөл, ангилал, хэрэгжүүлэх үе шат, тайлагнал, хяналт хариуцлагын талаар тусган үйл ажиллагаандаа мөрдөн ажиллаж байна.

* ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн хороо нь байгууллагын үйл ажиллагааны бүхий л чиглэлийн эрсдэлийг тооцож, дотооддоо мөрдөх зааврыг байгууллагын бизнесийн цар хүрээ, үйл ажиллагааны онцлог, бүтэц, зохион байгуулалтад нийцүүлэн батална.

* Зааврааар байгууллагын зорилго, зорилтот нөлөөлөх эрсдэл, ирээдүйд тохиолдох магадлал ба нөлөөллийг үнэлснээр эрсдэлд хариу арга хэмжээ, түүнийг үнэлэх үйл авцад мониторинг хийх зэрэг эрсдэлийн удирдлагын хүрээг тодорхойлно.
* ТУЗ-ийн Эрсдэлийн хороо нь зааварт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах эрхтэй бөгөөд байгууллагын эрсдэлийн удирдлага, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавина.
* Эрсдэлийн удирдлагын баримт бичгийг цаг үедээ тохируулан тухай бүр шинэчлэн батална.

Эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлэхдээ эрсдэлийг тодорхойлох, эрсдэлийг үнэлэх, эрсдэлийг удирдах, хяналт гэсэн 4 үе шатыг дамжина. Тулгарч буй хүндрэлийг шийдвэрлэх болон бизнесийн цар хүрээг нэмэгдүүлэх, гуравдагч талын харилцаа, зах зээлээс хамаарсан, эсхүл зохицуулалтын орчинд гарсан өөрчлөлт зэргээс үүсэх магадлалтай эрсдэлийг байгууллагын бүхий л түвшинд тодорхойлно. Үүнд дараах хүчин зүйлсийг харгалзаж үзнэ. Үүнд:

* Эрсдэлийн шинж чанар (nature of the risk) - хаана, хэзээ, ямар үйл явдал;
* Эрсдэлийн эх үүсвэр (source of the risk) - ямар хүчин зүйлс, хүн, үйл ажиллагаа;
* Эрсдэлийн шалтгаан (cause of the risk) - шууд болон шууд бус шалтгаан;
* Эрсдэлийн нөлөө (effect of the risk)- үүсэх үр дагавар, хамгийн сөрөг нөлөө;

7. Өрийн хэрэгслийн хүү тогтоосон үндэслэл

Үнэт цаас гаргагч нь өрийн хэрэгслийн хүүгийн түвшнийг тогтоохдоо зах зээлийн нөхцөл байдал, ижил төстэй өрийн хэрэгслийн хүү, бодлогын хүү ба инфляц, эдийн засгийн тодорхой бус байдал, хөрөнгө оруулагчдын хүлээлтэд үндэслэн жилийн 18.0 хувийн хүүг санал болгож байна.

Монгол Улсын системийн нөлөө бүхий 5 банкны 12 сарын хугацаатай төгрөгийн хадгаламжийн зарласан хүүг харьцуулж харвал дунджаар 12.0 хувь байна. Харин Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан арилжаалагдаж буй нээлттэй бонд, ХБҮЦ-ны харьцуулалтыг хийхэд хамгийн сүүлд гарсан Сэндли 2.0 Бонд 18.5 хувь байгаа бол Инвескор ХБҮЦ-ны хүү 17.0 хувь байсан юм.

"Төрөөс мөнгөний бодлогын талаар 2025 онд баримтлах үндсэн чиглэлийн төсөл"-ийн хүрээнд "Хэрэглээний үнийн индексээр хэмжигдэх инфляцыг дунд хугацаанд +/-2 нэгж хувийн интервалд 5 хувийн орчимд тогтворжуулахад чиглэсэн мөнгөний бодлогыг зах зээлийн зарчимд тулгуурлан хэрэгжүүлнэ" гэжээ. Иймд зах зээл дээр дунд хугацааны инфляц нэг оронтой тоо орчимд хадгалагдах, улмаар дунд хугацаанд энэ түвшиндээ тогтворжих хүлээлтийг бий болгож байна.

8. Хөрөнгө оруулалтын боломж

* **Өндөр өгөөж**

Үнэт цаас гаргагч нь хөрөнгө оруулагчдад 18.0 хувийн хүүг санал болгож байгаа нь 2024 онд Монгол хөрөнгийн бирж дээр нээлттэй арилжаалагдсан тогтмол орлоготой үнэт цаас болох бонд, хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас (ХБҮЦ)-ны дундаж хүү 18.0 хувийн хүүтэй ойролцоо тогтсон байна. Мөн хөрөнгийн зах зээл дээр 2024 онд хамгийн сүүлд нээлттэй арилжаалагдсан "Инвескор ХБҮЦ" нь жилийн

17.0 хувийн хүүтэй гарсан ба тус бондын өгөөжөөс 1.0 пунктээр өндөр байгаа нь хөрөнгө оруулагч нарт хөрөнгөө илүү өндөр өгөөжтэй удирдах боломжийг олгож байгаа юм.

* **Арилжааны боломж**

Үнэт цаас гаргагчийн өрийн хэрэгсэл нь Монгол хөрөнгийн биржийн систем дээр нээлттэй байршиж, олон нийтэд арилжаалагдах учраас бонд эзэмшигч нь хэрэгцээтэй үедээ худалдан авсан бондоо хоёрдогч зах зээл дээр борлуулах, нэмж худалдан авах бүрэн боломжтой байна. Бондыг эзэмшиж буй хөрөнгө оруулагч нь зах зээл дээр хадгаламжийн хүү буурах эсвэл бондын эргэн төлөлтийн хугацаа дөхөх тусам бондын үнэ өссөнөөр (the pull to par effect) ханшийн зөрүүнээс ашиг хүртэх боломжтой.

* **Зээлжих зэрэглэлийн тухай**

"БИД ББСБ" ХХК-ийн Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан олон нийтээс санхүүжилт татах зорилгоор гаргаж буй 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий нээлттэй бонд нь санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоогч "Онч Кредит Рейтинг Эйжинси" ХХК-аас "mnA тогтвортой" буюу хөрөнгө оруулах зэрэглэл бүхий бонд гэсэн үнэлгээ авсан нь хөрөнгө оруулагчдад төлбөрийн чадвартай, хөндлөнгийн зээлжих зэрэглэлийн компаниар санхүүжих чадвараа тогтоолгосон компанийн бондод хөрөнгө оруулах боломжийг олгож байна.

9. Хөрөнгө оруулагч нарт зөвлөх нь

Хөрөнгө оруулагч нь үнэт цаас гаргагчийн танилцуулгын бизнес төлөвлөгөө, санхүүгийн төсөөллүүд нь ирээдүйн макро эдийн засгийн орчин, хөрөнгийн зах зээлийн төлөв байдлын судалгаанд үндэслэсэн таамаглалууд дээр суурилж байгаа учраас нийгэм, эдийн засгийн урьдчилан таамаглах боломжгүй гэнэтийн шокуудын улмаас өөрчлөгдөж болно гэдгийг анхаарах нь зүйтэй.

Иймд хөрөнгө оруулагч нь хөрөнгө оруулалтын шийдвэр гаргахдаа Үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсан "Эрсдэлийн удирдлага", "Бизнес төлөвлөгөө", "Зах зээлийн судалгаа" хэсгүүдтэй сайтар уншиж, танилцсаны үндсэн дээр хөрөнгө оруулалтын шийдвэрээ гаргахыг зөвлөж байна.

Үнэт цаас гаргагчийн олон нийтэд нээлттэй өрийн хэрэгсэл санал болгох үйл ажиллагаанд оролцогч мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд нь хоорондоо болон Үнэт цаас гаргагчтай энэхүү үнэт цаасыг гаргахаас бусдаар аливаа сонирхлын зөрчилгүй болохыг мэдэгдэж байна.

ХАВСРАЛТ 1-

АУДИТЫН ТАЙЛАН, ДҮГНЭЛТ

Үнэт цаасны
танилцуулга

Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК

**Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартын
Дагуу бэлтгэгдсэн Санхүүгийн Тайлан болон
Хараат бус Аудиторын Тайлан**

2024 оны 09 дүгээр сарын 30

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
СЗХ
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

АГУУЛГА

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ 3

УДИРДЛАГЫН ХАРИУЦЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ 4
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ 5

САНХҮҮ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН 7
ОРЛОГЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН 8
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН 9
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН 10

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
122
5183886
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024.12.27
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-01

Ерөнхий мэдээлэл

Хувьцаа эзэмшигчид:	А. Алтансүх Х. Одонтуяа
Санхүүгийн газрын захирал:	А. Баярхаргал
Албан хаяг:	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 5-р хороолол, сөүл, 11/1-р барилга, 6 давхар
Харилцагч банк:	Хаан Банк ХХК Худалдаа Хөгжлийн Банк ХХК Хас Банк ХХК Төрөө Хөгжлийн Банк ХХК Голомт Банк ХХК
Аудитор:	Нексиа Глобал Монголиа Аудит ХХК Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ ХХК
3

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
123
ӨЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УДК
5183866
9021031195 СТС2420

BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

УДИРДЛАГЫН ХАРИУЦЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Энэхүү тайлангийн 5-6 дахь хуудсанд тусгагдсан хараат бус аудиторын тайланд дурдсан хараат бус аудиторын дүгнэлттэй уншигдах дараах мэдэгдэл нь Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компанийн (цаашид 'Компани' гэх) 2024 оны 9 сарын 30-ны **өдрөөр тасалбар болсон жилийн санхүүгийн тайлантай холбоотой удирдлагын үүрэг хариуцлага болон аудиторын хариуцлагыг тусад нь илэрхийлэх үндэслэл хийгдсэн болно**

Компани-ийн удирдлага нь эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Санхүүгийн Тайлангийн Олон Улсын Стандарт ('СТОУС')-ын дагуу үнэн зөв бэлтгэх үүрэгтэй болно. Бид эдгээр санхүүгийн тайлантай холбоотой үүрэг хариуцлага ухамсарлан, санхүүгийн тайлангаа Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт ('СТОУС'), Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон холбогдох зохицуулалтын дагуу үнэн зөв бэлтгэсэн гэдгээ баталж байна.

Компанийн 2024 оны 9 сарын 30-ны өдрөөр тасалбар болсон жилийн санхүүгийн тайланг шалгахыг зөвшөөрч байна

Ц. Баяр-Эрдэнэ
Гүйцэтгэх **захирал**

А. Баярхүрэл
Санхүүгийн **газрын захирал**

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
2024 оны 10 сарын 31

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183655 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 -12- 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 03
БҮРТГЭВ

A member of Nexia International

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ –ийн Хувьцаа эзэмшигчид

Аудиторын дүгнэлт

Бид "Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ " ХХК (цаашид "Компани" гэх)–ийн 2024 оны 9 сарын 30-ны өдрөөрх Компанийн санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дууссаар болсон үеийн жилийн дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдэх санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд 2024 оны 9 сарын 30-ны өдрийн байдлаарх Компанийн санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дууссаар болсон үеийн санхүүгийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд ("СТОУС")–ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт ("АОУС")–уудын дагуу хийж гүйцэтгэв. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн "Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага" хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс батлагдсан "Мэргэшсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм"–ийн дагуу Компаниас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Санхүүгийн тайлантай холбоотойгоор удирдлагын хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС–ын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Компанийн удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Компанийн үйл ажиллагааг зогсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл эдгээрээс өөр бодит сонголт байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг гаргахдаа удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Компанийн үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах чадвартай үнэлэх, боломжтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засагпал хариуцсан этгээдүүд нь Компанийн санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

АОУС-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг бариялан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу тайлагналуудын эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залиланғаас үүдэн гарсан материаллаг буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
125
5183855
9021031195 СТС2420

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

- Компанийн дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналттын талаар ойлголт олж авах.
- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн ойролцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн Компанийн үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэж болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл ийм тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Компанийн тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангуудын (үүнд тодруулгууд багтана) ерөнхий төлөвлөгөө, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь зөв толилуулгын шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

Бид аудитын ажлын төлөвлөсөн хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон доголдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг Компанийн удирдлагад мэдэгдэг.

Бусад зүйл

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор бус. Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн захиалгаар аудитыг гүйцэтгэн Компанийн хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

Гарын үсэг | Баталсан

У. Нарандэлгэр
Аудитор

Э. Булган
Партнер

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
2024 оны 10 дугаар сарын 31-ний өдөр

Нексиа Глобал Монголиа Аудит ХХК
Нексиа Интернэшнл-ийн албан ёсны эрдүүр
Веб: www.nexia.com

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 0
БҮРТГӨВ-02

2024 ОНЫ 09 САРЫН 30-НЫ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН САНХҮҮ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тод	2024-09-30	2023-12-31
Хөрөнгө			
Эргэлтийн бус хөрөнгө			
Үндсэн хөрөнгө		8,832,528	3,048,600
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө		559,714	559,999
Хөрөнгө оруулалтын хөрөнгө		718,632	718,632
Биет бус хөрөнгө		111,312	144,999
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө		28,607	452,523
Нийт эргэлтийн бус хөрөнгө		10,250,792	4,924,753
Эргэлтийн хөрөнгө			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө		3,566,106	1,011,072
Хугацаат хадгаламж		1,000,974	8,514,599
Өрийн хэлбэрээр хөрөнгө оруулалт		3,147,197	-
Өмчийн хэлбэрээр хөрөнгө оруулалт		1,613,595	1,574,171
Харилцагчдад олгосон зээл		72,726,585	67,185,435
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		1,326,253	1,192,248
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		1,054,504	833,365
Нийт эргэлтийн хөрөнгө		84,435,214	80,310,890
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		94,686,007	85,235,643
Өр төлбөр			
Богино хугацаат өр төлбөр			
Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр		28,550,416	20,564,308
Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл		2,631,058	6,664,207
Бонд		14,982,976	17,707,658
Бусад санхүүгийн өр төлбөр		3,522,905	386,046
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр		1,373	9,157
Орлогын татварын өр төлбөр		420,962	406,624
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		-	10,941
Нийт богино хугацаат өр төлбөр		50,109,690	45,748,941
Урт хугацаат өр төлбөр			
Түрээсийн өр төлбөр		206,138	294,182
Хойшлогдсон татварын өглөг		116,571	218,461
Нийт урт хугацаат өр төлбөр		322,709	512,643
Нийт өр төлбөр		50,432,399	46,261,584
Эздийн өмч			
Хувьцаат капитал		5,000,001	5,000,001
Дахин үнэлгээний нөөц		484,333	484,333
Хуримтлагдсан ашиг		38,769,274	33,489,725
Нийт эздийн өмч		44,253,608	38,974,059
Нийт өр төлбөр болон эздийн өмч		94,686,007	85,235,643

BID БИЗНЕСИЙН ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ БАНК ХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
127
5163865
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны
танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 9
БҮРТГЭВ

2024 ОНЫ 09 САРЫН 30-НЫ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН ОРЛОГЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тод	2024	2023
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	5	20,273,781	23,849,060
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	6	(5,924,479)	(6,088,002)
Санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэний бууралт	7	(601,411)	(1,940,293)
Нийт ашиг		13,747,891	15,820,765
Үйлчилгээний хураамжийн орлого	8	3,620	13,521
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	9	(5,419,892)	(5,688,580)
Дахин үнэлгээнээс үүссэн олз / (гарз)		-	(317,829)
Бият бус хөрөнгийн дахин үнэлгээний гарз		-	-
Бусад олз/ (гарз)	10	339,435	44,061
Бусад орлого	11	494,710	430,330
Бусад зардал	12	(524,438)	(323,413)
Татварын өмнөх ашиг		8,641,326	9,978,855
Татварын зардал	13	(1,290,910)	(1,517,375)
Тайлант жилийн ашиг		7,350,416	8,461,480
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого:			
Дахин үнэлгээний олз		-	-
Дахин үнэлгээний нөөцийн ашиг/(алдагдал)		-	-
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй ашиг		7,350,416	8,461,480

8

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9025010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ОЛЗИЙН ЭНД №8
КАПИТАЛ УДК
ХХК
5183865
9021031195 СТС2420

2024 ОНЫ 09 САРЫН 30-НЫ ӨДРӨӨРХ ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Хувьцаат капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт өмч
2023 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**464,333**	**26,814,893**	**32,299,227**
Тайлант жилийн ашиг	-	-	8,461,480	8,461,480
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-
Төлсөн ногдол ашиг	-	-	(1,786,648)	(1,786,648)
2023 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**464,333**	**33,489,725**	**38,974,059**
Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт ба алдааны залруулга	-	-	(9,834)	(9,834)
2024 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**464,333**	**33,479,891**	**38,964,226**
Тайлант жилийн ашиг	-	-	7,350,416	7,350,416
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-
Төлсөн ногдол ашиг	-	-	(2,061,033)	(2,061,033)
2024 оны 09 сарын 30-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**464,333**	**38,769,274**	**44,253,608**

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 0
БҮРТГЭВ-02

2024 ОНЫ 09 САРЫН 30-НЫ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Мөнгөн төгрөгөөр	Тод	2024	2023
Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Тайлант жилийн (ашиг)/алдагдал		8,641,326	9,976,855
Тохируулга:			
Санхүүгийн хэрэглүүрийн эрсдэлийн сангийн зардал		601,411	1,940,293
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл		309,138	264,727
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн хорогдуулга		166,452	204,884
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга		51,838	55,323
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны (олз)/ гарз		-	-
Дахин үнэлгээний гарз		-	-
Хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үл хөдлөх хөрөнгийн үнэ цэний өөрчлөлтийн (олз)/ гарз		-	33,969
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны (олз)/ гарз		2,987	269,080
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн хэрэгжээгүй гарз		(38,036)	-
Ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх өөрийн хөрөнгө оруулалтаас үүссэн (олз)/ гарз		-	21,072
Ногдол ашгийн орлого		(23,061)	(14,069)
Түрээсийн хөрөнгө данснаас хассанаас үүсэх орлого		-	60,922
Хүүгийн болон түүнтэй адилтгах орлого		(20,273,761)	(23,849,060)
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал		5,924,479	6,088,502
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үндсэн үйл ажиллагааны ашиг/(алдагдал)		**(4,637,247)**	**(4,945,902)**
Харилцагчдад олгосон зээлийн (өсөлт)/ бууралт		12,697,679	(16,904,196)
Бусад банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хадгаламжийн (өсөлт)/ бууралт		7,782,733	(6,620,636)
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн (өсөлт)/ бууралт		301,609	(775,232)
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн (өсөлт)/ бууралт		(372,029)	(217,484)
Бусад санхүүгийн өр төлбөрийн өсөлт/(бууралт)		3,040,985	54,232
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөрийн (өсөлт)/бууралт		94,107	(17,383)
Санхүүгийн хэрэглүүрээс хүлээж авсан хүү		-	23,654,395
Үндсэн үйл ажиллагаанаас бий болсон/үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгө		**18,907,837**	**(5,771,868)**
Төлсөн орлогын албан татвар		(954,547)	(1,597,320)
Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		**17,953,290**	**(7,369,128)**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ᵾ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга

2024 ОНЫ 09 САРЫН 30-НЫ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Мянган төгрөгөөр	Тод	2024	2023
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Худалдан авсан өмч, барилга, тоног төхөөрөмж		(6,055,204)	(141,052)
Борлуулсан үндсэн хөрөнгө		-	-
Худалдан авсан биет бус хөрөнгө		-	(124,502)
Нэмэгдсэн ашиглах эрхтэй хөрөнгө		(4,726)	(48,090)
Худалдан авсан көйн			
Борлуулсан көйн		-	-
БҮЦ ашиг алдагдлаар хэмжигдэх өмчийн үнэт цаасны худалдан авалт		(1,267,883)	(1,177,963)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасны худалдан авалт		(12,305,640)	-
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өмчийн үнэт цаасыг эргүүлэн авснаас олсон орлого		1,269,607	31,406
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасыг эргүүлэн авснаас олсон орлого		9,819,666	752,839
Хүлээн авсан ногдол ашиг		22,362	11,066
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		**(8,531,818)**	**(596,317)**
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Гаргасан бонд		1,037,886	25,620,911
Бондын эргэн төлөлт		(3,973,288)	(14,819,994)
Төлсөн ногдол ашиг		(2,061,034)	(1,786,648)
Авсан зээл болон өр төлбөр		6,262,371	33,453,414
Зээл болон өр төлбөрийн эргэн төлөлт		(10,260,471)	(39,647,397)
Харилцагчаас татсан итгэлцэл		37,022,274	36,288,297
Харилцагчдад төлсөн итгэлцэл		(29,628,856)	(32,599,889)
Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөрт төлсөн хүү		(2,576,376)	(2,654,900)
Зээлийн өр төлбөрт төлсөн хүү		(319,351)	(844,339)
Бондын өр төлбөрт төлсөн хүү		(2,107,246)	(2,070,461)
Түрээсийн өр төлбөрийн төлсөн үндсэн төлбөр		(272,514)	(232,525)
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн нөлөөлөл		(9,833)	39,241
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		**(6,866,438)**	**746,010**
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт/ (бууралт)		**2,555,034**	**(7,319,435)**
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		**1,011,072**	**8,383,205**
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		-	(52,698)
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		**3,566,106**	**1,011,072**

Үнэт цаасны
танилцуулга

Бизнес Инвест Девелопмент **ББСБ ХХК**

Санхүүгийн Тайлагналын **Олон Улсын Стандартын**
Дагуу бэлтгэгдсэн Санхүүгийн Тайлан **болон**
Хараат бус Аудиторын **Тайлан**

2023 оны 12 дугаар сарын 31

132

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Үнэт цаасны танилцуулга
БУРТГЭВ № 01
БУРТГЭВ-02

АГУУЛГА

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ 3

УДИРДЛАГЫН ХАРИУЦЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ 4
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ 5

САНХҮҮ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН 7
ОРЛОГЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН 8
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН 9
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН 10

1. Компанийн ерөнхий мэдээлэл 12
2. Компанийн үйл ажиллагааны орчин 13
3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд 13
4. Нягтлан бодох бүртгэлийн тэй бодлогуудын тоочоо 17
5. Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого 28
6. Хүү болон түүнтэй адилтгах зарлага 28
7. Санхүүгийн хэрэгслүүрийн үнэ цэний бууралт 28
8. Шимтгэл, хураамжийн орлого 28
9. Ерөнхий ба удирдлагын зардал 29
10. Бусад олз/(гарз) 29
11. Бусад орлого 30
12. Бусад зардал 30
13. Орлогын албан татвар 30
14. Нөгдөл ашиг 31
15. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө 31
16. Хугацаат хадгаламж 31
17. Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт 32
18. Өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт 32
19. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа 33
20. Бусад санхүүгийн хөрөнгө 37
21. Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө 37
22. Үндсэн хөрөнгө 38
23. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө 39
24. Хөрөнгө оруулалтын зорилгоор эзэмшсэн хөрөнгө 40
25. Биет бус хөрөнгө 41
26. Итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөр 42
27. Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл 42
28. Бондын ер төлбөр 44
29. Бусад санхүүгийн ер төлбөр 44
30. Бусад санхүүгийн бус ер төлбөр 45
31. Эрсдэлийн удирдлага 45
32. Мөнгөн гүйлгээний тайлант дэмжих тэмдэглэл 56
33. Холбоотой талууд 57
34. Болзошгүй ер төлбөр ба үүрэг хариуцлага 59
35. Тайлагналын өдрийн дараах үйл явдал 59
36. Тайлангийн орчуулга 59

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ 133 5183855 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

БУРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE БИРЖ
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Хувьцаа эзэмшигчид:	**А. Алтансүх** **Х. Одонтуяа**
Самуулгийн газрын захирал:	**А. Баярхаргал**
Албан хаяг:	**Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 8-р хороолол, сэцл, 11/1-р байшин, 6 давхар**
Харилцагч банк:	Хаан Банк ХХК Худалдаа Хөгжлийн Банк ХХК Хас Банк ХХК Төрөвэр Хөгжлийн Банк ХХК Голомт Банк ХХК
Аудитор:	Нексиа Глобал Монголиа Аудит ХХК Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
8183886
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

2024 -12- 02
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 03
БҮРТГЭВ-02

УДИРДЛАГЫН ХАРИУЦЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Энэхүү тайлангийн 4-6 дахь хуудсанд тусгагдсан хараат бус аудиторын тайланд дурдсан хараат бус аудиторын дүгнэлттэй уншигдах дараах мэдэгдэл нь Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компанийн (цаашид 'Компани' гэх) 2023 оны 12 сарын 31-ний өдрөөр тасалбар болсон жилийн санхүүгийн тайлантай холбоотой удирдлагын үүрэг хариуцлага болон **аудиторын хариуцлагыг тусад нь илэрхийлэх үүднээс хийгдсэн болно.**

Компани-ийн удирдлага нь адгэар санхүүгийн тайлангуудыг Санхүүгийн Тайлангийн Олон Улсын Стандарт ('СТОУС')-ын дагуу үнэн зөв баттгэх үүрэгтэй болно. Бид адгэар санхүүгийн тайлантай холбоотой үүрэг хариуцлага ухамсарлан, санхүүгийн тайлангаа Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт ('СТОУС'). Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон холбогдох заавар журмын дагуу үнэн зөв баттгэсэн гэдгээ баталж байна.

Компанийн 2023 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр тасалбар болсон жилийн санхүүгийн тайлант шалгахыг зөвшөөрч байна.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

Ц. Бат-Эрдэнэ
Гүйцэтгэх захирал

А. Баярсайхан
Санхүүгийн газрын захирал

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
2024 оны 02 сарын 21

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9023031195 СТС2420

135

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны
танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

A member of Nexia International

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ –ийн Хувьцаа эзэмшигчид

Аудиторын дүгнэлт

Бид "Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ " ХХК (цаашид "Компани" гэх)–ийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31–ний өдрөөрх Компанийн санхүүгийн байдлын тайлан, түүнийн өдөрт дуусгавар болсон үеийн хэлбэрэнгүй орлогын тайлан, өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр изрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2023 оны 12 дугаар сарын 31–ний өдрийн байдлаарх Компанийн санхүүгийн байдал хийгээд түүнийн өдөрт дуусгавар болсон үеийн санхүүгийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд ("СТОУС")–ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт ("АОУС")–уудын дагуу хийж гүйцэтгэв. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн "Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага" хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс батлагдсан "Мэргэшсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм"–ийн дагуу Компаниас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Санхүүгийн тайлантай холбоотойгоор удирдлагын хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС–ын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Компанийн удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Компанийн үйл ажиллагаа зогсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл өөр боломж байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг тасралтгүй ажиллагаа удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Компанийн үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадварыг үнэлэх, боловяхтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засаглал хариуцсан этгээдүүд нь Компанийн санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

АОУС-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримтлан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу тайлагналуудын эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залилангаас үүдэн гарсан материаллаг буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу тайлагналыг мэдүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ
ДЕВЕЛОПМЕНТ
ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
5163886
9021031195 СТС2430

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

2024 оны 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга

2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

- Компанийн дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авах.
- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн өөрөпцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотлогоонд үндэслэн Компанийн үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэх болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл иймэ тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотлогоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Компанийн тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангуудын (үүнд тодруулгууд багтана) ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь зөв толилуулгын шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

Бид аудитын аюулын талаарлаасан хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон дорогдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг Компанийн удирдлагад мэдэгдэг.

Бусад зүйл

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор бус, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Компанийн хувьцаа эзэмшигчдийн зөвлөлдөөр аудитыг гүйцэтгэн Компанийн хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

Гарын үсэг

У. Наранцэлгэр
Аудитор

Баталсан

Nexia International
НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ ХХК

Э. Булган
Партнер

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
2024 оны 2 дугаар сарын 21-ны өдөр

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ БҮСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 № 9025010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨӨЗИЙН ЭИД ... КАПИТАЛ ХХК
5183856
9025031195 С7С2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

2023 ОНЫ 12 САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН САНХҮҮ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тод	2023-12-31	2022-12-31
Хөрөнгө			
Эргэлтийн бус хөрөнгө			
Үндсэн хөрөнгө	22	3,048,600	3,441,355
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	23	559,999	716,793
Хөрөнгө оруулалтын хөрөнгө	24	718,632	762,601
Биет бус хөрөнгө	25	144,999	75,820
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө		452,523	286,296
Нийт эргэлтийн бус хөрөнгө		4,924,753	5,272,865
Эргэлтийн хөрөнгө			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	15	1,011,072	8,383,205
Хугацаат хадгаламж	16	8,514,599	1,976,838
Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт	17	-	677,347
Бэлчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт	18	1,574,171	448,666
Харилцагчдад олгосон зээл	19	67,185,435	52,139,655
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	20	1,192,248	417,016
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	21	833,365	615,881
Нийт эргэлтийн хөрөнгө		80,310,890	64,657,608
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		85,235,643	69,930,473
Өр төлбөр			
Богино хугацаат өр төлбөр			
Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр	26	20,564,308	16,656,632
Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл	27	6,664,207	12,902,177
Бонд	28	17,707,658	6,836,353
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	29	386,046	331,814
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр	30	9,157	26,540
Орлогын татварын өр төлбөр		406,624	489,715
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүд		10,941	-
Нийт богино хугацаат өр төлбөр		45,748,941	37,243,241
Урт хугацаат өр төлбөр			
Түрээсийн өр төлбөр	23	294,182	424,053
Хойшлогдсон татварын өглөг		218,461	125,548
Нийт урт хугацаат өр төлбөр		512,643	549,601
Нийт өр төлбөр		46,261,584	37,792,842
Эздийн өмч			
Хувьцаат капитал		5,000,001	5,000,001
Дахин үнэлгээний нөөц		484,333	484,333
Хуримтлагдсан ашиг		33,489,725	26,653,297
Нийт эздийн өмч		38,974,059	32,137,631
Нийт өр төлбөр болон эздийн өмч		85,235,643	69,930,473

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ДД 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨМНӨ ЭНД ХО
КАПИТАЛ УЛК
ХХК
5183855
9021031185 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

2023 ОНЫ 12 САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН ОРЛОГЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тод	2023	2022
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	**5**	**23,849,060**	**18,952,657**
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	**6**	**(6,088,002)**	**(4,176,352)**
Санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэний бууралт	7	(1,940,293)	(19,058)
Нийт ашиг		**15,820,765**	**14,757,247**
Үйлчилгээний хураамжийн орлого	**8**	**13,521**	**12,980**
Ерөнхий ба удирдлагын зардал	**9**	**(5,686,560)**	**(4,845,464)**
Дахин үнэлгээнээс үүссэн олз / (гарз)		**(317,829)**	**(59,675)**
Биет бус хөрөнгийн дахин үнэлгээний гарз		-	**(580,080)**
Бусад олз/ (гарз)	**10**	**44,061**	**(955,110)**
Бусад орлого	**11**	**430,330**	**274,729**
Бусад зардал	12	(323,413)	(268,107)
Татварын өмнөх ашиг		**9,978,855**	**8,336,520**
Татварын зардал	**13**	(1,517,375)	(1,299,113)
Тайлант жилийн ашиг		**8,461,480**	**7,037,407**
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого:			
Дахин үнэлгээний олз		-	**80,723**
Дахин үнэлгээний нөөцийн ашиг/(алдагдал)		-	(62,466)
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй ашиг		**8,461,480**	**7,055,664**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ᠳᠤ. 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
139
СЛЭЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УДК
6183866
9021031195 СТС2420

2023 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Хувьцаат капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт өмч
2022 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**546,799**	**21,491,307**	**27,038,107**
Тайлант жилийн ашиг	-	-	7,037,407	7,037,407
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	(62,466)	80,723	18,257
Төлсөн ногдол ашиг	-	-	(1,956,140)	(1,956,140)
2022 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**484,333**	**26,653,297**	**32,137,631**
Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт ба алдааны залруулга	-	-	161,596	161,596
2023 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**484,333**	**26,814,893**	**32,299,227**
Тайлант жилийн ашиг	-	-	8,461,480	8,461,480
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-
Төлсөн ногдол ашиг	-	-	(1,786,648)	(1,786,648)
2023 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	**5,000,001**	**484,333**	**33,489,725**	**38,974,059**

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 .12.27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ

2023 ОНЫ 12 САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Мянган төгрөгөөр	Тод	2023-12-31	2022-12-31
Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Тайлант жилийн (ашиг)/алдагдал		9,978,855	8,336,520
Тохируулга:			
Санхүүгийн хэрэглүүрийн эрсдэлийн сангийн зардал	7	1,940,293	19,056
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	9	264,727	276,149
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн хорогдуулга	9	204,884	149,358
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	9	55,323	58,826
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны (олз)/ гарз		-	-
Дахин үнэлгээний гарз		-	580,080
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийн үнэ цэний өөрчлөлтийн (олз)/ гарз	24	33,989	59,675
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны (олз)/ гарз	22	269,060	751
Гадаад валютын хөнгийн зөрүүгийн хэрэгжээгүй гарз	10	-	982,663
Ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр илэрхийлэгдэх өөрчлөлтөөс өөрийн хөрөнгө оруулалтаас үүссэн (олз)/ гарз	18	21,072	(1,920)
Ногдол ашгийн орлого	14	(14,069)	(14,627)
Түрээсийн хөрөнгө данснаас хассанаас үүсэх орлого		60,922	-
Хүүгийн болон түүнтэй адилтгах орлого	5	(23,849,060)	(18,962,657)
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	6	6,088,502	4,176,352
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үндсэн үйл ажиллагааны ашиг/(алдагдал)		**(4,946,502)**	**(4,329,773)**
Харилцагчдад олгосон зээлийн (өсөлт)/ бууралт		(16,904,166)	(11,796,957)
Бусад банк санхүүгийн байгууллагад байршуулсан хадгаламжийн (өсөлт)/ бууралт		(6,620,636)	1,154,169
Бусад санхүүгийн хөрөнгийн (өсөлт)/ бууралт		(775,232)	(30,266)
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгийн (өсөлт)/ бууралт		(217,484)	(503,440)
Бусад санхүүгийн өр төлбөрийн өсөлт/(бууралт)		54,232	(299,566)
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөрийн (өсөлт)/бууралт		(17,383)	(18,396)
Санхүүгийн хэрэглүүрээс хүлээж авсан хүү		23,654,395	18,952,857
Үндсэн үйл ажиллагаанаас бий болсон/үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгө		**(5,771,906)**	**3,128,419**
Төлсөн орлогын албан татвар		(1,597,320)	(1,040,607)
Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		**(7,369,128)**	**2,087,812**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013668 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02

2023 ОНЫ 12 САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ТАЙЛАНТ ЖИЛИЙН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Мянган төгрөгөөр	Тод	2023-12-31	2022-12-31
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаены мөнгөн гүйлгээ			
Худалдан авсан өмч, барилга, тоног төхөөрөмж	22	(141,052)	(190,897)
Борлуулсан үндсэн хөрөнгө		-	114,972
Худалдан авсан биет бус хөрөнгө	25	(124,502)	(30,725)
Нэмэгдсэн ашиглах эрхтэй хөрөнгө	23	(48,090)	-
Худалдан авсан хойн			(704,862)
Борлуулсан хойн		-	1,361,605
БҮЦ ашиг алдагдлаар хэмжигдэх өмчийн үнэт цаасны худалдан авалт	18	(1,177,983)	(612,893)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасны худалдан авалт		-	(754,367)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өмчийн үнэт цаасыг эргүүлэн авснаас олсон орлого		31,406	-
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаасыг эргүүлэн авснаас олсон орлого	32	752,839	955,438
Хүлээн авсан ногдол ашиг		11,065	14,627
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(696,317)	152,896
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Гаргасан бонд	32	25,620,911	5,120,051
Бондын эргэн төлөлт	32	(14,810,904)	(2,015,618)
Төлсөн ногдол ашиг	14	(1,786,648)	(1,956,140)
Авсан зээл болон өр төлбөр	32	33,453,414	35,868,805
Зээл болон өр төлбөрийн эргэн төлөлт	32	(39,647,397)	(34,422,055)
Харилцагчаас татсан итгэлцэл	32	38,288,297	14,604,734
Харилцагчдад төлсөн итгэлцэл	32	(32,599,689)	(13,125,507)
Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөрт төлсөн хүү	32	(2,654,800)	(2,219,478)
Зээлийн өр төлбөрт төлсөн хүү	32	(844,339)	(1,070,315)
Бондын өр төлбөрт төлсөн хүү	32	(2,070,461)	(486,056)
Түрээсийн өр төлбөрийн төлсөн үндсэн төлбөр	23	(232,525)	(118,096)
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн нөлөөлөл	23	39,241	48,517
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		746,010	228,641
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт/ (бууралт)		(7,319,435)	2,469,349
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		8,383,205	5,918,849
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		(52,698)	(5,793)
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		1,011,072	8,383,205

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183656
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

"Бизнес Инвест Девелопмент" ББСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

1. Компанийн ерөнхий мэдээлэл

Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК (цаашид "Компани" гэх) нь 2005 оны 05-р сарын 15-ны өдрийн үүсгэн байгуулагчийн №01/01 тоот шийдвэрээр Монгол улсын хууль тогтоомжийн дагуу Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компанийн хэлбэрээр үүсгэн байгуулагдсан. 2005 оны 08-р сарын 19-ний өдөр Монгол улсын Улсын Бүртгэлийн Албанд бүртгүүлж 5013348 тоот регистр бүхий 9015001006 тоот Улсын Бүртгэлийн Гэрчилгээг авсан.
Компанийн үндсэн үйл ажиллагаа нь Зээлийн үйл ажиллагаа, Итгэлцлийн үйлчилгээ, Санхүүгийн түрээс, Гадаад валют арилжаа, Цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулга зэрэг болно.

Монгол Улсын Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2007 оны 09-р сарын 28-ний өдрийн 130 тоот дугаар бүхий тогтоолоор "Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх" тусгай зөвшөөрлийн 101/16 тоот гэрчилгээ авсан.

Компани нь дээрх тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд дараах үйл ажиллагаануудыг эрхлэх тусгай зөвшөөрлүүдийг нэмэх авсан. Үүнд:

- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2007 оны 09 сарын 28-ны өдрийн 130 тоот тогтоолоор Зээлийн үйлчилгээ үзүүлэх;
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2013 оны 09 сарын 18-ны өдрийн 307 тоот тогтоолоор Санхүүгийн түрээс;
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2008 оны 10 сарын 22-ны өдрийн 233 тоот тогтоолоор Итгэлцлийн үйлчилгээ.
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2014 оны 12 сарын 10-ны өдрийн 445 тоот тогтоолоор Гадаад валютын арилжаа.
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2018 оны 04 сарын 04-ний өдрийн 147 тоот тогтоолоор цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулга;
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2021 оны 03 сарын 10-ны өдрийн 83 тоот тогтоолоор Бөлөн хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх;
- Санхүүгийн Зохицуулах Хорооны 2021 оны 06 сарын 11-ний өдрийн 232 тоот тогтоолоор Хаалттай өрийн бичиг бүртгэх;

Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын 2023 оны 08 дугаар сарын 14-ний өдрийн 08/14 тоот тогтоолоор Х.Одонтуяа нь 1,000 /нэг мянга/ төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 950,000 /есөн зуун тавин мянган/ ширхэг хувьцаат хувьцаа эзэмшигч А.Алтансүхэд нэрлэсэн үнээр нь нийт 950,000,000 /есөн зуун тавин сая/ төгрөгөөр худалдан борлуулсан байна.

2023 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар хучин төгөлдөр Компанийн дүрмийн дагуу хувьцаа эзэмшигчдийн бүрэлдэхүүн болон хувьцаат капитал нь дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хувьцаа эзэмшигчийн нэр	Эзэмшлийн хувь	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэ (мян.төг)	Нийт (мян.төг)
А.Алтансүх	70%	3,500,001	1,000	3,500,001
Х.Одонтуяа	30%	1,500,000	1,000	1,500,000
Нийт	**100%**	**5,000,001**		**5,000,001**

Компанид толгой компани болон дэд хэлэлт байхгүй болно.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ☎ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
143
5183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

2. Компанийн үйл ажиллагааны орчин

Монгол улс хөгжих буй эдх эдэлийн олон шинж чанарыг агуулдаг. Тус улсын адийн засаг зэс болон нүүрсний үнэд маш мэдрэмтгий байдаг. Хууль эрх зүйн дүрэм ба тогтворын зохицуулалтын орчин нь үргэлжлэн хөгжиж, тогтмол өөрчлөгддөг, олон янзаар тайлбарлагддаг.

Монгол улсын төгөөр, валют, гаалийн хууль тогтоомжийг олон янзаар тайлбарлах, тогтмол өөрчлөх байдаг. Монгол Улсын адийн засгийн ирээдүйн гүйцэтгэл нь БНХАУ-ын эрэлт тасралттүй, далхийн эдх эзэл дээрх түүхий адийн үнийн тогтворгүй байдал зэргээс хамаарсан Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж буй адийн засаг, санхүү, мөнгөний арга хэмжээний үр нөлөө, төгөөр, хууль эрх зүйн зохицуулалт, улс төрийн үйл явцаас хамаарна.

Далхийн адийн засгийн өнөөгийн тодорхойгүй байдал, санхүүгийн зах зээлийн тогтворгүй байдал, дэлхийн зах зээл дээрх түүхий адийн үнийн төмөглах боломжгүй байдал, Хятадын адийн засгийн өсөлтийн удаашрал, Монголын адийн засгийн удаашрал, төгрөгийн ам.доллар, юаньтай харьцах ханшийн сулрал болон бусад болзошгүй эрсдэлүүд нь Монголын болон компанийн санхүүгийн салбарт сөргөөр нөлөөлнө. Ирээдүйн адийн засаг, зохицуулалтын өөрчлөлт байдал нь удирдлагын одоогийн хүлээлтээс өөр байж болно.

Израиль-Газын мөргөлдөөний дэлхийн адийн засаг болон зах зээлд үзүүлэх нөлөө нь тодорхойгүй өөрчлөлт байдалд байна. Нефтийн нийлүүлэгчийн хомсдол нь эрчим хүч, нефть импортлогч орнуудын адийн засгийн идэвхжилд нөлөөтэй, далхийн хэмжээнд инфляцийг өсгөх магадлалтай. Удирдлагын зүгээс Монголын адийн засагт үзүүлэх шууд нөлөөллийг бага зэрэг гэж үнэлж байна. Гэсэн хэдий ч Израиль-Газын зөрчил. Орос-Украины мөргөлдөөн үргэлжлэх байгаа нь урт хугацаанд далхийн хэмжээнд эрчим хүч, нефтийн хангамжийн хомсдол үүсгэж, инфляцийг нэмэгдүүлж, үнийн тогтворгүй байдалд хүргэж болзошгүй юм.

Удирдлага нь компанийн үйл ажиллаганы тогтвортой байдлыг хангах, ажилчдаа дэмжих чиглэлээр шаардлагатай арга хэмжээг авч байна. Гэсэн хэдий ч өнөөгийн адийн засгийн өөрчлөлт байдлын ирээдүйн үр нөлөөг урьдчилан таамаглахад хэцүү бөгөөд удирдлагын одоогийн хүлээлт, тооцоолол нь бодит үр дүнгээс ялгаатай байж болно.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд

3.1 Тайлан бэлтгэх үндэслэл

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхэд ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуйг нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын гол товчоо хэсэгт толилуулсан. Өөрөөр тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд уг бодлогуудыг толилуулж буй бүх тайлант үеүдэд тууштай баримталж мөрдөх болно.

Компанийн нягтлан бодох бүртгэлийн болон тайлагнагч валют нь Монгол улсын мөнгөн тэмдэгт болох Төгрөг юм.

Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь төгрөгөөр илэрхийлэгдөх, мянган төгрөгөөр нарийвчлан харуулж тайлагнагдсан.

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (СТОУС') болон тайлбарууд (хамтад нь СТОУС гэх)-ын дагуу бэлтгэсэн.

Санхүүгийн тайланг СТОУС-ын дагуу бэлтгэхэд тодорхой, чухал нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоолол хийхийг шаарддаг. Мөн компанийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэхэд удирдлагаас шийдэл гаргахыг шаарддаг. Санхүүгийн тайлан бэлтгэхэд хийгдсэн нөлөө бухий шийдэл ба тооцоолол болон түүний нөлөөллийн талаар нягтлан бодох бүртгэлийн чухал тооцоолол ба шийдэлд изэх тодруулсан.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ДД 9023019137

144

УЛААНБААТАР ХОТ
ФИЗИК ОНД ТӨ КАПИТАЛ УЛК ХХК
9027031195 СТС2420

"Бизнес Инвест Девелопмент" ББСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

3.2 Хэмжилтийн суурь

Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь доорх зүйлсээс (дэлгэрэнгүй мэдээллийг зохих нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоос харна уу) бусад зүйлсийн хувьд түүхэн өртөгт суурилан бэлтгэгдсэн.

- Санхүүгийн хэрэглүүр - бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх
- Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө
- Дахин үнэлэгдсэн ёмч, барилга, тоног төхөөрөмж
- Крипто валютаарх хөрөнгө

3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт

(а) 2021 оны 01 сарын 01-ний **өдөөс хүчин төгөлдөр мөрдөгдөх шинэ стандартууд, тайлбарууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүд**

2021 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болсон **жилийн** санхүүгийн тайланд мөрдөгдөх, Компанид нөлөө үзүүлэх дараах стандартын шинэ **шинэчлэл** нь Компанийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогодоо өөрчлөлт оруулахад хүргэсэн;

- **2021 оны 06-р сарын 30-аас хойших КОВИД-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлт (СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт)**
- **Хүүгийн түвшний суурийн шинэчлэл - БХХ 'Ye шат 2' (СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт**

КОВИД-19-тэй холбоотой Түрээсийн Хөнгөлөлт (СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт)

КОВИД-19 цар тахлын **шууд нөлөөгөөр** бий болсон бөгөөд **дараах шалгууруудыг** хангасан түрээсийн хөнгөлөлтөд **зохицуулж түрээслэгчийн** нягтлан бодох **бүртгэлд практик чөлөөлөлт олгох нэмэлт өөрчлөлтийг 2020 оны 06-р сарын 01-ээс хүчин төгөлдөр үйлчлэхээр СТОУС 16-д оруулсан:**

- Түрээсийн шинэчилсэн төлбөрт тусгагдсан түрээсийн төлбөрийн өөрчлөлт нь өөрчлөлт орохын өмнөх түрээсийн төлбөртэй барагцаалсан ижил эсвэл түүнээс бага дүнтэй байх;
- Үг бууралт нь 2021 оны 06-р сарын 30 болон түүнээс өмнө төлөх байсан түрээсийн төлбөрт нөлөөлсөн байх;
- Түрээсийн бусад болзол ба нөхцөлд бодитой өөрчлөлт орооогүй байх.

Эдгээр шаардлагыг хангасан түрээсийн хөнгөлөлтийг түрээсийн өөрчлөлтийн тодорхойлолтыг хангаж байгаа эсэхийг түрээслэгч үнэлэхгүйгээр практик чөлөөлөлтийн дагуу бүртгэж болно. Түрээслэгч энэхүү хөнгөлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлд бүртгэхдээ СТОУС 16-ын бусад **шаардлагыг мөрдөнө.** 2021 оны 12-р сарын 31-ний **өдөөр** тасалбар болсон жилийн санхүүгийн тайланд **Компани** дээрх шалгууруыг хангасан бүх түрээсийн хөнгөлөлтэд практик чөлөөлөлтийг ашигласан.

Түрээсийн хөнгөлөлтийг түрээсийн өөрчлөлтөөр бүртгэх нь Компанийг шинэчилсэн хөнгөлөлтийн хувийг ашиглан шинэчилсэн төлбөрийг тусгахдаа түрээсийн ер төлбөр дэх өөрчлөлтийн нөлөөг хөрөнгө ашиглах эрхээр бүртгэх түрээсийн ер төлбөрийг дахин хэмжихэд хүргэж болох юм.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010557

УЛААНБААТАР ХОТ
ХӨЗИЙН ЭНЭКО 145
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
СӨХ
2024 оны 12р сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 0

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт (үргэлжлэл)

Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй стандартууд:

2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс Компанийн санхүүгийн тайланг гаргах хүртэлх хугацаанд мөрдөгдөх стандарт, тайлбарыг доор толилуулж байна. **Компани нь эдгээр стандартыг хүчин төгөлдөр болмогц хэрэглэхээр төлөвлөж байна.**

- **Хөрөнгө оруулагч болон түүний хараат компани эсвэл хамтарсан үйлдвэр хоорондын хөрөнгө худалдан борлуулах болон хөрөнгө оруулах –СТОУС 10 болон НББОУС 28-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2014 оны 9 сарын 11-ний өдөр батлагдаж гарсан бөгөөд НББОУС3-ээс тодорхойлогдсон өдөр болон түүнээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- СТОУС 17 "Даатгалын гэрээнүүд" (2017 оны 5 сарын 18-ны өдөр батлагдан **гарсан** бөгөөд 2021 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх болон хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө. Дараа нь хүчин төгөлдөр болох өдөр нь СТОУС 17-ын **нэмэлт өөрчлөлтөөр 2023 оны 1 сарын 1-ний өдөр хүртэл өөрчлөгдсөн).**
- **СТОУС 17 болон СТОУС 4-ийн нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 6 сарын 25-нд батлагдан гарсан бөгөөд 2023 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх болон түүнээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- **Богино ба урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал – НББОУС 1-ийн өөрчлөлтүүд (2020 оны 1 сарын 23-нд батлагдсан гарсан бөгөөд 2022 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх болон түүнээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- **Богино ба урт хугацаат өр төлбөрийн, ангилал хүчин төгөлдөр болох хугацаог хойшлуулах -НББОУС 1-ийн нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 7-р сарын 15-нд батлагдан гарсан бөгөөд 2023 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх болон түүнээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- **Зорилгоор дагуу ашиглахаас өмнөх орлого, нарийн төвөгтэй гэрээ – гэрээний гүйцэтгэлийн өртөг, Үзэл баримтлалын хамрах хүрээний лавлагаа – НББОУС 16, НББОУС 37 ба СТОУС 3-т оруулсан хязгаарлагдмал өөрчлөлтүүд, 2018-2020 оны СТОУС-д оруулсан жилийн сайжруулалтууд – СТОУС 1, СТОУС 9, СТОУС 16 ба НББОУС 41-ийн нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 5 сарын 14-нд батлагдан гарсан бөгөөд 2022 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх болон түүнээс хойших тайлан хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- НББОУС 1 болон **СТОУС-ын** Практик мэдэгдэл 2-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт: Нягтлан бодох бүртгэлийн **бодлогын** тодруулга (2021 оны 2 сарын 12-нд батлагдан гарсан бөгөөд **2023 оны 1 сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- **НББОУС 8-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлт: Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт** (2021 оны 2 **сарын** 12-ны өдөр батлагдан гарсан бөгөөд 2023 **оны 1 сарын 1-нээ** өдөр болон түүнээс **хойших** тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).
- **Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтүүд – СТОУС 16-д оруулсан нэмэлт өөрчлөлтүүд (2021 оны 3 сарын 31-ний өдөр батлагдан гарсан бөгөөд 2021 оны 4 сарын 1-нээс хойших тайлант хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**
- **Нөг удаалийн гүйлгээний үр дүнд бий болсон хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой** хойшлогдсон татвар – НББОУС **12-ын** нэмэлт өөрчлөлт (2021 оны 5 сарын 7-ны өдөр батлагдан гарсан бөгөөд 2023 **оны 1** сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант **хугацаануудад дагаж мөрдөнө).**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ФИЗИЙН ЭД ХӨ КАПИТАЛ УНК ХХК
5183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
ОН сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны
танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

3.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт (үргэлжлэл)

Бусад

Компани Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс батлан гаргасан болон хэрэвхэн мөрдөгдөж эхлээгүй байгаа дараах стандартууд нь компанид материалаг нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзэж байна. Үүнд:

- СТОУС 17 Даатгалын гэрээ (2023 оны 01-р сарын 01-нээс мөрдөнө) - 2020 оны 06-р сард Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс СТОУС 17-г 2023 оны 01-р сарын 01-нээс хүчин төгөлдөр мөрдөх нэмэлт өөрчлөлтийг батлалсан

3.4 Бодит үнэ цэнийн хэмжилт

Компани нь хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоходоо тухайн зах зээл дээрх хамгийн сайн ажиглагдахуйц мэдээллийг ашиглахыг зорьдог. Бодит үнэ цэнийг үнэлгээний арга барилд ашиглагдах өгөгдлүүдэд үндэслэн бодит үнэ цэнийн шатлалаар дараах түвшинд ангилдаг:

- Түвшин 1: Хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй (зарлуулагүй), идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ.
- Түвшин 2: Түвшин 1 дэх бүртгэсэн бодит үнэ цэнд томоохон нөлөө үзүүлэх бүх өгөгдлүүдийг нь шууд (жишээлбэл: үнэ) болон шууд бусаар (жишээлбэл: үнээс хамааралтай) ажиглах боломжтой бусад техникүүд;
- Түвшин 3: бүртгэсэн бодит үнэ цэнд томоохон нөлөө үзүүлэх, ажиглаж үл болохуйц зах зээлийн өгөгдөл дээр суурилсан өгөгдлүүдийг ашигладаг техникүүд.

Хэрэв бодит үнэ цэнийн шатлалын түвшин хооронд шилжсэн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг хэмжихэд олсон тэрлийн өгөгдөл ашигласан бол Компани хөрөнгө, өр төлбөрийг бүх хэмжсэн үнэ цэнд нөлөөлөхүйц бодит үнэ цэнийн шатлалын дундаж өгөгдлийн хамгийн бага түвшинд ангилах ба түвшин хоорондын шилжилтийг тухайн шилжилт хийгдсэн тайлант үеийн эцэст хүлээн зөвшөөрнө.

3.5 Таамаглал, тооцоолол ба үнэлгээ хэрэглэх нь

Компани нь ирээдүйн үйл ажиллагаатай холбоотой тодорхой таамаглал болон тооцоолол ашигладаг. Түүхэн туршлага болон үүссэн нөхцөл байдалд тохиромжтой гэж үзсэн ирээдүйн үйл ажиллагааны тухай таамаглал гэх мэт бусад хүчин зүйлсэд үндэслэл тооцоолол ба шийдлийг тогтмол үнэлдэг. Ирээдүйд бодит үр дүн нь тооцоолол ба таамаглалаас алгаатай байж болно. Дараагийн санхүүгийн жилүүдэд хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэд материаллаг нөлөө үзүүлэх болохуйц нөлөө бүхий эрсдэлтэй тооцоолол ба тооцоололыг доор дурдлав.

Тооцоолол ба таамаглал

- **Зээлийн алдагдлын хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилт** - Зээлийн ХБЗА-ын тооцоолол нь загвар, аргачлал, түүхэн өгөгдлийн орц зэргийг ашуулсан чухал тооцоолол юм. (Тооцооллын аргачлалын дэлгэрэнгүй Тэмдэглэл 19-ийг үзнэ үү). Дараах хүчин зүйлүүд нь зээлийн хүлээгдэж буй алдагдлын нөөцөд өөрчлөлт оруулахад гол нөлөө үзүүлдэг.
    - ХБЗА-г тооцоолох санхүүгийн хөрөнгийн шатлал тус бүрээрх ангилал
    - Зээлийн алдагдлын эрсдэл нэмэгдсэн эсэхийг үнэлэх шалгуур
    - Компанийн тодорхойлсон дефолтын тодорхойлолт
    - Компанийн эрсдэлийн зэрэглэлийг хувьсагчилах шалгуур /Exposure at default/ - PD
    - Зээлийн эргэн төлөлт хийгдээгүйгээс хүлээх алдагдал /Loss given default/ - LGD
    - Дефолт болох үеийн үлдэгдлийг үнэлэх арга аргачлал /Exposure a default/ - EAD
    - Эдийн засаг ба/эсвэл зах зээлийн ерөнхий нөхцөл байдал болон ирээдүйн таамаглал
    - Бөрьцөв хөрөнгийн зээлийн алдагдлыг нөхөх үнэлгээ

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ КАПИТАЛ УДИРДЛАГА ХХК
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02

"Бизнес Инвест Девелопмент" ББСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд (үргэлжлэл)

3.5 Тавилга, тооцоолол ба үнэлгээ хэрхэлэх нь (үргэлжлэл)

Барилга байгууламж болон хөрөнгө оруулалттын зорилалттай хөрөнгийн дахин үнэлгээ. Компани нь хөрөнгө оруулалттын зорилалттай үл хөдлөх хөрөнгийн дараа үеийн хэмжилтийг бодит үнэ цэний загвараар хэмждэг. Үнэлгээг жил тутмын хөрөнгийн үнэлгээг хийж байсан туршлагатай харааг бүс мэргэшсэн үнэлгээчнийг ашиглан үнэлгээ хийлгэсэн.(Бодит үнэ цэний тооцооллыг гарахад ашиглагдсан таамаглал, үнэлгээний аргыг Тэмдэглэл 24-ийг үзнэ үү)

Түрээсийн хөрөнгийн хугацаа тодорхойлох - Компани нь ерийн салбар оффисуудад түрээсийн хөрөнгө ашигладаг. Түрээсийн хөрөнгийн гэрээг компани нь жил бүр хянадаг ба талууд түрээсийн хугацаа дуусснаас хойш 30 хоногт гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулаагүй бол автоматаар 1 жилээр сунгалт хийдэг. Компанийн удирдлага нь 2023 оныг дуустал ерийн салбар оффисуудыг түрээсийн хөрөнгөд бүртгэхээр тооцолж байгаа. (Түрээсийн хөрөнгийн хугацаа болон хүүгийн түвшний талаарх шийдлийг Тэмдэглэл 23-аас үзнэ үү)

Компани түрээсийн өр төлбөрийн хэмжилтэд ашиглах нэмэгдэл хүүгийн түвшин - Компани нь түрээсийн өр төлбөрийн тооцоололд ашиглах хүүгийн түвшинг жил бүр хянаж үздэг. Ингэхдээ ББСБ-ийн эх үүсвэрийн зээлийн хүүгийн түвшин болон арилжаалы банкуудын дундаж зээлийн хүүгийн түвшинг харьцуулдаг.

Өрийн болон өмчийн үнэт цаас дахь хөрөнгө оруулалт - Компани нь тайлант жилд ерийн сул чөлөөтэй хөрөнгийг нэлттэй болон хаалттай зах зээлээр арилжаалагдаж буй ерийн болон өмчийн үнэт цааснуудад хөрөнгө оруулалт хийсэн. Удирдлага нь оруулсан хөрөнгө оруулалтын бизнес загвар болон мөнгөн урсгалын цуглуулалтын талаарх шийдвэрийг тайлант үе бүрийн эцэст хянадаг. (Тэмдэглэл 17 болон 18-г үзнэ үү)

Санхүүгийн хэрэглүүдийн бодит үнэ цэнэ - Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэгдсэн 1 жилээс дээш хугацаатай санхүүгийн хөрөнгө, ер төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнийг идэвхтэй зах зээл дээрх ижил төстэй хөрөнгийн хүүгийн түвшинг ашиглан үнэ цэнийг тодорхойлсон. Удирдлага нь 12 сараас бага хугацаатай болон хөвөгч хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүдийн бодит үнэ цэнийг дансны үнэтэйгээ ойролцоо гэж авч үздэг.

Биет бус хөрөнгийн бүртгэл - Крипто валют нь биет бус хөрөнгийн тодорхойлолтод нийцэж байгаа тул анх худалдан авсан ертөөр (төлсөн эсвэл өгсөн үнэ) бүртгэнэ. Биет бус хөрөнгийн үнэ цэний бууралтыг шалгадаг. Хүлээн авшөөрөгдсөн үнэ цэний бууралтын алдагдлыг дараа үеүдэд нь буцаах боломжгүй. Зөвхөн идэвхтэй зах зээл дээр үнэлэгдэн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох боломжтой тохиолдолд л крипто валютыг дараа үеийн хорогдол, үнэ цэний бууралтын алдагдлыг хасаж дахин үнэлсэн үнээр (бодит үнэ цэнээр) бүртгэнэ. Компани худалдаж авсан крипто валютын үнэ цэнийг идэвхтэй зах зээлээс тодорхойлдог.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо

4.1 Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого

Хүү болон түүнтэй адилтгах орлогыг ашиг, алдагдлаар бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөхөөс бусад тохиолдолд бүх санхүүгийн хэрэглүүр бүрийн хувьд үр ашгит хүүгийн түвшин ашиглан ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд өөрөөл сууриар бүртгэж тайлагнадаг. Үр ашгит хүүгийн түвшин гэдэг нь санхүүгийн хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй хугацааны турш хүлээн авах мөнгөн орлогын төлбөрийг санхүүгийн хөрөнгийн дансны цэвэр дүн хүртэл хөнгөлөх түвшин юм.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ⚓ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨЛЗИЙ ЭНД ГАЗ КАПИТАЛ ХХК
6183665
9021031195 ⚓ СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын тойчоо (үргэлжлэл)

4.1 Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого (үргэлжлэл)

Үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болох хураамжид санхүүгийн хөрөнгийг худалдан авахад шууд холбоотойгоор нэмэгдэн гарсан, жишээлбэл төлбөрийн чадваргүй үнэлэх, зээлийн батлагаа эсвэл барьцаанд үнэлэх болон бүртгэх, гэрээний нөхцөлүүдийг хэлэлцэх болон холбогдох баримт бичиг боловсруулах зэрэг гэрээ байгуулахтай холбоотой аливаа хураамжууд орно.

Компани нь тав болон бусад 17 салбаруудаар дамжуулан хүүгийн болон түүнтэй адилтгах орлого олж байна. Харилцагчтай байгуулсан буй зээлийн гэрээний дундаж хугацаа 24 сар бөгөөд зээлийн гэрээнд заасан эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу системтэй төлөлт хийгддэг.

Харилцагчийн зээлийн хүүгийн түвшинг тодорхойлохдоо тухайлсан гэрээний нөхцөл болон өөрийн бизнесийн тогтсон практикийг харгалзан үздэг. Харилцагчтай байгуулсан гэрээнээс олох хүү болон түүнтэй адилтгах орлогын дүн нь зээлдэгчийн эргэн төлөлтөөс хамааран үндсэн болон нэмэгдүүлсэн хүү байна.

Компани нь үнэ цэний бууралтад орсон хөрөнгөөс бусад хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн түвшин ашиглан тооцдог. Энэ нь "Шатлал 1" болон "Шатлал 2"-д хамаарах санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээс гэрээнд заасан хүүгийн хувиар хүүгийн орлогыг анхруул суурьлар бүртгэл орлогын тайланд тусгадаг.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурч "Шатлал 3"-д орсон тохиолдолд үр ашигт хүүгийн арга ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь тооцож, хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын санг хассан дүнгээр буюу цэвэр дүнгээс хүүгийн орлогын тооцоолол хийдэг.

Шатлал 3-д ангилагдсан санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнэ буурлтгүй болж эрсдэл нь сайжирсан тохиолдолд хүүгийн орлогыг дансны үнээс үр ашигт хүүгийн аргаар тооцно. Өөрөө нь санхүүгийн хөрөнгө Шатлал 3-д байсны улмаас ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй байсан нэмэлт хүүгийн орлого нь ангилал сайжирснаар үнэ цэнэ бууралтын буцаалт гэж хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

4.2 Үйлчилгээ хураамж шимтгэлийн орлого

Энэхүү дүн нь зээл олгох гүйлгээ гарсны дараагаар зээлийн гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулахтай холбогдон гарч буй хураамжийн орлогын дүнг илэрхийлнэ. Энэхүү хураамжийн орлогыг компани болон харилцагч нар өгөөжийг нэгэн зэрэг хүлээн авч байгаа тул үйлчилгээг үзүүлсэн үед нь хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг.

4.3 Гадаад валютын ажил гүйлгээ

Компанийн үйл ажиллагаа эрхлэдэг үндсэн адийн эдийн орчны валютаас ("бүртгэлийн валют") бусад валютаар илэрхийлэгдсэн ажил гүйлгээг тухайн ажил гүйлгээ гарсан өдрийн албан ханшаар бүртгэлийн валют руу хөрвүүлсэн. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөөрх хөрөнгө, өр төлбөрийг бүртгэлийн тайлангийн өдрийн албан ханшаар хөрвүүлсэн. Мөнгөөрх төлөгдөөгүй хөрөнгө, өр төлбөрийг дахин хөрвүүлснээс үүссэн ханшийн зөрүүг ашиг, алдагдалд шууд тусгасан.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013568 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183865
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БУРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
БУРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.3 Гадаад валютын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

Борлуулахад бэлэн мөнгөөрх санхүүгийн хөрөнгийг дахин хөрвүүлснээс үүссэн ханшийн зөрүүний олз, гарзыг бодит үнэ цэний өөрчлөлтийн тусдаа бүрэлдэхүүн хэсэг гэж үзсэн бөгөөд ашиг, алдагдалд тусгасан. Харин борлуулахад бэлэн мөнгөн бус санхүүгийн хөрөнгийн ханшийн зөрүүний олз, гарзыг тухайн санхүүгийн хэрэглүүртэй хамаатай гэж үзэж нийт олз, гарзтай нь хамт хүлээн зөвшөөрч бүртгэсэн.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн **мөнгөн бус хөрөнгө, өр төлбөрийг түүхэн өртгөөр нь** илэрхийлж гүйлгээ гарсан өдрийн **албан ханшаар тогтоот хөрвүүлсэн.**

Тайлант жилийн эцэд хэрэглэж байсан ханш дараах байдлаар байна:

Валют	2023-12-31 (төгрөгөөр)	2022-12-31 (төгрөгөөр)	Зөрүү /+-/
Ам доллар	3,410.69	3,444.60	-33.91

4.4 Санхүүгийн хөрөнгө

Хөрөнгө худалдан авсан зорилгоос хамаарч компани санхүүгийн хөрөнгийг доор дурдсан төрлүүдийн нэгээр нь ангилдаг.

4.4.1 Санхүүгийн хөрөнгө - Бизнес загвар

Компани нь өөрөө урсгалыг бий болгохын тулд хөрөнгийг хэрхэн удирддаг болохыг бизнесийн загвар харуулдаг. Компанийн нь бизнес загварын дараах зорилгуудаас сонголт хийж ашигладаг:

- Зөвхөн хөрөнгийн гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах
- Хөрөнгийг борлуулснаас үүсэх мөнгөн гүйлгээ эсвэл гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах
- Эсвэл дээрх 2 ангиллын алинд ч багтахгүй бусад загвар

4.4.2 Санхүүгийн хөрөнгө - Мөнгөн урсгалын онцлог

Бизнес загвар нь хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор эзэмших авах эсвэл хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон хөрөнгийг худалдсанаас олох мөнгөн урсгалыг авах зорилготой үед мөнгөн урсгал нь зөвхөн хүү болон үндсэн төлөлтөөс бүрдэж буй эсэхэд үнэлгээ өгнө. Энэ үнэлгээг хийхдээ гэрээний мөнгөн урсгал нь зээлийн гэрээний үндсэн тохиролцоонд нийцтэй эсэх, ялангуяа хүү нь зээлийн эрсдэл, мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон зээлийн бусад эрсдэл, ашгийн түвшинг багтаасан эсэхийг авч үздэг.

Хэйкюйн харилцааны шаардлага хангасан санхүүгийн хөрөнгөөс бусад **санхүүгийн хөрөнгийг компани** дараах нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу ангилна:

4.4.2.1 Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хэмжигдэх

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгөд мөнгөөр төлөгдөх үүсмэл хэрэглүүр болон цаг хугацааны үнэ цэний нөлөөгөөр цэвэрлэгдэх сөрөг болсон мөнгөөр төлөх үүсмэл хэрэглүүр багтана (өр төлбөрөөр ангилагдсан мөнгөөр төлөх үүсмэл хэрэглүүрийн тухай "Санхүүгийн өр төлбөр" хэсгээс харна уу).

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

ОЮНИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ ТИЙН ХХК 150 5183855 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.4 Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

4.4.2 Санхүүгийн хөрөнгө – Мөнгөн урсгалын онцлог (үргэлжлэл)

4.4.2.1 Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хэмжигдэх (үргэлжлэл)

Энэхүү ангилалд багтсан санхүүгийн хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь тусгаж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн санхүүгийн орлого эсвэл зардлын мөрөнд тусгана. Хейжийн харилцуурийн зорилгоор эзэмшиж байгаа бөгөөд гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа бөгөөд гэрээний мөнгөн урсгал нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрөөс бүрдэх бусад төрлийн санхүүгийн хөрөнгөөс үүсдэг. Эдгээрийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө бодит үнэ цэнээ дээр тодорхойлж олж авах эсвэл гаргахтай холбоотой шууд хамаарагдах гарсан өмнө гүйлгээний зардлыг нэмж бүртгэх бөгөөд дараа үед үр ашгийг хүүгийн арга ашиглан тооцсон үнэ цэнийн бууралтыг хассан хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ.
Санхүүгийн хөрөнгүүрүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс алийвээ үндсэн дүнгийн эргэн төлөлтийг хасаж, хуримтлагдсан хүүг нэмж, санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнийн бууралттай холбоотой алийвээ хасагдуулгыг хассан дүн юм. Хуримтлагдсан хүүд анх хүлээн зөвшөөрөх үед хойшлогдсон гүйлгээний зардлын хорогдуулалт, хийж үр ашгийг хүүгийн түвшингээр тооцно.
Хуримтлагдсан хүүгийн орлого, хуримтлагдсан хүүгийн зардал, мөн хуримтлагдсан купон болон үнийн дисконтчлосон номгөлд буюу хөнгөлөлтийг (мөн алийвээ хойшлогдсон шимтгэлийн хамт) тусад нь толилуулаагүй бөгөөд тэдгээрийг санхүүгийн байдлын тайлан дахь тэнцэлд хамаарах хэсэгт дансны үлдэгэр тусгасан болно.
Компани болон урт хугацаат санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулгыг СТОУС 9-д заасан хялбаршуулсан аргад үндэслэн нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тодорхойлох замаар хасагдуулгын матрицыг байгуулдаг. Хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилт нь

(i) олон янзын боломжит үр дүнг үнэлсний үр дүнд тодорхойлсон зохистой, магадлалаар жинлэсэн дүн

(ii) Мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ; болон

(iii) өнгөрсөн үйл явдлууд, одоогийн нөхцөл байдал болон ирээдүйн эдийн засгийн нөхцөл байдлын талаарх хэт их өртөг, хүчин чармайлтгүйгээр олдох боломжтой үндэслэл бүхий бэлэн мэдээллүүд дээр үндэслэнэ.

Ингэхдээ худалдааны авлагын төлөгдөхгүй байх магадлалыг үнэлдэг. Худалдааны авлагын нийт хугацааны туршид авлага төлөгдөхгүй байхаас үүсэх хүлээгдэж буй алдагдлыг тодорхойлж үг хүлээгдэж буй алдагдлыг энэхүү магадлалаар үржүүлж тооцно. Худалдааны авлагын хувьд ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрсөн гарсын түсдэв бүртгэгдсэн хасагдуулгын дангстай цэвэр дүнгээр тайлагнана. Худалдааны авлагыг цуглуулж чадахгүй гэдгийг батлагаахуулсанаар хөрөнгийн нийт дансны үнийг холбогдох нөөцтэй нь цэвэрлэж данснаас хасна.
Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэглүүрийг санхүүгийн байдлын тайланд ХБЗА-ын хасагдуулгыг хассан цэвэр дүнгээр тайлагнана. Зээл болон санхүүгийн батлагааны хувьд ХБЗА-ын санг санхүүгийн байдлын тайланд ер төлбөр гэж тусад нь хүлээн зөвшөөрдөг. БДОБУЦ-өөрх өрийн хэрэглүүрийн хувьд ХЭА-ын хасагдуулгыг хассан хорогдуулсан өртгийн өөрчлөлтийн дүн нь ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөх бөгөөд дансны үнийн бусад өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод БДОБУЦ-өөрх өрийн хэрэглүүрийн гарсыг хассан дүнгээр олз гэж тайлагнагдана.

BID БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

151

5183855 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 0
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.4 Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

4.4.2 Санхүүгийн хөрөнгө – Мөнгөн урсгалын онцлох (үргэлжлэл)

4.4.2.2 Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх (үргэлжлэл)

Холбоотой талуудаас авах авлага болон холбоотой талуудад олгосон зээлд байгуулсан үнэ цэний бууралтын хасагдуулгыг хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын загвараар урьдчилан таамагласны үндсэн дээр тооцоолно. Хасагдуулгын дүнг тодорхойлохдоо ашигласан аргачлал нь санхүүгийн хөрөнгийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш зээлийн эрсдэлд нөлөө бүхий өсөлт гарсан эсэхэд үндэслэнэ. Санхүүгийн хөрөнгийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш зээлийн эрсдэлд нөлөө бүхий өсөлт гараагүй бол 12 сарын хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг нийт хүүгийн орлоготой нь хамт хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Зээлийн эрсдэлд нөлөө бүхий өсөлт гарсан бол нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг нийт хүүгийн орлоготой нь хамт хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Үнэ цэний бууралт үүссэн гэж тогтоогдвол нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хүүгийн орлоготой нь хамт цэвэр сууриар хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

Компани нь харилцагчдад олгосон зээлийг СТОУС 9-ийн дагуу ерөнхий арга болон хялбаршуулсан арга ашиглан хүлээгдэж буй алдагдлын дүнг тодорхойлдог. Хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөх эсэх үнэлгээ нь тухайн тайлант үеийн эцсээр санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн үнэлэмж буурч байгаа эсвэл, үл биелүүлэлт бодитоор гарч тохиолдсон талаарх нотолгоонд баш, харин анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш гэрээний үл биелүүлэлт гарч тохиолдох магадлал буюу эрсдэлийн мэдэгдэхүйц нэмэгдэлтэд үндэслэн тооцоолол хийдэг. Ингэхдээ нийт санхүүгийн хөрөнгүүдийг 3 шатлалд хуваах авч үздэг.

Шатлал 1 **- Анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн алдагдалд томоохон өсөлт гараагүй буюу** эргэн төлөлтийн хугацаа хэтрэлтгүй зээл болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийг хамааруулдаг. Энэхүү ангилал дах санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед 12 сарын зээлийн үнэ цэний хүлээгдэж буй алдагдлаар сан бүртгэхээс гадна шатлал 2-оос эрсдэл нь буурч буй зээлүүд дахин ангилагдана.

Шатлал 2 - Анх хүлээн зөвшөөрснөөс зээлийн алдагдалд томоохон өсөлт гарсан буюу 31-90 хүртэлх хоног хугацаа хэтэрсэн зээл болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн хамааруулдаг. Энэхүү ангилал дах санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойших үүсэж болох эрсдэл ихэссэн үед нийт хугацааны зээлийн үнэ цэний хүлээгдэж буй алдагдлаар сан бүртгэхээс гадна шатлал 3-аас эрсдэл буурч буй зээлүүд дахин ангилагдана.

Шатлал 3 - Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан буюу 91-ээс дээш хоног хугацаа хэтэрч алдагдал бий болсон зээл болон түүнтэй адилтгах хөрөнгийн хамааруулдаг. Энэхүү ангилал дах санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойших үүсэж болох эрсдэл ихэссэн үед нийт хугацааны зээлийн үнэ цэний хүлээгдэж буй алдагдлаар сан байгуулан бүртгэнэ.

Компани нь дээрх гурван шатлалыг үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалаар зээлийн үнэ цэний хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА)-г тооцоолдог. Мөнгөний урсгал нь гэрээний дагуух мөнгөн гүйлгээ болон эргэн төлөгдөхөөр хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээний зөрүү юм. ЗҮЦХА тооцооллын гол нөлөөлөгч хүчин зүйлийг тайлбарлан хэрүүлбэл:

4.4.3 Зээл эргэн төлөгдөхгүй байх магадлал

Зээл төлөгдөхгүй байх эрсдэл тус бүрд үндэслэн тооцоолсон зээлийн алдагдлын жигнэсэн дундажийг илэрхийлнэ. Зээл эргэн төлөгдөхгүй байх магадлал нь үнэ цэний бууралтыг тооцох санхүүгийн хэрэгслийн нийт дансны үнийг илэрхийлж, зээлдэгчийн хувьд анхдагч болон боломжит эрт төлберт ойртох туслах ертөх чадварыг илэрхийлдэг. Өөрөөр хэлбэл өгөгдсон цаг хугацаанд төлберийн чадваргүй болох магадлалаар тооцоолно. Хэрэвээ хэрэгсэл нь өмнө нь үл хүлээн зөвшөөрч байгаагүй мөн харгалзах багцад үргэлжлүүлэн байгаа бол үнэлсэн хугацааны тодорхой хугацаанд изг удаа алдагдал үүсэж болохоор

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ☎ 9021010157

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨӨСИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ УДИРДАХ ХХК
152
8183656
9021031195 СТС2420

"Бизнес Инвест Девелопмент" ББСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.4 Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

4.4.4 Зээлийн эргэн төлөлт хийдэгээрээ хүлээх алдагдал

Зээл нь тайлагналын даралт зээлийн хүлээгдэж буй өөрчлөлт, гэрээний дагуух үндсэн төлбөр болон хүүгийн эргэн төлөлт, зээлийн үүргийн хүрээнд нэмж олгосон дүн болон төлбөр хоцорсноор үүссэн хуримтлагдсан хүүг харгалзсан, ирээдүйн эргэн төлөлт хийгээгүйгээс хүлээх алдагдлыг тооцоолдог. Энэ нь гэрээний дагуу менген урсгал болон зээлдэгч хүлээн авахаар тооцоолсон дүн, барьцаа **хөрөнгө** борлуулсан дүнгийн нийлбэрийн зөрүүнээс тооцно.

4.4.5 Бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмжилдэг

Компани нь охин компани, хараат компани эсвэл хяналттай эх ахуйн нэгжид багтаагүй, арилжаалах зорилгоор эзэмшдэггүй, хувьцаат болон хувьцаат бус аж **ахуйн нэгж дэх стратегийн** зорилго бүхий **хөрөнгө оруулалт эзэмшиж** байгаа тохиолдолд **бодит үнэ цэнэ нь бусад** дэлгэрэнгүй орлогоор хэмжигдэх **хөрөнгө** оруулалтаар ангилна. Эдгээрийг бодит үнэ цэнээр нь хэмжих бегеед бодит үнэ цэний өөрчлөлтийг ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрч бүртгэх ба бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмжигдэх **нөөцөд хуримтлуулна. Бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмжигдэх нөөцийн үлдэгдлийг данснаас хасах замаар ашиг, алдагдал руу ангилагдаггүй ба харин шууд хуримтлагдсан ашиг руу ангилна.**

Хөрөнгө оруулалтын ерөнхий хэсгийг илэрхий нөхөх нөгөөл ашгаас бусад нөгөөл ашгийн хувьд ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ. Харин үг тохиолдолд нөгөөл ашгийг бүхэлд нь эсвэл зарим хэсэг нь холбогдох хөрөнгө оруулалтын данснаа үнээс хасаж бүртгэнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн худалдан авалт болон борлуулалтыг **бусад дэлгэрэнгүй** орлогоор хэмжигдэх бодит үнэ цэнээр нь тохиролцоо хийсэн өдөөр хэмжих **ба арилжааны** өдөр болон тохиролцоо хийсэн **өдөр хоорондын** бодит үнэ цэний аливаа өөрчлөлтийг **бодит үнэ цэнэ нь** бусад дэлгэрэнгүй **орлогоор** хэмжигдэх нөөцөд хүлээн зөвшөөрч бүртгэнэ.

4.5 Санхүүгийн ер төлбөр

Өр төлбөрийг олж авсан зорилгоос хамаарч компани санхүүгийн ер төлбөрийг доор дурдсан хоёр төрлийн аль нэгээр нь ангилдаг. Хейжийн харилцааны шаардлага хангасан санхүүгийн **ер** төлбөрөөс бусад санхүүгийн ер төлбөрийг компани дараах нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын **дагуу ангилна:**

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хэмжигдэх

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар хэмжигдэх санхүүгийн ер төлбөрт цаг хугацааны үнэ цэний нөлөөгөөр цэвэрлэгдэж сөрөг болоогүй мөнгөөр төлөх үүсмэл хэрэглүүр багтана (цаг хугацааны үнэ цэний нөлөөгөөр цэвэрлэгдэж сөрөг болсон мөнгөөр төлөх үүсмэл хэрэглүүр болон мөнгөөр төлөгдөх үүсмэл хэрэглүүрийн тухай "Санхүүгийн хөрөнгө" хэсгээс харна уу). Энэхүү ангилалд багтсан санхүүгийн ер төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь тусгаж, бодит **үнэ цэний өөрчлөлтийг ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана. Компани ашиг олох зорилгоор бус харин эрсдэлээс хамгаалах (хейж) зорилгоор үүсмэл хэрэглүүр эзэмшиж, гаргадаг.**
Эдгээр үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрээс бусдаар компанид ариллжаалагдах зорилготой эсвэл бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хэмжигдэх санхүүгийн ер төлбөр байхгүй болно.

Бусад санхүүгийн ер төлбөрт дараах зүйлс багтана:

- **Банкны зээл болон компанийн бүцаан дуудах давуу эрхтэй хувьцаат анх хүлээн зөвшөөрөхдөө тухайн хэрэглүүрийг гаргахтай шууд холбоотой гүйлгээний зардлыг бодит үнэ цэнээс хассан дүнгээр бүртгэнэ. Ийм төрлийн хүүтэй ер төлбөрийг дараа үеүдэд бүртгэхдээ үр ашиг хүүгийн гүшмэл ашигласн тооцсон хорогдуулсан өртгөөр хэмждэг.**

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.5 Санхүүгийн ер төлбөр (үргэлжлэл)

Ингэснээр санхүүгийн байдлын тайлангаарх ер төлбөрийн үлдэгдэлд хүүгийн зардлыг эргэн төлөлтийн хугацааны туршид тогтмол хувиар тооцоолох боломжийг олгодог. Санхүүгийн ер төлбөр бүрийн зорилгын хувьд хүүгийн зардалд анхны авлил гүйлгээний зардал, эргэлтээс гаргах эдер төлөгдөх аливаа нэмүү өртөг болон төлөгдөөгүй өрийн хүү эсвэл купоны өглөг багтаадаг

- Хөрөнгө зээлийн өрийн хэсгийг доор тайлбарласны дагуу хэмжинэ.
- Анх бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрсөн худалдааны өглөг ба бусад богино хугацаат мөнгөөрх ер төлбөрийг дараа үеүдэд үр ашгт хүүгийн түвшин ашиглаи хорогдуулсан өртөөр нь хэмжинэ.

4.6 Хувьцаат капитал

Компанийн гаргасан санхүүгийн хэрэгслүүд санхүүгийн ер төлбөр, хөрөнгийн шаллуурыг хангахгүй байх тохиолдолд п тэдгийг өмчөөр ангилна.

Компани энгийн хувьцаагаа өөчийн хэрэглүүр гэж ангилсан.

4.7 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн чухал хэсгүүд тодорхой хугацаанд солигдох шаардлагатай болсон үед компани тэдгээр хэсгүүдийг өөрийн гэсэн ашиглалтын хугацаа болон элэгдэлтэй түсдаа хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрнө. Үүнтэй адил, үндсэн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрөх шаардлагууд хангагдсан бол үндсэн хэмалт хийх үед түүний өртгийг үндсэн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнд оруулна. Бусад бүх засвар үйлчилгээний зардлыг гарсан үед нь ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

Хүлээн зөвшөөрсний дараах үед үндсэн хөрөнгө нь хуримтлагдсан элэгдэл ба хуримтлагдсан үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртөөр илэрхийлдэг. Бусад үндсэн хөрөнгийг дараах ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан хорогдуулна:

Үндсэн хөрөнгө	Ашиглалтын хугацаа
Барилга	25 жил
Тоног төхөөрөмж	10 жил
Компьютер дагалдах хэрэгсэл	2 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил
Тавилга, ад хогшил	10 жил

Үндсэн хөрөнгө зарагдсаны дараа эсвэл цаашид ашиглах, эсхиран зарцуулах нь эдийн засгийн үр өгөөжгүй байх үед данснаас хасна. Данснаас хассаны цэвэр орлого ба дансны цэвэр үнийн зөрүүг ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Баригдаж буй хөрөнгийг үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртөөр нь бүртгэж, элэгдэл тооцохгүй. Баригдаж буй хөрөнгийг ашиглалтад оруулахад бэлэн болсны дараа зохих ангилалд шилжүүлдэг.

4.8 Худалдан авсан биет бус хөрөнгө

Гаднаас худалдан авсан биет бус хөрөнгийг анх өртөөр нь хүлээн зөвшөөрч дараа үеүдэд түүний өртөөс хуримтлагдсан хорогдуулга ба үнэ цэнэ бууралтыг хассан дүнгээр бүртгэж эдийн засгийн ашиглалтын хугацаанд нь шулуун шугамын аргаар хорогдуулна. Биет бус хөрөнгийг худалдан авсан аж ахуйн нэгжээс нь салгаж болохуйц эсвэл бусад гэрээгээр хүлээлт үүсгэж байгаа тохиолдолд бизнесийн нэгдлийн үед хүлээн зөвшөөрнө. Иймэрлийн биет бус хөрөнгийн үнийн дүнг тохирох үнэлгээний арга техникийг ашиглан тооцоолно.

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02
БҮРТГЭВ
№ 01
BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ
6163856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.8 Хүлээлгэн өгсөн биет бус хөрөнгө (үргэлжлэл)

Компанийн хүлээн зөвшөөрсөн нэлээ бүхий биет бус хөрөнгө, тэдгээрийн ашиг зөсгийн ашиглагдах хугацаог доор харуулав:

Биет бус хөрөнгө	Ашиглалтын хугацаа
Программ хангамжууд	10 жил
Домайн нэр	10 жил

4.9 Түрээс

Тухайн гэрээ нь түрээсийн гэрээ эсвэл түрээс агуулж байгаа эсэхийг тодорхойлохдоо гэрээний агуулга дээр үндэслэх ба гэрээг гүйцэтгэхэд тусгай хөрөнгийг ашиглах шаардлагатай эсэх бө гэрээ нь хөрөнгийг ашиглах эрхийг шилжүүлж байгаа эсэх зөргийг үнэлж үзэх шаардлагатай.

4.9.1 Компани түрээслэгч үед

Компани богино хугацаат түрээс болон бага үнэ цэнэ бүхий хөрөнгийн түрээсээс бусад бүх түрээсийн хүлээн зөвшөөрөлт болон хэмжилтийн нэг аргыг хэрэглэнэ. Компани төлбөрийг төлөөлж "түрээсийн ер төлбөр"-ийг хүлээн зөвшөөрч, тодорхойлсон хөрөнгийг түрээслэн ашиглах эрхийг төлөөлж "ашиглах эрхтэй хөрөнгө"-ийг хүлээн зөвшөөрнө.

4.9.2 Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

Компани ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн эхлэх өдөр (хөрөнгийг ашиглаж эхлэх боломжтой болсон өдөр) эхлэн хүлээн зөвшөөрнө. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, аливаа үнэ цэний бууралтын алдагдлыг хасаж ертгөөр нь хэмжих бөгөөд түрээсийн ер төлбөрийг дахин үнэлэхэд тохируулна. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн ертөг нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн түрээсийн ер төлбөр, анхны шүүд ертөг, түрээсийн урамшууллыг хүлээн авахаас өмнө бүүу өмнөх өдрөөс эхлэн хийсэн түрээсийн төлбөрүүд багтана. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө нь оффисын түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар элэгдэх юм.

4.9.3 Түрээсийн ер төлбөр

Компани түрээсийн хугацааны туршид төлөх төлбөрүүдийн өнөөгийн үнэ цэнээр хэмжсэн түрээсийн ер төлбөрийг түрээс эхлэх өдөр хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн төлбөр гэдэгт аливаа урамшуулал хөнгөлөлтийг хассан түрээсийн тогтмол төлбөрөөс гадна хувь хэмжээнээс хамаарах хувьсах шинжтэй төлбөр, үлдэгдэл үнийн баталгааны дагуу төлөхөөр хүлээгдэж буй төлбөрүүдийг хамруулан авч үзнэ. Хувьсах шинжтэй түрээсийн төлбөр нь ямар нэг индекс, хувь хэмжээнээс хамааралгүй (бараа материал үйлдвэрлэхэд зориулж гаргаагүй бол) бол түүнийг тайлант хугацааны зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

4.10 Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө гэдэг нь удирдлагын зорилгоор эсвэл бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэх зорилгоор ашиглагдаг, бизнесийн хэвийн үйл явцад зарагдах бус, түрээсийн орлого ба капиталын өгөөж хүртэх зорилготой эсвэл түс 2 зорилгыг хоёуланг нь хэрэгжүүлэхээр эзэмшиж буй өмч хөрөнгө юм. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг анх бодит ертгөөр нь бүртгэж дараагийн үеүдэд нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай **үл хөдлөх хөрөнгийг тухайн тайлант хугацааны эцэх эзэмшлийн нөхцөл байдалд үндэслэн бодит үнэ цэнээр хэмждэг.**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ☎ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
055
5183856
9021031195 ☎ СТС2420

"Бизнес Инвест Девелопмент" БЕСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.10 Хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үл хөдлөх хөрөнгө (үргэлжлэл)

Тухайн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг үл хөдлөх хөрөнгийг борлуулснаас олсон үнэ гэж үзнэ. Үл хөдлөх хөрөнгийн бодит үнэ цэний өөрчлөлттэй холбоотой олз гарзыг тухайн олз гарз нь бүртгэгдсэн жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үл хөдлөх хөрөнгө нь хөрөнгийг данснаас хасах эсвэл ашиглалтаас бүр мөсөн хасах үед болон хөрөнгийн ашиглалтаас ирээдүйд өгөөж өгөхгүй бол үл хүлээн зөвшөөрнө.

4.11 Биет бус хөрөнгө

Крипто валютыг биет бус хөрөнгө гэж ангилдаг бөгөөд олж авсан хөрөнгийг эртээр нь хүлээн зөвшөөрч, дараа үед нь бодит үнэ цэнээр нь үнэлдэг. Бодит үнэ цэний өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэж, дахин үнэлгээний нөөцийн үлдэгдлээс давсан үнэ цэний бууралт эсвэл ийм хэцүйг буцаах нь ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөхөөс бусад тохиолдолд дахин үнэлгээний нөөцөд хуримтлагдана.

4.12 Нөөдөл ашиг

Нөөдөл ашиг нь хувьцаа эзэмшигчийн компанид оруулсан хөрөнгө оруулалтын өгөөжийн татан авалт юм. Нөөдөл ашиг олгох эсэх болон нэгж хувьцаанд хэдэн төгрөгийн нөөдөл ашиг олгохыг компанийн хувьцаа эзэмшигчийн шийдвэрээр тогтоох бөгөөд түүний зарласан тайлант хугацаанд нь ер тэнцэр гэж хүлээн зөвшөөрнө.

4.13 Татвар

4.13.1 Тайлант хугацааны орлогын албан татвар

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өөрөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

Удирдлага НББ–ийг хэрхэн хэтлэхийг холбогдох татварын хууль, журмуудад тодорхой зааж өгөөгүй, нэмэлт тайлбар тодруулга шаардлагатай тийм шинэ нөхцөл байдал үүссэн эсэхийг тодруулахын тулд тодорхой хугацаа тутамд татварын тайлангаа хянаж үздэг ба шаардлагатай бол сан байгуулдаг.

4.13.2 Хойшлогдсон орлогын албан татвар

Хойшлогдсон орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог. Хойшлогдсон татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг тайлант хугацаа бүрийн эцэст хянаж үзэх ба хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хэсэгчлэн эсвэл бүхлээр нь нөхөн олж авахад хүрэлцэхүйц хэмжээний татвар ногдох орлого цаашид орж ирэх нь тодорхойгүй болсон үед харгалзах хэмжээгээр хөрөнгийн дүнг бууруулна.

Хүлээн зөвшөөрөгүй хойшлогдсон татварын хөрөнгийг тайлант хугацаа бүрийн эцэст дахин үнэлж үзэх ба хойшлогдсон татварын хөрөнгийг нөхөн олж авахад хүрэлцэхүйц хэмжээний татвар ногдох орлого цаашид орж ирэх нь тодорхой болсон үед харгалзах хэмжээгээр хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013568 ᠅ 2023090137

УЛААНБААТАР ХОТ ОЗИЙН ЭРХ 156 8163866 ᠅ 99021031195 ᠅ СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.13 Татвар (үргэлжлэл)

4.13.2 Хойшлогдсон орлогын албан татвар (үргэлжлэл)

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө, өр төлбөрийн тайлант хугацаены эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж буй татварын хувь хэмжээнүүд дээр үндэслэн хөрөнгийг борлуулах, өр төлбөрийг барагдуулах тайлант хугацаанд хэрэглэгдэхээр хүлээгдэж буй татварын хэмжээгээр хойшлогдсон татварыг тооцно.

Хэрэв өнөөгийн татварын хөрөнгийг татварын өр төлбөрт суутгуулах хууль ёсны эрхтэй бөгөөд хойшлогдсон татварууд нь нэг татвар төлөгч эсвэл ихуйн нэгж бө нэг татварын байгууллагатай холбоотой байгаа бол хойшлогдсон албан татварын хөрөнгө бө өр төлбөрийг хооронд нь цэвэрлүүлж болно.

4.13.3 Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар

Орлого, зардал болон хөрөнгүүд нь доорхоос бусад тохиолдолд Нэмэгдсэн Өртгийн Албан Татвар (НӨАТ) –гүй цэвэр дүнгээр хүлээн зөвшөөрөгдөг.

- Хөрөнгө эсвэл үйлчилгээг худалдан авахад төлсөн НӨАТ–ыг татварын байгууллагаас буцаан авах боломжгүй үед уг НӨАТ–ыг хөрөнгө худалдан авалтын өртгийн нэг хэсгээр эсвэл аардлын нэг хэсгээр (аль тохиромжтойгоор) хүлээн зөвшөөрнө.
- НӨАТ–ын дүн орсон дүнгээр илэрхийлэгдэх авлага ба өглөг. Татварын байгууллагаас авах эсвэл татварын байгууллагад өгөх өглөгийн цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд авлага эсвэл өглөгийн нэг хэсэг болгон толилуулна.

4.14 Бараа материал

Бараа материалыг анх өртгөөр нь хүлээн зөвшөөрч дараа үеүдэд өртөг ба цэвэр боломжит үнэ цэнийн аль багаар нь хэмжинэ. Бараа материалын өртөгт худалдан авалттай холбоотой бүх зардал, хүнгүүлтэй зардал болон бараа материалыг өнөөгийн байршил ба нөхцөлд авч ирэхтэй холбоотой гарсан бусад бүх зардал багтана.

Хэвийн харилцаан солиж болохуйц зүйлсийн өртгийг тодорхойлохдоо жигнэсэн дундаж өртгийг хэрэглэдэг.

4.15 Засгийн газрын буцалтгүй туслалцаа

Худалдан авсан хөрөнгийн дансны үнийг тодорхойлохдоо капиталын зарцуулалтад олгосон засгийн газрын буцалтгүй тусламжийг ихэвчлэн суутгадаг. Орлогын зарцуулалтын зориулалттай буцалтгүй тусламжийг компанийн өртөгтэй тулган цэвэрлэдэг. Компани тавигдсан шаардлагыг хангаж чадах эсэхээс засгийн газрын буцалтгүй тусламж авах эсэх нь хамаардаг тул түүнийг анх хойшлогдсон орлогоор хүлээн зөвшөөрдөг. Харин буцалтгүй тусламжийн шаардлагыг хангасны дараа хойшлогдсон орлогын үлдэгдлийг ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгах эсвэл худалдан авсан хөрөнгөтэй тулган цэвэрлэнэ.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348
УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9021031195 СТС2420
137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БУРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо (үргэлжлэл)

4.16 Холбоотой талууд

Холбоотой талууд гэдэгт Компанитай дараах байдлаар холбогдсон аж ахуй нэгж болон хувь хүн орно:

a) Компанитай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн эсвэл тухайн хувь хүний ойрын төрөл садан:

(i) Компанид данганаас эсвэл хамтран хяналт тогтоосон
(ii) Компанид томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл
(iii) Компанийн эсвэл Компанийн толгой компанийн гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг

b) Дараах нөхцөлүүдийн аль нэг нь биелсэн тохиолдолд аж ахуй нэгж нь Компанид хамааралтай болно

i. Аж ахуй нэгж болон Компани нь нэг нэгэл Группийн гишүүд байх (толгой компани, охин компани болон нөгөө охин компани тус бүр нь бусадтайгаа холбоотой).
ii. Нэг аж ахуй нэгж нь нөгөө аж ахуй нэгжийн хараат компани эсвэл хамтын хөдөлгөөрт компани (эсвэл нөгөө аж ахуй нэгж нь гишүүн болох Компанийн хараат компани эсвэл хамтарсан хөдөлгөөрт компани).
iii. Аль аль аж ахуй нэгж нь нэг нэгэл гуравдагч этгээдийн хамтарсан хөдөлгөөрт компаниуд.
iv. Нэг аж ахуй нэгж нь гуравдагч аж ахуй нэгжийн хамтарсан хөдөлгөөрт компани бөгөөд нөгөө этгээд нь гуравдагч аж ахуй нэгжийн хараат компани.
v. Аж ахуй нэгж нь Компанийн эсвэл Компанитай холбоотой аж ахуй нэгжийн ажиллагсдыг урамшуулах зорилгоор анхил эрхлэлтийн дараах төлөвлөгөө олгодог. Хэрвээ Компани нь уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг бол дэмжлэг хүртэж буй ажиллагсад нь мөн Компанитай холбоотой тал болно.
vi. Аж ахуй нэгжийг (a)-д тодорхойлсон хувь хүн данганаас эсвэл хамтран хяналт тогтоодог.
vii. (a) (i)-д тодорхойлсон хувь хүн нь аж ахуй нэгжид томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл уг аж ахуй нэгжийн (эсвэл аж ахуй нэгжийн толгой компанийн) гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
viii. Аж ахуй нэгж нь эсвэл Компанийн аль нэг гишүүн нь Компани эсвэл Компанийн толгой компанид гол удирдах албан тушаалтай.

Компанийн нөлөөнд өртөх магадлалтай гэр бүлийн гишүүд болон компанийн нөлөөнд өртөх болзошгүй хүмүүсийг ойр дотны гэр бүлийн гишүүд гэж үзнэ. Холбоотой талтай хийсэн гүйлгээ байгаа эсэхээс үл хамааран тэдний хамаарлыг тодруулгад оруулах хэрэгтэй. Холбоотой талын тодруулгад дараах гүйлгээнүүд багтана:

а) Худалдан авалт
б) Борлуулалт
в) Түрээс
г) Зээл
д) Батлагаат болон барьцааны нөхцөл
е) Хэрэв ирээдүйд өгсөн аналт байгаа бол тодорхой арга хэмжээ хэрэгжсэн эсэх
ё) Аж ахуйн нэгжийн эсвэл холбогдох этгээдийн нэрийн өмнөөс өгөөж бэрэгдуулах

Холбоотой талын гүйлгээний нэгэл параметрүүдийг тусад нь тодруулахыг шаардаагүй бол санхүүгийн тайланд нийтээр нь тодруулж болно.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023310137

УЛААНБААТАР ХОТ
158
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БУРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

5. Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Харилцагчдад олгосон зээлийн хүүгийн орлого	22,751,446	17,864,068
Өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалтын хүүгийн орлого	269,677	135,050
Банк дах харилцах хадгаламжийн хүүгийн орлого	194,819	181,517
Бусад санхүүгийн байгууллага дах хадгаламжийн хүүгийн орлого	-	109,726
Хураамжийн орлого	633,118	662,276
Нийт хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	**23,849,060**	**18,952,657**

6. Хүү болон түүнтэй адилтгах зарлага

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Итгэлцлийн үйлчилгээний үр шимийн зардал	(2,806,502)	(2,218,344)
Хаалттай бондын хүүгийн зардал	(2,234,806)	(593,665)
Бусад санхүүгийн байгууллагаас авсан хүүгийн зардал	(660,807)	(769,268)
Банкнаас авсан зээлийн хүүгийн зардал	(214,715)	(480,522)
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал	(39,241)	(48,618)
Своп арилжааны зардал	(131,929)	(66,035)
Нийт хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	**(6,088,002)**	**(4,176,352)**

7. Санхүүгийн хэрэгслүүрийн үнэ цэний бууралт

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа	(1,858,418)	(14,229)
Хүлээлт кадгалалж	(91,875)	-
Өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалт	-	(4,829)
Нийт үнэ цэний бууралтын дүн	**(1,940,293)**	**(19,058)**

8. Шилжүүлэг, хураамжийн орлого

Энэхүү дүн нь зээл олгох хэлцэл гүйлгээ гэрсны дараагаар зээлийн гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулахтай холбогдон гарч буй компанийн бодлогоор барилтагч буй үйлчилгээ үзүүлсний хураамжийн орлогын дүнг илэрхийлэх байна.

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Сунгалтын хураамж	13,521	12,980
Нийт хураамжийн орлого	**13,521**	**12,980**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
159
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 . 12 . 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

9. Ерөнхий ба удирдлагын зардал

Гол удирдлагын бүрэлдэхүүний нөхөн олговор

Гол удирдлагын бүрэлдэхүүн нь аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд **төлөвлөх, удирдах, хянах эрх мэдэл бүхий хүмүүс юм. 1-р хуудсанд байгаа жагсаалтын дагуу Гүйцэтгэх захирал болон ТУЗ-ийн гишүүд нь компанийн удирдлагын гол бүрэлдэхүүн юм.**

Мянган төгрөгөөр	**2023**	**2022**
Цалин	**(524,287)**	**(483,282)**
Шагнал урамшуулал	**(294,026)**	**(271,030)**
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	**(141,359)**	**(130,303)**
Нийт	**(959,672)**	**(884,615)**

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Цалингийн зардал	**(2,531,456)**	**(2,333,467)**
Урамшууллын зардал	**(532,120)**	**(494,941)**
Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардал	**(264,727)**	**(276,149)**
Бичиг бус хөрөнгийн хорогдуулга	**(55,323)**	**(58,825)**
Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал	**(381,550)**	**(352,868)**
Шимтгэлийн зардал	**(215,943)**	**(320,045)**
Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	**(408,567)**	**(105,332)**
Зар сурталчилгааны зардал	**(332,444)**	**(150,545)**
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдлийн зардал	**(204,884)**	**(149,359)**
Программ хангамжийн зардал	**(315,116)**	**(206,474)**
Бусад зардал	**(101,539)**	**(86,993)**
Харилцаа холбооны зардал	**(100,302)**	**(89,594)**
Засвар үйлчилгээний зардал	**(59,142)**	**(66,645)**
Шатахуун, тээврийн зардал	**(39,496)**	**(69,522)**
Ашиглалтын зардал	**(61,848)**	**(49,046)**
Харуул, хамгаалалтын зардал	**(3,804)**	**(6,463)**
Сургалтын зардал	**(1,701)**	**(2,968)**
Даатгалын зардал	**(2,476)**	**(734)**
Ажилчдын тэтгэмжийн зардал	**(2,760)**	**(15,042)**
Зээлийн эргэн төлөлттэй холбоотой зардал	**(1,743)**	**(4,820)**
Томилолтын зардал	**(44,968)**	**(5,183)**
Гаражын түрээсийн зардал	**(1,311)**	**(329)**
Гэзэр ашиглалтын зардал	-	-
Бусад татварын зардал	(27,538)	-
Нийт ерөнхий удирдлагын зардлын дүн	**(5,688,580)**	**(4,845,464)**

10. Бусад олз/(гарз)

Мянган төгрөгөөр	**2023**	**2022**
Гадаад валютын арилжаанаас үүссэн олз	**(31,564)**	**28,304**
Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэлийн олз/(гарз)	**76,608**	**(982,663)**
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	(983)	(751)
Нийт бусад олз/(гарз)-ын дүн	**44,061**	**(955,110)**

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
5183865
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIA STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

11. Бусад орлого

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Данснаас хасагдсан хэлийн эрсэн төлөлт	375,100	220,202
НДШ-ийн чөлөөлөлтийн орлого	-	-
Түрээсийн орлого	13,240	11,554
Түрээсийн хөрөнгө данснаас хассаны орлого	-	-
Нөгөөл ашгийн орлого	14,069	14,627
Бусад	27,921	28,346
Нийт бусад орлого	**430,330**	**274,729**

12. Бусад зардал

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Баяр, ёслолын зардал	(177,179)	(127,608)
Бусад зардал	(125,884)	(111,049)
Хандив, тусламжийн зардал	(20,000)	(29,450)
Торгуулийн зардал	(350)	-
Нийт бусад зардал	**(323,413)**	**(268,107)**

13. Орлогын албан татвар

а) Орлогын албан татварын бүрэлдэхүүн хэсэг

Ашиг, алдагдалд тайлагнасдсан орлогын албан татвар нь дараах хэсгээс бүрдэнэ:

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Тайлант жилийн орлогын албан татварын зардал	(1,517,375)	(1,299,113)
Нийт	**(1,517,375)**	**(1,299,113)**

б) Татварын зардал болон ашиг, алдагдлыг холбогдох татварын хувь хэмжээгээр үржүүлсэн нийцэл

Компани нь Монгол Улсын Аж ахуйн Нэгжийн Орлогын Албан Татварын тухай хуулийн дагуу тайлант жилийн 6 тэрбум төгрөг (2022: 6 тэрбум) хүртэлх татвар ногдуулах орлогоос 10%-иар, 6 тэрбум төгрөгөөс (2022: 6 тэрбум) дээшх татвар ногдуулах орлогын дунд 25%-нар орлогын албан татвар ногдуулж, төлөх үүрэгтэй.

Мянган төгрөгөөр	2023	2022
Татварын өмнөх ашиг	9,978,855	8,336,520
Татварын хувь хэмжээ	10-25%	10-25%
Тайлант үеийн татварын зардал		
Нийтлаг хувь хэмжээтэй татварын зардал	(1,536,997)	(1,279,387)
Тусгайлсан хувь хэмжээтэй татварын зардал 2%-10%	(36,378)	(65,603)
Татварын хөнгөлөлт	55,000	45,877
Нийт орлогын албан татварын зардал	**(1,517,375)**	**(1,299,113)**

BID БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

161

5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 01

Улаанбаатар хот
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

14. Ногдол ашиг

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Өмнөх жилийн үр дүнтэй холбоотой тайлант жилд санаа болгож төлсөн нэгж энгийн хувьцаа дах эцсийн ногдол ашиг	1,786,648	1,956,140
Нийт зарласан болон олгосон ногдол ашгийн дүн	**1,786,648**	**1,956,140**

15. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Касс дахь бэлэн мөнгө	2,294	8,851
Банкин дахь харилцах данс	1,008,778	8,374,354
Нийт дүн	1,011,072	8,383,205

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн үлдэгдлийг үндсэн валютаар илэрхийлбэл:

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Төгрөг	875,734	2,144,332
Ам доллар	135,338	6,238,873
Нийт дүн	**1,011,072**	**8,383,205**

16. Хугацаат хадгаламж

Мянган төгрөгөөр	Валют	2023-12-31	2022-12-31
Төвөр хөгжлийн банк дахь хадгаламж[1]	Төгрөг	6,577,721	-
Төвөр хөгжлийн банк дахь хадгаламж	Ам доллар	-	2,012,055
БЭРС ББСБ дах хадгаламж[2]	Төгрөг	2,054,970	-
Нийт хугацаат хадгаламжийн дүн		8,632,691	2,012,055
Хасах нь: (Эрсдэлийн сан)		(118,092)	(36,217)
Нийт дүн		**8,514,599**	**1,975,838**

1 - Компани 2023 оны 06 сарын 16-ны өдөр MN700019009130000826 тоот 13 сарын хугацаатай хадгаламжийн гэрээг Төвөр хөгжлийн банктай байгуулсан бөгөөд хадгаламжийн эхэнийн хүү жилийн 17%-иар 1 тэрбум төгрөг байршуулсан болно.

2- Компани 2023 оны 11 сарын 23-ны өдөр 23/763 тоот 8 сарын хугацаатай хөрөнгө итгэмжлэн удирдах гэрээг Бэрс Финанс ББСБ ХХК -тай байгуулсан бөгөөд гэрээний хүү жилийн 20.4%-иар 2 тэрбум төгрөг байршуулсан болно.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 Ү.Д. 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
162
8183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуул
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

17. Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт

Компани нь дараах хүснэгт дах хорогдуулсан өртгөөр хэмжих тайлагнагдах өрийн үнэт цаас эзэмшдэг.

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
МИК бонд - Энгийн эрхтэй	-	-
Монмин бонд - Энгийн эрхтэй	-	705,269
	-	**705,269**
Хасах нь: (Эрсдэлийн сан)	-	(27,922)
Нийт дүн	-	**677,347**

18. Ёсчлийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх компанийн хувьцаа нь компанит ариллагаалах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй хувьцаа багтөд анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх анхаллын сонголттыг хийгээгүй.

Хүснэгтэд бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар хэмжигдэх дараах ёсчлийн хөрөнгө оруулалтыг харуулбал.

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Компанидын хувьцаа:		
АПУ ХК	**53,877**	**66,557**
Мандал ХК	**36,000**	**43,822**
Түмэн шувуут ХК	**15,916**	**16,852**
Ард девтгал ХК	**33,499**	**34,475**
Мандал ирээдүйн өсөлт хөрөнгө оруулалтын сан	**66,566**	**86,959**
Голомт банк	**141,128**	**200,001**
SPY -Хувьцааны багц	**97,269**	-
QQQ- Хувьцааны багц	**55,058**	-
VTI- Хувьцааны багц	**48,567**	-
Очун сан	**1,024,269**	-
Нийт дүн	1,574,171	**448,666**

Хөрөнгө оруулалтын дансны жедалгөөнийг дараах хүснэгтээр харуулав:

Мянган төгрөгөөр	**2023-12-31**	**2022-12-31**
01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**448,666**	**884,492**
Худалдан авсан хөрөнгө оруулалт	1,177,983	226,647
Худалдсан хөрөнгө оруулалт	(31,406)	(612,893)
Бодит үнэ цэнэй өөрчлөлт	(116,580)	(53,500)
Үнэт цаасны үнийн өсөлтөөс үүссэн хэрэгжээгүй олз, гарз	95,508	1,920
12 сарын 31-ний үлдэгдэл	1,574,171	**448,666**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
8163856
9021031195 СТС2420

СЭХ
2024 12 27
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны
танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIA STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

"Бизнес Инвест Девелопмент" ББСБ ХХК
2023 оны 12 сарын 31-ний байдлаар

19. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Хорогдуулсан өртөгөөр ангилагдсан харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт үлдэгдэл болон зээлийн эрсдэлийн сангийн шатлалаар харуулбал:

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Зээлийн ангилал		
Шатлал 1	66,919,961	50,580,027
Шатлал 2	1,213,945	1,159,149
Шатлал 3	1,489,026	2,464,190
Нийт зээлийн авлага болон хуримтлагдсан хүүгийн авлага	69,622,932	54,203,366
Хасах нь: Зээлийн авлагын эрсдэлийн сан	(2,437,497)	(2,063,711)
Нийт харилцагчдад олгосон цэвэр зээл ба урьдчилгаа	67,185,435	52,139,655

Хорогдуулсан өртөгөөр ангилагдсан харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт үлдэгдэл болон зээлийн бүтээгдэхүүний ангиллаар харуулбал:

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Зээлийн ангилал		
Хэрэглээний зээл	20,585,444	15,614,534
Бичил зээл	9,218,274	11,079,812
Жижиг дунд бизнесийн зээл	39,819,214	27,509,020
Нийт зээлийн авлага болон хуримтлагдсан хүүгийн авлага	69,622,932	54,203,366
Хасах нь: Зээлийн авлагын үнэ цэний бууралтын хасагдуулга	(2,437,497)	(2,063,711)
Нийт харилцагчдад олгосон цэвэр зээл ба урьдчилгаа	67,185,435	52,139,655
Эргэлтийн	19,692,741	30,229,603
Эргэлтийн бус	47,492,694	21,910,052

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ
ДЕВЕЛОПМЕНТ
ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
БАЗИЙ ЭЗЭД ХО
КАПИТАЛ Х
164
5133856
9021031195 СТС2420

19. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Мянган төгрөгөөр	Харилцааний зээл	Бичил зээл	Жижиг дунд бизнесийн зээл	Нийт
(I) Зээлийн авлага болон хуримтлагдсан хүүгийн авлага				
2022 оны 01-р сарын 01	**12,139,466**	**11,864,296**	**19,418,044**	**43,421,806**
Тайлант жилд нэмэгдсэн	64,460,646	**43,256,305**	**112,509,679**	**220,246,529**
Төлсөн	(61,183,584)	**(44,166,699)**	**(104,791,621)**	**(210,081,904)**
Хүүгийн авлагын өөрчлөлт	178,107	125,910	**312,918**	616,935
2022 оны 12-р сарын 31	**15,614,534**	**11,079,812**	**27,509,020**	**54,203,366**
Тайлант жилд нэмэгдсэн	32,769,241	**23,252,505**	**57,731,451**	**113,753,197**
Төлсөн	**(28,625,600)**	**(20,241,430)**	**(50,399,743)**	**(99,166,973)**
Хүүгийн авлагын өөрчлөлт	235,194	171,743	426,405	833,342
2023 оны 12-р сарын 31	**20,093,169**	**14,262,630**	**35,267,133**	**69,622,932**
(II) Зээлийн авлагын үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулга				
2022 оны 01-р сарын 01	(414,334)	(396,692)	(1,582,687)	(2,393,713)
Зээлийн хүлээгдэж буй алдагдлын зардал болон буцаалтын хөдөлгөөн	**(610,440)**	**170,163**	**770,279**	**330,002**
2022 оны 12-р сарын 31	(1,024,774)	**(226,529)**	(812,408)	**(2,063,711)**
Зээлийн хүлээгдэж буй алдагдлын зардал болон буцаалтын хөдөлгөөн	**649,863**	(55,567)	(968,082)	(373,786)
2023 оны 12-р сарын 31	(374,911)	(282,096)	(1,780,490)	(2,437,497)
(III) Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх харилцагчдад олгосон зээлийн цэвэр дүн				
2022 оны 12-р сарын 31	14,589,760	10,853,283	26,696,612	52,139,655
2023 оны 12-р сарын 31	19,718,258	13,980,534	33,486,643	67,185,435

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
СЗХ
2024.12.27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

19. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Зээлийн үндсэн дүн болон хуримтлагдсан хүүгийн авлага

Мянган төгрөгөөр	Шатлал 1	Шатлал 2	Шатлал 3	Нийт
01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**50,580,027**	**1,159,149**	**2,464,190**	**54,203,366**
Тайлант жилд олгосон	282,000,000	-	-	282,000,000
Зээлийн эргэн төлөлт/ данснаас хасалт	(279,543,999)	(5,689,429)	(14,009,245)	(299,242,673)
Шилжилт / Шатлал 1 руу	15,936,282	9,614,660	(1,337,403)	24,213,539
Шилжилт / Шатлал 2 руу	(2,007,742)	(2,766,416)	(3,597)	(4,777,755)
Шилжилт / Шатлал 3 руу	(44,607)	(1,104,019)	14,375,081	13,226,455
12 сарын 31-ний үлдэгдэл	**66,919,961**	**1,213,945**	**1,489,026**	**69,622,932**
Зээлийн эрсдэлийн сан	(1,425,079)	(69,936)	(942,482)	(2,437,497)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдсэн харилцагчдад олгосон цэвэр зээл ба урьдчилгаа	**65,494,882**	**1,144,009**	**546,544**	**67,185,435**

Зээлийн ангилал	Бүлгийн үнэлгээ	Зээлийн авлага	ДМ	ХБЗА %	ХБЗА
Бичил зээл	Шатлал 1	8,982,764	3%	74%	176,333
Бичил зээл	Шатлал 2	104,287	12%	74%	8,917
Бичил зээл	Шатлал 3	131,223	100%	74%	96,846
ЖДБЗЗ	Шатлал 1	37,680,633	4%	64%	972,630
ЖДБЗЗ	Шатлал 2	957,005	9%	64%	52,893
ЖДБЗЗ	Шатлал 3	1,181,576	100%	64%	754,967
Хэрэглээний зээл	Шатлал 1	20,256,564	3%	51%	276,116
Хэрэглээний зээл	Шатлал 2	152,653	10%	51%	8,126
Хэрэглээний зээл	Шатлал 3	176,227	100%	51%	90,669
Нийт		**69,622,932'**			**2,437,497**

1- Харилцагчдын урьдчилж төлөөгүй хүүгийн зардлыг оруулаагүй зээлийн авлагын дүн

Компанийн харилцагчид олгосон зээлийн барьцаа хөрөнгийн нөлөөг үзүүлбэл:

2023-12-31	**Илүү барьцаа бухий хөрөнгө**		**Дутуу барьцаа бухий хөрөнгө**	
	Зээлийн дансны үнэ	**Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ**	**Зээлийн дансны үнэ**	**Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ**
Бичил зээл	8,796,485	77,367,385	240,052	223,090
Жижиг дунд бизнесийн зээл	37,380,538	177,437,036	1,508,258	1,231,745
Хэрэглээний зээл	11,435,763	105,262,438	6,373,199	200,000
Нийт	57,612,786	360,066,859	10,121,509	1,654,835

БИД
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 рд 9023010137

5183855
9021001195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 оны 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГӨ БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

19. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

2022-12-31	Илүү барьцаа бүхий хөрөнгө		Дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө	
	Зээлийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ	Зээлийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ
Бичил зээл	11,042,554	74,103,371	5,125,077	14,500
Жижиг дунд бизнесийн зээл	26,975,806	122,003,228	530,749	42,000
Хэрэглээний зээл	8,817,070	73,972,017	1,739,245	1,000
Нийт	46,835,430	270,078,616	7,395,071	57,500

Компани нь зээлийн бодлогын дагуу зээлийг барьцаа хөрөнгөтэйгөөр олгох журам баримтлан харилцагчтай барьцааны болон фидуцын гэрээг байгуулдаг. Зээлийн барьцаанд авсан эд хөрөнгө болон эд хөрөнгийг эзэмших эрхийг тэнцлийн гадуур бүртгэх. хөрөнгийг эзэмшигч үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд түүнийг борлуулах эсвэл дахин барьцаалах эрхтэй байдаг.

2023-12-31	Шатлал 1	Шатлал 2	Шатлал 3	Нийт
Үл хөдлөх хөрөнгө	63,195,618	140,910,843	99,326,470	303,432,931
Газар	1,364,100	5,500	2,871,700	4,241,300
Тээврийн хэрэгсэл	12,627,219	36,877,438	1,846,600	51,351,257
Итгэлцэл барьцаалсан зээл	5,538	-	-	5,538
Бусад	398,000	875,000	1,417,668	2,690,668
Нийт	77,590,475	178,668,781	105,462,438	361,721,694

2022-12-31	Шатлал 1	Шатлал 2	Шатлал 3	Нийт
Үл хөдлөх хөрөнгө	212,965,134	12,460,745	3,679,810	229,125,689
Газар	5,906,233	176,300	40,000	6,122,533
Тээврийн хэрэгсэл	25,581,716	2,066,851	298,766	27,947,333
Итгэлцэл барьцаалсан зээл	6,567,053	-	-	6,567,053
Бусад	365,658	7,850	-	373,508
Нийт	251,385,794	14,731,746	4,018,576	270,136,116

Зээл, урьдчилгаа телбөрийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэд дөхөж байна.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
187
5183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 оны 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны
танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

20. Бусад санхүүгийн хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Хүнд хүнээс авах авлага	390,551	78,095
Байгууллагаас авах авлага	28,750	232,611
Бусад авлага	772,947	106,310
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	1,192,248	417,016

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжих тайлагнасан бусад санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнэ нь бодит үнэ цэнтэйгээ ойролцоо байна. Компани нь бусад санхүүгийн хөрөнгөтэй холбоотой ямар нэгэн барьцаа хөрөнгө эзэмшдэггүй.

21. Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Хангамжийн материал	17,337	38,509
Урьдчилж төлсөн төсөро	816,028	577,372
Урьдчилж төлсөн татвар	-	-
Нийт бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	833,365	615,881

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ
ДЕВЕЛОПМЕНТ
ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
5183856
9021031196 СТС2420

22. Үндсэн хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	Барилга байгууламж	Тавилга, зөөврийн хогшил	Тоног төхөөрөмж	Тээврийн хэрэгсэл	Дуусаагүй барилга	Нийт
Өртөг						
2022-01-01	3,129,711	336,251	216,174	530,600	361,723	4,574,459
Худалдаж авсан	31,878	71,167	87,579	-	275	190,897
Дахин үнэлсэн	(42,315)	-	-	-	-	(42,315)
Борлуулсан	(200,000)	-	-	-	-	(200,000)
Данснаас хассан	-	(1,128)	(3,650)	-	-	(4,778)
2022-12-31	2,919,272	406,290	300,103	530,600	361,998	4,518,263
Худалдаж авсан	-	77,118	63,571	363	-	141,052
Дахин үнэлсэн	-	-	-	-	(245,153)	(245,153)
Борлуулсан	-	-	-	-	-	-
Данснаас хассан	-	(5,113)	(6,683)	-	-	(11,796)
2023-12-31	2,919,272	478,295	356,991	530,963	116,845	4,402,366
Хуримтлагдсан элэгдэл						
2022-01-01	(482,875)	(144,371)	(162,074)	(120,762)	-	(890,082)
Элэгдэл	(125,392)	(36,957)	(61,729)	(53,071)	-	(276,149)
Данснаас хассан	85,028	-	-	-	-	85,028
Дахин ангилсан	-	699	3,596	-	-	4,295
2022-12-31	(503,239)	(179,629)	(220,207)	(173,833)	-	(1,076,908)
Элэгдэл	(98,925)	(42,247)	(72,829)	(52,728)	-	(264,727)
Борлуулсан	(19,956)	-	-	-	-	(19,956)
Данснаас хассан	-	1,373	6,452	-	-	7,825
2023-12-31	(620,120)	(220,503)	(286,584)	(226,559)	-	(1,353,766)
Дансны үнэ						
2022-01-01	2,666,836	191,880	54,100	409,838	361,723	3,684,377
2022-12-31	2,416,033	226,661	79,896	356,767	361,998	3,441,355
2023-12-31	2,299,152	257,792	70,407	304,404	116,845	3,048,600

23. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

23.1 Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн үйл ажиллагааны шинж чанар (түрээслэгч талын хувьд)

Компани нь үйл ажиллагаа явуулдаг салбарууддаа хэд хэдэн үл хөдлөх хөрөнгө түрээслэн үйл ажиллагаа явуулдаг. Зарим түрээсийн хувьд төлбөрийг жил бүрийн инфляцтай уялдуулж өсгөх, эсвэл эхэлсэн түрээсийн хугацаанд үндэслэн тогтмол шинэчлэх тогтсон нөхцөлтэй байдаг. Харин зарим үл хөдлөх хөрөнгийн түрээсийн дүн нь түрээсийн хугацаанд тогтмол байдаг.

23.2 Ашиглах эрхтэй хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	Оффисын түрээс	Газар ашиглах эрх	Нийт
2022 оны 1 сарын 1	**170,656**	**330,833**	**501,489**
Нэмэгдсэн	217,823	-	217,823
Хорогдуулга	(137,109)	(12,250)	(149,358)
Түрээсийн хугацааны өөрчлөлтийн нөлөө	149,911	(3,072)	146,839
Хасагдсан	-	-	-
2022 оны 12 сарын 31	**401,282**	**315,511**	**716,793**
Нэмэгдсэн	26,098	-	26,098
Хорогдуулга	(192,634)	(12,250)	(204,884)
Түрээсийн хугацааны өөрчлөлтийн нөлөө	21,992	-	21,992
Хасагдсан	-	-	-
2023 оны 12 сарын 31	256,738	303,261	559,999

23.3 Түрээсийн өр төлбөр

Мянган төгрөгөөр	Оффисын түрээс	Газар ашиглах эрх	Нийт
2022 оны 1 сарын 1	209,070	6,673	215,743
Нэмэгдсэн	188,130	-	188,130
Хүүгийн зардал	47,902	615	48,517
Түрээсийн хугацааны өөрчлөлтийн нөлөө	141,169	(2,893)	138,276
Түрээсийн төлбөр	(165,926)	(687)	(166,613)
Хасагдсан	-	-	-
2022 оны 12 сарын 31	**420,345**	**3,708**	**424,053**
Нэмэгдсэн	24,483	-	24,483
Хүүгийн зардал	38,639	602	39,241
Түрээсийн хугацааны өөрчлөлтийн нөлөө	38,930	-	38,930
Түрээсийн төлбөр	(231,836)	(687)	(232,525)
Хасагдсан	-	-	-
2023 оны 12 сарын 31	290,559	3,623	294,182

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
СЭХ
2024 оны 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIA STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

24. Хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үндсэн хөрөнгө

(i) Дансны үнийн тохируулга

Хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үл хөдлөх хөрөнгө (ХОЗҮХХ)-ийг анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа бодит үнэ цэний загвараар бүртгэж, НББОУС 40 ХОЗҮХХ-нд заасны дагуу бүртгэлд тусгасан.

Тайлант жилд ХОЗҮХХ-ийн дансны үнэд орсон өөрчлөлт дараах байдалтай байна. Үүнд:

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
01 сарын 01-ний үлдэгдэл	**752,601**	**812,277**
Худалдан авсан	-	-
Борлуулсан	-	-
Дахин ангилсан	-	-
Ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэний олз/(гарз)	(33,969)	(59,676)
12 сарын 31-ний үлдэгдэл	**718,632**	**752,601**

Компани нь хөрөнгө оруулалтын зорилалттай үндсэн хөрөнгийг өөрийн бизнесийн үйл ажиллагаанд ашиглахгүйгээр түрээслэх түрээсийн орлого олох эсвэл урт хугацааны турш дахь хөрөнгийн үнэ цэнээс өгөөж хүртэх зорилготой.

(ii) Бодит үнэ цэний хэмжилт

ХОЗҮХХ-ийг Компанийн үл хөдлөх хөрөнгө байршиж буй байршилд үл хөдлөх хөрөнгө үнэлэх бөйсан туршлагатай хөндлөнгийн, харааг бүс үнэлгээчин зах зээлийн жишиг үнэлгээний арга хэрэглэн үнэлсэн. ХОЗҮХХ-н бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэний хэмжилтийн Түвшин 3-д тогтмол ангилсан.

ХОЗҮХХ-н бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход хэрэглэгдсэн үнэлгээний аргачлал, нэлээ бүхий үл ажиглагдахуйц өгөгдөл болон гол үл ажиглагдахуйц өгөгдөл бодит үнэ цэний хоорондох харилцаар дараах хүснэгтээр харууллаа:

Хэрэглэсэн үнэлгээний аргачлал	Нэлээ бүхий үл ажиглагдахуйц өгөгдөл	Гол үл ажиглагдахуйц өгөгдөл ба бодит үнэ цэний хоорондын харилцаа
Зах зээлийн жишиг хандлагын арга: Хөрөнгийн үнэ цэнийг тухайн үнэлэх газ буй хөрөнгийг яг адил эсвэл ижил төстэй хөрөнгүүдэд санал болгож буй хөрөнгөтэй харьцуулах замаар тогтоодог үнэлгээний арга юм.	Тооцолсон нэгж жишиг үнэ: Барилга байгууламж	Нэлээ бүхий үл ажиглагдахуйц өгөгдөл нь хөрөнгийн дансны үнээс илүү тооцоологдсон тул бодит үнэ цэнийг өсгөх нэлээ үүсүлнэ.

Тайлант жилд бодит үнэ цэний хэмжилтийн Түвшин 3-ын үнэлгээний аргачлалд ямар нэгэн өөрчлөлт орсогүй. Бодит үнэ цэний хэмжилтийг дээрх зүйлсийн 'хамгийн сайн хэрэглээ'-нд үндэслэн хийсэн бөгөөд энэ нь тэдний бодит хэрэглээнээс зөрөөгүй болно.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

171
УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9021031195 СТС2420

25. Бият бус хөрөнгө

Мянган төгрөгөөр	Программ хангамж	Домэйн нэр	Крипто валютаарх хөрөнгө	Нийт
Өртөг				
2022 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	113,075	26,420	649,900	789,395
Гаднаас худалдан авсан	20,000	-	704,862	724,862
Капиталжуулсан өртөг	10,725	-	-	10,725
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	-	-	59,420	59,420
Борлуулсан	-	-	(1,361,605)	(1,361,605)
2022 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	143,800	26,420	52,577	222,797
Гаднаас худалдан авсан	124,502	-	-	124,502
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	-	-	-	-
Борлуулсан	-	-	-	-
2023 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	268,302	26,420	52,577	347,299
Хуримтлагдсан элэгдэл				
2022 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	(35,132)	(454)	(52,566)	(88,152)
Байгуулсан хорогдол	(56,184)	(2,641)	-	(58,825)
Үнэ цэнийн бууралтын гарз	-	-	-	-
Борлуулсан	-	-	-	-
2022 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	(91,316)	(3,095)	(52,566)	(146,977)
Байгуулсан хорогдол	(50,491)	(4,832)	-	(55,323)
Үнэ цэнийн бууралтын гарз	-	-	-	-
Борлуулсан	-	-	-	-
2023 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	(141,807)	(7,927)	(52,566)	(202,300)
Дансны цэвэр үнэ				
2022 оны 01 сарын 01-ний үлдэгдэл	77,943	25,966	597,334	701,243
2022 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	52,484	23,325	11	75,820
2023 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	126,495	18,493	11	144,999

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛ ОЛОН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

26. Итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөр

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Хувь хүн	7,242,396	5,789,848
Хувь хүн-Холбоотой тал	7,593,290	6,024,577
Нийт хувь хүнээс татсан итгэлцэл	**14,835,686**	**11,814,425**
Хуулийн этгээд	4,400,000	3,843,571
Нийт хуулийн этгээдээс татсан итгэлцэл	4,400,000	3,843,571
Хуримтлуулсан хүүгийн ер	1,328,622	998,636
Нийт итгэлцэл болон хүүгийн төлбөр	20,564,308	16,656,632

Итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөрийг үндсэн валютаар илэрхийлбэл:

Мянган төгрөгөөр	Хүүгийн түвшин	2023-12-31	2022-12-31
Төгрөг	15%-24%	19,552,971	15,604,648
Ам доллар	6%-9%	1,011,337	1,051,984
Нийт итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөр		**20,564,308**	**16,656,632**

27. Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Урт хугацаат		
Банкны зээл		
Барьцаатай	-	1,500,000
Бусад санхүүгийн байгууллагын зээл		
Барьцаагүй	-	11,307,900
Хуримтлагдсан хүүгийн ер	-	135,218
Нийт урт хугацаат зээл	-	**12,943,118**
Богино хугацаат		
Банкны зээл		
Барьцаатай	1,500,000	-
Бусад санхүүгийн байгууллагын зээл		
Барьцаагүй	5,116,035	-
Хуримтлагдсан хүүгийн ер	57,583	-
Хорогдуулгын төлбөрүүлэг	(9,411)	-
Нийт богино хугацаат зээл	**6,664,207**	-
Нийт банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл	**6,664,207**	**12,943,118**

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ
173
8183856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БУРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

27. Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл (үргэлжлэл)

Зээлийн үндсэн дүнг хэрэглэгчээр задлан харуулбал:

Мянган төгрөгөөр		2023-12-31	2022-12-31
Урт хугацаат			
Худалдаа хөгжлийн банк	(I), (II)	-	1,900,000
Арбор (Франкфурт сургууль)	(III)	-	569,765
Имп Микрофинанс фанд	(iv)	-	3,418,362
Микрофинанс Инвестмент Фасилити	(v)	-	6,878,832
Хуримтлагдсан хүүгийн өглөг		-	135,218
Нийт урт хугацаат банкны зээл		-	12,902,177
Богино хугацаат			
Голомт банк	(vi)	1,500,000	-
Худалдаа хөгжлийн банк	(I),(II)	-	-
Имп Микрофинанс фанд	(iv)	3,410,690	-
Микрофинанс Инвестмент Фасилити	(v)	1,705,345	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өглөг		57,583	-
Хорогдуулгын тохируулга		(9,411)	-
Нийт богино хугацаат банкны зээл		6,664,207	-
Нийт банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл		**6,664,207**	**12,902,177**

(I) Компани нь Худалдаа Хөгжлийн Банктай шугаман зээлийн эрх нөхөгч гэрээ байгуулсан. Зээлийн хүрээнд компани нь 1.5 тэрбум хүртэлх төгрөгийг 36 сарын хугацаатай авах эрхтэй. Жилийн хүү нь 17.4 хувь бөгөөд ашиглагдаагүй дүнгийн үлдэгдэлд тооцогдох хүү нь 3% байна.

(II) Компани нь Худалдаа Хөгжлийн Банктай шугаман зээлийн гэрээ байгуулсан. Энэхүү зээлийн хүрээнд компани нь 400 сая хүртэлх төгрөгийг 48 сарын хугацаатай авахаар эрхтэй. Хүү нь жилийн 18.6% байх ба ашиглагдаагүй зээлийн хүү нь 3% байна.

Энэхүү зээлийн барьцаанд компанид дараах хөрөнгүүдийг барьцаалсан:

Барьцаалсан актив	Нийт барьцаалсан тоо	Эзэмшигч
Орон сууцны болон гараж-и зориулалттай үл хөдлөх	2	ТУЗ-ын гишүүд
Худалдах зориулалттай үл хөдлөх	3	Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК
Орон сууцны зориулалттай үл хөдлөх	3	Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК
Үйлчилгээний зориулалттай үл хөдлөх	3	Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК

(III) 2020 оны 8 сарын 1-ний өдөр БИД ББСБ нь Арбор Эф Эс Лимитэд (Arbor FS Ltd) -тэй гэрээ **байгуулж 500,000** ам долларын **зээл 36 сарын** хугацаатай, жилийн 8%-ын хүүтэйгээр авсан ба **зээлийн үндсэн төлбөрийг 2021 оны 2 сарын 28-наас эхлэн хагас жил тутамд буюу 6 удаагийн төлөлтөөр барагдуулах хуваарьтай. Тухайн зээлийг 2023 онд төлж дууссан**

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013349 ДД 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
174
5183855
9021031195 СТС2420

27. Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл (үргэлжлэл)

(iv) Компани 2022 оны 3-р сарын 17-ны өдөр "Микрофинанс Инкамсмент Фасилити"-аас 1 сая ам.долларын зээл авсан. Зээлийн хугацаа 24 сарын хугацаатай, жилийн 6.25 хувийн тогтмол хүүтэй. Үндсэн зээлийг анх олгосон өдрөөс хойш 12 сар, 24 сараар хөөр хугацаа тэлнэ.

(v) Компани 2021 оны 10 дугаар сарын 27, 12 дугаар сарын 10-ны өдрүүдэд "Микро Финанс Девелопмент Фанд"-аас 2 сая ам.долларын зээлийг жилийн 6.25 хувийн хүүтэй 36 сарын хугацаатай авсан. Үндсэн төлбөр нь 2023 оноос эхлэн төлөгдөх бөгөөд 2 жилийн хугацаанд 4 удаа төлөгдөнө.

(vi) Компани нь Голомт Банктай 2023 оны 03-р сарын 30-ны өдөр 35С110039141 тоот шугаман зээлийн гэрээ байгуулсан. Энэхүү зээлийн хүрээнд компани нь 1,500 сая хүртэлх төгрөгийг 12 сарын хугацаатай зээлэх эрхтэй. Хүү нь жилийн 16.6% байх бөгөөд ашиглагдаагүй зээлийн хүү нь 3% байна.

28. Бондын өр төлбөр

Компани нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 06-р сарын 11-ний өдрийн №232 дугаарт тогтоолоор 8 тэрбум төгрөгийн хэмжээтэй бонд гаргах зөвшөөрөл авсан. Тус хэрэгжилтийн бүрэлдэн бүс зах зээлд хэлэлцэй хүрээнд хэсэгчлэн гаргах явцыг "Өлзий зид Ко Капитал" ХХК зохион байгуулж нийт 3.2 тэрбум төгрөгийн бондыг арилжаалсан. Компанийн бонд нь 12 сар, 24 сар гэсэн 2 төрлийн хугацаанд сонголттой бөгөөд бондын хүүгийн түвшин нь эдгээрийн үнийн дүн болон хугацаанаас хамаарч 13%-20% хооронд байна. Компанийн 2023 онд гаргасан нэлэтгэй бонд нь 18 сарын хугацаатай, бондын хүүгийн түвшин нь жилийн 18%, өгөөж авах давтамж нь 6 сар байна.

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Урт хугацаат		
Бондын өр төлбөр	15,268,682	1,154,000
Холбоотой талд өгөх бондын өр төлбөр	821,551	2,004,316
Нийт урт хугацаат бондын өр төлбөр	16,088,233	3,158,316
Богино хугацаат		
Бондын өр төлбөр	1,300,900	3,429,600
Хуримтлагдсан хүүгийн өглөг	318,925	248,547
Нийт богино хугацаат бондын өр төлбөр	1,619,425	3,678,047
Нийт бондын өр төлбөр	17,707,658	6,836,363

29. Бусад санхүүгийн өр төлбөр

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Харилцагчийн депозит дансны үлдэгдэл	209,402	171,645
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	176,644	160,169
Нийт бусад санхүүгийн өр төлбөр	386,046	331,814

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024.12.27 БҮРТГЭВ № 01
Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024-12-02
БҮРТГЭВ-02

30. Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Цалингийн өглөг	7,037	6,268
Суутган татварын өр	1,453	19,761
Нөгөл ашлийн суутган татварын өр	-	-
Бусад татварын өглөг	667	511
Нийт санхүүгийн бус өр төлбөр	9,157	26,540

31. Эрсдэлийн удирдлага

Компани нь үйл ажиллагаагаараа дамжуулж дараах эрсдэлүүдэд өртөж байдаг:

- Зээлийн эрсдэл
- Хүүгийн түвшний эрсдэл
- Гадаад валютын эрсдэл
- Зах зээлийн бусад эрсдэл, бэ
- Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Бусад бүх бизнесийн нэгэн адил компани нь санхүүгийн хэрэгслүүр харилцснээс үүдэлтэй эрсдэлд өртдөг. Энэ тэмдэглэлд компанийн эрсдэлийн удирдлагын бодлого, энэхүү эрсдэлийг зохицуулах процесс бэ түүнийг хэмжих арга зүйг тайлбарласан. Эдгээр эрсдэлтэй холбоотой нэмэлт тоон мэдээллүүдийг санхүүгийн тайланд зохих ёсоор толилуулсан.

Энэхүү тэмдэглэлд өөрөөр дурдаагүй л бол компанийн санхүүгийн хэрэгслүүрийн эрсдэлд өртөмтгий байдал, эдгээр эрсдэлийг зохицуулахад чиглэсэн зорилт, бодлого бэ процесс болон түүнийг хэмжихэд хэрэглэгдсэн бодлогод өөнөх жилүүдтэй харьцуулахад ямар нэгэн биет өөрчлөлт оросогүй болно.

31.1 Санхүүгийн үндсэн хэрэглүүрүүд

Санхүүгийн хэрэглүүрийн эрсдэл үүсгэдэг дараах үндсэн санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг Компани хэрэглэдэг:

- Харилцагчдад олгосон зээл
- Мөнгө бэ түүнтэй адилтгах хөрөнгө
- Хугацаат хадгаламж
- Өөрчийн болон ерийн үнэт цаас дах хөрөнгө оруулалт
- Бусад санхүүгийн хөрөнгө
- Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр
- Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл
- Бондын өр төлбөр
- Бусад санхүүгийн өр төлбөр

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ 5183655 9021031195 СТС2429

БИД BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27
БУРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.2 Санхүүгийн хэрэглүүрийн ангилал

Санхүүгийн хөрөнгө

	Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар илэрхийлэгдэх		Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх	
Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2022-12-31
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	-	-	1,011,072	8,363,205
Хүлээлгэт хадгаламж	-	-	8,514,599	1,975,838
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	67,185,435	52,139,655
Өмчийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалт	1,574,171	448,666	-	-
Өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалт	-	-	-	677,347
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	-	1,192,248	417,016
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	**1,574,171**	**448,666**	**77,903,354**	**63,593,061**

Санхүүгийн өр төлбөр

	Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар илэрхийлэгдэх		Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх	
Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2022-12-31
Иттгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр	-	-	(20,564,308)	(16,858,632)
Зээл болон өр төлбөр	-	-	(8,664,207)	(12,902,177)
Бондын өр төлбөр	-	-	(17,707,656)	(6,836,363)
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	-	-	(388,046)	(331,814)
Санхүүгийн түрээсэл хэрэгсэл	-	-	(10,941)	-
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	**-**	**-**	**(46,333,160)**	**(36,728,986)**

31.3 Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй санхүүгийн хэрэглүүрүүд

Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй санхүүгийн хэрэглүүрт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, харилцагчдад олгосон зээл, бусад санхүүгийн хөрөнгө, иттгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр, зээлийн өглөг болон бусад санхүүгийн өр төлбөр багтана. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө нь богино хугацаат шинж чанартай байдаг тул тэдний дансны үнэ цэнэ нь бодит үнэ цэнтэйгээ ойролцоо байдаг.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
177
5163856
9021031195 СТС2420

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.4 Бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн санхүүгийн болон санхүүгийн бус хөрөнгө

Бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн санхүүгийн болон санхүүгийн бус бодит үнэ цэний шатлалыг доор харууллаа:

	Түвшин 1		Түвшин 2		Түвшин 3	
Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2022-12-31	2023-12-31	2022-12-31
Санхүүгийн хөрөнгө						
Өмчийн хөрөнгө оруулалт	1,574,171	448,666	-	-	-	-
Нийт дүн	1,574,171	448,666	-	-	-	-
Санхүүгийн бус хөрөнгө						
Үл хөдлөх хөрөнгө	-	-	-	-	2,299,152	2,415,819
Хөрөнгө оруулалтын зорилгоор эзэмшиж буй үл хөдлөх хөрөнгө	-	-	-	-	718,632	752,601
Биет бус хөрөнгө	11	11	-	-	-	-
Нийт дүн	11	11	-	-	3,017,784	3,168,420

Тайлант жилийн турш бодит үнэ цэний шатлал хооронд ямар нэгэн шилжүүлэг хийгдээгүй.

Бодит үнэ цэний шатлалын 3-р түвшний үл хөдлөх хөрөнгийг тайлант хугацаанд үнэлээгүй. Компани нь бодит үнэ цэний аргаар 5 жил тутамд хөрөнгөө дахин үнэлсэн. Хамгийн сүүлд 2019 оны 12-р сарын 31-ний өдөр тус компани өөрийн хөрөнгийн үнэлгээг харьцуулах бус шинжээчээр хийлгэсэн. Компани жилд тестэй хөрөнгийг сүүлийн үеийн борлуулалтын талаарх олон нийтэд нээлттэй мэдээлэлд үндэслэн зах зээлийн харьцуулалтын аргыг ашиглан 2023 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар үл хөдлөх хөрөнгийн үнэ цэнийг хэмжсэн ба бодит үнэ цэний мэдэгдэхүйц өөрчлөлт байгаагүй.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024.12.27 БҮРТГЭВ No 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.5 Ерөнхий Зорилго, Бодлого ба Процесс

Удирдлага нь компанийн эрсдэлийн удирдлагын зорилго, бодлогыг тодорхойлж түүнд үндсэн үүрэг хариуцлага хүлээхийн зэрэгцээ компанийн санхүүгийн үйл ажиллагааны зорилго, бодлогыг үр дүнтэйгээр хэрэгжүүлэх процессыг боловсруулж, үйл ажиллагааг нь явуулах эрх мэдэлтэй байдаг. Удирдлага нь компанийн санхүүгийн албанаас сар бүр тайлан авч таньсан зорилго, бодлогын тохиромжтой байдал болон хэрэгжүүлж буй процессын үр дүнтэй байдлыг шалгадаг. Компанийн дотоод аудитор мөн эрсдэлийн удирдлагын бодлого ба процессыг хянаж телеелен **удирдах зөвлөлд илрүүлэлтээ тайлагнадаг.**

Удирдлагын үндсэн зорилго бол компанийн ерселдэх чадвар, уян хатан **байдалд** нелеелехгүйгээр эрсдэлийг аль болох бууруулах чиглэсэн бодлого тогтоох явдал **юм. Эдгээр** бодлогын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг доор харуулаа31.4 Зээлийн эрсдэл

31.6 Зээлийн эрсдэл

Компанийн харилцагч ба хамтрагч тал нь гэрээгээр хүлээсэн төлбөрийн үүргээ хугацаанд нь биелүүлээгүйн улмаас санхүүгийн алдагдал хүлээх эрсдэлийг зээлийн эрсдэл гэнэ. Компани нь харилцагчдад олгосон зээлийн гэрээгээр хүлээсэн үүргийн биелэлтээ хангаж чадахгүй болох, барьцаа хөрөнгө үнэлгээгээ алдах, барьцаа хөрөнгөөр үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй болох зэрэг эрсдэлд голчлон ертөж байна.

Компани нь зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг нэгдсэн байдлаар хэрэгжүүлж, Зээлийн хороогоор **тогт**мол хэлэлцэн шийдвэрлэх ба шаардлагатай тохиолдолд ТУЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлдэг.

Компанийн зээлийн хорооноос гаргасан "Эрсдэлийн удирдлагын бодлого" журмыг зээлийн үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажилладаг. Энэхүү журмаар эрсдэлийн удирдлагын үйл ажиллагааг хоорондоо уялдаатай 5 үе шатаас бүрдэнэ гэж үзсэн.

1. **Эрсдэлийг тодорхойлох**
2. **Эрсдэлийг шинжлэх, хэмжих**
3. **Эрсдэлийг үнэлэх- Эрсдэлийн онцлогт тохирсон тоо болон чанарын үнэлгээний аргачлал**
4. **Шийдвэрлэх**
5. **Дахин хянах**

Зээлийн эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь зээлийн үйл ажиллагаанаас **учрах эрсдэл** болон хүлээгдэх өгөөжийг хамгийн оновчтой түвшинд байлгахад оршино.

Эрсдэлийн удирдлагын хороо **нь** нэг зээлдэгч **буюу нэг бүлэг** зээлдэгч болон нэг салберт олгож болох зөвшөөрөгдсөн эрсдэлийн дүнгийн хязгаарыг тогтоох замаар зээлийн эрсдэлийн түвшнийг тодорхойлдог.

Зээлийн эрсдэлд орж болох байдлаа компани нь зээлдэгчид болон томоохон зээлдэгчийн хүүгийн төлбөр, зээлийн эргэн төлөлтийн хариуцлагаа биелүүлж чадах чадварын шинжилгээгээр удирддаг. Шаардлагатай үед зээлийн хязгаарыг өөрчилдөг. Зээлийн эрсдэлийг мөн барьцаа хөрөнгө болон бейгуулага, хувь хүний гаргасан баталгаагаар удирддаг.

2022 болон 2023 онуудад компанийн хувьцаа эзэмшигч, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүд, гүйцэтгэх захирал, ажилтнууд тэдгээртэй холбогдох этгээд болон тэдний эзэмшлийн нэрэмд олгох зээл, зээлтэй адилтгах тооцоо бусад актив хөрөнгө, төлбөрийн баталгааны **дээд** хэмжээ нь өөрийн хөрөнгийн 10 хувь, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 25 **хувиас** хэтрэхгүй гэсэн зохицуулагч байгууллагын шаардлагыг хангаж ажилласан байна.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
5013345 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
179
5183855 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.6 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Мянган төгрөгөөр	2023	Өөрийн хөрөнгөд эзлэх хувь	2022	Өөрийн хөрөнгөд эзлэх хувь
40 Том зээлдэгчид олгосон зээл, зээлтэй адилтгах тооцох бусад актив	4,989,193	12.70%	4,229,016	13.22%
Хамгийн том зээлдэгчид олгосон зээл, зээлтэй адилтгах тооцох бусад актив	399,999	1.02%	400,000	1.25%
Хувь нийлүүлэгч, өөрийн холбогдох этгээдэд олгосон зээл, з зээлтэй адилтгах тооцох бусад актив	127,644	0.32%	543,991	1.70%
Хувь нийлүүлэгч, өөрийн холбогдох этгээдэд олгосон зээл, зээлтэй адилтгах тооцох бусад актив (Хамгийн том зээлдэгч-1)	22,850	0.06%	324,200	1.01%

31.7 Банкны харилцах данс дахь мөнгө

Компанийн харилцах болон хадгаламжийн дансууд нь дараах банк, санхүүгийн байгууллагуудад байршин байна. (Мүүдис агентлагийн рейтинг дээр үндэслэн нэгтгэн дор харуулав):

Мянган төгрөгөөр	Мүүдис Агентлаг Үнэлгээ	2023-12-31	2022-12-31
Хаан банк	B3	920,533	1,785,247
Голомт	B3	17,591	1,115,546
Худалдаа хөгжлийн банк	B3	66,885	5,429,048
Хас банк	B3	298	2,213
Төрөөр хөгжлийн банк	B3	13,471	42,000
Нийт харилцах дансанд байршин буй дансны дүн		1,008,778	8,374,354

Зах зээлийн эрсдэл

Хүүгэй, ариллагаалагдах болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүр хэрэглэснээс үүдэлтэйгээр компани зах зээлийн эрсдэлд өртдөг. Энэ нь хүүгийн түвшин (хүүгийн түвшний эрсдэл), гадаад валютын ханш (гадаад валютын эрсдэл) эсвэл зах зээлийн бусад хүчин зүйлсэд (бусад үнийн эрсдэл) гарсан өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн гүйлгээ хэлбэлзэх эрсдэл юм.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ᵈᵘᵘ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
180
ӨМНӨГӨВ ЭНД КО КАПИТАЛ УЛК ХХК
5183655
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27
БҮРТГЭВ
№ 31

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-92

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.7 Банкны харилцах данс дахь мөнгө (үргэлжлэл)

Хүүгийн түвшний эрсдэл

Хүүгийн түвшний эрсдэл гэдэг нь зах зээл дэх зээлийн хүүгийн түвшний өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн гүйлгээ хэлбэлзэх эрсдэл юм. Тайлант хугацааны эцсээрх санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрт хийх хүүгийн хувь хэмжээний мэдрэмжийн шинжилгээнд тулгуурлан хүүгийн хувь хэмжээний боломжит өөрчлөлт нь орлогын тайлан болон өөрийн хөрөнгөнд томоохон нөлөө үзүүлэхгүй гэж компанийн удирдлага үзэж байна. Компанийн хувьд хувьсах хүү бүхий зээл урт хугацаат зээлийн эх үүсвэр байхгүй.

Компанийн хүү бүхий авлагын үндсэн дүнгийн үлдэгдэл дараах байдлаар байна.

Мөнгөн төрөөөөр	Сарын хүү (%)	2023-12-31	Сарын хүү (%)	2022-12-31
Хүү бүхий зээлийн авлага				
Харилцагчийн зээл	1.2%-4.5%	19,808,961	1.2%-3.8%	10,747,303
Бичил зээл	1.7%-4.5%	9,036,537	1.7%-3.8%	26,709,786
ЖДБЗЗ	1.8%-4.6%	38,888,796	1.5%-5.5%	15,202,845
Нийт		67,734,294		52,659,634

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
181
ӨЧЗИЙН ЭРХЭМ
КАПИТАЛ ХХК
6183866
9021031195 СТС2020

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 12 27 өдөр
БУРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ҮНЭТ ЦААСНЫ БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.7 Банкны хэрэлцэх данс дахь мөнгө (үргэлжлэл)

Компанийн хүү бүхий авлагын үндсэн дүнгийн үлдэгдэл дараах байдлаар байдлаар байна:

Энэхүү дүнд хүүгийн авлагын дүн багтаагүй болно

Мөнгөн төрөгөөр	Валют	Жилийн хүү	2023-12-31	2022-12-31
Итгэлцлийн ер төлбөр				
Итгэлцлийн ер төлбөр	Төгрөг	12%-14.4%	18,267,835	14,534,791
(Мөнгөн дүн, хугацаа, итгэлцлийн нөхцөл болон валютаас хамаарч хүүгийн түвшин өөрчлөгддөг)	Ам доллар	3.6%-6%	967,851	1,021,461
Нийт итгэлцлийн ер төлбөр			19,235,686	15,556,252
Бондын ер төлбөр				
Бондын ер төлбөр (Мөнгөн дүн болон хугацаанаас хамаарч хүүгийн түвшин өөрчлөгддөг)	Төгрөг	13.00%	-	-
	Төгрөг	13.80%	-	-
	Төгрөг	14.00%	-	-
	Төгрөг	14.40%	-	-
	Төгрөг	17.00%	-	1,000,000
	Төгрөг	18.00%	1,117,285	2,555,316
	Төгрөг	18.3%-18.6%	508,000	503,000
	Төгрөг	19.20%	300,000	-
	Төгрөг	20.00%	2,670,500	2,529,500
Нийт бондын ер төлбөр			4,595,785	6,587,816
Банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл				
Худалдаа хөгжлийн банк	Төгрөг	17.40%	-	1,500,000
Худалдаа хөгжлийн банк	Төгрөг	18.60%	-	400,000
Арбор (Франкфурт сургууль)	Ам доллар	8.00%	-	-
Арбор (Франкфурт сургууль)	Ам доллар	8.00%	-	574,100
Голомт банк	Төгрөг	18.60%	1,500,000	-
Имп Микрофинанс фанд	Ам доллар	6.25%	-	6,889,200
Микрофинанс Инвэстмент Фасилити	Ам доллар	6.25%	-	3,444,600
Имп Микрофинанс фанд	Ам доллар	6.00%	3,410,690	-
Микрофинанс Инвэстмент Фасилити	Ам доллар	6.00%	1,705,345	-
Хасах: Хорогдол			(9,411)	(40,941)
Нийт банк санхүүгийн байгууллагаас авсан зээл			6,606,624	12,768,959

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137

5183855
9021031195 СТС2420

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.8 Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын эрсдэл гэдэг нь гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнд хэлбэлзэх эрсдэл юм. Ирээдүйн ажил гүйлгээ, хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөрөнгө, өр төлбөр Монгол Төгрөгөөс өөр валютаар илэрхийлэгдсэн тохиолдолд гадаад валютын эрсдэл үүсдэг. Ирээдүйн ажил гүйлгээ, хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөрөнгө, өр төлбөр Монгол Төгрөгөөс өөр валютаар илэрхийлэгдсэн тохиолдолд гадаад валютын эрсдэл үүсдэг.

Доорх хүснэгтэд 12-сарын 31-ний байдлаарх гадаад валютын цэвэр эрсдэлийг харууллаа.

Мянган төгрөгөөр	Монгол төгрөгөөр		Ам доллараар		Дүн	
12 сарын 31	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**
Санхүүгийн хөрөнгө						
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	875,734	2,144,332	135,338	6,238,873	1,011,072	8,383,205
Хүлээлт хадгаламж	8,514,599	-	-	1,975,838	8,514,599	1,975,838
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	67,185,435	52,139,655	-	-	67,185,435	52,139,655
Ёсчлийн үнэт цаас	1,574,171	448,666	-	-	1,574,171	448,666
Өрийн үнэт цаас	-	-	-	677,347	-	677,347
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	1,192,248	417,016	-	-	1,192,248	417,016
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	79,342,187	55,149,669	135,338	8,892,058	79,477,525	64,041,727
Санхүүгийн өр төлбөр						
Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр	(19,562,971)	(15,604,648)	(1,011,337)	(1,051,984)	(20,564,308)	(16,656,632)
Зээл болон өр төлбөр	(1,503,561)	(1,911,714)	(5,160,656)	(10,990,463)	(6,664,207)	(12,902,177)
Бондын өр төлбөр	(17,707,658)	(6,836,363)	-	-	(17,707,658)	(6,836,363)
Бусад санхүүгийн төлбөр	(386,046)	(331,814)	-	-	(386,046)	(331,814)
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	(39,150,226)	(24,684,539)	(6,171,993)	(12,042,447)	(45,322,219)	(36,726,986)
Нийт цэвэр эртөмхий байдал	40,191,961	30,465,130	(6,026,508)	(3,150,389)	34,155,306	27,314,741

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
БУРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.8 Гадаад валютын эрсдэл (үргэлжлэл)

Танцлийн болон танцлийн гадуурх гадаад актив, пассивын зөрүү нь нэгж болон нийт валютын хувьд өөрийн хөрөнгийн +-40%-аас хэтрэхгүй байхыг зохицуулагч байгууллагаас шаарддаг. Тайлант хилд валютын ханшны цэвэр зөрүүг өөрийн хөрөнгөд харьцуулсан харьцаа нь -19.2% байгаа нь тус шалгуурыг зөрчөөгүй байгааг харуулж байна.

31.9 Бусад эрх зээлийн үнийн эрсдэл

Компани эрх зээлийн үнийн хэлбэлзлээс ашиг хүртэх зорилгоор аливаа өөрийн болон өөчийн хөрөнгүүр арилжаалдэггүй учир эрх зээлийн үнийн эрсдэлд өртөхгүй гэж үзэж байна.

31.10 Төлбөрийн чадварын эрсдэл

Төлбөрийн чадварын эрсдэл нь аливаа ач ахуйн нэгж нь санхүүгийн өр төлбөрийг барагдуулах үүргээ биелүүлэхэд хүндрэл үүсэх эрсдэлийг илэрхийлдэг. Энэ нь санхүүгийн өр төлбөрөө хугацаанд нь төлж барагдуулахад хүндрэлтэй тулгарах эрсдэл юм. Компанийн бодлого нь өр төлбөр төлөх хугацаа болоход хангалттай бэлэн мөнгөтэй байх явдал юм. Энэ зорилтод хүрэхийн тулд Компани нь хупэгдэж буй шаардлагыг биелүүлэхийн тулд тогтмол бэлэн мөнгөний үлдэгдэлтэй (эсвэл харилцан тохиролцсон хэрэгтүүр) байх явдал юм.

Төлбөрийн чадварын эрсдэлийг компани өөрийн мөнгөн урсгалын удирдах чадвараас үүсдэг гэж үзэж байна. Компани тухайн жилийн төсөвт мөнгөн урсгалын хэрэгцээ шаардлагыг үнэлэхийг үндсэн дээр болгодог. Компани нь аливаа төлбөрийн чадварын эрсдэлийн үнэлгээг сар бүр хийж, төлөөлөн удирдах зөвлөлд танилцуулан цаашид аач хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөж гардаг.

Зохицуулагч байгууллага болох санхүүгийн зохицуулах хорооны 2019 оны 210 тогтоолоор батлагдсан "ББСБ-ын үйл ажиллагааны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг тооцож хянаалт тавих журам"-аар төлбөр төрөгч гүйцэтгэх чадварын харьцааг 8%-аас доошгүй, нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийг эрсдэлээр жигнэсэн нийт актива харьцуулсан харьцаа нь 10%-аас доошгүй байхыг тус тус зөвлөсөн байдаг бөгөөд тайлант хилд төлбөрийн чадварыг 30.1%-иар, эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 45%-иар хангаж ажиллаасан байна.

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
184
5183856
9021031195 СТС2420

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.10 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтээр санхүүгийн ер төлбөрийн гэрээгээр хүлээсэн төлөгдөх дуусах хугацаат хөрөнгө (дисконтчилвагүй менген гүйлгээг илэрхийлнэ):

Мянган төгрөгөөр	1-12 сар	1-2 жил	2-5 жил	5 жилээс дээш	Нийт
2023-12-31					
Санхүүгийн ер төлбөр					
Итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөр	(11,587,981)	(6,855,753)	(781,952)	-	(19,235,686)
Зээл болон ер төлбөр	(1,500,000)	(1,705,345)	(3,410,690)	-	(6,616,035)
Бондын ер төлбөр	(1,300,500)	(16,088,234)	-	-	(17,388,734)
Түрээсийн ер төлбөр	-	(102,922)	(187,657)	(3,603)	(294,182)
Бусад санхүүгийн ер төлбөр	(386,046)	-	-	-	(386,046)
Нийт санхүүгийн ер төлбөр	**(14,784,527)**	**(24,752,254)**	**(4,380,299)**	**(3,603)**	**(43,920,683)**
2022-12-31					
Санхүүгийн ер төлбөр					
Итгэлцлийн үйлчилгээний ер төлбөр	(11,416,190)	(2,143,162)	(1,996,900)	-	(15,556,252)
Зээл болон ер төлбөр	-	(12,902,177)	-	-	(12,902,177)
Бондын ер төлбөр	(4,937,265)	(1,650,551)	-	-	(6,587,816)
Түрээсийн ер төлбөр	(232,236)	-	(188,130)	(3,688)	(424,053)
Бусад санхүүгийн ер төлбөр	(331,814)	-	-	-	(331,814)
Нийт санхүүгийн ер төлбөр	(16,917,505)	(16,695,890)	(2,185,030)	(3,688)	(35,802,112)

БХБ
2024 12 27-ндэр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны
танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

31. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

31.11 Капиталын тодруулга

Компани нь менген урсгалын хөрөнгийн нөөцөөс бусад өөрийн бүх бүрэлдэхүүн хэсгүүдээс бүрдсэн (хувьцаат капитал, нэмж төлөгдсөн капитал, хэвлэлтын бус хувь оролцоо, хуримтлагдсан ашиг ба дахин үнэлгээний нөөц гэх мэт) 'тохируулсан капитал'-д хэвлэлт тавьдаг.

Капитал бүрдүүлэх үеийн Компанийн зорилго бол:

- Хувьцаа эзэмшигч болон хувь нийлүүлэгчдэд үргэлжлүүлэн өгөөж өгөхийн тулд бейгууллагын тасралтгүйгээр үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэх чадвартай хамгаалах, болон
- Эрсдэлийн түвшинтэй харгалзан үзэж бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнэ тогтоох замаар хувьцаа эзэмшигчдэд зохих өгөөж өгөх явдал юм.

Компани шаардлагатай капиталын дүнг хэлбэгдэх эрсдэлтэй нь уялдуулан тогтоодог. Компани капиталын бүтцийг удирдаж, эсэхэ тохируулгыг хийхдээ эдийн засгийн нөхцөл байдалд гарсан өөрчлөлт болон тухайн хөрөнгийн эрсдэлийн шинж чанарыг анхаардаг. Капиталын бүтцийг тогтворжуулах эсвэл түүнд тохируулга хийхийн тулд компани нэгдэл ашиг болон капиталын өгөөжийн дүнд тохируулга хийх, шинэ хувьцаа гаргах эсвэл өр бууруулах зорилгоор хөрөнгө борлуулах арга хэмжээ авах боломжтой.

Компани салбар дахь бусад ак аналогуудийн адил капиталд мониторинг хийхдээ өр ба тохируулсан капиталын харьцааг суурь болгодог. Цэвэр өр ба тохируулсан капиталыг ашигласан энэ харьцааны тооцоолол хийдэг. Нийт өрөөс (нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангаар тодорхойлсны дагуу) мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийг хасаж цэвэр өрийг тооцоолдог.

Зах зээлийн тодорхой бус байдлын үлэмж Компани өр ба тохируулсан капиталын харьцааны шалгуур үзүүлэлт эсэхэтэй түвшинд хадгалах, болон менежмент хүчтэй суурь хадгалж үлдэх стратеги барималж байна. Энэ стратегийн гол зорилго нь эзэлийн үнэлгээгээ өөдөр байлгасаар үндэслэлтэй зардлаар санхүүжилт олж авах явдал юм. 2023 болон 2022 оны 12 сарын 31-ний адроорх өрийн тохируулга хийдсэн капиталын харьцааг доор харуулав:

Мөнгөн төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Зээл ба өр төлбөр	45,333,160	38,726,985
Түрээсийн өр төлбөр	396,046	331,814
Хасах нь: Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	(1,011,072)	(8,383,206)
Хасах нь: Хугацаат хадгаламж	(8,514,599)	(1,975,838)
Цэвэр өр төлбөр	36,193,535	26,699,756
Нийт өөрч	38,974,059	32,137,631
Нийт тохируулсан капитал	38,974,059	32,137,631
Өр төлбөр ба тохируулсан капиталын харьцаа (%)	93%	83%

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ
ДЕВЕЛОПМЕНТ
ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5011348 Ь 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ОНЦИЙ ЗӨНДӨӨ
КАПИТАЛ УЗЛК
ЖК
5183065
9021031195
СТС2020

32. Мөнгөн гүйлгээний тайланг дэмжих тэмдэглэл

Мөнгөн гүйлгээний тайлангийн зорилгоор мөнгө ба түүнтэй адилтгах зүйлс нь дараах зүйлсээс бүрдэнэ

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Банк дахь хөрөнгө, хугацаагүй хадгаламж	1,008,778	8,380,161
Бэлэн мөнгө	2,294	3,044
Нийт мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	**1,011,072**	**8,383,205**

Санхүүжилтийн үйл ажиллагааны мөнгөн бус гүйлгээнүүдийг санхүүжилтийн үйл ажиллагааны өр төлбөрийн тохируулга бөйдлаар дараах хүснэгтэд харууллаа:

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
01-р сарын 01	12,902,177	11,236,319
Тайлант жилд нэмж олгосон зээл	33,453,414	35,868,605
Тайлант жилийн зээлийн эргэн төлөлт	(39,647,397)	(34,422,055)
Мөнгөөр төлөгдсөн хүү	(844,339)	(1,070,316)
Тайлант жилд хуримтлуулсан хүү	774,990	1,249,790
Хорогдуулсан өртгийн тохируулга	9,411	41,314
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	15,951	(1,480)
12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	6,664,207	12,902,177

Итгэлцлийн үйлчилгээний өр төлбөр

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
01-р сарын 01	**16,656,632**	**15,756,513**
Тайлант жилд нэмж татсан итгэлцэл	36,266,297	14,604,734
Тайлант жилийн эргэн төлөлт	(32,599,689)	(13,125,507)
Төлөгдсөн хүү	**(2,654,800)**	**(2,219,478)**
Тайлант жилд хуримтлуулсан хүү	**2,893,462**	**2,218,344**
Гадаад валютын ханшийн хэрэгжээгүй гара	**(9,594)**	**(160,870)**
Зээлийн эрсдэлээс хаагдсан	-	**(397,104)**
Өр төлбөрөөс хаагдсан	-	-
12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	20,564,308	16,656,632

Бондын өр төлбөр

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
01-р сарын 01	**6,836,363**	**3,756,992**
Тайлант жилд нэмж татсан бонд	25,820,911	5,120,051
Тайлант жилийн эргэн төлөлт	(14,819,994)	**(2,015,618)**
Төлөгдсөн хүү	(2,070,461)	**(456,056)**
Тайлант жилд хуримтлуулсан хүү	2,140,839	**593,665**
Гадаад валютын ханшийн эерүүний тохируулга	-	-
Зээлийн эрсдэлээр хаагдсан	-	**(132,671)**
Өглөгөөр хаагдсан	-	-
12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	**17,707,668**	**6,836,363**

Үнэт цаасны танилцуулга
БУРТГЭВ
№ 01
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02
BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ
187

32. Мөнгөн гүйлгээний тайлант дэлхих тэмдэглэл (үргэлжлэл)

Өмчийн болон Өрийн хөрөнгө оруулалт

Мянган төгрөгөөр	Өмчийн үнэт цаас	Өрийн үнэт цаас
01-р сарын 01	449,666	677,347
Тайлант жилд худалдан авсан	1,177,963	-
Тайлант жилд борлуулсан	(31,406)	(752,839)
БУЦ-ийн үнэлгээний олз	(116,580)	-
Хүлээн авсан хүүгийн орлого	-	-
Хуримтлуулсан хүү	-	77,020
Ханшийн нөлөөлөл	95,508	(1,528)
Хасах нь: (Эрсдэлийн сан)	-	-
12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	1,574,171	-

33. Холбоотой талууд

33.1 Холбоотой талуудыг тодорхойлох

Холбоотой тал гэдэг нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэж буй аж ахуйн нэгж ("тайлагнагч аж ахуйн нэгж" гэнэ)-тэй холбоотой хувь хүн эсвэл аж ахуйн нэгж юм (НББОУС 24.9).

Тус компани нь доор дурдсан аж ахуйн нэгж, хувь хүмүүстэй холбоотой талууд юм:

Холбоотой талуудын нэр	Харьяалал	Хамаарал	Авсан гүйлгээний төрөл
Бизнес Инвест Девелопмент моторс ХХК	Монгол улс	Зэргэлдээ компани	Авлага, өглөг, ҮХХ солилцоо
Бизнес Инвест Девелопмент Технологи ХХК	Монгол улс	Зэргэлдээ компани	Авлага, өглөг, итгэлцэл
Амар хатан туул менежмент консалтинг ХХК	Монгол улс	Зэргэлдээ компани	Авлага, зээл
Бид эссет ТЗК ХХК	Монгол улс	Өөрийн компани	Хөрөнгөөр батлагаажсан үнэт цаас гаргах
А.Алтансүх	Монгол улс	ТУЗ-ын дарга, хувьцаа эзэмшигч	Авлага, итгэлцэл, бонд
С.Отгонбат	Монгол улс	ТУЗ-ийн гишүүн	Авлага, итгэлцэл, бонд, зээл, ҮХХ солилцоо
Х.Одонтуяа	Монгол улс	ТУЗ-ийн гишүүн, хувьцаа эзэмшигч	Зээл, итгэлцэл
Б.Анхмөнх	Монгол улс	ТУЗ-ийн гишүүн	Итгэлцэл, бонд
Б.Отгондорж	Монгол улс	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн	Итгэлцэл

33. Холбоотой талууд (үргэлжлэл)

33.2 Холбоотой талуудтай хийсэн хоорондын ажил гүйлгээний тооцооны үлдэгдэл

12 сарын 31-ний байдлаарх холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ, тооцооны үлдэгдлийн мэдээллийг дор харуулав.

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Холбоотой талаас авах авлага		
А.Алтансүх	319,616	-
Бизнес Инвест Девелопмент Моторс ХХК	-	74,440
Бизнес Инвест Девелопмент Технологи ХХК	5,000	137,980
С.Отгонбат	31,500	-
Нийт холбоотой талуудаас авах авлага	**356,116**	**212,420**
Холбоотой талд өгөх өглөг		
Бизнес Инвест Девелопмент Моторс ХХК	-	-
Нийт холбоотой талуудад өгөх өглөг	-	-

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Зээлийн авлага		
А.Алтансүх	1,765	324,200
Х.Одонтуяа	-	-
Нийт үнийн дүн	1,765	324,200

Мянган төгрөгөөр	2023-12-31	2022-12-31
Бондын ер төлбөр		
А. Алтансүх	776,551	476,551
С. Отгонбат	-	1,507,765
Б. Анхилуун	17,000	17,000
Ц. Бат-Эрдэнэ	20,000	-
А. Амартүвшин	8,000	-
Нийт үнийн дүн	**821,551**	**2,001,316**

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Аудитын компанийн Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ,
Тусгай зөвшөөрөл

Үнэт цаасны танилцуулга

МОНГОЛ УЛС

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

00026658!

2021.09.24 / Бүртгэсэн он,сар,өдөр /	9018018015 / Хувийн хэрэгийн дугаар /
	6761267 / Регистрийн дугаар /

Нексиа глобал монголиа аудит — Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, харилцаагаа хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр	01	2021.09.21
/ шийдвэрийн нэр /	/ дугаар /	/ он, сар, өдөр /

69200	Аудитын үйл ажиллагаа /2022.01.10-2025.01.10/
/ Код /	/ Үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй	4	30,000.00
/ хугацаа /	/ ширхэгийн тоо /	/ нэрлэсэн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Сүхбаатар, 1-р хороо, олимпийн, 32/1, 10 тоот, Утас1: 99062150, Утас2: 99885453, Факс:

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГАЗАР

/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /

УЛСЫН БҮРТГЭГЧ Н.ЗОЛЖАРГАЛ

/гарын үсэг/

Гэрчилгээ дахин олгосон 2023 он 03 сар 08 өдөр

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК

УЛААНБААТАР ХОТ

190

ОЛЗИЙ ЭНД КО КАПИТАЛ ХХК

5183666

0021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичиг өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан гэмдэг
1	Энхбаяр овогтой Булаанчг Гүйцэтгэх захирал -р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2021.09.24	Н.Энхтуяа
2	Дахин ахрчилсэн олгов.	2023.03.09	Н.Золжаргал

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засваргай бол хүчингүй.

000266581

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ 191

Үнэт цаасны
танилцуулга

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ЦАХИМ СИСТЕМИЙН ЛАВЛАГАА ТОДОРХОЙЛОЛТЫН МАЯГТ

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

2023.04.12

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн үндсэн мэдээлэл

Регистрийн дугаар :	**6761267**
Нэр :	**НЕКСИА ГЛОБАЛ МОНГОЛИА АУДИТ**

Зөвшөөрөлтэй холбоотой мэдээлэл

Авсан огноо :	**2022-01-21**
Дуусах огноо :	**2025-01-21**
Хүчинтэй эсэх :	**Хүчинтэй**
Тусгай зөвшөөрлийн нэр :	**АУДИТЫН ЭРХЛЭХ ҮЙЛ ТУСГАЙ АЖИЛЛАГАА ЗӨВШӨӨРӨЛ**

Цахим систем нь бусад төрийн байгууллагуудаас шаардлагатай мэдээллийг татан авч байгаа болгон ашиглаж байгаа бөгөөд QR кодыг уншуулах үед тухайн шалгууруудыг хангасан эсэхээс хамааран гэрчилгээний төлөв өөрчлөгдөх буюу тухайн үеийн байдлаар харагдахыг анхаарна уу

Үнэт цаасны
танилцуулга

ХАВСРАЛТ 2- САНХҮҮЖИХ ЧАДАВХЫН ЗЭРЭГЛЭЛИЙН ТАЙЛАН

Onch Credit
Rating Agency

БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК

САНХҮҮЖИХ ЧАДАВХИЙН ЗЭРЭГЛЭЛ
ТОДОРХОЙЛОХ ТАЙЛАН

САНХҮҮЖИХ ЧАДАВХИЙН ЗЭРЭГЛЭЛ ТОДОРХОЙЛОХ ТАЙЛАН

Зэрэглэл тогтоолгож буй Компани:	**Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК**
Компанийн хаяг:	**УБ хот, СБД 2-р хороо, 5-р хороолол Сөүл гудамж, Модун цамхаг 6-р давхар,** Монгол **Улс**
Компанийг төлөөлөх хүн:	**Гүйцэтгэх захирал Ц.Бат-Эрдэнэ**
Компанийн регистр/бүртгэлийн дугаар:	**5013348**
Зэрэглэлийн түвшин:	**mnA**
Зэрэглэлийн төлөв:	**Тогтвортой**
Зэрэглэлийн үйлдэл:	**Шинээр тогтоосон**
Зэрэглэл тогтоосон огноо:	**2024 оны 11 сарын 8-ны өдөр**
Зэрэглэл Тогтоох Байгууллагын төлөвлөгч :	**Гүйцэтгэх захирлын үүрэг гүйцэтгэгч Б.Цэрэнчимэд**

БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 № 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
194
5163865
9023031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
УРТГЭВ-02

Санхүүжих чадавхийн зэрэглэл тодорхойлох тайлан

Бизнес Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-д,

Бид 2024 оны 10 сарын 5-ны өдөр байгуулсан "Санхүүжих чадавхийн зэрэглэл тодорхойлох" №241011/01 дугаартай гэрээний дагуу зэрэглэлийг тодорхойлохдоо Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн 2020-2023 онууд болон 2024 оны 9-р сарын 30-наар дуусгавар болсон аудитлагдсан санхүүгийн тайлан, дотоод мэдээлэл болон үйл ажиллагааны бүхий л шаардлагатай мэдээллэлд дүн шинжилгээ хийсэн болно.

Хязгаарлалт

Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээг гүйцэтгэхдээ үнэт цаас гаргагчаас бэлтгэж өгсөн үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайлан, мэдээ материалууд, олон нийтэд ил тавигдсан эдийн засгийн, эрх бүхий эохицуулагч байгууллагаас гаргасан банк бус санхүүгийн салбар болон харилцийн зах зээлийн албан ёсны мэдээлэл, эх сурвалжууд дээр үндэслэн бие даасан хараат бус байдлаар үнэлсэн болно.

Зэрэглэл тогтоох байгууллага нь үнэт цаас гаргагчийн бэлтгэн өгсөн санхүүгийн тайлан болон санхүүгийн мэдээ тайланд аудит хийдэггүй, тус тайланд дурдагдсан үнэт цаас гаргагчийн гаргаж өгсөн баримт материалын үнэн зөв байдлыг харицуцахгүй, үнэлгээний тайланд дурдагдсан чанарын болон тоон тооцооллуудийн биелэлтэд баталгаа гаргахгүй болно.

Санхүүжих чадавхийн зэрэглэл тодорхойлох тайлан нь үнэт цаас худалдах, худалдан авах зөвлөмж биш юм. Зэрэглэл тогтоох байгууллага нь энэхүү тайланд дурдсан мэдээллэд үндэслэн гуравдагч этгээдийн зөвөл, хөрөнгө оруулалт, бизнесийн шийдвэрийн үр дүнг харицуцахгүй.

ONCH CRA LLC

Гонгоржавын Зориг
Гүйцэтгэх захирал
Онч Кредит Рэйтинг Эйжинси ХХК
2024 оны 11-р сарын 8

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 дд 9023010137

Санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг дэмжих хүчин зүйлүүд:

- Иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд бизнесийн болон хэрэглээний зээл олгох, итгэлцлийн үйлчилгээ үзүүлэх чиглэлээр олон жил амжилттай ажилласан туршлагатай;
- **Байгууллагын тогтвортой өсөлттэй үйл ажиллагаа;**
- Өөрийн хөрөнгийн чадавхи өндөр, санхүүжих эрийн хэрэглэлийн төрөлжилт сайн, гадаад болон **дотоодын зах зээлээс эх үүсвэр татсан туршлагатай;**
- Нийгмийн хариуцлагын төслүүдийг хэрэгжүүлснээр нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд эерэг нөлөө үзүүлж, санхүүгийн үйлчилгээний зах зээлд хувь нэмэрээ оруулах, өөрийн брэндийг хүлээн **зөвшөөрүүлэхээр хүчин чармайлт гаргаж ажилладаг;**

Санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг хязгаарлах буй хүчин зүйлүүд:

- Үнэт цаас гаргагчийн санхүүжилт, хөрөвх чадварт нөлөөлж болзошгүй зээлийн болон валютын **эрсдэлд дунд зэргийн мэдрэмтгий;**
- Эрсдэлтэй бүтээгдэхүүн болох онлайн зээлийн багцад эзлэх хувь 20%-аас дээш өсөх, эрсдэлийн зардал өндөр гарах, багцын өгөөж буурах, дижитал бүтээгдэхүүн үйлчилгээг дагаад мэдээллийн технологийн зардал өсөх, кибер эрсдэлд өртөх;
- **Байгууллагын төлөвлөгөөт стратегитэй холбоотой салбар нэгжүүдийг олноор нээснээр үйл ажиллагааны зардал өсөх, зээлийн багц өсөх хэдий ч цөөрөн ашгийн хэмжээ өсөхгүй байх, ашиг ажиллагаа, өөрийн хөрөнгийн өгөөж буурах;**

БИД ББСБ УЛААНБААТАР ХОТ
ОНЦИЙ ЭМЧ ХАШТАЛЖИК ХХК
196
5183655 9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

АГУУЛГА

Нэр томьёо ба товчлол....6
Зэрэглэлийн тэмдэглэгээ, тодорхойлолт....7
Тайлангийн хураангуй....8
- Компанийн тухай....8
- Санхүүгийн шинжилгээний тойм....8

Шинжилгээний тойм....11
- Гадаад хүчин зүйлс ба макро орчин....11
- Салбарын нөлөөлөл....11
- Компанийн зорилтот ба стратеги....11
- Эрсдэлийн удирдлага....11
- Зээлийн багцын чанар....11
- Ашигт ажиллагаа....11
- Санхүүгийн хөшүүрэг....11
- Хөрвөх чадвар....11

Санхүүгийн нэгдүйн төсөөллийн талаарх мэдээлэл....15
Үнэт цаас гаргагчийн өрийн үүргийн талаарх мэдээлэл....16
Дүгнэлт....17
Тайлангийн хавсралтууд....18

УЛААНБААТАР ХОТ
197

2024-12-27 БҮРТГЭВ № 01
2024-12-02 БҮРТГЭВ-02

Нэр томьёо ба товчлол

- ЗТБ – Зээглэл тогтоох байгууллага;
- Харилцагч – ЗТБ-аар санхүүжих чадавхийн зэрэглэл тодорхойлуулах үйлчилгээ авахаар гэрээ **байгуулсан хуулийн этгээд;**
- Зэрэглэл тодорхойлох гэрээ – Харилцагч болон ЗТБ-ын хооронд байгуулсан санхүүжих **чадавхийн зэрэглэл тогтоох үйлчилгээний гэрээ;**
- Зэрэглэл – Харилцагчийн санхүүжих чадавхийн талаар ирээдүйд чиглэсэн ерөнхий, эсвэл тухайлсан өрийн хэрэгслийнх нь хувьд харьцангуйгаар гаргасан дүгнэлт. Санхүүжих **чадавхийн зэрэглэлийг санхүүжих чадавхийн төлөв мөн дагалдана;**
- **Зэрэглэл шинээр тогтоох** – санхүүжих чадавхийн зэрэглэл болон төлөвийг **анхлан тодорхойлох үйлдэл;**
- Зэрэглэл өөрчлөх – өмнө тогтоосон санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг ахиулах эсвэл бууруулах үйлдэл;
- **Зэрэглэл батлатгах – өмнө тогтоосон санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг өөрчлөхгүйгээр хэвээр үлдээх үйлдэл;**
- Зэрэглэл тодорхойлох – Зэрэглэл тодорхойлох гэрээний үндсэн дээр Харилцагчийн санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг шинээр тогтоох, батлатгах, эсвэл өөрчлөхөд чиглэсэн ЗТБ-аас үзүүлэх **үйлчилгээ;**
- Зэрэглэл шинэчлэх — өмнө тогтоосон санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг батлатгах, эсвэл **өөрчлөх** үйлдэл;
- Зэрэглэл цуцлах – санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг хүчингүй болгох үйлдэл;
- **Зэрэглэл түдгэлзүүлэх - санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг түр хугацаанд хүчингүй болгох үйлдэл. Түдгэлзүүлсэн санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг цаашид шинэчлэх эсвэл хүчингүй болгох боломжтой;**
- Зэрэглэлийн төлөв (Эерэг, Тогтвортой, Сөрөг, Хүлээлгэнд буй) – ирээдүйд санхүүжих чадавхийн зэрэглэлд нөлөөлж болзошгүй давамгай хандлагын төлөв байдал;
- Мэдээллийн хүсэлт – Зэрэглэл тодорхойлох гэрээний дагуу Зэрэглэл тодорхойлоход шаардлагатай мэдээлэл, баримт бичгүүдийн жагсаалт, хугацаа зэргийг багтаасан ЗТБ-аас Харилцагчийн хаяг руу илгээсэн баримт бичиг;
- Стандарт Шатлал – Харилцагчийн төлбөрийн үүргээ хугацаанд нь, бүрэн хэмжээгээр биелүүлэх эсэхээр нь бүлэглэж, загварчилсан зэрэглэлийн шатлал;
- Хүлээлгийн төлөвт оруулах – шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас болон, цаашид нэмэлт **дүн шинжилгээ хийх, хянах шаардлагатай тохиолдолд авах арга хэмжээ, үйлдэл;**
- Зэрэглэлийн үйлдэл – Харилцагчийн зэрэглэлийг Шинээр тогтоох, Батлатгах, Өөрчлөх /бууруулах болон өсгөх/, Хүлээлгийн төлөвт оруулах, Цуцлах болон Түдгэлзүүлэх зэрэг ЗТБ-ын шийдвэр;
- Зэрэглэлийн хороо – Харилцагчийн зэрэглэлийг эцсийн байдлаар тодорхойлох, шийдвэр гаргах эрх бүхий ЗТБ-ын байгуулсан байнгын хороо;
- Зэрэглэл тодорхойлох шийдвэр – Зэрэглэлийн хорооны шийдвэрийн үндсэн дээр ЗТБ-аас гаргасан санхүүжих чадавхийн зэрэглэл, төлөв, огноо, бусад мэдээллийг агуулсан шийдвэр;
- Зэрэглэл тодорхойлох тайлан – Харилцагчийн талаархи мэдээлэл, санхүүжих чадавхийн зэрэглэл, төлөв, тухайн үнэлгээнд нөлөөлсөн хүчин зүйлс, ЗТБ-ын дүгнэлтийг агуулсан албан ёсны тайлан;
- Нөлөөлсөн хүчин зүйлс – Санхүүжих чадавхийн зэрэглэл болон төлөвийг тодорхойлоход **нөлөөлсөн, зэрэглэл тодорхойлох тайланд тусгагдсан хүчин зүйлс.**

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ 198 5183066 8021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга

Зэрэглэлийн Тэмдэглэгээ, Тодорхойлолт

Зэрэглэл	Тодорхойлолт
Хөрөнгө оруулахуйц ангилалын зэрэглэл:	
mnAAA	**Хамгийн** бага **эрсдэлтэй, хөрөнгө оруулалтын зэрэглэл**
mnAA+	Маш бага эрсдэлтэй, хөрөнгө оруулалтын зэрэглэл
mnAA	
mnAA-	
mnA+	Эрсдэл багатай, хөрөнгө оруулалтын дундаас дээш зэрэглэл
mnA	
mnA-	
mnBBB+	Дунд зэргийн эрсдэлтэй, хөрөнгө оруулалтын дундаж зэрэглэл
mnBBB	
mnBBB-	
Эргэлзээт ангиллын зэрэглэл:	
mnBB	Ихээхэн эрсдэлтэй, эргэлзээт ангиллын зэрэглэл
mnBB+	
mnBB-	
mnB+	**Өндөр эрсдэлтэй, эргэлзээт ангиллын зэрэглэл**
mnB	
mnB-	
mnCCC+	**Маш өндөр эрсдэлтэй, эргэлзээт ангиллын зэрэглэл**
mnCCC	
mnCCC-	
mnCC+	Үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг барагдуулах магадлал бага
mnCC	
mnCC-	
mnC+	**Үндсэн болон хүүгийн төлбөрийг төлөх магадлал маш бага**
mnC	
mnC-	
Дефольт ангиллын зэрэглэл:	
mnD	Төлбөрийн чадамжгүй

Зэрэглэл нь харилцагчийн санхүүжих чадавхийн талаар ирээдүйд чиглэсэн ерөнхий, эсвэл тухайлсан ерийн хэрэгслийнх нь хувьд харьцангуйгаар гаргасан дүгнэлт юм. Санхүүжих чадавхийн зэрэглэлийг санхүүжих чадавхийн төлөв мөн дагалдана.

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02

Тайлангийн хураангуй

Үнэлгээ:	mnA (тогтвортой)
Талбарын ажил гүйцэтгэл:	2024 оны 10 сар
Үнэлгээний огноо:	2024 оны 9 сарын 30

Компанийн тухай

Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК (цаашид "БИД ББСБ", "Компани" гэх) нь үүсгэн байгуулагчийн 2005.05.15-ны өдрийн 01/01 тоот шийдвэрээр Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани хэлбэрээр байгуулагдсан. Тус компанийг 2005.08.19-ний өдөр Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар бүртгэсэн (Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ No9015001006, регистрийн дугаар 5013348).

Зохицуулагч байгууллагаас авсан тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд Монгол Улсын банк бус санхүүгийн салбарт 20 жил үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Компанийн эрхэлж буй үйл ажиллагаа нь зээлийн үйлчилгээ, итгэлцлийн үйлчилгээ, богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх, гадаад валютын арилжаа, цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гүйвуулга юм.

Компанийн төв оффис (Улаанбаатар хотод байрладаг) болон 19 салбартай, 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 109 ажилтантай байна.

Компани нь 2 хувьцаа эзэмшигчтэй. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга Аварзэд овогтой Алтансүх 70 хувийг, Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн Хөхөө овогтой Одонтуяа 30 хувийг эзэмшдэг.

Санхүүгийн шинжилгээний тойм

БИД ББСБ-ын голлон эрхэлж буй үйл ажиллагаа нь иргэдэд чиглэсэн бизнесийн болон хэрэглээний зээлийн үйлчилгээ юм. Компанийн нийт хөрөнгө тогтмол өсөлттэй, үйлчилгээний цар хүрээ өргөжин амжилттай ажиллаж байна.

Тус ББСБ-ын нийт активын хэмжээ сүүлийн таван жилд жилд дундаажаар 25%-аар, зээлийн багц мөн адил 25%-аар тус тус өсч 2024 оны 3 дугаар улиралд нийт хөрөнгө 94.7 тэрбум төгрөгт, нийт зээл 73.8 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна.

Ийнхүү нийт хөрөнгийн болон зээлийн багцын өндөр өсөлт гаргахад ашигт ажиллагаа, өөрийн хөрөнгийн өсөлт, гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан эх үүсвэр, дотоодын биржийн болон биржийн бус зах зээл дээрээс бонд гаргаж амжилттай хөрөнгө татан төвлөрүүлсэн зэрэг нь нөлөөлсөн байна.

Өөрийн хөрөнгийн тогтвортой өсөлтөд хуримтлагдсан ашгийн өсөлт буюу нөгдөл ашгийн бодлого эерээр нөлөөлсөн. Үнэлгээ хийх хугацаанд үнэт цаас гаргагчийн өөрийн хөрөнгийн чадвар сайн байна.

БИД ББСБ нь нийт 19 салбар нэгжээрээ дамжуулан Улаанбаатар хот болон орон нутагт Дархан-Уул, Орхон, Хөвсгөл, Дорнод аймгуудад салбараа нээн харилцагч нартаа бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ хүртээмжтэй хүргэж байна. 2021 онд БИД онлайн зээлийн аппликэйшнийг нэвтрүүлж, финтек шийдлээр хялбар зээлийн үйлчилгээг харилцагчдынхаа хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн олгож байгаа бөгөөд тус хугацаанд 8.9 мянган идэвхтэй дижитал хэрэглэгчидтэй болсон байна.

ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ
9021031195 СТС2420

Монголын хөрөнгийн бирж MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02
он сар өдөр 2024.12.27
БҮРТГЭВ
№ 01

Санхүүгийн гол үзүүлэлтүүд

(аудитлагдсан дүн)

Үзүүлэлт (сая төгрөг)	2020.12.31	2021.12.31	2022.12.31	2023.12.31	2024.09.30
Нийт хөрөнгө	43 667.8	58 498.0	69 930.5	85 235.6	94 686.0
Эзэмшил чадвар өндөргэй хөрөнгө (бэлэн мөнгө)	5 555.2	8 557.4	10,346.9	9 453.6	9 453.6
Өөрийн хөрөнгө	23 681.1	27 038.1	32 137.6	38 974.0	44 253.6
Дүрмийн сан	5 000.0	5 000.0	5 000.0	5 000.0	5 000.0
Эзэмшил (цэвэр)	29 612.2	39,517.8	50 595.9	65 296.7	72 726.6
Чанаргүй зээлийн хэмжээ	1 562.3	1 661.0	2 405.0	1 593.1	2 677.9
Чанаргүй зээлийн эзлэх хувь, %	5.0%	4.0%	4.6%	2.4%	3.6%
Зээлийн хүлээлтүүлэг тооцсон хүүгийн авлага	1 623.4	1 520.2	1 543.7	1 888.6	1 802.2
Бусдаас татсан зээл болон өрийн бичиг	7 828.8	14 797.4	19 395.7	24 004.7	17 043.9
Өрийн бичиг	3 443.7	3 616,0	5 587.8	17 388.7	14 453.3
Үйлчлүүлэгчийн авлага	11 278.7	15 654.7	16 554.8	20 462.5	29 080.0
Цэвэр ашиг	4 714.3	5 199.9	7 037.4	8 461.4	7 350.4
Нийт хөрөнгийн өгөөж (ROA), %	11.4%	10.1%	11.0%	10.9%	7.8%
Өөрийн хөрөнгийн өгөөж (ROE), %	23.4%	20.3%	23.8%	23.8%	16.6%

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Зээл багцын чанар

БИД ББСБ-ын үндсэн үйл ажиллагаа нь иргэдэд зээл олгоход чиглэгдсэн бөгөөд тус компанийн нийт **хөрөнгийн 75.2%-ийг зээлийн багц эзэлж байна.**

Шинжилгээнд хамрагдсан 2020-2024 онуудад (ковид цар тахлын нөлөөлөлтэй хугацаа) анхаарал хандуулах зээлийн багцад эзлэх хувь 4.0%-аас хэтрээгүй, 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 2.0%, чанаргүй зээлийн эзлэх хувь зээлийн багцын 5.0%-аас хэтрээгүй, 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар 3.6% байна. Банк бус санхүүгийн салбарын үзүүлэлттэй харьцуулахад анхаарал хандуулах зээл 33%-аар бага, чанаргүй зээл 58%-аар бага түвшинд байна.

Мөн гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт оруулсан зээл багцын 1.5%-ийг эзэлж байна. Зээлийн эрсдэлийн санг зохих журмын дагуу байгуулсан, зээлийн эрсдэлийг хаах чадвар хангалттай түвшинд байна.

Үнэт цаас гаргагчийн зээлийн үйл ажиллагаа, эрсдэлийн удирдлага сайн, багцын төвлөрлийн эрсдэл бага, зээлийн багцын чанар тогтвортой сайн байна.

Ашигт ажиллагаа, үр дүн

БИД ББСБ-ын үйл ажиллагаа өргөжин зээлийн багц өсөхийн хирээр санхүүжилтийн эх үүсвэр нэмэгдэж байгууллагын орлого, зардал нь шууд хамааралтайгаар өсөж байна. 2020-2024 онуудад мөн компанийн санхүүгийн үр дүн эерэг гарсан ба хүүгийн орлогын өсөлтийн хурд (2021 оныг эс тооцвол), гүйцэтгэлийн үзүүлэлтүүд нь өндөр байна.

Сүүлийн таван жилийн хугацаанд БИД ББСБ-ын өөрийн хөрөнгийн өгөөж дунджаар 22.8% дээр тогтвортой өндөр түвшинд байна. 2024 оны 3-р улирлын байдлаар компани 7.4 тэрбум төгрөг (2023 онд 8.4 тэрбум, 2022 онд 7.0 тэрбум, 2021 онд 5.2 тэрбум, 2020 онд 4.7 тэрбум)-ийн цэвэр ашигтай **ажиллаж байна.**

Мөн компанийн хөрөнгийн өсөлт, зээлийн багцын өсөлт, үр ашгийн үзүүлэлтүүд салбарын түвшинд байна. Зээлийн дүнгээр тооцсон зээлийн ажилтны бүтээмж болон нэг ажилтанд ногдох цэвэр ашгийн бүтээмжийн үзүүлэлтүүд тогтмол өсөлттэй, сүүлийн 5 жилийн Z индексийн үзүүлэлт нь санхүүгийн байдал тогтвортой, эрсдэл бага байгааг харуулж байна.

201

2024 12. 27 өдөр БҮРТГЭВ № 01
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02 БҮРТГЭВ-02

Санхүүгийн хөшүүрэг ба капиталын бүтэц

БИД ББСБ-ын санхүүжилтийн эх үүсвэрүүд нь өөрийн хөрөнгө болон банк, санхүүгийн байгууллагуудаас авсан зээл, гаргасан бондын эх үүсвэр, итгэлцлийн өглөгөөс бүрдэж байна. 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар өөрийн санхүүжилт нийт 50.4 тэрбум байгаагаас итгэлцлийн өглөг 26.6 тэрбум, гадаадын санхүүгийн байгууллагын санхүүжилт 1.7 тэрбум, ХААН банкнаас авсан зээл 0.9 тэрбум, гаргасан бонд 14.5 тэрбум төгрөг байна.

Компанийн ирээдүйн хөгжилд чиглэсэн хуримтлагдсан ашгийн бодлогын нөлөөгөөр өөрийн хөрөнгө сүүлийн 5 жилийн хугацаанд дунджаар 20%-аар өссөн байна. Өөрийн хөрөнгийн чадавх сайн буюу өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт зохистой харьцаанаас 2 дахин өндөр түвшинд байна.

Хүүнд мэдрэмтгий актив нь пассиваасаа өндөр байгаа нь хүүгийн эрсдэл дунд, валютын позицийн зөрүүнээс хүлээх ханшийн эрсдэл мөн дунд зэрэг байна.

Шинжилгээ хийсэн хугацаанд БИД ББСБ-ын бусдаас татсан эх үүсвэрийн төрөлжилт өндөр, чанар сайн байсан. Тус ББСБ-ын пассивын бүтцийг банк бус санхүүгийн салбартай харьцуулахад бусдын **хөрөнгийг дайчлах чадвар итгэлцлийн өглөг болон бондын эх үүсвэр дээр илүү давуу талтай байна. Санхүүгийн хөшүүрэг 1.1 буюу өөрийн санхүүжилт болон өөрийн хөрөнгийн эх үүсвэр харьцангуй тэнцвэртэй,** эрсдэл **багатай байна.**

Хөрвөх чадвар

Хөрвөх чадварт нөлөөлөх гол хүчин зүйл нь хөрөнгө оруулагчийн зээлийн үүргийн хугацаа болон татсан эх үүсвэрийн төлбөрийн хугацааны харьцаа үзүүлэлт **бөгөөд хөрөнгө, өр төлбөрийг эдийн хугацаанд (1 жил хүртэлх хугацаанд) тэнцвэржүүлээгүй байхад хөрвөх чадварын эрсдэл дунд зэрэг, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар сайн байсан.**

Ирээдүйд компанийн хөрвөх чадварт харилцагчийн санхүүгийн байдал муудаж, зээлдэгчдээс авах бэлэн мөнгөний орлого тогтворгүй, валюттай харьцах ханш мэдэгдэхүйц хэлбэлзэх, түүнчлэн хөрвөх чадвар өндөртэй хөрөнгийн эзлэх хувь бага байх зэрэг нь компанийн хөрвөх чадварт дарамт учруулж болзошгүй юм.

BID ББСБ УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ 202
5183866 9021031195 СТС2420

Монгол Улсын Үнэт цаасны Банк
Танилцуулга
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

Шинжилгээний тойм

Үнэлгээний тайлбар (*): Маш сайн; Хангалттай; Дунд; Хангалтгүй; Муу. Үнэлгээ ба тайлбарын ***хамт эцсийн зээлжих зэрэглэл тогтоосон*** *болно.*

Хамрах хүрээ	*Хүчин зүйлс*	*Үнэлгээ**	*Тайлбар*
Гадаад хүчин зүйл ба макро орчин	Дотоод хүчин зүйлс	Хангалттай	• Монгол улсын ДНБ цар тахлын хямралын дараа буюу сүүлийн 3 жилд **эерэгээр** тогтворжиж байгаа ба 2024 оны эхний хагас **хэвийн** байдлаар бодит өсөлт 5.6%-тай байна. 2025 онд 6.5%-тай байхаар **төсөөлсөн ба** эдийн засгийн өсөлт тогтвортой байна. • Инфляцын түвшин улсын хэмжээнд 6.7% буюу Төв **банкны зорилтот түвшинд (6%±2%) байна.** • **S&P агентлаг 2024 оны 9 сарын 18-нд** Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг нэг шат ахиулан B+(тогтвортой) гэж үнэлсэн. Үүнээс харахад эдийн засгийн цаашдын сэргэлт үргэлжлэх төлөвтэй байна. • Монгол улс бодлогын хүүг 2024 оны 03 дугаар сараас эхлэн 13.0% 10.0% хүртэл бууруулсан цаашид тогтвортой байхаар байна. • **Хөдөлмөр** эрхлэлтийн түвшин өмнөх улирлаас 0.6 нэгжээр сайжирсан **хэдий** ч хөдөлмөрийн зах зээл дээр ажиллах хүчний хомсдолтой байна.
	Гадаад хүчин зүйлс	Хангалттай	• Монгол Улсын **гадаад** худалдааны тэнцэл 2020 оны 02 дугаар улирлаас хойш эерэгтэй гарч байна. • Ам.долларын ханш АНУ-ын Холбооны **нөөцийн** сангийн бодлогын хүүгийн бууралттай холбоотой бусад валютын эсрэг сулраад байна. Дэлхийн эдийн засгийн байдлаас **шалтгаалан гадаад валютын ханш тогтворгүй** байх **магадлалтай** байна. • **Голлох түүхий эдийн үнэ тухайлбал нүүрсний үнэ 2024** оны эхнээс унаж эхэлсэн бол экспортын хэмжээ энэ оны дөрөвдүгээр сараас буурсан, алтны үнэ түүхэн дээд буюу 2263.5 ам.доллар хүрч өсөлттэй байна. Энэ нь эдийн засагт меңгений бодлогод нөлөөлж, хүүгийн **түвшинг** өөрчлөх болон экспортын орлого өсөхөд нөлөөлөхөөр байна.
	Ирээдүйн төсөөлөл	**Хангалттай**	• 2025 **оны** эдийн засгийн өсөлтийн **төсөөлөл** Монголбанк 6.5%, мөн Олон Улсын санхүүгийн байгууллагууд 6.5% байна гэж тооцсон. • **2023 оны дэлхийн эдийн** засгийн **өсөлтийг 2.8% байна** гэж төсөөлсөн ч гүйцэтгэл нь даваа 3.2%-ын өсөлт үзүүлсэн. **2024 болон 2025 оны өсөлт өмнөрсөн жилийн** өсөлтийн орчимд хадгалагдах төлөвтэй байна. • Геополитикийн хурцадмал байдал, гео-эдийн засгийн **хуваагдал, төвийн дэнолэгийн хумигдалт,** санхүүжилтийн зардал өндөр хэвээр байгаа зэрэг хүчин зүйлс өсөлтийг сааруулж болзошгүй сорилтууд хэвээр байна. Энэ нь бизнесийн орчинг сааруулах нөлөөлөлтэй.
Салбарын нөлөөлөл ба зах зээл	Зах зээлийн **шинжилгээ**	Хангалттай	• Монгол Улсын банк бус санхүүгийн салбарт 2024 оны 2 дугаар улирлын байдлаар 549 ББСБ үйл ажиллагаа идэвхтэй эрхэлж байна. • Салбарын дундаж борлуулалтын сүүлийн 5 жилийн өсөлт 36% (2024 оны 2-р улирлын байдлаар)-тай эерэг байгаа нь тогтвортой өсөлтийг харуулж байна, мөн салбарын эрэлт ихсэж харилцагчийн тоо нэмэгдэж байгаа нь зах зээл цаашид ч өсөх төлөвтэй байна. • **ББСБ** салбар нь өрсөлдөөнт шинж чанартай ба "БИД **ББСБ**" нь зах зээлд эзлэх байр сууриа нэмэгдүүлэхээр ирэх 5 жилийн тэлэлтийн стратегийн тодорхойлж 2024-**2028** төлөвлөгөөгөөр орлогыг 2 дахин өсгөхөөр тусгасан. Ингэснээр салбарт эзлэх хувь өсч компанийн хэтийн төлөв сайн гэж харагдаж байна.
	Салбарын **өрсөлдөөнт** байдал	**Хангалттай**	• 2015 **оноос** 2018 **оны** хугацаанд ББСБ-ын тоо 3 дахин **өссөн бол 2019 оноос** 2024 онд тогтвортой байна. Зохицуулагч байгууллагаас дүрмийн санг 2022 оноос

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ
УЛААНБААТАР ХОТ 203
5183856 9021021195 СТС2420

ОУХ он сар өдөр 2024.12.27 БҮРТГЭВ № 01
2024 -12- 02 БҮРТГЭВ-02

Шинжилгээний тойм

Үнэлгээний тайлбар (*): Маш сайн; Хангалттай; Дунд; Хангалтгүй; Муу. Үнэлгээ ба тайлбарын ***хамт эцсийн зэрэглэл нөлөөлсөн*** *болно.*

Хамрах хүрээ	*Хүчин зүйлс*	*Үнэлгээ**	*Тайлбар*
			ихэсгэсэн ба салбарт **цэнээр нөөтрэх** боломжийг бууруулсан. • Санхүүгийн зохицуулах хороонооос тусгай зөвшөөрөлтэй 549 ББСБ-аас 15 ББСБ нь салбарын нийт хөрөнгийн 50 хувийг эзэлж байгаа нь салбарын нийт хөрөнгө цөөн байгууллагад төвлөрсөн байгааг харуулахын зэрэгцээ өрсөлдөөн ширүүсэж байгааг илтгэж байна.
	Зохицуулалтын орчин	Хангалттай	• ББСБ-ын салбарын эрх зүйн ба татварын орчин тогтвортой. • Санхүүгийн зохицуулах хороонооос тусгай зөвшөөрөл авч үйл ажиллагаа эрхэлдэг, хууль, дүрэм журмын **хэрэгжилтийг хянах, аливаа өөрчлөлтийг нэвтэлэх, мөн чадамжыг сайжруулах сургалтуудыг тогтмол** хэрэгжүүлдэг байна. • Санхүүгийн байгууллагууд бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ байгаль орчин, нийгэмд эерэгээр болгосноор хямд өртөгтэй эх үүсвэр татах болон зохицуулагч байгууллагын **хэнгэлэлтэд хамрагдах боломжийг олгож** байна. • Санхүүгийн зохицуулах хороонд бодлого, шийдвэр нь ББСБ-ын үйл ажиллагаанд шууд нөлөөтэй бөгөөд үйл **ажиллагаат хэтгаарласан гэнэтийн шийдвэрүүд гарах эрсдэлтэй.** • **Зохицуулалтын орчны нөлөө нь харилцагчийн** төлбөрийн чадварт нөлөөлөх чухал хүчин зүйлсийн нэг учир эдгээр хүчин зүйлсийг зэрэглэлийн суурь үнэлгээ хийхэд харгалзаж үзсэн.
Компанийн засаглал ба стратеги	Засаглалын төгөлцөө	Хангалттай	• БИД ББСБ нь үйл ажиллагаагаа зохицуулалтын шаардлага, стандартын дагуу явуулж байгаа нь компанийн тогтвортой байдал, **санхүүгийн найдвартай** байдлыг илтгэж байна. • 2020 оноос 2024 оны эхний хагас жилийн хугацаанд дүрмийн сангийн хэмжээ өсөж, өмчийн бүтцэд тодорхой өөрчлөлт орсон нь компанийн хөрөнгө оруулалтын өсөлтийг баталгаажуулж байна. • ТУЗ-н дэргэд 4 хороо үйл ажиллагаа явуулдаг ба гүйцэтгэх удирдлагыг дэмжиж ажилладаг. Компанийн засаглалыг кодексийн зарчмуудыг хэрэгжүүлдэг. ТУЗ нь нийт 7 гишүүдтэй ба харьяат бус гишүүдийн тоо 28%-ийг эзэлж байна.
	Стратеги **төлөвлөлт**	Маш сайн	• Компанийн **алсын хараа, эрхэм зорилгыг** тодорхойлж, стратеги **төлөвлөгөөг 5 жилээр, бизнес төлөвлөгөөг жил** бүр ТУЗ-аар батлуулдаг. Стратеги төлөвлөгөөний хүрээнд санхүүгийн **тэсвэрлэгчийг төлөвлөгөөтэй уялдуулж** ажилладаг.
	Дотоод хяналтын систем ба дотоод аудит	Хангалттай	• Үйл **ажиллагаандаа** үүсэж болзошгүй эрсдэл, ашиг сонирхлын зөрчлийг илрүүлэх, үнэлэх, удирдах дотоод хяналтын тогтолцоо бүрдүүлсэн. • Дотоод хяналтын тогтолцоо нь үйл ажиллагааны үе шат бүрт хяналт тавьж болохуйцаар зохион байгуулагдсан байна. • Зээлийг олгох болон батлах, зөвшөөрөл өгөх үйл явц, эрх мэдлийн хүрээ ба хариуцлагын тогтолцоо тодорхой байна. • Дотоод аудиторыг томилон ажиллуулж ТУЗ-д тодорхой **давтамжаар тайлагнадаг.** • Хөндлөнгийн аудитыг ижил бүрэн, тогтмол давтамжтайгаар хийж гүйцэтгэдэг ба санхүүгийн тайлангийн аудитыг **тогтмол** олон **улсын аудитын** байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн байна.

BID ИНВЕСТ МЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ 2024 6183855 9021031195 СТС2420

СЭХ 2024 оны 12 сарын 27 өдөр БҮРТГЭВ № 01
МОНГОЛ ОЛОН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ MONGOLIAN STOCK EXCHANGE 2024 -12- 02 БҮРТГЭВ-02

Шинжилгээний тойм

Үнэлгээний тайлбар (*): Маш сайн; Хангалттай; Дунд; Хангалтгүй; Муу. Үнэлгээ ба тайлбарын хамт эцсийн зэрэглэлд нөлөөлсөн болно.

Хамрах хүрээ	Хүчин зүйлс	Үнэлгээ*	Тайлбар
	Нийгмийн хариуцлага	**Маш сайн**	• БИД ББСБ **нь** нийгмийн хариуцлагын хүрээнд идэвхтэй **ажиллаж**, 10 гаруй төслийг амжилттай хэрэгжүүлж, харилцагчийн үйлчилгээ болон зориltот зах зээлийн өсөлтийг тэнцвэржүүлэх замаар нийгэмд үзүүлэх эерэг **нөлөөгөө нэмэгдүүлж байна.**
Эрсдэлийн удирдлага	Эрсдэлийн бодлого	Хангалттай	• ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн хороо **нь** байгууллагын үйл **ажиллагааны** бүхий л чиглэлийн эрсдэлийг тооцож, **дотооддоо нөрөх хамаарыг** бизнесийн **цар хүрээ, үйл** ажиллагааны онцлог, бүтэц, зохион байгуулалтад нийцүүлэн боловсруулж хэрэгжүүлж ажилладаг. • **Аудит**, эрсдэлийн хороо **нь** идэвхтэй ажиллаж, **Санхүү, зах** зээлийн эрсдэлийн талаар (улирал тутам), **Мөнгө** угаахтай тэмцэх тухай (жилд нэг удаа) **тайлан мэдээг** хүргүүлж, **тогтмол** хурлыг зохион байгуулж ажилладаг.
	Төлбөрийн чадварын эрсдэл	Хангалттай	• БИД **ББСБ нь** төлбөрийн **чадварын** эрсдэлийг оновчтой удирдаж **ажилладаг.** • Санхүүжилтийн удирдлага, хүүгийн түвшин зохистой хэмжээнд удирдаж байна. • Санхүүжилтийн эх үүсвэрийн төрөлжилт өндөр, чанар сайн. Компанийн өрийн бүтцэд богино хугацаат өрийн эзлэх хувь бага. • Өрийн санхүүжилт **болон өрийн хөрөнгийн эх үүсвэр харьцангуй тэнцвэртэй, ногдол ашгийг хуваарилалтгүй** хүримтлүүлж байгаа нь өрийн хөрөнгийн чадавхыг сайжруулж төлбөрийн чадварын эрсдэлийг бууруулж байна.
	Зах зээлийн эрсдэл	Хангалттай	• БИД ББСБ-ийн зах зээлийн эрсдэлийг **удирдан ажилладаг** ба хүүгийн **хувь хэмжээг тогтмол үнэлж ажилладаг.** • **Түс байгууллага гадаад санхүүжилт болон өтгэлцийн** үйлчилгээгээр 0,9 төрбум төгрөгтэй тэнцэх хэмжээний эх үүсвэрийг **ам.доллараар** татсан, **нөгөө талаас валютаар** олгосон зээлийн үлдэгдэлгүй байна. Валютын **позицын** зөрүүнээс хүлээх ханшийн эрсдэл бага байна, **мөн** ханшийн эрсдэлийг своп хэлцэл хийж удирддаг байна.
	Үйл ажиллагааны эрсдэл	Хангалттай	• БИД ББСБ **нь** үйл **ажиллагааны** эрсдэлээ зохистой **удирдаж**, технологийн **шинэчлэл**, хуний **нөөцийн эрсдэл**, санхүүгийн тогтвортой байдлыг сайжруулан **ажиллаж** байна. • Мөн **комплайнсын** эрсдэлийг удирдаж ажилладаг ба түсгайлсан **мэргэжилтэнг** томилж эрсдэлийн үнэлгээг хийж, хяналтыг гүйцэтгэдэг.
Санхүүгийн байдал	**Зээлийн багцын чанар**	Хангалттай	• Зээлийн эрсдэлийн удирдлага сайн. Байгууллагын **зээлийн** бодлого, журам болон хугацаа хэтэрсэн зээлтэй ажиллах журмыг мөрдөж ажилладаг. • **Зээлийн багцын чанар сайн.** Чанаргүй зээл болон анхаарал хандуулах зээлийн хувь бага түвшинд тогтвортой хадгалагдаж ирсэн. 2024 оны 9-р сарын **30-**ны байдлаар PAR15 (7.8%), PAR30 (5.6%), гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт оруулсан зээл 1.5%-тай байна. • Зээлийн багцын төрөлжилт сайн. 20 төрлийн зээлийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээ санал болгодог. • Зээлийн төвлөрөл бага. Санхүүгийн зохицуулах хорооны зээлийн лимитийн харьцаат тогтмол биелүүлдэг. Хамгийн **том 1** зээл өөрийн **хөрөнгийн 1.1%, топ 10** зээл өөрийн хөрөнгийн 6.5%. • Эрсдэлтэй **зээлийг эрсдэлийн сангаас хаах чадвартай.** 2024 оны **9 дүгээр сарын 30-ний** байдлаар эрсдэлтэй зээлийг хаах харьцаа 70.3%, зээлийн эрсдэлийн сан

BID БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 Д. 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ ӨЧИЙН ЭНЭРГО КАПИТАЛ ХХК 205 5163856 Д. 9021031195 СТС2420

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02
Өмнөх үеэт цаасны танилцуулга

Шинжилгээний төрөл

Үнэлгээний тайлбар (*): Маш сайн; Хангалттай; Дунд; Хангалтгүй; Муу. Үнэлгээ ба тайлбарын хамт эцсийн зэрэглэлд нөлөөлсөн болно.

Хамрах хүрээ	Хүчин зүйлс	Үнэлгээ*	Тайлбар
			өөрийн хөрөнгийн **харьцаа** 6.5%. Байгууллагын эзних эрсдэлийн **сангаас** 2 дахин өндөр **санг** байгуулсан.
	Ашигт ажиллагаа	**Маш сайн**	• Өөрийн хөрөнгийн **өгөөж** (ROE) сүүлийн 5 жилийн дунджаар 22.8% (2024 оны 9-р сарын 30-ны байдлаар **16.6%**, 2023 **онд 23.8%**, **2022 онд 23.8%**, **2021 онд** 20.3%, 2020 онд 23.4%). • Хөрөнгийн өгөөж (ROA), зээл, нийт хөрөнгийн харьцаа, санхүүжилтийн өртөг, зардал орлогын харьцаа салбарын дундажтай ойр, үр дүн маш сайн: **Хөрөнгийн** өгөөж (ROA) сүүлийн 5 жилийн дунджаар 10.8% (2024 оны 9-р сарын 30-ний байдлаар 7.8%, 2023 онд 10.9%, **2022 онд 11.0%, 2021 онд 10.1%. 2020 онд** 11.4%). • **Үйл ажиллагааны бие даасан байдал (OSS) 163.8%.** • **Шинжилгээ** хийсэн **хугацаанд ашигт ажиллагаа,** тогтвортой байдлын үзүүлэлтүүд нь өсөлтийн хандлагыг харуулж байна. Санхүүгийн бүс хөрөнгө зохистой түвшинд байна. • **Зээлийн** болон ашгийн дүнгээр тооцсон **зээлийн ажилтны** бүтээмж тогтмол өссөн байна. • Үйл ажиллагааны зардлын харьцаа нь **5 жилийн дунджаар** 65% үзүүлэлттэй тогтвортой **байна. (2024 оны** 9-р сарын 30-ний байдлаар 62.2%)
	Санхүүгийн хөшүүрэг	**Хангалттай**	• Санхүүгийн зохицуулах хороонд өөрийн хөрөнгийн **хүрэлцээ,** өрийн бичиг, итгэлцлийн үйлчилгээний зохистой харьцааны үзүүлэлтийг тогтмол биелүүлдэг. Санхүүгийн хөшүүрэг эрсдэл багатай, өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ хангалттай. Эх үүсвэрийн төрөлжилт сайн, хүүгийн өртөг зохистой түвшинд. Актив пассивын **хугацааны** эрсдэл бага. Зах зээлийн хүүгийн болон валютын эрсдэл дунд. • Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт зохистой харьцаанаас 2 дахин өндөр түвшинд хангагдаж байна. (СЗХ-ны зохистой харьцааны шалгүүрын дагуу тооцсон 1-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ (CAR) 9-р сарын 30-ний байдлаар 38.4% байна). • Капиталжуулалтын стратеги нь хуримтлагдсан ашиг дээр суурилдаг бөгөөд ногдол ашгийг хуримтлуулах замаар компанийн өөрийн хөрөнгийн чадавх сайжирсан. • 2024 оны 9-р сарын 30-ний байдлаар итгэлцлийн өглөг, өөрийн хөрөнгийн харьцаа 60.2%, өрийн бичгийн харьцаа 32.7%, банк санхүүгийн байгууллагаас татсан эх үүсвэр нь нийт пассивын 2.8%-ийг эзэлж байгаа нь санхүүжилтийн эрсдэл багатай байна.
	Хөрвөх чадвар	**Хангалттай**	• Санхүүгийн зохицуулах хороонд төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын зохистой харьцааг тогтмол биелүүлдэг. (2024 оны 9-р сарын 30-ний байдлаар төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар 12.6%) • 2024 оны 9-р сарын 30-ний байдлаар 30 **хоногийн дотор** төлөгдөх төлбөрийг төлөх чадвар 93%. • 2024 оны 9-р сарын 30-ний байдлаар нийт хөрөнгийн 13% нь түргэн хөрвөх чадвартай хөрөнгө, бусдаас татсан өрийн санхүүжилтийн 18%-ийг төлөх чадвартай байна. • Макро орчны нөхцөл байдлаас шалтгаалан **зээлийн** эргэн **төлөлт** удаашрах хөрвөх чадварын эрсдэлтэй тул байгууллагын менгэн хөрөнгийн удирдлага, төлөвлөлтийг сайжруулахад анхаарах.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5015568 ☎ 9025010137
УЛААНБААТАР ХОТ
206
6183865 9025031195 СТС2420

Санхүүгийн ирээдүйн төсөөллийн талаарх мэдээлэл

БИД ББСБ-ын 2024-2028 оны санхүүгийн төлөвлөгөөнд 2028 он гэхэд нийт хөрөнгө 219.42 тэрбум төгрөгт хүрч жилд дунджаар 21%-аар өсөхөөр төсөөлсөн байна. Үүнээс итгэлцлийн үйлчилгээ нь жилд дунджаар 22%-аар өсч 2028 он гэхэд 102.3 тэрбум, ерийн хэрэгслээр бий болгох санхүүжилтийг 2026 онд 94.6 тэрбум төгрөг хүртэл нэмэгдүүлж 2028 онд 117.1 тэрбум төгрөгт **хүргэх төсөөлөлтэй** байна.

Ирээдүйн төсөөллийн дагуу гол шинжилгээг хийж үзэхэд ер төлбөрийн нийт хөрөнгөд эзлэх хувь жил бүр тогтвортой 55% ба санхүүгийн хөшүүрэг жилд дунджаар 1.2 байгаа нь харьцаа **тэнцвэртэй эрсдэл байгаа байна.**

Үндсэн үйл ажиллагааны орлого болох хүүгийн орлого 2024-2028 онд жилд дунджаар 21%-ийн өсөлттэй байх бол үйл ажиллагааны зардал 11%-ийн өсөлттэй буюу үйл ажиллагааны үр ашиг хадгалагдах төлөвтэй байна. Зээлийн хүү дунджаар 2.6%, санхүүжилтын хүү дунджаар 1.3% байх төсөөлөлтэй байгаа нь хангалттай түвшинд байна гэж харагдаж байна

Хүүгийн түвшин	2024	2025	2026	2027	2028
Зээлийн хүү	34.6%	30.4%	28.7%	30.3%	30.0%
Санхүүжилтын хүү	14.2%	15.0%	15.3%	16.0%	17.1%

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Компанийн ирэх 5 жилийн дундаж нийт хөрөнгийн өгөөж 8.76% байх бол өөрийн хөрөнгийн өгөөж **дунджаар 19.4%-д хадгалагдах төлөвтэй байна.**

Зохистой харьцааны үзүүлэлтүүд	2024	2025	2026	2027	2028
Төлбөр төргөн гүйцэтгэх чадварын харьцаа	19.1%	22.7%	18.6%	16.3%	25.7%
Итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг, өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	61.1%	61.6%	64.1%	63.2%	63.5%
Өөрийн бичгийн зохистой харьцаа	33.1%	30.7%	33.4%	33.1%	33.6%

Эх сурвалж: БИД ББСБ

Зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтээс эх үүсвэр татахтай холбоотой харьцаа үзүүлэлтүүдийг авч үзвэл итгэлцлийн үйлчилгээний харьцаа 80%-аас доош байх шалгуурыг хангаж, ирэх онуудад өөрийн хөрөнгийн 61.1%-аас 63.5%-тай тэнцэх дүнгээр итгэлцлийн үйлчилгээгээр санхүүжилт **татах хүлээлттэй байна.**

Төлбөр төргөн гүйцэтгэх чадварын харьцаа 8%-аас доошгүй байх шалгуурыг давах, итгэлцлийн үйлчилгээний өглөг өөрийн хөрөнгийн 80%-аас хэтрэхгүй байх болон өрийн бичгийн зохистой харьцаа өөрийн хөрөнгийн 50%-аас хэтрэхгүй байх гэсэн шалгуурыг бүрэн хангаж ажиллахаар **санхүүгийн төсөөлөлдөө тусгажээ.**

Үнэт цаас гаргагчийн өрийн үүргийн талаарх мэдээлэл

Бонд гаргаж байсан туршлага

"Бизнес-Инвест Девелопмент" ХХК нь дотоодын бондын зах зээлээс эх үүсвэр босгох **чиглэлээр** амжилттай ажилласан туршлагатай. 2024.09.30-ны байдлаар нийт 14.5 тэрбум төгрөгийн үнийн дүн бухий 4 ширхэг бонд /5 транч/ гүйлгээ байна.

Гаргасан бондын мэдээлэл

Гаргасан бондын нэр	Гаргасан огноо	Гаргасан дууссан огноо	Хугацаа	Хүү	Купон төлөлтийн давтамжтай	Бондын дүн
Хаалттай бонд	2021.09.03	Төлөгдсөн	12	13.0%		1,000,000,000.0
Хаалттай бонд	2022.08.11	Төлөгдсөн	12	17.0%		1,000,000,000.0
Хаалттай бонд	2022.12.28	2024.12.28	24	18.5%	Хагас жил тутам	500,000,000.0
Нээлттэй бонд	2023.06.15	2024.12.15	18	18.5%	Хагас жил тутам	8,000,000,000.0
Хаалттай бондын транч-1	2023.11.21	2025.05.21	18	19.3%	Улирал тутам	2,500,000,000.0
Хаалттай бондын транч-2	2023.12.22	2025.06.22	18	19.3%	Улирал тутам	2,500,000,000.0
Хаалттай бонд	2024.09.26	2026.03.26	18	18.0%	Хугацааны эцэст	1,000,000,000.0
Нийт гаргасан бондийн дүн						**16,500,000,000.0**

Нийтэд санал болгох өрийн хэрэглийн талаар

Компанийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 76 дугаар зүйлийн 76.1.5 дахь заалт, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг, Компанийн Дүрмийн 10.4.5 дахь заалт, Санхүүгийн зохицуулах хорооны Өрийн хэрэглийн бүртгэлийн журмын 2 дугаар зүйлийн 2.8 дахь хэсэгт үндэслэн БИД ББСБ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь 2024 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдрийн хуралын №10/10 дугаартай тогтоолын дагуу Бондын нэрлэсэн үнэ, хугацаа, нөхцөлийг доорх хүснэгтэд оруулснаар тогтоосон байна. Үнэт цаас гаргагчийн энэхүү шийдвэр нь дээрх хууль, дүрмийн заалтаас гадна Компанийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1-4 дэх хэсэг, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэгт нийцэж байгаа болно.

Үнэт цаас гаргагч	"Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК
Үнэт цаасны төрөл	Өрийн бичиг
Үнэт цаасны нэр	БИД 2.0 бонд
Бондын эрхлэгч	Монголын харилцаа банкаар дамжуулан олон нийтэд хаалттай хэлбэрээр
Өрийн бичгийн төрөл	Тогтмол хүүтэй энгийн бонд
Нэгж бондын нэрлэсэн үнэ	100,000.0 (нэг зуун мянга) төгрөг
Бондын нийт тоо, ширхэг	100,000.0 (нэг зуун мянга) ширхэг
Бондын нийт гаргах төлөвлүүлэх харилцаын дүн	10,000,000,000.0 (арван тэрбум) төгрөг
Бондын хугацаа	24 (хорин дөрөв) сар
Бондын эхлэлийн хүүгийн түвшин	18.0 (арван найм) хувь
Хүү төлөгдөх давтамж	Улирал тутамд (Бондын хойдогч эзэх хэлбэрийн эрхлэгч эсэхээ өдрөөс хойш гурван сар тутмын нэн өдрүүдэд хүүг тухайн бөгөөд хүү төлөх өдөр амралтын өдөр тохиож түүнийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Үндсэн төлбөр төлөх	Хугацааны эцэст (Бондын хойдогч эзэх хэлбэрийн эрхлэгч эсэхээ өдрөөс хойш 24 дэх сарын нэн өдөр төлнө. Харин амралтын өдөр тохиож түүнийг дараагийн ажлын өдөр төлнө.)
Төлөгдөхүүнийг хариуцах зарчмууд	Зээлийн үйл ажиллагаанд санхүүжүүлэх
Бондын хадгаламж, төлбөр тооцоо	Үнэт цаасны төлөрсөн хадгаламжийн төв ХХК

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9021031137
УЛААНБААТАР ХОТ 8183856 9021031195 СТС2420
208

Монгол Улсын Хөрөнгийн бирж
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02
Үнэт цаасны танилцуулга

Дүгнэлт

Шинжилгээний үр дүнд үндэслэн "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ" ХХК-ийн санхүүжих чадвахын үнэлгээг "mnA" "тогтвортой" түвшинд өгөв. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ" ХХК-ийн 10,000,000,000.0 төгрөгийн Үнэт цаасны зэрэглэлийг "mnA" "тогтвортой" түвшинд өгөв.

ONCH CRA LLC

Гонгоржавын Зориг

Гүйцэтгэх захирал
Онч Кредит Рэйтинг **Эйжэнси ХХК**
2024 оны 11-р сарын **8**

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

Зээлжих зэрэглэл тогтоогч компанийн Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, Тусгай зөвшөөрөл

МОНГОЛ УЛС

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

000279298

2023.05.29 / Бүртгэсэн он сар өдөр /

9011852847 / Хуулийн хэрэгжих дугаар /

8370281 / Регистрийн дугаар /

Онч кредит рейтинг эйжэнси

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсэн байгуулах баримт бичиг /

Тогтоол | 01 / дугаар / | 2023.05.18 / он, сар, өдөр /

/ нэр /

82990 Бизнесийн зөвлөгөө өгөх

/ Үйл ажиллагааны чиглэл /

Хүчингүй | 2 / хуулбар / | 100,000.00 / хөрөнгийн хэмжээ, мөнгөн тэмдэгтээр /

Улаанбаатар, Сүхбаатар, 1-р хороо, жамьян гүний, Ай Си Си цамхаг, 16-р давхар. Утас1: 99080450, Утас2: , Факс:

/ Хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГАЗАР

/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /

УЛСЫН БҮРТГЭГЧ ...ЭНХЖИНЖАРГАЛ

/ албан тушаал / / гарын үсэг /

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК

УЛААНБААТАР ХОТ

5013348 ..., 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ 210

5163655

9911031195 ... СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

2024 он 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах бичиг баримт бичиг оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Шадарсуран овоотой **Норжинбат-э Гүйцэтгэх захирал -р** сонгосон(томилсон)-ыг **бүртгэв.**	2023.06.02	Л.Хишигжаргал
2	**Гонгорын овоотой Зориг-э Гүйцэтгэх захирал -р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.**	2023.06.19	Л.Хишигжаргал
3	Шадарсуран овоотой Норжинбат-э **ТУЗ-ийн дарга-р** сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2023.06.19	Л.Хишигжаргал
4	**Гишүүн нийт 4 болж өөрчлөгдөнийг бүртгэв.**	2023.06.19	Л.Хишигжаргал
5	Улаанбаатар, Сүхбаатар, 1-р хороо, жамьян гүний, Ай Си Си цамхаг, 15-р давхар Утас1: 99080450, Утас2: 70100450, Факс: хаягийг шинээр бүртгэв.	2023.06.22	У.Мандахтуяа
6	**Хувьцаа эзэмшигч 1 хасагдаж хувьцаа эзэмшлэгчийн тоо нийт 1 болж өөрчлөгдөнийг бүртгэв.**	2023.06.22	У.Мандахтуяа
7	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 100000 мян.төг-р нэмэгдэж нийт 200000 мян.төг болсон өөрчлөлтийг бүртгэв.	2023.06.22	У.Мандахтуяа
8	**4910 Санхүүжүүлэх чадварын зорилгоор тээвэрлэх /2024.03.20-ны үйл ажиллагаа эхлэх/ шинээр бүртгэв.**	2024.04.02	Т.Чинар

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй.

000279298

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ 5566 ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ ОЛЗИЙН ОНД ҮЗҮ АШИГТАЙ УЙЛ ХХК 6183455 9021031195 СТС2420

211

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02

Үнэт цаасны танилцуулга

МОНГОЛ УЛС
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар ТЗ 314/04

2024 оны 03 сарын 20 өдөр

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль, Зөвшөөрлийн тухай хууль, бусад холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангасан тул Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2024 оны 03 сарын 20 өдрийн 89 дүгээр тогтоолоор

"ОНЧ КРЕДИТ РЕЙТИНГ ЭЙЖИНСИ" ХХК

Санхүүжих чадахын эрэмбэ тогтоох

үйл

ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрч, энэхүү гэрчилгээг олгов.

ДАРГА ДАЯРСАЙХАН

"Тамга"

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК

УЛААНБААТАР ХОТ

УЛААНБААТАР ХОТ

212

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

МОНГОЛ УЛС САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО

ТЗ 314/04 ТООТ
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГӨРЧИЛГЭЭНИЙ ХАВСРАЛТ

"Тэмдэг"

Тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээд зөрчсөн тэмдэглэл үүсгэсэн

НЭГ. Хуулийн этгээдийн өөрсөн нэр: **"ОНЧ КРЕДИТ РЕЙТИНГ ЭЙЖИНСИ" ХХК**

ХОЁР. Хуулийн этгээдийн өөрсөн нэр: **ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛД ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА**

ГУРАВ. Үйл ажиллагааны төрөл,хэлбэрийн тэмдэглэл

Д/д	Үйл ажиллагааны төрөл, хэлбэр	Олгосон огноо	Олгосон шийдвэрийн дугаар	Тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн, сэргээсэн, сунгасан хүчингүй болгосон өөрчилсөн шийдвэрийн дугаар
1.	Санхүүжих чадварын түвшин тогтоох	2024.01.20	№89 тогтоол	

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023010137

213

5163866 9021031195 СТС2020

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024.12.27
ХАВСРАЛТ 3- ХУУЛИЙН ДҮГНЭЛТ
№ 01
Нууц бичиг
Эх хувь

FRC
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

ӨМГӨӨЛЛИЙН БАТБАЯР ЭНД ПАРТНЭРС ХХН

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Чингисийн өргөн чөлөө - 15, Монгол ТВ цамхаг, 10-р давхар, 1001-1003 тоот, Утас/Факс: (+976) 7711 9008, Цахим шуудан: contact@bnp.mn, Вэб: www.bnp.mn

БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ Ц.БАТ-ЭРДЭНЭ ТАНАА

Огноо: 2024.11.08
Дугаар: BNP-400/24
Утга: Хуулийн дүгнэлт

БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК-ИЙН НИЙТЭД САНАЛ БОЛГОН ГАРГАЖ БУЙ ӨРИЙН БИЧГИЙГ ҮНЭТ ЦААСНЫ БҮРТГЭЛД БҮРТГҮҮЛЭХТЭЙ ХОЛБОГДУУЛАН БЭЛТГЭСЭН ХУУЛИЙН ДҮГНЭЛТ

Өмгөөллийн Батбаяр энд Партнэрс ХХН (цаашид "**Хуулийн фирм**" гэх) нь танай компанитай 2024 оны 10 сарын 14-ний өдөр байгуулсан №24/26 тоот Хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээний дагуу Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК (цаашид "**БИД ББСБ ХХК**", "**Үнэт цаас гаргагч**" эсхүл "**ББСБ**" гэх)-ийн нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн бичиг (цаашид "**Өрийн бичиг**" эсхүл "**Бонд**" гэх)-ийг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд болон хөрөнгийн биржийн бүртгэлд бүртгүүлэхэд шаардагдах хөндлөнгийн дүн шинжилгээ болон хуулийн дүгнэлт гаргах ажлыг хийж гүйцэтгэхээр тохиролцсон. Тус ажилтай холбогдуулан Хуулийн фирмийн зүгээс Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид "**Хороо**" гэх)-оос баталсан Үнэт цаасны бүртгэлийн журам, Өрийн хөрөнгөлийн бүртгэлийн журам болон Монголын Хөрөнгийн Бирж ХК (цаашид "**Бирж**" гэх)-аас баталсан Үнэт цаасны бүртгэлийн журамд заасан асуудлын хүрээнд Үнэт цаас гаргагч Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн дүн шинжилгээ хийж, хуулийн дүгнэлт (цаашид "**Хуулийн дүгнэлт**" гэх)-ийг бэлтгэж үүгээр хүргүүлж байна. Хүлээн авна уу.

Энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь БИД ББСБ ХХК, түүний эрх бүхий албан тушаалтан болон төрийн эрх бүхий гуравдагч этгээдээс бусад этгээдийн хувьд нууц материалд тооцогдоно. Зөвшөөрөл авааагүй этгээд болон бусад эрх олгогдсон этгээд аливаа хэлбэрээр энэхүү нууц материалд агуулагдсан мэдээ, мэдээллийг хэсэгчлэн болон бүтнээр нь бусдад дамжуулсан, цааш түгээсэн, түгээх нөхцөл боломжийг бүрдүүлсэн, задруулсан бол үүссэн үр дагаврыг бүрэн хариуцахыг **анхаарна уу**.

Түс Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-ийн нийтэд санал болгон гаргах өрийн бичгийг үнэт цаасны бүртгэлд бүртгүүлэх үйл ажиллагаанд оролцож байгаа андеррайтер Өлзий энд Ко Капитал ҮЦК ХХК, аудитын компани Нексиа Глобал Монголиа Аудит ХХК, санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох компани Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК болон Үнэт цаас гаргагч, тэдгээрийн эрх бүхий албан тушаалтан, холбоотой этгээдүүдтэй аливаа байдлаар харилцан хамааралгүй бөгөөд ашиг сонирхлын хувьд холбоогүй болохыг үүгээр мэдэгдэж байна.

БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
ӨЗИЙ ЭНД КО
5183856
9021031195 СТС2420

Хуулийн дүгнэлт гаргах үндэслэл, ажлын даалгавар

БИД ББСБ ХХК-ийн нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн бичгийг үнэт цаасны бүртгэл болон Биржийн бүртгэлд бүртгүүлэхтэй холбогдуулан дараах нөхцөлийг Үнэт цаас гаргагч үйл ажиллагаандаа мөрдөж, хангаж буй эсэхэд хөндлөнгийн дүн шинжилгээ хийж, Хуулийн дүгнэлт **гаргаж өгөхөөр тохиролцсон. Үүнд:**

(i) **Үнэт цаас гаргагч нь хуулийн дагуу үүсгэн байгуулагдаж, бүртгэгдсэн эсэх болон үнэт цаас гаргах шийдвэр нь хуулийн дагуу гарсан эсэх;**

(ii) Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан нь холбогдох хууль тогтоомж, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс"-т заасан шаардлага хангаж байгаа эсэх, тэдгээрийн удирдах чадвар, дадлага туршлагын байдал болон эрх бүхий албан тушаалтан нь тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журамд заасан шаардлага **хангаж байгаа эсэх;**

(iii) **ББСБ-ын дүрэм, бусад дотоод дүрэм, журмууд нь холбогдох хууль тогтоомж,** Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс"-т **нийцсэн эсэх;**

(iv) Бусадтай байгуулсан худалдах болон худалдан авах, бэлтгэн нийлүүлэх, зээлийн **гэрээ болон Үнэт цаас гаргагчийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх** бусад гэрээ нь холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн эсэх, ББСБ-ын үйл **ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх үр дагавар байгаа эсэх;**

(v) **Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн их хэмжээний болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл нь холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх;**

(vi) Үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл, лиценз, зохиогчийн эрх, патент, бараа, үйлчилгээний тэмдэг нь хүчин төгөлдөр эсэх, тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, **аливаа үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээсэн зэргээр үнэт цаас гаргагчийн** үйл ажиллагаанд нь бодитой сөргөөр нөлөөлж болохуйц нөхцөл буй эсэх;

(vii) Үнэт цаас, үл хөдлөх болон бусад эд хөрөнгө өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр эсэх, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх;

(viii) Үнэт цаасыг бүртгүүлэх танилцуулгад тусгагдсан хууль зүйн мэдээлэл нь хүчин төгөлдөр баримтаар нотлогдож байгаа эсэх;

(ix) **ББСБ-ын толгой, охин, хараат, зэрэгцээ компанийн талаарх мэдээлэлд үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэгч, эцсийн өмчлөгч этгээдийг тодорхойлох;**

(x) Үнэт цаас гаргагч нь аж ахуйн үйл ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг, иргэн, захиргааны хэрэгт хариуцагчаар татагдаж байсан эсэх;

(xi) Үнэт цаас гаргагч татвар, нийгмийн даатгал болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх **газарт өр төлбөртэй эсэх.**

Хуулийн дүгнэлт гаргахдаа Хуулийн фирм нь Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6 дахь хэсэгт "Үнэт цаасны танилцуулгад тусгасан мэдээллийн үнэн зөв, хүчин төгөлдөр эсэхийг ... хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдээр, ... тус тус хянуулж, дүгнэлт гаргуулна", 10.7 дахь хэсэгт "... хууль зүйн дүгнэлт нь тухайн үнэт цаасны танилцуулгын салшгүй хэсэг байна" болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №225 тоот тогтоолоор батлагдсан "Үнэт цаасны бүртгэлийн журам"-ын 11 дүгээр зүйлийн 11.14 дэх хэсэг, Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №226 тоот тогтоолоор батлагдсан "Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам", Монголын Хөрөнгийн биржийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны **№2018/01 тоот тогтоолоор батлагдсан "Үнэт цаасны бүртгэлийн журам"-ын 2 дугаар зүйлийн 2.6** дахь хэсэгт заасныг тус тус үндэслэсэн болно. Мөн хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээгээр хүлээсэн Ажлын даалгаварт багтсанаас бусад асуудлаар Хуулийн фирм хууль зүйн зөвлөгөө, **туслалцаа үзүүлээгүй болохыг анхаарна уу.**

Хуулийн фирмийн мэдэгдэл

Хуулийн фирм нь дүн шинжилгээг Үнэт цаас гаргагчийн хүлээлгэн өгсөн баримт бичиг, материал, тэдгээрт агуулагдсан баримтат мэдээллийн хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд Үнэт цаас гаргагчаас үнэн зөв, бүрэн мэдээлэл өгсөн, холбогдох шилжүүлж өгсөн баримт бичгүүд нь үнэн зөв, хүчин төгөлдөр, жинхэнэ эх эсхүл жинхэнэ эхээс хуулбарлагдсан гэж үзэж, ашигласан болно.

Энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь хендлэнгийн дүн шинжилгээ хийсэн баримт бичиг бөгөөд Үнэт цаас гаргагч, түүнээс хүлээн авсан бусад этгээдийн хувьд заавал дагаж мөрдөх, мөрдөхийг шаардах эрх, үүрэг, хариуцлага үүсгэхгүй, хууль зүйн туслалцаа, зөвлөгөө үзүүлсэнд тооцогдохгүй.

Хуулийн дүгнэлтийг зөвхөн энд дурдагдсан зорилгоор хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд Үнэт цаас гаргагч нь өөр бусад зорилгоор ашиглах, хэсэгчлэн болон бүхлээр нь нийтэд дэлгэх, түгээх болон Хуулийн фирмийн зөвшөөрөлгүйгээр өөрчлөлт оруулахыг хориглоно.

Хуулийн дүгнэлтэд ашигласан баримт бичиг, тэдгээрт агуулагдсан мэдээлэлд Хуулийн дүгнэлт гаргасан өдрөөс хойш аливаа өөрчлөлт орсон бол Хуулийн фирм хариуцлага хүлээхгүй.

Хуулийн фирм нь илэрхий үг үсэг, утга найруулгын зөрүүнээс бусдаар Үнэт цаас гаргагчийн шилжүүлж өгсөн баримт бичиг, материалд агуулагдаж байгаа дараах асуудлыг үнэн зөв гэж үзэж дүгнэлт гаргасан болно. Үүнд:

- *Баримт бичигт агуулагдсан хүсэл зориг, гол санаа, дурдсан/дурдагдсан асуудал нь үндэслэлтэй, үнэн зөв, хууль ёсны дагуу илэрхийлэгдсэн, хүчин төгөлдөр;*
- *Баримт бичгүүд нь цаг хугацаандаа үйлдэгдсэн, үнэн, зөв, бүрэн, зарын үсэг зүрсэн этгээд нь хуулийн дагуу албан ёсоор төлөвлөх эрхтэй;*
- *Хуулийн дүгнэлт гаргах ши үндэслэл болсон баримт материалд дурдагдсан нөхцөл байдал нь Хуулийн дүгнэлт гаргасnаас хойш эсхүл тухайн баримт бичгийг үйлдсэн огноо, хугацаанаас хойш өөрчлөгдөөгүй бөгөөд аливаа байдлаар талуудын эрх ашигт сөргөөр нөлөөлөх үйл ледал үүсээгүй;*
- *Аливаа дарагдсан тэмдэг (тамга) нь үнэн, зөв, жинхэнэ, эрх бүхий ашиглах эрхтэй этгээдийн зөвшөөрлөөр дарагдсан.*

Энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь БИД ББСБ ХХК-ийн нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн бичгэт гаргасан аливаа төрлийн амлалт, баталгаанд тооцогдохгүй болохыг анхаарна уу.

Үнэт цаас гаргагчийн бичгээр тавьсан хүсэлтийг үндэслэн Хуулийн фирм нь шаардлагатай гэж үзвэл Хуулийн дүгнэлтийн талаар гуравдагч этгээдэд нэмэлт тайлбар, тодруулга өгөх боломжтой болохыг дурдаж байна. Хуулийн фирмийн зүгээс өгөх нэмэлт тайлбар, тодруулга нь Үнэт цаас гаргагчийн зүгээс гаргасан ажлын даалгаварт тусгаснаас бусад асуудлаар нэмэлт дүн шинжилгээ хийх, тайлбар өгөх үүрэг үүсгэхгүй болно.

Хуулийн фирм нь дүн шинжилгээ хийхэд ашиглагдсан лавлагаа, тодорхойлолт, Үнэт цаас гаргагчийн гаргаж өгсөн аливаа баримт, материалд дурдагдсан үйл баримт, нөхцөл байдал Хуулийн фирмд мэдэгдэлгүйгээр өөрчлөгдсөн аливаа асуудлаар хариуцлага хүлээхгүй.

Энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг Монгол Улсын хууль тогтоомж, хэм хэмжээний актаар тогтоосон нөхцөл, журмын хүрээнд бэлтгэсэн бөгөөд гадаад улсын хууль тогтоомж, хэм хэмжээг тайлбарлах, хэрэглэх, ашиглахтай холбоотой асуудал багтаагүй болохыг илэрхийлж байна.

Үнэт цаасны
Танилцуулга

Товчилсон үгсийн товьёог

Хуулийн дүгнэлт гаргахад ашигласан товчилсон үгсийг дараах үтгаар ойлгож хэрэглэнэ үү.

Үүнд:

ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага
БИД ББСБ	Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК
ИХ	**Иргэний хууль**
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ХХН	**Хязгаарлагдмал хариуцлагатай нөхөрлөл**

Дүн шинжилгээ хийсэн арга, аргачлал

Энэхүү дүн шинжилгээг хийж гүйцэтгэхдээ Үнэт цаас гаргагчтай Хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээгээр тохиролцсон асуудлын хүрээнд Үнэт цаас гаргагчийн гаргаж өгсөн баримт материалд үндэслэх зарчмыг баримталсан болно.

Дүн шинжилгээг хийхдээ хараат бус байх зарчмыг баримталсан бөгөөд Хуулийн дүгнэлт гаргахад ашиглах эх сурвалжийг сонгохдоо хөндлөнгийн гуравдагч этгээдээс олгосон/тодорхойлсон лавлагаа, тодорхойлолт, баримт бичиг болон гуравдагч этгээдтэй байгуулсан, солилцсон зэргээр Үнэт цаас гаргагчаас хараат бусаар баталгаажсан үйл баримтад үндэслэгдсэн байхыг үдирдлага болгож ажилласан.

Хууль тогтоомжоор тодорхойлсон төрийн эрх бүхий байгууллагын бүрэн эрхэд хамаарах асуудлаар болон гадаад улсын хуулийг хэрэглэх асуудлаар Хуулийн фирм дүн шинжилгээ хийж дүгнэлт гаргаагүй бөгөөд холбогдох лавлагаа, тодорхойлолтыг гаргуулан авч дүн шинжилгээндээ ашигласан болохыг тусгайлан анхаарч Хуулийн дүгнэлтэд дурдагдаагүй асуудлаар Үнэт цаас гаргагчаас, лавлагаа тодруулга бүхий албан бичигт дурдагдсан асуудлаар тухайн шатны төрийн эрх бүхий байгууллагаас тодруулж лавлана үү.

Хууль тогтоомжид тусгагдсан хэм хэмжээ, заалт, нөхцөл, журмыг тодорхойлж ойлгохдоо хууль зүйн ач холбогдол бүхий үг, үгс, үтгыг Улсын Дээд шүүхийн гаргасан албан ёсны тайлбар, түүнд тодорхойлсон утгын дагуу, хэрэв тухайн нөхцөлд хэрэглэх албан ёсны тайлбар, практик байхгүй нөхцөлд хууль зүйн шинжлэх ухаанд түгээмэл тогтсон үтга агуулгыг ашигласан бөгөөд ердийн хэрэглээний оноосон нэрийг тухайн үгийн хэлзүйн шүүд утга агуулгаар ойлгон, ашиглаж тайлбарласан.

Үнэт цаас гаргагчийн шилжүүлэн өгсөн цаасан болон электрон хэлбэртэй баримт бичигт агуулагдаж байгаа эх болон хуулбар баримт материал, тэдгээрт агуулагдаж байгаа мэдээлэл, хөндлөнгийн эрх бүхий байгууллагын гаргаж өгсөн лавлагаа, тодорхойлолт, баримт бичиг, түүнд агуулагдсан мэдээ, мэдээлэл, баримт, үйл баримтыг үнэн, зөв, хууль ёсны, хүчин төгөлдөр гэж үзэж ашигласан.

Хөндлөнгийн эрх бүхий байгууллагуудаас гаргуулан авсан лавлагаа, тодорхойлолт нь үнэн зөв бөгөөд дурдагдсан үйл баримт нь Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийг хүртэл хугацаанд хэвээр хадгалагдаж байгаа гэж үзсэн.

Хуулийн фирм нь төрийн эрх бүхий байгууллагаас гаргаж өгсөн лавлагаа, тодорхойлолтод тусгагдсан оноосон нэр томьёонууд харилцан адилгүй тусгагдсан байсныг нэг ижил формат, стандартад оруулж илэрхийлсэн болно.

Хуулийн дүгнэлтэд дурдсан хуулийн этгээдүүдийн оноосон нэрийг үлсын бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлсэн оноосон нэрээр, төрийн эрх бүхий байгууллагуудын нэрийг тухайн лавлагаа, тодорхойлолт, албан бичигт ашиглагдсан оноосон нэрээр ашиглаж хэрэглэсэн болно.

Энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг Монгол Улсын хууль тогтоомж, хэм хэмжээний актаар тогтоосон нөхцөл, журмын хүрээнд бэлтгэсэн.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
2024 оны 12 сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01 Нууц баримт
Эх хувь

Үнэт цаасны танилцуулга
МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
2024 -12- 02

Хууль тогтоомж, хэм хэмжээний акт

Хуулийн дүн шинжилгээг хийж гүйцэтгэхдээ энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг бэлтгэж хүлээлгэн өгөх өдрийн байдлаар Монгол Улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомж, тэдгээрийг дагалдаж батлагдсан холбогдох хэм хэмжээний актуудыг үндэслэл болгон бэлтгэсэн.

Дүн шинжилгээ, дүгнэлт

Хуулийн фирм нь энэхүү дүн шинжилгээ хийхэд шаардлагатай хөндлөнгийн лавлагаа, тодорхойлолтыг эрх бүхий байгууллагуудаас гаргуулан авч, ББСБ-аас гаргаж өгсөн баримт материал, тэдгээрт агуулагдсан мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийн, дараах байдлаар дүгнэж үзэх үндэслэлтэй гэж үзлээ.

Нэн тэргүүнд Үнэт цаас гаргагч Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн эрх зүйн байдал, хувьцаа эзэмшигч, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн талаар тодруулж авч үзлээ.

БИД ББСБ ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдийн 2023 оны 08 сарын 14-ний өдрийн №08/14 тоот шийдвэрээр ББСБ-ын одоогийн хүчин төгөлдөр хөрөнгижж буй дүрмийг шинэчлэн батлалсан бөгөөд хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд 2023 оны 09 сарын 13-ны өдөр бүртгэгдсэн байх тул Хуулийн фирмийн зүгээс хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа дүрэм ("**Дүрэм**") гэж үзэж энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг бэлтгэлээ.

БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрмийн 1 дүгээр зүйлийн 1.1 дэх хэсэгт "Бизнес-Инвест Девелопмент оноосон нэр бүхий ББСБ нь ... Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрлийг үндэслэн энэхүү **Дүрмийн хүрээнд ашгийн төлөө ББСБ-ын үйл ажиллагаа явуулах хаалттай бүхэл хязгаарлагдмал харилцлагатай**[1] **(ХХК) байна**" гэж ББСБ өөрийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлсон байна.

Үнэт цаас гаргагчийн хувьцаа эзэмшигч, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хувьд Үнэт цаас гаргагчийн Дүрмийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэгт "ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ 5,000,001,000 (таван тэрбум нэг мянган) төгрөг ба нэг бүр нь 1,000 (нэг мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 5,000,001 (таван сая нэг) ширхэг энгийн хувьцаа байна", 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт БИД ББСБ ХХК нь 2 (хоёр) хувьцаа эзэмшигчтэй байна гэж тусгасан байна.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 21-ний өдрийн №24250002005119 тоот Хуулийн этгээдийн дэлгэрэнгүй лавлагаанаас үзвэл БИД ББСБ ХХК нь нэг бүр нь 1,000 (нэг мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 5,000,001 (таван сая нэг) ширхэг энгийн хувьцаанаас бүрдэх нийт 5,000,001,000 (таван тэрбум нэг мянган) төгрөгийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй бөгөөд 2 (хоёр) хувьцаа эзэмшигчтэй, хязгаарлагдмал харилцлагатай **компани болохыг тодорхойлсон байна**.

Иймд ББСБ-ын хүчин төгөлдөр хөрөгжиж буй Дүрэм болон улсын бүртгэлийн дэлгэрэнгүй лавлагаанд тусгагдсан мэдээлэлд үндэслэн энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг бэлтгэсэн болохыг дурдаж **байна**.

---

[1] Компанийн тухай хууль (2011).
3 дугаар зүйл. Компани, түүний хэлбэр
3.1. Хувьцаа эзэмшигчийн оруулсан хөрөнгө нь тодорхой тооны хувьцаанд хуваагдсан, өөрийн тусгайлсан эд хөрөнгөтэй, үндсэн зорилго нь ашгийн төлөө хуулийн этгээдийг компани гэнэ.
3.2. Хувьцаа нь түрээн компанийн нүүр нийлүүлсэн хөрөнгийн ачаалалд оролцох эрхийг нөхцөл бөгөөд харин компанийн эд хөрөнгийг тусгайлан ашиглах эрхийг олгохгүй.
3.3. Хувьцаа эзэмшигчийн эрхийг энэ хууль болон компанийн дүрмээр тогтоох бөгөөд хувьцаа эзэмшигч нь нөгөө ашиг авах, хувьцаа эзэмшигчийн хуралд оролцох, компанид байгаа асуудлаар санал өгөх, компанийг татан буулгасны дараа үлдсэн эд хөрөнгийг хуваарилснаас олсон орлогоос хувь хэртэй зэрэг үндсэн эрх эдэлнэ.
3.4. Компани нь хязгаарлагдмал харилцлагатай болон хувьцаат компани гэсэн хэлбэртэй байна.
3.5. Хязгаарлагдмал харилцлагатай компани гэж хувьцаа эзэмшигчийн оруулсан хөрөнгө нь хувьцаанд хуваагдаж, түүнийг зөвхөн зарцуулах эрх нь хууль болон компанийн дүрмээр хязгаарлагдсан компанийг хэлнэ.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

5183856
9021031195 СТС2420

Үнэт цаас гаргагчийн нийтэд санал болгон гаргаж байгаа өрийн бичгийн тухай

Компанийн тухай хуулиар[2] компани тодорхой хугацааны дараа тогтоосон хүү төлж, эргүүлэн худалдаж авах нөхцөлтэйгөөр өрийн бичиг гаргаж болохоор зохицуулсан байдаг бөгөөд Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулиар[3] Санхүүгийн зохицуулах хороо болон Монголын Хөрөнгийн биржээс тогтоосон шалгуурыг хангасан компани нийтэд санал болгон өрийн хөрөнгөө гаргаж болохыг зөвшөөрсөн байна. Иймээс Үнэт цаас гаргагч нь хууль тогтоомжид нийцүүлэн өрийн **бичиг гаргах боломжтой бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны нийтэд санал болгохыг** зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгүүлсэн нөхцөлд үнэт цаасны анхдагч зах зээл дээр олон нийтэд нээлттэй санал болгож хөрөнгө татан төвлөрүүлэх боломжтой байна.

Компанийн тухай хуулийн холбогдох зохицуулалтын дагуу компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол зарласан хувьцаанаас гүйлгээнд гаргах, компанийн дүрэмд заасан бусад төрлийн үнэт цаас болон өрийн бичиг гаргах тухай шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл гаргах зохицуулалттай байна[4]. Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар Үнэт цаас гаргагчийн дүрмийн холбогдох зохицуулалтаас харвал тус дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.4.5 дахь заалтад "Компанийн дүрэмд заасан хувьцаанд хамаарах болон <u>бусад үнэт цаас гаргах</u>" асуудлыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр шийдвэрлэхээр зохицуулжээ.

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 сарын 10-ны өдрийн № 10/10 тоот нээлттэй өрийн бичиг гаргах тухай тогтоолоор нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, 100,000 (нэг зуун мянган) ширхэг нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий өрийн бичгийг гарган Монголын хөрөнгийн биржээр

---

[1] Компанийн тухай хууль (2011).
41 дүгээр зүйл. Компанийн өрийн бичиг
41.1. Компани тодорхой хугацааны дараа тогтоосон хүү төлөх, эргүүлэн худалдаж авах нөхцөлтэйгөөр өрийн бичиг гаргаж болно.
41.2. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 41.1-д заасны дагуу өрийн бичиг гаргах шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны хурал/ гаргана.
41.3. Энэ хуулийн 41.2-т заасан шийдвэрт өрийн бичгийн хэмжээ, тарах, хугацаа, гаргасан үнэ, хүүгийн хэмжээ, хүү төлөх хугацаа, эргүүлэн худалдаж авах үнэ, бусад мэдээллийг заана.
41.4. Компани нь нэг удаа бүрэн төлөгдөж, эсхүл хэсэгчлэн төлөгдөж өрийн бичиг гаргаж болно.
41.5. Компанийн өрийн бичиг нь өөр хэмжээнээс тустайлан гаргасан байж болно, багтаамжтай байж болно.
41.6. Өрийн бичиг гаргах шийдвэрт заасан бол компани гаргасан өрийн бичгээ төлөгдөх хугацаанаас нь өмнө эргүүлэн худалдаж авч болно.
41.7. Энэ хуулийн 41.6-д заасны дагуу өрийн бичгийг эргүүлэн худалдаж авах шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны хурал/ гаргана.
[3] Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль (2018).
4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт
4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
4.1.9. "өрийн хэрэгсэл" гэж үнэт цаас гаргагчаас тогтоосон нөхцөлийн дагуу үндсэн төлбөр болон хүүг мөнгөн илэрхийлэл, эсхүл тодорхой эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийн хэлбэрээр тухайн үнэт цаасыг эзэмшигчид эргүүлэн төлөх үүргийг гэрчилсэн болон түүнтэй адилтгах бусад үнэт цаасыг;
16 дугаар зүйл. Компанийн өрийн хэрэгсэл
16.1. Компанийн өрийн хэрэгслийг бичгийн болон бичгийн бус зах зээл дээр энэ хуульд нийцүүлэн гаргана.
16.2. Компанийн нийтэд санал болгон гаргах өрийн хэрэгслийг бүртгэх журмыг Хороо батална.
16.3. Компанийн нийтэд санал болгон гаргах өрийн хэрэгсэл нь дараах нөхцөлийн аль нэгийг хангасан байна:
16.3.1. үүргийн гүйцэтгэлийг хангах барьцаа, эсхүл баталгаатай байх;
16.3.2. санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдээр зэрэглэл тогтоолгосон байх.
16.4. Хорооноос тогтоосон шаардлагыг хангасан компани тодорхой үнийн дүн бүхий нийт өрийн хэрэгслийг хэтэлбэрийн журмаар бүхэлд нь нэг удаа бүртгүүлж болно.
[4] Компанийн тухай хууль (2011).
42 дугаар зүйл. Үнэт цаас гаргах тухай шийдвэр
42.1. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол зарласан хувьцаанаас гүйлгээнд гаргах, компанийн дүрэмд заасан бусад төрлийн үнэт цаас болон өрийн бичиг гаргах тухай шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны хурал/ гаргах бөгөөд уг шийдвэрт үнэт цаасны төрөл, тоо, гаргах хугацаа, нөхцөлийг заана.
42.2. Компани зарласан энгийн хувьцаар бүхэлд нь, эсхүл зарим хэсгийг нь гаргаж үүрэгтэй.
42.3. Компани дарау эрхийн хувьцаар зарласан хэмжээгээр нь, эсхүл зарим хэсгийг нь гаргаж болохоос гадна тодорхой хугацаанд гаргахгүй байж болно.
42.4. Компани нийтэд худалдахаар гаргаж байгаа үнэт цаас болон хувьцаат компанийн нэмэн гаргаж байгаа хувьцаар Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд заасны дагуу Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгүүлнэ.

дамжуулан нийтэд санал болгон нээлттэй **арилжих, хөрөнгө таган төвлөрүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна.**

Мөн Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК-аар санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон тул Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №226 тоот тогтоолоор батлагдсан "Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам"-ын 2 дугаар зүйлийн 2.8 дахь хэсэгт заасны дагуу бондын үүргийн гүйцэтгэлийг хангах баталгаа болгож эд хөрөнгө болон эдийн бус **хөрөнгийг барьцаалахгүй байж болохыг дурдаж байна.**

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.22 дахь заалтад "нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэл" гэж энэ хуульд заасан журмын дагуу Санхүүгийн зохицуулах хороноос нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлийг хэлнэ" гэж заасан байх бөгөөд мөн зүйлийн 4.1.21 дэх заалтад "нийтэд санал болгох" гэж Санхүүгийн зохицуулах хороноос тогтоосон журмын дагуу үнэт цаасаа 50 (тавь)-аас дээш тооны этгээдэд санал болгон худалдахаа цахим орчин дахь олон нийтийн сүлжээ, мэдээлэх хэрэгслээр нийтэд мэдэгдэхийг хэлнэ гэж заасан байна. Эдгээр хуулийн зохицуулалтын дагуу Санхүүгийн зохицуулах **хороноос нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгэхийг зөвшөөрсөн** тохиолдолд БИД ББСБ ХХК өрийн бичгийг нийтэд чөлөөтэй арилжих, арилжихыг санал болгох эрхтэй гэж Хуулийн фирмээс үзсэн болно.

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

Үнэт цаасны танилцуулга

Нэг. Үнэт цаас гаргагч нь хуулийн дагуу үүсгэн байгуулагдаж, бүртгэгдсэн эсэх болон үнэт цаас гаргах шийдвэр нь хуулийн дагуу гарсан эсэх асуудлаар

Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааг зохицуулж буй хуулийн зохицуулалтын дагуу банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдийг Компанийн тухай хуульд заасны дагуу үүсгэн байгуулж, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль[5] болон Зөвшөөрлийн тухай хуульд[6] заасан журмын дагуу Санхүүгийн зохицуулах хороонооос зөвшөөрөл авч хуулийн этгээдийн **бүртгэлийн газарт бүртгүүлснээр хуулийн этгээдийн иргэний эрх зүйн чадвар үүсэх хуулийн зохицуулалттай байна.**

Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн зохицуулалтын дагуу компанийн хэлбэрээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хуулийн этгээд нь улсын бүртгэлийн байгууллагад мэдээллээ бүртгүүлэх бөгөөд хуулийн этгээд бүхэн хувийн хэрэгтэй байхаар зохицуулсан[7]. Тус зохицуулалтыг үндэслэн Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Улсын бүртгэлийн мэдээллийн нэгдсэн сан дахь БИД ББСБ ХХК-ийн хувийн хэргээс лавлагааг **гаргуулан авч дүн шинжилгээ хийлээ.**

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 21-ний өдрийн №24250002005119 тоот Хуулийн этгээдийн лавлагаанаас үзвэл Үнэт цаас гаргагч нь үүсгэн байгуулагчдын 2005 оны 05 сарын 15-ны өдрийн №01 шийдвэрээр Бизнес-Инвест Девелопмент оноосон нэртэй, хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани хэлбэрээр үүсгэн байгуулагдаж, хуулийн этгээдийн бүртгэлийн газарт 2005 оны 08 сарын 19-ний өдөр бүртгэгдсэн байна. БИД ББСБ ХХК-ийг үүсгэн байгуулагдах үед хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байсан хуулийн **зохицуулалтын дагуу Монголбанкнаас банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл**

---

[5] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2002).
9 дүгээр зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл
9.4. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд өөрийн салбар, төлөөлөгчийн газар, нэгжийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрөлтэйгээр нээнэ.
[6] Зөвшөөрлийн тухай хууль (2022).
8.1 дүгээр зүйл. Тусгай зөвшөөрлийн шаардлага
2. Банк, банкнаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний чиглэлээр доор дурдсан үйл ажиллагаа тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэх бөгөөд дараах этгээд олгоно:
[7] Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хууль (2018).
4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр төрлийн тодорхойлолт
4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
4.1.4. "хуулийн этгээдийн хувийн хэрэг" гэж улсын бүртгэлийн мэдээлэлийн санд цахим болон цаасан хэлбэрээр байгаа, энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан мэдээллийн бүрдэлийг;
4.1.5. "хуулийн этгээдийн мэдээлэл" гэж хуулийн этгээдийн хувийн хэрэгт агуулагдаж байгаа энэ хуулийн 10.1-д заасан болон бусад мэдээллийг;
10 дугаар зүйл. Хуулийн этгээдийн хувийн хэргийн агуулга
10.1. Хуулийн этгээдийн хувийн хэрэг дараах мэдээллийг агуулна:
10.1.1. хуулийн этгээдийн нэр, регистрийн болон хувийн хэргийн дугаар;
10.1.2. хуулийн этгээдийн төрөл, хэлбэр, үйл ажиллагааны чиглэл;
10.1.3. хуулийн этгээдийн ерөнхий захиргаа орших байгаа газрын албан ёсны хаяг, харьяа байгаа аймаг/нийслэлийн ерөнхий захиргаа байгууллагын төлөөлөх эрх бүхий этгээдийн орших байгаа газрын хаяг;
10.1.4. хуулийн этгээдийг шинэчлэн байгуулах, эсхүл өөрчлөн байгуулах, татан буулгах тухай;
10.1.5. үүсгэн байгуулагчийн талаарх мэдээлэл;
10.1.6. үүсгэн байгуулах бичиг баримт бичиг;
10.1.7. өөрчлөн байгуулах замаар шинээр байгуулагдах болон үйл ажиллагаа нь зогссон хуулийн этгээд тус бүрийн эрх залгамжлалын талаар;
10.1.8. хуулийн этгээдийн мэдээлэлд оруулсан өөрчлөлтийн тухай мэдэгдэл, түүнийг бүртгэсэн он, сар, өдөр;
10.1.9. компанийн хувьд үүсгэн байгуулах бичиг бичигт заасан хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ;
10.1.10. хуулийн этгээдийн гүйцэтгэх удирдлагын албан тушаалтан /эзэн/-ийн нэр, өөрийн нэр, иргэний үнэмлэхийн хуулбар, гадаадын иргэн бол паспортын хуулбар;
10.1.11. хуулийн этгээд нь салбар, төлөөлөгчийн газартай бол түүний орших байгаа газрын албан ёсны хаяг, эрх бүхий этгээдийн иргэний үнэмлэхийн хуулбар;
10.1.12. хуулийн этгээдийн эрх бэрх этгээдийн гишүүдийг сонгосон, өөрчлөгдсөн тухай үүсгэн байгуулагчийн шийдвэр, хурлын тэмдэглэл;
10.1.13. тарийн эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлд хорогдсон, цацагдсан тухай бичиг, хамаатын улсын байцаагчийн дүгнэлт, шийтгэлийн хуудас;
10.1.14. хуулийн этгээдийн эцсийн ашгийг болон түүний хуваарилах, нөөц өрөлтөд, сангийн зориулалтын талаарх мэдээлэл.

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ
5183855 9021031185 СТС2420

олгодог зохицуулалттай байсан бөгөөд Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2005 оны 07 сарын 25-ны өдрийн №340 тоот тушаалаар банк бус санхүүгийн байгууллага байгуулж, зээл, гадаад валютын **арилжаа, санхүүгийн түрээсийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг Үнэт цаас гаргагч Бизнес-Инвест Девелопмент ХХК-д олгосон байна.**

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль 2005 оны 11 сарын 17-ны өдөр батлагдсанаар Санхүүгийн зохицуулах хороо нь банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны чиглэлээр Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд заасан бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхээр хуульчилсан. Үүнтэй холбогдуулан Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2007 оны 09 сарын 28-ны **өдрийн №130 тоот тогтоолоор БИД ББСБ ХХК-д банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл**[8] олгосон бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2010 оны 09 сарын 23-ны өдрийн №248 тоот тогтоолоор банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 3 (гурван) жилийн хугацаагаар сунгасан байна. Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2013 оны 12 сарын 18-ны өдрийн №533 тоот Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын тусгай зөвшөөрлийг хугацаагүй болгох тухай тогтоолоор хавсралтад дурдсан нэр бүхий 258 (хоёр зуун тавин найман) банк бус санхүүгийн байгууллагын банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хугацаагүй болгож **шийдвэрлэсэн байна. Түс тогтоолын хавсралтын №112 дугаарт Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ** ХХК байх тул Санхүүгийн зохицуулах хороноос Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-д банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрлийг хугацаагүйгээр олгосон нь холбогдох хуулийн заалтад нийцэж байна гэж үзлээ.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2024 оны 10 сарын 23-ны өдрийн №3/3455 тоот Хариу хүргүүлэх тухай албан бичгээс үзвэл БИД ББСБ ХХК-д Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2007 оны **№130 тоот тогтоолоор банк бус санхүүгийн зөөлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг** олгосон бөгөөд (i) Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2008 оны №233 тоот тогтоолоор итгэлцлийн үйлчилгээ; (ii) Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2014 оны №445 тоот тогтоолоор гадаад валютын арилжаа; (iii) Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2018 оны №147 тоот тогтоолоор цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулга; болон (iv) Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №83 тоот **тогтоолоор богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх нэмэлт тусгай зөвшөөрлийг олгосон байна.**

Мөн үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь 2024 оны 3 дугаар улирлын байдлаар Хорооноос тогтоосон хангаж ажиллавал зохих зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангасан болохыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2024 оны 10 сарын 18-ны өдрийн №3/3417 тоот албан бичгээр тодорхойлсон байна.

Иймд дээр дурдсан хуулийн зохицуулалт, баримт материалын хүрээнд Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-ийг хуульд тогтоомжид нийцүүлэн үүсгэн байгуулж, бүртгүүлсэн бөгөөд хуулиар зөвшөөрөл олгох бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхээр заасан эрх бүхий этгээдээс олгосон тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааг эрхэлж байна гэж дүгнэлээ.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2019 оны 12 сарын 27-ны өдрийн №441 тоот Банк бус санхүүгийн байгууллагын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ, үе шаттай нэмэгдүүлэх хугацаарийг шинэчлэн батлах тухай тогтоолоор банк бус санхүүгийн байгууллагын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг Улаанбаатар хотод 2,500,000,000 (хоёр тэрбум таван зуун сая төгрөг)-өөр тогтоосон бөгөөд 2023 оны 02 сарын 10-ны өдрөөс эхлэн Улаанбаатар хотод 2,500,000,000 (хоёр тэрбум таван зуун) төгрөгөөр нэмэгдүүлж 5,000,000,000 (таван тэрбум) байхаар тогтоож **шийдвэрлэсэн.**

[8] Санхүүгийн зохицуулах хороо
Банк бус санхүүгийн байгууллага, бизнес-инвест девелопмент ББСБ ХХК байгуулагч болон тусгай зөвшөөрлийн талаарх нэлээтэй мэдээлэл
https://fsc.mn/#/archive-detail/5013348

222

БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрэмд тусгагдсанаар ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн **хэмжээ** 5,000,001,000 (таван тэрбум нэг мянган) төгрөг ба нэг бүр нь 1,000 (нэг мянган) төгрөгийн **нэрлэсэн үнэ бүхий 5,000,001 (таван сая нэг) ширхэг энгийн хувьцаатай байна.**

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 21-ний өдрийн №24250002005119 тоот Хуулийн этгээдийн дэлгэрэнгүй лавлагаанаас үзвэл Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь нэг бүр нь 1,000 (нэг мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 5,000,001 (таван сая нэг) ширхэг энгийн хувьцаанаас бүрдэх нийт 5,000,001,000 (таван тэрбум нэг мянган) төгрөгийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөтэй бөгөөд дараах 2 (хоёр) хувьцаа эзэмшигчийн эзэмшилд байна. Үүнд:

Хүснэгт №01. БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц

№	Хувьцаа эзэмшигчид	Нэгж хувьцаанд ногдох (төгрөгөөр)	Хувьцааны тоо (ширхэгээр)	Нийт дүн (төгрөгөөр)	Хувь хэмжээ
1.	А.Алтансүх	1,000	3,500,001	3,500,001,000	70.00%
2.	Х.Одонтуяа	1,000	1,500,000	1,500,000,000	30.00%
нийт		1,000	5,000,001	5,000,001,000	100.00%

ББСБ-ын оршин байгаа газрын хувьд Компанийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсэг[3] заасны дагуу түүний ерөнхий захиргаа байршин байгаа газраар тодорхойлогдох бөгөөд ББСБ-ын хаягийн мэдчлэлтийг бүртгэх байгууллагад бүртгүүлэх хуулийн зохицуулалттай. Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн одоогийн оршин байгаа газар буюу үйл ажиллагаа эрхлэн явуулах албан ёсны хаягийн хувьд Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 5-р хороолол, Сөүлийн гудамж, **1/11-р барилга, 6 давхар хаягаар** хуулийн этгээдийн бүртгэлд бүртгэгдсэн байна.

Үнэт цаас гаргагчийг итгэмжлэлгүйгээр төлөөлөх этгээд буюу Гүйцэтгэх захирлаар Монгол Улсын иргэн Ц.Бат-Эрдэнэ бүртгэлтэй байна. Хувьцаа эзэмшигчдийн 2005 оны 08 сарын 28-ны өдрийн №08/28 тоот шийдвэрээр Цагаачийн Бат-Эрдэнийг Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын албан тушаалд томилогдсон байна.

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл Үнэт цаас гаргагч нь холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу үүсгэн байгуулагдаж, улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн бөгөөд ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тогтоосон шалгуурыг хангаж байна гэж дүгнэлээ.

Үнэт цаас гаргах шийдвэр нь хуулийн дагуу гарсан эсэх асуудлын тухайд

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 10 сарын 10-ны өдрийн №10/10 тоот Нээлттэй өрийн хэрэгсэл гаргах тухай тогтоолоор нэг бүр нь 100,000 (нэг зуун мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, 100,000 (нэг зуун мянган) ширхэг нийт 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий, 24 (хорин дөрвөн) сарын хугацаатай, жилийн 18 (арван найман) хувийн хүүтэй, улирал тутамд хүү төлөгдөх давтамжтай өрийн бичиг гарган Монголын Хөрөнгийн биржээр дамжуулан нийтэд санал болгон нээлттэй арилжих, хөренгө татан төвлөрүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна.

Үнэт цаас гаргах шийдвэр нь хуулийн дагуу гарсан эсэх асуудлын хувьд Компанийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэг, 76 дугаар зүйлийн 76.1.5 дахь заалт, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь заалт, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэг, БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.4.5 дахь хэсэг болон ББСБ-ын 2024 оны төлөвлөгөөг тус тус үндэслэн ББСБ нь 10,000,000,000 (арван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий өрийн бичиг ("Бонд")-ийг гаргаж Монголын Хөрөнгийн биржээр дамжуулан 2024 онд нийтэд нээлттэй санал

[3] Компанийн тухай хууль (2011).
10 дугаар зүйл.Компанийн оновсон нэр, оршин байгаа газар
10.4.Компанийн оршин байгаа газар, шүүхийн хаягийн түүний ерөнхий захиргаа байршин байгаа газраар тодорхойлно.
10.5.Компанийн хаягийн мэдчлэлтийг Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд заасны дагуу бүртгэн байгуулагад бүртгүүлнэ.

223

2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

болгон арилжаалахаар шийдвэрлэж өрийн бичгийн нөхцөлийг тогтоож, татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг зээлийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэсэн байна.

Компанийн тухай хуулийн зохицуулалтын дагуу[10] компани тодорхой хугацааны дараа тогтоосон хүү төлж, эргүүлэн худалдаж авах нөхцөлтэйгөөр өрийн бичиг гаргаж болохоор зохицуулсан байдаг бөгөөд Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулиар[11] Санхүүгийн зохицуулах хороонооc тогтоосон шалгуурыг хангасан компани нийтэд санал болгон өрийн хэрэгсэл гаргаж болохыг зөвшөөрсөн байна. Иймээс Үнэт цаас гаргагч нь хууль тогтоомжид нийцүүлэн өрийн бичиг гаргах боломжтой бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгүүлсэн нөхцөлд үнэт цаасны анхдагч зах зээл дээр олон нийтэд нээлттэй санал болгож хөрөнгө татан төвлөрүүлэх боломжтой байна.

Компанийн тухай хуулийн холбогдох зохицуулалтын дагуу компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол зарласан хувьцаанаас гүйлгээнд гаргах, компанийн дүрэмд заасан бусад төрлийн үнэт цаас болон өрийн бичиг гаргах тухай шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл гаргах[12] зохицуулалттай байна. Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар Үнэт цаас гаргагчийн дүрмийн холбогдох зохицуулалтаас харвал тус дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.4.5 дахь заалтад "Компанийн дүрэмд заасан хувьцаанд хамаарах болон бусад үнэт цаас гаргах" асуудлыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр шийдвэрлэхээр зохицуулжээ.

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн тогтоолын үндэслэлийг дүгнэж үзвэл Компанийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх хэсэгт "Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол зарласан хувьцаанаас гүйлгээнд гаргах, компанийн дүрэмд заасан бусад төрлийн үнэт цаас болон өрийн бичиг гаргах тухай шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл (байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал) гаргах бөгөөд үг шийдвэрт үнэт цаасны төрөл, тоо, гаргах хугацаа, нөхцөлийг заана", 76

---

[10] Компанийн тухай хууль (2011).
41 дүгээр зүйл. Компанийн өрийн бичиг
41.1. Компани тодорхой хугацааны дараа тогтоосон хүү төлж, эргүүлэн худалдаж авах нөхцөлтэйгөөр өрийн бичиг гаргаж болно.
41.2. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 41.1-д заасны дагуу өрийн бичиг гаргах шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал/ гаргана.
41.3. Энэ хуулийн 41.2-т заасан шийдвэрт өрийн бичгийн хэмжээ, төрөл, хугацаа, гаргасан үнэ, хүүгийн хэмжээ, дүү төлөх хугацаа, эргүүлэн худалдаж авах үнэ, бусад шаардлагыг заана.
41.4. Компани нь нэг удаа бүрэн төлөгдөж, эсхүл хэсэгчлэн төлөгдөх өрийн бичиг гаргаж болно.
41.5. Компанийн өрийн бичиг нь өөр компаниас тусгайлан гаргасан баталгаа, батлан даалтгүй байж болно.
41.6. Өрийн бичиг гаргах шийдвэрт заасан бол компани гаргасан өрийн бичгээ төлөгдөх хугацаанаас нь өмнө эргүүлэн худалдаж авч болно.
41.7. Энэ хуулийн 41.6-д заасны дагуу өрийн бичгээ эргүүлэн худалдаж авах шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал/ гаргана.
[11] Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль (2013).
4 дүгээр зүйл. Хүчинтэй нөр төлбөрөө төлөөгүйдэлт
4.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
4.1.9. "өрийн хэрэгсэл" гэж үнэт цаас гаргагчаас тогтоосон нөхцөлийн дагуу үндсэн төлбөр болон хүү мөнгөн хэлбэрээр, эсхүл тодорхой эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийн хэлбэрээр түрээлэн эзэмшигчид эргүүлэн төлөх үүрэгийг тэрнийхээ болон түүнтэй адилтгах бусад үнэт цаасыг;
16 дугаар зүйл. Компанийн өрийн хэрэгсэл
16.1. Компанийн өрийн хэрэгслийг биржийн болон биржийн бус зах зээл дээр энэ хуульд нийцүүлэн гаргана.
16.2. Компанийн нийтэд санал болгон гаргах өрийн хэрэгслийг бүртгэн мурамыг Хороо батална.
16.3. Компанийн нийтэд санал болгон гаргах өрийн хэрэгсэл нь дараах нөхцөлийн аль нэгийг хангасан байна:
16.3.1. үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангах барьцаа, эсхүл баталгаатай байх;
16.3.2. санхүүжих чадвахан зэрэглэл тогтоох үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдээр зэрэглэл тогтоолгосон байх.
16.4. Хороонооc тогтоосон шалгуурыг хангасан компани тодорхой үнэлэх дүн бүхий нийтэд өрийн хэрэгслийг анхлагчийн хурээнд бүгэлд нь нэг удаа бүртгүүлж болно.
[12] Компанийн тухай хууль (2011).
42 дугаар зүйл. Үнэт цаас гаргах тухай шийдвэр
42.1. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол зарласан хувьцаанаас гүйлгээнд гаргах, компанийн дүрэмд заасан бусад төрлийн үнэт цаас болон өрийн бичиг гаргах тухай шийдвэрийг төлөөлөн удирдах зөвлөл /байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал/ гаргах бөгөөд үг шийдвэрт үнэт цаасны төрөл, тоо, гаргах хугацаа, нөхцөлийг заана.
42.2. Компани зарласан энгийн хувьцаар бүхэлд нь, эсхүл зарим хэсгийг нь гаргаж үүрэгтэй.
42.3. Компани давуу эрхийн хувьцаар зарласан хэмжээгээр нь, эсхүл зарим хэсгийг нь гаргах болохоос гадна тодорхой хугацаанд гаргахгүй байж болно.
42.4. Компани нийтэд нээлттэйгөөр гаргах байгаа үнэт цаас болон хувьцаат компанийн нэмэн гаргах байгаа хувьцаат Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд заасны дагуу Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгүүлнэ.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар өдөр
БҮРТГЭВ
Нууц баримт
Эх хувь

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

дугаар зүйлийн 76.1.5 дахь заалтад "төлөөлөн удирдах зөвлөл нь компанийн дүрэмд заасан хувьцаанд хамаарах болон бусад үнэт цаас гаргах бүрэн эрхтэй", Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2 дахь хэсэгт компанийн өрийн хэрэгсэл нь тус хуулийн зохицуулалтад хамрагдах үнэт цаасанд хамаарна, 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт "Үнэт цаасыг нийтэд санал болгон, эсхүл нийтэд санал болгохгүйгээр хаалттай хүрээнд худалдахаар гаргаж болно", Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.4.5 дахь заалтад "Компанийн дүрэмд заасан хувьцаанд хамаарах болон бусад үнэт цаас гаргах" асуудлыг Төлөөлөн **удирдах зөвлөлөөр шийдвэрлэхээр тусгасан нь компанийн өрийн бичиг гаргах эрх нь төлөөлөн** удирдах зөвлөлийн хурлын бүрэн эрхэд хамаарах бөгөөд БИД ББСБ ХХК-ийг өрийн бичиг гаргах, **биржээр дамжуулан нийтэд санал болгох шийдвэрийг холбогдох хуулийн дагуу гаргасан байна гэж дүгнэлээ.**

Мөн түс тогтоолын хавсралтаар өрийн бичиг гаргах нөхцөлийг баталсан бөгөөд түс нөхцөлд өрийн бичгийн хэмжээ, төрөл, хугацаа, нэрлэсэн үнэ, хүүгийн хэмжээ, хүү төлөх хугацаа, давтамж, татан төвлөрүүлэх хөрөнгийн зарцуулалт зэргийг тусгасан нь Компанийн тухай хуульд заасан өрийн бичиг гаргах шийдвэрт тусгавал зохих зүйлийг тусгасан, Компанийн эрх барих **байгууллага бүрэн эрхийн хүрээнд гаргасан шийдвэр байна гэж үзлээ.**

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №226 тоот тогтоолоор батлагдсан Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журмын 2 дугаар зүйлийн 2.8 дахь хэсэгт Үнэт цаас гаргагч нь дотоодын эсхүл олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрх бүхий байгууллагаар санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон бол үүргийн гүйцэтгэлийг хангах баталгаа болгож эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийг барьцаалахгүй байж болохоор[13] журамласан байна. Үүний дагуу үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь Онч Кредит Рейтинг Эйжинси ХХК-аар санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон бол**сохыг дурдаж байна**.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны №226 тоот тогтоолоор батлагдсан Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журмын 2 дугаар зүйлийн 2.1.1 дэх заалтад[14] Үнэт цаас гаргагч нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани хэлбэртэй бол гурваас доошгүй жилийн өмнө үүсгэн байгуулагдсан, Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүсэлт гаргахаас өмнөх сүүлийн гурван жилд **тогтвортой үйл ажиллагаа явуулсан байх бөгөөд хүсэлт гаргах үед зээл, баталгаа, батлан даалтын гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн болон шүүхийн шийдвэрээр гүйцэтгэх ёр талбергүй байх,** хөрөнгө оруулагчдын өмнө хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлдэг байх шаардлагыг хангасан байхыг журамласан. Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн баримт материал болон төрийн эрх бүхий **байгууллагын лавлагаанд үндэслэн Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журамд тусгасан нийтэд санал болгон өрийн бичиг гаргагчид тавигдсан шаардлыг** хангаж байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нээлттэй өрийн бичиг гаргах шийдвэр нь Иргэний хууль, Компанийн тухай хууль, Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль болон холбогдох журмын дагуу гарсан бөгөөд Үнэт цаас гаргагч нь Санхүүгийн зохицуулах хорооноос нийтэд санал болгон өрийн бичиг гаргагчид тавьсан шаардлыг, шаардлагыг хангаж байна гэж дүгнэлээ.

---

[13] Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам СЗХ (2021).
Хөөр. Нийтэд санал болгон бонд гаргагчид тавигдах шаардлага
2.8. Бонд гаргагч нь дотоодын эсхүл олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрх бүхий байгууллагаар санхүүжих чадавхын зэрэглэл тогтоолгосон бол үүргийн гүйцэтгэлийг хангах баталгаа болгож эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийг барьцаалахгүй байж болно.
[14] Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам СЗХ (2021).
Хөөр. Нийтэд санал болгон бонд гаргагчид тавигдах шаардлага
2.1. Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга бонд гаргахад Өрийн удирдамжын тухай хуульд заасан шаардлагыг, бусад бонд гаргагч нь дараах шаардлагыг тус тус бүрэн хангасан байна:
/Энэ хэсэг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 68 дугаар тогтоолоор өөрчлөгдөж орсон/
2.1.1. хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани, эсхүл хэлбэрлэгдмал хариуцлагатай компани хэлбэртэй бол гурваас доошгүй жилийн өмнө үүсгэн байгуулагдсан, Хороонд хүсэлт гаргахаас өмнөх сүүлийн гурван жилд тогтвортой үйл ажиллагаа явуулсан байх;
2.1.2. Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүсэлт гаргах үед зээл, баталгаа, батлан даалтын гэрээгээр хүлээсэн хугацаа хэтэрсэн болон шүүхийн шийдвэрээр гүйцэтгэх ёр талбергүй байх;
2.1.3. хөрөнгө оруулагчдын өмнө хуулиар хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлдэг байх;

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
6163856
9021031195 СТС2420

225

Хоёр. Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан нь холбогдох хууль тогтоомж, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан Компанийн засаглалын кодекст заасан шаардлага хангаж байгаа эсэх, тэдгээрийн удирдах чадвар, дадлага туршлагын байдал болон эрх бүхий албан тушаалтан нь тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журамд заасан шаардлага хангаж байгаа эсэх асуудлын хувьд үзвэл

Хуулийн фирм нь тус шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан нь холбогдох хууль тогтоомж болон Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан Компанийн засаглалын кодекст заасан шаардлага хангасан эсэх, тэдгээрийн удирдах чадвар, дадлага туршлага болон тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журамд заасан шаардлага хангаж буй эсэхэд БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн баримт материал болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны лавлагаанд үндэслэн дүн **шинжилгээ хийлээ.**

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн хурлын №11 тоот тогтоолоор Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүнээр А.Алтансүх, Х.Одонтуяа, С.Оттонбат, Ц.Бат-Эрдэнэ нарыг хугацаагүйгээр сонгосон бөгөөд Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн №1 тоот тушаалаар А.Алтансүхийг Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргаар сонгосон байна.

Хувьцаа эзэмшигчдийн 2014 оны 09 сарын 11-ний өдрийн №09/11/1 тоот тогтоолоор Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүнээр Б.Анхилууныг, 2019 оны 10 сарын 18-ны өдрийн №10/18/01 тоот тогтоолоор Б.Отгондоржийг Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат бус гишүүнээр, 2023 оны 01 сарын 30-ны өдрийн №01/30 тоот тогтоолоор Б.Пүрэвнямыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат бус гишүүнээр тус тус хугацаагүйгээр сонгосон байна.

Төлөөлөн удирдах зөвлөл

Хуулийн дүгнэлт үйлдэх өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн зохицуулалтын хүрээнд үзвэл хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын чөлөөт цагт компанийн эрх барих байгууллага нь төлөөлөн удирдах зөвлөл[15] байх бөгөөд Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн тоог компанийн дүрмээр тогтооно [16], Компанийн дүрэмд заасан бол хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл хараат бус гишүүнтэй байж болно [17], Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дараа жилийн хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдах өдрөөр дуусгавар болох бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг улирүүлан сонгож болно[18], Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дотроос нийт гишүүний олонхын саналаар сонгоно[19] гэж нарийвчлан зохицуулсан.

---

[15] Компанийн тухай хууль (2011).
75 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл
75.1. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын чөлөөт цагт компанийн эрх барих байгууллага нь төлөөлөн удирдах зөвлөл байна.
[16] Компанийн тухай хууль (2011).
75 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл
75.3. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн тоог компанийн дүрмээр тогтооно.
[17] Компанийн тухай хууль (2011).
75 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл
75.5. Компанийн дүрэмд заасан бол хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл хараат бус гишүүнтэй байж болно.
[18] Компанийн тухай хууль (2011).
77 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийг сонгох, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийг дуусгавар болгох
77.2. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дараа жилийн хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдах өдрөөр дуусгавар болох бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг улирүүлан сонгож болно.
[19] Компанийн тухай хууль (2011).
78 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга
78.1. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дотроос нийт гишүүний олонхын саналаар сонгоно.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 ᚔ 9023010137

УЛААНБААТАР ХОТ
5183856
9021031196 СТС2420

226

Хуулийн зохицуулалтын дагуу авч үзвэл Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэгт "Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын чөлөөт цагт компанийн эрх барих байгууллага нь Төлөөлөн удирдах зөвлөл байна", 10.2 дахь хэсэгт "Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь 7 (долоон) гишүүнтэй байна. Уг гишүүдэд хоёр хувьцаа эзэмшигч өөрөө болон өөрийн нэг, нэг гишүүнийг нэмж оруулах ба Гүйцэтгэх захирал, хоёр хараат бус гишүүн гэсэн 7 (долоон) гишүүний бүрэлдэхүүнтэй байна", 10.3 дахь хэсэгт "Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь хамгийн багадаа нэг хараат бус гишүүнтэй байна" 10.8 дахь хэсэгт "Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дотроос нийт гишүүний олонхын саналаар сонгоно" гэж заасан бөгөөд дүрмийн зохицуулалт нь холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн байна гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүний хувьд авч үзвэл энэхүү Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь дараах бүрэлдэхүүнтэй байна. Үүнд:

Хүснэгт №02. БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд.

№	Овог, нэр	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн төлөв	Санхүүгийн зохицуулах хорооны зөвшөөрлийн дугаар	ХЭХ-ын тогтоолын дугаар
1.	А.Алтансүх	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга	№7/4813	№11/22
2.	Х.Одонтуяа	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүн	№7/4813	№11/22
3.	С.Отгонбат	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүн	№7/4813	№11/22
4.	Ц.Бат-Эрдэнэ	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүн	№7/4813	№11/22
5.	Б.Анхилүүн	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүн	№7/4342	№09/11/1
6.	Б.Отгондорж	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат бус гишүүн	№7/3748	№10/18/01
7.	Б.Пүрэнлам	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хараат бус гишүүн	№7/049	№01/30

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга

А.Алтансүх нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн №11/22 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон. Улмаар БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн хурлын №1 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргаар сонгогдсон байна. Тэрээр 1998 онд Шинжлэх Ухаан Технологийн Их Сургууль ("ШУТИС")-ийг Санхүүгийн менежмент мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй, 2000 онд ШУТИС-ийг Бизнесийн удирдлагын магистр, 2009 онд Шихихутаг хуулийн сургуулийг Эрх зүйч мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй тус тус төгссөн, 2017 оноос хойш ШУТИС-ийг Бизнесийн удирдлагын докторантаар суралцаж байгаа. А.Алтансүх нь 1998-2000 онд УПА Трейд ХХК-ийн Санхүүгийн албаны дарга, 2000-2003 онд Шим Импорт ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал, 2004-2005 онд Бизнес Инвест ХЗХ-ны Дарга, 2010-2019 онд Монголын банк бус санхүүгийн байгууллагын холбооны Ерөнхийлөгчөөр тус тус ажиллаж байсан бөгөөд 2005 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-д өнөөг хүртэл ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга А.Алтансүх нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2012 оны 12 сард хамрагдаж №0720001 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2013 оны 12 сарын 18-ны өдрийн №7/4813 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ердийн гишүүд

Х.Одонтуяа нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн №11/22 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон байна. Тэрээр 2001 онд Өлзий их сургуулийг Аялал жуулчлалын чиглэлээр бакалаврын зэрэгтэй төгссөн. Х.Одонтуяа нь 2003-2010 онд Блу Скай Трэвл ХХК-ийн Ерөнхий менежерээр ажиллаж байгаад 2010 оноос хойш Аврагас Трейд ХХК-ийн Ерөнхий захирлаар, 2012 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-д өнөөг хүртэл ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн Х.Одонтуяа нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2016 оны 12 сард хамрагдаж №0520510 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн

зохицуулах хорооны даргын 2013 оны 12 сарын 18-ны өдрийн №7/4813 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

С.Отгонбат нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн №11/22 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон байна. Тэрээр 1996 онд Цог дээд сургуулийг Багш, орчуулагч мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй, 1998 онд Нидерланд Улсын Маастрихтын Менежментийн Сургуулийг Бизнесийн удирдлагын магистр, Америкийн Нэгдсэн Улсын Харвардын Бизнесийн Их Сургуулийг Боловсон хүчний менежмент мэргэжлээр тус тус төгссөн. С.Отгонбат нь 2001-2007 онд Гадаад Худалдаа Хөрөнгө Оруулалтын Агентлагийн Дэд дарга, 2004-2008 онд Улаанбаатар Хотын Захиргааны Тэргүүлэх гишүүн, 2007-2008 онд Худалдаа Аж Үйлдвэрийн яамны Зөвлөх, 2008-2011 онд Эрдэс Баялаг Эрчим Хүчний яамны Зөвлөх, 2012-2014 онд Оюу Толгой ХХК-ийн Дэд ерөнхийлөгчөөр тус тус ажиллаж байсан бөгөөд 2014 оноос хойш Оттеген Холдинг ХХК-ийн Ерөнхийлөгчөөр ажиллаж байгаад 2012 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-д өнөөг хүртэл ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн С.Отгонбат нь Компанийн **төлөөлөн** удирдах **зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн** засаглалын сургалтад 2016 оны 12 сард хамрагдаж №0520509 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд **Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2013 оны 12 сарын 18-ны өдрийн №7/4813 тоот** тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

Ц.Бат-Эрдэнэ нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2013 оны 11 сарын 22-ны өдрийн №11/22 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон байна. Тэрээр 1998 онд ШУТИС-ийн Компьютерын Техник, Менежментийн Сургууль ("КТМС")-ийг Бизнесийн удирдлагын бакалавр, 2001 онд ШУТИС-ийн КТМС-ийг Бизнесийн удирдлагын магистраар тус тус төгссөн. Ц.Бат-Эрдэнэ нь 1998 онд УПА Трейд ХХК-д Төслийн менежер, 1999-2004 онд Гуна хайрхан ХХК-д Ерөнхий менежер, 2004-2005 онд Бизнес Инвест ХЗХ-ны Гүйцэтгэх захирлаар тус тус ажиллаж байгаад 2005 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-д өнөөг хүртэл ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн Ц.Бат-Эрдэнэ нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2016 оны 04 сард хамрагдаж №0520293 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2013 оны 12 сарын 18-ны өдрийн №7/4813 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

Б.Анхилуун нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2014 оны 09 сарын 11-ний өдрийн №09/11/1 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдсон байна. Тэрээр 1998 онд Оюу их сургуулийг Орос хэлний багш мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй, 2002 онд Санхүү эдийн засгийн их сургуулийг Нягтлан бодогч мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй тус тус төгссөн. Б.Анхилуун нь 2004-2005 онд Бизнес Инвест ХЗХ-ийн Нягтлан бодогч, БИД ББСБ ХХК-д 2005-2007 онд Нягтлан бодогч, 2008-2011 онд Зөөлийн мэргэжилтэн, 2012-2017 онд Дотоод аудитор, 2017-2018 онд Маша Миша ХХК-д Гүйцэтгэх захирлаар тус тус ажиллаж байсан бөгөөд 2014 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-д өнөөг хүртэл ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн Б.Анхилуун нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2016 оны 04 сард хамрагдаж №0520294 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2014 оны 10 сарын 03-ны өдрийн №7/4342 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн **байна.**

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бус гишүүн

Б.Отгондорж нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2019 оны 10 сарын 18-ны өдрийн №01/18/01 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бус гишүүнээр сонгогдсон байна. **Тэрээр МУИС-ийн Эдийн засгийн сургуулийг Эдийн засгийн кибернетик мэргэжлээр бакалаврын** зэрэгтэй, 2000 онд Англи Улсын Манчестерийн их сургуулийг Менгөний эдийн засаг, эконометрик багш мэргэжлээр Магистрын зэрэгтэй тус тус төгссөн. Б.Отгондорж нь 1995-1996 онд **Монголбанкинд** Дотоод аудитын газрын хянагч, 1996-1997 онд Хяналтын хэлтсийн хянагч, 1997-

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9023010137
5183855
9021031195 СТС2420
228

2005 онд Мөнгөний бодлого, судалгааны газрын ахлах эдийн засагчаар тус тус ажиллаж байсан бөгөөд 2005 оноос хойш Монгол-Оросын хамтарсан "ИЕК-Монгол" ХХК-ийн Ерөнхий захирлаар, 2019 оноос хойш БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бүс гишүүнээр өнөөг хүртэл тус тус ажиллаж байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бүс гишүүн Б.Отгондорж нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2023 оны 01 сард хамрагдаж №0521332 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2019 оны 10 сарын 25-ны өдрийн №7/3748 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

Б.Пүрэвням нь Хувьцаа эзэмшигчдийн 2023 оны 01 сарын 30-ны өдрийн №01/30 тоот тогтоолоор Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бүс гишүүнээр сонгогдсон. Тэрээр МУИС-ийн Хууль зүйн сургуулийг Эрх зүйч мэргэжлээр бакалаврын зэрэгтэй төгссөн. Б.Пүрэвням нь 1994 оноос 2012 оныг хүртэл Монголын өмгөөлөгчдийн холбооны Ерөнхийлөгч, 2007 оноос 2013 оныг хүртэл Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн Цэцийн гишүүнээр тус тус ажиллаж байсан. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн харааг бүс гишүүн Б.Пүрэвням нь Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн, нарийн бичгийн дарга нарт зориулсан Компанийн засаглалын сургалтад 2023 оны 01 сард хамрагдаж №0521333 дугаартай гэрчилгээ авсан бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын 2023 оны 03 сарын 27-ны өдрийн №7/049 тоот тушаалаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтнаар бүртгэгдсэн байна.

Эрх бүхий албан тушаалтан

Компанийн тухай хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.1 дэх хэсэгт "Компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагын багийн гишүүн, гүйцэтгэх захирал, санхүүгийн албаны дарга, ерөнхий нягтлан бодогч, ерөнхий мэргэжилтэн, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга зэрэг компанийн албан ёсны шийдвэрийг гаргахад болон гэрээ, хэлцэл хийхэд шууд болон шууд бусаар оролцдог этгээдийг компанийн эрх бүхий албан тушаалтанд тооцно" гэж хуульчилсан байдаг бөгөөд хуулийн этгээд өөрийн үүсгэн байгуулах баримт бичиг буюу дүрмээрээ илүү нарийвчлан тодорхойлох эсхүл албан тушаалаар нэр заан тодорхойлох боломжийг олгосон байдаг.

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмээс үзвэл эрх бүхий албан тушаалтны талаар тодорхойлж тусгаагүй байна. Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материал болон эрх бүхий албан тушаалтны мэдээлэлд үндэслэн дараах эрх бүхий албан тушаал буюу ажлын байр, орон тоо БИД ББСБ ХХК-ийн бүтцэд байна гэж үзлээ. Үүнд:

Хүснэгт №08. Эрх бүхий албан тушаалын ажлын байрны мэдээлэл.

№	Овог, нэр	Албан тушаал	Орон тоо
1.	Ц.Бат-Эрдэнэ	Гүйцэтгэх захирал	1
2.	А.Баярмаагал	Ерөнхий нягтлан бодогч	1
3.	Д.Ганхуяг	Хөрөнгийн захирал	1
4.	А.Баясгалан	Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал	1
5.	Ө.Түүл	Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга	1

Гүйцэтгэх удирдлага

Компанийн тухай хуулийн 83 дугаар зүйлийн 83.3 дахь хэсэгт "Хувь хүн гүйцэтгэх удирдлагыг хэрэгжүүлж байгаа тохиолдолд уг этгээд нь гүйцэтгэх захирал байна", Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.5[20] дахь хэсэгт Төлөөлөн

[20] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай (2002).
13 дугаар зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах шаардлага
13.5. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн, гүйцэтгэх захирал дараах шаардлагыг хангасан байна:
13.5.1. хэвлийн гэрээ буюу бусдаар хуулсан хугацаа хэтэрсэн өлгөө эргүй;

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013543 9021031195 СТС2420
5163855

удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн, гүйцэтгэх захирал дараах (i) зөөлийн гэрээ буюу баталгаагаар хүлээсэн, хугацаа хэтэрсэн аливаа өргүй байх; (ii) ял шийтгэлгүй байх; (iii) ёс зүйн болон бизнесийн нэр хүнд нь банк бус санхүүгийн байгууллагыг удирдахад харшлахгүй байх; (iv) банк, санхүүгийн мэргэжилтэй, тухайн салбарт ажилласан туршлагатай байх; болон (v) Монголын банк бус санхүүгийн байгууллагуудын холбооноос зохион байгуулсан сургалтад хамрагдаж гэрчилгээ авсан байх шаардлагыг тус тус хангаж байхаар хүүльчилсан.

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэгт "ББСБ-ын гүйцэтгэх удирдлагыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн шийдвэрээр томилогдсон Гүйцэтгэх захирал хэрэгжүүлнэ", 11.3 дахь хэсэгт "ББСБ-ын өдөр тутмын үйл ажиллагааг гүйцэтгэх захирал хууль тогтоомж, ББСБ-ын дүрэм болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байгуулсан гэрээнд заасан эрх хэмжээний хүрээнд удирдана", 11.4 дэх хэсэгт "Гүйцэтгэх захирал нь хувьцаа эзэмшигч байж болно. Харин хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг даргалахгүй" гэж тус тус тусгасан байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын 2005 оны 08 сарын 28-ны өдрийн №08/28 тоот шийдвэрээр Цагаачийн Бат-Эрдэнийг БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын албан тушаалд **томилсон байна.**

Иймд Компанийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль, БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрэм болон тэдгээрт холбогдох баримт материалд үндэслэн Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн гүйцэтгэх удирдлагыг Гүйцэтгэх захирал Ц.Бат-Эрдэнэ хэрэгжүүлж байна гэж үзэх **үндэслэлтэй байна.**

Бусад эрх бүхий албан тушаалтан

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрмээс үзвэл эрх бүхий албан тушаалтны талаар тодорхойлж тусгаагүй байна. Үнэт цаас гаргагчаас Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материалд үндэслэн дараах эрх бүхий албан тушаал буюу ажлын байр, орон тоо БИД ББСБ ХХК-ийн бүтцэд **байна гэж үзлээ. Үүнд:**

§ А.Баяржаргал — БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын 2022 оны 11 сарын 23-ны өдрийн №11/23/01 тоот тушаалаар БИД ББСБ ХХК-ийн Ерөнхий нягтлан бодогч албан тушаалд томилогдон ажиллаж байна.

§ Д.Ганхуяг — БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын 2013 оны 01 сарын 04-ний өдрийн №01/04/04 тоот тушаалаар БИД ББСБ ХХК-ийн Зөөлийн газрын захирал албан тушаалд томилогдон ажиллаж байна.

§ А.Баясгалан — БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын 2023 оны 01 сарын 23-ны өдрийн №01/23/02 тоот тушаалаар БИД ББСБ ХХК-ийн Үйл ажиллагаа эрхэлсэн захирал албан тушаалд томилогдон ажиллаж байна.

§ Ө.Түүл — БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2020 оны 12 сарын 21-ний өдрийн №12/28 тоот тушаалаар БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн даргын албан тушаалд томилогдон ажиллаж **байна.**

Хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа хууль тогтоомжийн зохицуулалт болон Компанийн засаглалын кодексийн дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтанд тавигддаг шаардлагын хүрээнд Хуулийн фирм нь Компанийн эрх бүхий албан тушаалтнуудын мэдээлэл, анкет, тэдгээрийн мэдлэг чадварыг тодорхойлох баримт материалыг гаргаж өгөхийг хүссэн. Хуулийн фирм нь Компаниас ирүүлсэн баримт материалд үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага болон эрх бүхий албан тушаалтан

13.5.2. ял шийтгэлгүй;
13.5.3. ёс зүйн болон бизнесийн нэр хүнд нь банк бус санхүүгийн байгууллагыг удирдахад харшлахгүй байх.
13.6. банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийн гүйцэтгэх удирдлага нь банк, санхүүгийн мэргэжилтэй, тухайн салбарт ажилласан туршлагатай байна.

нь холбогдох хууль тогтоомж болон Компанийн засаглалын кодекст заасан шаардлагыг дараах **хүснэгтээр** дэлгэрүүлэн авч үзлээ.

Хэлэлцүүлэг №04. Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтан Компанийн тухай хууль, Компанийн засаглалын кодекст тавигдсан шаардлагыг хангасан эсэх мэдээлэл.

№	Эрх бүхий албан тушаал	Эрх бүхий албан тушаалтны нэр	Компанийн тухай хууль (КТХ)				Компанийн засаглалын кодекс (КЗК)
			Компанийн засаглалын чиглэлээр суралцах, хамтрагдах, гарчилгаа өгсөн эсэх Тийм/Үгүй/N/A*	Төлөөлөн болон нүүлгэн захирганы бүтэцтэлд удирдах албан тушаал хашдаг эсэх Тийм/Үгүй	Хөндлөнгийн эдлэх байгаа болон эдлэх байгаа эсэх Тийм/Үгүй	ТУЗ-ийн гишүүн, Гүйцэтгэх удирдлагын хүн хэрэгжүүлдэг эсэх Тийм/ Үгүй/ N/A	ТУЗ-ийн гишүүд нь КЗК 2.2-ийн Тийлбэр 1 хэсэг заасан мэдээлийг шалгасан эсэх Тийм/Үгүй/ N/A*
Нэг. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд							
1.	ТУЗ-ийн дарга	А.Алтансух	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
2.	ТУЗ-ийн гишүүн	Х.Оюунтуяа	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
3.	ТУЗ-ийн гишүүн	С.Отгонбат	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
4.	ТУЗ-ийн гишүүн	Ц.Бат-Эрдэнэ	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
5.	ТУЗ-ийн гишүүн	Б.Анхбуян	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
6.	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн	Б.Отгонсэцэг	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
7.	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн	Б.Пүрэвжав	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
Хоёр. Бусад эрх бүхий албан тушаалтан							
8.	Гүйцэтгэх захирал	Ц.Бат-Эрдэнэ	Тийм	Үгүй	Үгүй	Тийм	Тийм
9.	Ерөнхий нягтлан бодогч	А.Баярмаагаа	N/A*	Үгүй	Үгүй	N/A*	N/A*
10.	Зөвлөлийн газрын захирал	Д.Ганзориг	N/A*	Үгүй	Үгүй	N/A*	N/A*
11.	Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал	А.Баясгалан	N/A*	Үгүй	Үгүй	N/A*	N/A*
12.	ТУЗ-ийн нарийн бичгийн дарга	Б.Туул	Тийм	Үгүй	Үгүй	N/A*	N/A*

N/A*: Компанийн тухай хууль болон Компанийн засаглалын кодексийн дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага болон эрх бүхий албан тушаалтнуудад тусгайлан тавигдсан шаардлагад үнэрслэн шалгах шаардлагагүй гэж үзсэн этгээдийн харгалзах мөрөнд тус тэмдэглэгээг оруулсан болно. (Хуулийн фирм).

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT ББСБХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 ж 9025010137
5183866 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Үүнтэй адилхан
БУРТГЭВ
Нүүц баримт
Эх хувь
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БУРТГЭВ-02

Хүснэгт №05. Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн эрх бүхий албан тушаалтан Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн дагуу тавигдах шаардлага, Тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журмын шаардлага хангасан эсэх мэдээлэл.

№	Эрх бүхий албан тушаал	Эрх бүхий албан тушаалтны нэр	Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль		
			Зээлийн гэрээ бүтэн батлагдаагаар хүлээсэн, хугацаа хэтэрсэн алдагаа өртэй эсэх Тийм/Үгүй/N/A**	Ял шийтгэлтэй эсэх Тийм/Үгүй/N/A**	Ёс зүйн болон бизнесийн нэр хүнд нь банк бус санхүүгийн байгууллагыг удирдахад харшлах эсэх Тийм/Үгүй/N/A**
Нэг. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд					
1.	ТУЗ-ийн дарга	А.Алтансүх	Үгүй	Үгүй	Үгүй
2.	ТУЗ-ийн гишүүн	Х.Одонтуяа	Үгүй	Үгүй	Үгүй
3.	ТУЗ-ийн гишүүн	С.Оттомбат	Үгүй	Үгүй	Үгүй
4.	ТУЗ-ийн гишүүн	Ц.Бат-Эрдэнэ	Үгүй	Үгүй	Үгүй
5.	ТУЗ-ийн гишүүн	Б.Анхилуун	Үгүй	Үгүй	Үгүй
6.	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн	Б.Отгонсэсэн	Үгүй	Үгүй	Үгүй
7.	ТУЗ-ийн хараат бус гишүүн	Б.Пүрэвням	Үгүй	Үгүй	Үгүй
8.	Гүйцэтгэх захирал	Ц.Бат-Эрдэнэ	N/A**	N/A**	N/A**
9.	Ерөнхий нягтлан бодогч	А.Баярмаргад	N/A**	N/A**	N/A**
10.	Зээлийн газрын захирал	Д.Ганхуяг	N/A**	N/A**	N/A**
11.	Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал	А.Баясалан	N/A**	N/A**	N/A**
12	ТУЗ-ийн нарийн бичгийн дарга	Ө.Туяа	N/A**	N/A**	N/A**

N/A**: Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх **удирдлага** болон эрх бүхий албан тушаалтанд тустайлан тавигдах шаардлагад үндэслэн шалгах шаардлагагүй гэж үзэн этгээдийн харгалзан нүдэнд тус тэмдэглэгээг оруулсан болно. (Хуулийн фирм).

Дээр дурдсан хүснэгт дэх мэдээлэл болон Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн баримт материалд үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага болон эрх бүхий албан тушаалтан нь холбогдох хууль тогтоомж, журам болон Компанийн засаглалын кодекс, тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журамд заасан шалгуурыг хангасан эсэх асуудлыг дэлгэрүүлэн авч үзлээ.

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нь компанийн засаглалын чиглэлээр сургалтад хамрагдаж, гэрчилгээ авсан байх шаардлагыг Компанийн тухай хуулийн 75.8 дахь хэсэгт[21] заасан бөгөөд Компаниас Хуулийн фирмд ирүүлсэн компанийн засаглалын сургалтад хамрагдсан гэрчилгээнд үндэслэн БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, Төлөөлөн удирдах гишүүд болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нь компанийн засаглалын сургалтад хамрагдаж, гэрчилгээ авсан байх тул холбогдох хууль, журмын шаардлагыг хангаж байна гэж үзлээ. Компанийн засаглалын кодексийн 1 дүгээр зүйлийн 1.2 дахь хэсгийн Тайлбар №1 дэх хэсэгт Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх этгээдийг сонгохдоо тэдгээрийн ёс зүй, зан суртахуун, ажлын туршлага, мэргэжлийн ур чадвар, боловсрол, гэмт хэрэг үйлдэж байсан эсэх, шүүхээр тогтоосон хугацаа хэтэрсэн зээлтэй эсэх талаарх мэдээллийг нэг бүрчлэн шалгасны үндсэн дээр томилно[22] гэж заасан. Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн мэдээлэл болон Батламжид үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд нь Компанийн засаглалын кодекст заасан шалгуурыг хангаж байна гэж үзлээ.

[21] Компанийн тухай хууль (2011).
75 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл
75.8. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга нь компанийн засаглалын чиглэлээр сургалтад хамрагдан, гэрчилгээ авсан байна.

[22] Компанийн засаглалын кодекс (2022).
1.2. Тайлбар 1. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх этгээдийг сонгохдоо тэдгээрийн ёс зүй, зан суртахуун, ажлын туршлага, мэргэжлийн ур чадвар, боловсрол, гэмт хэрэг үйлдэж байсан эсэх, шүүхээр тогтоосон хугацаа хэтэрсэн зээлтэй эсэх талаарх мэдээллийг нэг бүрчлэн цуглуулна.

5183855
9021031195 СТС2420

Эрх бүхий албан тушаалтны хувьд Компанийн тухай хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3 дахь хэсэгт[23] (i) хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, цэрэг, цагдаа, шүүх, прокурорын байгууллагад удирдах албан тушаал хашдаг; болон (ii) ял шийтгэл эдэлж байгаа этгээдийг Компанийн эрх бүхий албан тушаалд ажиллахыг хориглохоор хуульчилсан, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.5 дахь хэсэгт Банк бус санхүүгийн байгууллагын Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн, гүйцэтгэх захирал нь (i) зөвлийн гэрээ бүюу баталгаагаар хүлээсэн, хугацаа хэтэрсэн аливаа өргүй; (ii) ял шийтгэлгүй; болон **(iii) ёс зүйн болон бизнесийн нэр хүнд нь банк бус санхүүгийн байгууллагыг** удирдахад харшлахгүй байх шаардлагыг хангаж байх бөгөөд Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн эрх бүхий албан тушаалтны **эрхэлж байгаа ажил, албан тушаал, анкет, баримт бичгийг тусгагдсан мэдээлэл, эрх бүхий албан** тушаалтнуудын гаргаж өгсөн дээрх хуулийн шаардлагыг хангаж байгаа тухай Баталгаанд үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, Гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтнууд нь холбогдох хуульд заасан шаардлагыг хангаж байна гэж үзлээ.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2020 оны 04 сарын 08-ны өдрийн №179 тоот тогтоолоор батлагдсан Тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журмын дагуу банк бус санхүүгийн үйл **ажиллагаа эрхэлж байгаа хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтан[24], тохиромжтой этгээдийн** шалгуурыг[25] хангасан нотлох баримтыг бүрдүүлж, Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргүүлж **ажиллах үүрэгтэй.**

---

[23] Компанийн тухай хууль (2011).

84 дүгээр зүйл. Компанийн эрх бүхий албан тушаалтан

84.3. Дараах этгээдийг компанийн эрх бүхий албан тушаалд ажиллахыг хориглоно:

84.3.1. хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, цэрэг, цагдаа, шүүх, прокурорын байгууллагад удирдах албан тушаал хашдаг;

84.3.2. ял шийтэл эдэлж байгаа.

[24] Тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журам, СЗХ (2020).

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.2. Хороо дор дурдсан хуулийн этгээдэд энэхүү журмын дагуу тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангаж байгаа эсэхэд хяналт тавина. Үүнд:

1.2.1. Хүүгийн төлөхөөрөө зээлээ дагуу зээлөөрөл, бүртгэлтэйгээр эрхлэх санхүүгийн, санхүүгийн бус бизнес, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэхээр Хороонд мүсэнт гаргагч, зээлөөрөл зээлдэгч, бүртгэлтэй этгээд, төлөөрийн эрх бүхий албан тушаалтан, хамгаалагчаас зөвшөөрөл.

Дөрөв. Тохиромжтой этгээдийн шалгуур хангасан эсэхийг тодорхойлох баримт бичгийг бүрдүүлэх

4.1. Энэхүү журмын 1.2-т заасан этгээд өөрийн тохиромжтой этгээд болохоо нотлох баримтыг бүрдүүлж, Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргэж үүрэгтэй.

[25] Тохиромжтой этгээдийг тодорхойлох журам, СЗХ (2020).

Хоёр. Тохиромжтой этгээдийн шалгуур

2.1. Санхүүгийн зохицуулах хороо дараах шалгуурыгыг хангасан этгээдийг тохиромжтой этгээд гэж үзнэ. Үүнд:

2.1.2. Хүнээ хүнд дараах шалгуур тавигдана. Үүнд:

2.1.2.1. кредит боловсрол, ажлын туршлагатай байх;

2.1.2.2. гэмт хэрэгт холбогдож байгаагүй байх;

2.1.2.3. бизнесийн болон ёс зүйн зөрчилгүй байх;

2.1.2.4. ашиг сонирхлын зөрчилтэй ажилд байх;

2.1.2.5. хууль зөрчөөгүй байх.

Гурав. Тохиромжтой этгээдийн шалгуурыг хангасан эсэхийг тодорхойлох

3.2. Энэхүү журмын 2.1.2-т заасан хүнээ хүнд тавигдах тавигдах шалгуурууд нь дараах байдлаар байна.

3.2.1. энэхүү журмын 2.1.2.1-д заасан "кредит боловсрол, ажлын туршлагатай байх" шалгуурыг дараах үзүүлэлтүүдээр тодорхойлно. Үүнд:

3.2.1.1. банк бус санхүүгийн байгууллага, даатгагч, даатгалын зуучлагч, даатгалын хөнгөрөө үнэлгээч, үнэт цаасны зах зээлийн зохицуулагчтай үйл ажиллагаа эрхлэх журмын этгээдийн төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага эзэрэг эрх бүхий албан тушаалд томилогдох этгээд нь:

а) банк, санхүү, бизнесийн удирдлага, эдийн засаг, нягтлан бодох бүртгэх, мэдээллийн технологи, математик, статистик, инженерчилэл, хууль, эрх зүйн чиглэлээр бакалавр болон түүнээс дээш зэрэгтэй байх;

б) удирдах түшмэл, эсхүл түүнтэй адилтгах албан тушаалд дөйцэхүйц албан тушаалд 1-ээс дээшгүй жил ажилласан туршлагатай байх;

в) санхүүгийн салбарт 2-оос дээшгүй жил ажилласан байх.

г) санхүүгийн салбарт тавсаас дээшгүй жил ажилласан туршлагатай этгээдийн энэ журмын 3.2.1.1.в-д заасан шалгуурыг хангасанд тооцно.

3.2.2. энэхүү журмын 2.1.2.2-т заасан "гэмт хэрэгт холбогдож байгаагүй байх" шалгуурыг дараах үзүүлэлтүүдээр тодорхойлно. Үүнд:

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9022310152
УЛААНБААТАР ХОТ
5183855
9021031195 СТС2420

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материал, Санхүүгийн зохицуулах хорооны холбогдох журмын дагуу бүртгэсэн тухай **албан бичиг үндэслэн** Үнэт цаас гаргагч нь Санхүүгийн зохицуулах хороонд Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн мэдээллийг холбогдох журмын дагуу хүргүүлж, бүртгүүлсэн байх тул тохиромжтой эгтээдийн шалгуурыг хангаж байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ. Харин Үнэт цаас гаргагчийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдээс бусад эрх бүхий албан тушаалтнуудын хувьд мөн Үнэт цаас гаргагчаас Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материал, баталгаанд үндэслэн тохиромжтой **эттээдийн шалгуурыг хангаж байна гэж үзэх үндэслэлтэй байна. Санхүүгийн зохицуулах хороонд** холбогдох баримт материалыг хүргүүлэн, бүртгүүлээгүй эрх бүхий албан тушаалтан Ерөнхий нягтлан бодогч, Зөвлийн газрын захирал, Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал болон Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нарийн бичгийн даргыг тус журамд нарийвчлан тусгасан шалгуурыг хангаж байгаа талаарх нотлох баримтыг Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргүүлж, бүртгүүлэхийг Хуулийн **фирмээс зөвлөж байна.**

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материал болон тохиромжтой эттээдийг тодорхойлох журмын дагуу тохиромжтой эттээд нь мэдлэг, боловсрол, **ажлын туршлагатай байх шаардлагын дагуу Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн Төлөөлөн удирдах** зөвлөлийн гишүүд, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтнуудын мэдээлэл, анкет, Батламжид үндэслэн Компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүд, гүйцэтгэх удирдлага, эрх бүхий албан тушаалтан нь санхүү, эдийн засаг, хууль эрх зүйн чиглэлээр мэргэшсэн бөгөөд эдгээр албан тушаалтан нь төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд шаардагдах мэргэжлийн боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлтийн түүхтэй байна гэж Хуулийн фирмээс үзсэн болохыг дурдаж байна.

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл Үнэт цаас гаргагчийн эрх бүхий албан тушаалтан нь тухайлан дурдсанаас бусдаар холбогдох хууль тогтоомж, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан Компанийн засаглалын кодекс болон тохиромжтой эттээдийг тодорхойлох журамд заасан шаардлагыг хангаж байна гэж үзлээ. Цаашид эрх бүхий албан тушаалтныг тохиромжтой эттээд болохоо нотлох баримтыг тухай бүр бүрдүүлж Санхүүгийн зохицуулах хороонд хүргүүлж холбогдох журамд заасан шаардлагыг хангаж ажиллахыг Хуулийн фирмээс зөвлөж байна.

3.2.2.1. Эрүүгийн хэрэгт заасан алдаа, албан тушаал, эдийн засгийн болон терроризм, үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх, терроризмыг санхүүжүүлэх, хууранч баримт бичиг үйлдэх, ашиглах гэмт хэрэг эрүүгийн хариуцлага хүлээгээгүй, эсхэд зөвлөх байгаагүй байх;

3.2.3. энэхүү журмын 2.1.2.3-т заасан "бизнесийн болон ёс зүйн зөрчилгүй байх" шалгуурыг дараах үзүүлэлтүүдээр тодорхойлно. Үүнд:

3.2.3.1. энэ журмын 3.2.1.1-3.2.1.3, 3.2.1.7-д заасан албан тушаалд томилогдох этгээд нь санхүүгийн үйлчилгээ, үйл ажиллагаатай холбогдох хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн үйлдэлд аногдуулсан зөрчлийн шийтгэл, торгууль, бусдад учруулсан хохирлыг бүрэн төлж, барагдуулсан байх;

3.2.3.2. энэ журмын 3.2.1.4-3.2.1.6-д заасан албан тушаалд томилогдох этгээд нь тухайн үйл ажиллагаатай холбогдох хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн үйлдэлд оногдуулсан зөрчлийн шийтгэл, торгууль, бусдад учруулсан хохирлыг бүрэн төлж, барагдуулсан байх;

3.2.3.3. Монгол Улсын болон гадаад улсын нутаг дэвсгэрт сүүлийн хоёр жилийн хугацаанд бизнесийн ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчөөгүй байх;

3.2.3.5. Монгол Улсын болон гадаад улсын нутаг дэвсгэрт зохицуулагтын эрхэлж шаардлагыг биелүүлэхээ, эсхэд мэргэжлийн болон ёс зүйн өөрөө стандартыг дагаж мөрдөхөө бичгээр илэрхийлсэн байх.

3.2.4. энэхүү журмын 2.1.2.4-д заасан "Ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх" шалгуурыг дараах үзүүлэлтүүдээр тодорхойлно. Үүнд:

3.2.4.1. Нийтлэг эзэмшил, нийтлэг болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийн 20, 21, 22 дугаар зүйлд харшлагүй байх;

3.2.4.2. Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн бэйдлын тухай хуулийн 3.1-д заасан санхүүгийн үйлчилгээнд хамаарах үйл ажиллагаанд зохицуулсан тусгайлсан журам, журамд харшлагүй байх.

234

Гурав. Үнэт цаас гаргагчийн дүрэм, бусад дотоод дүрэм, журмууд нь холбогдох хууль тогтоомж, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс"-т нийцсэн эсэх асуудлын хувьд үзвэл

Хуулийн фирм нь энэхүү асуудлын хүрээнд БИД ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа дүрэм, журамд дүн шинжилгээ хийлээ. БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн фирмд ирүүлсэн баримт материалаас үзвэл нийт 82 (наян хоёр) дүрэм, журам хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. **БИД ББСБ ХХК-ийн дүрэм, журмын жагсаалтыг Хавсралт №01. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж буй дүрэм, журмын жагсаалт"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

Хүснэгт №06. БИД ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж буй дүрэм, журмын жагсаалтын товч үзүүлэлт.

№	Дүрэм, журмын нэр, төрөл	Нийт
1.	ББСБ-ын дүрэм	1
2.	Компанийн засаглалд хамаарах дүрэм, журам	17
3.	Хөдөлмөрийн харилцаа, хүний нөөцөд хамаарах дүрэм, журам	10
4.	Тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журам	38
5.	Санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд хамаарах дүрэм, журам	2
6.	Мэдээллийн аюулгүй байдалд хамаарах дүрэм, журам	11
7.	Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журам	2
8.	Бусад дүрэм, журам	1
	НИЙТ	**82**

Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-аас тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа гэж ирүүлсэн нийт дүрэм, журмын хүчин төгөлдөр байдал буюу хуульд заасан шаардлага хангасан эсэхэд дүгнэлт өгөхдөө дүрэм, журмаар зохицуулж байгаа харилцаанд үндэслэн дараах шалгуурыг удирдлага болголоо. Үүнд:

(i) **Компанийн засаглалд хамаарах дүрэм, журам нь Компанийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль болон Компанийн засаглалын кодекст харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд батлан, мөрдүүлсэн эсэх;**

(ii) Хөдөлмөрийн харилцаа, хүний нөөцөд хамаарах дүрэм, журам нь Хөдөлмөрийн тухай хууль, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, Байгууллагын нууцын тухай хууль, Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, Компанийн хөдөлмөрийн дотоод журам, БИД ББСБ ХХК-ийн хүний нөөцийн талаар баримтлах бодлогод тус тус нийцсэн эсэх, ажуулга нь хууль, журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд батлан, мөрдүүлсэн эсэх;

(iii) Банк бус санхүүгийн байгууллагын тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаа бүюу Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт заасан зээл, факторингийн үйлчилгээ, төлбөрийн баталгаа гаргах, төлбөр тооцооны хэрэгсэл гаргах, цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гүйвүүлгийн үйлчилгээ, гадаад валют арилжаа, итгэлцлийн үйлчилгээ, богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх, үл хөдлөх хөрөнгө барьцаалахтай холбоотой санхүүгийн зуучлалын үйлчилгээний журам нь Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Зээлийн мэдээллийн тухай хууль, Валютын зохицуулалтын тухай хууль, Үндэсний төлбөрийн системийн тухай хуульд тус тус нийцсэн эсэх, ажуулга нь хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны дүрэм, журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд батлан, мөрдүүлсэн эсэх;

(iv) Санхүү нягтлан бодох бүртгэлд хамаарах дүрэм, журам нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Татварын ерөнхий хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль, Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартад тус тус нийцсэн эсэх, ажуулга нь хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны дүрэм, журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд батлан, мөрдүүлсэн эсэх;

(v) **Эрсдэлийн удирдлага болон мэдээллийн аюулгүй байдалд хамаарах дүрэм, журам нь Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Компанийн засаглалын кодекст тус тус нийцсэн**

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9021031137

5183855
9021031195 СТС2420

235

эсэх, алуулга нь хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны дүрэм, журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд баталж, мөрдүүлсэн эсэх;

(vi) Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журам нь Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль нийцсэн эсэх, алуулга нь хууль болоод Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд баталж, мөрдүүлсэн эсэх;

(vii) Бусад ангилалд хамаарах дүрэм, журам нь холбогдох хууль, тогтоомжид нийцсэн эсэх, алуулга нь хууль, журамд харшилсан эсэх, эрх бүхий этгээд баталж, мөрдүүлсэн эсэх.

БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрмийг Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар батлагдсан ба үйл ажиллагаанд мөрдөж буй бусад 82 (наян хоёр) дүрэм, журмаас үзвэл 66 (жаран зургаан) дүрэм, журам нь Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн тогтоолоор батлагдсан, 15 (арван таван) журмыг Гүйцэтгэх захирлын тушаалаар батлагдсан байна.

3.1 Компанийн засаглалд хамаарах дүрэм, журам

БИД ББСБ ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдийн 2023 оны 08 сарын 14-ний өдрийн хурлаар ББСБ-ын Дүрмийг батлагдсан байна. Хуулийн фирмээс БИД ББСБ ХХК-ийн дүрэм нь Компанийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 03 сарын 23-ны өдрийн №145 тоот тогтоолоор шинэчлэн батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс" (цаашид "**Компанийн засаглалын кодекс**" гэх)-т тус тус нийцэж байгаа эсэхэд дараах байдлаар дүн шинжилгээ хийлээ.

ББСБ-ын дүрмийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт "ББСБ-ын эрх барих дээд байгууллага нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурал байна" гэж заасан байхаас гадна 8 дугаар зүйлийн 8.3 дахь хэсэгт хувьцаа эзэмшигчдийн хурал нь Компанийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлээс 74 дүгээр зүйлийг шууд удирдлага болгохоор заасан байна. Иймд БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурал хуралдах түүнд оролцох, шийдвэр гаргах, шийдвэр хүчин төгөлдөр болох, эөлжит бус хурал зарлах, хурлын тэмдэглэлийг хөтлөх зэрэг бүхий л үе шат нь Компанийн тухай хуулийн дагуу явагдахаар байна. Иймд дүрэмд заасан хувьцаа эзэмшигчдийн эрх, шийдвэр гаргалт зэрэг нь Компанийн тухай хуулийг зөрчөөгүй байна гэж үзлээ.

Дүрмийн 10 дугаар зүйлд Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн зохицуулалт орсон ба Төлөөлөн удирдах зөвлөл нь 7 (долоон) гишүүнтэй үүнээс хамгийн багадаа 1 (нэг) хараат бус гишүүнтэй байхаар заасан байна. Компанийн тухай хуулийн 75 дугаар зүйлийн 75.2 дахь хэсэгт[26] зааснаар хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани нь дүрэмдээ тусгаснаар Төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байж болохоор байна. Мөн тус хуулийн 75 дугаар зүйлийн 75.3 дахь хэсэгт "Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн тоог компанийн дүрмээр тогтоно", 75 дугаар зүйлийн 75.5 дахь хэсэгт "компанийн дүрэмд заасан бол хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн төлөөлөн удирдах зөвлөл хараат бус гишүүнтэй байж болно" гэж заасан байна. Мөн Компанийн засаглалын кодекст компанийн засаглалын үндсэн зарчмын нэг болох компани Төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байх шаардлагыг тус тус хангаж байна. Дүрмийн 10 дугаар зүйлийн 10.5 дахь хэсэг болон 10.6 дахь хэсэгт Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар сонгох ба Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүн нь бүрэн эрхийн хугацаагүй байхаар тогтоосон байна. Энэ нь Компанийн тухай хуулийн 77 дугаар 77.1 болон 77.2 дахь хэсгийг[27] бүрэн хангаж байна. Дүрэмд

[26] Компанийн тухай хууль (2011).
75 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөл
75.2. Хувьцаат компани нь төлөөлөн удирдах зөвлөлтэй байх бөгөөд хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлгүй байж болно.
[27] Компанийн тухай хууль (2011).
77 дугаар зүйл. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийг сонгох, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдэд бүрэн эрхийг хугацаанаас нь өмнө дуусгавар болгох
77.1. Энэ хууль болон компанийн дүрмээр тогтоосон журмын дагуу хувьцаа эзэмшигчийн хурлаар төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг сонгоно.
77.2. Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа дараа жилийн хувьцаа эзэмшигчдийн ээлжит хурал хуралдах өдрөөр дуусгавар болсон бөгөөд төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнийг үлдсэн сонгох ёсолно.

Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн даргыг Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн дотроос нийт гишүүдийн олонхын саналаар сонгохоор заасан байна. Харин Гүйцэтгэх захирлын хувьд түүнийг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс томилж эрх, үүрэг, хариуцлагын хэмжээг тогтоосон гэрээг **байгуулахаар заасан байна.**

ББСБ-ийн Дүрэм нь Компанийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсэг болон Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэгт заасан дүрэмд тусгавал зохих зүйлийг тусгасан, агуулгын хувьд Компанийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль болон Компанийн засаглалын кодекст нийцсэн байна гэж Хуулийн фирмийн зүгээс үзлээ.

Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн компанийн засаглалд хамаарах бусад дүрэм, журам нь Компанийн тухай хууль, Компанийн засаглалын кодекст нийцэж байгаа эсэхэд дүн **шинжилгээ хийлээ.**

БИД ББСБ ХХК-ийн засаглалд хамаарах дүрэм, журмаас онцгойлон дурдвал Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны 04 сарын 11-ний өдрийн №04/11-01 тоот тогтоолоор "Төлөөлөн **удирдах зөвлөлийн ажиллах журам"-ыг батлсан байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийг** сонгох зарчмыг БИД ББСБ ХХК-ийн дүрэмд нарийвчлан тусгасан. Өөрөөр хэлбэл БИД ББСБ ХХК-ийн 2 (хоёр) хувьцаа эзэмшигч болон компанийн Гүйцэтгэх захирал Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн **гишүүн байхаар заасан байна.**

БИД ББСБ ХХК нь Компанийн засаглалын кодекст заасны дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дэргэд (i) Аудитын хороо; (ii) Нэр дэвшүүлэх хороо; (iii) Цалин, урамшууллын хороо; (iv) **Эрсдэлийн удирдлагын хороог байгуулсан байна. Эдгээр Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дэргэдэх** хороод нь зорилго, эрх үүргээ тодорхойлсон дүрэмтэй байх ба дүрмийг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс батлахаар тусгасан байна. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны 01 сарын 30-ны өдрийн №01/30-01 тоот тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар "Залгамж халааны бодлого", 2 дугаар хавсралтаар "Цалин, урамшууллын бодлого", 5 дугаар хавсралтаар "Эрсдэлийн удирдлагын бодлого"-ыг тус тус батлсан байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дэргэдэх Нэр дэвшүүлэх хороо нь "Залгамж халааны бодлого"-ыг удирдлага болгох ба ББСБ-ын эрх бүхий албан тушаалд нэр дэвшигчдийн шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулах, эрх бүхий албан тушаалтнуудын мэдлэг, ур **чадвар, туршлага нь тухайн ажлын байрны шаардлагыг хангах эсэх, сонирхлын зөрчил үүссэн эсэх, эрх бүхий албан** тушаалтны мэдлэг, ур чадварыг хөгжүүлэх зорилт анхаарал хандуулан ажиллах зохицуулалттай байна. Мөн тус хороо нь эрх бүхий ажилтны ажлын байр тур болон урт хугацаагаар өвөнгүй байх, орон тоо гэнэт өөрчлөгдсөнөөс үүдэн гарч болох эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх **чиглэлээр ажилладаг байна.**

Цалин, урамшууллын хороо нь "Цалин, урамшууллын бодлого"-ын хүрээнд ББСБ-ын хэмжээнд цалин болон урамшууллын зарчмыг тодорхойлж жил бүр батлуулан мөрдүүлэх **чиглэлээр ажилладаг байна. Мөн тухайн ажилтны мэргэжлийн ур чадвар, гүйцэтгэл зэрэгт** үндэслэн урамшуулах олгох зарчим, салбарын ажилтнуудын цалингийн дундаж хэмжээ, тухайн жилийн инфляцын түвшинтэй уялдуулж бодит цалингийн хэмжээг тогтоож Төлөөлөн удирдах зөвлөлд танилцуулан шийдвэрлүүлэх үүрэгтэй байдаг байна.

Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь "Эрсдэлийн удирдлагын бодлого"-ын хүрээнд ББСБ-ын хэмжээнд үүсэж болох эрсдэлийг олж тодорхойлох түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга замыг тогтоон Төлөөлөн удирдах зөвлөлд танилцуулж шаардлагатай тохиолдолд компанийн хэмжээнд мөрдөж буй дүрэм, журамд өөрчлөлт оруулах байдлаар ажлаа зохион байгуулдаг байна. Хороо нь эрсдэлийг үйл ажиллагааны, зээлийн, санхүүгийн, гадаад орчны, хүний нөөцийн, мэдээллийн аюулгүй байдлын гэж ангилан тус бүрд нь тохирсон хяналтыг хэрэгжүүлдэг байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны 03 сарын 31-ний өдрийн №03/31/01 тоот тогтоолоор "Гүйцэтгэх зөвлөлийн бүрэлдэхүүн болон ажиллах журам"-ыг, 2020

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ₼ 9022010137
5183856
8021031195 СТС2420

оны 09 сарын 17-ны өдрийн №09/17/01 тоот тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар "Актив пассивын **хорооны журам"-ыг** батлсан **байна.**

Актив, пассивын хороо нь "Актив пассивын хорооны журам"-ын хүрээнд ажлаа зохион байгуулна. Энэ хорооны үндсэн ажил нь төлбөрийн чадварын зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг ББСБ хангаж буй эсэх, бөлэн мөнгөний үлдэгдлийг хэвийн эрсдэлээс урьдчилан хамгаалах, компанийн зээл, хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн үйл ажиллагааны хүрээнд активыг зөв байршуулах, өгөөжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр ажиллаж Төлөөлөн удирдах зөвлөлд мэдээлэл өгөх үндсэн үүрэгтэй тусгай нэгж юм. Актив, пассивын хороо нь 6 (зургаан) гишүүнтэй байх ба Гүйцэтгэх захирал, зээлийн газрын захирал, ерөнхий нягтлан бодогч, дотоод аудитор зэрэг албан тушаалтнууд **байхаар зааСан байна.**

Компанийн засаглалын кодексын 3.2 дугаар зүйлийн 3.2.2.1, 3.2.2.3 дахь хэсэг, 9.5 дугаар зүйлийн дагуу Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын журам, ТУЗ-ийн нарийн бичгийн даргын үйл ажиллагааны журам болон Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх журмыг батлан мөрдүүлэхийг Хуулийн **фирмийн зүгээс зөвлөж байна.**

Нэгттэн дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн Дүрэм болон засаглалд хамаарах дүрэм, журам нь Компанийн тухай хууль болон бусад дүрэм, журамд нийцсэн байна.

3.2 Хөдөлмөрийн харилцаа хүний нөөцөд хамаарах журам

Үнэт цаас гаргагч нь тасалбар болгосон өдрийн байдлаар ББСБ-ын дотоод үйл ажиллагаанд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хөдөлмөрийн харилцаа, хүний нөөцөд хамаарах дүрэм, журмыг Хуулийн фирмд ирүүлсэн байх бөгөөд эдгээр журмаас онцгойлон дурдвал Үнэт **цаас гаргагч нь Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 122 дугаар зүйлийн** 122.1 **дэх хэсэгт[28] заасан ажил** олгогч нь хууль тогтоомжид нийцүүлэн хөдөлмөрийн дотоод журам батлан мөрдүүлэх гэж заасны дагуу Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны №03/18 тоот тогтоолоор "Хүний нөөцийн бодлого"-ыг шинэчлэн батлсан байна. Энэхүү журмаар ажилтныг сонгон шалгаруулах, хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах, ажил олгогч болон ажилтны эрх, үүрэг, ажлын цаг, зөлжийн амралт, ажилтанд олгох цалин хөлс, урамшуулал, тэтгэмж, нөхөн олговор, эд хөрөнгийн хариуцлага, ажилтанд нөлөөллийн арга хэмжээ авах, сахилгын шийтгэл ногдуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг дүүгэвэр болгох, ажилтны гомдлыг шийдвэрлэх асуудлыг тус тус тодорхойлон тусгасан байна. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 156 дугаар зүйлийн 156.1 дэх хэсэгт "Хөдөлмөрийн эрхийн **маргаан таслах орон тооны бус байнгын ажиллагаатай комиссыг 20 ба** түүнээс дээш **ажилтантай** аж ахуйн нэгж, байгууллагад байгуулна" гэж заасан байдаг. БИД ББСБ ХХК-ийн хөдөлмөрийн дотоод журамд энэ тухай заагаагүй байх тул Хуулийн фирмийн зүгээс нэмж оруулахыг зөвлөж **байна.**

БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн хөдөлмөрийн дотоод журам, хөдөлмөрийн харилцаа, хүний нөөцөд хамаарах дүрэм, журмууд нь Хөдөлмөрийн тухай хууль, холбогдох бусад хууль, тогтоомжид нийцсэн байна гэж үзлээ.

3.3 Тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журам

Үнэт цаас гаргагч нь тасалбар болгосон өдрийн байдлаар компанийн хэмжээнд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй, тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагаанд хамаарах нийт 38 (гучин найман) дүрэм, журмыг Хуулийн фирмд ирүүлсэн байна.

[28] Хөдөлмөрийн тухай хууль (2021).
122 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн дотоод журам
122.1. Ажил олгогч ажилтны төлөөлөгчийн санал чөргүүлэн хууль тогтоомжид нийцүүлэн тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын онцлогоос үйлчлэх хөдөлмөрийн дотоод журмыг батлан мөрдүүлнэ.

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013565 Д. 9021031195
238
5163865
9021031195 СТС2420

Хүснэгт №07. БИД ББСБ ХХК-ийн тухай зөвшөөрлийг эзэмшүүлэгч үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журмын тоон үзүүлэлт.

№	Дүрэм, журмын нэр, төрөл	Нийт
1.	Иттэлцэл, үнэт цаастай холбоотой дүрэм, журам	7
2.	Зээлийн үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журам	31
	НИЙТ	**38**

Эдгээр дүрэм, журмаас онцгойлон дурдвал БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 04 сарын 26-ны өдрийн №04/26 тоот тогтоолоор "Иттэлцлийн үйлчилгээний ерөнхий журам", "Энгийн иттэлцлийн үйлчилгээний журам", "Тогтмол өгөөжтэй иттэлцлийн үйлчилгээний журам", "50%/100% өсгөн авах иттэлцлийн үйлчилгээний журам", "Зорилтот иттэлцлийн үйлчилгээний журам"-ыг, 2024 оны 06 сарын 27-ны өдрийн №06/27 тоот тогтоолоор "Хүүхдийн иттэлцлийн үйлчилгээний журам"-ыг тус тус баталсан байна. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8 дахь хэсэгт[29] банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаанд иттэлцэл орно гэж заасан байна. Иттэлцлийн үйлчилгээний ерөнхий журмаар БИД ББСБ ХХК-д иттэлцлийн үйлчилгээ үзүүлэх бүрэн иттэмжлэгчээс өөрийн бөлэн мөнгө, зээл, бусад активыг үнэгүйдлээс хамгаалж, иттэлцлийн үйлчилгээ эрхлэгчийн эмчлэлд шилжүүлэх, шилжүүлж авсан хөрөнгийг хянах, ашиглах, захиран зарцуулахтай холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулдаг байна. БИД ББСБ ХХК нь иттэлцлийн бүтээгдэхүүнээ энгийн, тогтмол өгөөжтэй, 50%/100% өсгөн авах, зорилтот болон хүүхдийн гэж ангилж, бүтээгдэхүүний төрөл тус бүр дээр нарийвчилсан журам, гэрээний загварыг баталсан байна. Эдгээр нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2023 оны 09 сарын 01-ний өдрийн №434 тоот тогтоолоор батлагдсан "Иттэлцлийн үйлчилгээний журам"-д нийцсэн байна гэж дүгнэлээ.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2020 оны №09/17/01 тоот тогтоолоор "Үнэт цаасны бүтээгдэхүүний журам"-ыг баталсан байна. Өөрөөр хэлбэл нь өөрийн бөлэн мөнгө, активыг үнэгүйдлээс хамгаалах хүсэлтэй иргэн, хуулийн этгээд нь ББСБ-аас гаргасан хаалттай болон нээлттэй үнэт цаасыг худалдан авч хөрөнгөө шилжүүлэх, ББСБ нь төлөрсөн хөрөнгийг өөрийн үйл ажиллагаанд зарцуулж тохирсон хугацаанд хүүг төлж үнэт цаасаа анх тохирсон үнээр буцаан худалдан авахтай холбоотой үүсэх харилцаанд баримтлах зарчмыг уг журмаар зохицуулсан байна. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.5 дахь хэсэгт[30] зааснаар ББСБ нь төлбөр тооцооны хэрэгсэл гаргаж болохыг заасан байна. Тус журамд үнэт цаас нь 12 сар ба түүнээс дээш хугацаатай, зөвхөн төгрөгөөр гарахаар заасан ба хаалттай өрийн хэрэгслийн хувьд нийтэд сурталчилгаа явуулахыг хориглосон байна. Мөн хүү төлөлтийн давтамжийг жил, хагас жил, улирлаар байж болохоор оруулжээ. Энэ нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 04 сарын 28-ны өдрийн №165 тоот тогтоолоор батлагдсан "Банк бус санхүүгийн байгууллагаас гаргах хаалттай өрийн бичгийг бүртгэх, түүнд хяналт тавих журам"-ын 2 дугаар зүйлийн 2.3 болон 2.4 дэх заалтыг хангаж байна. Энэхүү журмын 5 дугаар зүйлд өрийн бичиг худалдах, худалдан авах гэрээнд тавих шаардлагыг тусгасан байх ба БИД ББСБ ХХК-ийн баталсан "Хаалттай өрийн бичиг худалдах, худалдан авах гэрээ" нь хангаж байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 09 сарын 19-ний өдрийн №09/09/01 тоот тогтоолоор "Зээлийн бодлого"-ыг шинэчлэн баталсан байна. Уг Зээлийн бодлогод ББСБ-аас олгох зээлийг хэмжээний хувьд бичил зээл (40,000,000 төгрөг хүртэл), жижиг зээл (40,000,001-200,000,000 төгрөг хүртэл), дунд зээл (200,000,000 төгрөгөөс дээш), хэрэглээний зээл (20,000,000 төгрөг болон түүнээс дээш) гэж ангилсан байна. Зориулалтаар нь бизнесийн зээл,

[29] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2002).
7 дугаар зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа
7.1. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа гэж дараах үйл ажиллагаа ойлгоно:
7.1.8. иттэлцлийн үйлчилгээ;
[30] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2002).
7 дугаар зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа
7.1. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа гэж дараах үйл ажиллагаа ойлгоно:
7.1.5. төлбөр тооцооны хэрэгсэл гаргах;

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ 5013343 ᠳ. 9023010137
5183855 9021031195 ᠳ. СТС2420

хувийн болон орон сууц барих, худалдан авах зээл болон хэрэглээний зээл гэж хуваасан байна. БИД ББСБ ХХК нь 300,000,000 (гурван зуун сая) төгрөг хүртэлх төгрөгийн болон түүнтэй тэнцэх **валютын зээлийг олгох ба зээлийн дээд хугацаа нь 60 (жаран) сар** хүртэл **байхаар зааж хязгаарлалт** оруулж өгсөн байна. Энэхүү журамд зээлийн судалгаа, барьцаа хөрөнгөд тавигдах шаардлага, түүнийг хэрхэн үнэлэх, зээл олгох шийдвэр гаргалт, харилцагчийн эрх ашгийг хамгаалах тухай, зээлийг эргэн төлүүлэх, төлөлт хийх дараалал, зээлтэй холбоотой дүн шинжилгээ, мэдээллийн нууцлал зэрэг зохицуулалтыг нарийвчлан тусгасан байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны 01 сарын 23-ны өдрийн **№01/23 тоот тогтоолоор "Зээлийн хороодын ажиллах журам"-ыг шинэчлэн батлан байна.** Уг журмаар зээлийн ББСБ нь зээлийн хороо, дэд зээлийн хороо, салбар зээлийн хороотой байхаар заасан байна. Эдгээр хороодын ажиллах зарчим, хурлын ирц, шийдвэр хүчин төгөлдөр болох, эрх үүрэг зэргийг журамд нарийвчлан тусгасан байхаас гадна зээлийн хороод тус бүрийн зээл олгох хэмжээг дараах байдлаар тогтоож өгсөн байна. Үүнд салбар зээлийн хороод 30,000,000 (гучин сая) төгрөг хүртэл, дэд зээлийн хороо 50,000,000 (тавин сая) төгрөг хүртэл, зээлийн хороо 70,000,000 **(далан сая) төгрөг хүртэл зээл олгох шийдвэр гаргах эрхтэй байна. Харин ТУЗ-ийн даргын** бүрэлдэхүүнтэй зээлийн хороо нь 70,000,000 (далан сая) төгрөгөөс дээш үнийн дүн бүхий зээлийн шийдвэр гаргах эрхтэй байдаг байна.

Зээлийн бодлого, зээлийн хороодын ажиллах журамд нийцүүлэн БИД ББСБ ХХК-аас санал болгож буй зээлийн бүтээгдэхүүн тус бүр дээр зээлийн журмуудыг боловсруулан Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөр тус тус батлуулсан байна. Эдгээр зээлийн журмууд нь тухайн зээлийн бүтээгдэхүүний онцлог, зээлийн судалгаа, зээлийн хугацаа, зээлийн хэмжээ, барьцааны **шаардлага мөн холбогдох зээлийн төрөө зэргийг агуулсан байна.** Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн дээр дурдсан зээлийн үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журмууд Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Банк эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоолоор батлагдсан "Банк бус санхүүгийн зээлийн үйл ажиллагааны журам"-д нийцсэн байна.

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл ББСБ-ын тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр эрхлэх үйл ажиллагааны бүсэ иттэлцэл, төлбөр тооцооны хөрөнгэл гаргах, гадаад валютын арилжаа, зээл болон санхүүгийн хөрөнгэл худалдах, худалдан авах, санхүүгийн түрээсийн үйл ажиллагаанд хамаарах дүрэм, журмууд нь Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Зээлийн мэдээллийн тухай хууль, Валютын зохицуулалтын тухай хууль, Үндэсний төлбөрийн системийн тухай хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан Банк бус санхүүгийн байгууллагын хамаанд дагаж мөрдөгэл зохих дүрэм, журамд тус тус нийцсэн байна.

3.4 Санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд хамаарах дүрэм, журам

БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн фирмд ирүүлсэн санхүү нягтлан бодох бүртгэлд хамаарах дүрэм, журмууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Татварын ерөнхий хууль, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт болон холбогдох бусад дүрэм журамд тус тус нийцсэн байна.

3.5 Мэдээллийн аюулгүй байдалд хамаарах дүрэм, журам

Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн эрсдэлийн удирдлага болон мэдээллийн аюулгүй байдалд хамаарах дүрэм, журмаас онцгойлон дурдвал БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын 2019 оны 10 сарын 14-ний өдрийн №10/14 тоот тушаалаар "Компьютер, техник хэрэгсэл, цахим аюулгүй **ажиллагааны журам"-ыг батлагдсан. Энэхүү журмын хүрээнд компани нь өөрийн ажилтнууд болон харилцагчийн хувийн мэдээллийг хэрхэн хамгаалах, хууль бусаар ашиглах, ашиглуулахгүй байх** зохицуулалтыг тусгасан байна. Мөн ажилтнуудын харилцагчийн хувийн мэдээлэлд хандах эрх,

хориглосон үйлдлийн жагсаалтыг оруулсан байна. Энэхүү журам нь Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуультай нийцсэн байна.

3.6 Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэхэд хамаарах дүрэм, журам

Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд БИД ББСБ ХХК-аас Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2021 оны 11 сарын 29-ний өдрийн №11/29 тоот тогтоолоор "Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх үйл **ажиллагааны дотоод журам"-ыг батлалсан байна. Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй** тэмцэх тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2 дахь заалтад[31] зааснаар 20,000,000 (хорин сая) төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүнтэй бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг мэдээлэх үүрэгтэй. Энэ үүргээ хэрэгжүүлэн уг журамд БИД нь 20,000,000 (хорин сая) төгрөг, түүнээс дээш үнийн дүн бүхий бэлэн мөнгөний болон гадаад төлбөр тооцооны гүйлгээний тухай мэдээллийг гүйлгээ хийгдсэнээс хойш 5 хоногийн дотор батлагдсан маягтын дагуу санхүүгийн мэдээллийн албанд хүргүүлэх тухай заасан байна. Мөн харилцагчийг таньж мэдэх, сэжигтэй гүйлгээний талаар мэдээлэх, мэдээллийг хадгалах, хамгаалах талаар журамд тусгасан **байна.**

Хуулийн фирмийн зүгээс БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны дотоод журам нь Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуультай нийцсэн байна гэж үзлээ.

3.7 Бусад дүрэм, журам

Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн бусад дүрэм, журмаас "Шүгэл үлээлтийн бодлого"-ыг онцгойлон авч үзлээ. БИД ББСБ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны 01 сарын 30-ны өдрийн №01/30 тоот тогтоолоор "Ёс зүйн нийцлийн бодлого"-ыг батлалсан ба үүний дотор Шүгэл үлээлтийн бодлогын зохицуулалт багтсан байна. Энэхүү бодлогоор зохисгүй үйлдэлтэй холбоотой шүгэл үлээгчийн мэдээлсэн мэдээллийг хүлээн авах, шалгах, тогтоох, дахин давтагдахаас **сэргийлэх, шүгэл үлээгчийг хамгаалах зэрэг харилцааг зохицуулахаар байна. Шүгэл үлээгчийн** мэдээллийг 7 хоногийн 7 өдөр 24 цагаар авахаар зохицуулалт хийж тусгай дугаар, и-мэйл хаяг гаргасан байна. Эдгээр харилцааг зохицуулсан үг журам нь компанийн ажилтан ямар нэг болгоомжлол, айх эмээх зүйлгүйгээр шүгэл үлээж мэдээлэл өгөх, цаг хугацаанд нь асуудлыг шийдвэрлэх зэрэг хүний нөөцийн бодлогын ач холбогдолтой байх тул Хөдөлмөрийн тухай хуульд **нийцсэн байна.**

Нэгтгэн дүгнэвэл БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод үйл ажиллагаандаа мөрдөж байгаа 32 (нэлэн хоёр) дүрэм, журам нь Ирээний хууль, Компанийн тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Зээлийн мэдээллийн тухай хууль, Валютын зохицуулалтын тухай хууль, Үндэсний төлбөрийн системийн тухай хуультай тус тус нийцсэн, эрх бүхий этгээдээс батлан мөрдүүлсэн байна гэж Хуулийн фирмийн зүгээс үзлээ.

[31] Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль (2013).
4 дүгээр зүйл. Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд
4.1. Дараах этгээд энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан гүйлгээний талаар энэ хуулийн 16.1-д заасан Санхүүгийн мэдээллийн албанд мэдээлэх үүрэгтэй:
4.1.2. банк бус санхүүгийн байгууллага.

5183856 9021031195 СТС2420

241

Үнэт цаасны танилцуулга

Дөрөв. Бусадтай байгуулсан худалдах болон худалдан авах, бэлтгэн нийлүүлэх, зээлийн гэрээ болон үнэт цаас гаргагчийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх бусад гэрээ нь холбогдох хүүль тогтоомжид нийцсэн эсэх, компанийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх үр дагавар байгаа эсэх асуудлын хүрээд үзвэл

Хүүлийн фирм нь энэхүү асуудлын хүрээнд сүүлийн 3 (гурав) жилийн хугацаанд буюу 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдөр (цаашид "**Гэрээг тасалбар болгосон өдөр**" гэх)-өөр тасалбар болгон БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай бичгээр байгуулсан гэрээний жагсаалтыг гаргуулан авч дүн шинжилгээ хийлээ.

БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн баримт материалаас үзвэл Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар нийт 14,151 (арван дөрвөн мянга нэг зуун тавин нэгэн) гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Түүнчлэн 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс өмнө байгуулагдсан хэдий ч Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар нийт 7 (долоон) гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Иймд Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар нийт 14,158 (арван дөрвөн мянга нэг зуун тавин найман) **гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Үүнд:**

*Хүснэгт №08. Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор бусадтай бичгээр байгуулсан **нийт** хүчин төгөлдөр гэрээний тоон үзүүлэлт.*

№	Гэрээний нэр, төрөл	2021.10.15-ны өдрөөс өмнө	2021.10.15 – 2022.10.15	2022.10.15 – 2023.10.15	2023.10.15 – 2024.10.15	НИЙТ
1.	Өрийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ болон Итгэлцлийн гэрээ	-	1	144	379	524
2.	Санхүүжилт татсан зээлийн гэрээ	-	1	-	-	1
3.	Зээлийн гэрээ	1	295	1,691	11,587	13,574
4.	Сонирхлын зөрчилтэй болон их хэмжээний хэлцэл	-	-	-	2	2
5.	Бусад гэрээ	6	5	7	36	57
НИЙТ		7	302	1,842	12,007	14,158

Хүүлийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-аас Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин **төгөлдөр хэрэгжиж байгаа гэж ирүүлсэн гэрээний жагсаалт дахь гэрээний хүчин төгөлдөр байдал** буюу хүүльд заасан агуулга болон хэлбэрийн шаардлага хангасан эсэхэд дүгнэлт өгөхдөө гэрээ байгуулах журам, гэрээний зүйл, гэрээгээр зохицуулж байгаа харилцаанаас хамаарууллан дараах шалгуурыг удирдлага болголоо. Үүнд:

(i) БИД ББСБ ХХК-ийн үндсэн үйл ажиллагаа эрхлэн явуулахад шаардагдах итгэлцлийн гэрээ нь Иргэний хууль (цаашид "**ИХ**" гэх)-ийн 406 дугаар зүйлд[32] заасан нөхцөл болон итгэлцлийн гэрээнд тусгагдал зохих бусад нөхцөлийг гэрээнд тусгасан эсэх, агуулга нь хүүльд харшилсан эсэх, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр баталгаажуулсан эсэх;

---

[32] **Иргэний хууль (2002).**
406 дугаар зүйл. Харилцаа итгэмлэхэн гэрээ
406.1. Харилцаа итгэмлэхэн гэрээгээр итгэмлэгч нь хэдлэх эд хөрөнгө буюу эрхийг итгэмлэгдсэн өмчлөгчид шилжүүлэх итгэмлэгдсэн өмчлөгч нь итгэмлэгсэн харилцаагийн нүүрэн дээ итгэмлэгчийн эрх, ашиг сонирхолд нийцүүлэн, зөвхөн зөвшөөрөх үүрэг тус тус хүлээнэ.
406.2. Хүүльд өөрөөр заагаагүй бол харилцаа итгэмлэхэн гэрээг бичгээр хийнэ.
406.3. Итгэмлэгдсэн өмчлөгч нь итгэмлэгсэн харилцаагийн зөрчлийн нэрийн өмнөөс, итгэмлэгчийн зөвшөөл, эрхээлээр захиран зарцуулах үүрэгтэй.
406.4. Итгэмлэгдсэн өмчлөгч нүүрэдээ этгээдтэй харилцаанд өөрөөр өмчлөгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлж, үр дагаварыг нь харгуулж бөгөөд итгэмлэгчийн ашиг сонирхолд харш үйл ажиллагаа хэрүүлсэн үлмээс түүнд учирсан хохирлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй.
406.5. Гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол итгэмлэгдсэн өмчлөгч итгэмлэгсэн харилцаатай холбоотой үйл ажиллагаа хэрүүлсэн талаар итгэмлэгчээс хөлс авахгүй.
406.6. Итгэмлэгсэн харилцаагаас ашсан орлого нь итгэмлэгч өмчилнө.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ДД 9023010157
5183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
Нууц баримт
Эх хувь

Үнэт цаасны танилцуулга

(ii) Зээлийн гэрээний хувьд Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн дөрөвдүгээр бүлгийн 19-27 дугаар зүйл[33], ИХ-ийн 281-283 дугаар зүйл[34], 451-453 дугаар зүйл, Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуульд заасан зээлийн гэрээ болон зээлийн гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар байгуулсан барьцааны гэрээний гол нөхцөлийг тусгасан эсэх, агуулга нь хуульд харшилсан эсэх, барьцаог холбогдох эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлсэн эсэх, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр баталгаажуулсан эсэх, зээл олгох шийдвэр БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод дүрэм, журамд заасны дагуу гарсан эсэх, холбогдох хууль тогтоомжид заасан хэлбэрийн шаардлага хангасан эсэх;

(iii) Гадаад улсын хууль тогтоомжийг удирдлага болгохоор заасан гэрээний хүчин төгөлдөр байдалд дүгнэлт өгөөгүй бөгөөд БИД ББСБ ХХК нь үнэт цаас гаргахын өмнө гэрээний нөгөө талд заавал мэдэгдэх эсэх, зөвшөөрөл авах эсэх;

(iv) Үл хөдлөх эд хөрөнгө түрээслэх гэрээний хувьд ИХ-ийн 318 дугаар зүйлийн 318.1 дэх хэсэг[35] заасан түрээсийн гэрээний гол нөхцөл болон Үл хөдлөх эд хөрөнгө түрээслэх гэрээнд тусгавал зохих бусад нөхцөлийг гэрээнд тусгасан эсэх, агуулга нь хуульд харшилсан эсэх, **бичгээр байгуулж, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр** баталгаажуулсан эсэх, эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлсэн эсэх (үл хөдлөх эд хөрөнгийг хэсэгчлэн түрээслэх гэрээнд энэхүү шаардлага хамаарахгүй);

(v) Худалдах, худалдан авах гэрээний хувьд ИХ-ийн 243-261 дүгээр зүйлд заасан нөхцөл болон худалдах, худалдан авах гэрээнд тусгавал зохих бусад нөхцөлийг гэрээнд тусгасан эсэх, агуулга нь хуульд харшилсан эсэх, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр **баталгаажуулсан эсэх;**

(vi) Ажил гүйцэтгэх гэрээний хувьд ИХ-ийн хуулийн 343 дугаар зүйлийн 343.1 дэх хэсэг[36] заасан ажил гүйцэтгэх гэрээний гол нөхцөл болон ажил гүйцэтгэх гэрээнд тусгавал зохих бусад нөхцөлийг гэрээнд тусгасан эсэх, агуулга нь хуульд харшилсан эсэх, бичгээр байгуулж, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр баталгаажуулсан эсэх;.

---

[33] Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2021).
19 дүгээр зүйл. Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн зээлийн үйл ажиллагаа
20 дугаар зүйл. Зээлийн гэрээ
21 дүгээр зүйл. Зээлийн хүү
22 дугаар зүйл. Зээлийн хүүгийн хэмжээ
23 дугаар зүйл. Зээлийн батлан даалт
24 дүгээр зүйл. Зээлийн барьцаа
25 дугаар зүйл. Зээлийг хугацаанаас нь өмнө бүрэн төлөх
26 дугаар зүйл. Зээл талцуулах
27 дугаар зүйл. Зээлийг актлах
[34] Иргэний хууль (2002).
281 дүгээр зүйл. Зээлийн гэрээ
281.1. Зээлийн гэрээгээр зээлдүүлэгч нь зээлдэгчийн өмчлөлд мөнгө буюу төрлийн шинжээр тодорхойлогдох бусад эд хөрөнгө шилжүүлэх, зээлдэгч нь шилжүүлсэн адил эд хөрөнгөтэй жинхэнэ төрөл, тоо, чанар, хэмжээний эд хөрөнгө буюу мөнгийг тохирсон хугацаанд буцаан өгөх үүргийг тус тус хүлээнэ.
282 дугаар зүйл. Зээлийн гэрээний хүү
282.1. Зээлийн гэрээгээр талууд хэлэлцэн тохиролцсон хүү тогтоох бөгөөд
282.2. Хүүгийн хэмжээ нь зээлдэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд илт хохиролтойгоор тогтоогдсон бол түүний хүсэлтээр шүүх зээлийн хүүг багасгаж болно.
282.3. Хууль өөрөөр заагаагүй бол хүү тогтоосон бол зээлийн гэрээг бичгээр хийнэ. Энэ шаардлагыг хангаагүй бол хүү авах эрхээ алдана.
282.4. Мөнгө буюу эд хөрөнгийг зээлдэгчид шилжүүлэн өгснөөр зээлийн гэрээг байгуулсанд тооцно.
283 дугаар зүйл. Зээлийн гэрээний хугацаа
283.1. Зээлийн гэрээгээр зээлийг бүрэн төлөх хугацаа тогтоогоогүй бол зээлдүүлэгчийн шаардсанаар түүнийг бүрэн төлөн барагдуулж нэхэмжлэгчээс хойш нэг сарын дотор зээлдэгч үүргээ биелүүлнэ.
283.2. Зээлийн гэрээгээр хүү тогтоогоогүй бол зээлдэгч хугацаанаас нь өмнө зээлийг бүрэн өгч болно.
[35] Иргэний хууль (2002).
318 дугаар зүйл. Түрээсийн гэрээ
318.1. Түрээсийн гэрээгээр түрээслүүлэгч нь түрээслэгчийн эзэмшил, ашиглалтад эд зүйлийг үйл ажиллагаа явуулах болон дурамд заасан зорилгоо биелүүлэхэд нь зориулж тодорхой хөрөнгө шилжүүлэх, түрээслэгч нь гэрээгээр тохирсон түрээсийн төлбөрийг төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.
[36] Иргэний хууль (2002).
343 дугаар зүйл. Анхан гүйцэтгэх гэрээ
343.1. Ажил гүйцэтгэх гэрээгээр ажил гүйцэтгэгч нь захиалагчийн буюу өөрийн материалаар гэрээнд заасан ажил гүйцэтгэх, захиалагч нь үр дүнг хүлээн авч, хэлэлцэн тохирсон хэмжээний төлбөрийг төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ... 0023310137
УЛААНБААТАР ХОТ
5103855
9021031195 СТС2420

(vii) Даатгалын гэрээний хувьд ИХ-ийн 431 дүгээр зүйлийн 431.4[37] дэх хэсэгт заасан нөхцөл болон холбогдох даатгалын хуулиудад заасан нөхцөлийг тусгасан эсэх, эгуулга нь хуульд харшилсан эсэх, батлагдсан загвараар дагуу бичгээр байгуулсан эсэх (батлагдсан загвараар байгуулах даатгалын гэрээний хувьд), талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга тэмдгээр баталгаажуулсан эсэх.

4.1 Хөрөнгө итгэмжлэх бүрэн итгэлцлийн гэрээ болон өрийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ

БИД ББСБ ХХК-аас бусадтай байгуулсан хөрөнгө итгэмжлэх бүрэн итгэлцлийн гэрээ, өрийн **хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээнд дүн шинжилгээ хийхдээ Иргэний хууль, Банк бус** санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийг баримталлаа. Мөн БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс итгэлцэл болон үнэт цаасны үйл ажиллагаатай холбоотой баталсан дараах дүрэм, журмыг удирдлага болголоо. Үүнд:

(i) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2020 оны №09/17/01 тоот тушаалаар батлагдсан "Үнэт цаасны бүтээгдэхүүний журам";
(ii) **Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 тоот тушаалаар батлагдсан "Итгэлцлийн** үйлчилгээний ерөнхий журам";
(iii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 тоот тушаалаар батлагдсан "Энгийн итгэлцлийн үйлчилгээний журам";
(iv) **Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 тоот тушаалаар батлагдсан "Тогтмол өгөөжтэй итгэлцлийн бүтээгдэхүүний журам";**
(v) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 тоот тушаалаар батлагдсан "50%, 100% өсөн **авах итгэлцлийн бүтээгдэхүүний журам";**
(vi) **Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 тоот тушаалаар батлагдсан "Зорилтот** итгэлцлийн үйлчилгээний журам";
(vii) **Бусад холбогдох дүрэм, журам.**

БИД ББСБ ХХК-ийн иргэн болон хуулийн этгээдтэй байгуулсан (i) хөрөнгө итгэмжлэх бүрэн итгэлцлийн гэрээ; (ii) өрийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ нь холбогдох хууль тогтоомж, БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж байгаа дүрэм, журамд нийцсэн эсэхэд дүн шинжилгээ хийлээ.

4.1.1 Итгэлцлийн гэрээ

БИД ББСБ ХХК нь Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.3 дахь заалтад[38] зааснаар иргэд болон аж ахуйн нэгжээс хадгаламж татан төвлөрүүлэх хориотой. Харин хувь хүн, хуулийн этгээдийн эд хөрөнгө, эрхийг түүний нэрийн өмнөөс өөрийн үйл ажиллагаанд нийцүүлэн итгэмжлэн удирдаж ашиг олж өгөх итгэлцлийн үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой юм. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.7 дахь хэсэгт итгэлцлийн үйлчилгээг "итгэл хүлээлгэгчийн актив /бэлэн мөнгө, зээл, бусад актив/-ыг үнэгүйдлээс хамгаалж, ашиг олж өгөх зорилгоор тэдгээртэй харилцан тохиролцсон гэрээний үндсэн дээр итгэл хүлээгчээс нэр бүхий активыг түр хугацаанд хянах, ашиглах, захиран зарцуулах үйл ажиллагаа" хэлнэ гэж тодорхойлсон байна. БИД ББСБ ХХК-ийн хувь хүн, хуулийн этгээдтэй

[P] Иргэний хууль (2002)
431 дүгээр зүйл. Даатгалын гэрээ
431.4. Даатгалын гэрээнд дараахь нөхцөлийг тусгана:
431.4.1. даатгалын зүйл;
431.4.2. даатгалын эрсдэлийн төрөл;
431.4.3. даатгалын үнэлгээний хэмжээ;
431.4.4. даатгалын нөхцөл, түүнийг дээш сунгах нөхцөл;
431.4.5. даатгалын хүрээнийхийн хэмжээ, түүнийг тогтоох журмыг;
431.4.6. даатгагч, даатгуулагчийн эрх, үүрэг, хариуцлага;
431.4.7. гэрээг дуусах, цуцлах, түүнд өөрчлөлт оруулах нөхцөл.
[38] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2002)
12 дугаар зүйл. Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдэд хориглох зүйл
12.1. Банк бус санхүүгийн байгууллага дараах үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглоно:
12.1.3. иргэн, хуулийн этгээдээс хадгаламж авах, хадгаламжийн дансгүй нэр;

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 9023310137
УЛААНБААТАР ХОТ 5183855 9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02

байгуулсан нийт итгэлцлийн гэрээнээс гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар 517 (таван зуун **арван долоон) ширхэг гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна.** Хуулийн фирмийн зүгээс хувь хүн, хуулийн этгээдтэй байгуулсан итгэлцлийн гэрээ болон түүний хувийн хэрэг нэг бүрийг үзэж танилцаагүй, хувь хүн, хуулийн этгээдтэй итгэлцлийн гэрээ байгуулахдаа БИД ББСБ ХХК-ээс баталсан гэрээний загварын дагуу ижил нөхцөл журмаар гэрээ байгуулдаг тул Итгэлцлийн гэрээний батлагдсан загвартай танилцсан болно. БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №04/26 дугаартай тогтоолын хавсралтаар Энгийн итгэлцлийн үйлчилгээний журам, **Тогмол өгөөжтэй итгэлцлийн бүтээгдэхүүний журам, 50%, 100% өсгөн авах итгэлцлийн** бүтээгдэхүүний журам, Зорилтот итгэлцлийн үйлчилгээний журам тус бүрийг батлахдаа холбогдох **итгэлцлийн гэрээний загварыг баталсан байна.**

ИХ-ийн 406 дугаар зүйлд[39] хөрөнгө итгэмжлэх гэрээний зохицуулалтыг тусгасан байдаг. БИД ББСБ ХХК нь иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулах итгэлцлийн гэрээнд хугацаа, итгэмжлэлээр **шилжүүлэх мөнгөн хөрөнгийн хэмжээ, валютын төрөл, итгэмжилсэн мөнгөн хөрөнгийг захиран** зарцуулах зориулалт, үр шимийн хэмжээ, үр шимээс хувь хүртэх гуравдагч этгээд байгаа бол түүний нэр, хүртэх үр шимийн хэмжээ, талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг, гэрээг хугацаанаас нь **өмнө цуцлах нөхцөл зэргийг тодорхойлж зохицуулсан байна. Мөн итгэмжлэл гаргасан этгээд** болон үр шимийг хүртэгч гуравдагч этгээд нь хүртсэн үр шимээсээ хуульд заасан татварыг төлөх үүрэгтэй болохыг зааж оруулжээ. БИД ББСБ ХХК нь итгэлцлийн дагуу шилжүүлэн авсан хөрөнгийг зөвхөн өөрийн үйл ажиллагаандаа ингэхдээ Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгосон зөвшөөрлийн хүрээнд захиран зарцуулахаа гэрээнд тусгасан байна. Итгэмжлэгдэгч нь өөрийн бүрүүтай үйл ажиллагааны улмаас хохирол учруулсан бол өөрийн хөрөнгөөс итгэмжлэгчийг хохиролгүй болгож өгөх заалтыг мөн тусгасан байна. Итгэлцлийн гэрээг талууд бичгээр байгуулан **гарын үсэг зурж тамга, тэмдэг дарснаар хүчин төгөлдөр болдог нь ИХ-ийн холбогдох шаардлагыг хангаж байна.**

4.1.2 Өрийн хөрөнгөл худалдах, худалдан авах гэрээ

БИД ББСБ ХХК нь гэрээг тасалбар болгосон өдрийн хугацаанд нийт 18 (арван найман) үнэт цаас худалдан авсан бөгөөд үүнээс 3 (гурван) үнэт цаасны гэрээ хүчин төгөлдөр байна. Эдгээр гэрээний мэдээлэлтэй Хавсралт №03. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай төнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл" хүснэгт болон энэхүү дүгнэлтийн " Үнэт цаас, үл хөдлөх болон бусад эд хөрөнгө өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр эсэх, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг **хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлаар" хэсгээс** дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн итгэлцлийн гэрээ, өрийн хөрөнгөл худалдах, худалдан авах гэрээ нь холбогдох хууль тогтоомж болон БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод дүрэм, журамд нийцсэн гэж үзлээ. Өрийн хөрөнгөл худалдах, худалдан авах гэрээний БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал гарын үсэг зурж, тэмдэг даран баталгаажуулсан байх тул Иргэний хуулийн 62 дугаар зүйлийн 62.3

[39] Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2002).
406 дугаар зүйл. Хөрөнгө итгэмжлэх гэрээ
406.1. Хөрөнгө итгэмжлэх гэрээгээр итгэмжлэгч нь хөдлөх эд хөрөнгө бусад эрхийг итгэмжлэгдсэн этгээдэд шилжүүлж, итгэмжлэгдсэн этгээд нь итгэмжилсэн хөрөнгийг өөрөө эзэн итгэмжлэгчийн эрх, ашиг сонирхолд нийцүүлэн, захиран зарцуулах үүрэг түүнтэй хүлээнэ.
406.2. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хөрөнгө итгэмжлэх гэрээг бичгээр хийнэ.
406.3. Итгэмжлэгдсэн этгээд нь итгэмжилсэн хөрөнгийг өөрийн нэрийн өмнөөс итгэмжлэгчийн зардал, эрсдэлээр захиран зарцуулах үүрэгтэй.
406.4. Итгэмжлэгдсэн этгээд гуравдагч этгээдтэй харилцаанд орохдоо итгэмжлэгчийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлж, үр дагаварыг нь хариуцах бөгөөд итгэмжлэгчийн ашиг сонирхолд, харин үүнийг өөрийнхөө ямагт түүнд учирсан хохирлыг нөхөн төлөх үүрэгтэй.
406.5. Гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол итгэмжлэгдсэн этгээд итгэмжилсэн хөрөнгөтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулсны төлөө итгэмжлэгчээс хөлс авахгүй.
406.6. Итгэмжилсэн хөрөнгөөс олсон орлого, үр шимийг итгэмжлэгч эзэмшинэ.

БИД ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 ДТД 9023010137
УЛААНБААТАР ХОТ
5153886
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар өдөр
2024 12 27
БҮРТГЭВ
№ 01 Нууц баримт
Эх хувь

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

дахь хэсэг[40], Компанийн тухай хуулийн 53 дугаар зүйлийн 53.8 дахь хэсэг[41] тус тус заасны дагуу тухайн гэрээ, халцлийг хүчин төгөлдөр гэж дүгнэлээ.

4.2 Зээлийн гэрээ

БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй гэрээнээс үзвэл 1 (нэг) зээлийн гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байх бөгөөд уг гэрээ **нь гаднын санхүүгийн байгууллагаас авсан зээлийн гэрээ байна. Үүнд:**

(i) EMF Microfinance Fund, AGmvK, Зээлийн гэрээ, 2021 он.

Хуулийн фирмийн зүгээс БИД ББСБ ХХК-ийн гаднын санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан зээлийн гэрээнд үнэлэлт, дүгнэлт өгөөгүй болно. Учир нь энэхүү гэрээнд Лихтенштайн улсын хуулийг хэрэглэхээр заасан ба маргаан гарсан тохиолдолд тухайн улсын шүүхээр **шийдвэрлүүлэхээр заасан байна.**

Бүрэнскор Зээлийн мэдээллийн сангийн 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн дэлгэрэнгүй **лавлагаанаас үзвэл БИД ББСБ ХХК нь төлөгдөх** дүүсвэгүй ер төлбөргүй байна.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн гаднын санхүүгийн байгууллагаас авсан 1 (нэг) зээлтэй байна гэж үзлээ.

4.3 Үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол бүхий гэрээ

БИД ББСБ ХХК-аас бусадтай байгуулсан бүх төрлийн (i) зээлийн гэрээ, барьцаат зээлийн **гэрээ, онлайн зээлийн гэрээ; (ii) батлан даалтын гэрээ; (iii) барьцааны гэрээ; (iv) ипотекийн гэрээ;** (v) фидуцийн гэрээнд дүн шинжилгээ хийхдээ Иргэний хууль, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай, Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хууль, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хууль, дагалдан гарсан бусад дүрэм, журмуудыг баримталлаа. Мөн БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой баталсан дараах дүрэм журмуудыг удирдлага болголоо. Үүнд:

(i) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Санхүүгийн түрэн тусламжийн зээлийн журам;

(ii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Бизнес эхлэлтийн зээлийн журам;

(iii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Автомашины барьцаат зээлийн журам;

(iv) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Сайн харилцагч, түншлэлийн зээлийн журам;

(v) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Бизнес, хангалийн зээлийн журам;

(vi) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Бизнес, хөрөнгө оруулалтын зээлийн журам;

(vii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Итгэлцэл барьцаалсан зээлийн журам;

(viii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Цалингийн **зээлийн журам;**

---

[40] Иргэний хууль (2002).
62 дугаар зүйл. Халдашгүй төлөвлөх
62.3. Төлөөлөгчийн бүрэн эрх түүнийг дагуу бүхэл итгэмжлэлийн үндсэн дээр үүсэх.
[41] Компанийн тухай хууль (2011).
53 дугаар зүйл. Гүйцэтгэх удирдлага
53.8. Гүйцэтгэх удирдлага нь төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс олгосон эрх хэмжээний хүрээнд, өмнөх жилд гэрээ байгуулах, компанийг төлөөлөн зөргөөр компанийн нэрийн өмнөөс итгэмжлэлгүйгээр үйл ажиллагаа явуулна.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137

5183855
9021031165 СТС2420

(ix) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан дугаартай Ажилтны лизингийн зээлийн журам;
(x) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №04/04 тоот тогтоолоор батлагдсан Аялын зээлийн журам;
(xi) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №05/28 тоот тогтоолоор батлагдсан Ногоон зээлийн журам;
(xii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №05/28 тоот тогтоолоор батлагдсан Шугаман зээлийн журам;
(xiii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны №05/28 тоот тогтоолоор батлагдсан Боловсролыг дэмжих зээлийн журам;
(xiv) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2019 оны №05/06 тоот тогтоолоор батлагдсан Автомашины хэрэглээний зээлийн журам;
(xv) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2019 оны №05/06 тоот тогтоолоор батлагдсан Автомашины лизингийн зээлийн журам;
(xvi) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2020 оны №11/02 тоот тогтоолоор батлагдсан Улсын дугаартай автомашины лизингийн болон хэрэглээний зээлийн журам;
(xvii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны №02/16 тоот тогтоолоор батлагдсан Эко зээлийн журам;
(xviii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны №12/01 тоот тогтоолоор батлагдсан Онлайн зээлийн журам;
(xix) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны №12/01 тоот тогтоолоор батлагдсан Үл хөдлөх хөрөнгийн санхүүжилтийн зээлийн журам;
(xx) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2023 оны №01/23 тоот тогтоолоор батлагдсан Зээлийн хороодын ажиллах журам;
(xxi) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №03/01 тоот тогтоолоор батлагдсан Зээлийн бодлого;
(xxii) Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №03/01 тоот тогтоолоор батлагдсан Дугаар барцаалсан зээлийн журам.

Энэхүү бүлэгт БИД ББСБ ХХК-ийн иргэн болон хуулийн этгээдтэй байгуулсан бүх төрлийн зээлийн гэрээг хууль тогтоомж, БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж байгаа дүрэм, журамд нийцсэн эсэхэд дүгнэлт өгөх болно.

БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн жагсаалтаас үзвэл тасалбар болгосон өдрийн байдлаар 13,574 (арван гурван мянга таван зуун далан дөрвөн) зээлийн гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Зээлийн гэрээг зээлийн бүтээгдэхүүний төрлөөр ангилан авч үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт №09. Судлийн 3 (гурвал) жилийн дотор буцаагдах бичгээр байгуулсан хүчин төгөлдөр зээлийн гэрээний ангилал, тоон үзүүлэлт.

№	Гэрээ	2021.10.15-ний өдрөөс өмнө	2021.10.15 - 2022.10.15	2022.10.15- 2023.10.15	2023.10.15- 2024.10.15	НИЙТ
1.	Эко зээл	-	84	208	469	761
2.	Цалингийн зээл	-	-	2	11	13
3.	Саносүүгийн түргэн түсламжийн зээл	1	48	360	1514	1923
4.	Сайн харилцагчийн туншлалийн зээл	-	15	116	591	722
5.	Онлайн зээл	-	-	-	-	0
6.	Ногоон зээл	-	-	2	12	14
7.	Лизингийн зээл (сайн электроникс)	-	-	416	90	506
8.	Лизингийн зээл (нэкст электроникс)	-	-	91	-	91
9.	Итгэлцэл барцаалсан зээл онлайн	-	-	-	37	37
10.	Итгэлцэл барцаалсан зээл	-	-	1	5	6

11.	Бизнесийн ахлалтийн зээл	-	5	8	70	83
12.	Бизнес хөрөнгө оруулалтын зээл	-	2	13	142	157
13.	Бизнес хангалийн зээл	-	8	39	210	257
14.	Ажилтны лизингийн зээл	-	1	-	-	1
15.	Автомашины хэрэглээний зээл	-	-	21	178	199
16.	Автомашины лизингийн зээл	-	132	322	940	1394
17.	Зээлийн карт (ажилтан)	-	-	-	55	55
18.	Зээлийн карт (бараоцаат)	-	-	90	405	495
19.	Зээлийн хаст	-	-	2	6857	6859
20.	9911, 8811 дугаар барьцаалсан зээл	-	-	-	1	1
НИЙТ		1	295	1,691	11,587	13,574

БИД ББСБ ХХК нь Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулж буй бичил, жижиг дунд бизнес эрхлэгч иргэн, хуулийн этгээдийн эрэлт хэрэгцээг хангасан, ялгарахуйц зээлийн үйлчилгээг түргэн шуурхай үзүүлэх тухай "Зээлийн бодлого"-доо тодорхой тусгасан байна. Зээлийн үйл ажиллагааг зорилгоор нь бизнесийн болон хэрэглээний гэж ангилан ангилал бүрээр зээлийн бүтээгдэхүүнийг төрөлжүүлсэн байна. БИД ББСБ ХХК нь Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар 20 (хорин) төрлийн зээлийн бүтээгдэхүүнийг санал болгож гэрээ байгуулсан ба гэрээ байгуулахдаа "Зээлийн бодлого"-д заасны дагуу хот суурин газрын бичил, жижиг дунд бизнес эрхлэгч хувь хүн, хуулийн этгээдэд санал болгосон байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны №01/02-01 тоот тогтоолоор зээлийн гэрээ, барьцааны гэрээ, фидуцийн гэрээ, ипотекийн гэрээний загвар, эхийг тус тус шинэчлэн батлсан байна.

4.3.1 Зээлийн гэрээ

ИХ-ийн 281 дүгээр зүйлээс 285 дугаар зүйлд зээлийн гэрээний зохицуулалтыг заасан ба 451 дүгээр зүйлээс 453 дугаар зүйлд Банк, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий хуулийн этгээдээс зээл олгох гэрээний зохицуулалтыг нэмж тусгасан байдаг. Мөн Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлээс 26 дугаар зүйлд Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн зээлийн үйл ажиллагаа, зээлийн гэрээ, зээлийн хүүгийн хэргийн талаарх зохицуулалтыг илүү нарийвчлан заасан байна.

БИД ББСБ ХХК нь иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулах зээлийн гэрээгээр тодорхой хүү, үүргийн гүйцэтгэлийг хангах арга, зориулалттайгаар мөнгөн хөрөнгө зээлдүүлэх, зээлдэгч зээлийг хүү, тооцогдсон бол нэмэгдүүлсэн хүүгийн хамт эргэн төлөхтэй холбоотой талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг хариуцлагыг тодорхойлж зохицуулсан байна. Зээлийн хүүгийн хувь хэмжээ нь зээлийн бүтээгдэхүүнээс хамааран харилцан адилгүй байж болохоор БИД ББСБ ХХК өөрөө тогтоосон байна. Нэмэгдүүлсэн хүүгийн хувьд үндсэн хүүгийн 20%-аар тооцож авахаар зээлийн гэрээнд тусгажээ. Дээрх заалтууд нь ИХ-ийн 282 дугаар зүйлийн 282.1, 452 дугаар зүйлийн 452.1 дэх хэсгээс 452.2 дахь хэсэг, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.3, 20 дугаар зүйлийн 20.2.6 дахь хэсгээс 20.2.7 дахь хэсэгтэй нийцэж байна.

Зээлийн гэрээнд зээлийн дүн, валютын төрөл, гэрээний хугацаа, зээлийн зориулалт, түхайн зээлийг хүлээн авах банк, данс, талуудын оршин байгаа, оршин суугаа газрын хаягийн мэдээлэл зэргийг оруулахаар заасан нь Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.1 дэх хэсгээс 20.2.5 дахь хэсэг болон 20.2.8 дахь хэсгээс 20.2.12[42] дахь хэсгийг хангаж байна. ИХ-ийн

[42] Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль (2021). 20 дугаар зүйл. Зээлийн гэрээ
20. 2. Зээлийн гэрээнд дараах зүйлийг тусгасан байна:

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
5183855 9021031195 СТС2420
248

283 дугаар зүйлийн 283.3 дахь хэсгийг 2022 оны 11 сарын 04-ний өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон ба 2023 оны 03 сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөхөөр зохицуулсан. Зээлийн гэрээнд зээлдэгч нь авсан зээлээ хугацаанаас нь өмнө төлөх эрхтэй байх заалтыг оруулж **өгөхийг Хуулийн фирмийн зүгээс зөвлөж байна.**

ИХ-ийн 222 дугаар зүйлийн 222.5 дахь хэсэгт хүүгээс анз тооцохгүй байх тухай заасан. Өөрөөр хэлбэл зээлдэгч нь үүргээ гүйцэтгэх хугацаа хэтрүүлсэн тохиолдолд нэмэгдүүлсэн хүүг **төлөх ба нэмж анз төлөхгүй. Зээлийн гэрээнд зөвхөн нэмэгдүүлсэн хүүгийн талаар заасан ба ямар** нэгэн анзын талаар дурдаагүй нь хүүлийн дээрх зохицуулалттай нийцэж байна. БИД нь зээлийн **гэрээнд үүргийн гүйцэтгэлийг хангах арга барьцааны гэрээ, ипотекийн гэрээ, фидуцийн** гэрээ, батлан даалтын гэрээнээс аль нэгийг байгуулах эсхүл дурдсан бүх гэрээг байгуулж болохоор заасан байна. Эдгээр гэрээ нь тусдаа бие даасан зохицуулалттай бөгөөд зээлийн гэрээний салшгүй нэг хэсэг юм. Мен зээлдэгч хүсвэл зээлийн гэрээг нотариатаар гэрчлүүлж болох ба дээрх дагалдах гэрээг төрийн эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлэхтэй холбогдсон зардал болон зээлийн гэрээтэй холбогдон гарч буй бүх зардлыг зээлдэгч хариуцахаар зохицуулсан байна. Энэ нь ИХ-д заасантай **зөрчилдөөгүй байна.**

БИД ББСБ ХХК-ийн барьцаат зээлийн гэрээ нь зээлийн гэрээтэй ижил зохицуулалттай боловч зээлийн зориулалтын дагуу худалдан авсан хөрөнгөө барьцаалуулдаг онцлогтой. Мен барьцаа хөрөнгийг даатгуулж даатгалын хураамжийг зээлдэгч тал хариуцахаар барьцаат зээлийн гэрээнд заасан байна. Хэрэв гэрээний хугацаанд даатгалын тохиолдол үүсвэл даатгагчаас олгох нөхөн төлбөрөөс төргүүн ээлжид зээлдэгчээс БИД ББСБ ХХК-ийн өмнө гүйцэтгээгүй үүргийн үнийн **дүнг үл маргах журмаар суутган төлүүлэхээр зохицуулсан байна. Барьцаат зээлийн гэрээнд** **үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар барьцааны гэрээ, фидуцийн гэрээ, батлан даалтын гэрээг** байгуулж болохоор заасан. БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс мен итгэлцэл барьцаалсан зээлийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг санал болгож гэрээ байгуулдаг ба уг гэрээ нь зохицуулалтын хувьд **барьцаат зээлийн гэрээтэй ижил байна.**

Хэрэглээний зээлийн эрхийн гэрээг дижитал зээлийн бүтээгдэхүүнд зориулан боловсруулсан байна. Энэхүү гэрээний онцлог нь зээлдэгч БИД ББСБ ХХК-ийн гар утасны аппликэйшныг ашиглан түүгээр дамжуулан зээл авахад зориулагдсан. Зээлдэгч уг гэрээний нөхцөлтэй танилцаж, зөвшөөрч, цахимаар гарын үсэг зурснаар гар утсанд суурилсан БИД АПП-аар дамжуулан зээл авах эрх нээгдэх ба зээлдэгчийн боломжид тулгуурлан зээлийн эрхийн дээд **хэмжээг тодорхойлохоор заасан байна. Мен гар утсанд суурилсан аппликэйшнаар зээл авах** бүртээ зээлийн гэрээний нөхцөлийг хүлээн зөвшөөрөх байдлаар зохицуулалт хийсэн байна.

<u>4.3.2 Батлан даалтын гэрээ</u>

Батлан даалтын гэрээгээр зээлийн гэрээний дагуу төлбөрийн үүрэг хүлээсэн зээлдэгч үүргээ зөрчсөн буюу үүргээ хугацаандаа гүйцэтгээгүй эсхүл үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй нь илт болсон тохиолдолд батлан даагч нь БИД ББСБ ХХК-ийн шаардлагын дагуу төлбөрийн үүргийг хамтран хариуцахтай холбоотой талуудын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулна.

20.2.1. зээлийн хэмжээ;
20.2.2. авсан тэмдэгтийн тариф;
20.2.3. зээлийн дансны дугаар;
20.2.4. зээлийн зориулалт, авах олгох хэлбэр;
20.2.5. зээлийн гэрээний хугацаа;
20.2.6. зээлийг бүхэлд нь буюу хэсэгчлэн эргүүлэн төлөх нөхцөл;
20.2.7. зээлийн хүүгийн хэмжээ;
20.2.8. зээлийн гэрээнд оролцогч талуудын эрхэн байгаа. эрхэн суутгах газрын хаяг;
20.2.9. тохиролцсон бол үүргийн гүйцэтгэлийг хангах арга. хэлбэр;
20.2.10. гэрээний нөхцөлийг өөрчлөх, гэрээг цуцлах нөхцөл;
20.2.11. зээлдүүлэгч, зээлдэгчийн эрх, үүрэг, харилцаа;
20.2.12. хүүлэвэр хориглоогүй шаардлагатай бусад зүйл.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 ан. 9022010137

6183855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он 2024 сар 12 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01
Нууц бичиг
Эх хувь

Үнэт цаасны
танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ

ИХ-ийн 459 дүгээр зүйлийн 459.3 дахь хэсэгт[43] батлан даалтын гэрээнд батлан даагчийн хүлээх хариуцлагын дээд хэмжээг заана гэсэн байна. Мөн хуулийн 460 дугаар зүйлийн 460.4 дэх **хэсэгт батлан даагч нь батлан даалтын гэрээнд заасан хэмжээгээр хариуцлага хүлээнэ гэсэн байна.** Батлан даалтын гэрээнд зээлийн гэрээний үүргийг бүхэлд нь батлан даагч талаас шаардаж болохоор БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс оруулсан байна. Батлан даалтын гэрээнд батлан даагчийн хамтран хариуцах үүргийн хэмжээ нь зээлийн үндсэн өр, хүү, нэмэгдүүлсэн хүүгийн төлбөр зэрэгтэй тэнцүү байхаар заасан байна. Гэрээний энэхүү заалт нь ИХ-ийн 460 дугаар зүйлийн 460.5 **дахь хэсэгт заасантай нийцэж байна.**

Гэрээнд батлан даасан хөрөнгийг борлуулснаас орсон орлого нь зээлийн үндсэн өр, хүүг бүрэн төлөхөд хүрэлцээгүй, батлан даагчийн бүрүүгээс батлан даасан хөрөнгийн үнэлгээ буурсан тохиолдолд батлан даалтын хэмжээнд өөрийн бусад хөрөнгө, эх үүсвэрээс зээл, хүүгийн өрийн үлдэгдлийг төлж барагдуулахаар заасан байна. Энэ нь ИХ-ийн 458 дугаар зүйлийн 458.2 дахь хэсэгт заасны дагуу ирээдүйд бий болох үүргийг хариуцаж буй хэлбэр тул ИХ-д заасантай нийцэж байна. Мөн батлан даалтын гэрээнд харилцан тохиролцож нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, цуцлах, **дуусгавар болгох, маргаан гарсан тохиолдолд харилцан тохиролцож шийдвэрлэх, маргааныг шүүхээр шийдвэрлүүлэх эрх нь талуудад нээлттэй байхаар тусгасан байна.**

Батлан даалтын гэрээгээр зохицуулагдаагүй, орхигдсон бусад асуудлыг Иргэний хуульд заасны дагуу зохицуулахаар гэрээнд тусгасан байна.

4.3.3 Барьцааны гэрээ (хөдлөх эд хөрөнгө болон эрх)

Барьцааны гэрээгээр БИД ББСБ ХХК болон зээлдэгч нарын хооронд байгуулсан зээлийн **гэрээний төлбөрийн үүргээ зээлдэгч тал нь гүйцэтгээгүй, зохих ёсоор гүйцэтгээгүй бол** барьцаалуулагч нь барьцааны хөрөнгөөс үүргийн гүйцэтгэлийг хууль болон гэрээнд заасны дагуу хангахтай холбоотой талуудын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулдаг. Барьцааны гэрээг талууд бичгээр байгуулж гарын үсэг зурж тамга, тэмдэг даран баталгаажуулах ба зээлийн гэрээний нэг **хэсэг байхаар заасан байна. ИХ-ийн 156 дугаар зүйлийн 156.1 дэх хэсэгт[44] барьцааны гэрээг бичгээр байгуулна гэж заасан бол Хөдлөх эд хөрөнгө болон адийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай** хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэг болон 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт зааснаар барьцааны гэрээг бичгээр байгуулах ба талуудын хооронд байгуулсан гэрээнд үндэслэн барьцааны эрх үүсэнэ гэж зүйлчилсэн байна. Барьцааны гэрээнд харилцан тохиролцож нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, цуцлах, дуусгавар болгох, маргаан гарсан тохиолдолд харилцан тохиролцож шийдвэрлэх, маргааныг шүүхээр шийдвэрлүүлэх эрх нь талуудад нээлттэй байхаар тусгасан байна.

ИХ-ийн 154 дүгээр зүйлийн 154.1 дэх хэсэг болон Хөдлөх эд хөрөнгө болон адийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт барьцааны зүйлийг иргэний

---

[43] Иргэний хууль (2002).
459 дүгээр зүйл. Батлан даалтын гэрээний хэлбэр
459.3. Үүрэг гүйцэтгэгч үүргээ гүйцэтгээгүй тохиолдолд түүний өмнөөс батлан даагчийн хүлээх хариуцлагын дээд хэмжээг батлан даалтын гэрээнд заана.
460 дугаар зүйл. Батлан даагчийн хариуцлага
460.4. Батлан даагч батлан даалтын гэрээнд заасан хэмжээгээр хариуцлага хүлээнэ.
460.5. Батлан даагч нь энэ хуулийн 460.4-т заасан хэмжээний дотор дараахь талбөрийг төлнө:
460.5.1. үндсэн өр;
460.5.2. гэрээнд заасан бол анз, торгуулин гэж нэр;
460.5.3. гэрээг дуусгавар болгохтой холбогдон гарсан зардал;
460.5.4. шүүхийн зардал;
460.5.5. гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол үүрэг гүйцэтгэгчийн үндсэн гэрээний дагуу төлөх ёстой хүү.

[44] Иргэний хууль (2002).
156 дугаар зүйл. Барьцааны гэрээ
156.1. Барьцааны гэрээг бичгээр байгуулна.
156.2. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны гэрээг, улсын бүртгэлд бүртгүүлэх бөгөөд гэрээнд талуудын нэр, оршин суугаа /оршин байгаа/ газар, барьцаалагч компанийг шаардлага түүний хаяг, үүргийг хангах хугацаа, барьцааны зүйл, түүний байгаа газар, үнийг заана.
156.3. Энэ хуулийн 156.1, 156.2-т заасан шаардлагыг хангаагүй гэрээ хүчин төгөлдөр бус байна.
156.4. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол талуудаас аль нэг нь хүссэн үед хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны гэрээг нотариатаар гэрчлүүлэх, барьцааны гэрээг нотариатаар гэрчлүүлж болно.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5015548 ᚖ 9023310137

5163855
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он 2024 сар 12 өдөр 27
БҮРТГЭВ
№ 01
Нууц барилт
Эх хувь

Монгол Улсын Хөрөнгийн Биржээс
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭСЭН

гүйлгээнээс хасагдаагүй бүсдын өмчлөлд шилжүүлж болох бодитой байгаа эсэхүл ирээдүйд бий болох эд хөрөнгө болон бүсдын өмчлөлд шилжүүлж болох эд хөрөнгийн эрх байж болно гэж **заасан. БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс боловсруулсан барьцааны гэрээнд барьцааны зүйлийг** барьцаалуулагчийн хууль ёсны өмчлөлийн эрхийн болон биет байдлын доголдолгүй хөдлөх эд хөрөнгө болон эрх, түүний бүрдэл хэсэг (эд хөрөнгөд хийсэн засвар, нэмэлт өөрчлөлт, тоноглол), дагалдах зүйлсийг хамтад нь ойлгохоор тусгасан байна. Барьцааны гэрээг байгуулах үед барьцаа хөрөнгийн хувьд гуравдагч этгээдийн эд хөрөнгийн эрх байгаа бол хамтран өмчлөгч түс бүрээс **холбогдох зөвшөөрлийг авч баталгаажуулан барьцааны гэрээнд хавсаргахаар зохицуулсан байна.**

ИХ-ийн 156 дугаар зүйл болон Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд[45] барьцааны гэрээнд заавал тусгах агуулгыг заасан ба БИД ББСБ ХХК-ийн байгуулж буй барьцааны гэрээнд дээрх бүх агуулга багтсан байна.

Барьцаа хөрөнгөөр хангагдах шаардлагын хэмжээг зээлийн гэрээний дагуу хүлээсэн үндсэн зээлийн хэмжээ, хүү, нэмэгдүүлсэн хүү, барьцаа хөрөнгийг худалдан борлуулахад гарсан зардал, үлсын төмдэгтийн хураамж, нөхөн төлүүлэх, шүүхийн зардал, барьцаа хөрөнгийг арчлан хамгаалахад гарсан зардал, үг эд хөрөнгөтэй холбоотой төлсөн татвар, хураамж болон БИД ББСБ **ХХК-ээс гарсан зардал, хохирлын хэмжээ зэргийн нийлбэрээр хэмжигдэхээр барьцааны гэрээнд** оруулсан байна. Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.2 дахь заалтад барьцааны гэрээнд барьцаагаар хангагдах шаардах үүргийн **хэмжээг тусгана гэж заасныг гэрээний дээрх заалт хангаж байна.**

Барьцааны гэрээнд барьцаа хөрөнгийг барьцаалуулагч нь өөрийн эзэмшилд байлган бүрэн бүтэн байдал болоод засвар үйлчилгээг хариуцах ба барьцаа хөрөнгийг барьцааны **гэрээний хугацаанд даатгуулах үүргийг хүлээлгэсэн байна. Харин** БИД **ББСБ ХХК нь барьцаа** хөрөнгийн барьцааны мэдэгдэл, тэмдэглэлийг цахим мэдээллийн санд бүртгүүлж барьцааг баталгаажуулах үүрэг хүлээсэн. Энэ тухай Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэгт зүйлчилсэн байна.

Зээлдэгч нь үүргээ гүйцэтгээгүй, зээлийн гэрээний хугацаа дууссан тохиолдолд БИД ББСБ ХХК нь барьцаа хөрөнгөөс үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах эрх үүсэх ба ингэхдээ зээлдэгчид зээлийн гэрээний үүргийг гүйцэтгэх хугацаа зааж, барьцаанаас үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах тухай мэдэгдлийг барьцаалуулагч талд мэдэгдэхээр барьцааны гэрээнд заасан байна. Энэ нь ИХ-**ийн 158 дугаар зүйл, Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 47-**49 дүгээр зүйлтэй нийцэж байна. БИД ББСБ ХХК нь барьцааны зүйлээр зээлийн гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахдаа үйл ажиллагаа эхлүүлсэн тухай тэмдэглэлийг цахим мэдээллийн санд оруулж барьцаалуулагч болон бүртгэлээр баталгаажсан бусад барьцаалагчид бичгээр мэдэгдэхээр гэрээнд зохицуулсан байна. Өөрөөр хэлбэл барьцааны зүйлийг цаашид худалдан борлуулах тухай бусад барьцаалагчид мэдэгдэнэ гэсэн үг юм. Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 50 дугаар зүйлд мэдэгдэлтэй холбоотой зохицуулалтыг

---

[45] **Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хууль (2015).**
10 дугаар зүйл. Барьцааны гэрээний агуулга
10.1. Барьцааны гэрээг Иргэний хуулийн нийтлэг хэсэг, энэ хуулийг баримтлан бичгээр байгуулж батлуулж түүнд дараах зүйлийг тусгана:
10.1.1. барьцаалагч болон барьцаалуулагч нь иргэн бол эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар, оршин суугаа газрын хаяг, аҗуулын этгээд бол оносон нэр, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн дугаар, оршин байгаа газрын хаяг;
10.1.2. барьцаалагч хангах үүрэг, гэрээ байгуулах үед мэдэгдэж байгаа бол барьцаалагч хангагдах шаардлагын хэмжээ;
10.1.3. барьцаалагч, барьцаалуулагч талууд гэрээнээ барьцаалагч хангах үүргийг ирээдүйд үүсэх, эсхүл өөрчлөгдөх болзолтой тохиолдолд бол түүнийг тодорхойлох журам. бусад нөхцөл;
10.1.4. барьцаалах зүйлийн тодорхойлолт. түүний нэг бүрийн, эсхүл төрлийн шинжээр тодорхойлогдох байдал;
10.1.5. барьцаалах гэрээний үргэлжлэх хугацаанд барьцаалах зүйлийг зэмшихээс байлгах тал;
10.1.6. барьцаалах гэрээ байгуулсан он, сар, өдөр.
10.2. Дараах этгээдийн талаар энэ зүйлийн 10.1.1-д заасан мэдээллийг барьцааны гэрээнд тусгана:
10.2.1. үүрэг гүйцэтгэгч нь барьцаалуулагч өөр бол үүрэг гүйцэтгэгчийг;
10.2.2. барьцаалах зүйл нь дундын хөрөнгө бол дундаа эмчлэгчийг;
10.2.3. үүрэг гүйцэтгүүлэгч буюу барьцаалагч нь хэд хэдэн этгээд бол үүрэг гүйцэтгүүлэгчийг.
10.3. Барьцааны гэрээнд барьцаалагч, барьцаалуулагч эсхүл тэдгээрийн төлөөлөгч гарын үсэг зурж, баталгаажуулсан байна.
10.4. Бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр байгуулаагүй барьцааны гэрээ хүчин төгөлдөр бус байна.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5015548 ₮ 9021031195

5183656
9021031195 ₮ СТС2420

нарийвчлан заасан ба гэрээний дээрх заалт нь нийцэж байгааг тэмдэглэж байна. Барьцааны зүйлийг хэд хэдэн этгээд барьцаалсан байж болох ч хамгийн түрүүнд барьцаалсан этгээд барьцааны зүйлийг борлуулахыг шаардах эрхтэй байдаг. Энэ тухай ИХ-ийн 158 дугаар зүйлийн 158.1 дэх хэсэгт "Барьцааны зүйл нь хэд хэдэн этгээдэд барьцаалагдсан бол хамгийн түрүүнд түүнийг барьцаалсан этгээд уг зүйлийг борлуулахыг шаардах эрхтэй" гэж тодорхойлсон байна.

БИД ББСБ ХХК нь барьцааны зүйлийг худалдан борлуулах зохицуулалтыг ИХ-ийн 159 дүгээр зүйл[46], Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлд[47] заасантай нийцүүлэн барьцааны тухай гэрээнд заасан байна. ИХ-ийн 156 дугаар зүйлийн 156.1 дэх хэсэгт барьцааны гэрээг нотариатаар гэрчлүүлж болно гэж заасны дагуу нотариатаар гэрчлүүлж холбогдон гарах зардлыг барьцаалуулагч тал хариуцахаар зохицуулжээ.

4.3.4 Ипотекийн гэрээ (үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцаа)

Ипотекийн гэрээгээр БИД ББСБ ХХК болон зээлдэгч нарын хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний төлөөрийн үүргээ зээлдэгч тал нь гүйцэтгээгүй, зохих ёсоор гүйцэтгээгүй бол барьцаалуулагч нь барьцааны үл хөдлөх хөрөнгөөс үүргийн гүйцэтгэлийг хууль болон гэрээнд заасны дагуу хангахтай холбоотой талуудын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулдаг. Ипотекийн гэрээг талууд бичгээр байгуулж гарын үсэг зурж тамга, тэмдэг даран баталгаажуулж улсын бүртгэлд бүртгүүлснээр хүчин төгөлдөр болох ба зээлийн гэрээний нэг хэсэг байхаар заасан байна. ИХ-ийн 156 дугаар зүйлийн 156.1 дэх хэсгээс 156.2 дахь хэсэг болон Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэг, 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт үл хөдлөх эд хөрөнгө барьцаалсан гэрээг заавал бичгээр байгуулж бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлсэн байхыг шаардсан ба талуудын хооронд байгуулсан гэрээнд үндэслэн барьцааны эрх үүсэх гэж тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан байна. Ипотекийн гэрээнд харилцан тохиролцож нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, дуусгавар болгох, маргаан гарсан тохиолдолд харилцан тохиролцож шийдвэрлэх, маргааныа шүүхээр шийдвэрлүүлэх эрх нь талуудад нээлттэй байхаар тусгасан байна.

ИХ-ийн 154 дүгээр зүйлийн 154.1 дэх хэсэг болон Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэгт барьцааны зүйлийг барьцаалуулагчийн өмчлөлд байгаа ИХ-ийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3 дахь хэсэгт заасан үл хөдлөх эд хөрөнгө, түүнтэй холбоотой эрх байна гэж заажээ. БИД ББСБ ХХК-ийн ипотекийн гэрээнд барьцааны зүйлийг барьцаалуулагчийн хууль ёсны өмчлөлийн эрхийн болон биет байдлын доголдолгүй үл хөдлөх эд хөрөнгө, түүний бүрдэл хэсэг, дагалдах зүйл, засан сайжруулалтыг хамтад нь ойлгохоор тусгасан байна. Ипотекийн

---

[46] Иргэний хууль (2002).
159 дүгээр зүйл. Барьцааны зүйлийг худалдах
159.1. Хууль буюу гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол барьцааны зүйлийг энэ хуульд заасан журмын дагуу дуудлага худалдаагаар худалдана.
159.2. Барьцаалуулагч шаардсан бол барьцааны зүйлийг худалдахын өмнө түүний үнэлгээг шинжээчээр тогтоолгон болон бегеед, холбогдох зардлыг барьцаалуулагч хариуцуулна.
159.3. Барьцааны зүйлийг худалдах анхлагдвал барьцааны зүйлийн өмчлөгч орлцон, уг зүйлээ худалдан авах санал гаргаж болно.
159.4. Барьцааны зүйлийн үнийг тавигдаагүй төлөөлөлд худалдан авах эрхээ алданыг дуудлага худалдаанд оролцуулаад тайлбарлаасан байвал зохино.
159.5. Барьцааны зүйлийг хууль ёсоор, шударгаар олж авсан этгээдэд барьцааны зүйл эрхийн хилгээрлэлтүйлэр шилжинэ.
[47] Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хууль (2015).
54 дүгээр зүйл. Барьцааны зүйлийг борлуулснээс олсон орлогыг хуваарилах
54.1. Барьцааны зүйлийг энэ хуулийн 53 дугаар зүйлд заасны дагуу худалдан борлуулахтай холбогдон гарсан зардлыг төлсний дараа барьцаалагч нь барьцааны зүйлийг борлуулснээс олсон орлогыг өөрийн болон бусад барьцаалагчийн барьцааны шаардлагыг энэ хуульд заасан дарааллын дагуу эхлэх, үндэслэлийг нь барьцаалуулагчид илгэнэ.
54.2. Энэ хуулийн 54.1-д зүйлд заасны дагуу барьцааны зүйлийг худалдан борлуулснээс олсон орлогыг хуваарилахаас 10-аас доошгүй хоногийн өмнө энэ хуулийн 50.3-т заасан этгээдэд орлого хуваарилах он, сар, өдөр, газар, орлого хуваарилахад гаргах шаардлага, нотлох баримтыг хүргүүлэх болох талаарх мэдэгдлийг хүргүүлэн бегеед уг мэдэгдлийг энэ зүйлийн 50.3-т заасан мэдэгдэлтэй хамт, эсхүл тусад нь хүргүүлэх бөлно.
54.3. Барьцаалагч энэ хуулийн 54.1-д заасны дагуу барьцааны зүйлийг борлуулснээс олсон орлогыг хуваарилахдаа дараах дарааллыг баримтална:
54.3.1. барьцааны зүйлийг зарчмилдаа авах, кадалгах, худалдан борлуулахтай холбогдон гарсан бодит зардал;
54.3.2. энэ хуульд заасан өөрөөс өмнөх дараалалын шаардлага;
54.3.3. барьцааны эрхийг хэрэгжүүлэн байгаа барьцаалагчийн өөрийн шаардлага;
54.3.4. барьцааны зүйлийг борлуулснээс олсон орлогыг хуваарилахаас өмнө энэ хуулийн 54.2-т заасан мэдэгдэл, нотлох баримт ирүүлсэн дараалын хожуу дарааж буусад барьцаалагчийн шаардлага.

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
Сэх
он сар өдөр
Нууц баримт
Эх хувь
БҮРТГЭВ
№ 01
ГЭСЭЛ ОЛИЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN STOCK EXCHANGE
Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

гэрээг байгуулах үед барьцаа хөрөнгийн хувьд гуравдагч этгээдийн эд хөрөнгийн эрх байгаа бол хамтран өмчлөгч тус бүрээс холбогдох зөвшөөрлийг авч баталгаажуулан ипотекийн гэрээнд **хавсаргахаар зохицуулсан байна.**

ИХ-ийн 156 дугаар зүйл болон Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлд[48] ипотекийн гэрээнд заавал тусгах агуулгыг заасан ба БИД ББСБ ХХК-ийн байгуулж буй **ипотекийн гэрээнд дээрх бүх агуулга багтсан байна.**

Барьцаа хөрөнгөөр хангагдах шаардлагын хэмжээг зөвлийн гэрээний дагуу хүлээсэн үндсэн зөвлийн хэмжээ, хүү, нэмэгдүүлсэн хүү, барьцаа хөрөнгийг хадгалан борлуулахад гарсан **зардал, үлсын төмдөгтийн хураамж, нөхөн төлүүлэх,** шүүхийн **зардал, барьцаа хөрөнгийг арчлан** хамгаалахад гарсан зардал, үг эд хөрөнгөтэй холбоотой төлсөн татвар, хураамж болон БИД ББСБ ХХК-аас гарсан зардал, хохирлын хэмжээ зэргийн нийлбэрээр хэмжигдэхээр ипотекийн гэрээнд оруулсан байна. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1 дэх заалтад барьцааны гэрээнд барьцаагаар хангагдах шаардах үүргийн хэмжээг тусгана гэж заасныг гэрээний дээрх заалт хангаж байна. ИХ-ийн 165 дугаар зүйлийн 165.2 дахь хэсэгт үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнээс үндсэн үүргээс гадна хүү, анз, хохирол болон шүүхийн зардлыг гаргуулж **болохоор заасан ба БИД ББСБ ХХК нь ипотекийн зүйлийн үнийн дүнгээс хүүгийн анз тооцох** боломжтойг дурдаж байна.

Ипотекийн гэрээнд барьцаа үл хөдлөх хөрөнгийг барьцаалуулагч нь өөрийн эзэмшилд байлган бүрэн бүтэн байдал болоод засвар үйлчилгээг хариуцах ба барьцаа үл хөдлөх хөрөнгийг барьцааны гэрээний хугацаанд даатгуулах үүргийг хүлээлгэсэн байна. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 22 дугаар зүйлд даатгалд даатгуулах эсэхийг талууд гэрээгээр **тохироцохоор нөөлтэй үлдээсэн байна. Мөн ипотекийн гэрээ, барьцаалбар зэргийг бүртгэлийн** байгууллагад бүртгүүлж барьцааг баталгаажуулах үүргийг барьцаалуулагч хүлээсэн. Энэ тухай ИХ-ийн 166 дугаар зүйл, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд зүйлчилсэн **байна.**

Барьцаалуулагч нь барьцааны зүйлийг худалдах, арилжих, бэлэглэх зэргээр бусдын өмчлөлд шилжүүлэх мөн барьцааны зүйлийг бусдад давхар барьцаалах эрхтэй байх ба энэ тохиолдолд барьцаалагч талд заавал мэдэгдэх үүрэгтэй байхаар ипотекийн гэрээнд заажээ. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд зааснаар "Барьцаалуулагч **барьцааны зүйлийг зорилуалтынх нь дагуу ашиглах эрхтэй" байна. Харин 30 дугаар зүйлд** барьцааны зүйлийг гуравдагч этгээдэд түрээслэх, хөлслөх, үнэ төлбөргүйгээр түр ашиглуулах зорилгоор бусдын эзэмшилд шилжүүлэх эрхтэй байхаар заажээ. Хэрэв энэ эрхийг хязгаарласан гэрээний нөхцөл байгаа бол тухайн нөхцөл хүчин төгөлдөр бус байхаар зүйлчилсэн байна. Мөн

---

[48] Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай (2009).

11 дүгээр зүйл. Барьцааны гэрээний агуулга

11.1. барьцааны гэрээ /цаашид "гэрээ" гэх/-г Иргэний хуулийн нийтлэг журам, энэ хуулийг баримтлан бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр байгуулах бөгөөд түүнд Иргэний хуулийн 156.2-т зааснаас гадна дараах зүйлийг тусгана:

11.1.1. барьцаагаар хангагдах шаардлага, түүний хэмжээ, хэрэв үнэ бүхий төлбөрийн хэмжээг урьдчилан тогтоохоогүй бол түүнийг тодорхойлох журам;

11.1.2. барьцаагаар хангагдах үүрэгт гүйцэтгэх хугацаа, үүрэг нь өөр гэрээнд үндэслэсэн бол уг гэрээний талууд, гэрээг байгуулсан он, сар, өдөр, түүнтэй холбоотой бусад нөхцөл;

11.1.3. барьцааны зүйлийн бөйрцэл, тухайн зүйл нь барьцаалуулагчийн өмч мөн болохыг нотлох баримт, эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийг бүртгэсэн байгууллагын нэр, өмчлөх эрхийн гэрчилгээний дугаар;

11.1.4. барьцааны зүйлийг өөр этгээдэд барьцаалуулсан эсэх тухай мэдээлэл;

11.1.5. барьцаагаар хангагдах үүрэгт хэсэгчлэн гүйцэтгэх бол төлбөр гүйцэтгэх хугацаа, давтамж, хэмжээ, эсхүл тэдгээрийг тодорхойлох журам;

11.1.6. барьцааны шаардлагыг хангах журам;

11.1.7. барьцаалагчийн эрх нь барьцаалбараар гэрчлэгдэх эсэх тухай заалт;

11.1.8. барьцааны зүйл нь үл хөдлөх эд хөрөнгөтэй холбоотой эрх бол тухайн эрхийг олж авсан гэрээний үндэслэл, нөхцөл;

11.1.9. барьцааны зүйлтэй холбоотой гуравдагч этгээдийн эд хөрөнгийн эрх;

11.1.10. бусад.

11.2. Хуульд заасан бөгөөд талууд гэрээгээр тохироцсон бол барьцааны зүйлээс шаардлагыг шүүхээс гадуур хангах болно.

11.3. Энэ хуулийн 11.2-т заасан гэрээнд барьцааны зүйлийг шүүхээс гадуур худалдах эрхэм талаар нарийвчлан заана.

BID БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013648 9021031195
253
5183855
9021031195 СТС2420

хүүлийн 28 дугаар зүйлд барьцааны зүйлийг өмчлөлдөө шилжүүлэн авсан этгээд өмнөх барьцаалуулагчийн эрх, үүргийг хэрэгжүүлэхээр зүйлчилсэн байна.

Зээлдэгч нь үүргээ гүйцэтгээгүй, зээлийн гэрээний хугацаа дууссан тохиолдолд БИД ББСБ ХХК нь барьцаа хөрөнгөөс үүргийг хангуулах эрхтэй болох ба ингэхдээ зээлдэгчид зээлийн гэрээний үүргийг гүйцэтгэх хугацаа зааж, барьцааныас үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах тухай мэдэгдлийг барьцаалуулагч талд мэдэгдэхээр ипотекийн гэрээнд заасан байна. Энэ нь ИХ-ийн 174 дүгаар зүйл[48], Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлээс 42 дугаар зүйлд[50] заасантай нийцэж байна. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.3 дахь хэсэгт "Барьцаалагч нь тухайн эд хөрөнгөөс үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар шаардахын өмнө бусад барьцаалагчид энэ тухай бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр мэдэгдэх үүрэгтэй" байхаар зүйлчилсэн байна. Хуулийн энэ зохицуулалтыг ипотекийн гэрээнд тусгаагүй ч БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс хуулийн хүрээнд ийнхүү мэдэгдэх үүрэг хүлээх юм. Ипотекийн гэрээнд барьцааны зүйлээс үүргийг хангах дараах арга хэмжээг зааж талууд чөлөөтэй сонгож болохоор заажээ. Үүнд шүүхийн журмаар, шүүхээс гадуур шүүд худалдах, шүүхээс гадуур дүүдлага худалдаагаар худалдах зэрэг юм. Ипотекийн гэрээнд барьцааны зүйлийг худалдах дээрх аргуудыг задлан арга **тус бүрээр зохицуулалтыг тусгасан ба энэ нь ИХ-ийн 175 дугаар зүйлээс 181 дүгээр зүйл, Үл хөдлөх** эд хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 45-52 дугаар зүйлтэй нийцэж байгааг тэмдэглэж байна.

ИХ-ийн 156 дугаар зүйлийн 156.1 дэх хэсэгт барьцааны гэрээг нотариатаар гэрчлүүлж болно гэж заасан бол ипотекийн гэрээнд нотариатаар гэрчлүүлж холбогдон гарах зардлыг барьцаалуулагч тал хариуцахаар зохицуулжээ.

4.3.5 Фидуцийн гэрээ

Үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах аргуудын нэг нь фидуцийн гэрээ юм. Фидуцийн гэрээгээр үүрэг гүйцэтгэгч нь менгэн хөрөнгө төлөх үүргийн гүйцэтгэлийг хангах зорилгоор хөдлөх эд хөрөнгийг үүрэг гүйцэтгүүлэгчийн өмчлөлд шилжүүлдэг онцлогтой. БИД ББСБ ХХК-ийн хувьд **фидуцийн зөвхөн автомашины өмчлөх эрхийг шилжүүлэн авдаг онцлогтой байна.**

БИД ББСБ ХХК-ийн фидуцийн гэрээнд "үүрэг хүлээгч нь автомашиныг үүрэг гүйцэтгүүлэгчийн өмчлөлд шилжүүлэх, зээл, зээлийн хүү төлөх үүргээ зээлийн гэрээнд заасан хугацаанд бүрэн гүйцэд биелүүлсэн тохиолдолд уг автомашиныг үүрэг хүлээгчид буцаан өгөхөөр **харилцан тохиролцох үүрэг хүлээнэ" гэж заасан байна. Энэ нь ИХ-ийн 235 дугаар зүйлийн 235.1 дэх хэсэгт[52] заасантай нийцэж байна.**

---

[48] Иргэний хууль (2002).
174 дүгээр зүйл. Үл хөдлөх эд хөрөнгийг худалдахыг шаардах
174.1. Ипотекийн шаардлагыг хангах хугацаат үүрэг гүйцэтгэгч хөнгүүлсэн тохиолдолд үүрэг гүйцэтгүүлэгч нь үл хөдлөх эд хөрөнгийг худалдахыг шаардах эрхтэй.
174.4. Ипотекийн зүйлийг шүүхийн бус журмаар худалдан борлуулах журмыг хуулиар тогтоосон.
[50] Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хууль (2008).
41 дүгээр зүйл. Үүргийн гүйцэтгэлийг шаардах
41.1. Үүрэг гүйцэтгэх болон барьцаалуулагч нь үүрэг биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүй бол барьцаалагч нь үүргийн гүйцэтгэлийг шаардах эрхтэй.
41.2. Энэ хуулийн 41.1-д заасан барьцаалагчийн шаардлагыг биелүүлээгүй бол үүргийн гүйцэтгэлийг барьцааны зүйлээс хангуулахаар барьцааны зүйлийг худалдахыг шаардах эрхтэй.
41.3. Барьцааны зүйлийг давхар барьцаалсан бол барьцаалагч нь энэ хуулийн 41.2-т заасан эрхээ хэрэгжүүлэхдээ бусад барьцаалагч болон барьцаалуулагчид, барьцаалуулагч нь гуравдагч этгээд бол үүрэг гүйцэтгэгчид, барьцааны зүйл нь гуравсаин зүйл бол гуравсдүүлэгчид урьдчилан мэдэгдэх үүрэгтэй.
42 дугаар зүйл. Барьцаалуулагчид мэдэгдэх үүрэгтэй
42.1. Барьцаалагч нь энэ хуулийн 41.1-д заасны дагуу үүргийн гүйцэтгэлийг шаардах тухайгаа барьцаалуулагч болон үүрэг гүйцэтгэгчид бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр мэдэгдэнэ.
42.2. Барьцаалуулагч болон үүрэг гүйцэтгэгч нь мэдэгдэнд заасан хугацаанд, харин өгөөгүй бол барьцаалагч нь энэ тухай үлсын бүртгэлийн байгууллагад бүртгүүлж барьцаалуулагч болон түүнийг барьцааны зүйлтэй холбоотой эрхээ бүртгүүлсэн гуравдагч этгээдэд үүргийн гүйцэтгэлийг барьцааны зүйлээс хангуулах тухайгаа бичгээр, эсхүл цахим хэлбэрээр **мэдэгдэнэ.**
42.3. Энэ хуулийн 42.2-т заасан мэдэгдэлд 30 хоногийн дотор барьцаалуулагч харин өгөөгүй буюу **үүрэг биелүүлээгүй бол барьцаалагч** нь барьцааны зүйлийг худалдах ажиллагааг эхлүүлнэ.
42.4. Энэ хуулийн 42.2-т заасан мэдэгдлийн мөнгө болон мэдэгдлийг хүргүүлэх журмыг бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргаяны байгууллага батална.
[52] Иргэний хууль (2002).

БИД ДЕББ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5153865
9021031195 СТС2420
254

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02

Фидуцийн гэрээг талууд бичгээр байгуулж гарын үсэг зурж тамга, тэмдэг даран баталгаажуулах ба зээлийн гэрээний нэг хэсэг байхаар заасан байна. ИХ-ийн 235 дугаар зүйлийн 235.5 дахь хэсэгт фидуцийн гэрээг хуульд өөрөөр заагаагүй бол бичгээр байгуулна гэж зүйлчилсэн байна. Фидуцийн гэрээнд харилцан тохиролцож нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, цуцлах, дуусгаар болгох, маргаан гарсан тохиолдолд харилцан тохиролцож шийдвэрлэх, маргаанаа шүүхээр шийдвэрлүүлэх эрх нь талуудад нээлттэй байхаар тусгасан байна.

Фидуцийн гэрээнд фидуцийн зүйл гэж үүрэг хүлээгчийн хууль ёсны **өмчлөлийн эрхийн** болон биет байдлын доголдолгүй хөдлөх эд хөрөнгө /автомашин/ бөгөөд бүсдад **барьцаалуулаагүй, шилжүүлээгүй, гуравдагч этгээдийн эд хөрөнгийн эрх байхгүй байна гэж** тодорхойлжээ. Фидуцийн зүйлийг дундаа хамтран өмчлөгч байгаа бол фидуцийн гэрээнд мөн гарын үсэг зурууулахаар заасан байна. Фидуцийн зүйлээр хангагдах шаардлагын хэмжээг зээлийн гэрээний дагуу хүлээсэн үүргийн нийт дүн, барьцаа хөрөнгийг хүдалдан борлуулахад гарсан зардал, фидуцийн зүйлийг арчлан хамгаалахад гарсан зардал, болон зээлдүүлэгчээс гарсан зардал зэргийн нийлбэрээр хэмжигдэхээр фидуцийн гэрээнд оруулсан байна. Фидуцийн гэрээнд үүрэг хүлээгч нь зээлийн гэрээний дагуу зээл олгогдохоос өмнө фидуцийн зүйлийг зээлдүүлэгчийн **өмчлөлд шилжүүлэх, эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлж гэрчилгээ авах, даатгүүлах зэрэг арга** хэмжээг авч холбогдон гарах зардлыг хариуцахаар заасан байна. Фидуцийн гэрээний хугацаанд **фидуцийн зүйлийг үүрэг хүлээгч тал нь ээмших ашиглах эрхтэй байхаар заасан ба бүрэн бүтэн** байдал болоод засвар үйлчилгээг хариуцах үүрэг хүлээнэ. ИХ-ийн 235 дугаар зүйлийн 235.2 дахь хэсэгт фидуцийн зүйлийг гэрээнд заасан бол үүрэг хүлээгч ашиглах эрхтэй байж болохоор заасан **байна**.

Зээлдэгч нь үүргээ гүйцэтгээгүй эсхүл гэрээний үүргээ ноцтой зөрчсөн тохиолдолд зээлдүүлэгчийн фидуцийн зүйлийг үл маргах журмаар захиран зарцуулж үүргийг хангуулахаар **заасан байна**.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн зээлийн гэрээ болон үүргийн гүйцэтгэлийг хангах бусад гэрээ нь Иргэний хууль, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, мөнгөн хөрөнгийн шилжүүлэг, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль, Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хууль, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн барьцааны тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн хучин төгөлдөр гэрээ байна.

4.4 БИД ББСБ-ын үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх бусад гэрээ

Үнэт цаас гаргагчийн зүгээс гэрээг тасалбар болгох өдрийн байдлаар иргэн, хуулийн этгээд, төрийн байгууллагатай байгуулсан хучин төгөлдөр үйлчилж байгаа бусад 57 (тавин долоон) гэрээний мэдээллийг ирүүлсэн ба Хуулийн фирмийн зүгээс эдгээр гэрээг үзэж танилцлаа. Эдгээр **гэрээний** мэдээлэлтэй **Хавсралт №02. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх бусад хучин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс бусадтай байгуулсан үйл ажиллагаанд ач холбогдол бүхий бусад гэрээ гэдэгт (i) худалдах, худалдан авах гэрээ; (ii) үл хөдлөх эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээ; (iii) ажил гүйцэтгэх гэрээ болон хөлсөөр ажиллах гэрээ; болон (iv) бусад гэрээнүүд багтах ба Хуулийн фирмийн зүгээс эдгээр гэрээнүүдийг хууль тогтоомж, БИД ББСБ ХХК-ийн дотоод үйл ажиллагаанд мөрдөгдөж байгаа дүрэм, журамд нийцсэн эсэхэд дүгнэлт өгөх болно.

4.4.1 Худалдах, худалдан авах гэрээ

---

235 дугаар зүйл. Үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар эд хөрөнгө өмчлөлд шилжүүлэх гэрээ /фидуци/

235.1. Үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар эд хөрөнгө өмчлөлд шилжүүлэх гэрээгээр /цаашид "фидуци" гэх/ үүрэг хүлээгч нь мөнгө төлөх үндсэн үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангах зорилгоор хөдлөх эд хөрөнгийг үүрэг гүйцэтгүүлэгчийн өмчлөлд шилжүүлэх, үүрэг хүлээгч үндсэн үүрэгээ хугацаанд гүйцэтгэсэн тохиолдолд үүрэг гүйцэтгүүлэгч уг эд хөрөнгийг түүнд буцаан өгөх үүргийн тус тус хүлээнэ.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5163356 9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01
Нүүц бичиг
Эх хувь

МОНГОЛЫН ХӨРӨНГИЙН БИРЖ
MONGOLIAN Үнэт цаасны
танилцуулга
2024 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай байгуулсан худалдах, худалдан авах гэрээний хувьд гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар 1 (нэг) гэрээ хүчин төгөлдөр үйлчилж байна. Энэхүү гэрээний мэдээлэлтэй **Хавсралт №02. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд чухал** ач холбогдол үзүүлэх бусад хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл" хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

БИД ББСБ ХХК нь худалдах, худалдан авах гэрээнд дараах зохицуулалтуудыг оруулсан **байна.** Үүнд:

(i) Эрхийн болон биет байдлын доголдолгүй барааг худалдан авагчийн өмчлөлд шилжүүлэх төлбөрийг гэрээнд заасны дагуу шилжүүлэхтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах;

(ii) Бараа захиалах, хүлээлгэн өгөх, төлбөр, тооцоо хийх журам;

(iii) Барааны төрөл, тоо, хэмжээ, иж бүрдэл, үнэ зэрэг дэлгэрэнгүй мэдээллийг оруулж хавсаргах;

(iv) Барааны чанар, барааны тэмдгийн талаар;

(v) Эрсдэлийн хуваарилалт болон барааг бүцаах журмын талаар;

(vi) Барааг нийлүүлэх хугацаа, хүргэх газар, барааны сав баглаа боодол, тээвэрлэх нөхцөл, барааг хүлээн авах, хүлээлгэн өгөх журам;

(vii) Талуудын эрх, үүрэг;

(viii) Барааг нийлүүлэх үед болон хүлээн авсны дараа доголдолтой эсхүл гэрээнд заасан шаардлагыг хангахгүй болох нь илэрхий болсон үед талуудын авах арга хэмжээний талаар;

(ix) Гэрээний үнэ, төлбөр төлөх журам;

(x) Талуудын хүлээх хариуцлага, хариуцлагын хэмжээ;

(xi) Гэрээний хугацаа;

(xii) Гэрээг цуцлах нөхцөл, болон бусад.

Дээрх гэрээний тухайд нэг талаас худалдагч нь биет байдлын болон эрхийн доголдолгүй олон улсын болон Монгол Улсын эрүүл ахуй, чанар стандартын шаардлага хангасан барааг худалдах, нөгөө талаас БИД ББСБ ХХК нь харилцан тохиролцсон хугацаанд барааны үнийг төлж хүлээн авахтай холбоотой харилцааг зохицуулсан байх тул ИХ-ийн 243 дахь[52] хэсэгт заасан **худалдах худалдан авах гэрээний харилцаа байна.**

Энэхүү гэрээнд ИХ-ийн 243 дугаар зүйлд заасан худалдах, худалдан авах гэрээнд заавал тусгах гол нөхцөлүүд болох шилжүүлэх эд хөрөнгө болон үнийн талаар бүрэн тусгагдсан, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдгээр баталгаажсан байгаа тул хүүльд заасан агуулгын болон хэлбэрийн шаардлагыг хангасан гэж үзлээ. Түүнчлэн, энэхүү гэрээний агуулгаас үзэхэд худалдах, худалдан авах гэрээ нь хууль тогтоомжид нийцсэн бөгөөд хэлцэл хүчин төгөлдөр **бусад тооцогдох аливаа бусад нөхцөл болон гэрээний аль нэг талын үүргийн зөрчил байхгүй гэж** хүүлийн фирмээс үзлээ.

4.4.2 Үл хөдлөх эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээ

БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай бичгээр байгуулсан бөгөөд гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа гэрээнээс үзвэл нийт 13 (арван гурван) түрээсийн гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Эдгээр түрээсийн гэрээний мэдээлэлтэй Хавсралт №02. "Бизнес-**Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх бусад хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Хүүлийн фирмээс үл хөдлөх эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээг хүүльд нийцсэн эсэхийг **шалгахдаа БИД ББСБ ХХК-ийн** түрээслэлч **бүй байр, талбайн хэмжээгээр үл хөдлөх хөрөнгийн гэрчилгээ гарсан тохиолдолд түрээсийн гэрээг ИХ-ийн 318 дугаар зүйлийн[53] 318.3 дахь хэсэгт**

[52] Иргэний хууль (2002).
243.1. Худалдах-худалдан авах гэрээгээр худалдагч нь биет байдлын доголдолгүй, эрхийн зөрчилгүй хөрөнгө, түүнтэй холбоотой бэрийг бичгийг худалдан авагчийн өмчлөлд шилжүүлэх бүлэг барааг бэлтгэн нийлүүлэх, худалдан авагч нь худалдагчид хэлцлээр тохирсон үнийг төлж, худалдан авсан хөрөнгөө хүлээн авах үүргийг тус тус хүлээнэ.
[53] 318 дугаар зүйл. Түрээсийн гэрээ
318.1. Түрээсийн гэрээгээр түрээслүүлэгч нь түрээслэгчийн эзэмшил, ашиглалтад эн асуйн үйл ажиллагаа явуулах болон дүрэмд заасан зорилгоор биелүүлэхэд нь зориулж тодорхой хөрөнгө шилжүүлэх, түрээслэгч нь гэрээгээр тохирсон түрээсийн төлбөрийг төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 ᚼ 9023010137

256

5103855
9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга

зээсны дагуу үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлэх хуулийн зохицуулалтыг **үндэслэл болгон авч үзлээ.**

БИД ББСБ ХХК-ийн байгууллж буй үл хөдлөх эд хөрөнгийн түрээсийн гэрээнд дараах зохицуулалтуудыг оруулсан байна. Үүнд:

(i) Түрээслүүлэгчийн өөрийн өмчлөлийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн нийт талбайгаас тодорхой талбайг албан тасалгаа, үйлчилгээний зориулалтаар эзэмшиж, ашиглуулахаар түрээслэгчид шилжүүлэх **гэрээгээр төмөрсөн төлбөрийг төлөхтэй холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах;**
(ii) Түрээслүүлэх үл хөдлөх эд хөрөнгийн байрлал, хэмжээ, ашиглалтын нөхцөл;
(iii) Гэрээний үргэлжлэх хугацааг тодорхой зааж гэрээний хугацаа дуусахад хэрхэн сунгах нөхцөл;
(iv) Түрээсийн төлбөрийг тодорхой зааж, хэрхэн төлөх, үнэ өөрчлөгдөх тохиолдолд хэрхэн **шийдвэрлэх;**
(v) Түрээсийн хөрөнгөтэй холбогдон гарах урсгэл зардлыг хэрхэн хуваарилах, түрээсийн хөрөнгийн засан сайжруулсан тохиолдолд тухайн зардлыг хэрхэх;
(vi) Талуудын эрх, үүрэг;
(vii) Түрээсийн хөрөнгийг хүлээлгэн өгөх, хүлээн авах журам;
(viii) Талуудын хүлээх хариуцлага, хариуцлагын хязгаарлалт;
(ix) Түрээсийн барьцаа;
(x) Баталгаа;
(xi) Давагдашгүй хүчин зүйл;
(xii) Гэрээг хугацаанаас нь өмнө цуцлах нөхцөл болон бусад.

Түрээслүүлэгч тал нь гэрээг үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлэх холбогдон гарах зардлыг хариуцах ба хэрэв энэ үүргээ хэрэгжүүлээгүй бол холбогдон гарах үр дагаврыг дангаар хариуцна. Хэдийгээр түрээсийн гэрээг түрээслүүлэгч тал холбогдох төрийн эрх **бүхий байгууллагад бүртгүүлэх үүрэг хүлээж байгаа болсоч ийнхүү бүртгүүлээгүй бол гэрээ хүчин** төгөлдөр бусад тооцогдох эрсдэлтэй. Иймд БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс тухайн гэрээ бүртгэгдсэн эсэхийг лавлаж хэрэв үгүй бол бүртгүүлэх тал дээр анхаарал хандуулах шаардлагатай.

Түрээсийн гэрээнүүд нь ИХ-ийн 318 дугаар зүйлээс 320 дугаар зүйлд заасан түрээсийн гэрээний агуулга болон хэлбэрийн шаардлагыг хангасан, гэрээг бичгээр үйлдэж, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдгээр баталгаажуулсан байх тул агуулгын болон хэлбэрийн шаардлагыг хангасан гэрээ гэж хуулийн фирмээс дүгнэлээ.

4.4.3 Ажил гүйцэтгэх гэрээ болон хөлсөөр ажиллах гэрээ

Гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай байгуулсан хүчин **төгөлдөр үйлчилж байгаа ажил гүйцэтгэх гэрээ болон хөлсөөр ажиллах гэрээний мэдээлэлтэй Хавсралт №02. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол** үзүүлэх бусад хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл" хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

БИД ББСБ ХХК нь тухайн байгуулсан гэрээг Ажил гүйцэтгэх гэрээ, Санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ, Хамтран ажиллах гэрээ гэж нэрлэсэн байна. БИД ББСБ ХХК нь байгуулсан Ажил гүйцэтгэх гэрээнүүд нь ИХ-ийн 343 дугаар зүйлд[54] заасан Ажил гүйцэтгэх гэрээний хүрээнд **зохицуулагдахаар байна.**

318.2. Түрээслэгч нь гэрээнд заасан хугацааны туршид тухайн хөрөнгийг зорилгоосоо дагуу ашиглаасаи үр дүнд бий болсон үр шимийг олж авах эрх эдлэнэ.
318.3. Хүчинд өөрөөр заагдаагүй бол түрээсийн гэрээг бичгээр байгуулаа бөгөөд үл хөдлөх эд, чөрөнгө түрээслэх гэрээг үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн газарт бүртгүүлнэ.
318.4. Энэ зүйлийн 318.3-т заасан шаардлагыг хангаагүй гэрээ хүчин төгөлдөр бус байна.
[54] 343 дугаар зүйл. Ажил гүйцэтгэх гэрээ
343.1. Ажил гүйцэтгэх гэрээгээр ажил гүйцэтгэгч нь захиалагчийн бүрэн өөрийн материалаар гэрээнд заасан ажил гүйцэтгэж, захиалагч нь үр дүнг хүлээн авч, хамаарах төлөөрөө хөлс төлөх үүргийг тус тус хүлээнэ.
343.2. Ажил гүйцэтгэх гэрээний зүйл нь гүйцэтгэсэн ажлын үр дүн байна.
343.3. Ажил гүйцэтгэгч ажлыг гэрээнд заасан зүйлийг хийсэн бол түүнийг захиалагчийн өмчлөлд шилжүүлнэ.
343.4. Төрийн шинжээр тодорхойлогдох эд юмс нийг захиалагчийн өмчлөлд шилжүүлсэн бол худалдах-худалдан авах гэрээг зохицуулсан журмыг үйлчилнэ.

Эдгээр гэрээнүүд нь ИХ-ийн 343 дугаар зүйлд заасан агуулгын шаардлагыг хангасан байна. Тухайлбал гүйцэтгэх ажлыг гэрээнд тодорхой зааж өгсөн, ажил гүйцэтгэх гэрээний гэрээний хугацааг талууд тохиролцон тодорхойлсон, гүйцэтгэсэн ажлын хөлсний хэмжээ боон хөлс төлөх арга, журам, хугацааг талууд тохиролцон тодорхойлсон байна. Түүнчлэн бичгээр байгуулж, талуудыг төлөөлөх эрх бүхий этгээд гарын үсэг зурж, тамга, тэмдгээр баталгаажуулсан байх тул гэрээнд тавигдах агуулгын болон хэлбэрийн шаардлагыг хангасан байна гэж үзлээ.

Санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ болон Хамтран ажиллах гэрээнүүд нь ИХ-ийн 359 дүгээр зүйлд заасан Хөлсөөр ажиллах гэрээний шинж чанарыг агуулсан бөгөөд хуульд заасан **шаардлагыг бүрэн хангасан байна.**

4.4.4 Бусад гэрээ

БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай бичгээр байгуулсан бөгөөд гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа **бусад гэрээний** мэдээлэлтэй **Хавсралт №02. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх бусад хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Бусад төрлийн гэрээнд **нүүц хадгалах гэрээ, хамтран ажиллах, төрийн байгууллагатай** байгуулдаг тодорхой төрлийн гэрээ, санамж бичиг, программ хангамж түрээсээр ашиглах гэрээ, **зээлийн мэдээлэл өгөх, авах гэрээ, хэрэглэгчийн гэрээ, мэдээлэл нийлүүлэгчийн гэрээ, даатгалын хамтран ажиллах гэрээ, эмнэлгийн багц шинжилгээ хийлгэх гэрээ, гишүүнчлэлийн гэрээ** зэрэг гэрээнүүд багтаж байна.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн иргэн, хуулийн этгээдтэй байгуулдаг худалдах, худалдан авах гэрээ, зээлийн гэрээ, үйл ажиллагаанд чухал ач холбогдол үзүүлэх гэрээ болон бусад гэрээ нь Иргэний хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжид нийцсэн хүчин төгөлдөр гэрээ байна. Эдгээр гэрээнд БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал гарын үсэг зурж баталгаажуулсан байна.

4.5 БИД ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээ, тэдгээрийн хэрэгжилтийн тухай

Хуулийн фирм нь энэхүү асуудлын хүрээнд сүүлийн 3 (гурван) жилийн хугацаанд буюу **2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны** өдрийг **хүртэлх БИД ББСБ ХХК-ийн** бусадтай бичгээр байгуулсан бөгөөд хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээг гаргуулан авч хүчин төгөлдөр хэрэгжиж **байгаа гэрээг сонгон авч дүн шинжилгээ хийлээ. Компанийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1 дэх хэсэгт "Тухайн компаниас хувьцаа эзэмшигчдэд эзэмшүүлсэн** буюу **гаргасан нийт давуу эрхийн** болон энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнийн дүнг компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгө гэх бөгөөд компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгөд тухайн компанийн зарласан болон эргүүлэн худалдаж авсан **халаасны хувьцаа хамаарахгүй" гэж заасан байна.**

Сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар БИД ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгө болон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 (таван) хувь нь дараах дүнтэй байна. Үүнд:

Хүснэгт №10. Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 (таван) хувь (төгрөгөөр).

№		Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ (төгрөгөөр) 2021.01.01 -2022.01.01	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ (төгрөгөөр) 2022.01.01 - 2023.01.01	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ (төгрөгөөр) 2023.01.01 - 2024.01.01
1.	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгө	5,000,001,000	5,000,001,000	5,000,001,000
2.	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 хувь	250,000,050	250,000,050	250,000,050

Үнэт цаас гаргагч нь гэрээ тасалбар болгосон өдрийн байдлаар ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн нийт 52 (тавин хоёр) гэрээ байгуулсан бөгөөд үүнээс хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа 33 (гучин гурван)

343.5. Ажил гүйцэтгэх зарим төрлийн гэрээний онцлог зохицуулалтыг тухай хуулиар зохицуулж болно

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 9022010137
5183855 9921031195 СТС2420

гэрээний мэдээллийг Хүүлийн фирмд жагсаалтаар гаргаж өгсөн. Эдгээр гэрээний мэдээлэлтэй **Хавсралт №03. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

БИД ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 (тав) болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээнүүд нь өөр үлсын санхүүгийн байгууллагаас авсан зээлийн гэрээ, аж ахуйн нэгж болон иргэдтэй байгуулсан итгэлцлийн гэрээ, ерийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ байна. Өөр үлсын санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан зээлийн гэрээг БИД ББСБ ХХК-аас баталсан зээлийн гэрээний төлөөр бус зээл олгогч талаас боловсруулсан гэрээний төлөөр байгуулсан байна.

Хүснэгт №11. Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн 5 (тав) болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээний тоон үзүүлэлт.

№	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн гэрээ	2021.10.15 – 2022.10.15	2022.10.15 – 2023.10.15	2023.10.15 – 2024.10.15	Нийт
1.	Хүчин төгөлдөр гэрээний тоо	1	10	22	33

Гадаад үлсын санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан 1 (нэг) зээлийн гэрээ байсан бөгөөд үг зээлийн гэрээнд бусад үлсын хууль тогтоомжийг удирдлага болгохоор заасан. Үүний дагуу талуудын хооронд маргаан гарсан тохиолдолд гэрээ хийгдсэн Лихтенштайн үлсын хууль тогтоомжийг мөрдлөг болгон тухайн оронд маргаанаа шийдвэрлүүлэхээр заасан байна. Иймд Хүүлийн фирмийн зүгээс гадаадын санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан зээлийн гэрээний хүчин төгөлдөр байдал, зохицуулалтын талаар үнэлэлт, дүгнэлт өгэхгүй бөгөөд БИД ББСБ ХХК нь үнэт цаас гаргахдаа гэрээний дагуу нөгөө талдаа мэдэгдэх, зөвшөөрөл авах шаардлагатай эсэхийг нягталж үзэхэд БИД ББСБ ХХК нь ерийн бичиг гаргах тохиолдолд гэрээний нөгөө талд мэдэгдэх, зөвшөөрөл авах, ийнхүү ерийн бичиг гаргахыг хязгаарласан зохицуулалт байхгүй тул гэрээний нөгөө талд мэдэгдэлгүй ерийн бичиг гаргаснаас үүдэн дээрх гэрээнд заасан үүргээ зөрчсөн гэж үзэх үндэслэлгүй гэж үзлээ.

БИД ББСБ ХХК нь Компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн, гэрээг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа 27 (хорин долоон) итгэлцлийн гэрээг ирүүлсэн байна. Эдгээр гэрээтэй холбоотойгоор шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар, шүүх, арбитр дээр хэрэг маргаан байхгүй байх тул Итгэлцлийн гэрээнүүдийн хэрэгжилт хэвийн явж байна гэж дүгнэх үндэслэлтэй байна. Хэрэг маргаантай холбоотой дүгнэлтийг "Үнэт цаас гаргагч нь аж ахуйн үйл ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг, иргэн, захиргааны хэрэгт хариуцагчаар татагдаж байсан эсэх асуудлын хувьд" хэсгээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

Эдгээр итгэлцлийн гэрээтэй холбоотой дүгнэлтийг "Хөрөнгө итгэмжлэх буюу итгэлцлийн гэрээ болон ерийн хэрэгсэл худалдах, худалдан авах гэрээ" хэсгээс, гэрээний мэдээлэлтэй **Хавсралт №03. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн хүчин төгөлдөр гэрээний мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

БИД ББСБ ХХК нь Компанийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн тав болон түүнээс дээш хувьтай тэнцэх хэмжээний үнийн дүн бүхий үүрэг хүлээсэн, хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байгаа ерийн бичиг гаргахтай холбоотой 4 (дөрвөн) гэрээг ирүүлсэн байна. Үүнд:

(i) 500,000 (таван зүун сая) төгрөгийн хаалттай бонд, 2022 он;
(ii) 8,000,000,000 (найман тэрбум) төгрөгийн нээлттэй бонд, 2023 он;
(iii) 2,500,000,000 (хоёр тэрбум таван сая) төгрөгийн хаалттай бондын транч 1, 2023 он;

2,500,000,000 (хоёр тэрбум таван сая) төгрөгийн хаалттай бондын транч 2, 2023 он;
(iv) 1,000,000,000 (нэг тэрбум) төгрөгийн хаалттай бонд, 2024 он.

Дээрх өрийн хэрэгсэл гаргахтай холбоотой гэрээнээс 2 (хоёр) гэрээ нь барьцаатай байна.

Үүнд:

БИД ББСБ ХХК нь Өлзий энд Ко Капитал УЦК ХХК-тай 2023 оны 01 сарын 03-ны өдөр Андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ, 2023 оны 03 сарын 03-ны өдрийн Бондын гэрээ, 2023 **оны 03 сарын 22-ны өдөр Андеррайтерийн** үйлчилгээ үзүүлэх гэрээний **нэмэлт өөрчлөлт тус тус** байгуулсан байна. Эдгээр гэрээнээс үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нээлттэй бондыг Монголын хөрөнгийн биржээр дамжуулан нийтэд санал болгож, компани нь босгосон хөрөнгөөр зээлийн багцаа нэмэгдүүлэн эргэлтийн хөрөнгөө санхүүжүүлэх зорилготой тавьсан байна. Гэрээний дагуу 18 сарын хугацаатай 8,000,000,000 (найман тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий үнэт цаас **гаргахаар тохиролцсон байна. Мөн гэрээнд өрийн бичгийн нийт үнэ, жилийн хүүгийн хэмжээ, хүү** төлөх хугацаа, өрийн бичгийн нийт үнийг төлж бүцаан авах хугацаа зэргийг заасан байхаас гадна өрийн бичгээр төлөөрүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг зөвхөн үнэт цаасны танилцуулгад заасны дагуу **зарцуулах тухай нарийвчлан заасан байна. Энэхүү гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгож Барьцааны гэрээг 2023 оны 04 сарын 15-ны өдөр андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэгч компанитай** байгуулсан байна. Барьцааны зүйл нь ирээдүйд дансаар болон борлуулалтаас орж ирэх мөнгөн хөрөнгө байхаар заасан байна. Барьцааны гэрээний хувьд холбогдох хуулийн шаардлага хангасан хүчин төгөлдөр гэж Хуулийн фирмийн зүгээс үзлээ. Мөн гэрээ байгуулсан андеррайтераас 2024 **оны 11 сарын 01-ний өдрийн №24/245 тоот "БИД нээлттэй бондын эргэн төлөлтийн тухай" албан бичгээр тус бондын хүүгийн төлөлт нь хэвийн төлөгдөн дууссан тухай ирүүлсэн байна.**

БИД ББСБ ХХК нь Таван богд капитал ХХК-тай 2023 оны 09 сарын 21-ний өдөр Андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэх гэрээг байгуулсан байна. Эдгээр гэрээнээс үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн бондыг биржийн бус зах зээлд санал болгож компанийн үйл ажиллагаанд хэрэгцээтэй **мөнгөн хөрөнгө босгох, компани нь босгосон хөрөнгийн ашиглалт, эргэн төлөлтийн талаар** хүлээсэн үүргээ хөрөнгө оруулагчдын өмнө хүлээхээр тохиролцсон байна. Гэрээнд өрийн бичгийн **нийт үнэ, жилийн хүүгийн хэмжээ, хүү төлөх хугацаа, өрийн бичгийн нийт үнийг төлж бүцаан авах хугацаа зэргийг заасан байхаас гадна өрийн бичгээр төлөө**рүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг зөвхөн үнэт цаасны танилцуулгад заасны дагуу зарцуулах тухай нарийвчлан заасан байна. Гэрээний дагуу 18 сарын хугацаатай 5,000,000,000 (таван тэрбум) төгрөгийн үнийн дүн бүхий үнэт цаас гаргахаар тохиролцсон байна. Энэхүү гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийн баталгаа болгож Барьцааны гэрээг **2023 оны 11 сарын 16-ны өдөр андеррайтерийн үйлчилгээ үзүүлэгч компанитай байгуулсан байна.** Барьцааны зүйл нь 9,026,500,000 (есөн тэрбум хорин зургаан сая таван зуун мянган) төгрөгийн **үнэлгээ бүхий өрийн хөрөнгийн** тодорхой **хэсэг байхаар заасан байна. Барьцааны гэрээний хувьд** холбогдох хуулийн шаардлага хангасан хүчин төгөлдөр гэж Хуулийн фирмийн зүгээс үзлээ.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн итгэлцлийн гэрээ, өрийн хөрөнгөө худалдах, худалдан авах гэрээ нь холбогдох хууль тогтоомж болон ББСБ-ын дотоод дүрэм, журамд нийцсэн байна гэж үзлээ. Өрийн хөрөнгөө гаргахтай холбоотой гэрээнд БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал гарын үсэг зурж, тамга даран баталгаажуулсан байх тул Иргэний хуулийн 62 дугаар зүйлийн 62.3 дахь хэсэг[55], Компанийн тухай хуулийн 83 дугаар зүйлийн 83.8 дахь хэсэг[56] тус тус заасны дагуу хүчин төгөлдөр байна гэж дүгнэлээ.

[55] Иргэний хууль (2002).
62 дугаар зүйл. Хэлцэл төлөөлөх
62.3.Төлөөлөгчийн бүрэн эрх хуулийн дагуу бүрэн итгэмжлэлийн үндсэн дээр үүсэх.
[56] Компанийн тухай хууль (2011).
83 дугаар зүйл.Гүйцэтгэх удирдлага
83.8.Гүйцэтгэх удирдлага нь төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс олгосон эрх хэмжээний хүрээнд хэлцэл хийх, гэрээ байгуулах, компанийг төлөөлөн эрхэлж компанийн нэрийн өмнөөс итгэмжлэлгүйгээр үйл ажиллагаа явуулна.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ 5013348 ЬА 9023010137
5183855 9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга
БУРТГЭВ Б-02

Тав. Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн их хэмжээний болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл нь холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх

Хуулийн фирм нь энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийг хүртэл хугацаанд БИД ББСБ ХХК-ийн бусадтай бичгээр байгуулсан гэрээ, хэлцэл дотор их хэмжээний хэлцэл болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл байгуулагдсан эсэх, 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс өмнө байгуулагдсан хэдий ч 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийн байдлаар дуусгавар болоогүй хэрэгжиж байгаа их хэмжээний хэлцэл болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл байгаа эсэх, байгаа нөхцөлд Компанийн тухай хуулийн дагуу хийгдсэн эсэх асуудлыг судалж үзлээ.

<u>5.1 Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн их хэмжээний хэлцэл нь холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх асуудлаар</u>

Компанийн тухай хуулийн 87 дугаар зүйлийн 87.1.1 дэх заалтад "хэлцэл хийхийн өмнөх сүүлийн балансын активын нийт дүнгийн 25 хувиас дээш зах зээлийн үнэтэй эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийг худалдах, худалдан авах, захиран зарцуулах болон барьцаалахтай холбогдсон хэлцэл, эсхүл хоорондоо шууд холбоотой хэд хэдэн хэлцэл (компанийн өдөр тутмын үндсэн үйл ажиллагаатай холбогдсон хэлцэл үүнд хамаарахгүй) болон 87 дугаар зүйлийн 87.1.2 дахь заалтад "компанийн урьд гаргасан энгийн хувьцааны 25 хувиас дээш хэмжээний энгийн хувьцаа, энгийн хувьцаа авах эрхийн бичиг буюу энгийн хувьцаанд хөрвөх үнэт цаас гаргах, эсхүл хоорондоо шууд холбоотой хэд хэдэн гаргалт"-ыг их хэмжээний хэлцэлд тооцохоор заасан байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмийн 16 дугаар зүйлийн 16.2.1 дэх заалтад "хэлцэл хийхийн өмнөх сүүлийн балансын активын нийт дүнгийн 25 хувиас дээш зах зээлийн үнэтэй эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн эрхийг худалдах, худалдан авах, захиран зарцуулах болон барьцаалахтай холбогдсон хэлцэл, эсхүл хоорондоо шууд холбоотой хэд хэдэн хэлцэл (компанийн өдөр тутмын үндсэн үйл ажиллагаатай холбогдсон хэлцэл үүнд хамаарахгүй)" болон 16.2.2 дахь заалтад "компанийн урьд гаргасан энгийн хувьцааны 25 хувиас дээш хэмжээний энгийн хувьцаа, энгийн хувьцаа авах эрхийн бичиг буюу энгийн хувьцаанд хөрвөх үнэт цаас гаргах, эсхүл хоорондоо шууд холбоотой хэд хэдэн гаргалт"-ыг их хэмжээний хэлцэлд тооцохоор заасан байна.

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн фирмд ирүүлсэн аудитын байгууллагаар **баталгаажсан санхүүгийн тайлангаас балансын нийт актив[57] болон балансын активын 25 хувийн дүнг тооцож үзвэл дараах хэмжээтэй байна.** Үүнд:

Хүснэгт №12. Балансын активын 25%-ийн тооцоо үзүүлэлт.

№		Тухайн үлдэгдэл балансын нийт актив (төгрөгөөр)	Тухайн үлдэгдэл балансын активын 25% (төгрөгөөр)
1.	2021 оны 4 улирал	59,022,473,965.8	14,755,618,491.44
2.	2022 оны 1 улирал	61,840,179,979.8	15,460,044,994.95
3.	2022 оны 2 улирал	65,849,591,038.6	16,462,397,759.65
4.	2022 оны 3 улирал	64,677,182,048.7	16,169,295,512.18
5.	2022 оны 4 улирал	69,716,206,148.6	17,429,051,537.15
6.	2023 оны 1 улирал	68,718,665,797.25	17,179,667,449.31
7.	2023 оны 2 улирал	77,176,931,900.00	19,294,232,875.00
8.	2023 оны 3 улирал	79,238,892,148.91	19,809,723,037.23
9.	2023 оны 4 улирал	85,235,642,051.34	21,308,910,512.84
10.	2024 оны 1 улирал	89,063,998,893.21	22,265,999,723.30
11.	2024 оны 2 улирал	89,231,547,730.78	22,307,886,932.70
12.	2024 оны 3 улирал	94,686,006,466.83	23,671,501,616.71

[57] "Балансын нийт актив" гэдэг Санхүү байдлын тайлангийн 2.4 дэх мөр (хэлтэс үзүүлэлт) буюу "Өр төлбөр ба Эздийн өмч" гэсэн үзүүлэлтийн эцсийн үлдэгдэл гэсэн хэрэглэх батлагд (бөөс үзүүлэлт) өөрөө мөнгөн хөрөнгийн тооцоо ойлгосон болно. Хуулийн фирм.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
5183855 9021031195 СТС2420

Дээрх хүснэгтэд тусгагдсан Үнэт цаас гаргагчийн хэлцэл хийхийн өмнөх сүүлийн балансын активын 25 хувийн дүн болон ББСБ-аас ирүүлсэн гэрээ, хэлцэл, мэдээлэлд үндэслэж үзвэл БИД ББСБ ХХК нь дурдсан хугацааны дотор их хэмжээний хэлцэл байгуулаагүй байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирлын 2024 оны 10 сарын 31-ний өдрийн №10/31/01 тоот Хуулийн фирмд ирүүлсэн Батламж гаргах тухай албан бичгээс үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн хугацаанд Компанийн тухай хуулийн 87 дугаар зүйлд тодорхойлсон их хэмжээний **хэлцэл байгуулаагүй (Компанийн өдөр тутмын үндсэн үйл ажиллагаатай холбогдсон гэрээ, хэлцэл** хамаараагүй) болохыг тодорхойлсон байна.

Иймд Хуулийн фирмийн зүгээс БИД ББСБ ХХК-ийн Батламж гаргах тухай албан бичиг үндэслэн гэрээ, хэлцлийг тасалбар болгосон өдрийн байдлаар их хэмжээний хэлцэл байгуулаагүй **байна гэж дүгнэлээ.**

5.2 Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл нь холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх асуудлаар

Хуулийн фирм нь Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийг хүртэл хугацаанд бусадтай бичгээр байгуулсан нийт гэрээ, хэлцлийн дотор сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл байгуулагдсан эсэх, байгуулагдсан нөхцөлд Компанийн тухай хуулийн дагуу хийгдсэн эсэхийг судалж үзлээ.

Компанийн тухай хуулийн 89 дүгээр зүйлийн 89.1 дэх хэсэгт "Компанийн энгийн хувьцааны 20 буюу түүнээс дээш хувийг данган эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигч, компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй **нэгдмэл сонирхолтой этгээд нь өөрийн ажиллаж байгаа болон хувьцааг нь эзэмшиж байгаа** компанитай Компанийн тухай хуульд тодорхойлсон харилцаанд орсон бол компанитай, эсхүл түүний хараат болон охин компанитай сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тооцогдоно" **гэж тодорхой заасан байна.**

Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн хувьд Компанийн тухай хуулийн 92 дугаар зүйлийн 92.1 дэх хэсэгт заасан журмын дагуу байгуулдаг бөгөөд түс хэсэгт "сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл **хийхийг зөвшөөрөх тухай шийдвэрийг үг хэлцлийг хийх талаар сонирхлын зөрчилгүй төлөөлөн** удирдах зөвлөл (байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал)-ын гишүүдийн олонхын саналаар гаргана", 92 дугаар зүйлийн 92.2 дахь хэсэгт "Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлээр худалдах, худалдан авах, захиран зарцуулах эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн болон мөнгөөр үнэлж болох бусад эрхийн зах зээлийн үнэ, үйлчилгээний хөлсний хэмжээг өнө хуулийн 55 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу төлөөлөн удирдах зөвлөл тогтооно" гэж тодорхойлсон байна. Мөн сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл гэж ямар хэлцэл болох, түүний оролцогч нь хэн болох, хэлцлийг хэрхэн байгуулах талаар БИД ББСБ ХХК нь дүрэмдээ тодорхой зааж өгсөн байна.

Компанийн тухай хуулийн 91 дүгээр зүйлийн 91.3 дахь хэсэгт[58] заасны дагуу компани нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн бүртгэлийг тухай бүр хөтлөх үүрэгтэй бөгөөд сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээд нь компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлд өөрийн хувийн байдлын талаар мэдээлэл өгөх хуулиар ногдуулсан үүрэгтэй байна. Хуулийн фирм нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг тодорхойлохдоо БИД ББСБ ХХК-аас гаргаж өгсөн баримт материалд үндэслэсэн бөгөөд эдгээр баримт материал нь Компанийн тухай хуулийн 89.1 дэх хэсэгт[59] заасан шаардлагыг бүрэн

[58] Компанийн тухай хууль (2011).
91 дүгээр зүйл. Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тавих шаардлага.
91.3. Компани өөрийн болон эрх бүхий албан тушаалтан, тэдгээртэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн мэдэлтэлтэй холбогдох, сонирхолтой этгээд үзэх боломжоор хангах үүрэгтэй.
[59] 89 дүгээр зүйл. Сонирхлын зөрчил бүхий этгээд.
89.1. Компанийн энгийн хувьцааны 20 буюу түүнээс дээш хувийг данган эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигч, компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээд нь өөрийн ажиллаж байгаа болон хувьцааг нь эзэмшиж байгаа компанитай дор дурдсан харилцаанд орсон бол компанитай, эсхүл түүний хараат болон охин компанитай сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тооцогдоно:

Үнэт цаасны танилцуулга
2025 -12- 02
БҮРТГЭВ-02
ОН сар 10 өдөр 31
БҮРТГЭВ
№ 01
BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ᵾᵾ 9028010137
5183865
9021031195 СТС2420
262

он 2021 сар 2. 26 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01
2021 -12- 02
БҮРТГЭВ-02

хамарсан эсэх болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээд хэлцэл хийхдээ сүүлийн 3 (гурван) жилийн хугацаанд компанид тухай бүр мэдээлэх үүргээ биелүүлсэн эсэх асуудлаар бие даан дүн **шинжилгээ хийж, баталгаа гаргах боломжгүй байгааг анхаарна уу.**

БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийг хүртэл хугацаанд байгуулагдсан гэрээ, хэлцлийн жагсаалтаас тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хэмээн тодорхойлон **ирүүлсэн нийт 2 (хоёр) сонирхлын зөрчилтэй гэрээ байна. БИД ББСБ ХХК-ийн** Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2024 оны 03 сарын 14-ний өдрийн №03/14 тоот тогтоол болон 2024 оны 10 сарын 12-ны өдрийн №10/02 тоот тогтоолоор тус 2 (хоёр) сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх зөвшөөрөл олгосон байна. Эдгээр хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй сонирхлын зөрчилтэй гэрээ, хэлцлийн жагсаалт, гэрээний талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт №04. "Бизнес-Инвест Девелопмент **ББСБ ХХК-ийн хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй сонирхлын зөрчилтэй гэрээ, хэлцлийн мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзэж танилцана уу.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-аас нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй байгуулсан хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй 2 (хоёр) сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийг Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс баталгаажуулсан байх тул эдгээр гэрээ, хэлцлийг хэрэгжүүлэх боломжтой байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Компанийн тухай хуулийн 91 дүгээр зүйлийн 91.3 дахь хэсэгт "Компани өөрийн болон эрх бүхий албан тушаалтан, тэдгээртэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалтыг хөтөлж, сонирхогч этгээд үзэх боломжоор хангах үүрэгтэй", 89 дүгээр зүйлийн 89.5 дахь хэсэгт "Компани тухайн **тайлангийн хугацаанд хийсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн тоо, хэлцэл хийсэн этгээд, хэлцлийн** үнийн талаарх мэдээллийг жилийн тайландаа тусган нийтэд мэдээлэх үүрэгтэй", Компанийн **засаглалын кодексийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5** дахь **хэсэгт "Компани болон хувьцаа эзэмшигчдийн** нийтлэг эрх ашиг сонирхол зөрчигдөхөөс сэргийлэх зорилгоор сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх журамтай байна" гэж заасан. Иймд БИД ББСБ ХХК нь цаашид сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх **журмыг Компанийн тухай хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан дүрэм, журамд** үндэслэн боловсруулж, үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллахыг Хуулийн фирмээс зөвлөж байна.

89.1.1. хэлцлийн нөгөө тал, эсхүл хэлцэлд төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа;
89.1.2. хэлцлийн нөгөө тал болон оролцож байгаа, эсхүл үүнтэй хэлцэлд төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл энгийн хувьцаны /нөхөрлөл хэлбэрийн/ 20-оос дээш хувийг данганаас буюу түүнээс нэгдмэл сонирхолтой этгээдээс хамтран эзэмшиж байгаа;
89.1.3. хэлцлийн нөгөө тал болон оролцож байгаа, эсхүл төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа хуулийн этгээдийн төлөөх компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл үүнтэй хэлцэлд төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа хуулийн этгээдийн төлөөх компанийн энгийн хувьцаны /нөхөрлөл хэлбэрийн/ 20 буюу түүнээс дээш хувийг данганаас болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдээс хамтран эзэмшиж байгаа;
89.1.4. хэлцлийн үр дүнд шууд буюу шууд бусаар үүсэх орлогоос хувь хүртэх байгаа.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ...9223010137
8163856
9021031195 СТС2420

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он 2024 сар 12 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01
Нууц бизнес
Эх хувь

Үнэт цаасны
танилцуулга
2024 -12- 0

Зургаа. Үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл, лиценз, зохиогчийн эрх, патент, бараа, үйлчилгээний тэмдэг нь хүчин төгөлдөр эсэх, тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээсэн зэргээр үнэт цаас гаргагчийн үйл ажиллагаанд нь бодитой, сөргөөр нөлөөлж болохуйц нөхцөл бүй эсэх асуудлаар

Хуулийн фирм нь Үнэт цаас гаргагчийн зүгээс үйл ажиллагаа эрхлэхдээ хууль тогтоомжид заасны дагуу төрийн эрх бүхий байгууллагаас тусгай зөвшөөрөл авахыг шаардсан бүюу тодорхой төрлийн аж ахуйн үйл ажиллагаог тогтоосон хугацаа нөхцөл, шаардлагын дагуу эрхлэн явуулах эрхийг үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл, лиценз гэсэн шалгуурын хүрээнд ойлгож дүн шинжилгээ хийлээ.

Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2007 оны 09 сарын 28-ны өдрийн №130 дугаар тогтоолоор банк бус санхүүгийн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл[60] авсны үндсэн дээр үйл ажиллагаа эрхэлж байна.

Хуулийн дүгнэлт гарах өдрийн байдлаар БИД ББСБ ХХК нь Санхүүгийн зохицуулах хороноос олгосон дараах 5 (таван) тусгай зөвшөөрлийг эзэмшиж байна. Үүнд:

Хүснэгт №13. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж буй үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл

№	Тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа	Тусгай зөвшөөрөл олгосон огноо, шийдвэрийн дугаар	Хүчинтэй эсэх Тийм/ Үгүй Лавлагааны огноо, дугаар
1.	Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоол 2007.09.28 №130	Тийм Санхүүгийн зохицуулах хороо 2024.10.23 №3/3455
2.	Иттэлцлийн үйлчилгээ эрхлэх	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоол 2008.10.22 №233	
3.	Банк бус санхүүгийн гадаад валютын ариллжаа эрхлэх[61]	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоол 2014.12.10 №445	
4.	Банк бус санхүүгийн цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гүйвүүлгийн үйлчилгээ эрхлэх[62]	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоол 2018.04.04 №147	
5.	Банк бус санхүүгийн бөгино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх[63]	Санхүүгийн зохицуулах хорооны тогтоол 2021.05.10 №83	

БИД ББСБ ХХК нь хуулийн этгээд болохын хувьд эрх зүйн бүрэн чадамжтай, татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн байх зөвшөөрөл эзэмшигчид тавигдах нийтлэг шаардлага[64] хангаж байгаа

[60] Санхүүгийн зохицуулах хороо
http://www.frc.mn/e/199569
Банк бус санхүүгийн байгууллага, БИД ББСБ ХХК байгууллага болон тусгай зөвшөөрлийн талаарх нэгдсэн мэдээлэл
[61] Санхүүгийн зохицуулах хороо
http://www.frc.mn/resource/frc/uploads/file/frc_nbfit_14_445.pdf
БИД ББСБ ХХК-д олгосон "Банк бус санхүүгийн гадаад валютын ариллжаа эрхлэх" тусгай зөвшөөрлийн талаарх нэгдсэн мэдээлэл
[62] Санхүүгийн зохицуулах хороо
http://www.frc.mn/resource/frc/uploads/file/b89eb3dfdd0449abe75635292928b69c961fe688.pdf
БИД ББСБ ХХК-д олгосон "Банк бус санхүүгийн цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гүйвүүлгын үйлчилгээ эрхлэх" тусгай зөвшөөрлийн талаарх нэгдсэн мэдээлэл
[63] Санхүүгийн зохицуулах хороо
http://www.frc.mn/resource/frc/Document/2021/03/11/b6eyp2ui58virpoi83.pdf
БИД ББСБ ХХК-д олгосон "Банк бус санхүүгийн бөгино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх" тусгай зөвшөөрлийн талаарх нэгдсэн мэдээлэл
[64] Зөвшөөрлийн тухай хууль (2022).
Дараахтэгэр бүлэг. Зөвшөөрөл хүсэгч, эзэмшигчид тавигдах нийтлэг шаардлага, зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг
4 дүгээр зүйл. Зөвшөөрөл хүсэгч, эзэмшигчид тавигдах нийтлэг шаардлага
1. Энэ хуулийн 3.1, 3.2 дугаар зүйлд заасан зөвшөөрлийн үйл ажиллагаог эрхлэх этгээд дараах нийтлэг нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна:
1.1. өргөний эрх зүйн бүрэн чадамжтай байх;
1.2. хууль, заасан бол мэргэжил, мэргэшлийн цолтайгаа танигсан, зохих дүгнэлт гаргуулсан байх;
1.3. татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн байх.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5153856
9021031195 СТС2420

бөгөөд эрхлэх үйл ажиллагаа нь 2022 оны 06 сарын 27-ны өдөр батлагдсан Зөвшөөрлийн түхай хуулийн 8.1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг[65] буюу зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагаанд хамаарч байна.

Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр байх дээрх тусгай зөвшөөрөл нь хүчинтэй эсэх, тэдгээрийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох нөхцөл байдал үүссэн эсэх талаар Санхүүгийн зохицуулах хорооноос лавлагаа гаргуулан авч үзлээ.

Санхүүгийн зохицуулах хорооноос 2024 оны 10 сарын 23-ны №03/3455 болон 2024 оны 10 сарын 18-ны өдөр ирүүлсэн №03/3417 тоот албан бичиг, лавлагаанаас үзвэл БИД ББСБ ХХК нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2007 оны №130 дугаар тогтоолоор банк бус санхүүгийн зөвлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл, 2008 оны №233 дугаар тогтоолоор Итгэлцлийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл, 2014 оны №147 дугаар тогтоолоор цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл, 2021 оны №83 дугаар тогтоолоор богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх тусгай зөвшөөрлийг тус тус олгосон бөгөөд лавлагаа гаргах өдрийн байдлаар тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох нөхцөл үүссэн талаар дурдаагүй байх тул тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох нөхцөл үүсээгүй гэж үзэх үндэслэлтэй байна. Мөн тус тодорхойлолтод БИД ББСБ ХХК нь 2024 оны эхний хагас жилийн байдлаар хангаж ажиллавал зохих зохистой харьцаат бүрэн хангаж ажиллаж байгаа, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийн үнэлгээний асуулгыг тогтмол ирүүлдэг, эрсдэлийн үнэлгээ "бага" буюу 2.71 гэж үнэлэгдсэн бол Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2022 оны 145 дугаар тогтоолоор шинэчлэн батлагдсан "Компанийн засаглалын кодекс"-ийн дагуу хөрөнгөжилтийн тайланд хийсэн үнэлгээгээр 91.7 хувийн үнэлгээтэй буюу "Засаглал сайн" болохыг дурдсан байна.

Иймд Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар Үнэт цаас гаргагчийн өөмшиж байгаа Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгогдсон 5 (таван) тусгай зөвшөөрөл нь хүчин төгөлдөр бөгөөд тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох аливаа нөхцөл үүсээгүй байна гэж Хуулийн фирмийн зүгээс үзлээ.

Хуулийн фирмийн зүгээс Үнэт цаас гаргагч нь аливаа зохиогчийн эрх, патент, бараа, үйлчилгээний тэмдэг өөмшдэг эсэх, тэдгээр нь хүчин төгөлдөр эсэх, тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээсэн асуудлаар Оюуны өмчийн газраас ирүүлсэн лавлагаа болон Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн мэдээлэлд үндэслэн БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр олгогдсон зохиогчийн эрх, патент, бараа, үйлчилгээний тэмдэг нь хүчин төгөлдөр бөгөөд тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээсэн эсэх талаар дэлгэрүүлэн авч үзлээ.

Оюуны өмчийн газрын 2024 оны 10 сарын 25-ны өдрийн №03/566 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр 4 (дөрвөн) барааны тэмдэг, зохиогчийн эрхэд хамаарах 1 (нэг) бүтээл бүртгэгдэж, эрхийн хамгаалалт хийгдсэн болохыг тодорхойлсон байна. Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэгдэж эрхийн хамгаалалт хийгдсэн зохиогчийн эрх болон барааны тэмдгийн мэдээллийг Хавсралт №05. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн нийт хөрөнгийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл" хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй зохиогчийн эрх болон барааны тэмдэг нь аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлын хувьд Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн

[65] Зөвшөөрлийн түхай хууль (2022).
Нэмдэгдэл бүлэг. Зөвшөөрлөөр эрхлэх үйл ажиллагаа
8 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрлийн хэрэгсэлт
2. Банк, банкнаас бусад санхүүгийн үйлчилгээний чиглэлээр дээр дурдсан үйл ажиллагаа тусгай зөвшөөрлээгээр эрхлэн бөгөөд дараах этгээд олгоно:
2.7. банк бус санхүүгийн гадаад валютын арилжаа эрхлэх;
2.8. банк бус санхүүгийн итгэлцлийн үйлчилгээ эрхлэх;
2.9. банк бус санхүүгийн зээл олгох үйл ажиллагаа эрхлэх;
2.10. банк бус санхүүгийн цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ эрхлэх;
2.31. банк бус санхүүгийн богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх.

бүс хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт[66] заасны дагуу хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны мэдэгдлийн бүртгэх цахим мэдээллийн сангийн[67] 2024 оны 10 сарын 28-ны өдрийн байдлаар бүртгэлээс хайлт хийж үзвэл Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй барааны тэмдгийн барьцаатай холбоотой мэдээлэл байхгүй болохыг дурдаж байна. Иймд БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр бүртгэгдэж, эрхийн хамгаалалт хийгдсэн 4 (дөрвөн) барааны тэмдэг, зохиогчийн эрхэд хамаарах 1 (нэг) бүтээл хүчин төгөлдөр бөгөөд Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны мэдэгдлийн бүртгэх цахим мэдээллийн сангийн **бүртгэл[68]д үндэслэн үзэхэд Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй зохиогчийн эрх, барааны тэмдэг нь аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээгээгүй байна.**

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр олгогдсон үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл, барааны тэмдэг нь хүчин төгөлдөр бөгөөд тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээгүй байна гэж дүгнэлээ.

---

[66] Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хууль (2015).
7 дугаар зүйл. Барьцааны зүйл
7.1. Иргэний гүйлгээнээс насгардагүй бүсдын онцлогт шилжүүлж болох бодитой байгаа, эсхүл ирээдүйд бий болох эдлэн эд хөрөнгө, бүх төрлийн күчаца, үнэт цаас, шөнөдөх эрх, шинжлэх ухаан, уран зохиол, урлагийн бүх төрлийн бүтээл, шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар. Барааны тэмдэг, адилтгах загвар болон бусад хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус хөрөнгө нь барьцааны зүйл байж болно.
[67] https://mpr.gov.mn/
Энэхүү цахим хуудас нь зээлээ төдөржөй онцлогийн хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн күнд барьцааны эрх үүсэхийг олон нийтэд, нөлөөтэй мэдээлэл болон барьцааны эрхийн дарааллыг тогтоох зорилготой. Цахим мэдээллийн сангийн үйлчилгээ үүсгэх, түүний тасралтгүй үйл ажиллагаа, хадгалалт, хамгаалалт, найдвартай байдлыг Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар (УБЕГ) хариуцна.
[68] https://mpr.gov.mn/

BID БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013566 Д: 9021031195
5183856
9021031195 СТС2420

Долоо. Үнэт цаас, үл хөдлөх болон бусад эд хөрөнгө өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр эсэх, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлаар

БИД ББСБ ХХК нь Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн зохицуулалтын хүрээнд богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх бүрэн эрхтэй компани бөгөөд Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 8.1.1-д заасан үнэт цаас болон үүнтэй адилтгах санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх бүрэн эрхтэй. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 8.1.1-д заасан үнэт цаас болон үүнтэй адилтгах санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх бүрэн эрхтэй компанийн үнэт цаасны багц нь Хөрөнгө оруулагчийн эрх ашгийг хамгаалах, эрсдэлийг бууруулах зорилгоор Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 8.1.1-д заасан үнэт цаас болон үүнтэй адилтгах санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх бүрэн эрхтэй компанийн үнэт цаасны багцын хэмжээ, бүтэц, хөрөнгө оруулалтын зорилтыг тодорхойлох, хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих, хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үйл ажиллагаатай холбоотой эрсдэлийг тодорхойлох, үнэлэх, удирдах, хянах, эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үйл ажиллагаатай холбоотой бусад үйлдлийг гүйцэтгэх зорилгоор 8 (найман) төрлийн хувьцаа болох санхүүгийн хэрэгсэл эзэмшиж байна. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж буй үнэт цаасны дэлгэрэнгүй мэдээллийг **Хавсралт №05. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн нийт хөрөнгийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл"-ээс** дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Хүснэгт №14. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж үнэт цаасны дэлгэрэнгүй мэдээлэл.

№	Хувьцаа/Бондын нэр	Төрөл	Тоо ширхэг	Нийт үнийн дүн, үнэлгээ (төгрөгөөр болон ам.доллараар)	Үүрэг нөгөөлсөн хэлцэл байгуулсан эсэх, батлагаа, батлан даалт болон барьцаанд тавьсан эсэх /Тийм/Үгүй/
1.	АПУ	Хувьцаа	44,490	43,860,021.60	Үгүй
2.	Мандал даатгал	Хувьцаа	509,552	36,035,517.44	Үгүй
3.	Ард даатгал	Хувьцаа	38,305	16,415,438.57	Үгүй
4.	Тумэн шувуут	Хувьцаа	48,149	26,391,761.95	Үгүй
5.	Мандал иргэдүйн өсөлт	Хувьцаа	88,734	72,067,980.12	Үгүй
6.	THE BOEING COMPANY (XNYS:BA)	Хувьцаа	182	28,450.24 ам.доллар /96,193,675.47 төгрөг/	Үгүй
7.	NIO	Хувьцаа	4200	27,384.00 ам.доллар /92,588,590.08 төгрөг/	Үгүй
8.	AT	Хувьцаа	230	10,821.50 ам.доллар /36,588,790.08 төгрөг/	Үгүй

Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төвийн 2024 оны 10 сарын 22-ны өдрийн №01/1328 тоот Үнэт цаас эзэмшлийн тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр 5 (таван) төрлийн үнэт цаас бүрэн хувьцаа эзэмшиж байгааг тодорхойлсон байна.

Үнэт цаас гаргагчаас гаргаж өгсөн мэдээллээр БИД ББСБ ХХК нь Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төвийн бүх арилжаагаар худалдаж авсан бүрэн гадаадын үнэт цаас гаргагчийн 3 (гурван) хувьцаа байгааг дурдаж байна.

Иймд төрийн эрх бүхий байгууллагын тодорхойлолт болон Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн мэдээллэлд үндэслэвэд БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээрх 5 (таван) үнэт цаас эзэмших эрх нь хүчин төгөлдөр бөгөөд үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн хэлцэл хийгдээгүй байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Үнэт цаас гаргагчаас БИД ББСБ ХХК-ийн өмчлөх болон эзэмших эрх бүхий 4 (дөрвөн) төөврийн хэрэгслийг өөрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг, үндсэн хөрөнгө мөн бөгөөд хөрөнгийн үнэлгээнд орсон гэсэн мэдээллийг Хуулийн фирмд ирүүлсэн. Мөн Үнэт цаас гаргагч нь банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны хүрээнд гэрээний үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар өмчлөлд эд хөрөнгө шилжүүлэх буюу фидуци[99] гэрээний дагуу төөврийн хэрэгслийг БИД ББСБ ХХК-ийн өмчлөлд шилжүүлж, Автотөөврийн үндэсний төвд бүртгэл хийлгэдэг байна.

Үнэт цаас гаргагчийн төөврийн хэрэгслийн хувьд Автотөөврийн үндэсний төвөөс ирүүлсэн Төөврийн хэрэгслийн лавлагаанаас үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр 1,200 (нэг мянга хоёр зуун) төөврийн хэрэгсэл бүртгэлтэй байгааг тодорхойлсон байна. Үүнээс дээр дурдсан 4 (дөрвөн)

[99] Иргэний хууль (2002).
235 дугаар зүйл. Үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар эд хөрөнгө өмчлөлд шилжүүлэх гэрээ (фидуци)
235.1. Үүрэгийн гүйцэтгэлийг хангуулахаар эд хөрөнгө өмчлөлд шилжүүлэх гэрээгээр /цаашид "фидуци" гэх/ үүрэг хүлээгч нь мөнгө төлөх үндсэн үүргийн гүйцэтгэлийг хангах зорилгоор өөрлөх эд хөрөнгийг үүрэг гүйцэтгүүлэгчийн өмчлөлд шилжүүлэх, үүрэг хүлээгч үндсэн үүргээ хугацаанд гүйцэтгэсэн тохиолдолд үүрэг гүйцэтгүүлэгч уг эд хөрөнгийг түүнд буцаан олгох үүргийг тус тус хүлээнэ.

БИД ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
5163855 9021031195 СТС2420

тээврийн хэрэгслийн мэдээллийг тус лавлагаатай тулгаж үзэхэд БИД ББСБ ХХК-ийн өмчлөлд байгаа бөгөөд өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр байна.

Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй тээврийн хэрэгсэл нь аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх талаар Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны мэдэгдлийн бүртгэх цахим мэдээллийн сангийн бүртгэлээс[70] 2024 оны 10 сарын 29-ний өдрийн байдлаар шалгахад Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй тээврийн хэрэгслийн барьцаатай холбоотой мэдээлэл байхгүй болохыг дурдаж байна.

БИД ББСБ ХХК-ийн өмчлөлд нийт 11 (арван нэгэн) үл хөдлөх хөрөнгө байгаагаас 11 (арван нэгэн) үл хөдлөх эд хөрөнгө улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн, эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй гэсэн мэдээллийг Хуулийн фирмд ирүүлсэн. Тус асуудлын хүрээнд Хуулийн фирм нь Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэгдсэн 11 (арван нэгэн) үл хөдлөх эд хөрөнгийн талаар холбогдох төрийн эрх бүхий байгууллагаас эд хөрөнгө бүртгэлтэй эсэх болон эд хөрөнгө бүрд барьцаанд байгаа эсэх талаар улсын бүртгэлийн лавлагааг гаргуулж авсан. Үнэт цаас гаргагчийн өмчлөлд байгаа үл хөдлөх хөрөнгийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг **Хавсралт №05. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн нийт хөрөнгийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 18-ны өдрийн Эд хөрөнгө **бүртгэлтэй эсэх лавлагаагаар Үнэт цаас гаргагчийн өмчлөлд 18 (арван найман) үл хөдлөх эд** хөрөнгө бүртгэлтэй болохыг тодорхойлсон байна. Улсын бүртгэлийн байгууллага өмчлөх эрхийг **эрхийн улсын** бүртгэлд **бүртгэснийг нотолж эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ олгогдсон байгаа** тул БИД ББСБ ХХК-ийн өмчлөлд байгаа 18 (арван найман) үл хөдлөх хөрөнгийн өмчлөх эрх хүчин төгөлдөр байна гэж Хуулийн фирмээс дүгнэлээ.

Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр бүртгэлтэй үл хөдлөх хөрөнгө нь аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлын хувьд Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 11 сарын 01-ний өдрийн Эд хөрөнгийн эрхийн бүртгэлийн лавлагаанаас үзвэл 8 (найман) үл хөдлөх хөрөнгөд үүрэг ногдуулсан хэлцэл байгуулсан, барьцаалагч бүртгэгдсэн бүртгэлийн төлөвтэй, 3 (гурван) үл хөдлөх хөрөнгөд үүрэг ногдуулсан хэлцэл байгуулаагүй эсэхүл барьцааны гэрээ дуусгавар болгосон бүртгэлийн төлөвтэй байна. Үүнтэй холбоотойгоор БИД ББСБ ХХК-аас 2024 оны 11 сарын 08-ны өдөр №ХӨОГ-11/08/01, №ХӨОГ-11/08/02 тоот "Баталгаа гаргах тухай" албан бичгүүдийг Хуулийн фирмд ирүүлсэн бөгөөд дээр дурдсан 8 (найман) үл хөдлөх хөрөнгө тус бүрд аливаа үүрэг ногдуулсан хэлцэл байхгүй болохыг баталсан байна.

Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшилд нийт 2 (хоёр) эзэмших эрхтэй газар[71] байгаа бөгөөд энэхүү газар эзэмших эрх нь БИД ББСБ ХХК-ийн санхүүгийн тайланд тусгагдсан, хөрөнгийн үнэлгээний тайланд орсон гэх мэдээллийг Хуулийн фирмд ирүүлсэн. Үнэт цаас гаргагчийн эзэмших эрхтэй газрын талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг **Хавсралт №05. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн нийт хөрөнгийн дэлгэрэнгүй мэдээлэл"** хүснэгтээс дэлгэрүүлэн танилцана уу.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Газар зохион байгуулалт, геодези,зураг зүйн газрын 2024 оны 10 сарын 29-ны Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын цахим систем, нэгж талбарын тодорхойлолтоос үзвэл Үнэт цаас гаргагч нь БИД ББСБ ХХК-д Сүхбаатар дүүргийн 2 дугаар хорооны нутаг дэвсгэрт 1460500222 нэгж талбарын дугаар бүхий 560 м.кв газрыг эзэмшүүлсэн тухай бүртгэлтэй, тус газар нь үүрэг ногдуулсан хэлцэл, банк болон банк бус байгууллагын барьцаанд бүртгэлгүй, Сүхбаатар дүүргийн 9 дүгээр хороо, Алтайн гудамж 1, 10 тоот хаягтай, 1461502542

[70] https://mpr.gov.mn/search
[71] **Газрын тухай хууль** (2002).
3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томьёо
3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
3.1.1. "газар" гэж газрын гадаргуу, түүний хөрс, ой, ус, ургамал бүхий орон зайн давхаргыг;
3.1.3. "газар эзэмших" гэж газрыг тэрээнд зааснан зорилгоор, нэхцэл, болзолын дагуу хүлээн зөвшөөрсөн хүрээнд өөрийн мэдэлд байлгахыг.

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013513 Д. [illegible]0137
УЛААНБААТАР ХОТ
6183856
9021031195 СТС2420
268

нэгж талбарын дугаар бүхий 565 м.кв газрыг эзэмшүүлсэн тухай бүртгэлтэй, түс газар нь үүрэг ногдуулсан хэлцэлтэй буюу барьцаалсан[72] гэх төлөвтэй байгааг дурдаж байна.

Иймд Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн мэдээлэл болон төрийн эрх бүхий байгууллагын **лавлагаанд үндэслэн БИД ББСБ ХХК-ийн эзэмших эрхтэй 2 (хоёр) газрын эзэмших эрх нь хүчин** төгөлдөр бөгөөд аливаа үүргийн гүйцэтгэлийн хангах үүрэг хүлээгээгүй байна гэж үзлээ.

Хуулийн фирмийн зүгээс өмчлөх эрхийг баталгаажуулах боломжгүй бусад хөрөнгийн хувьд **тусгайлан дүгнэлт хийгээгүй бөгөөд шалгуур асуултын хүрээнд Үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж байгаа эд хөрөнгө өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр эсэх, аливаа үүргийн** гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлаар холбогдох баримт материал, төрийн эрх бүхий байгууллагын баримт материал дээр үндэслэн дүн шинжилгээ хийсэн болохыг дурдаж байна. Түүнчлэн өмчлөх эрхийг баталгаажуулах боломжгүй бусад хөрөнгө болон Хөрөнгийн үнэлгээний тайлан болон Үнэт цаас гаргагчийн санхүү байдлын тайланд тусгагдсан хөдлөх хөрөнгийн өмчлөх эрхийг баталгаажуулах боломжгүй тул хөрөнгөтэй холбоотой асуудлаар Үнэт цаас гаргагчаас тодруулж асууна уу.

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн эзэмшил/өмчлөлд байгаа дурдсан хөрөнгө өмчлөх эрх хүчин төгөлдөр бөгөөд тэдгээрийн хугацаа дуусах, цуцлагдах нөхцөл байдал үүсээгүй, дурдсанаас бусдаар үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулах үүрэг хүлээгээгүй байна гэж Хуулийн фирмээс дүгнэлээ.

[72] Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар. Газрын нэгтгэл мэдээллийн сан https://egazar.gov.mn/map?search_type=1&parcel_no=14615025426&lng=&lat=&action=

269

Найм. Үнэт цаасыг бүртгүүлэх танилцуулгад тусгагдсан хууль зүйн мэдээлэл нь хүчин төгөлдөр баримтаар нотлогдож байгаа эсэх асуудлын хувьд үзвэл

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.6 дахь хэсэгт "Үнэт цаасны танилцуулгад тусгасан мэдээллийн үнэн зөв, хүчин төгөлдөр эсэхийг энэ хуулийн 33.2.1 дэх заалтад заасан хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдээр, санхүүгийн мэдээлэл нь үнэн зөв эсэхийг энэ хуулийн 33.2.3 дахь заалтад заасан аудитын үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдээр тус тус хянуулж, дүгнэлт гаргуулна" гэж заасны дагуу тус Хуулийн фирм нь Үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсан мэдээллийг нягталж нийтэд илэрхий мэдээ баримт, төрийн болон эрх бүхий байгууллагуудаас гаргаж өгсөн лавлагаа, тодорхойлолт, Үнэт цаас гаргагчийн зүгээс гаргаж өгсөн баримт бичигт харьцуулсан дүн шинжилгээ хийсэн.

Хуулийн фирм нь андеррайтер компани Өлзий энд Ко Капитал УЦК ХХК-ийн бэлтгэсэн Үнэт цаасны танилцуулгатай танилцаж дүн шинжилгээ хийсэн бөгөөд Үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсан хууль зүйн ач холбогдол бүхий Үнэт цаас гаргагчийн оноосон нэр, оршин байгаа газрын шуудангийн болон холбоо барих хаяг, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн болон регистрийн дугаар, бүртгэсэн он, сар, өдөр, хувьцаа эзэмшигчдийн мэдээлэл, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хувь хэмжээ, Үнэт цаас гаргагчийн бүтэц, зохион байгуулалт, эрх бүхий албан тушаалтны талаарх мэдээлэл, гаргасан үнэт цаасны тоо, төрөл, нэрлэсэн үнэ болон өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, нийтэд санал болгож байгаа бондын мэдээлэл, үнэт цаас гаргагчийн эзэмшиж байгаа тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн нь Хуулийн фирмд Үнэт цаас гаргагчийн зүгээс гаргаж өгсөн баримттай нийцэж байх тул үнэн зөв тусгагдсан байна гэж үзлээ.

Эдгээр дурдсан хууль зүйн ач холбогдолтой мэдээллээс бусад Үнэт цаас гаргагчийн санхүүгийн гүйцэтгэл, шинжилгээ, санхүүгийн үзүүлэлт, зах зээлийн судалгаа, Үнэт цаас гаргагчийн санхүү, эдийн засгийн төлөвлөгөө, борлуулалтын хэмжээ, ашиг, алдагдал зэрэг бизнесийн үйл ажиллагаа, Үнэт цаас гаргагчийн үйл ажиллагааны тухай болон Үнэт цаас гаргагчийн зах зээлийн төлөвлөгөө зэрэг агуулагдсан эдийн засгийн ерөнхий мэдээлэл, салбарын үзүүлэлт, Үнэт цаас гаргагчийн талаар олон нийтэд ил, тодорхой үйл баримт, үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайланд тусгагдсан баталгаажуулах боломжгүй тоон үзүүлэлт болон хараат бус байгууллагуудын хийсэн дүн шинжилгээ, санхүүгийн тооцоолол, нийтэд санал болгож байгаа өрийн бичгийг арилжих нөхцөл, журам, төрийн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан шийдвэр зэрэг мэдээлэлд Хуулийн фирмийн зүгээс дүн шинжилгээ хийгээгүй болохыг дурдаж байна.

Нэгдэн дүгнэж үзвэл Үнэт цаас гаргагчийн үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсан хууль зүйн ач холбогдол бүхий мэдээлэл нь үнэн зөв, хүчин төгөлдөр байна гэж Хуулийн фирм дүгнэж байна.

Үнэт цаасны танилцуулга
2019 -12- 02

Ес. Компанийн толгой, охин, хараат, зэрэгцээ компанийн талаарх мэдээлэлд үндэслэн Үнэт цаас гаргагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэгч, эцсийн өмчлөгч этгээдийг тодорхойлох асуудлын хувьд үзэвл

Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт "Компанийн нийт гаргасан энгийн хувьцааны 20-50 хувийг өөр (толгой) компани данган эзэмшсэн бол тухайн компанийг охин компани гэнэ", 6.3 дахь хэсэгт **Компанийн нийт гаргасан энгийн хувьцааны 50-аас дээш хувийг өөр (толгой) компани данган эзэмшсэн** бол тухайн компанийг хараат компани гэнэ", 6.15 дахь хэсэгт "Нэг толгой компанийн хараат болон охин компаниуд, эсхүл нэг этгээд данган эзэмшсэн бол тухайн компаниудыг зэргэлдээ компани гэнэ" гэж тус тус хуульчилсан байна.

Үнэт цаас гаргагчаас ирүүлсэн баримт материалаас үзвэл энэхүү Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар БИД ББСБ ХХК нь БИД Ассет ТЗК ХХК-ийн бүх энгийн хувьцааг эзэмшдэг охин компанитай ба өөр охин болон хараат компанигүй байна.

Компанийн тухай хуулийн зохицуулалтын дагуу компанийн эрх барих дээд байгууллага нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурал байх бөгөөд хувьцаа эзэмшигчид нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар хэлэлцэж байгаа асуудлыг санал хураалтаар шийдвэрлэхэд энгийн хувьцаа эзэмшигч саналын нэг эрхтэй оролцдог үндсэн зохицуулалттай байдаг[73]. Үнэт цаас гаргагчийн эцсийн өмчлөгч этгээдийг тодорхойлох асуудлын хүрээнд Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар шийдэгдэж байгаа аливаа асуудлаар саналын давуу эрхтэй, эцсийн шийдвэрийг гаргахад саналын давуу эрхээрээ шууд нөлөөлөх боломжтой хувьцаа эзэмшигчийг жинхэнэ хяналтыг хэрэгжүүлэгч, эцсийн өмчлөгч[74] этгээд гэж тооцож авч үзэж тогтоосныг зорьсон.

Хуулийн дүгнэлт гаргах өдрийн байдлаар Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-ийн дүрмээс үзвэл нэг бүр нь 1,000 (нэг мянган) төгрөгийн нэрлэсэн үнэ бүхий 5,000,001 (таван сая нэг) ширхэг энгийн хувьцаанаас бүрдэх нийт 5,000,001,000 (таван тэрбум нэг мянган) төгрөгийн хувь

---

[73] Компанийн тухай хууль (2011).
59 дүгээр зүйл. Хувьцаа эзэмшигчийн хурал
59.1. Компанийн эрх барих дээд байгууллага нь хувьцаа эзэмшигчдийн хурал байна.
63 дугаар зүйл. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын шийдвэр хүчин төгөлдөр болох
63.1. Хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаар хэлэлцэж байгаа асуудлыг санал хураалтаар шийдвэрлэхэд энгийн хувьцаа эзэмшигч энэ хуулийн 34 дүгээр зүйлд заасан эрх эдэлнэ.
63.2. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол нэг хувьцаа саналын нэг эрхтэй байна.
34 дүгээр зүйл. Компанийн энгийн хувьцаа эзэмшигчийн эрх
34.1. Компанийн энгийн хувьцаа эзэмшигч нь дараах эрх эдэлнэ:
34.1.1. хувьцаа эзэмшигчдийн хуралд оролцох, хурлаар хэлэлцэн байгаа бүх асуудлаар өөрийн эзэмшлийн хувьцаанд тоотой хувь тэнцүүлэн санал өгөх;
34.1.2. давуу эрхийн хувьцаны тодорхой ангиар тэнхмийн дарааллаар компанийн төлбөрөөс үүдэлтэй үүсэлтэй /байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчийн хуралд/-аас тогтоосон хэмжээгээр ногдол авах эрх;
34.1.3. компанийг татан буулгах үед энэ хуулийн 28 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу үлдсэн эд хөрөнгийг хувьцаанаас олсон орлогоос хувь хүртэх.
[74] Хуулийн этгээдийн үнэн бүртгэлийн тухай хууль (2018).
4 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт
4.1. Энэ хуульд өөрөөр заасан бол нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
4.1.11. "эцсийн өмчлөгч" гэж Монгол улсад терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн 3.1.6-д заасныг.
Монгол улсад терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль (2013).
3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт
3.1. Энэ хуульд өөрөөр заасан бол нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:
3.1.6. "эцсийн өмчлөгч" гэж:
(Энэ заалтыг 2018 оны 04 сарын 26-ны өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулсан.)
3.1.6.а. харилцагч нь хуулийн этгээд бол тухайн хуулийн этгээдийн хөрөнгийн дийлэнх хэсгийг данган эзэмшдэг байгаа, эсхүл тухайн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа удирдан чиглүүлж, эсхүл өөрийн үйлдлийг бусдаар төлөөлүүлэн хийлгэж байгаа, эсхүл хуулийн этгээдийг болон уг хуулийн этгээдээс хийж алгасах хэлцэл, түүний хөрөнгүүлэх үйл ажиллагаа удирдах замаар тухайн хуулийн этгээдийг эзэмшиж ур шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг;
3.1.6.б. харилцагч нь хувь хүн бол тухайн хүний үйлдэл, үйл ажиллагаа удирдан чиглүүлж, эсхүл тухайн хүнээр өөрийн үйлдлийг төлөөлүүлэн хийлгэж ур шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг;
3.1.6.в. харилцагч нь гэрээний үндэслэн хувьцаа эзэмшигчийн эрхийг хэрэгжүүлэгч этгээд бол тухайн гэрээнд заасан эрх эдлэх, үүрэг хүлээх, эсхүл гэрээний үндэслэн хувьцаа эзэмшигчийн эрхийг хэрэгжүүлэгч этгээдийн ур шим, ашиг орлогыг хүртэж байгаа хүнийг.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 9023010137
8183866 9021031195 СТС2420

Үнэт цаасны танилцуулга

нийлүүлсэн хөрөнгөтэй бөгөөд ББСБ-ын гаргасан хувьцааны 70 (далан) хувьд ногдох хувьцааг Монгол Улсын иргэн А.Алтансүх, 30 (гучин) хувьд ногдох хувьцааг Монгол Улсын иргэн Х.Одонтуяа эзэмшиж байна. Үүнд:

Хүснэгт №15. БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцааны тоо хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчийн мэдээлэл.

№	Хувьцаа эзэмшигч	Нэгж хувьцааны үнэ (төгрөгөөр)	Хувьцааны тоо (ширхгээр)	Нийт дүн (төгрөгөөр)	Хувь хэмжээ
1.	А.Алтансүх	1,000	3,500,001	3,500,001,000	70.00%
2.	Х.Одонтуяа	1,000	1,500,000	1,500,000,000	30.00%
	НИЙТ	1,000	5,000,001	5,000,001,000	100.00%

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 21-ний өдрийн №24250002005119 тоот лавлагаанаас үзвэл Үнэт цаас гаргагчийн гаргасан нийт энгийн хувьцааны 70 (далан) хувьд ногдох хувьцааг эзэмшигч Монгол Улсын иргэн А.Алтансүх эцсийн өмчлөгчөөр, 30 (гучин) хувьд ногдох хувьцааг эзэмшигч Монгол Улсын иргэн Х.Одонтуяа тус тус бүртгэгдсэн байна.

Компанийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.15 дахь хэсэгт[75] зэргэлдээ компанийн тухай ойлголтыг тодорхой заасан байна. БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигч болон ТУЗ-ийн гишүүд нь дангаараа болон хамтран дараах компаниудын үүсгэн байгуулсан байх тул эдгээр компаниуд нь БИД ББСБ ХХК-ийн зэргэлдээ компани гэж тооцогдох үндэслэлтэй байна. Үүнд:

Хүснэгт №16 БИД ББСБ ХХК-ийн зэргэлдээ компаниудын мэдээлэл.

№	Компанийн нэр	Регистрийн дугаар	Үүсгэн байгуулагчийн мэдээлэл
1.	Бизнес Инвест Девелопмент Технологи ХХК	6779956	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн гишүүн С.Оттонбат нар үүсгэн байгуулсан болно.
2.	БИД Санхүүгийн Нэгдэл ХХК	6788564	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн гишүүн С.Оттонбат нар үүсгэн байгуулсан болно.
3.	БИД Ассет ХХК	6788432	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, БИД ББСБ-ын ТУЗ-ийн гишүүн С.Оттонбат нар үүсгэн байгуулсан болно.
4.	Бизнес Инвест Девелопмент Капитал ХХК	5370418	БИД ББСБ ХХК-ийн үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх нь уг компанийн үүсгэн байгуулагч.
5.	Бизнес Идэвхжүүлэн Дэмжигч Сан	8041261	БИД ББСБ-ын үүсгэн байгуулагч, хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн дарга А.Алтансүх, гүйцэтгэх захирал Ц.Бат-Эрдэнэ, ТУЗ-ийн гишүүн Х.Одонтуяа нар нь уг компанийн үүсгэн байгуулагч.
6.	Монголын Хөк Тэнгэр ХХК	2088088	БИД ББСБ ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигч, ТУЗ-ийн гишүүн Х.Одонтуяа нь уг компанийн үүсгэн байгуулагч.
7.	БИД Моторс ХХК	6395961	БИД ББСБ ХХК-ийн ТУЗ-ийн дарга, эцсийн өмчлөгч А.Алтансүх нь тус компанийн 70%-ийг эзэмшдэг.

Иймд холбогдох хуулийн зохицуулалт болон төрийн эрх бүхий байгууллагын лавлагаа болон холбогдох хуулийн зохицуулалтад үндэслэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-ийн эцсийн өмчлөгч бөгөөд хяналтыг хэрэгжүүлэгч этгээд нь Монгол Улсын иргэн А.Алтансүх, Монгол Улсын иргэн Х.Одонтуяа нар байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

[75] Компанийн тухай хууль (2011).
6 дугаар зүйл. Хараат болон өөрөө компани, компанийн нэгдэл
6.15. Нэг толгой компанийн хараат болон өөрөө компанууд, эсхүл нэг этгээд дангаараа болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран хувьцаатай нь компанийн багцын эзэмшдэг компаниудыг зэргэлдээ компани гэнэ.

Арав. Үнэт цаас гаргагч нь аж ахуйн үйл ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг, иргэн, захиргааны хэрэгт хариуцагчаар татагдаж байсан эсэх асуудлын хувьд үзвэл

Хуулийн фирм нь БИД ББСБ ХХК-аас ирүүлсэн баримт материал болон Шүүхийн ерөнхий **зөвлөлийн Шүүхийн түүгай архив, БИД ББСБ ХХК-ийн оршин байгаа газар** буюу **Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн тамгын газар болон БИД ББСБ ХХК-ийн салбар, тооцооны** төв оршин байгаа газар буюу Дархан-Уул аймаг, Орхон аймаг, Хөвсгөл аймаг дахь дахь шүүхийн Тамгын газар, Улаанбаатар хотын 9 (есөн) дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн **Тамгын газраас түс түс ирүүлсэн лавлагаа, тодорхойлолтод үндэслэн БИД ББСБ ХХК нь (i) Монгол Улсын арбитрын хэрэг, иргэний болон захиргааны хэрэгт хариуцагчаар оролцсон болон оролцож байгаа эсэх; болон (ii) эрүүгийн хэрэгт яллагдагч, шүүгдэгч, иргэний хариуцагчаар оролцсон болон оролцож байгаа эсэх гэсэн 2 (хоёр) төрөлд ангилж дүн шинжилгээ хийлээ. Үнэт цаас гаргагчтай** холбогдуулан эрх бүхий байгууллагаас авсан лавлагаа, тодорхойлолтыг Хавсралт №06. "Бизнес-**Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-тай холбогдуулан эрх бүхий байгууллагаас авсан лавлагаа,** тодорхойлолт" хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзнэ үү.

10.1 ББСБ нь Монгол Улсын арбитрын хэрэг, иргэний болон захиргааны хэрэгт **хариуцагчаар оролцсон болон оролцож байгаа эсэх асуудлаар**

Монголын Үндэсний Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Танхимын дэргэдэх Монголын Олон улсын арбитрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №4/3860 тоот тодорхойлолтоос үзвэл тус арбитраар **хянан шийдвэрлэгдсэн болон арбитрын ажиллагаа явагдаж байгаа хэрэгт БИД ББСБ ХХК нь** хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Улаанбаатар хотын Худалдааны Танхимын дэргэдэх Үндэсний ба Олон улсын Арилжааны арбитрын 2024 оны 10 сарын 22-ны өдрийн №А-24/112 тоот тодорхойлолтоос үзвэл тус арбитраар хянан шийдвэрлэгдсэн болон арбитрын ажиллагаа явагдаж байгаа хэрэгт БИД ББСБ ХХК нь хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн Шүүхийн түүгай архивын 2024 оны 10 сарын 18-ны өдрийн №1/6264 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Баянзүрх дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх, Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх, Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх, Баянгол дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх, Хан-Уул дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүх, Сонгинохайрхан дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхээр хянан шийдвэрлэгдсэн иргэний **хэрэгт хариуцагчаар оролцож байгаагүй болохыг тодорхойлсон байна.**

Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 23-ны өдрийн №1361 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Орхон аймгийн шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №449 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Орхон аймаг дахь Сум дундын **Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд** хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Хөвсгөл аймаг дахь шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 11 сарын 01-ний өдрийн №1/649 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Хөвсгөл аймаг дахь Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хариуцагчаар **оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.**

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 22-ны өдрийн №02/755 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд нэхэмжлэгч болон гуравдагч этгээдээр сүүлийн 3 (гурван) жилд оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна. Захиргааны хэргийн шүүхийн хувьд захиргааны акт,

захиргааны хууль бус үйл ажиллагаатай холбоотой эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэдэг. Өөрөөр хэлбэл, захиргааны акт, захиргааны хууль бус үйл ажиллагаатай холбоотой эрх зүйн маргааныг хянан шийдвэрлэдэг буюу захиргааны байгууллагыг хариуцагчаар татан захиргааны хэрэг үүсгэдэг. Хариуцагч захиргааны байгууллагыг Захиргааны ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт "Нийтийн ашиг сонирхлыг илэрхийлэн захирамжилсан шийдвэр гаргадаг нийтийн эрх зүйн этгээдийг захиргааны байгууллага гэж ойлгоно"[76] гэж тодорхойлсон байна. Иймд БИД ББСБ ХХК нь захиргааны хэрэгт хариуцагчаар оролцсон болон оролцож байгаа эсэх асуудлын хувьд БИД ББСБ ХХК нь захиргааны байгууллагад хамаарахгүй тул захиргааны хэрэгт хариуцагчаар оролцох боломжгүй байна гэж Хүүлийн фирмээс үзлээ.

10.2 ББСБ нь эрүүгийн хэрэгт яллагдагч, шүүгдэгч, иргэний хариуцагчаар оролцсон болон оролцож байгаа эсэх асуудлаар

Баянзүрх, Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 22-ны өдрийн №774 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь Баянзүрх, Сүхбаатар, Чингэлтэй дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр хянан шийдвэрлэгдсэн болон шийдвэрлэгдэж байгаа эрүүгийн хэрэгт яллагдагч, шүүгдэгч, иргэний хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Баянгол, Хан-Уул, Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 24-ний өдрийн №773 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь Баянгол, Хан-Уул, Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр хянан шийдвэрлэгдсэн болон шийдвэрлэгдэж байгаа эрүүгийн хэрэгт яллагдагч, шүүгдэгч, иргэний хариуцагчаар оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Цагдаагийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №ZC8K-6LCI-007N-1AC4 тоот Хүүлийн этгээдийн эрүүгийн хариуцлага хүлээж байсан эсэх тухай тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаагүй болохыг тодорхойлсон байна.

Цагдаагийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №JVSF-IHPA-EAT2-IHOD тоот Хүүлийн этгээдийн эрүүгийн хариуцлага хүлээж байгаа эсэх тухай тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь эрүүгийн хариуцлага хүлээгээгүй болохыг тодорхойлсон байна.

Дархан-Уул аймаг дахь сум дундын шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №594 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Дархан-Уул аймаг дахь Сум дундын эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд яллагдагч, шүүгдэгчээр оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Орхон аймгийн шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 10 сарын 30-ны өдрийн №449 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Орхон аймаг дахь сум дундын Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд яллагдагч, шүүгдэгчээр оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Хөвсгөл аймаг дахь шүүхийн Тамгын газрын 2024 оны 11 сарын 01-ний өдрийн №1/649 тоот тодорхойлолтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь сүүлийн 3 (гурван) жилийн байдлаар Хөвсгөл аймаг

[76] Захиргааны ерөнхий хууль (2015).
5 дугаар зүйл. Захиргааны байгууллага
5.1. Нийтийн ашиг сонирхлыг илэрхийлэн захирамжилсан шийдвэр гаргадаг дараах нийтийн эрх зүйн этгээдийг захиргааны байгууллага гэж ойлгоно:
5.1.1. төрийн гүйцэтгэх эрх мэдлийг хэрэгжүүлдэг төв, орон нутгийн бүх байгууллага;
5.1.2. хууль тогтоомжийн биелүүлэх, захирамжилсан шийдвэр гаргадаг Засгийн газрын бүс бие даасан агентлаг, түүнтэй адилтгах нийтийн эрх зүйн бусад байгууллага;
5.1.3. захиргааны чиг үүрэгийг хууль болон нийтийн эрх зүйн гэрээний үндэслэн дээр шилжүүлэн авсан этгээд;
5.1.4. үйлчилгээг нь нийтэлс зөвхөн хэрэглэдэг төрийн бө жижиг ашгийн сургууль, эмнэлэг, хөгжил медээлэл, харилцаа холбоо, тээвэр, эрчим хүчний хэрэг байгууллагын захиргаа;
5.1.5. нутгийн өөрөө удирдах байгууллага болон цэйдээр, үйл ажиллагаанд нь захиргааны хэрэгийн шүүхэд гомдол гаргаж хууль тусгайлан заасан байгууллага.

BID ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ
УЛААНБААТАР ХОТ
8103856 9021031195 СТС2420

дахь эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд яллагдагч, шүүгдэгчээр оролцоогүй болохыг тодорхойлсон байна.

Нэлтгэн дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК нь захиргааны хэрэгт хариуцагчаар татагдаж байгаагүй (хуулийн дагуу хариуцагчаар татагдах боломжгүй) бөгөөд иргэн, аж ахуйн үйл ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэгт хариуцагчаар татагдаж байгаагүй байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Арван нэг. Үнэт цаас гаргагч нь татвар, нийгмийн даатгал болон шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газарт өр төлбөртэй эсэх асуудлын хувьд үзвэл:

Монголын татварын албаны 2024 оны 10 сарын 29-ний өдрийн №24.1003.0ae2bedf-95a9-4ad0-a80c-855cee230ad1 тоот аж ахуй нэгж, байгууллагын тодорхойлтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь 8,243,823.11 (найман сая хоёр зуун дөчин гурван мянга найман зуун хорин гурван төгрөг арван нэгэн мөнгө) төгрөгийн дутуу төлөлттэй бөгөөд 1,426,311,183.55 (нэг тэрбум дөрвөн зуун хорин зургаан сая гурван зуун арван нэгэн мянга нэг зуун наян гурван төгрөг тавин таван мөнгө) төгрөгийн илүү төлөлттэй болохыг тодорхойлсон байна.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын 2024 оны 11 сарын 08-ны өдрийн №N348D3A1DEE1143C9FD8 тоот ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн тодорхойлтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өр төлбөргүй болохыг тодорхойлсон байна.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, Шийдвэр гүйцэтгэх албаны 2024 оны 10 сарын 29-ний өдрийн №HUTF-N0SE-FXGT-5BFI тоот тодорхойлтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь шүүхийн шийдвэрээр иргэн, хуулийн этгээдэд өр төлбөргүй болохыг тодорхойлсон байна.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Гаалийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 29-ны өдрийн №7B4M-58LH-YUW-RT02 тоот лавлагаанаас үзвэл БИД ББСБ ХХК нь 2021 оны 10 сарын 29-ний өдрөөс 2024 оны 10 сарын 29-ний өдрийн хооронд хугацаанд Гаалийн тухай хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийг зөрчөөгүй болохыг тодорхойлсон байна.

Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг, Гаалийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 29-ний өдрийн №EXCL-LNY2-8PLZ-EDQR тоот гаалийн байгууллагад татварын өртэй эсэх тодорхойлтоос үзвэл БИД ББСБ ХХК нь тодорхойлолт гаргах өдрийн байдлаар гаалийн байгууллагад өргүй болохыг тодорхойлсон байна.

Иймд дээр дурдсан төрийн эрх бүхий байгууллагын лавлагаа, тодорхойлолтод үндэслэн Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК нь дурдсан татварын дутуу төлөлтөөс бусдаар нийгмийн даатгал, шийдвэр гүйцэтгэх газарт болон бусдад төлөх өр төлбөргүй байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Нөгдсөн дүгнэлт

Нэгтгэн дүгнэж үзвэл Үнэт цаас гаргагч Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны Үнэт цаасны бүртгэлийн журам, Өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам болон Монголын Хөрөнгийн биржийн Үнэт цаасны бүртгэлийн журамд тогтоосон шаардлагыг хангаж байна гэж Хуулийн фирмээс дүгнэлээ.

---ooOoo---

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

Хариуцлага хязгаарлах тухай

Энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь Үнэт цаас гаргагчийн бизнесийн үйл ажиллагаанд бүхэлд нь өгсөн үнэлгээ, дүгнэлтэд тооцогдохгүй бөгөөд зөвхөн нийтэд санал болгож буй өрийн бичиг гаргахтай холбогдуулан төрийн байгууллагын тавьсан шаардлагын хүрээнд бүрэн дүүрэн дурдагдсан асуудлуудын хүрээнд хязгаарлагдана.

Энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг Үнэт цаас гаргагчийн хүсэлтээр, түүнээс тодорхойлсон ажлын даалгаврыг үндэслэн Монгол Улсад хүчин төгөлдөр үйлчлэх байгаа хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хүрээнд Үнэт цаас гаргагчийн нэр дээр хаягласан зүргүүлсэн болно. Үнэт цаас гаргагч, түүнээс эрх олгогдсон этгээдийн зөвшөөрөлгүйгээр энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг бүхэлд нь болон хэсэгчлэн сэлгэн авч ашиглах, түгээх, дамжуулахыг хориглоно.

БИД ББСБ ХХК, түүний холбоо, хамааралтай этгээд, тэдгээрийн эрх бүхий албан тушаалтан энэхүү Хуулийн дүгнэлтийг харилцан тохиролцсоноос бусад зорилгоор ашигласан, түгээсэн, бусдад танилцуулсан, тайлбарласан, хэсэгчлэн задруулсан, нийтэд нь болгосноос үүсэх асуудлаар Хуулийн фирм хариуцлага хүлээхгүй бөгөөд энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь Үнэт цаас гаргагчийн бизнесийн үйл ажиллагаа болон нийтэд санал гаргаж буй өрийн бичгээ гаргасан аливаа баталгаанд тооцогдохгүй.

Хуулийн фирм нь хараат бус байх, гаргаж өгсөн баримт материалын хүрээнд дүн шинжилгээ хийх зарчмыг баримтлан хөндлөнгийн дүн шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн тул дүн шинжилгээнд хамруулах шаардлагатай чухал үйл баримт, БИД ББСБ ХХК-аас оргигдуулсан аливаа бусад гол баримт, материал, бүрэн дүүрэн, худал мэдээлэл гаргаж өгсөн, дүн шинжилгээ хийсэд ашигласан лавлагаа, тодорхойлолт бусад баримт материалд дурдагдсан хууль зүйн ач холбогдолтой аливаа нөхцөл, байдал дүн шинжилгээ хийснээс хойш Хуулийн фирмд мэдэгдэлгүйгээр өөрчлөгдсөнөөс үүдэн гарах аливаа асуудлаар хариуцлага хүлээхгүй болно.

ХҮНДЭТГЭСЭН,

УДИРДАХ ПАРТНЕР Ж.НЯМБАЯР

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

он сар өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Нууц баримт эх хувь

Үнэт цаасны танилцуулга

2024 -12- 02

БҮРТГЭВ-02

Өмгөөллийн Батбаяр энд Партнэрс ХХН

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Чингисийн өргөн чөлөө - 15, Монгол ТВ цамхаг, 10-р давхар, 1001-1003 тоот, Утас/Факс: (+976) 7711 9008, Цахим шуудан: contact@bnp.mn, Вэб: www.bnp.mn

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ Ц.БАТ-ЭРДЭНЭ ТАНАА

Огноо: 2024.11.25
Дугаар: BNP-415/24
Утга: Хуулийн нэмэлт дүгнэлт

Хуулийн нэмэлт дүгнэлт хүргүүлэх тухай

Өмгөөллийн Батбаяр энд Партнэрс ХХН (цаашид "Хуулийн фирм" гэх) нь танай компанитай 2024 оны 10 сарын 14-ний өдөр байгуулсан №24/26 тоот Хууль зүйн зөвлөх үйлчилгээний гэрээний дагуу Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК (цаашид "БИД ББСБ ХХК", "Үнэт цаас гаргагч" эсхүл "ББСБ" гэх)-ийн нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн бичиг (цаашид "Өрийн бичиг" эсхүл "Бонд" гэх)-ийг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд болон хөрөнгийн биржийн бүртгэлд бүртгүүлэхэд шаардагдах хөндлөнгийн дүн шинжилгээг хийж, 2024 оны 11 **сарын 08-ны өдөр №BNP-400/24 тоот Хуулийн дүгнэлт (цаашид "Хуулийн дүгнэлт" гэх)-ийг хүргүүлсэн.**

БИД ББСБ ХХК-ийн нийтэд санал болгон гаргаж буй өрийн бичгийг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд болон хөрөнгийн биржийн бүртгэлд бүртгүүлэх гэж байгаатай холбогдуулан Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас Хуулийн дүгнэлтэд тусгавал зохих мэдээллийг дутуу гаргаж өгснөө **нохон га**ргаж өгсөн, мөн **Монгол**ын Хөрөнгийн Биржийн ХК-аас нэмэлт тодруулга хүссэнийг үндэслэн **Хуулийн** фирм нь энэхүү **Хуулийн** нэмэлт дүгнэлтийг бэлтгэн хүргүүлж байна.

Энэхүү Хуулийн нэмэлт дүгнэлт нь БИД ББСБ ХХК нь Тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хийгдсэн хучин төгөлдөр их хэмжээний хэлцэл болон Үнэт цаас гаргагчийн өмчлөлд байгаа үл хөдлөх зэд хөрөнгийн талаар болно. Хуулийн фирмийн бэлтгэсэн энэхүү Хуулийн нэмэлт дүгнэлт нь 2024 оны 11 сарын 08-ны өдрийн №BNP-400/24 тоот Хуулийн дүгнэлтийн салшгүй хэсэг болно.

Хуулийн фирм нь энэхүү Хуулийн нэмэлт дүгнэлтийг Үнэт цаас гаргагчаас 2024 оны 11 сарын 25-ны өдөр ирүүлсэн №11/25-01 дугаартай "Зарлуулга хүргүүлэх тухай" албан тоот болон мөн өдөр ирүүлсэн №11/25-02 дугаартай "Тайлбар хүргүүлэх тухай" албан тоот, түүнд хавсаргасан баримт бичиг, материал, тэдгээрт агуулагдсан баримтат мэдээлэлд үндэслэн Монгол Улсад хучин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомж, дүрэм, журмын хүрээнд энд дурдагдсан зорилгоор хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд Хуулийн нэмэлт дүгнэлтэд ашигласан баримт бичиг, тэдгээрт агуулагдсан мэдээлэлд Хуулийн нэмэлт дүгнэлт гаргасан өдрөөс хойш аливаа өөрчлөлт орсон бол Хуулийн фирм хариуцлага хүлээхгүй.

Дүн шинжилгээ, дүгнэлт

Тав. Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн их хэмжээний болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл нь холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх

5.2 Сүүлийн 3 (гурван) жилийн дотор хийгдсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл нь холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэх асуудлаар

Хуулийн фирм нь Үнэт цаас гаргагч БИД ББСБ ХХК-аас 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийг хүртэл хугацаанд бусадтай бичгээр байгуулсан нийт гэрээ,

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ᠳᠤ 9023010137

БҮРТГЭВ
№ 01

хэлцлийн дотор сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл байгуулагдсан эсэх, байгуулагдсан нөхцөлд Компанийн тухай хуулийн дагуу хийгдсэн эсэхийг судалж үзлээ.

Компанийн тухай хуулийн 89 дүгээр зүйлийн 89.1 дэх хэсэгт "Компанийн энгийн хувьцааны 20 буюу түүнээс дээш хувийг дангаараа, эсхүл түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигч, компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээд нь өөрийн ажиллаж байгаа болон хувьцаат нь эзэмшиж байгаа компанитай Компанийн тухай хуульд тодорхойлсон харилцаанд орсон бол компанитай, эсхүл түүний харьяат болон охин компанитай сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тооцогдоно" гэж тодорхой заасан байна.

Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн хувьд Компанийн тухай хуулийн 92 дугаар зүйлийн 92.1 дэх хэсэгт заасан журмын дагуу байгуулдаг бөгөөд тус хэсэгт "сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийхийг зөвшөөрөх тухай шийдвэрийг үг хэлцлийг хийх талаар сонирхлын зөрчилгүй төлөөлөн удирдах зөвлөл (байхгүй бол хувьцаа эзэмшигчдийн хурал)-ын гишүүдийн олонхын саналаар гаргана", 92 дугаар зүйлийн 92.2 дахь хэсэгт "Сонирхлын зөрчилтэй хэлцлээр худалдах, худалдан авах, захиран зарцуулах эд хөрөнгө, эд хөрөнгийн болон мөнгөөр үнэлж болох бусад эрхийн зах зээлийн үнэ, үйлчилгээний хөлсний хэмжээг энэ хуулийн 55 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу төлөөлөн удирдах зөвлөл тогтооно" гэж тодорхойлсон байна. Мөн сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл гэж ямар хэлцэл болох, түүний оролцогч нь хэн болох, хэлцлийг хэрхэн байгуулах талаар БИД ББСБ ХХК нь дуремдээ тодорхой заасан өгсөн байна.

Компанийн тухай хуулийн 91 дүгээр зүйлийн 91.3 дахь хэсэгт[1] заасны дагуу компани нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн бүртгэлийг тухай бүр хөтлөх үүрэгтэй бөгөөд сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээд нь компанийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлд өөрийн хувийн байдлын талаар мэдээлэл өгөх хуулиар нөгдүүлсэн үүрэгтэй байна. Хуулийн фирм нэгдмэл сонирхолтой этгээдийг тодорхойлохдоо БИД ББСБ ХХК-аас гаргаж өгсөн баримт материалд үндэслэсэн бөгөөд эдгээр баримт материал нь Компанийн тухай хуулийн 89.1 дэх хэсэгт[2] заасан шаардлагыг бүрэн хамарсан эсэх болон сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээд хэлцэл хийхдээ сүүлийн 3 (гурван) жилийн хугацаанд компанид тухай бүр мэдээлэх үүргээ биелүүлсэн эсэх асуудлаар бие даан дүн шинжилгээ хийх, баталгаа гаргах боломжгүй байгаа анхаарна уу.

БИД ББСБ ХХК-ийн зүгээс 2021 оны 10 сарын 15-ны өдрөөс 2024 оны 10 сарын 15-ны өдрийг хүртэл хугацаанд байгуулагдсан гэрээ, хэлцлийн жагсаалтаас тасалбар болгосон өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хэмээн тодорхойлон ирүүлсэн нийт 125 (нэг зуун хорин таван) сонирхлын зөрчилтэй гэрээ байна. БИД ББСБ ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс дээрх сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийг байгуулах дараах зөвшөөрлийг олгосон байна. Үүнд:

(i) ТУЗ-ийн 2023 оны 01 сарын 30-ны өдрийн №01/30-06 тоот Тогтоол;

---

[1] Компанийн тухай хууль (2011).

91 дүгээр зүйл. Сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тавих шаардлага

91.3. Компани өөрийн болон эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн мэдээллийг хөтөлж, сонирхлын этгээд нэмэлт болгомжоор хянах үүрэгтэй.

[2] 89 дүгээр зүйл. Сонирхлын зөрчил бүхий этгээд

89.1. Компанийн энгийн хувьцааны 20 буюу түүнээс дээш хувийг дангаараа, эсхүл түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигч, компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээд нь өөрийн ажиллаж байгаа болон хувьцаат нь эзэмшиж байгаа компанитай дор дурдсан харилцаанд орсон бол компанитай, эсхүл түүний харьяат болон охин компанитай сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх этгээдэд тооцогдоно:

89.1.1. хэлцлийн нөгөө тал, эсхүл хэлцэлд төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа;

89.1.2. хэлцлийн нөгөө тал болон оролцож байгаа, эсхүл үг хэлцэлд төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа хуулийн этгээдийн эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл энэхүү хувьцааны /нөгдэл хувийн/ 20-оос дээш хувийг дангаараа буюу түүнтэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшиж байгаа;

89.1.3. хэлцлийн нөгөө тал болон оролцож байгаа, эсхүл төлөөлөгч буюу зуучлагчаар оролцож байгаа хуулийн этгээдийн толгой компанийн эрх бүхий албан тушаалтан, эсхүл үг компанийн энгийн хувьцааны /нөгдэл хувийн/ 20 буюу түүнээс дээш хувийг дангаараа болон нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй хамтран эзэмшиж байгаа;

89.1.4. хэлцлийн үр дүнд шууд буюу шууд бусаар үүсэн орлогоос нөлөө хүртэж байгаа.

BID БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013548 рд 9923010157

Е183356
СТС2429

(ii) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-03 тоот Тогтоол;
(iii) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-04 тоот Тогтоол;
(iv) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-05 тоот Тогтоол;
(v) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-06 тоот Тогтоол;
(vi) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-07 тоот Тогтоол;
(vii) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-08 тоот Тогтоол;
(viii) ТУЗ-ийн 2024 оны 01 сарын 02-ны өдрийн №01/02-09 тоот Тогтоол;
(ix) ТУЗ-ийн 2024 оны 03 сарын 14-ний өдрийн №03/14 тоот Тогтоол;
(x) ТУЗ-ийн 2024 оны 10 сарын 12-ны өдрийн №10/02 тоот Тогтоол.

Эдгээр хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй сонирхлын зөрчилтэй гэрээ, хэлцлийн жагсаалт, гэрээний талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Хавсралт №04. "Бизнес-Инвест Девелопмент ББСБ ХХК-ийн хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй сонирхлын зөрчилтэй гэрээ, хэлцлийн мэдээлэл" хүснэгтээс дэлгэрүүлэн үзэж танилцана уу.

Дүгнэж үзвэл БИД ББСБ ХХК-аас нэгдмэл сонирхолтой этгээдтэй байгуулсан хүчин төгөлдөр хэрэгжиж буй 125 (нэг зуун хорин таван) сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийг Төлөвлөн удирдах зөвлөлөөс баталгаажуулсан байх тул эдгээр гэрээ, хэлцлийг хэрэгжүүлэх боломжтой байна гэж Хуулийн фирмээс үзлээ.

Компанийн тухай хуулийн 91 дүгээр зүйлийн 91.3 дахь хэсэгт "Компани өөрийн болон эрх бүхий албан тушаалтан, тэдгээртэй нэгдмэл сонирхолтой этгээдийн жагсаалтыг хөтөлж, сонирхогч этгээд үзэх боломжоор хангах үүрэгтэй", 89 дүгээр зүйлийн 89.5 дахь хэсэгт "Компани тухайн тайлангийн хугацаанд хийсэн сонирхлын зөрчилтэй хэлцлийн тоо, хэлцэл хийсэн этгээд, хэлцлийн үнийн талаарх мэдээллийг жилийн тайландаа тусган нийтэд мэдээлэх үүрэгтэй", Компанийн засаглалын кодексийн 9 дүгээр зүйлийн 9.5 дахь хэсэгт "Компани болон хувьцаа эзэмшигчдийн нийтлэг эрх ашиг сонирхол зөрчигдөхөөс сэргийлэх зорилгоор сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх журамтай байна" гэж заасан. Иймд БИД ББСБ ХХК нь цаашид сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх журмыг Компанийн тухай хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооноос батлагдсан дүрэм, журамд үндэслэн боловсруулж, үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллах, мөн сонирхлын зөрчилтэй хэлцэл хийх бүрд холбогдох зөвшөөрөл олгосон тогтоолыг гаргаж ажиллахыг Хуулийн фирмээс зөвлөж байна.

Долоо. Үнэт цаас, үл хөдлөх болон бусад эд хөрөнгө өмчлөх эрх нь хүчин төгөлдөр эсэх, аливаа үүргийн гүйцэтгэлийг хангах үүрэг хүлээсэн эсэх асуудлаар

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын 2024 оны 10 сарын 18-ны өдрийн Эд хөрөнгө бүртгэлтэй эсэх лавлагаагаар Үнэт цаас гаргагчийн өмчлөлд 18 (арван найман) үл хөдлөх эд хөрөнгө бүртгэлтэй болохыг тодорхойлсон байна.

Үнэт цаас гаргагч нь өөрийн санхүүгийн тайланд тусгагдсан нийт 11 үл хөдлөх хөрөнгийг өмчлөгдөг болохоо Хуулийн фирмд 2024 оны 11 сарын 25-ны өдрийн №11/25-02 дугаартай "Тайлбар хүргүүлэх" тухай албан бичгээр баталгаажуулан ирүүлсэн ба Зээлийн барьцаанд авсан 7 үл хөдлөх хөрөнгийг улсын бүртгэл алдаатай бүртгэж түс ББСБ-ын өмч мэтээр бүртгэсэн гэх тайлбарыг ирүүлсэн байна.

Иймд Хуулийн фирмийн зүгээс алдаатай бүртгэлийг нэн даруй залруулахыг зөвлөж байна.

----ooOoo----

БИД БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ

Харилцагч хэлэлцэлгүй тухай

Энэхүү Хуулийн нэмэлт дүгнэлтийг эзэмшсэн Үнэт цаас гаргагчийн тавьсан тухайлсан асуултын хүрээнд хийгдсэн бөгөөд хуулийн дүгнэлтийг хийхдээ хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомжийг ашигласан.

Энэхүү Хуулийн нэмэлт дүгнэлтийг БИД ББСБ ХХК-ийн нэр дээр бэлтгэсэн бөгөөд Хуулийн нэмэлт дүгнэлтийг харилцан тохиролцсоноос бусад зорилгоор ашигласан, түгээсэн, бусдад танилцуулсан, тайлбарласан, хэсэгчлэн задруулсан, нийтэд нь болгосноос үүсэх асуудлаар Хуулийн фирм харилцагч хүлээхгүй бөгөөд энэхүү Хуулийн дүгнэлт нь Үнэт цаас гаргагчийн бизнесийн үйл ажиллагаа болон нийтэд санал гаргаж буй ерийн бичиг гаргасан аливаа баталгаанд тооцогдохгүй.

Хуулийн фирм нь хараат бус байх, гаргаж өгсөн баримт материалын хүрээнд дүн шинжилгээ хийх зарчмыг баримтлан хөндлөнгийн дүн шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн тул дүн шинжилгээнд хамруулах шаардлагатай чухал үйл баримт, БИД ББСБ ХХК-аас оргигдуулсан аливаа бусад гол баримт, материал, буруу дутуу, худал мэдээлэл гаргаж өгсөн, дүн шинжилгээ хийхэд ашигласан аавлагаа, тодорхойлолт бусад баримт материалд дурдагдсан хууль зүйн ач холбогдолтой аливаа нөхцөл, байдал дүн шинжилгээ хийснээс хойш Хуулийн фирмд мэдэгдэлгүйгээр өөрчлөгдсөнөөс үүдэн гарах аливаа асуудлаар харилцагч хүлээхгүй болно.

ХҮНДЭТГЭСЭН,

УДИРДАХ ПАРТНЕР Ж.НЯМБАЯР

БИЗНЕСИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ДД 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
он сар 27 өдөр
БҮРТГЭВ
№ 01

Үнэт цаасны танилцуулга
2014 -12- 02

Хуулийн фирмийн Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, Тусгай зөвшөөрөл

УБ-2

Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 20 дугаар тогтоолоор батлав

МОНГОЛ УЛС
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

2013.06.18 / Бүртгэсэн он,сар,өдөр /

№ 0000075952

9022001074 / Улсын бүртгэлийн дугаар /

5722292 / Регистрийн дугаар /

Өмгөөллийн багбаар эмэ партнерс ХХН — Хязгаарлагдмал хариуцлагатай нөхөрлөл

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Гэрээ

/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Тогтоол	01/14	2014.02.21
/ шийдвэрийн нэр /	/ дугаар /	/ он, сар, өдөр /

6910 / код /

Хууль зүйн зөвлөгөө өгөх

/ Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

/ код /

/ Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй	2	100 00
/ хугацаа /	/ ашигүүдийн тоо /	/ өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Сүхбаатар, 1-р хороо, Монгол тэнгэр офисийн 10давхар 1001-1003 , Утас1: 88119007, Утас2: 99109007, Факс:

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Бүртгэлийн газар

/ бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2014 он 3 сар 10 өдөр

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 дд. 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны төлөөлөгч

Харилцах дансны бүртгэл

Харилцагч банкны нэр	Дансны төрөл	Дансны дугаар	Бүртгэсэн ажилтан тэмдэг
Худалдаа хөгжлийн банк	Төгрөгийн	470006252	Э.Эрдэнэбилэг
Худалдаа хөгжлийн банк	Валютын	470006253	Э.Эрдэнэбилэг

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичиг оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Ганбаяр овогтой Батбаяр-ыг Захирал-р томилсныг бүртгэв	2013.06.18	Э.Эрдэнэбилэг
2	Дахин өөрчлөлт орлоо.	2014.03.10	У.Дэвээсүрэн
2	Хувь нийлүүлэгчээс 1 нэмэгдэж, 1 хасагдаж үүсэн байгуулагчийн тоо нийт 2 болж өөрчлөлтийг бүртгэв.	2016.09.26	М.Мөнхцэцэг
3	Хувь нийлүүлэгчээс 1 нэмэгдэж, 1 хасагдаж үүсэн байгуулагчийн тоо нийт 2 болж өөрчлөлтийг бүртгэв.	2017.08.08	Б.Гэрэлээ
4	Баяраа овогтой Бэлсэндорж-г Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв.	2019.11.20	Б.Алтанцог
5	Хувьцаа эзэмшигч 2 нэмэгдэж 1 хасагдаж хувьцаа эзэмшигчийн тоо нийт 3 болж өөрчлөлтийг бүртгэв.	2021.11.27 2022.02.22	Б.Батцэцэг Э.Эрдэнэбилэг
7	Дэлгэр овогтой Хулангэрэл Гүйцэтгэх захирал-р сонгогдсоныг бүртгэв.	2022.02.22	Э.Эрдэнэбилэг
8	Хувьцаа эзэмшигч 2 нэмэгдэж 1 хасагдаж хувьцаа эзэмшигчийн тоо нийт 3 болж өөрчлөлтийг бүртгэв.	2022.02.22	Э.Эрдэнэбилэг
9	Бямбахүү овогтой Боорчи-г Гүйцэтгэх захирал-р сонгогдсоныг бүртгэв.	2023.02.22	Б.Алтанцог

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.
Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хүчингүй.

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 Д: 0023010137

Үнэт цаасны
танилцуулга

МОНГОЛ УЛС
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ
ТОГТООЛ

2014 оны 03 сарын 12 өдөр Дугаар 72 Улаанбаатар хот

Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх хуулийн этгээдээр бүртгэх тухай

Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 6.1.1, Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2013 оны 451 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх хуулийн этгээдийг бүртгэх тухай журам"-ын 4.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн Санхүүгийн зохицуулах хороонооос ТОГТООХ нь:

1. "Өмгөөллийн батбаяр энд партнэрс" ХХН-ийг үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх хуулийн этгээдээр бүртгэсүгэй.

2. Холбогдох хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргээ чанд биелүүлж ажиллахыг "Өмгөөллийн батбаяр энд партнэрс" ХХН /Г.Батбаяр/-д үүрэг болгосугай.

3. Тогтоолын биелэлтэд хяналт тавьж, олон нийтэд мэдээлэхийг Ажлын алба /Х.Бум-Эрдэнэ/-нд даалгасугай.

ДАРГА Д.БАЯРСАЙХАН

Үнэт цаасны танилцуулга

2020 -12- 02

Хууль зүйн сайдын 2016 оны 1029
А/204 дүгээр тушаалаар батлав.

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

000211565

2005.06.19	9015001006
/ Бүртгэсэн он,сар,өдөр /	/ Хувийн хэрэгийн дугаар /
	5013348
	/ Регистрийн дугаар /

Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ — Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, харилцуулын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр	01	2005.06.16
/ шийдвэрийн нэр /	/ дугаар /	/ он, сар, өдөр /

Код	
6499	Итгэцлийн үйлчилгээ
6619	Гадаад валютын арилжаа
6492	Цахим төлбөр тооцоо, менген гүйлгээ
64190	Зээлийн үйл ажиллагаа /2005.07.25-/

/ Код / / Үйл ажиллагааны чиглэл /

Хуцацаагүй	2	5,000,000.00
/ хувцаас /	/ ширхэгийн тоо /	/ хөрөнгийн хэмжээ, мөнгөн тэмдэгээр /

Улаанбаатар, Сүхбаатар, 2-р хороо, 5 хороолол, соүл, 11/1-р барилга 6 давхарт, Утас1: 99119928, Утас2: 70002028, Факс: 312028

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар
Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн газар

/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2020 он 09 сар 24 өдөр

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ais 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Унэт цаасны танилцуулга

Хуулгийн эгээдийн үүсгэн байгуулах бичиг бичгээр оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Цагаач овогтой Батэрдэнэ-д Гүйцэтгэх захирал-р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2013.12.26	П.Энхбаяр
2	Дахин өөрчлөлт оруулсан.	2020.09.24	Г.Санжаа
3	Улаанбаатар, Сонгинохайрхан, 37-р хороо, Хаянт материал, УЭГ, Содон хороолол, 101 байр-д байрлах салбар нэгжийг бүртгэв.	2020.09.28	С.Мөнхсанчир
5	66300 Богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулалт хийх үйл ажиллагаа шинээр бүртгэв.	2021.03.31	Г.Санжаа
6	Улаанбаатар Сүхбаатар 2-р хороо 5 хороолол овоо 11А-р байр, 4-р давхар, 402 тоот-д байрлах салбар нэгжийг бүртгэв.	2021-12-13	Г.Батмөнх
7	Улаанбаатар Чингэлтэй 4-р хороо 4 тоот-д байрлах салбар нэгжийг бүртгэв.	2021-12-13	Г.Батмөнх
8	Хувь нийлүүлэгчийн хэмжээ 1428572 мян.төг-р нэмэгдэж нийт 5000001 мян.төг болсон өөрчлөлтийг бүртгэв	2020.01.22	Э.Эрдэнэбилэг
9	Шинэчилсэн дүрэм бүртгэв.	2023.05.03	Г.Санжаа
10	Аварга овогтой Алтансух-э Тэлөлөн удирдах зөвлөлийн дарга-р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2023.05.03	Г.Санжаа
10	Шинэчилсэн дүрэм бүртгэв.	2023.09.13	Б.Арцунэв
11	Энэрэл ашгийн 1 болгох өөрчлөлтөөнийг бүртгэв.	2023.09.13	Б.Арцунэв
12	Улаанбаатар, Хан-Уул, 4-р хороо, Арцатын задвайд байрлах Юу би Автожом худалдаа, үйлчилгээний барилгын А блокийн 2 давхарт-д байрлах салбар нэгжийг бүртгэв.	2023.10.24	Х.Болормаа
13	Улаанбаатар, Баянзүрх, 16-р хороо, 16 хороолол, дандарбаатар, 10-р баршга, 1 давхар-д байрлах салбар нэгжийг бүртгэв.	2024.08.27	Л.Хишигжаргал

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБҮКК

Үнэт цаасны танилцуулга
2024 -12- 02

МОНГОЛ УЛСЫН
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

Дугаар **ТЗ 101/18**

2007 оны **09** сарын **28** өдөр

Монгол улсын "Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль", "Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль", бусад холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангасан тул Санхүүгийн зохицуулах хорооны **2007** оны **09** сарын **28** өдрийн **130** дугаар тогтоолоор

"БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ" ХХК -д

Банк бус санхүүгийн

үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрч, энэхүү гэрчилгээг олгов.

ДАРГА С.ДАВААСҮРЭН

"тамга"

Энэхүү гэрчилгээ нь хавсралтын хамт хүчинтэй

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 ⁂ 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT
БҮРТГЭВ
Үнэт цаасны танилцуулга

(Энэхүү хөрөнгө нь тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээний хамт хүчинтэй)

МОНГОЛ УЛС
САНХҮҮГИЙН
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

ТЗ 101/18 ТООТ
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ ХАВСРАЛТ

"Тэмдэг"

Тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээдэд зорнулсан тэмдэглэлүүд

НЭГ. Хуулийн этгээдийн өөрсөн нэр: **"БИЗНЕС-ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ" ХХК**

ХОЁР. Хуулийн этгээдийн ангилал: **БАНК БУС САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА**

ГУРАВ. Үйл ажиллагааны төрөл, хэлбэрийн тэмдэглэл:

Д/д	Үйл ажиллагааны төрөл, хэлбэр	Олгосон огноо	Олгосон шийдвэрийн дугаар	Тусгай зөвшөөрлийн түдгэлзүүлсэн, сэргээсэн, сунгасан хүчингүй болгосон огноо, шийдвэрийн дугаар
1.	Зээл	2007.09.28	№130 тогтоол	
2.	Гадаад валютын арилжаа	2007.09.28	№130 тогтоол	
1.	Гадаад валютын арилжаа	2007.10.30	№145 тогтоол	
2.	Иргэдийн үйлчилгээ	2008.10.22	№233 тогтоол	
3.	Гадаад валютын арилжаа	2014.12.10	№445 тогтоол	
4.	Цахим төлбөр тооцоо, мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ	2018.04.04	№147 тогтоол	
5.	Богино хугацаат санхүүгийн хэрэгсэл хөрөнгө оруулалт хийх	2021.03.10	№83 тогтоол	
6.	Хаалттай ерийн бичгийг бүртгэх.	2021.06.11	№232 тогтоол	

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 Д. 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Унэт цаасны танилцуулга

"БИД финанс ББСБ" ХХК-ийн банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК-тай шинэ зөвшөөрөв. 2019.12.27 №415 тоотоор ДӨРӨВ. Хуулийн этгээдийн хаяг, харилцах өөрчлөлтийн тэмдэглэл:

Д/д	Хаяг	Утас	Тэмдэглэл хийсэн огноо, тэмдэг
1.	Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 4-р хороо, Багатойруу 13-01 тоот.		
2.	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, Соёлийн гудамж, 11-1 байр, 6 давхар.	70002028 99117724	2014.02.25 албан тоот

ТАВ. Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн өөрчлөлтийн тэмдэглэл:

Д/д	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийг нэмэгдүүлсэн, хорогдуулсан хэмжээ	Зөвшөөрөл олгосон огноо	Зөвшөөрөл олгосон шийдвэрийн дугаар	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ
1.		2007.06.12	№53	220,000,000
2.	200,000,000 /нэмэгдүүлсэн/	2007.11.19	№97	420,000,000
3.	125,000,000 /нэмэгдүүлсэн/	2008.03.17	№24	545,000,000
4.	270,800,000 /нэмэгдүүлсэн/	2009.04.13	№36	815,800,000
5.	184,200,000 /нэмэгдүүлсэн/	2010.03.03	№19	1,000,000,000
6.	1,000,000,000 /нэмэгдүүлсэн/	2012.03.19	№36	2,000,000,000
7.	1,500,000,000 /нэмэгдүүлсэн/	2014.10.02	№275	3,500,000,000
8.	71,429,000 /нэмэгдүүлсэн/	2019.10.30	№521	3,571,429,000
9.	1,428,572,000 /нэмэгдүүлсэн/	2020.01.10	№06	5,000,001,000

БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК УЛААНБААТАР ХОТ 5013548 9029010137

Үнэт цаасны танилцуулга
2024-12-02

ЗУРГАА. Хувьцаа эзэмшигчийн талаар:

Д/д	Овог нэр /Хуулийн этгээдийн нэр/	Регистрийн дугаар	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн дүн	Хувь	Эзэмшсэл олгосон огноо	Эзэмшсэл олгосон шийдвэрийн дугаар, төрөл
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	110,000,000	50%	2007.06.12	№53 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	110,000,000	50%	2007.06.12	№53 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	210,000,000	50%	2007.11.19	№97 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	210,000,000	50%	2007.11.19	№97 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	272,500,000	50%	2008.03.17	№24 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	272,500,000	50%	2008.03.17	№24 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	407,900,000	50%	2009.04.13	№36 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	407,900,000	50%	2009.04.13	№36 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	500,000,000	50%	2010.03.03	№19 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	500,000,000	50%	2010.03.03	№19 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	1,000,000,000	50%	2012.03.19	№46 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	1,000,000,000	50%	2012.03.19	№46 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	1,750,000,000	50%	2014.10.02	№275 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	1,750,000,000	50%	2014.10.02	№275 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	1,821,429,000	51%	2019.10.30	№521 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	1,750,000,000	49%	2019.10.30	№521 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	2,550,001,000	51%	2020.01.10	№06 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	2,450,000,000	49%	2020.01.10	№06 тушаал
1.	А.Алтансүх	ХА72121475	3,500,001,000	70%	2023.09.01	№387 тушаал
2.	Х.Одонтуяа	ХН73030266	1,500,000,000	30%	2023.09.01	№387 тушаал

BID
БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ББСБ ХХК
УЛААНБААТАР ХОТ
5013348 рд 9023010137

BID BUSINESS INVEST DEVELOPMENT

Үнэт цаасны танилцуулга

2024-12-02

ДОЛОО. Хуулийн этгээдийн салбар, төлөөлөгчийн газрын тэмдэглэл:

Д/д	Нэр, дугаар	Хаяг, хаягийн өөрчлөлт	Зөвшөөрөл олгосон огноо	Зөвшөөрөл олгосон шийдвэрийн дугаар	Зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн, сэргээсэн, хүчингүй болгосон огноо, шийдвэрийн дугаар
1.	Салбар-01	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг.	2010.01.28	№08	
2.	Салбар-02	Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг.	2010.12.06	№175	
3.	Салбар-03	Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг.	2012.12.19	№249	
4.	Салбар-04	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг.	2013.10.25	№256	
5.	Салбар-05	Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг.	2014.03.12	№59	
6.	Салбар-06	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг.	2018.06.29	№340	
7.	Салбар-07	Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум.	2018.09.28	№539	
8.	Салбар-08	Дорнод аймаг, Хэрлэн сум.	2018.10.26	№571	
9.	Салбар-09	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг.	2019.06.10	№401	
10.	Салбар-10	Улаанбаатар хот, Сонгинохайрхан дүүрэг	2019.06.20	№426	
11.	Салбар-11	Орхон аймаг, Баян-Өндөр сум.	2017.11.13	№480	
12.	Салбар-12	Дархан-Уул аймаг, Дархан сум.	2017.11.13	№480	
13.	Салбар-13	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг.	2017.12.27	№535	
14.	Салбар-14	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг.	2020.09.11	№293	
15.	Салбар-15	Улаанбаатар хот, Сонгинохайрхан дүүрэг.	2020.09.22	№314	
16.	Салбар-16	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг.	2021.12.03	№318	
17.	Салбар-17	Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг.	2021.12.03	№319	
18.	Салбар-18	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг.	2023.10.19	№445	
19.	Салбар-19	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг.	2024.08.15	№305	

BID БИЗНЕС ИНВЕСТ ДЕВЕЛОПМЕНТ ХХК

Үнэт цаасны танилцуулга

БҮРТГЭВ-02

Бирж болон Хороонд хүргүүлж байгаа танилцуулга нь адил бөгөөд, ямар нэг зөрүүтэй мэдээлэл тусгагдаагүй болно.

Үнэт цаас гаргагчийн олон нийтэд нээлттэй ерийн хэрэгсэл санал болгох үйл ажиллагаанд оролцогч мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагууд нь хоорондоо болон Үнэт цаас гаргагчтай аливаа нэгдмэл сонирхол болон бизнесийн ашиг сонирхлын зөрчилгүй болно.

Овог, нэр: А.АЛТАНСҮХ
Албан тушаал: Үнэт цаас гаргагч "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК-ийн ТУЗ-ийн дарга

Гарын үсэг:.....(Тамга/Тэмдэг)

Овог, нэр: Ц.БАТ-ЭРДЭНЭ
Албан тушаал: Үнэт цаас гаргагч гаргагч "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал

Гарын үсэг:.....(Тамга/Тэмдэг)

Овог, нэр: А.БАЯРЖАРГАЛ
Албан тушаал: Үнэт цаас гаргагч гаргагч "Бизнес-Инвест девелопмент ББСБ" ХХК-ийн Ерөнхий нягтлан бодогч

Гарын үсэг:.....(Тамга/Тэмдэг)

Овог, нэр: Б.БООРЧИ
Албан тушаал: Хуулийн зөвлөх үйлчилгээний Өмгөөллийн "Батбаяр энд Партнэрс" ХХН-ийн хуульч, Гүйцэтгэх захирал

Гарын үсэг:.....(Тамга/Тэмдэг)

Овог, нэр: Б.ӨЛЗИЙБАЯР
Албан тушаал: Андеррайтерийн "Өлзий энд Ко капитал ҮЦК" ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал

Гарын үсэг:.....(Тамга/Тэмдэг)